SANCTI
PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS

EPISCOPI OSTIENSIS ORDINIS S. BENEDICTI,

E CONGREGATIONE FONTIS - AVELLANÆ

OPERA OMNIA

NUNC PRIMUM IN UNUM COLLECTA

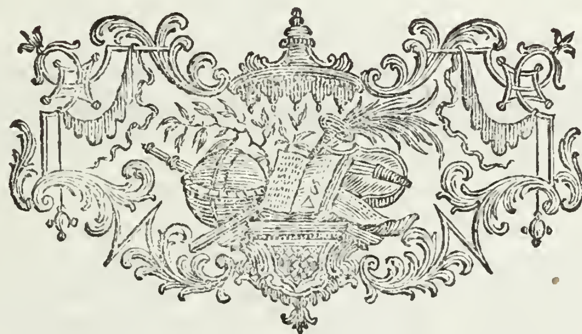
AC ARGUMENTIS, ET NOTATIONIBUS ILLUSTRATA

STUDIO AC LABORE

DOMNI CONSTANTINI CAJETANI

Syracuſani, Abbatis Sancti Barontis Congregationis Caſinenſis.

TOMUS SECUNDUS.

BASSANI, MDCCLXXXIII.

SED PROSTANT

VENETIIS APUD REMONDINI.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

S. D. N.

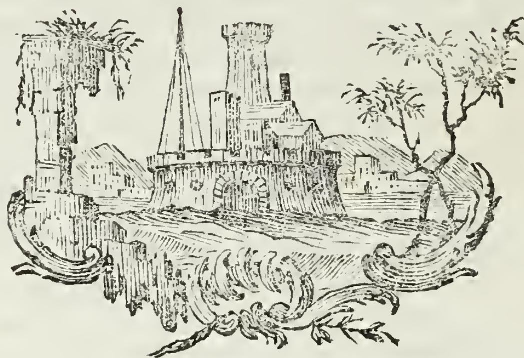
PAULO V.

PONTIFICI MAXIMO,

Constantinus Cajetanus Monachus Congregationis Casinensis salutem & felicitatem a Deo precatur.

XIT in lucem, Beatissime Pater, tuo Augustissimo nomine insignitus, Operum B. Petri Damiani S. R. E. Cardinalis, Episcopi Ostiensis Tom. II. eo quidem alacrius, & confidentius, quod priorem jam scit patrocinii tui clypeo munitum, in manibus hominum, atque adeo in ore, & admiratione versari. Non abs re igitur posthumus hic alter sanctissimi Viri partus in publici Parentis sinu domesticum sibi requirit, & familiare perfugium. Hic autem Liber continet Sanctorum res praeclare gestas, ab eodem tam sincere, fideliterque conscriptas, quam eloquenter laudatas, atque exornatas. Sanctorum vero praeconia cui aptius possunt, & convenientius, quam tibi Sanctitatis assertori, patrono, & vindici consecrari? Si enim, ut Propheta monet, Sanctorum laudes in Deum sunt tanquam finem, & metam dirigendae, jure optimo Dei in terris vicem gerenti offerri debent; ut inde ad Deum ipsum, qui earum, quas in Sanctis laudamus, actionum, & virtutum fons est, & origo, revertantur. Petrus quidem ipse Damiani, qui dum vixit, totius Ecclesiae Catholicae, & praesertim sacrosanctae Sedis Apostolicae propugnandae mirifico, & incredibili studio semper exarsit (quod sane studium, vel tacente me, vitae ejus, & ingenii praeclara monimenta satis, abundeque testantur) cui potius suas lucubrationes dicatas velit, quam summo Romanae Urbis Antistiti, & Christianae Reipublicae Moderatori? Par est enim ut sub illius Ecclesiae patrocinio defunctus conquiescat, pro qua vivus, labores capessere, certamina suscipere, gravissimis periculorum fluctibus caput objicere, immota semper constantia, & infracto generosae mentis ardore non recusavit. Sed quorsum attinet tam multa in re maxime certa, verba profundere? Num alicui dubium potest esse, quin Ecclesia Romana Petri Damiani foetus obviis ulnis excipiat, foveat, ac tueatur, quae Petrum ipsum viventem praecipua quadam benevolentia, & charitate complexa est? In quem ultro ad Urbem accersitum, & Reipublicae gubernaculis eminentissimo, atque honorificentissimo loco admotum, tot honorum repente fastigia, tantas extra ordinem praerogativas, dignitatesque congessit, quantas ne civi quidem, & alumno, nedum advenae, & peregrino sperare licuisset. Quae igitur Patrem tantopere dilexit, etiam liberos ejus amore prosequatur, necesse est. Liberos quippe ejus, & quidem Parenti simillimos, sanctissimi hujus Viri libros appellare non vereor, qui tanto justius liberorum nomen merentur, quanto animus corpore praestantior est; quantoque caducis, & cito morituris aeterna, atque immortalia ingenii monimenta antecellunt. Nihil est ergo, Beatissime Pater, cur in commendandis tibi Petri Damiani Operibus diutius immorer: potius in me ipso tuae tutelae, ac defensioni committendo aliquantum temporis fortasse consumerem, nisi tua in me maxima, eaque recentia beneficia omnem de ea re susceptum laborem supervacaneum, &

plane non necessarium esse demonstrarent. Cum enim tuam facilitatem, singularemque in me exornando animi propensionem intueor, nihil facilius esse cognosco, quam ut non modo hæc, quæ in præsentia eduntur, sed etiam alia egregia Scripta de rebus sacris, multis meis laboribus, vigiliisque collecta, & elaborata, tuæ benignitatis præsidio, in manus hominum emittam, quæ non sine communis utilitatis jactura, publica luce fraudantur. Equidem, quod mearum partium est, serio profiteor, & quoad vivam profiteri non desinam; curaturum me, atque enixe operam daturum, quantum in me erit, ut omnia mea studia ad utilitatem publicam, & Sedis Apostolicæ decus, existimationemque referantur. Nunc Deum Opt. Max. vehementer oro, ut salutaria tua consilia, sapientissimamque gubernationem afflatu suo dirigat, promoveat, & ad optatum portum, exitumque perducat. Vale.

DOMNI CONSTANTINI CAJETANI
MONACHI CASINENSIS,
IN SERMONES, ET SANCTORUM VITAS
D. PETRI DAMIANI
S. R. E. CARDINALIS EPISCOPI OSTIENSIS
AD PIOS, ET BENEVOLOS LECTORES

PRÆFATIO.

A est mortalium omnium naturæ vis, atque conditio, ut in virtutis capessendæ studio, recte instituendæ vitæ præcepta facilius exemplis confirmata, quam simplicia, & nuda percipiant. Nam cum veteri quodam, & trito vulgi errore ducta gens hominum putet a communi congressu offensam virtutem fugisse in altissimos montes, ibique tenebris occultatam, laborum satellitio stipatam, degere in sui contemplatione felicem, jacet illa potius passim neglecta, nec eo extollere sese audet, vel scelerum enervata contagio non potest, ubi summa mortalium beatitudo consistat. Hinc factum arbitror, ut præpotens rerum omnium Moderator, cujus providentia res hominum gubernantur, quosdam pro varia temporum necessitate illustres, piosque Viros Ecclesiæ suæ provideret, qui divino lumine insitas mentibus tenebras pellerent, atque iter ad veram gloriam, vitæ probitate, facile esse demonstrarent. Quæ duo, disciplina nimirum, & exempla, tantum apud omne genus hominum valent, ut nihil tam arduum sit, & a communi cœtu alienum, quod iis non acquiratur, ac nullo negotio superetur. An non jure optimo utrumque Gregorium, Magnum Papam, & Turonensem Archiepiscopum, Isidorum, Leandrum, Hildephonsum, Joannem Damascenum, Bedam, Paulum Diaconum, Alchuinum, Rabanum, Haymonem, Anselmum, Brunonem Signinum, Bernardum, Rupertum Tuitiensem (taceo innumeros Christianæ Reipublicæ Patres, ac Doctores Sanctissimos) plerosque alios Religionis Benedictinæ lumina, & firmamenta, ut sunt, appellamus? Qui nempe Urbes, ac Provincias virtutum institutione excultas recte factorum dignitate confirmarunt. Profecto de populo Christiano optime illos mereri arbitror, qui non minori cura, atque ardore invigilant propriæ saluti, quam alienam verbi divini explicatione, morumque sanctitate procurent. Equidem alterum cum mihi non tribuam, alterum præstare non liceat, eam secutus sum viam, ut bene sit meis votis, & alio-

Patres, ac Doctores Ord. S. Bened. doctiss. & sanctiss.

rum

rum emolumentis confultum. Profero fcilicet e tenebris non parvo labore exquifitos in lucem D. Petri Damiani S. R. E. Cardinalis Epifcopi Oftienfis, doctiffimi, ac fanctiffimi Sermones, qui tantam vim habent informandi animos ad omnem virtutem, quantam ex fumma eloquentia cum pari fanctitate conjuncta oriri poffe cenfendum eft. Animadvertit nimirum gravi judicio Vir, in exercitatione virtutum perfimiles nos effe artificibus, qui nihil fine perceptis exemplaribus laude dignum efficiunt; quare Sanctorum bene gefta palam conftituit, ut ea ftudiofi virtutis affidue præ oculis haberent, & imitarentur. Quæ tanto funt perfectiora, quanto eos, a quibus defumuntur, præcelluiffe cognofcimus. Sunt ii, Chriftus Dominus, Deipara Virgo, Apoftoli, Martyres, Sanctique Confeffores, ac Virgines, quorum præclara facinora tanta eloquentia locuples Auctor complectitur, ut cum fummis illis Viris Doctorem noftrum comparare, non contemnendæ doctrinæ homines, ac Hieronymum Juniorem appellare non dubitent. Omitto in præfentia plenius explicare quid fentiam, cum ejufdem ingenium, atque dicendi copia facilius infpiciatur lectione, quam oratione defcribatur. Solum dixerim habere omnes ex hoc Magiftro, quæ tantopere commendavimus, omnium leges, atque exempla virtutum, præfertlm vero Sacris Concionatoribus, quibus maxime hos meos labores dicatos velim, novi aperiuntur res fuas amplificandi, ornandique thefauri, fingulares facrarum Litterarum interpretationes, atque illuftres fententias continentes: nec non præclara proponitur ratio, quæ fit in Sanctorum exornatiotione adhibenda. Faxit Deus Opt. Max. ut nofter hic labor qualifcumque in divinam gloriam, communemque utilitatem redundet. Valete, & hoc noftrum de re Chriftiana bene merendi ftudium æqui, bonique confulite.

IN-

INDEX
SERMONUM, HISTORIARUM, ET CAPITUM
Quæ in hoc Tomo II. Divi Petri Damiani continentur.

SERMONES JUXTA MENSIUM ORDINEM DISTRIBUUNTUR.
Qui asterisco prænotantur prior numerus diem, alter paginam indicat.

JANUARIUS.

FEBRUARIUS.

MARTIUS.

APRILIS.

MAJUS.

JUNIUS.

JULIUS.

AUGUSTUS.

SEPTEMBER.

OCTOBER.

NOVEMBER.

DECEMBER.

Sermones Extravagantes de Sanctis.

Sermones Morales.

Sanctorum Historiæ.

INDEX CAPITUM

VITÆ SS. ROMUALDI, RODULPHI, ET DOMINICI.

INDEX CAPITUM VITÆ SS. RODULPHI ET DOMINICI.

B. PE-

B. PETRI DAMIANI

S. R. E. CARDINALIS,

EPISCOPI OSTIENSIS, ORDINIS S. BENEDICTI,

TOMUS SECUNDUS.

Continens Sermones, & Sanctorum Historias, ordine Mensium servato.

JANUARIUS.

SERMO PRIMUS.

In Epiphania Domini.

VI. Januar. Matth. 2. CUM *natus esset Jesus in Bethlehem Judæ in diebus Herodis Regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymam, dicentes: Ubi est, qui natus est Rex Judæorum? Vidimus enim stellam ejus in Oriente, & venimus* cum muneribus *adorare eum. Laudate Dominum omnes gentes, & collaudate eum omnes populi.* Psal. 116. Sap. 18. Nam cum omnipotens sermo nondum a regalibus sedibus descendisset, *& nox in suo cursu medium iter ageret*, Esai. 9. populus gentium ambulabat in tenebris: quia *dilexerunt magis tenebras, quam lucem*, Joan. 3. Psal. 11. Matth. 22. Rom. 1. 1. Cor. 10. Exod. 34. & 2. Cor. 3. Psal. 17. variosque secuti errores, *in circuitu impii ambulabant*, euntes unusquisque alius ad villam, alius ad negotiationem suam; & obscuratum est insipiens cor eorum, quia incurvatus est unusquisque ad opus manuum suarum. Patres etiam illi antiqui omnes sub nube fuerunt, eo quod aspiciebant in visu noctis, nec claritatem vultus Moysi poterant intueri: quia velamen erat positum super cor eorum, & erat aqua tenebrosa in nubibus aeris; Thren. 4. cum videlicet filii Sion inclyti conversi sunt in vasa testea, opus manuum figuli; dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum; argentum eorum versum est in scoriam, eo quod caupones eorum miscebant aquam vino; quando obscuratum est aurum, mutatus est color optimus; nec erat de eis, qui faceret bonum, nec etiam usque ad unum. Tunc ergo tenebræ factæ sunt super universam terram, Psal. 13. quia Judæus, & Gentilis in tenebris straverunt lectum suum, habitantes in tenebrosis, & umbra mortis. Luc. 1. Rom. 11. Quia igitur tunc nox præcessit, ecce dies appropinquavit: & lumen refulsit in habitaculo carceris nostri, ex eo quod exortum est in tenebris lumen rectis corde, Psal. 111. cum visitavit nos oriens ex alto; & ortus est nobis lucifer matutinus, qui non novit occasum; quando lux illa vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, Luc. 1. in tenebris luxit, & tenebræ eam non comprehenderunt. Joan. 1.

Christus adventu suo in carne, illuminavit mundi tenebras.

Judæi itaque, & Gentiles in tenebris erant usque ad tempus plenitudinis. Galat. 4. & Ef. 16. At ubi venit pleni- Psal. 117. Matth. 15.

plenitudo temporis, emiſit Agnum Dominus dominatorem terræ, de petra deſerti ad montem filiæ Sion; & lapidem, quem reprobaverunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli. Et quia ad hoc venerat, ut oves diſperſas congregaret in unum, licet non fuerit primo miſſus, Joan. 10. niſi ad oves, quæ perierant domus Iſrael: quia tamen alias oves habebat, quæ non erant ex Eſai. 9. hoc ovili, & illas oportebat eum adducere, ut fieret unum ovile, & unus paſtor; iccirco habitantibus in regione umbræ mortis tam Judæis, quam Gentibus lux orta eſt eis utriſque: Luc. 2. Matth. 2. propter quod & in Nativitate claritas Dei circumfulſit paſtores, quia Angelus evangelizavit eis gaudium magnum; & hodierna die ſtellæ claritas natum denuntiat Salvatorem. Judæis itaque tamquam ratione utentibus loquitur vox Angelorum; Gentibus vero quaſi brutis, & jumentis in campis ſilvæ loquitur lingua, ſive ſtella cælorum. Lux noſtra itaque demonſtrat lucem, creatura ſuum indicat Creatorem, ſuum loquitur factura Factorem, & nova ſtella denuntiat verum Solem. Pſal. 116. Rom. 15. *Laudate* ergo *Dominum omnes gentes, & collaudate eum omnes populi. Lætamini gentes ſimul cum plebe ejus.* Gaudeant Gentiles, exultent Judæi, quia ecce Sol de ſtella enituit, & Factor Virginis factus eſt in Virgine factura ſua. Homo enim, qui factus eſt in ea, ipſe fundavit eam Altiſſimus. Pſal. 86. Ortus eſt itaque Sol de ſtella, ſanitas ex ægritudine, ex morticinio vita, lux ex tenebris, dulcedo ex amaritudine, ex ſpina roſa, pater ex filia, dominus ex ancilla, & de exiguo rivulo *fons aquæ ſalientis in vitam æternam*. Oritur ergo Sol de ſtella, & demonſtratur Sol per ſtellam.

Cur Angelus Judæis, ſtella vero Gentibus apparuerit.

Factor factus eſt in factura.

Erat ſtella in aere, ſtella in terra, Sol in præſepio. Stella in aere, corpus illud lucidum; ſtella in terra Virgo Maria; Sol in præſepio, Chriſtus noſter. Stella in aere, de qua habuiMatth. 2. mus in Evangelio: *Vidimus enim ſtellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum.* Stella in terra, de qua Balaam prædixit in Prophetia ſua: Num. 24. *Orietur ſtella ex Jacob, & confringet omnes alienigenas.* Sol in præſepio, de quo reprobi, ſecundum quod in libro Sapientiæ legitur, Sap. 5. dicturi ſunt in futuro: *Erravimus a via veritatis, & Sol juſtitiæ non illuxit nobis.* De quo Epheſ. 5. Apoſtolus: *Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram.* An non ipſe eſt, qui *in Sole poſuit taPſal. 18. bernaculum* ſuæ carnis, quando fuit *tamquam ſponſus procedens de thalamo ſuo?*

Maria ſtella, Chriſtus Sol cur dicantur.

In ſtella, fratres, quatuor principaliter attenduntur. Stella enim igneæ naturæ eſt, ſtella in ſe lucida eſt, & clara; ſtella ex ſe radium emittit, ſtella in nocte lucet. Hæc eadem in ſtella noſtra, id eſt, in Virgine Maria, poſſumus invenire. Stella, ut diximus, † igneæ naturæ eſt; & ipſa Virgo Maria igneæ naturæ Exod. 3. fuit. Ipſa eſt enim rubus ille igneus, in quo apparuit Dominus Moyſi, qui videbatur quippe ardere, ſed non comburebatur: quia gravida quidem apparuit Virgo, ſed igne libidinis non eſt conſumpta. Ipſa in ſe ſplendida eſt, & clara, adeo ut de ea ſcriptum ſit in Canticis Canticorum: Cant. 6. *Quæ eſt iſta, quæ progreditur ſicut aurora conſurgens, pulchra ut Luna, electa ut Sol?* Ipſa ex ſe radium illum emiſit, qui penetrat

Quatuor proprietates ſtellæ, Mariæ attribuuntur.

† apparet ignea.

Hier. 11. 17. & 20. Apoc. 2.

uſque ad cordis ſecreta. Scrutatur enim corda, Hebr. 4. & renes; eo quod vivus eſt ſermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens uſque ad diviſionem animæ, & ſpiritus; unde & merito congruit ei nominis interpretatio. Maria namque ſtella maris interpretatur. Mare hic mundus eſt, ſicut ſcriptum eſt: *Hoc mare magnum, & ſpatioſum, illic reptilia* Pſal. 103. *quorum non eſt numerus.* Merito ergo ſtella maris dicitur, quia ipſa tamquam ſidus ſingulare refulſit in mundo: & cujus ſplendor illuminat mundum, & ex ſe radium illum emiſit, qui *illuminat omnem hominem venientem in hunc* Joan. 1. *mundum.* Et ſicut radius proceſſit a ſtella, ſtella integra permanente; ſic filius ex Virgine, virginitate inviolabili perdurante, ſecundum quod & Propheta Ezechiel inquit: *Porta, quam vi-* Ezech. 44. *des, ſemper erit clauſa, & nullus tranſibit per eam, ſed Dominus ſolus intrabit per eam.* Stella lucet in nocte, & ipſa Virgo in nocte hujus ſæculi ſingulariter fulſit, ſecundum quod de ea ſcriptum eſt: *Quæ cunctas hæreſes ſola interemi-* Antiphona. *ſti in univerſo mundo.* Talis eſt ſtella noſtra, fratres, talis eſt Virgo Maria, talis eſt ſtella maris: & quia reliquit nobis exemplum, ut ſe- 1. Petr. 2. quamur veſtigia ejus, talis etiam debet eſſe anima noſtra.

S. Maria ſtella maris dicitur.

Simus ergo, fratres, igneæ naturæ, ut ſit in nobis ille ignis, quem venit Dominus mittere Luc. 12. in terram: & ignis ille, qui erat flammigerans in oſſibus Hieremiæ, accendatur in conflatorio cordis noſtri, juxta quem ſedet Dominus pur- Malach. 3. gans, & mundans filios Levi. Simus etiam & nos clari, & fulgidi, ut aſpiret nobis dies, & Cant. 2. & 4. inclinentur umbræ: & *deponentes veterem homi-* Coloſſ. 3. Epheſ. 5. *nem cum actibus ſuis, induamur novum, qui* Rom. 13. *ſecundum Deum creatus eſt*; ut ſi fuimus aliquando tenebræ, nunc ſimus lux in Domino: & induti armis lucis, ambulemus honeſte, ſicut decet ambulare in die. Emittamus etiam ex nobis, fratres, radium bonæ operationis, quia ſcriptum eſt: *Sint lumbi veſtri præcincti, & lucer-* Luc. 12. *na ardentes in manibus veſtris.* Lucernas quip- Greg. hom. 13. in Evang. pe ardentes in manibus portamus, cum proximis noſtris per exempla bonæ operationis lucemus; ut cortina cortinam trahat; & qui audit, dicat, veni; & *ſic luceat lux veſtra coram* Matth. 5. *hominibus, ut videntes opera veſtra bona glorificent Patrem, qui in cælis eſt*, & currant multi in odorem unguentorum noſtrorum.

Stella lucet etiam in nocte, & nos, fratres, in nocte hujus ſæculi luceamus, ſecundum quod ſcriptum eſt: *Inter quos lucetis, quaſi lumina-* Philipp. 2. *ria fixa in firmamento.* Contra hæreticorum tenebras ſapientiæ lumine ſplendeamus, quia ſcriptum eſt: *Capite nobis vulpeculas, quæ demo-* Cant. 2. *liuntur vineam Domini.* Propter quod Dominus inquit: *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, & ſim-* Matth. 10. *plices ſicut columbæ.* Sic ergo, fratres, ad verum ſolem poterimus pervenire, ſi Virginis, & ſtellæ noſtræ veſtigia fuerimus imitati.

In ſole autem quinque principaliter attenduntur. Sol incommutabilis eſt in ſe, cum luna ſingulis menſibus commutetur. In ſole eſt nulla macula, cum ſemper macula ſit in luna. Sol habet plenitudinem luminis, a quo & alia luminaria lumen accipiunt. Sol licet ſit immutabilis, interdum tamen patitur eclypſim. Sol ſemper

Quinque Solis proprietates Chriſto attribuuntur.

per lucet in die. Sed eadem in vero ſole noſtro ſolicite inveſtigemus. Sol in ſe incommutabilis eſt; & ipſe Chriſtus ſecundum divinitatis potentiam ſemper incommutabilis perſeverat. Unde ipſe ait: *Ego ſum Deus, & non mutor.* *Apud quem non eſt transſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio.* In ſole nulla eſt macula; & ipſe eſt, qui ſingulariter ingreſſus eſt mundum ſine macula; *qui peccatum non fecit, nec inventus eſt dolus in ore ejus.* Sol habet plenitudinem luminis; & in eo habitavit plenitudo divinitatis corporaliter, cui non eſt datus Spiritus ad menſuram, immo de plenitudine ejus accepimus omnes gratiam pro gratia, quando unguentum a capite deſcendit uſque ad barbam, & a barba ſtillavit in oram veſtimenti. Sol interdum patitur eclypſim; & ipſe Chriſtus eclypſim mortis paſſus eſt in paſſione, quando receſſit paſtor ovium, ponens animam pro ovibus ſuis, *& inclinato capite emiſit ſpiritum.* Sol ſemper lucet in die; & ipſe Dominus, poſtquam reſurgendo conſumpſit tenebras noſtræ mortalitatis, *reſurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.* Sed lucem habitat inacceſſibilem, & in eo tenebræ non ſunt ullæ. Hunc ſolus aquila Joannes irreverberatis luminibus intuitus eſt in rota ſua, quando adeo alte volavit, quod ſi paulo altius intonuiſſet, totus mundus eum capere non potuiſſet, inquiens: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.*

Malach. 3. Jacob 1. Eſai. 53. Coloſſ. 2. Joan. 3. Joan. 1. Pſal. 132. Joan. 10. Joan. 19. Rom. 6. 1. Tim. 6. 1. Joan. 1. Joan. 1.

Magi quomodo ſe geſſerint venientes ad Dominum adorandum. *Matth. 2.*

Magi ergo illuminati a Sole veniunt ad Solem, qui illuſtrati per ſtellam, quæ lumen ſuum habet a Sole, venerunt ad adorandum Solem; quorum geſta diligenter ſingula attendamus. Venerunt ergo ab Oriente Hieroſolymam, & cum veniſſent, inquiſiverunt: *Ubi eſt, qui natus eſt Rex Judæorum?* Cum perveniſſent ad locum, prociderunt; cum procidiſſent, adoraverunt; cum adoraſſent, munera obtulerunt. Venerunt ergo infatigabili labore, inquiſiverunt provida ſolicitudine, prociderunt debita humiliatione, adoraverunt mentis devotione, munera obtulerunt integra fidei religione; *& obtulerunt ei aurum, thus, & myrrham.* Ecce primitiæ gentium, primo puram, & integram fidem offerunt. Obtulerunt enim thus Deo, myrrham mortali, aurum Regi. Thus per fidem divinitatis, myrrham per fidem humanitatis, ſive mortalitatis, aurum per fidem regiæ dignitatis. Fuit enim Deus, & homo, Emmanuel nobiſcum Deus, cum factus eſt ſimul in unum dives, & pauper; fuitque ex regia tribu, ſecundum quod in ejus genealogia deſcribitur: *Liber generationis Jeſu Chriſti filii David, filii Abraham, &c.*

Quæ munera Magi obtulerint Chriſto, & quibus Sacramentis. *Eſai. 7. Pſal. 48. Matth. 1.*

Vel obtulerunt hæc tria humanitati Chriſti, aurum Regi, ſacerdoti thus, myrrham mortali. Fuit enim ex regia, & ſacerdotali tribu. Fuit Rex, quia habuit in veſtimento, & in femore ſuo ſcriptum, *Rex regum, & Dominus dominantium.* Fuit & Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech Regis Salem, qui ſacerdos fuit Dei ſummi, quia non per ſanguinem hircorum, aut vitulorum, ſed per proprium ſanguinem introivit ſemel in ſancta, æterna redemptione inventa. *Converſi* enim ſumus *ad Paſtorem, & Epiſcopum animarum noſtrarum.* Fuit etiam mortalis, quia *vere languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portavit* in corpore ſuo ſuper lignum.

Apoc. 19. Pſal. 109. Geneſ. 14. Heb. 7. Heb. 9. 1. Petr. 2. Eſai. 53.

Quæ dona obtulerit Virgo Maria, & quomodo aurum, thus, & myrrham. *Matth. 1. Cant. 3. Joan. 19.*

Hæc eadem ipſa Virgo ſtella maris obtulit Soli nato ſuo in perſona ſua. Obtulit enim aurum regiæ dignitatis, quia fuit ipſa de regia tribu, ſecundum quod in dicta genealogia legitur: *Jacob genuit Joſeph virum Mariæ, de qua natus eſt Jeſus, qui vocatur Chriſtus.* Obtulit etiam thus, & myrrham; unde in Cantico amoris hæc duo in ipſa junguntur, ubi dicitur: *Quæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, univerſi pulveris pigmentarii?* Myrrha arcet vermes a corporibus mortuorum, & ipſa corpora conſervat a corruptione, propter quod Nicodemus attulit mixturam myrrhæ, & aloes, ut condiret corpus Jeſu. Per myrrham ergo carnis integritas deſignatur, thus vero mentis exprimit devotionem. Bene ergo hæ duæ ſpecies in ſtella, & virga noſtra junguntur; quia in Virgine Maria carnis integritas, & mentis devotio ſemper indiviſa manſerunt. Et merito additur, *univerſi pulveris pigmentarii*; quia ipſa adeo fuit donis Spiritus ſancti referta, ut audire meruerit: *Ave gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* Sic ergo, fratres, obtulerunt Magi, obtulit & Virgo Maria ſtella noſtra. Et quia exempla dederunt nobis, ergo & nos ita faciamus.

Luc. 1. Quæ nos offeramus dona.

Venerunt Magi, veniamus & nos, quia ſcriptum eſt: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* Et alibi: *Venite ad me, qui concupiſcitis me.* Inquiſierunt Magi, inquiramus & nos, quia ſcriptum eſt: *Quærite Dominum, dum inveniri poteſt.* Prociderunt Magi, procidamus & nos, quia ſcriptum eſt: *Venite adoremus, & procidamus ante Deum.* Adoraverunt Magi, adoremus & nos, quia ſcriptum eſt: *Adorate Dominum in aula ſancta ejus.* Obtulerunt Magi, offeramus & nos, quia ſcriptum eſt: *Obſecro vos, fratres, ut exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viventem, ſanctam, Deo placentem, rationabile obſequium veſtrum.* Offeramus & nos illa tria, quæ obtulerunt Magi, aliter tamen quam illi. Offeramus myrrham mortificationis, ut mortificantes corpora noſtra, quæ ſunt ſuper terram, carnis curam non faciamus in deſideriis, crucifigentes corpora noſtra cum vitiis, & concupiſcentiis, & in his tamen omnibus rationabile ſit, ut dictum eſt, obſequium noſtrum. Offeramus thus devotæ orationis, ſecundum quod Apoſtolus ait: *Orabo Spiritu, orabo & mente; pſallam ſpiritu, pſallam & mente*; ut, *dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu Domini.* Offeramus & aurum, ſplendorem ſapientiæ: aurum namque ſapientiam deſignat, juxta illud, *Theſaurus deſiderabilis requieſcit in ore ſapientis*; ut ſimus parati omni poſcenti de ea, quæ in nobis eſt, fide, & ſpe reddere rationem, & ſplendore ſapientiæ fulgeamus, & contra hæreticorum tenebras intrepidi dimicemus, atque dicere poſſimus: *Bonum mihi lex oris tui ſuper millia auri, & argenti.* Et utinam non poſſetis dicere potius: Bonum mihi lex oris Juſtiniani ſuper millia auri,

Matth. 11. Eccl. 24. Eſai. 55. Pſal. 94. Pſal. 28. Rom. 12. Coloſſ. 3. Galat. 5. Galat. 5. 1. Cor. 14. Pſal. 140. Prov. 21. Pſal. 118.

Ibidem. ri, & argenti. *Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ita ut lex tua,* Domine. *Hier. 17.* *Dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum:* ut merito ipsa sapientia conqueratur, dicens: *Hier. 2.* *Dereliquerunt me fontem aquæ vivæ.* Nam hi, qui in legem Domini debent meditari die, ac nocte, a veritate ad fabulas convertunt auditum. Custodes ergo super muros ecclesiæ constituti, vigilantes sint, ne vulpes Samsonis incendant segetes nostras; & ponatur turris David cum propugnaculis contra Damascum, ex qua dependeant clypei mille; turris namque fortissima nomen Domini; ad eam confugiet justus, & exaltabitur. Hæc est scriptura, ubi nomen Domini invocatur, in qua propugnacula sunt Prælati, atque Doctores, qui ejus terminos debent custodire, de quibus scribitur: *Prov. 21.* *Non transgredieris terminos, quos tibi Patres tui constituerunt.* *Exod. 19.* Statuit namque Moyses terminos contra montem Sinai, quos transgredi non licebat. Et utinam istos terminos nulli transgrediantur; alioquin lapidibus erunt digni. Ex hac pendent clypei mille, perfectio videlicet auctoritatum, quæ est ad munimentum ipsius. Hæc turris ponitur contra Damascum, scilicet contra robur hæreticorum. *1. Cor. 3.* Aliud fundamentum alius nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus, id est mysterium Christi.

Ut Ecclesiæ Pastores vigilare debeant contra hæreticos, ne Ecclesiam perturbent. *Judic. 15. Cantic. 4. Prov. 18.* Doctores propugnacula Ecclesiæ.

Immobile profecto, & immutabile est Christi mysterium, quia multiplex habuit testimonium. Habuit enim testimonium hominum, testimonium Angelorum, testimonium mulierum, testimonium virorum, testimonium senum, testimonium parvulorum, testimonium terrenorum, testimonium cælorum, testimonium Gentilium, testimonium Judæorum, testimonium antiquorum, testimonium modernorum, testimonium lucis, testimonium tenebrarum, testimonium legis, testimonium Prophetarum, testimonium Regum, testimonium turbarum, testimonium vivorum, testimonium mortuorum, testimonium brutorum, testimonium solis, testimonium elementorum. *Luc. 2.* Habuit testimonium hominum, quia pastores erant in regione illa, qui venientes invenerunt de verbo, sicut dictum erat ad eos de Puero. *Ibidem.* Testimonium Angelorum, quia Angelus Domini stetit juxta illos, & dixit eis: *Ecce evangelizo vobis gaudium magnum, quia natus est hodie Salvator mundi, qui est Christus Dominus in civitate David.* Et facta est cum Angelo multitudo cælestis exercitus, laudantium Deum, & dicentium: *Ibidem.* *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Habuit testimonium mulierum, quia Anna Prophetissa filia Phanuel confitebatur Domino, & loquebatur de illo omnibus, qui exspectabant redemptionem Israel. *Act. 2. & 4.* Habuit testimonium virorum, quia uno die conversi sunt tria millia, & alio quinque millia, qui testimonium perhibebant de Jesu. *Luc. 2.* Habuit testimonium senum, quia antiquus ille dierum Simeon, cujus capilli erant sicut lana alba, qui acceperat responsum a Spiritu sancto non visurum se mortem, nisi videret Christum Domini, accipiens eum in ulnas suas, dixit: *Matth. 2. Luc. 2.* *Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum.* Habuit testimonium parvulorum, quia Innocentes illi, eum quamvis non loquendo, moriendo tamen confessi sunt. Habuit testimonium terrenorum, quia pax facta est in terra hominibus bonæ voluntatis: tanta, ut ab uno homine Cæsare Augusto totus orbis describeretur; de cujus tranquillitate Esaias inquit: *Esa. 2.* *Conflabunt gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces.* Habuit testimonium cælorum, quia cæli miserunt novam stellam, secundum quod habuimus in Evangelio: *Matth. 2.* *Et ecce stella, quam viderant Magi in Oriente, antecedebat eos usque dum veniens staret supra, ubi erat Puer.* Habuit testimonium Gentilium, quia Magi venientes Hierosolymam dixerunt: *Ibidem.* *Ubi est, qui natus est Rex Judæorum.* Habuit testimonium Judæorum, quia Herodes principes Sacerdotum, & Scribas populi conveniens, sciscitabatur ab eis, ubi Christus nasceretur; at illi dixerunt: *Ibidem.* *In Bethlehem Judæ.* Habuit testimonium antiquorum quia in manibus Prophetarum assimilatus est: *Oseæ 12. Apoc. 13.* ipse enim est Agnus occisus ab origine mundi. Habuit testimonium modernorum, unde & ipse Discipulis inquit: *Act. 1.* *Eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Judæa, & Samaria, & usque ad ultimum terræ.* *Luc. 2. Matt. 2. Matt. 27. Marc. 15. Luc. 23.* Habuit testimonium lucis, quia claritas Dei circumfulsit Pastores, & claritas stellæ illustravit Magos. Testimonium tenebrarum quia in morte ejus tenebræ factæ sunt super universam terram. Habuit testimonium legis, quia Moyses dixit in lege: *Deut. 18.* *Prophetam suscitabit vobis Deus de fratribus vestris; ipsum tamquam me audietis.* Et alibi: *Deut. 28.* *Et erit vita tua pendens in ligno; videbis, & non cognosces.* Testimonium Prophetarum, quia Esaias ait: *Esa. 11.* *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet, & requiescet super eum spiritus Domini.* Et alibi: *Esa. 7.* *Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel.* Baruc autem, *Baruc. 3.* *Post hæc,* inquit, *in terris visus est, & cum hominibus conversatus est.* *Ezech. 2.* Ezechiel in ejus testimonio filius appellatus est. Daniel ait: *Dan. 9.* *Cum venerit Sanctus Sanctorum cessabit unctio vestra.* Oseas in ejus testimonio accepit uxorem fornicariam. *Oseæ 1.* Habacuc dicit: *Habac. 3.* *Cornua sunt in manibus ejus.* Jonas *in ventre ceti* ejus testimonium testatus est. *Jonæ. 2.* Et quid discurram per singula? Nullus Prophetarum extitit, qui ei testimonium non perhiberet. Testimonium Regum, unde David Rex: *Psal. 84.* *Terra nostra dabit fructum suum.* Et alibi: *Psal. 45.* *Aperiatur terra, & germinet Salvatorem.* Et Salomon: *Cant. 1.* *Osculetur me osculo oris sui, quia meliora sunt ubera tua vino, fragrantia unguentis optimis,* &: *Ibidem.* *Dum esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum.* Testimonium turbarum, unde dixerunt in Evangelio: *Luc. 5.* *Vidimus mirabilia hodie.* Et: *Joan. 9.* *Nisi esset hic a Deo, non posset facere quod facit:* *Joan. 6.* propter quod voluerunt etiam eum rapere, & Regem facere. *Luc. 24.* Testimonium vivorum, quia illi duo, qui ibant in Emmaus, venerunt, & narraverunt omnia, quæ eis acciderant. Testimonium mortuorum, quia *Matth. 27.* *multa corpora Sanctorum, qui dormierant, surrexerunt, & apparuerunt multis.* Testimonium brutorum, quia *Esa. 1.* *cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui.* Testimonium

Multiplex de Christo Salvatore testimonium.

Luc. 23. Matth. 27. nium solis, quando ipse obscuratus est. Testimonium elementorum, quia testimonium perhibuit terra, quando terræmotus magnus factus
Mar. 7. est. Testimonium perhibuit aqua, quando siccis pedibus ambulavit super aquas. Testimonium
Act. 1. perhibuit aer, quando nubes suscepit eum ab oculis eorum, scilicet Discipulorum. Testimonium
Matth. 28. nium perhibuit ignis, quando Angelus Domini descendit de cælo, & resplenduit facies ejus sicut fulgur: Fulgur enim igneæ naturæ est.

Quia ergo, fratres, mysterium Crucis habuit testimonium omnium prædictorum, erubescat Judæus infelix, qui negat Christum de Virgi-
Luc. 2. ne natum; quia pastores Judæi invenerunt sicut dictum erat illis: Confundatur Gentilis, qui
Hier. 2. dicit ligno: *Deus meus es; & lapidi: tu me genuisti;* quia Magi Gentiles ipsum adoraverunt. Obmutescat hæreticus, qui mysterio
Phil. 2. contradicit. Et omnis lingua confiteatur, quia Dominus noster Jesus Christus in gloria est Dei Patris. Ad quam gloriam nos perducat ipse Dominus noster Jesus, qui cum sit splendor luminum, flos florum, vita morum, schola virtutum, & corona Sanctorum, super choros Angelorum regnat in sæcula sæculorum. Amen.

XIV. Jan.

SERMO II.

De Translatione S. Hilarii Episcopi Pictaviensis, & Confessoris.

Hilarius ab hilaritate.

GAUDEAMUS, & exultemus, dilectissimi, dum ad recolenda beati Hilarii sublimia merita solemniter convenimus. Ipsa quippe nos insignis vocabuli dignitas provocat, ut mens nostra spirituali lætitia affecta, plausibiliter hilarescat. Nihilominus & hoc dignum est, ut dum beati viri translationem colimus, ipsi quoque mentes nostras a terrenis desideriis ad cælestia transferamus; ut dum glebam corporis ejus, tenuemque pulvisculum tanto præferri apud homines honore conspicimus, quantum gloriæ pondus in cælestibus possideat, ubi verus, & incomparabilis honor est, mens nostra perpendat. Sed libet jam translationis hujus historiam succincte transcurrere, ut nulli deinceps de præclaræ solemnitatis hujus origine prorsus expediat dubitare.

S. Hilarius per visionem apparuit Fredelino, & quid eum facere jusserit.

Porro autem dum Confessor Christi Fredelinus beati Hilarii monasterium, quod in Pictaviensi suburbio situm est, laudabiliter regeret, ibique sanctæ conversationis insignibus disciplinis, & præclara morum honestate polleret, beatus Hilarius illi per visionem manifestus apparuit, & inter alia nonnulla hoc illi quadam vivacis imperii auctoritate mandavit; ut videlicet ipse, simul & Pictaviensis Episcopus ad Regem Francorum, qui tunc rerum moderabatur habenas, incunctanter accederent, & sumptus impendi, quibus ampliari, & augustius fieri monasterium posset, fiducialiter postularent. Quibus verbis insuper addidit, ut instaurato noviter monasterio, locum sibi sanctus Abbas congruum provideret, in quo corpus ejus, facta translatione, reconderent. Quos nimirum felicis oraculi legatione perfunctos, Rex clementer, ac benigne suscepit, eisque magnifica regiæ liberalitatis munera contulit.

S. Hilarii monasterium a fundamentis instauratur.

A fundamentis ergo monasterium per latomos, ac cœmentarios denuo construentes, & impollucibiliter instaurantes ministri Domini tamdiu cœptis indefessi laboribus institerunt, donec non modo surgentis structuræ machinam ad consummationem usque perducerent, sed etiam utrinque parietes, hoc est, intus, & extrinsecus, radiantis Musivi decore vestirent. In quo videlicet opere, ubi regii muneris summa defecit, Episcopus ex Ecclesiasticis facultatibus supplere quod deerat, non cessavit. Tandem itaque monasterio non modo consummatæ fabricæ structura perfecto, verum etiam sacerdotalis officii benedictionibus dedicato, mox demoliti sunt tumulum, in quo sanctum fuerat corpus humatum.

Corpus S. Hilarii translatum de loco ad locum opera Angelorum visibiliter.

Constituto igitur die, in quo sancta membra transferrent, præcedente nocte, dum Episcopus, simul & Abbas in vigiliis, & orationibus jugiter pernoctarent, repente conspiciunt, quod beati Angeli de tumulo, qui jam terebratus fuerat, sanctum corpus educunt, & in locum, qui sibi præparatus erat, propriis manibus inferunt.

S. Hilarius iterum apparet Fredelino, & quid iterum jubeat.

His itaque peractis, beatus Hilarius sanctum Fredelinum per visionem admonuit, ut Scotigenam quemdam sibi cognatione propinquum in cœnobii regimine substitueret; ipse vero ad Gallinariam insulam in honorem ejusdem Beati Hilarii ædificaturus Ecclesiam properaret.

Alia quatuor monasteria in honorem S. Hilarii a Fredelino constructa sunt.

Qui beati sacerdotis imperio mox humiliter paruit, & non solum illud, quod jussum fuerat, sed & alia quatuor monasteria in ejus honorem construxit. Quamquam beati Fredelini vita, in qua hæc referri perhibetur historia, in manus nostras nequaquam devenerit. Sed quod hic scriptum est, indicio nobis fraternæ relationis innotuit.

Hæc igitur hujus sacræ solemnitatis est causa, hæc veneranda celebritatis hodiernæ materia, ut in translatione sacri corporis merito gaudeat plebs devota fidelium, cui dependit exequias exercitus Angelorum. Porro autem ex occasione venerandæ translationis hujus, & cetera beati viri gesta nobis in memoriam redeunt, ut quæ longis ante temporibus sunt peracta, nostris nunc reducta conspectibus quodammodo recentia videantur, & nova. Mox enim ut disputare de venerabilis viri gestis incipimus,

S. Hilarius impenetrabilis Ecclesiæ murus. Famil a integra meritis S Hilarii ad fidem convertitur.

protinus occurit memoriæ, quam impenetrabilis Ecclesiæ murus hæreticorum telis obstiterit, quam insuperabilis præliator perversum Arrianorum dogma gratia Catholicæ veritatis obtriverit. Nec illud vacat, quod cum adversus hæreticorum perfidiam pugnaturus, Seleuciam Isauriæ oppidum tenderet, puella gentilis divinitus edocta, tanti sacerdotis denuntiavit adventum, atque ideo cum patre Florentio, totaque familia divini baptismatis meruit suscipere Sacramentum.

Serpentibus imperat.

Nec illud excidit insigne miraculum, quod in Gallinaria insula immanium serpentium venenata rabies virtutem tam præclari Pontificis ferre non potuit, sed tamquam fulmineo fragore perterrita, vilis etiam baculi metam, quam ipse præfixerat, transcendere non præsumpsit.

Suscitat mortuum.

Sed & illud memoriæ consequenter occurrit, quod

quod idem egregius Pontifex puerum sine gratia regenerationis extinctum, non modo matri resuscitatum, & incolumem reddidit: sed & veræ Fidei rudimentis instructum, sanctæ Ecclesiæ filiis aggregavit.

Hæc igitur, & alia multa virtutum ejus insignia nobis ex occasione venerandæ hujus translationis occurrunt, quæ nos ad amorem Dei, & devotionem præclari hujus sacerdotis accendunt. Plane cum multorum translationes justorum sancta veneretur Ecclesia, quæ diligentia procuratæ sunt hominum, quanto devotionis studio hæc est solemniter recolenda, quæ facta est manibus Angelorum? Sed quid est, quod Moysi corpus ipse per se Dominus sepelivit? & tamen sepulchrum ejus hominibus innotescere noluit: beati vero Hilarii corpus non modo coram hominibus per Angelos transtulit, sed & in tanti honoris gloriam, & totius Ecclesiæ reverentiam sublimavit? De Moyse quippe scriptum est: *Mortuus est ibi Moyses servus Domini in terra Moab, jubente Domino; & sepelivit eum in valle terræ Moab contra Phogor; & non cognovit homo sepulchrum ejus usque in præsentem diem.* Quid est ergo, quod ille nescitur, iste vero quotidie cum tanta gloria Christianæ devotionis invisitur? Quid est, inquam, quod Moyses ab hominum notitia removetur, nisi ut tollatur occasio, ne qui tam Deo charus, & familiaris extitisse cognoscitur, divinus honor illi ab Israeliticæ plebis perfidia præbeatur? Reliquorum vero sanctorum corpora non celantur, ut dum Christianæ devotionis frequentantur accessu, & per illos fiant rutilantia signa virtutum, & istis accrescat felicium cumulus meritorum.

Deut. 34.

Ibidem.

Cur Moysi corpus abscondatur, Sanctorum vero corpora revelentur, visitentur, & in honore habeantur.

Præterea nonnulli fideles iccirco post mortem tumulis editioribus includuntur, ut sui memoriam viventibus ingerant; quatenus eis impendere pietatis opera non omittant. Hinc est, quod sepultura vocatur ex more memoria, scilicet ut per eam memorentur vivi, & percipiant refrigerium mortui.

Sed quid est, quod nonnulli Sanctorum tantopere studuerunt suis providere sepulchra corporibus? Abraham nempe quadringentis argenti siclis a filiis Eth speluncam duplicem comparat. Jacob, & Joseph ad eamdem speluncam totum jam animi desiderium tendunt, & corpora sua post obitum illo perferenda deposcunt. Quid ergo est, quod sancti Patriarchæ, qui se pulverem, & cinerem esse perspicue perhibent, qui certe corpora, & corporalia quæque cælestium contemplatione despiciunt, in Chananæorum terra corpora sua quiescere tanto desiderio concupiscunt? Cur illum præ ceteris mundi partibus quieti suæ prævident locum, nisi quod humanæ salutis Auctorem illic noverant de suo semine nasciturum? Hinc est, quod Jacob filium suum Joseph obsecrat, dicens: *Si inveni gratiam in conspectu tuo, pone manum tuam sub femore meo, & facies mihi misericordiam & veritatem, ut non sepelias me in Ægypto: sed dormiam cum patribus meis, & auferas me de terra hac, condasque in sepulchro majorum meorum.* Cur autem ad confirmandæ sponsionis indicium, Jacob manum filii supponi suis femoribus petiit, nisi quia illum, qui summa Veritas est, de proprio semine propagandum esse cognovit? Illis igitur terræ finibus beati viri jam medullitus agglisebant, quam per spiritum jam cernebant Salvatoris vestigiis atteri, quam in interioribus oculis jam videbant pretioso Dominici corporis sanguine purpurari: ut illic eorum corpora suam expectarent resurrectionem, ubi resurrecturum esse cognoscebant ipsum beatæ resurrectionis Auctorem.

Gen. 23. *Ibid.* 49. & 50.

Cur Patriarchæ sepeliri voluerint in terra Chananæorum.

Gen. 47.

Quid sit Joseph a Jacob obsecrari, ne illum in Ægypto sepeliat, ipsumque tacto femore patris polliceri.

Ad hunc & nos, dilectissimi, perspicuam nostræ mentis aciem dirigamus. Ad hunc dum pedum progressione non possumus, æstuantis desiderii festinatione tendamus: & dum Sanctorum quorumlibet reliquiis dignæ devotionis reverentiam exhibemus, ad illud unum, & singulare corpus nostræ mentis dirigamus obtutum, quod in paternæ majestatis gloria credimus ineffabiliter sublimatum.

Quid considerare debeamus, dum Sanctorum reliquiis reverentiam exhibemus.

Illa nimirum est terra cui tum beati Patriarchæ, atque Prophetæ suspirabant, lacte scilicet, & melle mananti. Lac siquidem de carnis uberibus profluit, mel vero de superioribus venit. Et quia substantia Dominici corporis ex Virginis visceribus prodiit, divinitas autem ex paterna majestate descendit, recte corpus Salvatoris terra dicitur repromissionis. Quæ nimirum terra lacte, simul ac melle fluere dicitur, quia in Redemptoris nostri corpore, & substantia vere, & dulcedo est ineffabilis Deitatis. *In ipso* enim, sicut Apostolus ait, *habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter*: & alibi, *Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi.* Ad hanc viventium terram ille nos dignetur inducere, qui terræ nostræ mortalia non dedignatus est tolerare; quatenus sic ibi lacte, & melle vescamur, ut Salvatoris nostri præsentia, & melliflua divinitatis ejus dulcedine satiemur. Qui cum Deo Patre, & Spiritu Sancto vivit, & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Cur Christi corpus terra promissionis dicatur.

Coloss. 2.

2. *Cor.* 5.

SERMO III.

XXI. Jan.

De sancto Anastasio Monacho, & Martyre.

AD pulchrum, fratres charissimi, convenimus hodierna festivitate spectaculum, cum viderimus verum David nostrum prædam de cruenti leonis faucibus rapientem: immo cum lasso puero de Amalecitarum cuneis invictissime triumphantem. Beatus enim Anastasius, ut ejus testatur historia, Magi extitit filius, & paternis insuper fuerat sacrilegiis institutus. Leonis igitur faucibus tenebatur, cum sacrilegæ artis præstigiis uteretur; sed fortior superveniens vicit inimicum, & omnia arma, in quibus confidebat, abstulit: sicque ovem errantem ad ovile proprium reportavit. Stulta quidem mundi elegit Deus, ut confunderet sapientes: sed & si quos reperit sapientes, prius eos a vano superbæ sapientiæ suæ tumore dejecit, ac deinceps in auctoritatem liberæ prædicationis erexit: ut idipsum postmodum constanter astruerent, quod anxiabantur antea crudeliter impugnare. Quod Moyses tunc mystice figuravit, cum arripiens vitulum aureum, igne combussit, ad pulverem usque contrivit, fluctibusque conspergens, Israeliticum ex eo populum propinavit.

1. *Reg.* 17. 1. *Reg.* 30.

Anastasius Magi filius, & prædigiator.

Luc. 11. *Matth.* 18. *Joan.* 10. 1. *Cor.* 1.

Cur Deus elegerit sapientes.

Exod. 32.

Quid sit Moysen combussisse vitulum aureum, usque ad pulverem.

vit. Quid est enim per figuram vitulus ille conflatilis, nisi corpus diaboli? Homines scilicet in omnibus gentibus perfidiæ, simul & idololatriæ errore decepti, ac sub ipso suo pestifero capite tamquam diversa membra sacrilega conspiratione conjuncti? Super quos nimirum ille nequitiæ spiritus, velut auctor præsidens insolenter erigitur: & tamquam caput per tyrannidem suo corpori dominatur. Aureus autem vitulus fuisse describitur, quia videtur idololatriæ ritus velut a Sapientibus institutus. Auro quippe sapientia designatur, sicut per Salomonem
Prov. 21. dicitur: *Thesaurus desiderabilis in ore sapientis.* Aureus itaque fuit vitulus: quia mundi sapientes ante novæ gratiam fidei dæmoniacæ culturæ fuisse probantur auctores, de quibus ni-
Rom. 1. mirum dicit Apostolus: *Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt: sed evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt; & mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium.* Per hanc itaque vesanæ sapientiæ vanitatem Poetæ Philosophi, Magi, siderum rimatores, omniumque disciplinarum liberarum instructi peritia, prodigiosa solebant adorare figmenta dæmoniorum. In vitulo igitur significatum est totum corpus, id est omnis societas Gentilium idololatriæ deditorum. Moyses itaque vitulum igne combussit: Quia Redemptor noster, quem ille signaverat, male conspirata corda Gentilium flamma suæ charitatis accendit. Unde & ipse
Luc. 12. ait: *Ignem veni mittere in terram, & quid vo-*
Psal. 18. *lo nisi ut accendatur?* Et Propheta: *Non est*, inquit, *qui se abscondat a calore ejus.* In mente ergo Gentilium repente divinus ignis accenditur, ut in eis irrationabilis idololatriæ bestialis forma solvatur. Totum deinde corpus vituli hujus in pulverem comminuitur: quia Gentilis illa societas diabolicæ conspirationis in unum arte conflata, ad adventum Christi, quodam velut malleo salutiferæ correptionis extunsa, atque a rigoris sui duritia, divini verbi est virtute contrita. Ad verbum siquidem veritatis salubriter comminuitur, quæ male integra in superbiæ forma insensibiliter stare videbatur. Deinde in aquam spargitur, ut Israeliticus ex eo populus bibat. Comminutus denique vitulus in aquam mittitur: quia humiliatus Gentilis populus, lavacro salutiferi fontis necesse est abluatur. Quem protinus Israelitæ bibunt: quia sancti prædicatores Evangelii, qui veri Israelitæ sunt, quos ad Dominicum corpus, quod est Ecclesia, transferunt, in sua membra suscipiendo, quasi bibendo, convertunt. Quorum videlicet
Act. 1. Israelitarum primo dictum est: *Macta, & manduca.* Quod tantumdem est, ac si diceretur: tere, & bibe. Sic, sic ille vitulus per ignem zeli, & aciem verbi, aquamque baptismatis ab eis potius absorptus est, quos conatus est absorbere: in eos ipse transfusus est, quos in sua, hoc est, diabolica, tentaverat membra transferre. Verumtamen, quia Moyses non in hoc me-
Exod. 32. tam ultionis fixit, ut idolum dumtaxat infringeret, sed insuper addidit: ut & viginti tria millia hominum trucidaret; mystice docuit nequaquam sufficere, si ab idololatriæ cultu, vel pravitate vitæ quisque convertitur; nisi & propria vitia gladio spiritus mortificare conetur. Unde & Prædicator egregius, *Mortificate*, inquit, *membra vestra, quæ sunt super terram*, Coloss. 3.
fornicationem, immunditiam, luxuriam, concupiscentiam malam, & avaritiam, quæ est idolorum servitus.

Et notandum, quia sicut hic vitia membra nostra esse dicuntur: ita & illic, qui perempti sunt, cum interfectoribus suis propinquitatis necessitudine jungebantur. Sicut per Moysen dictum est: *Hæc dicit Dominus Deus Israel: po-* Exod. 32.
nat vir gladium super femur suum: ite, & redite de porta usque in portam per medium castrorum, & occidat unusquisque fratrem, & amicum, & proximum suum. Si quem ergo delectat in arma consurgere: quisquis anhelat adversus hostium cuneos dimicare, vertat manus in se, & illic plures inveniet adversarios obtruncandos: unde videlicet post victoriam non homicidæ fœdum nomen incurrat, sed gloriosus potius triumphator appareat: unde certe non sanctuarii mereatur excludi liminibus, sed consecrans semetipsum Domino, divinæ gratiæ benedictionibus augeatur; sicut & illis dictum est: *Consecrastis*, inquit, *manus vestras hodie Do-* Ibidem.
mino, unusquisque in filio, & fratre suo, ut detur vobis benedictio. Quod autem ii qui cæsi sunt, viginti tria millia fuisse perhibentur; numerus trium millium peremptorum triplicem formam indicat peccatorum. Omne quippe peccatum aut factu, aut verbo, aut cogitatione committimus. Sed quoniam illic & denarius numerus geminatur, datur intelligi, quia sicut Decalogum præceptorum culpa carnis, simul & animæ servare contempsimus, sic etiam utriusque vitia virtutum armis atterere, & mortificare dedemus.

[Spirituale hominis certamen.] [Peccati genus triplex.]

Beatus igitur Anastasius tunc Magus, tamquam aureus vitulus contritus est malleo prædicationis, & transfusus est in membra corporis Christi: mox autem ut divini baptismatis adeptus est Sacramentum, continuo, juxta Aposto- Galat. 1.
lum, non acquievit carni, & sanguini; sed fervens in Spiritu sancto, vere in se resurrectionis insignia, mutatis moribus, ostendebat. Nec mi- Gen. 5.
rum. Sicut enim Seth, qui videlicet primi fuerat hominis filius, Hebraice resurrectio dicitur: ita & Anastasius de Græca in nostram linguam, resurrectionis filius interpretatur. Convenienter itaque filius resurrectionis dicitur: quia mortuus est in eo magus, atque sacrilegus, pro quo surrexit veræ fidei Christianus: tantoque sancti Spiritus igne succensus est, ut in ipso mox suæ conversionis exordio protinus martyrium anxius quæreret, ad martyrii certamen totis visceribus æstuaret. Quid plura? Tandem ad judicem tractus, modo blanditiis attentatur, modo minarum asperitatibus deterretur: sed miles Christi, qui supra firmam petram fidei suæ fundamenta posuerat, inter minaces fluctus, & procelarum circumfrementium turbines immobilis persistebat: eodemque animo & despiciebat prospera, & calcabat adversa: eoque modo bellator strenuus pellebat a pavidorum mente formidinem, & rudes tyronum animos ad agonem divini certaminis accendebat. Quod etiam per

[Seth, Hebraice resurrectio. Anastasius Græce filius resurrectionis.] [Anastasii constantia.]

Deut. 20. Moysen in lege præceptum est: *Appropinquante, inquit, jam prælio stabit sacerdos ante aciem, & sic loquetur ad populum: Audi Israel, vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis: non pertimescat cor vestrum, nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos; quia Dominus Deus vester in medio vestri est, & pro vobis contra adversarios dimicabit, ut eruat vos de periculo.*

Et notandum quod sacerdos, qui imminente jam bello, concionatur, non alibi, sed ante aciem stare præcipitur: ut videlicet eos ad pugnam, quos adhortationibus provocat, ipse quoque prævius antecedat, ne dum alios ad bellum impellere nititur, ipse degeneri torporis otio per negligentiam resolvatur. Sicut de quibusdam magna quidem prædicantibus, sed desidiose viventibus, per Prophetam dicitur: *Filii Ephrem intendentes arcum, & mittentes sagittas suas, conversi sunt in die belli.* Qui enim adversus vitiorum tentationes ad conflictum alios provocant, sed confligere ipsi sub ignobili desidiæ languore detrectant; ii nimirum sagittas quidem dirigunt, sed post terga conversi, consummatæ victoriæ titulos non merentur: nec eis prodest, quod bene cœperant; quia non usque ad finem magnanimiter perseverant. Unde & de illis protinus sequitur: *Non custodierunt testamentum Dei, & in lege ejus noluerunt ambulare.* Ac si diceret, susceperunt quidem testamentum, sed non custodierunt: posuerunt in lege pedem per initium, sed non tenuerunt perseverantiæ gressum.

Psalm. 77. — Expositio Filii Ephrem intendentes a cum, & mittentes, &c. — Ibidem.

Quisquis ergo ad spirituale certamen alios provocat: quisquis ad fortiter agendum proximorum mentes instigat, debet utique vitam concordare cum lingua; ne dum aliis proponit excelsa, ipse contentus imis, prematur inertia. Hinc est, quod in lege præcipitur: *Non habebis, inquit, in sacculo diversa pondera, majus, & minus: nec erit in domo tua modius major, & minor; pondus habebis justum, & verum, & modius æqualis, & verus erit tibi.* Enimvero tunc in sacculo diversa pondera non habemus, si intra secretum conscientiæ nostræ non aliter de nobis, atque aliter de aliis judicantes, easdem legalium præceptorum mensuras appendimus. Nimirum, ut non aliis regulam districtæ severitatis indicere, nosmetipsos vero studeamus remissioris indulgentiæ lege tractare. De qua videlicet fraude, & Salomon dicit: *Abominatio est Domino pondus duplex, & statera dolosa.* Necesse est ergo fruges verbi, nequaquam diversis, sed eisdem metiri ponderibus; ut quæ aliis agenda præcipimus, ipsi etiam vivis operibus efficaciter impleamus. Quod profecto beatus Martyr Anastasius laudabiliter fecit, quia dum alios adhortatur ad pugnam, ipse prior arma corripuit: & in ipsam se constipatæ legionis aciem, lorica fidei munitus immersit: dumque aliis congrediendi præbet exemplum, ille sortitur ex devicto hoste triumphum: atque, ut ita loquar, dum sequentibus sternit iter ad pugnam, ipse mox, peracta victoria, perducitur ad coronam.

Deut. 25. — Quid sit non habere in sacculo diversa pondera. — Prov. 20. — Expositio, Abominatio est Domino, pondus duplex, & statera dolosa.

Hunc itaque, dilectissimi, sequamur, fortissimum videlicet cælestis militiæ bellatorem: ut vitiorum certemus semper edomare tyrannides: ut rebelles illecebrarum carnalium enitamur compescere voluptates: ut nobilis animus summis semper intentus, cælestia fervidus appetat, terrena contemnat: ut adversa perpeti pro veritate non timeat: ut solam Creatoris sui gratiam promereri medullitus concupiscat. Hinc enim vir Domini B. Anastasius, ut de pluribus pauca perstringam, carceres horrificos pertulit, famis, sitis, frigoris, omniumque necessitatum inopiam toleravit; verbera contempsit: tandemque post immania pœnarum, suppliciorumque tormenta, in flumine necatus occubuit: eodemque elemento vitam carnis amisit, quo videlicet antea vitæ æternæ sacramenta perceperat. Bene itaque Magus: quia in Magis, mundi Redemptor adveniens, fidei suæ primitias dedicavit.

Quæ B. Anastasius passus est.

Notandum autem dilectissimi, quia inter cetera spiritualium dona virtutum, quærentibus Deum, duæ propensius necessariæ probantur esse virtutes, charitas videlicet, ac patientia: ut per quæ reconciliati sumus gratuito divinæ misericordiæ munere, per ea potissimum consummemur ex proprii quoque arbitrii libertate. Per charitatem quippe Dei filius ad nostra descendit; per patientiam vero susceptam nostræ substantiæ veritatem, calcato mortis imperio, ad paternam gloriam sublimavit. Et quia per charitatem ad nos consubstantialis Patris Filius venire dignatus est, sufficit unum Joannis exemplum, quo ait: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum misit in mundum, ut vivamus per eum.* Quod autem homo factus, ad Patrem per patientiam rediit, tota dispensatio humanitatis assumptæ liquido confitetur. Quid enim, ut a principio repetam, aliud fuit in virginali utero concipi, natum in præsepio reclinari, vilibus pannis involvi, parentibus humiliter subdi, contumeliis affici, postremo crucifigi, & mori? Quid, inquam, in his omnibus, nisi majestas invictæ patientiæ claruit, per quam Auctor vitæ moriens, mortis principem triumphavit? Si ergo Dei Verbum, per quod facta sunt omnia, unitum sibi hominem, antequam totum patientiæ stadium percurreret, intrare in suam gloriam non permisit; quo pacto peccator homo pertingere se posse ad præmium sperat, nisi prius hunc patientiæ labor exerceat? Omnis igitur anima, quæ his duabus, charitate scilicet, & patientia, velut quibusdam sustentaculis non innititur, funditus labitur; etiam si ceteris virtutibus fulciri videatur. Quibus nimirum virtutibus, ita hic invictissimus Martyr enituit, & tamquam geminis libratus alis, sese ad cælestia appetenda suspendit; ut per charitatem Dei visibilia cuncta despiceret; per patientiam vero nova, & exquisita tormentorum genera non timeret. Per charitatem plane semetipsum Deo suavitatis hostiam obtulit; per patientiam autem quidquid minarum, quidquid pœnarum, quidquid exitiorum, quidquid denique mortium sibi cruenta persequentium rabies intulit: hic indefessa constantiæ magnanimitate percurrit.

Quærentibus Deum duæ virtutes necessariæ, Charitas, Patientia. — 1. Joan. 4. — Joan. 1.

Sequamur itaque, dilectissimi, hunc admirabilem virum, ejusque vestigia, in quantum possumus, imitemur: quatenus dum hunc nobis modo proponimus ad exemplum, ejus postmodum

dum participium appellari mereamur ad præmium; ut qui sanctis Martyribus reddidit, justitia dictante, coronam, nobis peccatoribus saltem solo suæ misericordiæ munere propitiatus indulgeat veniam Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

FEBRUARIUS.

SERMO IV.

I. Februar. I. *De S. Severo Episc. Ravennate, & Confess.*

Psal. 28. GLORIAM, & honorem Deo nostro, secundum Psalmistam, lætis mentibus afferamus, fratres charissimi, quia dum oblationis Dominicæ celeberrimam exspectamus solemnitatem, in præsenti etiam B. Severi egregii sacerdotis venerabilem colimus assumptionem. Delectet corda festivitatem celebrare præsentem, exspectare etiam alacriter libeat imminentem. Illa nos festivitas Redemptori nostro referre gratias doceat; ista vero ad amorem nos patriæ cælestis accendat. In illa discamus quanta Deus pro homine pertulit; in ista perpendamus, homo per Deum ad quantum celsitudinis culmen ascendit. In illa quippe festivitate unigenitus Dei Filius in templo est humiliter præsentatus; in ista beatissimus ejus famulus ad cæli palatium est cum gloria sublimatus. In illa Redemptorem nostrum parentes ejus in Hierusalem, ut sisterent eum Domino, detulerunt; in ista beatissimi Confessoris animam, ut eam divinæ majestatis vultui præsentarent, ad cælestem Hierusalem sancti Angeli portaverunt. In illa solemnitate Mediator Dei, & hominum, abjecto jam carnis præputio, parvulus est oblatus in templum; in ista Confessor egregius deposito terreni corporis pondere, liber ascendit in cælum. In illa is, qui legi nihil debebat, legis tributa persolvit; in ista morti obnoxius, jura mortis evasit. Ille de matre nascendo dignatus est esse mortalis; iste carne moriendo, fieri meruit immortalis. Veniendo Deus in mundum, servilem induit speciem; recedendo Severus de mundo, ad Angelicam provectus est dignitatem. Sed nisi ille descendisset, iste nullatenus ascendisset. Nisi Deus humanam susciperet formam, numquam homo ad cælestem pertingeret gloriam. Nisi Deus humiliaretur infra se; nequaquam homo exaltaretur super se. Et quid amplius dicam? Nisi paulominus ab Angelis minoratus esset Deus homo; numquam æqualis Angelis fieret purus homo. Quam æqualitatem per semetipsam in Evangelio promittit Veritas, dicens: *In resurrectione autem neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in cælo.* Ad hujus felicissimæ dignitatis culmen, o homo, si te desideras provehi, totis nisibus satage veræ humilitatis dejectione prosterni: si exaltari cupis in Christo, dejicere prius in temetipso: deprime superbiam carnis, & ad altitudinem te subleva Creatoris; cohibe quidquid tumidum surgit in te, & mox erigeris valde eminus ultra te. (Et certe altus est Deus, immo altissimus) Sed si te in tantum tetenderis, ut etiam rumpas, hoc tamen pacto ad ejus celsitudinem non aspiras: immo quo te propius accedere æstimas, eo ad inferiora propulsatus elongas. Audi quid Psalmista dicat: *Excelsus Dominus humilia respicit, & alta a longe cognoscit.* Attende etiam qualiter huic sententiæ Veritas ipsa concordat: *Omnis*, inquit, *qui se exaltat, humiliabitur; & qui se humiliat, exaltabitur.*

(Margin notes: Collatio præsentationis Domini in templo, cum ascensione S. Severi in cælum. Luc. 2. — Psal. 8. — Matth. 2. — Bonum humilitatis. — Psal. 137. — Luc. 18.)

Hinc est, quod beatus iste, & egregius Pontifex, cujus hodie gloriosa solemnia frequentare gaudemus, & in hac vita sedem meruit Episcopalem suscipere, & post felicem obitum regni cælestis atria penetrare. Sed, ut virtus humilitatis ejus clarius innotescat, aliquid ex ipsa gestorum illius historia nobis prælibare non pigeat. Legitur enim, quia quadam die, dum lanisterii esset occupatus officio, ait ad conjugem: Vadam, & videbo visionem mirabilem, videlicet quomodo columba de cælo veniat, & super electi caput solito more considеat. Conjux vero ejus cœpit eum subsannare, & increpare, dicens: Sed hic, labora, noli otiosus stare. Sive enim ieris, sive non ieris, te Pontificem Populus non ordinabit. Et ille, Sine me, inquit, ut vadam. Tunc illa mentiri se putans, sed ignoranter vera denuntians, ait: Vade, quia qua hora ieris, statim Pontifex ordinaberis. Et paulo post subditur: quia pro deformitate squalidi vestimenti, quo erat indutus, abscondit se post januam ipsius loci, ubi erant omnes orantes: & expleta oratione, statim venit columba, & requievit super caput ejus post januam latitantis.

(Margin notes: Humilitas S. Severi. S. Severus lanisterii officio functus est. — S. Severus quo pacto miraculose in Episcopum electus est.)

Audistis, fratres charissimi, vitam hominis rebus inopem, virtutum divitiis locupletem? Audistis hominem apud homines in humili loco positum, apud Deum vero in arduæ sublimitatis arce subnixum? Audistis virum pannosis quidem vestibus fœdum, sed præclara morum honestate conspicuum? Ubi sunt illi, qui dicunt: nos Dei præcepta servare non possumus, quia terrenam substantiam ad usus necessarios non habemus? Ubi sunt, inquam, qui dum hominibus se excusare nituntur, Deo se multo deterius inexcusabiles reddunt? Accedant, & ex B. Severi magisterio veris abundare divitiis discant: ne dum rebus sunt vacui, sint vitiis pleni: & paupertatis caminus si non vitiorum rubiginem purgat, vitiosum metallum ad inanis scoriæ fuliginem vertat. Ecce enim beatissimus iste vir sub paupertatis suæ onere positus, & divinæ legis præcepta sufficienter implevit: &, quia aliud non habebat, semetipsum in ara sanctæ simplicitatis, velut magnam aliquam columbam, opulentissimum Deo sacrificium obtulit: &, quia in moribus columba fuit, columbæ munus accipere meruit. Egestatis quippe angustatus inopia, non ad obsequendum cujuslibet domum potentis intravit; non adulari divitibus, ut mos

ut mos est pauperum, studuit; non ambitiosa negotiatione augere pecunias anhelavit; non periculosæ militiæ, quæ sine peccato bajulari non potest, stipendium concupivit; sed muliebri contentus officio, simplicem victum manu, & arte quærebat: &, secundum Psalmistæ vocem, labores manuum suarum innocens manducabat. Qui iccirco hujusmodi artem elegisse præ ceteris non immerito creditur, ut inter uxorem, & virum major mutuæ charitatis occasio præberetur, ne si esset inter eos inæqualitas officiorum, * surriperet aliquando etiam diversitas animorum: & ex artis exercendæ distantia oriretur forsitan in domestica pace scissura. Sed dum uni operi utriusque exhiberetur industria, vere esset in utroque, sicut de primitiva Ecclesia legitur, *Cor unum, & anima una*. Hinc est etiam, quod dum illa beatissimum virum objurgaret, irrideret, verbis mordacibus increparet, ille mitis, ac placidus non in iram prorupit, non contumeliosa verba respondit, non ad ulciscendum se, in uxorem jus debitæ potestatis exercuit. Servans illud Apostoli: *Viri diligite uxores vestras, & nolite amari esse ad illas*; &, quia idem dicit Apostolus: *Vir non habet potestatem corporis sui, sed mulier*; donec ab ea licentiam suæ petitionis extorsit, ire ex propria voluntate ad miraculum non præsumpsit.

Psal. 127.

* subreperet.

Act. 4.

Coloss. 3.
1. Cor. 7.

Pensate, fratres mei, quando iste in quemlibet virum esse contumax potuit, qui & subjectæ mulieri tam humiliter obedivit? quando adversantibus inimicis malum pro malo reddidit, qui & suæ uxoris injurias tam æquanimiter toleravit? Aut quando vir iste contumelias proximo præsumpsit inferre, qui & illatam sibi, cum utique potuisset, noluit vindicare? *Beatus siquidem vir, qui potuit transgredi, & non est transgressus; facere mala, & non fecit: ideo stabilita sunt bona illius in Domino*.

Eccli. 31.

Sed quid est hoc, fratres mei, quod omnipotens Deus electos suos, quos tam charos sibi in æternum conspicit, tam vehementer quasi despiciens affligit? Et undique in hoc sæculo adversitatum verberibus cingit, quos ante sæcula ad ineffabile gaudium supernæ felicitatis elegit? Nisi hoc, quod pietati fidelium patet, quoniam iccirco sic eos premit in infimis, quia videt quomodo remuneret in summis? Et foris usque ad despecta dejicit, quia intus usque ad incomprehensibilia perducit?. Hinc ergo, hinc unusquisque colligat, quid illi sunt passuri, quos reprobat; si hic tanta severitate cruciat, quos amat. Ecce enim B. Severus rebus necessariis destituitur, deformis indumenti squalore fœdatur, vilis lanisterii labore conficitur, & quod omnibus est intolerabilius, subsannantis uxoris derisionibus perurgetur. Antiquus enim hostis, quem non de paupertatis inopia, non de assidui laboris afflictione, non de inhonestarum vestium deformitate, provocare ad impatientiam potuit, ad irrogandam verborum contumeliam mentem uxoris accendit, & ejus linguam ad injuriam mordacis objurgationis exacuit: cor mulieris consuetis suæ suggestionis aculeis incitat, & linguam ejus in audaciam male liberæ præsumptionis effrænat; quatenus virilis animus, qui ad impatientiam ex mundi adversitate non flectitur, saltem ex uxoris injuria ad iracundiam provocetur: & munitissimum Christi vallum, quod circumfusa hostium multitudo non penetrat, exorta intrinsecus seditio civilis aperiat: quod obsidentis exercitus impacti arietes diruere nequeunt, domestica scissura præbente aditum capiatur. In alto quippe vir sanctus mentis ædificium fixerat, & iccirco illuc irrumpere hostiles impetus non valebant. Quæritur ergo ab adversario, quia hæc excelsa munitio inexpugnabilis cernitur, quibus ad eam gradibus ascendatur. Vicina est autem viro mulier, atque subjuncta. Cor igitur mulieris tenuit, & quasi scalam, qua ad cor viri ascendere potuisset, invenit. Occupavit animum conjugis scala mariti; sed nihil hac arte prævaluit; quia vir fortis patientiæ scutum verborum telis opposuit; & ea pro nihilo deputans, velut audiens non audivit. Dignum nempe erat, ut mulieris verba virilis animus non admitteret, cum profecto de ipso primo lapsu humani generis nosset, quod docere mulier recta nesciret. Unde bene etiam per Paulum dicitur: *Docere autem mulierem non permitto*. Quia nimirum aliquando cum docuit, a sapientiæ tramite deviavit. Antiquus itaque hostis ab Adam in officina lanisterii perdidit, qui Adam in paradiso superavit: atque adjutricem suam mulierem, dum ad contumeliam amaræ correptionis accendit, ad exemplum potius discendæ patientiæ nesciens destinavit: & dum illam perversa, quæ doceret, edocuit, ad scholam rectitudinis misit: & quæ excitata fuerat, ut perderet: erudita est, ne periret. Sic, sic a nostris viris fortibus hostis percutitur, ut sua ei tela rapiantur. Unde se exaggerare æstimat dolorem vulnerum, inde eis contra semetipsum suggerit arma virtutum. Ex verbis autem male corripientis uxoris, dilectissimi fratres, solerter debemus inspicere, quod antiquus adversarius non solum per semetipsum, sed per eos etiam qui nobis adhærent, statum satagit nostræ mentis inclinare. Cum enim cor nostrum lubricus serpens sua persuasione non subruit, ad hoc nimirum per linguas adhærentium repit. Hinc enim scriptum est: *A filiis tuis cave, & a domesticis tuis attende*. Hinc per Prophetam dicitur: *Unusquisque se a proximo suo custodiat, & in omni fratre suo non habeat fiducium*. Hinc rursum scriptum est: *Inimici hominis domestici ejus*. Improbus namque adversarius cum a bonorum cordibus repelli se conspicit, eos, qui ab illis familiarius diliguntur, exquirit: & eos sæpe ad inferendam injuriam concitat; quatenus sancti viri, dum eorum, a quibus maxime venerari debuerant, perversitate lacerantur, eorum mens proclivius ad iracundiam provocetur. Sed ecce iniquus hostis ubique frangitur, ubique superatur: Bellatoribus enim Christi per cuncta jam tentationum argumenta succubuit, qui illud suum familiare solatium etiam de muliere frustratus amisit. Sic enim & B. Job postquam cuncta, quæ possederat abstulisset: postquam ipsum ejus corpus gravi ulcere vulnerasset, quia vulneribus carnis ad mentis vulnus pervenire non valuit, etiam conjunctæ mulieris linguam quæsivit: & quia aperto certamine superari se doluit, de ore conjugis jaculum quasi de insidiis intorsit. Dixit enim illa: *Adhuc permanes in simplicitate tua?*

Cur Deus permittit suos affligi in hoc mundo.

1. Tim. 1.

Gen. 3.

Diabolus non solum per semetipsum, verum & per amicos etiam nos quærit vincere.

Eccl. 32.

Hier. 9.

Mich. 7.

Injuriæ amicorum amariores.

Tob. 2.

tua? Benedic Deo, & morere. Sic & B. Tob. poſtquam ad nimiæ paupertatis ærumnam, Deo diſponente, devenit, poſtquam oculorum lumen amiſit; quia illum malignus ſpiritus vidit corporeo lumine non videntem, divino autem ſplendore interius coruſcantem; foris rebus vacuum, intrinſecus Deo plenum, ad ſolita arma cucurrit, & uxoris linguam ad inferendum vehementiſſimæ objurgationis opprobrium concitavit. Quæ dixit: *Vere vana facta eſt ſpes tua, & eleemoſynæ tuæ modo apparuerunt.* Et ſicut iſtæ perverſæ conjugi nihil reſpondit, ſed injecto ſibi diabolicæ ſuggeſtionis telo, mox ad orationis arma, Scriptura teſte, cucurrit; ſic & beatiſſimus vir Severus reſpondere ad uxoris verba contempſit, ad accipiendum vero S. Spiritus donum, eodem ſuggerente ſpiritu, neſciens properavit. Si autem divinæ juſtitiæ ordinem ſubtili meditatione perpendimus, non ſine cauſa ſanctos viros uxorum afflictos moleſtia reperimus. Quia enim vir uxori male conſentiendo, Creatoris ſui præcepta contempſerat; jam dignum eſt, ut a viro mulier diſſentiendo duris eum verborum contumeliis vehementer affligat. Quo enim mulieri male obediens paruit, eo Conditori ſuo inobediens fuit. Scriptum quippe eſt: *Tulit mulier de fructu, & comedit, deditque viro ſuo qui comedit: & aperti ſunt oculi amborum.* Ex ea igitur ab Auctore feriendus erat, quam errans Auctori præpoſuerat: ut unde homo culpam non timuit ſuperbus admittere, inde pœnam corrigendus inveniret. Et tanto citius reſpiceret ad illum quem ſuperbiendo contempſit, quanto amaritudinis plenam eſſe conſpiceret, cui delectabiliter obedivit.

Tob. 2. Tob. 4. S. Severus comparatur B. Job.

Sancti viri juſte ab uxoribus moleſtiis afflicti ſunt, & cur?

Geneſ. 3.

Verumtamen non icciro iſta dicimus, ut Beati viri uxorem periiſſe cum reprobis mulieribus afferamus. Si enim ab electorum forte excluſam eſſe cognoſceret, nequaquam vir ſancto repletus Spiritu, unum cum ea ſepulchrum habere voluiſſet. Communis igitur ſepultura corporum indicat, quod beatorum conjugum animas meritorum varietas non diſcernat: & dum vir uxori in morte ſe libenter aſſociat, conſtat utique quia in illa vita utriuſque, inter ſe merita non elongat. Credi quippe non immerito poteſt, quia poſtquam mulier Beatiſſimum virum divinitus electum ad Pontificale faſtigium contra ſuam opinionem vidit, mox maculam ſui reatus agnovit, confuſa erubuit, pœnitentiam egit, & ſic de cetero ſtudioſius ſe in virtutibus ſanctæ converſationis exercuit. Unde etiam de illa ſcriptum eſt, quia poſtquam Beatiſſimus vir Epiſcopus factus eſt, admirans congratulabatur ei.

S. Severus in eodem ſepulchro eſt cum conjuge. Conjugis S. Severi ſanctitas.

Vos autem, dilectiſſimi fratres mei, qui ad audienda tanti viri præconia, Deo vos inſpirante, diligenter intenditis, patientiam laudatis, humilitatem extollitis, tantarum virtutum inſignia in uſus veſtros aſſumite: & quod illum fuiſſe libenter auditis, ipſi etiam fieri per Dei gratiam ſtudioſe curate. Eritis namque quod eſt, ſi contenditis & ipſi eſſe quod fuit. In hujus igitur peregrinationis itinere nulla vos proſperitatis ſuadela decipiat, nulla irruens adverſitas frangat, non mentem veſtram paupertatis inopia deprimat, non ſpes abundantiæ temporalis extollat; non illata ex ore proximi contumelia ad iracundiam provocet, non ad ulciſcendum vos libertas permiſſæ in quemlibet poteſtatis inſtiget: quatenus qui nunc imitanda B. Severi veſtigia tenetis in vita, cum illo poſtmodum de æternæ felicitatis præmio gaudere valeatis in patria; auxiliante Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui cum Patre, & Spiritu ſancto vivit, & † gloriatur per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

† regnat.

SERMO V.

I. Februar.

II. *De ſancto Severo Epiſcopo Ravennate, & Confeſſore.*

AUDISTIS, fratres chariſſimi, ex B. Severi, dum legeretur, hiſtoria, qualiter illum Deus de lanificii ergodochio ſuſtulit, quam mirabiliter illum non ſolum præter opinionem omnium civium, ſed etiam ſui, ad arcem Pontificatus elegit. Audiſtis pauperculum hominem a Deo mundi divitibus auferri. Audiſtis, *dejectum, & humilem ſupra potentatus nobilium cum gloria ſublimari. Audiſtis, Spiritum S. ſapientes ſæculi contemnentem, ſimplicem hominem eligentem, ornatos veſtibus tranſvolantem, in pannoſum & ſqualidum, quaſi in amicum familiarem, & olim ſibi notiſſimum deſcendentem.

Alia Dei, atque hominum judicia.

*abjectum.

Libet autem, dilectiſſimi, ad illud pulchrum ſpectaculum totos interiorum luminum radios diligenter expandere: & omnipotens Deus quam diverſo modo ab hominibus judicet, in quantum mihi poſſibile eſt, ſtudioſe penſare. Conveniunt univerſi cives ad oratorium, deſcendit Spiritus ſanctus in columbæ ſpecie ſuper populum congregatum. Multa inferius corda, unus deſuper inſpector. Præſtolantur iſti magnum aliquem ex divitibus eligi; conſiderat ille, quis ex omnibus maxime valeat dives virtutibus inveniri. Iſti apud ſe præferunt eruditam linguam, luculentum ſermonem: ille autem animum ſimplicem, & cordis eligit puritatem. Hinc populus viſu plebejos præterit, ad primates vero, quis eorum maxime eligatur, attendit: inde autem *excelſus Dominus humilia reſpicit, & alta a longe cognoſcit.* Hinc multi ſibimetipſis, illud ſacræ dignitatis culmen exoptant, & garrulo ſilentio intra conſcientiam clamant: O ſi columba veniat ſuper me, o ſi Deus eligat me. Putas ego ero electus? Putas mihi dabitur Epiſcopatus? Inde autem ille ſcrutatur renes, & corda, *qui finxit ſigillatim corda eorum, qui intelligit omnia opera eorum.* Et quidem aderant ibi multi, utpote in egregia civitate, alii quidem frementium equorum glomeratis greſſibus incedere ſoliti, alii claris natalium titulis inſigniti, alii pretioſarum veſtium nitore conſpicui, alii crebris obſequentium militum cuneis conſtipati, alii omnibus his mundi muneribus multipliciter præditi, alii quibuſdam pro ſua poſſibilitate dotati. Sed omnipotens Deus, qui corda omnium ſubtiliter intendebat, quod olim per Prophetam dixerat, ſine aliquo vocis ſtrepitu iterum repetebat: *Super quem, inquit, requieſcet Spiritus meus, niſi ſuper humilem, & quietum, & trementem ſermones*

Spiritus S. quos eligat.

Pſal. 137.

Par. 28.

Pſal. 7. *Pſal. 32.*

Eſa. 66.

mones meos? Videbat populus in aperto loco columbam cælitus exspectantem. Aspiciebat illa Severum pauperculum post januam latitantem. Qui enim se hominibus abscondebat, divinæ majestatis intuitum declinare non poterat. Quid est hoc, S. Severe, tam pauper? tam dives? tam humilis? tam sublimis? tam pannosus? tam gloriosus? apud judicia humana dejectus, ex divina providentia invisibiliter sublimatus? Cur te abscondere niteris, qui ad hoc proveheris, ut ad virtutis exemplum omnium oculis proponaris? Cur vultus hominum erubescis, qui divinæ majestatis conspectui præ omnibus placuisti? Videlicet iccirco absconderis, ut videas, & non videaris: videas scilicet columbam pro admiratione, non videaris autem pro vestium fœditate. Age jam manifesta te in publicum, procede in medium, & Christianæ familiæ suscipe villicatum. Exeat margarita de sterquilinio, ut in summi Regis fulgeat ornamento. Non lateat ulterius lucerna sub modio, sed super candelabrum posita, omnes, qui in domo sunt, splendoris sui luce perfundat. Pasce igitur Dominicum gregem, & super ovile Christi curam exhibe pastoralem. Tibi Christus Ecclesiam suam committere jam decrevit, quam inæstimabili sui sanguinis pretio comparavit. Suscipe egregiæ administrationis officium, ut de commissi talenti fenore auctum referas lucrum. Nec expavescas ignorantiam litterarum, non dubites de incompositorum enormitate sermonum; quia ille qui promovet, te sine legendi labore instruet te; qui tibi doctrinæ committit officium, docendi etiam suggeret incrementum. Summum quippe est verbum, quod tibi seminandi verbi exhibet ministerium. Hoc verbum tibi, † tuisque similibus per semetipsum dicit: *Cum steteritis ante Reges, nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini.* Et iterum: *Non vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.*

Latere nititur S. Severus, sed non potest.

Matth. 5.

† tuique f.

Matth. 10.

Ibidem.

Quid plura? Tandem venit columba, & mirantibus cunctis, dilectum sibi caput invisit. Et certe jam olim in ejus pectore invisibiliter erat, in cujus nunc verticem corporaliter descendebat. Sed quid jam fugitivus Dei faceret? Quo se verteret? Quod sibi latibulum tutius inveniret? A conspectu omnium fugit, valvas opposuit, ad videndum sibi solas postium rimulas dereliquit. Sed qui humanos aspectus avertere potuit, columbini acumen intuitus non evasit. Videt se deprehensum; conqueritur intra se, nihil sibi profuisse confugium. Verumtamen adhuc suspicatur deceptam errare columbam, nec posse in tanta hominum multitudine certam eligendi notare personam. Tertio igitur ad se volitantem agitatis manibus repulit: & sic in nomine sanctissimæ Trinitatis benedictionem suæ consecrationis accepit.

Columba insidet capiti ejus latitantis.

Ordinatur Episcopus.

O novum, & inauditum promotionis ordinem! o admirabilem egregii Pontificis dignitatem! Nam quid aliud fuit, in caput beatissimi viri columbam tertia vice descendere, nisi patenter illum in Patris, & Filii, & Spiritus S. nomine consecrare? Et quid aliud fuit eamdem columbam a se exturbando, manibus tangere, nisi Ecclesiasticæ institutionis ordine, in ipsis manibus oleum sanctæ unctionis accipere? Nam quod Columba in sanctissimi viri caput illapsa descendit, officium manus impositionis implevit. Quod autem sacris se manibus tangi permisit, ipsas manus S. Spiritus unctione signavit.

Oleum sanctæ unctionis ritu Ecclesiæ quo liniuntur manus.

Manuum impositio.

Jam vero illud quantæ gratiæ, quantæque est excellentiæ, Spiritum S. in illa figura suscipere, in qua constat super ipsum Dominum nostrum, Mediatorem videlicet Dei, & hominum, descendisse? Et certe quocumque modo Spiritum sanctum quis accipiat, magni admodum meriti est: in illa autem figura, in qua & ipse Unigenitus Patris Filius, accipere Spiritum sanctum, summæ est sanctitatis indicium. Super ipsos namque Apostolos Spiritus sanctus in igneis linguis apparuit: super beatum vero Severum non in ignis imagine, non in linguarum diversitate; sed, sicut super baptizatum Dominum, in columbæ visus est specie; ut profecto ostenderet, quia sicut columba simplex est animal, atque ab amaritudine fellis alienum; ita & Beatissimus vir omni carebat livoris amaritudine, & in sancta vivebat simplicis animi puritate. Ecce liquido manifestatur, quod per Apostolorum Principem dicitur: *Quia non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet illum, & operatur justitiam, acceptus est illi.* Illud etiam nunc in electione Beatissimi hujus viri per semetipsam divina providentia custodivit, quod olim nos observare per B. Jacobum monuit. Ait enim inter cetera: *Fratres mei, nolite in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Jesu Christi gloriæ.* Deinde subjungit: *Etenim si introierit in conventum vestrum vir aureum annulum habens in veste candida; introierit autem & pauper in sordido habitu, & intendatis in eum, qui indutus est veste præclara, & dixeritis ei: tu sede hic bene; pauperi autem dicatis: tu sta illic, vel sede sub scabello pedum meorum; nonne judicatis apud vosmetipsos, & facti estis judices cogitationum iniquarum?* Nam si hoc beatus Apostolus de quotidianis consessibus loquitur, quis non de acceptione personarum in culpam sæpissime labitur, nisi cum apud semetipsum forsitan ita judicat, ut ille, cui honorem exhibet, tanto ei melior, quanto & ditior videatur? Sed hæc Apostolica sententia tunc rectius intelligitur, si illa sedendi, ac standi distantia ad honores Ecclesiasticos referatur. Non enim leve crimen esse putandum est, quemlibet divitem ad Ecclesiastici regiminis culmen evehi; pauperem vero sanctiorem, & doctiorem a suscipiendi honoris dignitate repelli. Fecit itaque mirabilis in sanctis suis omnipotens Deus, quod fieri debere per Apostolum suum docuit, quando spretis divitibus, magnum hunc pauperem squalidis indutum vestibus, ad Episcopalem cathedram mirabiliter sublimavit. Qui suscepto Pontificatus officio, non magis ex ordine Ecclesiasticæ dignitatis ascendit, quam in arcem quoque summæ sanctitatis excrevit.

Matth. 3.

Act. 21.

Matth. 3.

Act. 10.

Deus non est acceptor personarum.

Jacob. 2.

Ibidem.

Psal. 67.

Nonnulli enim cum regiminis curam suscipiunt, ad lacerandos subditos protinus inardescunt; terrorem potestatis exhibent, & quibus prodesse debuerant, magis nocent; & quia charitatis viscera in filios non habent, domini videri appetunt, patres se esse minime recognoscunt.

Attendant quæso hæc elati Ecclesiæ Prælati.

ſcunt. Humilitatis locum in elationem dominationis immutant, & ſemetipſos quaſi quidam tyranni in ſuperbiæ cornibus exaltant; & ſi quando extrinſecus blandiuntur, intrinſecus ſæviunt. De quibus per ſemetipſam Veritas dicit: *Veniunt ad vos in veſtimentis ovium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces*. In veſtimentis quippe ovium veniunt, quia vellus quidem innocentiæ in ſuperficie prætendunt; ſed lupi rapaces ſunt, quia malitiæ morſus in occulto cordis exacuunt, non attendentes illud quod Dominus Diſcipulis ſuis dicit: *Ecce*, inquit, *ego mitto vos, ſicut agnos inter lupos*. Qui enim locum prædicationis ſuſcipit, mala inferre non debet, ſed tolerare: ut ex ipſa ſua manſuetudine iram ſævientium mitiget, & peccatorum vulnera in aliis, ipſe afflictionibus vulneratus ſanet. Quem & ſi quando zelus rectitudinis exigit, ut erga ſubjectos ſæviat, furor ipſe de amore ſit, non de crudelitate; quatenus & jura diſciplinæ exhibeat, & intus paterna pietate diligat, quos foris quaſi † inſequendo caſtigat. Mali autem paſtores non ſicut agni inter lupos, ſed potius ſicut lupi inter agnos ſunt: quia dum a ſubditis ſibi nullum plerumque morſum læſionis excipiunt, ipſi in eos rapinæ ſuæ dentes crudeliter figunt.

Matth. 7. Luc. 10. † ſæviendo. Mali paſtores lupi inter agnos, & cur?

Nonnulli vero antequam officii ſacerdotalis culmen attingant, mites ſe, & humiles in omnibus exhibent, excreſcere in virtutibus ſtudent, bonis moribus pollent, & in omni ſe honeſtate ſanctæ converſationis exercent, mala nulli aliquando inferunt, illata vero patienter ferunt, carnem ſuam aſſidue jejuniis, & orationibus edomant, & cunctos in ſe vitiorum motus cenſura rigidæ ſeveritatis frænant. Sed cum paſtoralis cuſtodiæ jura ſuſcipiunt, quidquid ſanctitatis habuerant, ut ita, proh dolor, dicam, concambio miſeræ permutationis amittunt; omne quod pie vixerant, obliviſcuntur, & decurrentium more fluminum, ad ima abſque ullo retentionis obſtaculo devolvuntur, & velut mali remiges, cum ad alta pelagi vento impellente deveniunt, quando ſcilicet majori conamine opus eſt, in ſomnum ſe mortifera ſecuritate reſolvunt; vel potius cum gubernandæ navis clavum ſuſcipiunt, qui prius cum ceteris ſtrenue navigaverant, jam in magiſterio poſiti in negligentiæ ſe torpore dejiciunt: & non ſolum alios non cuſtodiunt, ſed ſemetipſos etiam infeliciter perdunt.

Mali ſuperiores ſimiles malis remigibus, & quo pacto.

Sed quid iſta de reprobis paſtoribus loquimur, cum & ipſi ſummæ ſanctitatis viri ſuſcepto curæ paſtoralis officio, & ſi ad mala, quod abſit, nullatenus proruunt, ſæpe tamen ex ipſa boni perfectione, neceſſitate cogente aliquamtulum minuuntur? Hinc eſt, quod B. Papa Greg. in prioris vitæ converſatione viſibilia quæque ſe tranſcendiſſe gloriatur, poſtmodum vero curis exterioribus implicari pia lamentatione conqueritur. Hinc eſt etiam, quod de B. Martino Turonenſi Epiſcopo legitur, quia major ei virtus ante Epiſcopatum fuerat, quam poſt Epiſcopatum. Quamquam proculdubio credendum ſit, quia ſanctis prædicatoribus quidquid pro aliorum cuſtodia de propria perfectione ſubtrahitur, multo largius, multoque uberius in acquirendis ſubbitorum lucris augetur.

Greg. in præf. lib. 1. dial. Sever. Sulpic dial. 2. c. 5. vi. S. Mar.

Perpendite ergo, fratres chariſſimi, quam mirabilis vir fuerit B. Severus, cui ſanctitatis meritum ſuſcepti cura regiminis addidit, quod aliis excellentiſſimis etiam viris minuere conſuevit. Nam quod aliis ſæpe deſcenſionis eſt cauſa, hoc illi provectionis probatur extitiſſe materia: & inde ſibi perfectionis culmen eſt auctum, unde & perfectiſſimis viris plerumque non ambigitur imminutum. Ecce enim ante commiſſæ prælationis officium virtutum quidem vitam duxiſſe cognoſcitur, virtutum tamen ſigna nequaquam feciſſe perhibetur: poſt ordinationem vero facta per illum miraculorum ſigna, apertis vocibus clamant, quantum priorem vitam merita poſteriora tranſcendant.

S. Severus ante Epiſcopatum nulla fecit miracula, poſt vero plurima.

Nam quam præclarum dilectiſſimi fratres mei, quam ſtupendum fuit illud inſigne miraculum, quo videlicet inter ipſa Miſſarum ſolemnia ſubito in extaſim raptus, per ſpiritum Mutinenſe oppidum petiit, defuncti fratris, & coepiſcopi Deo animam commendavit, corpus in ſepulchro poſuit, & omne funebrium exequiarum officium per ordinem celebravit? O quam novum ſpectaculum, quantaque admiratione digniſſimum, ſi totum illud ſimul mortalis capere potuiſſet intuitus. Aderat ſiquidem congregatis fidelibus abſens, aberat vero præſens. Nimirum a ſemetipſo etiam longe poſitus, hic viventibus filiis commiſſæ paſtoralis curæ reddebat debitum, illic defuncto fratri piæ humanitatis impendebat officium. Sed & quam leve, quam velox vehiculum noſter Epiſcopus habuit, qui, non dicam puncto, non momento; ſed in breviſſimi temporis ictu tam longa terrarum ſpatia tranſmeavit? Neſcit ſane currus ille viarum aſperitatibus reprimi, ignorat oppoſitionis ſufflamine retardari. Verumtamen hoc tam grande miraculum, quo ab aliquo Sanctorum oſtenſum fuiſſe rarius auditur, eo ab his, qui non credunt omnia poſſibilia eſſe credenti, fortaſſe difficilius creditur.

S. Sever. in ſpiritu interfuit exequiis Mutinenſis Epiſcopi.

Quid enim rarius, quid admiratione dignius, quam purum ſpiritum corpus corporaliter ſepelire? Et, ut ita dixerim, animam viſibiliter animam commendare? Sed ad hoc credendum cito animum flectimus, ſi & alia divinæ virtutis opera ſtudioſe penſamus. Liquet profecto, quia mobilioris naturæ eſt ſpiritus, quam corpus: & certe, Scriptura teſte, novimus, quod propheta Habacuc ex Judæa ſublevatus, repente eſt in Chaldæam cum prandio deportatus. Quo videlicet prandio Danielem prophetam refecit, ſeſeque in Judæa iterum invenit. Si igitur tam longe Habacuc potuit ſub momento corporaliter ire, & prandium deferre; quid mirum ſi beatus Severus obtinuit, quatenus per ſpiritum iret, & defuncto fratri funeris officium exhiberet? Ut ſicut ille ad deferendum Prophetæ cibum corporis corporaliter perrexit; ita iſte ad commendandum Deo beatiſſimi hominis ſpiritum ſpiritaliter pergeret.

Dan. 13. S. Sever. ſimilis Habacuc.

Jam vero illud quantæ virtutis fuit, quantæque potentiæ, quod illi aridus cinis olim jam defuncti cadaveris paruit: & ad vocis ejus imperium exanimata uxoris caro, ut locum filiæ cederet, in anguſtum ſe ſepulturæ angulum coarcta-

S. Severi aliud inſigne miraculum.

Ad vocem S. Severi cineres defunctæ se loco movent.

ctavit? Justo quippe Dei judicio, mulier, quæ olim illum in hac vita subsannando despexerat, jam, mutata sententia, ejus præcepta humiliter observabat. Nimirum quem nentem stamina in humili ergasterio pauperculum noverat, jam tunc in aula superni Regis quam magnus Senator esset, his, qui falli non poterant, oculis attendebat. Sed & hoc incredibile quis forsitan judicat, quamvis venerabilem, & sanctissimum virum, adhuc tamen in hac corruptibili carne degentem, insensibilem potuisse pulverem suis legibus subdere, cujus animam constat ad illud jam invisibile judicium transmigrasse? Hoc tamen etiam facile creditur, si collata hominibus divina gratia subtiliter indagetur. Numquid enim Petrus in ista adhuc carne non erat, qui ex ore Veritatis audiebat: *Quodcumque ligaveris, super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis?* Cujus nunc vicem in ligando, & solvendo possident quicumque locum sancti regiminis fide, & moribus tenent. Sed ut tanta valeat homo de terra, cæli, & terræ Conditor in terram venit e cælo; atque, ut judicare caro non solum de carne, sed etiam de spiritibus possit, hoc ei largiri dignatus est, factus pro hominibus Deus caro. Quia inde surrexit ultra se infirmitas nostra, unde sub se infirmata est firmitas Dei.

Matth. 16.

De aqua ex B. Severi sepulchro emanante.

Sed cur ista de antiquis B. Severi miraculis dicimus, cum hodie non pauca prodigiorum signa in venerabili sepulturæ suæ basilica fieri frequenter audiamus? Nam, ut de ceteris sileam, illud unum quantis est præconiis dignum, quantaque lætitia ad divinæ omnipotentiæ gloriam referendum, quod sub ipso Altaris sacratissimi sui corporis clarissima sensim emanat aqua, diversis languentium valetudinibus profutura? Nam si fides bibentium exigat, mox ut eam pectora ægrota percipiunt, protinus de infirmitate ad salutem pristinam convalescunt. Et, ut mirabilem rem fieri mirabiliter audias, non in vernalis inclementia temporis, non in autumnalis inundantiæ pluviis, non in imbriferæ algoribus hyemis, quando ex diversis saxorum molibus solet aqua tenuiter exsudare; sed in ipso fervidæ æstatis ardore eam noveris ex arida calce, & duris lapidibus ebullire. Ut videlicet quando major incumbit necessitas ægritudinum, tunc potissimum conferat miseratio divina remedium, & humanæ infirmitati, quæ tunc ex ignei caloris gignitur vitio, medicorum more, vim curationis ex contrario objiciat elemento. Cui illud conferri miraculum satis rationabiliter potest, quod similiter Nilus Ægypti fluvius non alio, nisi æstivo tempore sese in cumulum elevat, plana quæque hinc inde per circuitum irrigat, & terrarum venas largo suæ inundationis madore fecundat. Ne igitur humana vecordia divinæ virtutis opera naturæ viribus tribuat, saltem ex ipso, quo fiunt, tempore, cui jure deputentur, addiscat: & tanto alacrius ad referendas Creatori suo gratias surgat, quanto & ipsas naturarum vices mutatas suæ utilitatis gratia non ignorat.

Collatio emanantis aquæ e sepulchro S. Severi cum Nilo flumine.

Ecce enim omnipotens Deus antiqua operationis suæ miracula repetit; ecce iterum per alterum Moysen aquam de petra producit; Israeliticum nobis sæculum renovat, quo per exteriora beneficia, utpote verum Israel, ad amorem nos suæ visionis accendat. Ecce de beatissimi Confessoris sui Ecclesia alterum nobis quodammodo paradisum restituit, cujus saluberrimo fonte nostræ fragilitatis terram clementer infundit.

Exod. 17.

Agamus igitur, dilectissimi, gratias Creatori nostro, qui iccirco adhuc producit aquam de petra rupis, ut per hanc etiam hauriamus aquam in gaudio de fontibus Salvatoris. Illam videlicet, de qua ipse in Evangelio dicit: *Qui biberit aquam, quam ego do, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.* Et iterum clamat dicens: *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat: & de ventre ejus fluent aquæ vivæ.* Quanti sunt hodie, qui si petram illam, ex qua in tempore Moysis aqua producta est, cernere potuissent, lucrum non minimum deputarent. Isti itaque nunc beati Severi ingrediantur Ecclesiam, & in multis simul fieri lapidibus videant, quod in uno fuisse factum lætitiæ piæ devotionis exultant. Hoc etiam superaddito, quod aqua illa sitim solummodo bibentibus auferebat: ista etiam diversas languentium ægritudines curat. Illa dum biberetur, simplicis aquæ de se dabat indicium: ista dum medetur, diversorum aromatum, & medicinalium specierum implet officium.

Psal. 11. *Joan.* 4. *Joan.* 7.

Collatio ejusdem cum aqua Moysis ex petra

Hæc igitur tot, & tam præclara miracula, fratres charissimi, ad veræ utilitatis lucra convertite, & per exteriora divini muneris beneficia, ad interiora quoque medullitus anhelate. Quid enim prodest caduca hæc, & transitoria bona temporaliter ex divina benignitate percipere, si non contingat ad æterni quoque boni suscipienda præmia pervenire? Mementote quid Judæis de antiquis eorum Patribus Veritas dixit: *Patres*, inquit, *vestri manducaverunt manna in deserto, & mortui sunt.* Perpendite etiam, quanta sit in cælis sanctorum gloria, quibus contra naturæ suæ ordinem ipsa in terris famulantur, & obediunt elementa. Quid enim Sanctorum animæ sive in cælo, sive in terra, sive etiam in abysso non possunt, qui cum ipso, qui omnibus præsidet, unum sunt? Ad illam igitur, dilectissimi, tantæ gloriæ dignitatem totis nisibus tendite: ad illam quotidie sanctarum virtutum, & piæ conversationis gressibus properate. Contemnenda quippe sunt vobis cuncta, quæ cernitis, si ad ea vultis pertingere, quæ speratis. Attestante etenim beato Paulo, non possumus hic gaudere de sæculo, & illic regnare cum Deo. Qui iterum dicit: *Non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna sunt.* Fluxa igitur & seductoria immundi hujus mundi blandimenta despicite, minas ejus animi fortitudine superate; surgentia carnis * incentiva reprimite, mentes vestras, auxiliante Deo, in virtutibus dilatate, torporis, & negligentiæ frigus de cordibus vestris expellite, ad illud ineffabile supernæ beatitudinis gaudium flammato mentis desiderio jugiter suspirate. Nam * speculator ille, qui corda vestra ad se directa delectabiliter inspicit, libenter etiam vobis suæ societatis januam pandit Jesus Christus

Joan. 6.

Sancti cum Christo unum sunt.

Rom. 12. 2. *Cor.* 4.

* incendia

* spectator.

ſtus Dominus noſter, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit, & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

XIV. Febr.

SERMO VI.

De ſancto Eleuchadio Epiſcopo Ravennate, & Confeſſore.

HODIERNA feſtivitas, fratres chariſſimi, geminum ſanctæ devotioni veſtræ, immo noſtræ gaudium cumulat; quia dum venerandi Confeſſoris Eleuchadii ſolemnia celebramus, neceſſario mox etiam beati triumphatoris Chriſti Apollinaris ad memoriam præclara geſta reducimus. Quia enim, ut Salomon ait, *gloria patris eſt filius ſapiens;* ſic alterius cauſa pendet ex altero: ut quiſquis unius laudes digne retulerit, alterius etiam inſigne præconium tacere non poſſit. Et quia Veritas dicit: *Non poteſt filius facere, niſi quod viderit patrem facientem:* ſic iſte beatus alumnus ſubſecutus eſt paterna veſtigia, ita veræ fidei prædicando rectam tenuit lineam, ſic religioſe vivendo ſancto præceptori conſonam exhibuit clientelam, ut ei merito ſuccederet in regimen, cujus imitator extiterat ſanctitate. Sicut enim beatus Petrus Princeps Apoſtolici ſenatus tres inter ceteros eminentiores cognoſcitur habuiſſe diſcipulos, qui ſibi poſtmodum in Pontificatus arce per ordinem ſucceſſerunt, primo videlicet Linus, deinde Cletus, tertius Clemens; ita nihilominus & beatus Apollinaris quatuor egregios diſcipulos habuit, poſt felicem martyrii ſui gloriam ſibimet in Eccleſiaſtico regimine ſuccedentes, Aderitum ſcilicet, & beatum hunc cui præſens ſermo famulaturus eſt, Eleuchadium, ſubinde Martianum, poſtremo Calocerum.

Prov. 10. & 15. — *Joan. 5.* — Tres præcipui S. Petri diſcipuli.

Erat autem Eleuchadius iſte Philoſophus, ſicut in ipſa beati magiſtri narratur hiſtoria. Superata eſt ergo ſapientia Platonis a diſcipulo Piſcatoris. Miſit rete verbi in profundam ſalſuginem Ravennatis Oceani, & magliam auratam ad fidei litus traxit. Porro cujus magiſter olim noverat cuncta per ſtagna naviculam regere, diſcipulum docuit cum arguta dialecticorum verſutia diſputare; docuit, inquam, diſcipulum, acris ingenii, & acutæ facundiæ homines ſimplici ſermone concludere, qui ad includendos per profunda pelagi piſces, vilia conſueverat retia ſubnodare. Plane poſtquam navicularius pelagi clavicularius conſtitutus eſt cæli; diſcipuli piſcatorum magiſtri facti ſunt oratorum; & ſapientia mundi victa eſt a ſimplicitate Chriſti. (Quia enim, ut ait Apoſtolus non cognovit mundus per ſapientiam Deum, placuit Deo per ſtultitiam prædicationis ſalvos facere credentes). Hac ſimplicitate Paulus, qui ſe judicat inter Corinthios nihil ſcire, niſi Chriſtum Jeſum, & hunc crucifixum, ſuperavit Dionyſium Areopagitam apud Athenas. Hac ſimplicitate concluſit B. Apollinaris Eleuchadium Philoſophum in urbe Ravenna; qui & ipſe conſultus de curationum peritia, reſpondit nihil ſe ſcire ſine nomine Jeſu. Verumtamen utrique huic prudenter ſimplici B. Petrus ſapientiæ teſtimonium perhibet: nam de Paulo ait: *Sicut chariſſimus frater noſter Paulus ſecundum datam ſibi ſapientiam ſcripſit vobis.* Apollinari vero dicit: *Ecce eruditus es de omnibus, quæ fecit Jeſus.*

S. Eleuchadius per S. Apollinarem convertitur ad Chriſtum. — Sapientia mundi victa eſt a ſimplicitate Chriſti. — *1. Cor. 2.* — *1. Cor. 2.* — *2. Petr. 3.*

Sed qui Deo ſapientes erant, mundo ſe velut fatuos exhibebant. Stulta ſiquidem mundi elegit Deus, ut confunderet ſapientes. Atque ut magis ſtupeas, ipſos imperite ſapientes a vano ſuperbæ ſapientiæ ſuæ tumore dejecit, ac deinceps in auctoritatem liberæ prædicationis erexit, ut idipſum poſtmodum conſtanter aſtruerent, quod anxiabantur ante crudeliter impugnare. Quod Moyſes tunc myſtice figuravit, cum arripiens vitulum aureum igne combuſſit, ad pulverem uſque contrivit, fluctibuſque conſpergens Iſraeliticum ex eo populum propinavit. Quid eſt enim per figuram vitulus ille conflatilis, niſi corpus diaboli? Homines ſcilicet in omnibus perfidiæ, ſimul & idololatriæ errore decepti, ac ſub ipſo ſuo peſtifero capite tamquam diverſa membra, ſacrilega conſpiratione conjuncti; ſuper quos nimirum ille nequitiæ ſpiritus, velut auctor, præſidens inſolenter erigitur, & tamquam caput per tyrannidem ſuo corpori dominatur? Aureus autem vitulus fuiſſe deſcribitur, quia videtur idololatriæ ritus velut a ſapientibus inſtitutus. Auro quippe ſapientia deſignatur, ſicut per Salomonem dicitur: *Theſaurus deſiderabilis in ore ſapientis.* Aureus itaque fuit vitulus, quia mundi ſapientes ante novæ gratiam fidei dæmoniacæ culturæ fuiſſe probantur auctores. De quibus nimirum dicit Apoſtolus: *Quia cum cognoviſſent Deum, non ſicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, ſed evanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum, dicentes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt, & mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei, in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & ſerpentium.* Per hanc itaque veſanæ ſapientiæ vanitatem poetæ, philoſophi, magi, ſiderum rimatores, omniumque diſciplinarum liberalium inſtructi peritia, prodigioſa dæmoniorum ſolebant adorare figmenta.

1. Cor. 2. — *Exod. 32.* — Quid ſit Moyſen vitulum aureum combuſſiſſe. — Idololatriæ ritus a ſapientibus ſæculi hujus inſtitutus. — *Prov. 2.* — *Rom. 21.*

In vitulo igitur ſignificatum eſt totum corpus, id eſt, omnis ſocietas Gentilium idololatriæ deditorum. Moyſes itaque vitulum igne combuſſit quia Redemptor noſter, quem ille ſignaverat, male * conſpirata corda Gentilium flamma ſuæ charitatis accendit. Unde & ipſe dicit: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi ut accendatur?* Et Propheta, *Non eſt*, inquit, *qui ſe abſcondat a calore ejus.* In mente ergo Gentilium repente divinus ignis accenditur, ut in eis irrationabilis idololatriæ beſtialis forma ſolvatur. Totum deinde corpus vituli hujus in pulverem comminuitur, quia Gentilis illa ſocietas diabolicæ conſpirationis in unum arte conflata, ad adventum Chriſti quodam velut malleo ſalutiferæ correptionis extunſa, atque a rigoris ſui duritia divini verbi eſt virtute contrita. Ad verbum ſiquidem veritatis ſalubriter comminuitur, quæ male integra in ſuperbiæ ſuæ forma inſenſibiliter ſtare videbatur. Deinde in aquam ſpargitur, ut Iſraeliticus ex eo pupulus bibat.

* Conſpirantia f. — *Luc. 12.* — *Pſal. 18.*

Comminutus denique vitulus in aquam mittitur, quia humiliatus Gentilis populus, lavacro

cro salutiferi fontis, necesse est, abluatur. Quem protinus Israelitæ bibunt, quia sancti prædicatores Evangelii, qui vere Israelitæ sunt, quos ad Dominicum corpus, quod est Ecclesia, transferunt, in sua membra suscipiendo, quasi bibendo convertunt: quorum videlicet Israelitarum primo dictum est: *Macta*, *& manduca*; quod tantumdem est, ac si diceretur: *tere*, *& bibe*. Sic, sic ille vitulus per ignem zeli, & aciem verbi, aquamque baptismatis ab eis potius absorptus est, quos conatus est absorbere: in eos ipse transfusus est, quos in sua, hoc est diabolica, tentaverat membra transferre.

Prædicatores Evangelii veri Israelitæ.

Act. 1.

Verumtamen quia Moyses non in hoc metam ultionis fixit, ut idolum dumtaxat infringeret, sed insuper addidit, ut & viginti tria millia hominum trucidaret, mystice docuit, nequaquam sufficere, si ab idololatriæ cultu, vel pravitate vitæ quisque convertitur, nisi & propria vitia gladio spiritus mortificare conetur. Unde & Prædicator egregius, *Mortificate*, inquit, *membra vestra*, *quæ sunt super terram*, *fornicationem*, *immunditiam*, *luxuriam*, *concupiscentiam malam*, *& avaritiam*, *quæ est idolorum servitus*. Et notandum, quia sicut hic vitia membra nostra esse dicuntur, ita & illic qui perempti sunt, cum interfectoribus suis propinquitatis necessitudine jungebantur, sicut per Moysen dictum est: *Hæc dicit Dominus Deus Israel*, *ponat vir gladium super femur suum*: *ite*, *& redite de porta usque in portam per medium castrorum*, *& occidat unusquisque fratrem*, *& amicum*, *& proximum suum*. Si quem ergo delectat in arma consurgere, quisquis anhelat adversus hostium cuneos dimicare, vertat manus in se, & illic plures inveniet adversarios obtruncandos. Unde videlicet post victoriam non homicidæ fœdum nomen incurrat, sed gloriosus potius triumphator appareat: unde certe non sanctuarii mereatur excludi liminibus, sed consecrans semetipsum Domino, divinæ gratiæ benedictionibus augeatur, sicut & illis dictum est; *Consecrastis*, inquit, *manus vestras hodie Domino*, *unusquisque in filio & fratre suo*, *ut detur vobis benedictio*. Quod autem ii, qui cæsi sunt, viginti tria millia fuisse referunt, numerus trium millium peremptorum, triplicem formam indicat peccatorum. Omne quippe peccatum, aut facto, aut verbo, aut cogitatione committimus. Sed quoniam illic & denarius numerus geminatur, datur intelligi, quia sicut decalogum præceptorum culpa carnis, simul & animæ servare contempsimus: sic etiam utriusque vitia, virtutum armis atterere, & mortificare debemus.

Propria vitia gladio spiritus mortificanda. Coloss. 3. Galat. 5.

Exod. 32.

Spirituale hominis certamen.

Ibidem.

Peccatorum forma triplex.

Beatus igitur Eleuchadius tunc Philosophus magnus, tamquam aureus vitulus contritus est malleo prædicationis, & transfusus est in membra corporis Christi. Tunc doctor terrenæ sapientiæ, nunc magister effectus est Ecclesiasticæ disciplinæ. Tunc naturalium causarum rimabatur indaginem, nunc omnium naturarum ipsum perspicue contemplatur auctorem. Et qui tunc sidera radio fortasse notaverat, nunc cæli machinam cum sideribus volvi gratulabundus aspectat. Nimirum qui prius fuerat Philosophus veritatis, conversus ad Dominum prædicator factus est veritatis: tertius scilicet a B. Petro Apostolo in ordine discipulatus, tertius etiam nihilominus a beato Apollinari in arce Pontificatus. Et personarum quidem ordo productus, sed eadem fidei puritas, quæ ex ipso summo, & originali fonte processerat, per devexam alvei seriem decurrebat. Nam a Christo in Petrum, a Petro in Apollinarem, ab Apollinari in Eleuchadium cælestis eloquii fluvius emanavit; ut illud Psalmistæ præconium impleretur: *Qui emittit eloquium suum terræ*, *velociter currit sermo ejus*. Beati denique cultores, & adjutores Christi Apollinaris, & Eleuchadius; Pater videlicet, & Filius: magister, atque discipulus, unius operis ministerium, unius, ut ita loquar, agri fundum, unius susceperunt vineæ colonatum. Ille nimirum, ut obscura silvarum condensa succideret; iste vero ut residuos arbustorum truncos, & horrescentium veprium dumeta radicitus extirparet. Ille, ut acuto verbi vomere dura squalentis deserti rura proscinderet: iste ut nihilominus sanctæ prædicationis sarculo tumentium vitiorum post eum glebas effringeret, & bonorum operum frugibus novalia diligenter exculta vestiret. Ille, ut cum Paulo plantaret; iste ut cum Apolline rigaret. Atque ut altius repetam, ille cum Moyse populum Domini diviso mari rubro in deserta transposuit; iste cum Josue, magistro succedens, eumdem populum in terram repromissionis primus introduxit. Ille docuit qualiter Ægyptum Israel accola sperneret; iste vero qualiter terram lactis, & mellis irriguam distributis invicem sortibus possideret. Alter nimirum colla de ferreo jugo Pharaonis excutere, alter admonuit triumphatricibus plantis devictas hostium calcare cervices. Alter edocuit servitutis opprobrium quam celeriter fugerent, alter autem ipsos libertatis titulos quam cautissime custodirent.

S. Eleuchadius vitulus Moysi contritus eur dicatur.

Psal. 147. Quem in Ecclesia fructum S. Apollinaris vir sanctus fecerit.

1. Cor. 3.

Exod. 14.

Jos. 4.

Neque vero credendum est, fratres mei, B. Eleuchadium, dum adhuc viveret, martyrii caruisse laboribus, etsi non fuerit martyrio consummatus. Videbat nimirum Gentilitatis nuper extinctæ nonnullas adhuc superesse reliquias; dolebat in populo sibi commisso, vel extrema superstitiosi ritus vestigia remansisse, atque ideo licet persequentium manus gladios non exereret, cruciabatur anima sancta pii zeli, ac paternæ compassionis incendio concremata. Quid enim prodest, si quisquam Catholice credat, & Gentiliter vivat? Aut quomodo credulitas recta cum vita concordat hæretica? Quid enim juvat, si fides adsit Apostolica, ubi conversatio ducitur Arriana? De iis etenim, qui Catholice credunt & hæretice vivunt, conqueritur beatus Apostolus dicens: *Confitentur se nosse Deum*, *factis autem negant*. Cum sive credendo, sive vivendo, Deum negare nihil sit aliud absque dubio, quam perire. Quapropter beatus Pontifex Eleuchadius non contemnendum pertulit in ipsa Ecclesiæ pace martyrium, quandoquidem & si non cum perfide credentibus, sed perverse viventibus infœderabilem probatur habuisse conflictum, quamquam & in fidei doctrina desudasse eum non sine ratione colligimus, cum omnium Ravennati Metropoli adjacentium diœcesium civitates, & oppida,

S. Eleuchadius spiritualis martyr.

Cum fide recta debet concordare vita Christiana.

Tit. 1. Deum negare factis, nihil aliud est, quam perire.

pida, nullos pæne recondere martyres agnoscamus.

Unde B. Apollinaris quanta gloria, quanta sit excellentia, mirari digne non possumus, cujus martyrium cum per viginti, & novem annorum spatium per innumerabilia fuerit tormenta productum, tantum solus elaboravit, quod alter quispiam, ubi in totis fere illis partibus pro testimonio Fidei potuisset occumbere, non invenit. Si quid autem forte superfuit, discipulorum ejus successio veneranda supplevit, inter quos nimirum B. Eleuchadius, velut aureum sidus enituit, & juxta nominis sui etymologiam, Paterni candoris, atque splendoris insignia, ut revera filius reportavit. Eleuchadius quippe Græce, Latine intelligitur candidus. Nec immerito. Ex eorum nempe fuerat numero, de quibus dicitur: *Candidi facti sunt Nazaræi ejus, splendorem Deo dederunt, & sicut lac coagulati sunt*. Et Jacob de Christo ad Filium: *Pulchriores sunt*, inquit, *oculi ejus vino, & dentes ejus lacte candidiores*. Oculi nempe Christi, Apostoli, & Evangelistæ sunt, qui universo corpori sanctæ Ecclesiæ lumen sapientiæ præstiterunt; quorum doctrina dum rigorem, atque duritiam priscæ legis emollit, quodammodo austeritatem vini veteris eorum pulchritudo præcellit. Evangelica quippe præcepta mandatis veteris testamenti longe sunt clariora. Dentes vero sancti Prædicatores sunt, qui conversos homines a pravorum societate præcidunt, eosque in Christi corpus, sicut superius dictum est, quasi mandendo trajiciunt. Porro nomine lactis doctrina legis innuitur, quæ carnalem populum lactis poculo, tamquam parvulos alere videbatur, quorum nimirum lacte candidiores sunt Doctores Ecclesiæ; quia fortem, & solidum verbi cibum, & ipsi comedunt, & aliis tradunt, de quibus ad Hebræos dicit Apostolus: *Perfectorum autem est solidus cibus*. Et bene candidi esse dicuntur Doctores Ecclesiæ, quia & a pravitatis macula liberi, & conspicuæ conversationis videntur operibus clari. Quapropter cavendum est, fratres mei, ne qua nos vitiorum nigredo dedecoret, qui candidos in Christi militia duces habemus. Periculose nimirum rerum species fluctuat, ubi cum ducibus, subsequentis exercitus insignia non concordant. Beati siquidem patres nostri promptos se exhibebant ad perferenda supplicia, nos autem dum a proximo lædimur, compescamus saltem animos a vindicta. Moyses nempe ad ultionis indicium descendens de monte cornutus apparuit, super Dominum autem in mansuetudinis spiritu columba descendit. Illi decreverunt pro Christo propria cuncta contemnere, nos autem discamus saltem quæ aliena sunt, non ambire. Præsenti necessitati hodierna cura sufficiat, nec diem crastinum solicitudinis rancor anticipet.

Nominis Eleuchadii expositio. — Thren. 4. — Gen. 49. — Hebr. 5. — Cur Ecclesiæ Doctores candidi. — Exod. 34. Matth. 3.

Israeliticus sane populus, sicut sacra testatur historia, cum manna colligeret, scaturiebat vermibus atque computrescebat, si quis infideliter agens, ex eo in crastinum reservaret. Sic nimirum quisquis ardore cupiditatis accensus, ut tamquam corpori suo alimenta provideat, terrenam sibi substantiam thesaurizat, huic ille vermis ebullit, qui conscientiam fodiat, & arcana pectoris rodat. Enimvero ii solicitudinem vermes, quos avaritia generat, illos denuo vermes parant, de quibus scriptum est: *Ignis eorum non extinguetur, & vermis non morietur*: ut ignem ignis cupiditatis accendat, & vermis ex verme procedat. Quamquam & sic valeat non inconvenienter intelligi, quia sicut ipse Christus, qui dicit: *Ego sum vermis, & non homo*, provenit aliis in resurrectionem: ita nihilominus verbum ejus fit manna, mellisque dulcedo fidelibus, infidelibus autem, & prave viventibus vermis fit, non videlicet qui animam reficiens alat, sed qui conscientiam terrendo, ac minitando remordeat. Sexto autem die duplex mensura colligi jubebatur, ut ex eo in Sabbatum medietas servaretur. Porro autem sexta dies, sexta mundi ætas intelligitur, in qua nunc sumus. In hac ergo die duplum pro venturo Sabbato colligit, qui pro gloriæ cælestis intuitu, ubi perpes Sabbatum, & vera est requies, verbum Dei & audit, & facit. In hac duplum recondit, qui & bene vivit, & aliis exemplum salutis ostendit: sive, quod expeditius est, duplicem mensuram colligit, qui tantum in bona operatione desudat, unde & hic Conditori suo ejus anima placeat, & cum eo postmodum perpetualiter vivat. Quod igitur reponebatur pro Sabbato, corrumpi non poterat, quia bona opera, quæ pro desiderio supernæ quietis fiunt, perpetuo permanebunt. Non ergo illæ sunt cumulandæ divitiæ, quas ærugo demoliatur, quas tineæ comedant, & quæ vermium scaturigine computrescant; quarum scilicet non liberos possessores B. Jacobus increpans, *Divitiæ*, inquit, *vestræ putrefactæ sunt, vestimenta vestra a tineis comesta sunt, aurum, & argentum vestrum æruginavit, & ærugo eorum in testimonium vobis erit, & ardebit carnes vestras sicut ignis*. Illas igitur, fratres, divitias appetamus, quæ nos gemmis ac margaritis valeant adornare virtutum, quæ ad cælestium nos provehant titulos dignitatum. Quas profecto divitias insinuat Propheta, cum dicit: *Divitiæ salutis sapientia, & scientia; timor Domini ipse est thesaurus ejus*.

Exod. 16. Quid sit manna Hebræorum servatum in crastinum vermibus scaturire. — Esai. ult. — Psal. 21. — Christus vermis cur dicatur. — Quid sit, quod sexta die duplex mensura mannæ colligebatur. — Luc. 12. Jacob 5. — Quæ hic appetendæ divitiæ. — Esai. 33.

Has nimirum divitias B. Eleuchadius concupivit, cum de cathedra se philosophicæ doctrinæ deposuit, cum ferulam præceptoris abjecit, cum de magisterii principatu Christi se discipulatui humiliter subdidit. Quidquid sane illic antea superfluum didicit, in hujus scholæ longe nobilioribus studiis amputavit: quidquid illic mendacii, quidquid superstitionis edocuit, in Ecclesiasticæ puritatis disciplina correxit. Unde per Moysen lege decernitur, ut mulieri bello captæ, & in conjugium victoris electæ, corporis superfluitas abscindatur: *Quæ radet*, inquit, *cæsariem, & circumcidet ungues, & deponet vestem, in qua capta est, sedens in domo tua flebit patrem, & matrem suam uno mense, & postea intrabis ad eam, dormiesque cum illa, & erit uxor tua*. Mulieri quippe cæsariem radimus, cum rationabilis disciplinæ sensus superfluos amputamus. Ungues etiam circumcidimus, cum ab ea mortua quæque superstitionum opera desecamus. Quæ etiam vestem deponere, in qua est capta, præcipitur: ut superductam fabularum, & quorumlibet figmentorum exuat superficiem, ac solidam veræ rationis

Deut. 21. — Quid sit intrare ad uxorem captam in bello, cui prius superflua abscissa sint?

nis exhibeat veritatem. Patrem vero, & matrem deflet, quia liberalium auctores artium inter mortuos deputat, & eos in errore periisse compatiendo deplorat. Consuetudo autem feminarum est per unumquemque mensem se sui sanguinis effusione purgare. Post mensem itaque ad hanc mulierem intrare præcipimur, ut artem cujuslibet disciplinæ omni superstitionum contagio dæfecatam, veluti in conjugium sortiamur, quatenus jam Israelitica facta, consequenter in Israelitæ conjugium transeat, & bene fecunda spiritualim operum sobolem reddat.

Exod. 15. Quid sit ab Ægyptiis aurum, & argentum mutuum accipere in fabricam tabernaculi.

Cui etiam non dissimile est, quod idem Moyses Israelitico populo aurum, & argentum cum vestibus ab Ægyptiis mutuari præcepit: in quo videlicet, ut non diutius immorer, mystice aurum, & argentum cum vestibus ab Ægyptiis petimus, unde Domino tabernaculum fabricemus; cum mundanos Poetas, ac Philosophos legimus, ut in divinis eloquiis luculentius proficere valeamus. Sive etiam, quod perspicacius est, aurum & argentum animæ sunt pretiosæ, quæ cum vestibus simul, id est suis corporibus, populo Dei se copulant, ut tenebrosum hoc sæculum, velut Ægyptum deserant, & terram promissam perpetuæ felicitatis acquirant. Quod ergo B. Eleuchadius mutuatus est ab Ægyptiis, profecit Israelitis, & thesaurum, quem Gentilitati surripuit, sanctæ dispensator Ecclesiæ fideliter erogavit. Cujus quidem gesta non reperiuntur apicibus tradita, sed non sine causa vetustas, vel Basilicam in ejus honorem construxit, vel ejus obitum annuæ solemnitatis honoribus dedicavit. Nam & nonnulla super veteri, ac novo testamento, sive etiam de Incarnatione, vel Passione Domini perhibetur exarasse volumina, quæ tamen scriptorum arbitramur oblivione deleta. Quamquam & hoc ad cumulum meritorum ejus pertinere non immerito videatur, quod tunc se fieri consensit Episcopum, cum Ecclesiam egestas opprimeret, & rudis adhuc fidei, noviterque plantatæ labor difficilior immineret; cum denique ad pristini ritus pullulantia germina radicitus evellenda incumberet, graveque fastigium & temporalis subsidii deesset emolumentum. Licet enim Ecclesia jam tunc fuerit in fide fundata, Christiana tamen religio necdum erat vivendi moribus expolita.

S. Eleuch. Gentilis Phil. Eccl. Doct.

Quæ scripsit.

In prælationis functione quæ fugienda, quæve appetenda.

Et nos itaque, fratres charissimi, hujus sancti fervoris imitemur exemplum. Numquam timeamus illud negotium constanter, ac fiducialiter aggredi, in quo nos speremus, sive pro divinis obsequiis, sive pro salute fraterna, pressuris, atque adversitatibus fatigari. Fugiatur honor, gloria, divitiæ, omnisque dignitas temporalis. Labor obedientiæ, paupertatis angustia, & inquietudo charitatis, quæ nos exerceat, appetatur. Redemptorem quippe nostrum plebs Judaica cum esset satiata de panibus Regem voluit constituere; sed testante Joanne, ne reperiri potuisset, aufugit in montem. Cum autem quæreretur ad Crucem, ultro se non cognoscentibus obtulit, dicens: *Quem quæritis?* Quibus utique perhibentibus, *Jesum Nazarenum* se quærere; illico respondit: *Ego sum*. Quid est enim quod Mediator Dei, & hominum ad regnum promovendus evasit, ad mortem vero se ultroneum quæsitus ingessit; nisi ut nos admoneret mundi hujus gloriam devitare, tribulationes autem pro Deo, & laborum, dolorumque pressuras gratulanter expetere?

Joan. 6. Joan. 18.

Paulus quoque cum esset Mileti, & omnes sibimet obsequentes, seseque affectuosissime diligentes aspiceret, ita ut Lucas in Actus Apostolici libro perhibeat, quia discedente Paulo magnus fletus factus est omnium, & procumbentes super collum ejus, osculabantur eum; ipse tamen Hierosolymam passurus tamquam epulaturus avidissime festinabat, dicens: *Ecce*, inquit, *alligatus spiritu vado in Hierusalem, quæ in ea ventura sunt mihi ignorans, nisi quod Spiritus per omnes civitates protestatur mihi, dicens: quoniam vincula, & tribulationes me manent, sed nihil horum vereor, nec facio animam meam pretiosiorem, quam me, dummodo consummem cursum meum, & ministerium; quod accepi a Domino, testificari Evangelium gratiæ Dei*. Ecce vallatus turba flentium minime flectitur, delinitus osculis, blanditus obsequiis ad sui misericordiam non movetur, sed lætus ad vincula, & tormenta festinat: tamquam si ad nuptiale convivium pransurus accedat.

Act. 20.

Nos etiam, dilectissimi, imitatorum Christi sequentes exempla, fugiamus blanditias sæculi, ad adversa quælibet pro Deo perferenda lumbos mentis nostræ viriliter accingamus: & qui ad hæreditatem filiorum, quæ est in patria, tendimus, in exilio positi, conservorum injurias æquanimiter toleremus; quatenus supernus inspector, & arbiter noster considerans nos pro suæ jussionis imperio minime reluctantes, quanto nunc conspicit oppressiores in pœna, tanto postmodum remuneret feliciores in gloria, Jesus Christus Dominus noster, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Adversa quælibet pro Deo perferenda, & inimicorum injuriæ.

MARTIUS.

vii. Homilia in Dominica Palmarum.

XX. Mart.

Cum appropinquasset Jesus Hierosolymis, & venisset Bethphage ad montem Oliveti, tunc misit duos de Discipulis suis, dicens eis: Ite in castellum, quod contra vos est. Et rel.

Math. 21.

Passurus sponte Dominus pro salute humana, spontaneus ad locum passionis accedit. Ad hoc venit in mundum, ad hoc natus est, ut sua passione

Ad quid filius Dei in mundum venerit, & natus sit.

ſione nos liberaret. Scienter Hieroſolymam venit, ſcienter magna populorum comitatus caterva pompoſe civitatem intravit, in qua tradendus, in qua crucifigendus erat. Hæc eſt Hieruſalem, quæ occidit Prophetas, & lapidat eos, qui ad eam miſſi ſunt. O infelix civitas, quam glorioſa de te dicerentur, ſi venientem Dominum agnoviſſes, ſi ei cognito debitam reverentiam exhibuiſſes. O miſera, o malitiæ errore cæcata, venit ad te Salvator tuus, & non potes, nec vis cognoſcere eum. Venit ipſe ad ſalvandum; tu recedendo accedis ad perdendum eum. Ipſe parat tibi ut ægroto ſalutem: & tu paras ei veluti furi Crucem. Cur te tanta tenebrarum caligo contexit? Cur non recolis, quod dictum eſt per Zachariam Prophetam: *Noli timere filia Sion, ecce Rex tuus venit tibi manſuetus, ſedens ſuper pullum ſubjugalis?* Ecce tantares * perdite conſilio es, times Regem tuum ſuſcipere, ne regnum terrenum amittas. Sed dum ipſum non recipis, regnum perdis, & gentem. Vis unum interficere, ne tota gens pereat. Sed dum unum interficis, tui pereunt univerſi. Proinde de te bene dicendum eſt: *Væ genti peccatrici, populo gravi iniquitate, ſemini nequam, filiis ſceleratis. Genimen es viperarum, quæ non niſi effoſis maternis lateribus oriuntur*; ſic tu non putas evadere, niſi Patris tui, qui fecit te, latus cruentes. Crudelis partus eſt, & enecandus, qui enecat parientem. Sed quid attinet ad propoſitum cæcitas Judæorum? Cæci fuerunt, duces cæcorum, & ideo utrique, id eſt principes eorum & juniores, in foveam ceciderunt.

Matth. 23. — Zach. 9. — * — Joan. 11. Eſa. 1. Matth. 3. & 23. — Luc. 3. — Natura viperarum eſt in partu occidere parentem. — Matth. 15.

De te autem, Domine Jeſu, admiratio, & compaſſio creſcit. Cur ad Judæos vadis, qui animæ tuæ inſidiantur? Proditores, & homicidæ quidem ſunt, ne credas te ipſis, quia non te diligunt, non tui miſerebuntur, crudeli, & turpiſſima morte te condemnabunt. Cur tot illuſiones, tot flagella, tot opprobria acceleras ſuſtinere, ſpinis coronari, conſpui, aceto potari, lancea perforari, mori, & in ſepulchro collocari? In hac tua deliberatione, in hoc tuo conſilio deficit ſpiritus meus. Compatior, Domine Jeſu, ſuper paſſionis tuæ anguſtias. Conſilium Petri amici tui videtur mihi ſedere, qui ait: *Abſit a te Domine, nequaquam fiet hoc*. Non decet filium Dei mortem guſtare. Sed differt hoc conſilium a tuo, qui diſponis mortem ſubire. Quid ergo? Petri, an Jeſu conſilium eſt tenendum? ſervi, an domini? diſcipuli, an magiſtri? Sed non eſt ſervus major domino ſuo, nec diſcipulus doctior magiſtro. Acquieſcendum eſt itaque Domini, & magiſtri conſilio, qui conſilio nullo eget; ne dicatur mihi cum Petro: *Vade retro, Satana, non ſapis quæ Dei ſunt*. Neſciebat enim Petrus Chriſtum diſpoſuiſſe ab initio ut mortem noſtram moriendo deſtrueret, & vitam reſurgendo repararet.

Matth. 16. — Joan. 13. — Matth. 10. Luc. 6. — Matth. 16.

Quod igitur divina Sapientia diſpoſuerat, ſapienter voluit adimplere. Voluit, ſecundum Prophetica verba, humilis, & pauper ſedere ſuper aſinam, & Hieruſalem venire, ſicut Evangeliſta narrat, dicens: *Cum appropinquaſſet Jeſus Hieroſolymam, & veniſſet Bethphage ad montem Oliveti, tunc miſit duos ex diſcipulis ſuis, dicens eis: Ite in caſtellum, quod contra vos eſt, & ſtatim invenietis aſinam alligatam, & pullum cum ea, ſolvite, & adducite mihi*. Caſtellum iſtud mundus eſt, qui contra Dominum, & Diſcipulos ejus fuit, non ſolum opprobriis, & flagellis eos perſequendo, ſed etiam crudeliſſimam mortem inferendo. Unde Dominus: *Si mundus vos odit, ſcitote quia me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuiſſetis, mundus, quod ſuum erat, diligeret: quia vero de mundo non eſtis, ſed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus*.

Zach. 9. — Matth. 21. — Quid ſit caſtellum. — Joan. 15.

Per aſinam, & pullum, qui erant in caſtello ligati, Judæorum ſignificatur populus, & Gentilis, quorum uterque peccatorum vinculis ſubjacebat. Aſina ſubjugalis Judaicum populum ſignat jugo legis ſubjectum. Pullus laſciviens, & effrænis, Gentilem populum notat ſecundum deſideria carnis ambulantem. Duo diſcipuli miſſi in caſtellum, duorum ſunt Teſtamentorum prædicatores, gemina præditi charitate, Dei ſcilicet, & proximi dilectione: ſive Petrus, & Paulus, quorum unus Gentium, alter fuit Apoſtolus Judæorum. Unde ipſe Paulus, *Qui operatus eſt Petro*, inquit, *in Apoſtolatu, operatus eſt & mihi inter Gentes*. Illi ſolverunt utrumque populum ab infidelitatis errore, & verbo prædicationis duxerunt ad fidem Jeſu Chriſti. Dominus ſedit ſuper eos, quia ex fide ſua juſtificavit illos, ſicut ſcriptum eſt: Anima juſti ſedes eſt ſapientiæ. De utriuſque juſtificatione dixit Apoſtolus: *An Judæorum tantum Deus? Nonne & Gentium? Immo & Gentium, quoniam quidem unus Deus, qui juſtificat circumciſionem ex fide, & præputium per fidem*.

Galat. 2. — Anima juſti ſedes ſapientiæ. Sap. 4. — Rom. 3.

Poſſunt etiam hæc moraliter intelligi. Bethphage interpretatur domus buccæ, & eſt intellectus ſacerdotum, per quam deſignatur confeſſio. Ad hanc Dominus venit, quia ad confitendum corda accendit. Caſtellum, quod eſt contra Dominum & ejus Diſcipulos, eſt animus obſtinatus, propriæ deditus voluntati. Duo diſcipuli ad eum miſſi ſunt, ſpes; & timor. Aſina, & pullus alligati, humilitas & ſimplitas. Hujuſmodi enim animus aliquando novit quid ſit humilitas, quid ſimplicitas, & quod ſimpliciter, & humiliter ſit vivendum: ſed quaſi eas alligat, & reponit, dum non vult eas opere exercere. Terret hunc timor, ubi a malo reſipuerit, minans ei tormenta. Confortat eum ſpes, ſi pœnituerit, præmia pollicendo. Compungitur his duobus animus. Solvitur aſina, & pullus, cum obviam Domino eundo Bethphage, confitetur ſe peccaſſe, & promittit ſe deinceps humiliter, & ſimpliciter victurum. Et ſic qui prius erat caſtellum diaboli, efficitur urbs fortitudinis noſtræ Sion: Salvator ponitur in ea murus, & antemurale. Murus humilitas eſt, antemurale patientia.

Moralis Evangelii hujus expoſitio. — Eſai. 26.

Egrediamur igitur, chariſſimi, obviam Domino Bethphage, compuncti timore pœnæ, & ſpe cæleſtis vitæ firmati, confitendo peccata humiliter, & ſimpliciter ambulando, ſubſtratis veſtibus noſtræ carnalitatis, ut in nobis dignetur ſedere Dominus, & nos ſecum in cæleſtem Hieruſalem introducere. Amen.

SERMO VIII.

XX. Martii. *In vigilia S. Benedicti Abbatis, & Confess.*

VIGILIAS egregii Confessoris, beati videlicet Benedicti, fratres charissimi, hodie colimus: necesse est, ut ad celebranda solemnitatis ejus insignia promptos animos præparemus. Jam itaque splendorem tantæ solemnitatis mens devota concipiat: ad excubias se piæ servitutis accingat, ac flamma divini amoris solito ferventius incalescat. Scopis, juxta consuetudinem, mundatur Ecclesia, per sinceram quoque confessionem purificetur a pravæ cogitationis pulvere conscientia. Præparantur luminaria, diversæ ornamentorum species appenduntur; in pectoribus quoque nostris, divina largiente clementia, varia disponantur ornamenta virtutum: Sicque Pharus interioris templi, quot piis studiis quasi tot coruscis lampadibus, accendatur. Debemus igitur hodie beato viro, velut ægrotanti, piis visceribus compati, ut cras merito valeamus de assumptione ejus cum eo pariter gloriari. Sicut & de Redemptore nostro dicit Apostolus: *Quia si commorimur, & convivemus; si compatimur, & conregnabimus*. (2. Tim. 2.) Hinc rursum ait: *Si complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul & resurrectionis erimus*. (Rom. 9.) Quod ergo debemus capiti electorum omnium Christo, debemus & servo ejus venerabili Benedicto; nimirum, ut compatiamur ægritudinem patienti; collætemur autem cælos feliciter ascendenti. Prius namque per temporalem obitum naturæ debitum solvit: deinde, comitantibus hymnidicis Angelorum cœtibus, ad cælestia regna migravit.

In hac quippe die corporei languoris molestias pertulit; in superventura autem patriam felicitatis æternæ perenniter regnaturus intravit. In hac die, mœrentibus Discipulis, momentaneæ succubuit febri; in illa vero, congratulantibus cæli virtutibus, gloriæ cælestis invectus est claritati. Corporis deposuit sarcinam, mox immortalitatis indutus est stolam. (Greg. 2. dial. cap. 37.) Vili decumbens cilicio, inter paucorum Discipulorum manus spiritum reddidit: sed mox per viam palliis stratam, lampadibusque coruscam, ad innumerabilium Angelorum lætabile consortium pervolavit. Sed quid mirum si cælestis curiæ Senator insignis post felicem obitum, Angelorum petiit contubernium; quandoquidem & in carne adhuc corruptibili constitutus, eorum tam sæpe promeruit familiare colloquium? (S. Benedict. adhuc in hac vita interfuit colloquiis Angelorum.) Nam, ut de ceteris sileam, unum, quod sacrum, atque veridicum Gregoriani styli fugit articulum, charitati vestræ celandum esse non arbitror.

Plane cum vir Dei Benedictus in loco, qui Sublacus dicitur, constructis circumquaque monasteriis solitarius degeret, divinitus est admonitus ut loco cederet, castrumque, quod Casinum dicitur, properaret. Illico vir sanctus absque cujuslibet comitis adminiculo, solus ut erat, iter arripuit; & per quinquaginta fere passuum millia gradiens, locum, quo vocabatur, invisit. Sed cum per ignota loca solus viator incederet, ubicumque bivium occurrebat, duo protinus juvenes videbantur assistere, qui sibi, quo gressus dirigere debebat, indicarent. Qui nimirum juvenes, qui alii sunt credendi, nisi Angelici spiritus ad sancti viri custodiam deputati? (Angeli S. Benedicto iter ad Casinum montem monstrabant.) Quid autem mirum si Angeli, sanctorum videlicet hominum amatores, iter edocebant, ne vir sanctus erraret; cum & bruta animalia ejus vestigia sequerentur, ne solus abiret? Nam tres corvi per omnem viam individui sibi comites fuerunt, ejus assidue vestigia prosequentes: (Corvi S. Benedictum incedentem sequebantur.) hodieque in silva, quæ venerabili monasterio Casini montis adjacet, duo, sive, ut ferunt, tres corvi annua semper revolutione nidificant, quos ab illis antiqui temporis corvis nonnulli prodire per traducem seminis asseverant. Et revera quotidie monasterii foribus advolant, ut crocitantes, & alas, ac rostra pandentes, solitam escam, velut debitum censum ex vetustæ possessionis jure deposcant. Et, ut clarius innotescat, quam pervigil super beatum virum divina gratia coruscaverit; sanctus quidam vir in prædicti Casini montis tunc arce degebat, cui divina voce præceptum est, ut abscederet, aliique, qui novus habitator accederet, locum daret. Hæc plane de Marci ejusdem videlicet beati Benedicti discipuli, venusto carmine jam defloravimus: (Marcus Poeta S. Benedicti discipulus.) quia in veneranda Gregorianæ historiæ serie minime reperimus.

Nuper etiam juxta præfatum Casini montis cœnobium, satis insigne miraculum contigit, (Psal. 67.) quod non abs re fieri credimus, si ad ejus, qui mirabilis est in sanctis suis, gloriam referamus. A principio fere Maji mensis usque ad quintum diem ante Kalendas Augusti, vix aliquando pluvialis imber tenuissime saltem squalentia rura rigaverat. Cumque omnis tellus aresceret, & ferventius solito mundus ignei caumatis ardoribus æstuaret, die, qua prædiximus, rusticus quidam, ut uberes proventus suis novalibus provideret, postquam segetes messuit, mox stipulas, quæ remanserant, igne succendit. (Miraculum circa Casinum montem a Deo meritis S. Benedicti factum.) Repente vero flamma sæviens, tota undique versus arva corripuit, & non contenta palearum culmis, sed & sylvas, & saltus, & quæque fuerant obvia, globis furentibus conflagravit. Cumque ad id perventum esset, ut quælibet adjacentia monasterio jamjam pene ignis lingua prolamberet, & non jam dubius loco sancto interitus immineret, subito in aeris vastitate nubecula brevis valde, & exilis apparuit: moxque paulatim in ampliora se porrigens, supra totum se undique monasterii circuitum dilatavit. Quid verba diutius protraham? O inenarrabilis supernæ virtutis potentia, o numquam deficiens super electos suos divina custodia! Protinus sese nubes in largissima imbriferæ inundationis fluenta resolvit: adeo ut, non modo voracis incendii flammas extingueret, sed & omnem sancti loci circuitum profluentium procellarum copiosis inundationibus irrigaret. Et, ut ne quis ambigat nubem illam meritis B. Benedicti fuisse prolatam, atque ad solam sancti loci ejus processisse custodiam; cum tota cæli sphæra continua undique serenitate claresceret, sic se ad monasterii mensuram nubes illa cohibuit, ut ubertim quidem sanctis ædificiis adjacentia quæque perfunderet, ad finitima vero, & continua quælibet loca penitus non stillaret. Nam & hi, qui de vicinioribus locis ad protegendum monasterium undique confluebant, mirabantur se subito ma-

madefieri, cum eatenus fuerint non aquis, sed sudoribus tabefacti.

Quam firmam ergo fiduciam, fratres mei, in tam strenuo, atque pervigili possumus habere patrono? Qui enim sævientis incendii flammas a vilium lignorum, vel lapidum conflagratione prohibuit, quam valido putamus auxilio animas nostras ad imaginem Dei factas, ab æstuantium vitiorum ardore defendet? Nubem movit, imbres expressit, flammas extinxit, ædificium liberavit. Tu quoque, si incentiva libidinis in tuis visceribus æstuant, si templum tui pectoris invadere titillando, quasi lambendo festinant, & his forsitan anima tua ariditate tabescens, & torpida non resultat; pete lacrymarum imbrem, flagita contriti cordis salutiferam compunctionem, quæ videlicet duritiem tui saxei cordis emolliat; sicque mens arida ad proferendas segetes boni operis virescat, ut fiat tibi, quod per Prophetam Dominus loquitur :
Esai. 58. *Erit*, inquit, *anima tua*, *sicut hortus irriguus*, *& sicut fons*, *cui non deficiunt aquæ*. Illud et-
Job. 11. iam, quod alibi Scriptura dicit: *Cum te consumptum putaveris*, *quasi lucifer orieris*. Sic itaque, dilectissimi fratres mei, sanctorum studeamus celebrare vigilias, ut illi summæ, ac continuæ solemnitati, quæ in cælestibus agitur, de omni vita nostra unas, ut ita loquar, vigilias faciamus.

In vigiliis debemus affligi, ut in festo gaudeamus. In vigiliis quippe debet celebrator affligi, ut in solemnitate valeat gratulari. Nunc itaque illius ultimæ Resurrectionis, veri scilicet Paschæ, vigilias colimus; si voluntates proprias frangamus, si carnis impetum refrænemus, si cogitationes pravas a corde repellamus, crucem post Jesum, nosmetipsos affligendo, corde bajulemus: si denique studeamus offendentibus parcere, indigentibus subvenire, veritatem ore proferre, charitatem non fictam in corde servare: si non vacemus fabulis, non verbis intendamus otiosis, non terrena quælibet concupiscamus, non negotiis sæcularibus nos implicemus: si puras, & quotidie Deo mundas studeamus orationes offerre: si verbum Dei toto cordis affectu jugiter delectet audire; ut Christus audiatur in lingua, Christus videatur in vita, Christus in corde, Christus in voce. Enimvero quisquis hæc diligenter observat, ille veraciter æternæ festivitatis vigilias celebrat. Et qui modo cum Christo sese humiliando mortificat, cum eo simul necesse est, consumpta prorsus omni corruptione resurgat.

Has igitur, fratres charissimi, semper vigilias celebremus; ad capessendam illius æternæ felicitatis gloriam tota spiritus intentio dirigatur: quatenus, dum hujusmodi peragendo vigilias, Jesum semper aspicimus in cruce pendentem, eumdem postmodum inter ipsa contemplari solemnia mereamur in paternæ gloriæ majestate regnantem. Qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA IX. XXI. Mar.

Ad honorem, *& laudem S. Benedicti Abbatis*, *& Confessoris*.

DIXIT *Simon Petrus ad Jesum* : *Ecce nos reliquimus omnia*, *& secuti sumus te*. *Matth. 19.*
Et reliqua.

In hujus Patris nostri præcipua solemnitate totis esset viribus incumbendum, nisi nobilis lingua Gregorii totum ejus itinerarium sermone
magnifico collegisset. Ita enim actus ejus, & *Gre. 2. l. Dial. per totum.*
vitam undantis eloquii claritate depinxit, ut & stylus sententiarum majestate scintillet, & sententiæ stylo reluceant clariori. Ex abundanti igitur est, post vocem tanti viri aliquid addere, in cujus comparatione nos non solum ineloquentes, sed & mutos esse non ignoramus. Hoc tamen solum dixisse sufficiat, quia solus iste militarem manum excelso Principi ceteris abundantius præsentabit, & monachorum turmis, Angelorum more viventibus, cælorum adimplebit palatia. Quam igitur refulgens, & splendidus miles astabit imperatorio tribunali, plenus infinitis virtutibus, agminibus innumeris comitatus, consiliarius Regis, judicis amicus, unicus hostis antiqui?

De eo plane, eumque sequentibus dixit Simon Petrus ad Jesum: *Ecce nos reliquimus omnia*. Amica prorsus confabulatio Simonis ad *Matth. 19.*
Jesum, & sermo omni oratorio flore venustior; dignusque Simon, qui cum Salvatore plenius proloquatur. Simon. namque obediens, Jesus Salvator. Loquitur ergo obedientia cum salute; quia solis obedientibus æterna salus hæreditario jure debetur; si tamen ibi sit Petrus, id est, si obedientia non vacillet, aut titubet, sed fundata sit supra firmam petram. Et quid ait? Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Solemne verbum, magna promissio, opus sanctum, dignum benedictione, relinquere omnia, & sequi Christum. Hæc sunt verba voluntariæ persuasoria paupertatis, quæ monasteria genuerunt, quæ claustra monachis, anachoretis silvas copiosius repleverunt. Hæc enim sunt de quibus psallit Ecclesia: *Propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras*; perceptura requiem pro labore, pro paupertate divitias, pro tribulatione mercedem. Magnum revera est relinquere omnia, sed majus Christum sequi, cum multos omnia reliquisse, nec Christum secutos fuisse legamus. Hoc opus, hic labor est, hic salutis humanæ summa consistit; nec Christum possumus sequi, nisi omnia relinquamus; quia exultat ut gigas ad currendam viam, & oneratus eum sequi non potest. Nemo cum sarcinis enatat, ait ille disciplinæ sæcularis orator quem linguæ nobilitas, & profunditas sensus paupertatis amicum constituit. Merito relinquit omnia qui sequitur eum, qui est super omnia, quoniam sufficientia nostra ex eo est, & erit Deus omnia in omnibus.

Solis obedientibus æterna salus debetur.

Voluntariæ paupertatis encomium.

Psal. 16.

Majus est sequi Christum, quam relinquere omnia.

Psal. 18.

Ecce, inquit, nos reliquimus omnia, non solum facultates mundi, sed & animi quoque cupiditates: neque enim relinquit omnia, qui retinuit vel seipsum, immo vero nihil prodest

ſine ſeipſo cetera reliquiſſe, quandoquidem nullum aliud onus eſt gravius homini, quam homo ipſe.

Propria voluntas quam ſit homini nociva.

Quis enim tyrannus crudelior, quæ ſævior poteſtas homini, quam hominis ipſius voluntas? Numquam ſub ea requieſcere, numquam ſedere licet, & quo amplius te ad obediendum ſibi noverit fatigari, eo magis urget, inſtigat, & onerat, pietatis immemor, miſericordiam neſciens. Hoc enim proprium propria voluntas habet, ut quo obediens obedientior fuerit ſibi, eo amplius eum crudelioribus vinculis internectat. Sola diligitur, cum ſola digna ſit odio, principium iniquitatis, mortis infuſio,

Matth. 11.

deſtructio magna virtutum. *Venite* ergo, *qui laboratis, & onerati eſtis*, ad onerum levato-

Joan. 1.

rem, & ei voce, & opere reſpondete: *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te.* Attende, quia olim, priuſquam Verbum caro fieret, & habitaret in nobis, ſequebantur Patres antiqui temporis Deum, ſoli ſpiritui ſolo ſpiritu adhærentes. Nunc vero ſequendus etiam corpore eſt; adeo ut cum prædicti Patres terrenis legantur abundaſſe divitiis; de cetero niſi quis renuntiaverit omnibus quæ poſſidet, non poſſit eſſe diſcipulus ejus, qui cum dives eſſet, pro no-

Luc. 18.

bis factus eſt pauper. Relinquendæ igitur ſunt poſſeſſiones, & propriæ voluntates, ſi volumus illum ſequi, qui non habuit, ubi caput ſuum

Luc. 9.

reclinaret: & qui non venit facere voluntatem ſuam, ſed ejus, qui miſit illum.

Joan. 6.

Sequitur. *Quid ergo erit nobis?* Jam omnia reliquit Petrus, jam non ſolum ſequitur, ſed & diu ſecutus eſt: & nunc primum interrogat, quidnam ſit accepturus. Quid eſt Petre? Nonne obedientiam promiſiſti in auris auditione,

Matth. 19.

non in pacti conventione? Sed audite jam, quid loquatur Dominus Deus, & attendite ſpem, in

Miſeratio Domini erga ſuos electos quanta

Pſal. 33.

1. Cor. 9.

Pſal. 18.

qua mundo fluctuante, ſperare debemus: *Amen dico vobis, quod vos, qui reliquiſtis omnia, & ſecuti eſtis me, in regeneratione cum ſederit filius hominis in ſede majeſtatis ſuæ, ſedebitis & vos judicantes.* Infinita prorſus dulcedo miſerationum Domini circa pauperes ſuos; nec illos relinquit in morte, pro quibus morti ſeipſum expoſuit & tormentis. *Vos*, inquit, *qui ſecuti eſtis me, in regeneratione, cum ſederit filius hominis in ſede majeſtatis ſuæ, ſedebitis & vos judicantes.* Quid eſt hoc aliud dicere, niſi conſequemini, quem ſequimini, ſi tamen perſequi-

Baruch. 3.

mini. Sicut ſcriptum eſt: *Inquire pacem, & perſequere eam.* Sic ergo currite, ut comprehendatis; nec prius reſidere velitis, quam ſedentem apprehendatis, & mereamini conſedere. Exultavit ut gigas ad currendam viam, toto utique tempore, quo in terris viſus eſt, & cum hominibus converſatus; nec reſedit, donec ad eum perveniret, quem ipſe conſtituit laboris, & tri-

Matth. 26.

ſtitiæ finem: *triſtis eſt*, inquiens *anima mea uſque ad mortem.* Ergo cum ſederit filius hominis in ſede majeſtatis, qui prius ſtetit in ignominioſiſſimo ſupplicio crucis, interrogatus contumeliis, pariter & tormento, ſedebitis & vos judicantes, a quibus nunc judicium incipit, qui minime datis requiem vobis ipſis: cur & ille non judicare, ſed judicari: nec miniſtrari venit, ſed miniſtrare. Illic vere ſedebunt ſedes in ju-

Joan. 8.

Pſal. 111.

dicio. Filius enim Dei Salvator indiviſibili naturarum unitate, ſecundum quod Deus eſt, ſe-

Pſal. 109.

Hebr. 9.

det a dextris Dei; ſecundum quod homo, aſſiſtit nunc vultui Dei pro nobis; nec erit ei ſeſſio triumphalis, donec ſit Deus omnia in omnibus, id eſt, corpus capiti tanta pace jungatur; ut ſimus ei ſimiles, etſi non pares. Adhuc enim negatur a Judæis, a Gentibus ſubſannatur, laceratur ab hæreticis, a falſis Chriſtianis graviter impugnatur; & tu eum putas reſidere quietum, nec attendere ſuperborum oculos, malignantium impetus, repugnantium voluntates? Sed in regeneratione ſedebit cum ſedentibus, cum nos in ſinceriſſimum nitorem in utraque ſubſtantia repurgabimur; & ipſe, devictis inimicis, cum amicis intrabit in gloriam, Angelos hominibus unitate ſempiterna couniens, & damna beatæ reſarciens civitatis. Hoc autem totum erit in regeneratione. Beata iſta regeneratio, quæ terram renovabit, & cælum; terrigenas cælicolis fœderabit, & perpetuæ pacis fontem indefeſſa profluxione refundet.

Una eſt generatio, & duæ regenerationes.

Notandum autem, quod una eſt generatio, & duæ regenerationes. Et in generatione quidem, quam ex radice vitiata contrahimus, corpus mortalitate, anima autem iniquitate repletur. In regeneratione vero baptiſmatis, ubi nos

Joan. 3.

oportet naſci denuo, animæ quidem purgatur iniquitas, ſed corporis mortalitas non aufertur. Neceſſaria eſt ergo alia regeneratio, ſive reſurrectio, in qua reperientur etiam corpora configurata corpori claritatis Chriſti, ſi tamen cor-

Philip. 3.

da prius fuerint reformata ad manſuetudinem, & humilitatem cordis ipſius Chriſti. Unde & beatus, qui habet partem in reſurrectione prima; pro eo utique, quoniam futurus eſt parti-

Apoc. 20.

ceps & ſecundæ. In hac ergo regeneratione cum ſederit filius hominis, & cetera.

Eſai. 61.

Hoc eſt, quod alio in loco Scriptura loquens, *Pro confuſione*, inquit, *duplici, & rubore laudabunt partem ſuam.* Duo enim habet paupertas ſequentium Dominum, afflictionem videli-

Pſal. 24.

Eſai. 61.

cet, & vilitatem. Unde Propheta, *Vide*, inquit, *humilitatem meam, & laborem meum.* Propterea igitur in terra ſua duplicia poſſidebunt; ut pro vilitate ſit honor judiciariæ poteſtatis, pro afflictione refrigerium placidiſſimæ ſeſſionis. Quando igitur ſedebimus nos, quorum modo nec corpus, nec anima ſedet, in quibus ſedatum nihil, nihil quietum, nihil in eodem ſtatu permanet? Quando liberabimur ab inquietudine mobilitatis hujus? Corpus enim

Corporis humani inſtabilitas.

noſtrum ſedere non permittitur, cum illud impediat, & præſentis ſenſus doloris, & futura mortis anxietas, quoniam paſſibile eſt, & mortale. Sed & ſpiritus ipſe nullam habet requiem ob exſpectationem ſpei, & timoris ſolicitudinem. Erit autem cum anima requieſcet, in ſpe

Pſal. 4.

Poſt mortem carnis, anima libera eſt ab omni ſolicitudine.

ſingulariter conſtituta; libera quidem a ſolicitudine, ſed non ab exſpectatione. Fiet autem hoc poſt mortem carnis, ſed ante diem judicii. In die autem illa cum ſederit filius hominis, perfecte, & ex omni parte ſedebimus; quia nec corpus doloris ſenſu turbabitur, nec anxiabitur timore mortis, impaſſibilitatis, & immortalitatis duplici ſtola glorificatum; liberique erimus, quod ad animam pertinet, ab exſpectatione, & ſolicitudine univerſa, nihil minus habentes, nihil deinceps periculi metuentes, in perfectiſſima ſecuritate, & ſecuriſſima perfectione. *Sedebitis*, ait

Psal. 4. ait Dominus, ait Veritas. Solemnis sessio, grata quies, plena sufficientia. *Filii hominum usquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* Gloriam enim, quæ ab invicem est, quæritis, vanam utique, & mendacem; quoniam vani filii hominum, mendaces filii hominum; & gloriam, quæ a solo Deo est, non vultis, gloriam sine dubio manentem, & veram. Miseri, & miserabiles, qui pro brevi voluptate torrentem perditis voluptatis, & divinam vobis interrumpitis misericordiam, ut numquam satiemini ab uberibus consolationis ejus. (Psal. 61.)

Sed ne magnæ promissionis dulcedinem longanimis exspectatio contorqueret, mentis nostræ mobilitatem sermone temperat dulciori. Novit enim ipse figmentum nostrum, quoniam dilationis moras pusillanimitas nostra non sustinet; ideoque benignitate sua huic quoque obviat cogitationi, & occurrit etiam ex hac parte, dicens: *Et omnis, qui reliquerit domum, aut patrem, aut matrem, aut fratrem, aut uxorem, aut agros, aut filios propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit*. Obstructum est certe os loquentium iniqua. Jamque confundantur omnes iniqua agentes supervacue. Habemus enim promissionem vitæ hujus, quæ nunc est, pariter, & futuræ, manifestumque est præsentis temporis esse centupli promissionem, ex eo nimirum, quod sequitur: *Et vitam æternam possidebit*. Sed ne quis obstinatis dissimulandi locus remaneat, vado ad Evangelium secundum Marcum, ubi aperte declaratur, temporis hujus esse centupli promissionem. Ait enim Dominus: Nemo est, qui reliquerit patrem, aut matrem, aut filios, aut agros propter me, & propter Evangelium, qui non accipiat centies tantum; nunc in hoc tempore domos, & fratres, & cetera quæ sequuntur. Et ut magis miremini, nec promissionem hanc, licet hujus sit temporis, exhiberi de temporalibus æstimetis, additum est, cum persecutionibus. Quid enim in persecutione positi terrenæ substantiæ sancti Martyres acceperunt, quando & ipsa quoque terra beatorum corporum data est in manus hominum impiorum? Quod ergo dicit centies tantum domos, aut fratres, & cetera, minime secundum carnem intelligi posse, vel ex eo manifestum est, quod centum matres accipit nemo. Jam vero si pro communicatione possessionum, & animorum affectione, quæ inter electos est, promissionem hanc volumus intelligere, aliquibus quidem, sed non omnibus poterit convenire. Nonnullos enim sanctorum terrena hac, & humana consolatione novimus caruisse. In corde ergo, & in homine interiori centuplum istud quæras necesse est, ut habeas nunc quidem fructum tuum in sanctificationem, finem vero vitam æternam. (Alia pauperum Christi merces. Psal. 102. — Matth. 19. — Psal. 24. — Psal. 64. — Marc. 10. — Locus scripturæ istius spirituali ter intelligendus.)

Qui ergo nondum centuplum acceperunt, scrutentur corda sua, & universa manuum suarum studia diligenter examinent; nec dubium quin inveniant angulum, & diversorium, quod Salvator non novit. Sed vulpes foveas habent, & volucres cæli nidos. Magis autem perfectius relinquant omnia, non quærant quæ sua sunt, nihil sibi retineant, nihil aliis. Sunt enim plerique, qui licet propriam exaltationem, voluptatemque satis despiciant, propinquis tamen suis quodammodo retinent quod debuerant reliquisse, incongrua solicitudine, & religioni contraria pro eis utique laborantes. Quanti enim monachorum, dum parentibus suis plus justo consulunt, suas animas perdiderunt? Ergo relinquant omnia, solum sequantur Christum, soli Christo placere contendant, & beneplacito voluntatis ejus pervigili adhæreant solicitudine; haud dubium quin experiantur illico, quod relinquentibus omnia, & sequentibus se Veritas pollicetur: *Centuplum*, inquit, *accipiet*, & *vitam æternam possidebit*. Illud enim in via accipitur ad solatium, illa vero ad beatitudinem in patria possidebitur in æternum. Sed quid est centuplum istud, nisi consolationes, visitationesque, & primitiæ spiritus, qui super mel dulcis est, nisi testimonium conscientiæ nostræ, nisi læta, & jucundissima justorum exspectatio, nisi memoria abundantiæ suavitatis Dei, & magna vere multitudo dulcedinis ejus, quam nec expertis, necesse est dicere, nec * inerpertis illis verbis exprimere quisquam potest? Non pater, non mater, non domus, non ager, non cibus, aut vestis, non denique terrenum aliquid, aut corporale; sed plane his omnibus delectabilius, super hæc omnia dulcius, atque jucundius est. (Luc. 9. — Monachi debent omnia sua relinquere, nec pro aliis nimium solicitari. — Matth. 19. — * inexpertus f.)

Cui vero sic specialiter totus Evangelicæ lectionis excursus assignari potest, quemadmodum Patri, & Magistro nostro beato Benedicto? Hic a pueritia mundum cum flore reliquit, & currentem Christum cursu rapidissimo secutus est, nec destitit, donec consequeretur. Quis inter judicantes sublimius judicabit? Quis ita centuplum in hac vita percepit? Quis vitam æternam gloriosius possidebit? Ejus igitur intercessione suæ gratiæ largitatem ad præsentis vitæ consolationem, & æternæ possessionem, nobis administrare dignetur, qui venit, ut vitam habeamus, & ut abundantius habeamus, Jesus Christus Dominus noster, qui est benedictus in sæcula. Amen. (S. Benedict. a puero est Christum secutus. — Joan. 10.)

SERMO X.

XXIV. Martii.

In Cœna Domini.

HODIE, fratres charissimi, dum Cœnæ Dominicæ solemnia celebramus, plurima virtutum cælestium sacramenta recolimus. Hodie namque Salvator noster, qui caput est Angelorum, dum suis Discipulis vestigia tersit, veræ nobis humilitatis exemplum manifeste proposuit: ut quod impendit Dominus famulis, servi non dedignentur exhibere conservis, & pulvis non deneget pulveri, quod sibi congruere tantæ visum est majestati. Ubi cum Petrus obsequium suscipere * summi Præceptoris abnueret, & ille minas repulsionis, nisi se lavari permitteret, intentaret; tremefactus tandem, & insistentis imperio protinus acquiescens ait: *Domine, non tantum pedes meos, sed & manus, & caput*. In quibus utique verbis beatus Apostolus opera nostra, simul & cogitationes, ut a Domino purificentur, atque mundentur, indigere signavit. Siquidem manibus operamur, cogitationes autem ex mente, quæ caput est interioris hominis, proferun- (In eo quod Dominus pedes abstersit Discipulorum, est humilitas, & exemplum. — * tanti — Joan. 13. Quid sit illud: *Domine, non tantum pedes, sed & manus, & caput*.)

feruntur. Vera ergo, ac perfecta purgatio est cum Deus omnipotens non solum opera nostra munda, & immaculata custodit, sed etiam pravas cogitationes a cordibus nostris sancti Spiritus infusione repellit.

Verum Christi corpus in hostia, & sanguis in calice. Hodie Salvator terreni panis, ac vini speciem, in sui corporis, & sanguinis sacramenta convertit, suisque Discipulis vitalis alimoniæ pabulum ministravit. Cibus enim ille vetitus, quem primus homo, intumescente superbia, & gula pruriente, percepit, per universa ejus viscera vitiorum omnium, ac mortalis corruptionis venena diffudit. Contra hoc igitur lethale virus antidotum a Christiano populo sumitur, per quod spiritualis morbi pestilentia salubriter evomatur. Hujus novi sacramenti virtute fermentum, † illico. † illud condemnatæ vetustatis expellimus; ut de servitute ad libertatem spiritus, & ad nova regenerationis azyma transeamus.

Chrismam sacrosanctum quid designet. * designatur. Hodie sacrum Chrisma conficitur, per quod in nobis omnium cælestium charismatum sanctificatio † confirmatur. Hoc videlicet illud esse sacrosanctum Chrisma cognoscitur, quod non modo Sacerdotes, Reges, atque Prophetas unxit in veteri Testamento, sed etiam sanctos Apostolos, Martyres, & Confessores sanctificavit in novo. † Hoc. † Hodie etiam nos oleo divinæ virtutis inungimur, ut in spiritualis palæstræ certamine colluctantes de subactis, atque convictis hostibus triumphemus. De quo nimirum oleo Propheta dicit: *Computrescet jugum a facie olei*. (Esai. 10.) Nam cum per hoc divini chrismatis Sacramentum libertatis nobis spiritus redditur, servitutis antiquæ jugum in putredinem, necesse est, redigatur. (Psal. 103.) Hoc mysterium Chrismatis Propheta David indubitanter agnovit, cum vultus nostros in oleo exhilarando esse cantavit. (Gen. 7.) Enimvero cum mundi crimina diluvio quondam expiarentur effuso; futuri muneris columba similitudinem prætulit, cum olivæ ramo pacem terris redditam nuntiavit. Ait enim Scriptura: *Exspectatis autem ultra septem diebus aliis, rursum dimisit Noe columbam ex arca. At illa venit ad eum ad vesperam portans ramum olivæ virentibus foliis in ore suo.* (Gen. 8.) Quid sit post septem dies a Noe columbam emitti. In emissione, ac reversione columbæ septenarius numerus ponitur, quia septem esse proculdubio sancti Spiritus dona noscuntur. Vespertina vero hora ad arcam columba revertitur, quia Spiritus sanctus, qui in mundi principio ferebatur super aquas, jam vesperascente sæculo sanctam replevit Ecclesiam.

Ad hoc etiam divini Chrismatis pertinet sacramentum, quod omnipotens Deus Moysi famulo suo mandatum dedit, (Gen. 1.) ut Aaron fratrem suum aqua prius ablueret, deinde per infusionem hujus unguenti constitueret sacerdotem. *Aaron*, inquit, *& filios ejus unges sanctificabisque eos, ut sacerdotio fungantur mihi:* (Levit. 8.) Filiis quoque Israel dicens: *Hoc oleum unctionis sanctum erit mihi in generationes vestras.* Non debet quis ante Baptismum facto Chrismate inungi, aut confirmari. Porro autem, sicut jam abluto per diluvium mundo, cum olivæ ramo ad arcam columba revertitur: sic etiam Aaron aqua prius ablutus est, deinde Chrismate perunctus, ut ad sacerdotium promoveretur. Sic etiam nunc quilibet ad regenerationis gratiam veniens, prius sacri Baptismatis undis immergitur, ut postmodum divini Chrismatis mysterio consignetur. Illud præterea oleum, quod & tabernaculum fœderis, & cuncta ejus utensilia consecravit, hoc divini Chrismatis Sacramentum perspicue figuravit. Ait enim Dominus Moysi: *Tolles oleum de olivetis, mensura Hin, faciesque unctionis oleum sanctum, unguentum compositum opere unguentarii, & unges eo tabernaculum testimonii, & arcam testamenti, mensamque cum basibus suis, candelabrum, & utensilia ejus, altaria thimiamatis, & holocausti, & universam supellectilem, quæ ad cultum eorum pertinet, sanctificabisque omnia, & erunt sancta Sanctorum; qui tetigerit ea sanctificabitur.* (Exod. 30.) Mysticum Chrisma Ecclesiam sanctificat. Mysticum itaque Chrisma, quod tunc consecrabat tabernaculum in deserto, nunc Ecclesiam in novo sanctificat testamento. Quod etiam Sacramentum tunc uberius, & copiosius videtur impletum, cum Redemptor noster de Jordanis undis baptizatus exiit, & apertis cælis protinus in eum Spiritus sanctus in columbæ specie manifesta visione descendit, moxque vox Patris intonans: *Hic est*, inquit, *Filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* (Matth. 3.) Hunc esse perspicue comprobans, cui David olim eodem spiritu edoctus, ajebat: *Unxit te Dominus Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.* (Psal. 44.) Ex illo sane tunc spiritu, qui nostrum quoque Chrisma nunc consecrat, tantam virtutem aquarum omnium natura concepit, ut in quibuscumque fluentibus sub professione Deificæ Trinitatis abluendus immergatur, plenum, atque perfectum novæ regenerationis mysterium divinitus impleatur.

Hoc nostrum Chrisma illud etiam oleum typice designabat, quo Dominus in tabernaculo septem lucernas impleri ac jugiter ardere præcepit. *Præcipe*, inquit, *filiis Israel, ut afferant tibi oleum de olivis purissimum, ac lucidum, ad concinnandas lucernas jugiter extra velum testimonii in tabernaculo fœderis:* (Exod. 27.) ponetque eas Aaron a vespere usque in mane coram Domino, cultu, rituque perpetuo in generationibus vestris super candelabrum mundissimum ponetur semper in conspectu Domini. (Num. 8.) Quid autem per septem lucernas in tabernaculo, nisi septem significantur Ecclesiæ in uno populo Christiano? In quibus nimirum oleum jubetur indesinenter ardere, quia in his sincera charitas, quæ per Spiritum sanctum datur, gemini debet amoris igne fervescere, & claris, atque conspicuis semper operibus coruscare. Sed cum una sit proculdubio Catholica, universalis Ecclesia, sicut per Salomonem dicitur: *Una est columba mea, una genitricis suæ;* (Ecclesia Christi una est, & universalis. Cant. 6.) quid est, quod in sacris eloquiis septem esse referuntur Ecclesiæ, nisi quia, quæ una est per unitatem fidei, septiformis est per totidem dona Spiritus sancti? Hæ sunt enim septem illæ mulieres, quæ, juxta Prophetæ vaticinium, accepere virum unum. (Esai. 4. Expositio, Septem mulieres apprehendent virum unum.) Vir autem Ecclesiæ Christus. Hoc plane sancti Spiritus oleo cuncta sacrarum Scripturarum pabula condiuntur, ut animarum nostrarum viscera saginentur. Hoc oleum vitalibus epulis eloquii cælestis infusum sapit in faucibus animæ, cujus & stomachum recreat, & gustum percipientis obdulcat. Nam scriptum est: *Littera occidit, spiritus autem vivificat.* (1. Cor. 3.) Unde sciendum est, quia omnes sacrorum voluminum paginæ sancti Spiritus oleo sunt conditæ.

Num. 11. tæ. Quamobrem & in libro Numeri legitur: *Quia circuibat populus, & colligens manna, frangebat molæ, sive terebat in mortario, coquens in olla, & faciens ex eo tortulas saporis quasi panis oleati.*

Porro autem quasi per multa in cellario Domini dolia transitum habuimus, ut ad solum oleatum, velut olei vasculum pervenire possemus. Manna denique, quo plebs vivebat Israelitica, sacrum designabat eloquium, quo nutritur, & vegetatur religio Christiana. Quod utique veraciter oleatum est, quia mystica sancti Spiritus est unctione conspersum. Notandum vero, quia idem manna, quod in libro Numeri dicitur oleatum, in Exodo legitur non olei, sed mellis potius habuisse saporem: *Gustus*, inquit, *ejus erat quasi similæ cum melle*. Quidnam est, quod Angelicus ille cibus prius dicitur mellis exhibuisse dulcedinem, & postmodum non mellis, sed olei præbuisse suavitatem? nisi quod Redemptor noster sacrarum omnium Auctor, & conditor scripturarum, quem videlicet illud manna principaliter figurabat, & ante passionem, velut mel dulcedinem exhibuit miraculorum, & post Ascensionem suam tamquam oleum, in Discipulos suos effudit Spiritum Sanctum? Nam quasi mellis videtur propinasse dulcedinem, dum signis atque virtutibus coruscavit; olei vero tunc suavitatem dedisse, cum in Apostolos suos sancti Spiritus paracleti dona diffudit. Quem videlicet ordinem Moyses congrue tenuit, cum in Deuteronomio de petra, quæ & nihilominus manna erat, typice decantavit: *Suxerunt*, inquit, *mel de petra, & oleum de firma petra*. De hoc mysticæ unctionis oleo Sponsa ad Sponsum dicit in Canticis: *Unguentum effusum nomen tuum*. Unguentum quidem effusum Sponsi nomen asseritur; quia sicut a Chrismate Christus, ita consequenter a Christo dicitur Christianus.

(Margin: Manna quid designarit. — Exod. 16. Quid sit, quod manna prius dicitur habuisse saporem mellis, deinde olei. — Act. 1. & 2. — Deut. 32. — Cant. 1.)

Quia igitur, dilectissimi, per gratiam Salvatoris nostri jam hujus Chrismatis percepimus Sacramentum, quia jam regiæ dignitatis expressum præferimus in fronte signaculum, studeamus ita nobiliter vivere, ut conversatio nostra, tam divinis, tamque magnificis mysteriis valeat concordare. Nos enim sumus, quibus per primum Apostolorum dicitur: (Vos genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis: ut virtutem annuntietis ejus, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum.) Et certe satis ignobile est sub vitiorum carnalium vivere servitute, qui, Deo nos adoptante, regii obtinemus generis dignitatem. Nimis turpe est, ut terrenæ simus concupiscentiæ dediti, qui & Dei vocamur filii, & ad obtinendam cælestem hæreditatem, per Christi gratiam meremur adscribi. Plane, quia crucifixi præceptoris nos constat esse discipulos, dignum est, ut etiam nosmetipsos huic nequam sæculo præbeamus extinctos. A portanda igitur cruce post magistrum nostrum, & dominum nulla nos negotii temporalis cura præpediat, nullus amor terrenæ substantiæ, vel illecebræ carnalis avertat. Dirigamus fidei, ac devotionis nostræ oculos per stratam jam, nobisque propositam viam crucis, ut per eam inoffensis gressibus incedentes, ad eum mereamur attingere, qui auctor, & provocator est ad gloriam resurrectionis. Qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

(Margin: 1. Pet. 2. Omnes veri Christiani regiæ sunt dignitatis, unde turpe est vivere sub servitute vitiorum.)

SERMO XI.

De Annuntiatione Beatissimæ Virginis Mariæ. xxv. M rt.

EXULTATE, fratres, in Domino, quia de Domina illa sermo succedit, quæ singularem in cordibus nostris sibi vindicat principatum. Hæc est, ad cujus nomen corpus humiliter inclinatis, cujus horis reverenter assistitis, cujus memoriam jugiter frequentatis. Hæc est, quæ vestris affectibus suaviter indulcescit, quia magna multitudo dulcedinis ejus. Spiritus enim ejus super mel dulcis; in qua dulcis Dominus, cum omni sua dulcedine supervenit. Cum enim fecerit Deus omnia opera sua valde bona, hoc melius fecit, consecrans sibi in ea reclinatorium aureum, in qua sola se post tumultus Angelorum, & hominum reclinaret, & requiem inveniret. Hoc est, quod natura miratur, reveretur Angelus, veretur homo, stupescit cælum, extremit terra, infernus exhorret. In hujus utero majestas Altissimi mirabiliter liquefacta, sicut adipe, & pinguedine, replevit terras, infudit cælos, inferna respersit. Hic * exinanivit semetipsum Excelsus, & immensus, * mensuram bonam, & confertam, & coagitatam mittens in sinum nostrum. Hic divinis manibus unctus est oleo lætitiæ, & sicut ad altare in summum Pontificem consecratus. De hoc altari ad aram crucis ascendens, proprio cruore tamquam alterius generis oleo perfusus, jam non solum consecratus, sed & consecrans: totum corpus machinæ mundialis largiori ligamine copulavit. Facessat igitur mœror, tristitia fugiat, eliminetur dolor, rancor abscedat; ut liceat vacare, & videre cum Moyse visionem hanc grandem, qualiter Deus in hoc ventre concipiatur, decipiatur diabolus, recipiatur perditum, indebitum accipiatur. Totum me trahit affectio, sed oratio deficit, & dives cogitatio vocis paupertate confunditur. Fervent interiora, & in undosam ebulliunt altitudinem, sed frigiditas linguæ cumulos refrigerat exundantes.

(Margin: Gen. 1. Cum Deus fecisset antea omnia valde bona, aliquid melius fecit, cum Mariam fecit, Quæ in Maria Dominus operatus est. — * Philip. 2. — * Luc. 6. — Exod. 3.)

Quid est, beatissima? Numquid ita sensim taciturnus obdormiam, ut ibi mutus sim, ubi omnis loquitur creatura? Verumtamen non tacebo, & non quiescam, donec egrediatur ut splendor vultus tuus, & sermo de te conceptus, si non ut lampas, saltem ut scintilla accendatur. Movet me, fateor, quod, permittente Deo, peccant rationabiles creaturæ, & multis annorum millibus tam cælestia, quam terrestria incassum stare videantur, servituris istis, illis dirutis. Stat illa magna civitas civium suorum numerositate fraudata, & a stellantibus palatiis multiplex habitantium multitudo propellitur; obscurantur † stellarii ignes, solem loquor, lunam & stellas, & multa sibi detracta luminis claritate mulctantur; terra maledicitur; condemnatur hominum successio, *& omnis creatura*, juxta Apostolum, *ingemiscit; & parturit*. Tacet Deus omnipotens, & ordinans ejus omni-

(Margin: Esai. 62. — † stellarum f. — Rom. 8.)

omnipotentia tantam dissimulat confusionem. Tandem nascitur Maria & ad nubiles annos egrediens, speciem induit speciosam, quæ ipsum alliciat Deum, & divinitatis oculos in se convertat. Vide quid inde dicat ille non minimus
Psal. 44. explorator secretorum Dei. *Audi filia & vide: & inclina aurem tuam, & obliviscere populum tuum, & domum patris tui. Et concupivit rex decorem tuum, quoniam ipse est Dominus Deus tuus.* Germinat igitur virga Jesse de tortuosa radice generis humani, & de Patriarcharum arbore in altitudinem, & rectitudinem erumpens, omnem ignorat nodositatem, † filiorum tenebras nescit, † fructuosa quæque non habet. Videt, & ardet ille vehemens amator, & totum epithalamium in laudibus ejus decantat, ubi manifeste, sponsus inducitur spirans amorem sincerissimum, nec ultra valens dissimulare quod patitur. Evocatur statim cælestis ille conventus, & juxta Prophetam init Deus consilium, cogit concilium, facit sermonem cum Angelis de restauratione eorum, de redemptione hominum, de elementorum renovatione, ac illis stupentibus, & mirantibus præ gaudio, de modo redemptionis. Et statim de thesauro divinitatis Mariæ nomen evolvitur, & per ipsam, & in ipsa, & de ipsa, & cum ipsa totum hoc faciendum decernitur, ut sicut sine illo nihil factum, ita sine illa nihil refectum sit. Traditur epistola Gabrieli, in qua salutatio Virginis, incarnatio Redemptoris, modus redemptionis, plenitudo gratiæ, gloriæ magnitudo, multitudo lætitiæ continetur.

† foliorum f.
† infructuosa f.
Esai. 16.
Mariæ nomen evolutum de thesauro divinitatis.
Joan. 1.

Missus est ergo Angelus Gabriel a Deo ad Virginem, quæ postquam ei locutus est, sensit Deum suis illapsum visceribus, majestatemque illius virginalis ventris brevitate conclusam. O venter diffusior cælis, terris amplior, capacior elementis, qui totum claudit omnia concludentem, in quo Deus gloriæ reclinatur. Denique & Archangelus ait: *Ave gratia plena, Dominus tecum*: quia a Deo electam, & præelectam, totam eam rapturus erat sibi Spiritus S. & cælestibus insigniturus ornamentis. Jam consecranda erat in locum voluptatis, de quo fons ille debebat ascendere, qui universam terræ superficiem irrigaret.

Luc. 1. Laus ventris B. Virginis.
Ibidem.
Gen. 2.

Satis huc usque sparsimus verba, & volaticis sermonibus diversa præseminavimus; nunc insistamus hic, si forte aliquid dignum elicere valeamus. *Fluvius*, ait Scriptura, *egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandam universam superficiem terræ: qui inde dividitur in quatuor capita.* Fluvius iste est Deus meus Jesus, qui a duobus locis voluptatis egreditur, ex utero Patris, ex utero Virginis. Unde Propheta: *Dominus Deus noster fluvius gloriosus, exiliens in terram sitientem.* Sed ineffabilibus differentiis longe aliter a Patre, quam a Matre egreditur: quia etsi temporalis nativitas gloriosa est, multo gloriosior est æterna. Orantibus igitur vobis, de utraque generatione volo aperire, quod sentio; non quod aliquid exponere præsumam, cum hoc ultra omnium vires (quanto magis meas?) sit, & extremæ dementiæ sit velle fari ineffabilia, maxime hominem imperitum. Non enim oblitus sum Salomonem dicentem: *Sicut qui nimium comedit mel, evomit illud; sic qui*

Ibidem.
Quid sit fluvium voluptatis loco egredi, & dividi ei.
Esai. 59.
Duæ Christi nativitates.
Prov. 25.

scrutator est majestatis, opprimetur a gloria. De utraque enim per Prophetam dici puto: *Generationem ejus quis enarrabit?* Quia sane illa Patris ineffabilis, & inaccessibilis est, & nulli creaturæ pervia: hoc sensu credo Apostolum dixisse de Deo: *Qui solus habitat lucem inaccessibilem*, cum etiam puriores naturæ tanto reverberentur intuitu, nec possint irrumpere tantæ claritatis abyssum. Ipse etiam Filius protestatur: *Nemo novit Filium, nisi Pater, neque Patrem quis novit, nisi Filius, & cui voluerit Filius revelare:* Non sicut est, sed sicut capere potest, cui tanta dignatio revelatur. Unde & illa sublimis anima, quæ usque ad tertium cælum in divitias gloriæ rapta fuerat, dicit, *Ego me non arbitror comprehendisse*. Verissima igitur definitio est, quia illam Gignentis, & Geniti generationem nullus omnino penetrat intellectus. Hanc etiam de Matre omni humanæ creaturæ reor inextricabilem: Nescio, utrum ab illa excellentiore natura valeat comprehendi. Quis enim comprehendat conjunctionem carnis, & Verbi? qualiter Deus, & homo in unam personam conveniant, salvis, imperturbatisque proprietatibus naturarum? Unusquisque in suo sensu abundat; ego hanc omnem sensum supergredi credo, veterum virorum vestigiis inhærens, qui super hoc sanas, & inconcussas sententias reliquerunt.

Esai. 5.
1. Tim. 1.
Matt. 11.
2. Cor. 12.
2. Cor. 11.
Qualiter Pater gignat Filium, & Filius cum homine in unam personam conveniat, nullus capit intellectus.

Ad paternam igitur generationem recurrentes, locum voluptatis Patrem esse censemus, cum Deus illocalis sit; sed efficientias rerum, nisi per vulgatos sermones explicare non possumus. In ipso autem omnem voluptatem esse intelligit, qui legit Apostolum dicentem: *Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia*; & alium ex illo duodeno apice similiter eructantem: *Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est descendens a Patre luminum.* Ipse etiam Filius dicit: *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum.* Cognitio igitur Patris, vita æterna est: & ubi vita æterna, ibi sempiterna voluptas; quia gignitur de utero Patris, Deus de Deo, lumen de lumine, de Domino Dominus. Egreditur autem identitate: quia idem est, quod Pater. Idem dico secundum substantiam, non secundum personam. Egreditur & æqualitate, quia pari omnipotentia respicit Generantem: cum omnia, quæ potest Pater, possit & Filius, sicut ipse testatur: *Omnia quæ facit Pater, facit & Filius; nec potest Filius facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem.* Egreditur & æternitate, quia licet generetur, non est posterior Generante: sed ambo unius antiquitatis sunt, si tamen vocabuli novitatem non exhorres. Quod licet quoquo modo significet, quæ dicuntur, longe tamen est a sententiæ majestate. Egreditur similitudine, quia similis est Patris, Patris imago, splendor gloriæ & figura substantiæ ejus. Egreditur alternitate, quia alius est ab illo, alius dico, non aliud. *Ego*, inquit, *& Pater, unum sumus. Unum* dixit, non unus: quia unum significat substantiæ unitatem, *sumus* vero personarum proprietatem. Sic igitur & longe excellentiori modo de Patre Filius egrediens, inundat Angelicas stationes: quia juxta Salomonem, fons sapientiæ Verbum

Rom. 11.
Jacob. 1.
Joan. 17.
Joan. 5.
Hebr. 1.
Joan. 10.
Eccl. 1.

Dei in excelsis. Citharedus puer de hoc fonte pleno ventre potaverat, cum diceret: *Apud te est fons vitæ*; quia non solum tu vita, sed & Filius tuus fons vitæ est. Et, ut patenter quid sentiebat, ostenderet, subjunxit: *In lumine tuo videbimus lumen*.

Hebr. 12. Psal. 35. Psal. 141.

Ad irrigandam universam superficiem terræ. Quænam terra est in illa cælorum summitate reposita, quam non præterfluat, & irriget fluvius gloriosus? Regnum cælorum terra viventium est, de qua dicit sanctus: *Portio mea, Domine, in terra viventium*. Et, *Credo videre bona Domini in terra viventium*. Et, *Placebo Domino in regione vivorum*. Irrigatio hæc indicibilis est. Inebriantur quippe Angeli ab ubertate domus Dei, & torrente voluptatis ejus potantur. Hic quid dicam nescio, quia plurimus stupor sensum opprimit, atque mentem. Ubi sunt oratorii sermones, quos in fornace rhetorica omnis ille Philosophorum conflavit chorus? Ubi sunt gigantes a sæculo nominati, qui ab initio fuerunt statura magna, scientes bellum, languentes circa pugnas verborum? Numquid non maximus ille gigas, Platonem loquor, ab intellectu tam purissimæ veritatis repulsus est? Numquid non acerrimo mentis ingenio tangens, sed non attingens divinitatem Dei, dicit: Unum inveni, quod cuncta operetur, & aliud, per quod cuncta efficiuntur, tertium autem invenire non potui? Recte de Spiritu sancto inscius, qui illi non erat infusus, qui sanctarum revelationum magister est, qui revelat Paulo, quæ oculus non vidit, sicut idem Apostolus gloriatur: *Nobis*, inquit, *revelavit Deus*. Per quid, Apostole? *Per Spiritum suum*, non per spiritum nostrum, quem secuti Philosophi, & seducti sunt, & seduxerunt. Ille noster Philosophus, qui super senes, & super omnes docentes se intellexit, quid super hoc senserit, audiamus: *Rigans*, inquit, *montes de superioribus suis*. De sublimioribus quippe Angelis docet, qui non per speculum in ænigmate, sed facie ad faciem ipsam Dei substantiam luminibus indefessis spectant.

Psal. 26. Psal. 114. Psal. 35. Quid Plato de Deo senserit. 1. Cor. 2. Psal. 118. Psal. 103. 1. Cor. 13.

Sequitur. *Qui inde dividitur in quatuor capita*. In quæ quatuor capita dicamus breviter, quia grandis nobis restat via. In admirationem, qua tota obstupet illa dignior creatura de Creatoris gloria, & gloriæ ratione. In puritatem, quia non in vase testeo, vel fragilitate complexionis humanæ bibunt de torrente voluptatis, sed remoto velamine, hauriunt aquas in gaudio de fontibus Salvatoris. In satietatem, quia & si in eum desiderant prospicere, tamen non desiderium necessitatem, vel necessitas miseriam inducit, sed mirabiliori modo, & semper desiderant, ut semper satientur: & semper satiantur, ut semper desiderent. In securitatem, quia de sua stabilitate certi, perennibus gaudiis immerguntur, exspectantes beatam spem, & adventum gloriæ magni Dei, quando fiet unum ovile, & unus pastor, & superna illa Hierusalem consummabitur in idipsum. Sic influit fluvius iste per Angelicas officinas. Sed hæc omnia fides capit, nescit ratio, intellectus ignorat humanus. Hæc sunt fortassis illa quatuor, quæ Vas electionis felici quaternario in Epistola ad Hebræos dividit, dicens: *Non accessistis ad montem fumantem, sed ad montem Sion, ad Hierusalem civitatem Dei viventis, ad multorum millium Angelorum frequentiam, ad Ecclesiam primitivorum scriptam in cælis*.

Angelica natura creatoris Dei gloriam admiratur. Esa. 12. Tit. 2. Joan. 10.

Nunc accingamus nos ad videndum qualiter egrediatur de Virgine, quia egressio ista dulcior, & affectuosior est humanæ miseriæ, quæ intuentium pectora concutit, irrorat oculos, & beatis fontibus vultus amantium superfundit. Hic locum voluptatis uterum Mariæ intelligo, in quo cumulavit omnes delicias deliciarum Dominus, de cujus delitiis Spiritus sanctus admiratorio sermone in amoris Cantico sic eructat: *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto deliciis affluens?* Numquid in Angelis voluptatem habet Altissimus, in quibus ipse reperit pravitatem? Numquid in constellatione, vel scintillatione stellarum, quarum aliæ convertuntur in sanguinem, aliæ cadunt de cælo, aliæ in tenebras obscurantur? Numquid in aere, vel igne, vel ventis? Nequaquam, quia non in igne Dominus, non in commotione Dominus, non in spiritu Dominus, si verax est ille qui curru igneo, & equis igneis est assumptus in cælum. Numquid in aquis, ubi furens, & tortuosus Leviathan immoratur; aut in terra, quæ sub maledicto Adæ spinas emittit, & tribulos? Non est locus voluptatis, nisi uterus Virginis.

Nativitas Christi secundum carnem. Uterus Mariæ locus voluptatis. Cant. 6. 4. Reg. 2.

Ex hoc egreditur cum humanitate, quia vestitus cilicio nostræ mortalitatis visibilis humanis oculis apparuit, & de Virgine virgam, de libro autem generationis lineam faciens, divinitatis hamum innexuit, quem carne operuit virginali, ut draco magnus illectus ad carnem, ferrum divini numinis subsentiret. Egreditur & cum novitate, quia numquam sic natus est homo, sicut ipse nascitur. Primus enim homo primo de terra formatur, secundo mulier ex ejus latere fabricatur, tertio Cain consuetudinario ordine nascendi gignitur ab utroque. Solus iste de sola virgine nascitur, & Virginis uterum novo, & singulari partu divinitas humanata sigillat. Ubi nunc Aristotelicæ subtilitatis facunda quidem, sed infecunda loquacitas? Si peperit, cum viro concubuit? Velit, nolit, vertitur in habitum privatio, nec astringitur dialecticis terminis omnium terminator, ad cujus imperium parit natura, desuescit consuetudo. Egreditur etiam cum claritate. Nascente quippe illo, sepelitur omnis illa stellantium luminum luminosa serenitas, & stella candidior lucidioribus radiis præscintillans totam sibi cæli rapit positionem. Ambulant Reges in splendore ortus ejus, quoniam ecce Reges congregati sunt, convenerunt in unum. Ipsi videntes sic, Deum & hominem nascentem; matrem, & Virginem parientem, admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt, tremor apprehendit eos in tantorum luce miraculorum. Egreditur, & cum paupertate, quia pannis vilissimis involutus, & præsepi durissimo reclinatus, jam ex tunc sanctissimis membris legem martyrii præfigebat. Egreditur occulte, quia subtilissimus ille fraudium investigator ab altitudine tantæ dignationis excluditur. Hinc est, quod ambiguis altercationibus fatigatus, nunc illum tentat, nunc tentatum Filium appellat Altissimi, nunc instruit crucem, nunc destruit, mandatis per mulierem

Gen. 1. & 2. Christus de B. Virg. natus, ejus uterum perpetuæ virginitati consecravit. Esai. 60. Qui nascitur ex Virgine Deus & homo est. Psal. 47. Luc. 2. Latuit dæmonem Verbi Dei incarnatio.

Matth. 27. lierem conſuetum ſibi organum : *Nihil tibi*, & *juſto illi*.

Sequitur: *Ad irrigandam univerſam ſuperficiem terræ*. Ad terrenam miſeriam expiandam, quam nobis in hæreditatem primus ille peccator reliquerat. Volo ut Apoſtolus hic eum mihi, ſicut & ſuperius in quatuor capita diſtribuat, 1. Cor. 1. quia ſecurius ejus expoſitionem ſuſcipio. *Qui factus eſt*, inquit, *nobis ſapientia*, *juſtitia*, *ſanctificatio*, & *redemptio*. Ad nos quippe veniens, qui eramus in carcere, primo omnium tenebras ignorantiæ noſtræ depulit luce ſapientiæ ſuæ: deinde per juſtitiam, quæ ex fide eſt, ſolvit funes peccatorum noſtrorum, ſanctificans nos in ſuo corpore, redimens in corporis paſ- Pſal. 145. Pſal. 45. Pſal. 105. ſione. *Dominus* enim *ſolvit compeditos*, *Dominus illuminat cæcos ; ſanctificat tabernaculum ſuum*: *de manu redemit inimici*. Dividitur, & in patientiam, qua peccatores ſuſtinet ; in miſericordiam, qua pœnitentes fovet; in largitatem, qua proficientes exaltat ; in fortitudinem, qua exaltatos conſervat. De hoc ſecundo quaternario toto hoc adventu veſtræ fraternitati confabulatus ſum, per fluminum decurſionem, & nominum interpretationem moralia myſticis interneƈtens: utrum aliquid digne, vos videritis. Verum non omnia poſſumus præſenti ſermone coarctare, faſtidium evitantes.

Chriſtus in Cruce fluvius ſpiritualis quadripartitus. Ego habeo quatuor capita dulciora prioribus, quæ fortaſſis veſtris cordibus ſuavius complacebunt. Dominus enim noſter elevatus in cruce, largiſſimas ſanguinis undas a quatuor ſui corporis partibus abundantius emiſit. Spinis enim pungentibus ſanctiſſimum caput nivea cervice reflexum, & clavis pedes, & manus, & lancea latus ejus tranſverberantibus, pretioſus ſanguis emicuit, cujus aſperſione judex tranſivit in patrem, iratus in mitem, in miſericordiam virga, captivitas in coronam. Chriſtus ergo fons latens, & occultus in cælis ; fons patens, & apertus in terris. Illic de utero Patris, hic egreditur de utero Virginis. Illic vivens terram irrigat viventium, hic moriens terram morientium. Illic dividitur in quaternarium admirabilem; hic in dulcem. Dulcis Dominus, dulcis Domina ; quia ille Deus meus miſericordia mea ; hæc Domina mea miſericordiæ porta. Ducat nos mater ad Filium, Filia ad Patrem, ſponſa ad ſponſum, qui eſt benedictus in ſæcula. Amen.

xxvij. Mar.

SERMO XII.

De Reſurrectione Domini.

Super illud Pſal. 2. *Poſtulavi Patrem meum, dedit mihi gentes; Alleluja.*

* auditorium f. SI conſulamus * adjutorium juriſperitorum, primum capituli propoſiti verbum ſic deſcribitur: poſtulare eſt deſiderium ſuum, vel amici ſui, in jure apud eum, qui juriſdictioni præeſt, exponere, vel alterius deſiderio contradicere. Actus iſte publicus eſt, & eſt officium advocatorum, qui glorioſæ vocis confiſi munimine, lapſa erigunt, fatigata reparant, nec minus provident humano generi quam ſi clypeis, & thoracibus ſeſe, patriamque defendant.

In exequendo actu iſto attendere debemus, qui poſtulet, quem, ubi, & quid poſtulet. Advocatus poſtulat judicem in jure rem ſuam, vel ſibi poſtulat, actione propoſita. In negotio præſenti advocatus eſt Chriſtus, Judex Deus Pater, & locus juris patibulum crucis, res poſtulata Eccleſia de gentibus, nomen actionis, petitio hæreditatis. Recte Jeſum Chriſtum dicimus advocatum. Unde Joannes: *Si quis peccaverit*, *advocatum habemus apud Patrem Dominum Jeſum Chriſtum*: *ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris*. Advocatus iſte apud Patrem deſiderium ſuum expoſuit, quando pro ſalute humani generis oblatus eſt, quia ipſe voluit. Deſiderium ejus eſt ſalus noſtra, quam in cruce ſitiens uſque in finem ſuos legitur dilexiſſe. Sed & hoc deſiderium amicorum fuit, quibus dixit: *Jam non dicam vos ſervos*, *ſed amicos : quia ſervus neſcit quid faciat dominus ejus*. *Vos autem dixi amicos*, *quia omnia*, *quæ audivi a Patre meo*, *nota feci vobis*. Item : *Majorem charitatem nemo habet*, *quam ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*. Convenienter Patrem poſtulat, qui ſemper exauditus eſt. Nam & vulgo, & vulgariter dicitur: Securus vadit ad placitum, qui patrem habet judicem. De eo namque Pater dixit: *Hic eſt filius meus dilectus*, *in quo mihi bene complacui*. Nam cum Filius ejuſdem ſubſtantiæ ſit cum Patre, in natura quidem humana, quam ſibi perſonaliter univit, poſtulat pro nobis, vel allegat propitium judicem, & propoſiti ſui deſiderii nobis fructum reportat. Nec incongrue Patrem dicimus, cum in perſona Filii Propheta dicat: *Judica*, *Domine*, *nocentes me*, *expugna impugnantes me*. Et ipſe Filius : *Non quæro gloriam meam*; *eſt qui quærat*, & *judicet*.

Jeſus Chriſtus apud Patrem noſter eſt advocatus. — 1. Joan. 2. — Eſa. 53. — Joan. 13. — 1. Joan. 15. — Ibidem. — Not. dictum. — Matth. 3. & 17. — Pſal. 34. — Joan. 8.

In pleriſque ſacræ Scripturæ locis ordo quidam judiciorum ab ipſo Deo inſtitui videtur, & ſervari. Quidam vir ſimplex, & rectus, ac timens Deum, cum expleto officio matutino egrederetur ex Eccleſia, & a diſcipulis rogaretur: quid audiſti in Eccleſia, Pater? Reſpondit : quatuor audivi, ſex notavi. Subtilis plane reſponſio fuit, & fidelis. Quatuor namque verſiculos Pſalmi decimioctavi audierat, ſcilicet : *Lex Domini immaculata convertens animas*, & tres alios, qui ſequuntur, in quibus ſex notantur, quæ ſunt : *lex*, *teſtimonium*, *juſtitia*, *præceptum*, *timor*, *judicia*. In his partim perſonæ, quæ in jure ſunt neceſſariæ, partim actus eorum exprimuntur. Nam & Dominus, qui judex eſt, & lex, ſecundum quam judicatur, & officium teſtium ſub hoc nomine teſtimonium, actoris quoque, & rei merita per hoc nomen juſtitiæ deſignantur. Nam & merita cauſarum partium aſſertione panduntur. Sententia judicis ſub hoc nomine præceptum, accuſatoris, & executoris officia, duobus ultimis nominibus, quæ ſunt timor, & judicia, indicantur. Quinque priora binis accedentibus innituntur, ſextum quadrinis : *Lex Domini immaculata convertens animas*. *Teſtimonium Domini fidele*, *ſapientiam præſtans parvulis*. *Juſtitiæ Domini rectæ*, *lætificantes corda*. *Præceptum Domini lucidum*, *illuminans oculos*. Timor Do-

Cujuſdam ſimplicis viri, & ſancti dictum. — Pſal. 18. Sex ſunt, quæ de Domino judicantur.

Domini ſanctus permanens in ſæculum ſæculi. Judicia Domini vera juſtificata in ſemetipſa. Deſiderabilia ſuper aurum, & lapidem pretioſum multum, & dulciora ſuper mel, & favum. Præfata ſane Domini dicuntur eſſe. Eſt enim lex, quæ non eſt Domini, ut peccati, de qua dicit Apoſtolus: *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis.* Sunt & juſtitiæ humanæ, de quibus dicitur: *Omnes juſtitiæ noſtræ tamquam pannus menſtruatæ.* Sunt & præcepta humana, quibus Petrus obediendum non eſſe dicit: *Obedire*, inquiens, *oportet magis Deo, quam hominibus.* Timor quippe humanus a Domino reprobatur. Unde ait: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere.*

Item ſex de hominibus reprobis. Rom. 7. Pſal. 64. Act. 5. Matth. 10.

In propoſitis autem verſiculis omnia dicuntur eſſe Dei. Primum, ſcilicet lex, bina habet accidentia, quæ ſunt immaculata, convertens animas, ſive de lege intelligas naturali, vel ſcripta, ſeu lege gratiæ. Unicuique enim harum trium legum; ſcilicet naturali, ſcriptæ, & legi gratiæ, hæc duo conveniunt. Nam immaculata debet eſſe, & convertens animas. Naturalis lex hæc duo habebat præcepta. *Quod tibi fieri non vis, alii ne feceris: & quod tibi vis fieri, alii facias.* Quæ ſunt non obeſſe, & prodeſſe. Et hoc quantum ad primum, ſcilicet immaculata. Quantum ad ſecundum, *convertens animas*, in primo non malefica, in ſecundo benefica: in primo ſine macula malitiæ, in ſecundo convertens animas ad manſuetudinem benevolentiæ. Nam cum tres naturales potentiæ inſint animæ, ſcilicet, ira, ratio, concupiſcentia. Concupiſcentia data eſt, ut movearis ad appetendum, quæ tibi licita ſunt. Ira ad indignandum contra ea, quæ illicita ſunt. Ratio data eſt in medium, cohibens, & dirigens utrumque ne ita ultra terminos iræ moveatur, & ne concupiſcentia appetat illicita. Itaque lex naturalis, quantum in ſe eſt, eſt immaculata. Lex quoque ſcripta immaculata eſt, & convertens animas. Immaculata, id eſt, ſine ſordibus idololatriæ, convertens animas ad ſerviendum Deo: quod tantum filii Iſrael faciebant. Lex autem gratiæ revera eſt immaculata, & convertens animas. Nam & Eccleſia lege ducitur: Dicitur enim eſſe ſine macula, & ruga: ſine macula criminis, ſine ruga ſimulationis. Etiam lex Evangelica eſt ſine errore hæreſis, convertens animas ſimpliciter, & directe ſine figmento hypocriſis. Attendite gradus iſtos; quia prima lex eſt immaculata, ſecunda magis, tertia maxime: ſic & convertens animas.

Triplex lex. Tob. 4. Sancta Mater Eccleſia ſine macula, & ruga. Epheſ. 5.

Teſtimonium Domini bina habet accidentia, ſcilicet fidele, ſapientiam præſtans parvulis. Teſtimonium Domini dicitur, quæcumque in ſcriptis ſanctis teſtificatur Dominus, aut promittens, aut præcipiens. Continentur itaque teſtimonia in promiſſis, & præceptis: quia quæ promittit, ſolvit; ſive juſtis præmia, ſive injuſtis tormenta. Sapientiam præſtans parvulis, in quantum eſt præcipiens; quia qui parvuli ſunt ſcientia, ex præceptis Domini redduntur ſapientes; ut ibi oſtenditur: *A mandatis tuis intellexi.* Eſt itaque fidele teſtimonium Domini in explanatione præceptorum ejus. In primo intellige promiſſiones, & comminationes: in ſecundo prohibitiones. Fidele eſt, promittens, & comminans. Sapientiam præſtans parvulis, prohibens, & præcipiens.

Teſtimonium Domini bina habet accidentia.

Juſtitiæ Domini binis convertuntur accidentibus, quæ ſunt, rectæ, lætificantes corda. Juſtitiæ Domini, opera juſtorum: unde & ipſi juſti appellantur. Sed dicuntur eſſe Domini, quia *omne datum optimum, & omne donum perfectum de ſurſum eſt, deſcendens a Patre luminum.* Quid enim habes, o homo, quod non accepiſti? Item, Gratia Dei ſum id, quod ſum. Ea autem opera juſtitiæ appellari poſſunt, quæ fide naſcuntur, & dilectione conſummantur. Nam ſicut ſine fide impoſſibile eſt quemquam placere Deo: ita & fides ſine operibus mortua eſt. Fides autem, quæ per dilectionem operatur, & proficit & ſufficit ad ſalutem. Hæ ſunt juſtitiæ Domini rectæ, lætificantes corda per ſerenam conſcientiam.

Item Domini juſtitiæ. Jacob. 1. 1. Cor. 4. 1. Cor. 15. Hebr. 11. Jacob. 2.

Præceptum binis gaudet accidentibus. Eſt enim lucidum, illuminans oculos ex ſui doctrina. Sunt quippe quædam lucida, & non illuminantia; ut carbo ſine flamma lucidus eſt, non tamen illuminat. Flamma ſine carbone & lucet, & illuminat. Præceptum Domini lucidum eſt ſine confuſione ſententiarum: illuminat oculos ex infuſione gratiarum. Unde illud, *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis.* Et B. Petrus, *Cui benefacitis*, inquit, *attendentes tamquam lucernæ lucenti in caliginoſo loco.* Singulariter autem ponitur præceptum, quamvis multa ſint præcepta: quia, ut ait Gregorius, Præceptum Domini & unum eſt, & multa ſunt: multa propter diverſitatem operis, unum in radice charitatis.

Item Domini præceptum. Pſal. 118. 2. Pet. 1. Greg. hom. 27. in Evangel.

Timor Domini ſanctus permanens in ſæculum ſæculi. Excluſo humano timore, hic notatur filialis, ſive caſtus. In hoc, quod dicitur, timor Domini ſanctus, intelligitur caſtus; & eſt initium ſapientiæ timor Domini. Quod autem dicitur, permanens in ſæculum ſæculi, filialem deſignat.

Pſal. 110. Timor duplex, filialis & ſervilis.

Judicia vero Domini ſuo quaternario vehuntur: Sunt vera, juſtificata in ſemetipſa, deſiderabilia ſuper aurum, & lapidem pretioſum multum: dulciora ſuper mel, & favum. Judicia Domini ſunt retributiones, quibus vel reprobos punit, vel juſtos remunerat. Ea quamvis ſint ſæpe occulta, ſemper tamen vera ſunt, & juſta, veritatem juſti judicis ſequentia. Sunt juſtificata in ſemetipſa, non ſicut humana judicia, quæ aliunde formantur, ſicut ex allegationibus advocatorum, & ex depoſitionibus teſtium, & recitationibus inſtrumentorum. Unde & per hoc ſæpe falluntur judices, & quamvis ordo judiciarius ſervetur, nonnumquam tamen innocens condemnatur, & nocens abſolvitur. Judicia autem Dei ex ſemetipſis juſtificationem accipiunt, ſicut per Prophetam dicitur: *Non ſecundum viſionem oculorum judicabit, nec ſecundum auditum aurium arguet: ſed judicabit in juſtitia pauperes. & arguet in æquitate pro manſuetis terræ.* Sunt autem deſiderabilia, id eſt, deſiderari digniſſima ſuper divitias & delitias. In auro, & lapide pretioſo intellige divitias; in melle, & favo delitias. Divitiæ autem maxime intelliguntur in pecunia, & potentia.

Judicia Domini quaternario vehuntur accidente. Eſa. 11.

Per

Per lapidem pretiosum, quo potentes, & nobiles utuntur, gloria potentiæ. Porro divitiæ aliæ cum difficultate acquiruntur, aliæ sine difficultate. In melle, quod liquidum est delitiæ, & voluptates sine labore. In favo, quod mel, & ceram continet simul, voluptates cum difficultate.

Patibulum crucis Christi, juris locus.

Ecce quidam ludus judiciarius occurrit nobis in scripturis, Deum Patrem repræsentans. Locus juris, in quo Advocatus noster postulat, patibulum crucis fuit. Cum enim ex officio suo advocati habeant stare, ipse non stans, sed toto corpore extenso in ligno crucis, apud Patrem pro nobis allegavit, desiderium suum, & amicorum suorum exponens, & adversarii desiderio contradicens usque ad proprii sanguinis effusionem. Rem suam postulat, id est genus humanum, quod ipse creavit, cujus verum dominium habebat. Ecclesiam de Gentibus converti postulavit, tamquam proprius hæres hæreditatis petitionem proponens, & in possessionem de jure mitti desiderans. Petitio autem hæreditatis ex ordine, & regulari jure proponitur adversus eum, qui possidet pro hærede, vel possessore. Pro hærede possidet, qui dicit se hæredem esse, cum non sit; pro possessore possidet quis, cum nullo titulo potest tueri suam possessionem: qui si requiratur quare possideat, nullam aliam causam allegat, nisi quia sic possideo. Recte autem proposuit Dominus noster adversus diabolum, qui hæreditatem Domini pro possessore possidebat malignus prædo. De quo Propheta: *Vah qui prædaris, nonne ipse prædaberis?*

Diabolus olim Domini hæreditatem pro possessore occupavit. *Esai. 33.*

Christus sua resurrectione hæreditatem recuperavit.

In hac advocatione, sive postulatione Advocati nostri maxime gaudet Ecclesia die Resurrectionis Dominicæ, quia Advocatus postulavit, quia postulata impetravit, quia impetrata obtinuit & possedit. Inde est, quod tripliciter laudem subjungit. Introducens enim Filium loquentem ad Patrem, & dicentem: *Postulavi Patrem meum*; Ecclesia respondet: *Alleluja*; id est, Deo laudes, quia postulasti. Item: *Dedit mihi gentes*. Et respondet Ecclesia: *Alleluja*; id est, Deo laudes, quia impetrasti. Item: *In hæreditatem mihi*. Respondet: *Alleluja*; quia obtinuisti, & possedisti.

Psal. 2.

Consociemur igitur & nos in hanc laudem universalis Ecclesiæ, ut cum electis in hæreditatem Domini intraturi, ad resurrectionem Domini pervenire valeamus perpetuo gavisuri. Quod ipse præstare dignetur, qui vivit, & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

APRILIS.

SERMO XIII.

XXIII. Apr.

De S. Georgio Martyre.

Hodierna festivitas, dilectissimi, paschalis gloriæ lætitiam geminat, & velut pretiosa gemma aurum, cui imprimitur, decore proprii splendoris illustrat. Apte nimirum hoc potissimum tempore B. Georgio concessum est triumphare, quando, transacta hiemalis inclementia turbinis, Austri fomite resoluto, læta terra alacriter parturit, & erumpentibus diversis herbarum, atque arborum floribus, tamquam adolescente, ut ita loquar, ætate pubescit. Georgius siquidem Græce, terræ cultor Latino sonat eloquio, qui nimirum, juxta sui præsagium nominis, non modo suæ mentis agrum spiritualis exercitii disciplinis excoluit, sed & sanctæ exhortationis, & piæ correptionis vomere terrena multorum corda proscidit, vitiorumque vepribus erutis, fecunda in eis virtutum arbusta plantavit.

Nominis Georgii interpretatio.

Merito igitur hodie beati hujus Martyris anima post cruentam furiosi principis rabiem, post carnificum feraliter sævientium immanitatem, post dilacerati corporis exquisita supplicia, post ignis, ac ferri, picis, & sulphuris iniqua tormenta, post verberum denique plagas, post carcerum tenebras, tamquam post hibernas furentium ventorum, niviumque procellas, oraculum hoc divinæ meruit vocationis audire: *Veni*, inquit, *columba mea, sponsa mea, formosa mea; jam hiems transiit, imber abiit, & recessit: flores apparuerunt in terra nostra; tempus putationis advenit.* Plane de militia translatus est in militiam, quia terreni tribunatus, quo fungebatur, officium Christianæ militiæ professione mutavit: &, ut revera strenuus miles prius omnia sua pauperibus tribuens, sarcinam terrenæ facultatis abjecit; sicque liber, & expeditus, ac fidei lorica præcinctus in ipsam densi certaminis aciem fervidus se Christi bellator immersit, servato scilicet ordine, ut rerum pondus ante deponeret, atque ita postmodum ad campum certaminis imperterritus prosiliret.

Cant. 2.

Unde est, quod in lege præcipitur, ut homo formidolosus, & corde pavido non egrediatur ad bellum, sed vadat, inquit, & revertatur ad terram suam, ne pavere faciat corda fratrum suorum, sicut & ipse perterritus est. Quibus nimirum verbis liquido perdocemur, quia pro defensione Fidei dimicare fortiter, & idonee nequeunt, qui adhuc nudari terrenis opibus pertimescunt, tolerabiliusque est, ut domum quodammodo redeuntes, ignobiliter, & imbelles vivant, quam secum & alios a triumphandi gloria per degeneris exempla timoris avertant. Beatus vero Georgius sancti Spiritus igne succensus, & vexillo Crucis inexpugnabiliter præmunitus, sic cum iniquo Rege congressus est, ut & iniquorum omnium principem in satellite vinceret, & ad agendum fortiter Christi militum animos incitaret. Et quidem Diocletianus tunc Imperator, sicut in descripta passionis ejus reperitur historia, cujus os, juxta Psalmistam, maledictione plenum erat, & amaritudi-

Deut. 20.

Melius est malos relinquere religiosam militiam, quam timidis aliis strenue bellantibus nocere.

Diocletiani Imp. vituperatio. *Psal. 9.*

tudine, & ſub lingua ejus labor, & dolor, qui ſedebat cum divitibus in occultis, ut interficeret innocentem, inſidians quaſi leo in ſpelunca ſua, primo quaſi veſtimentum ovis ſubdolus induit, & ſic quadam arte verſutiæ, ac fucatis blandimentorum coloribus illum ſuadere tentavit. Sed cum inſignis athleta Chriſti, ſpumantia ex antiqui ſerpentis ore venena contemneret, & non jam primi parentis originem, ſed ſecundi potius in ſe vivere titulos demonſtraret, protinus ille tamquam ſagitta de ſatanæ pharetra prodiens, immanem lupum qui latebat, aperuit, & ad inferenda diverſa pœnarum ſupplicia, cruenta beſtia feraliter ebullivit.

S. Georgius diverſis ſuppliciis afficitur.

Glomeratis itaque carnificibus beatus Martyr extenditur, verberibus tunditur, duris cædibus laniatur. Dehinc rota gladiis armata profertur in medium, ut circumligatum Martyris corpus tanto crudelius, quanto multiplicius perforetur. * Artifex nimirum feritas, nova & exquiſita pœnarum invenit argumenta, & ad ſatiandam ſui furoris rabiem philoſophatur in excedenda crudelitatis humanæ menſura, ignorans ſcilicet, quia pretioſum nitoris conſpicui margaritum, vivis utique ſupernæ Hieruſalem lapidibus inferendum, quanto aſperioris limæ ſcabredine, vel mallei tunſione politur, tanto præclarius redditur. Aderat plane ſupernus, & inviſibilis arbiter, qui ad ſuæ diſpenſationis arbitrium, & hinc manus impiorum ſævire permitteret, & inde gemmam ſuam inviolata propriæ ſoliditatis integritate ſervaret. Qui & ſi Martyris ſui membra carnificum manibus tradidit, animam tamen inexpugnabili Fidei arce ſubnixam, indefeſſo protectionis ſuæ munimine cuſtodivit. Nec ad hoc eos permiſit attingere quod latebat, id ſolum eis objiciens quod extrinſecus apparebat: & tamquam aquæ diluvii, arcam quidem undique circumfluere, nec tamen poterant intima penetrare.

* Artificis.

Gen. 7.

Pſal. 103.

Dicat itaque B. Georgius, dicat: *Niſi quia Dominus erat in nobis, cum inſurgerent homines in nos, forſitan vivos deglutiſſent nos: cum iraſceretur furor eorum adverſum nos, forſitan velut aqua abſorbuiſſet nos*. Hæc ſunt videlicet aquæ, de quibus per Pſalmiſtam Salvator ait: *Salvum me fac Domine quoniam intraverunt aquæ uſque ad animam meam*. Et per Jonam: *Projeciſti me*, inquit, *in profundum in corde maris, & flumen circumdedit me; omnes gurgites tui, & fluctus tui, ſuper me tranſierunt*. Sed his aquis, & mari, juxta Scripturam, Dominus terminum circumpoſuit: quia ſecundum diſpenſationis ſuæ menſuram, non ſecundum perverſitatis humanæ concupiſcentiam, reprobos in electos ſuos ſævire permittit.

Pſal. 18.

Jonæ 2.

Pſal. 103.

Hinc eſt enim, quod in mundi naſcentis exordio mare Deus diviſit ab arida. Quid enim per myſterium mare, niſi reprobos homines, & infideles inſinuat, qui nimirum quadam carnalis ingenii ſalſugine callidi, ſed odiis, ac ſimultatibus invicem inveniuntur ſemper amari, & velut mare diverſis tentationum flatibus intumeſcunt, cupiditatumque carnalium procellis, ac tempeſtatibus quatiuntur? Quid vero arida, niſi animam deſignat fontem fidei ſitientem, vel ad Creatorem ſuum ardenti deſiderio tamquam ſitibundis faucibus anhelantem? Unde & quædam anima hac ſiti feliciter arida, æſtuans clamavit: *Sitivit anima mea ad Deum vivum, quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* Ab arida ergo mare dividitur, quando Deus omnipotens a ſe ſitientium reproborum impetus reprimit, & tamquam litus marinis fluctibus objicit, dum conatibus ferveſcentis inſaniæ ſui moderaminis limitem figit. Quod profecto illa Dei vox probat, qua dicit, *Quis concluſit oſtiis mare, quando erumpebat, quaſi de vulva procedens?* Et paulo poſt: *Circumdedi illud terminis meis, & poſui vectem, & oſtia, & dixi: uſque huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos*. Enim vero recte per mare cor pravi hominis deſignatur, quod videlicet furore eſt turbidum, rixis amarum, elatione ſuperbiæ tumidum, caligine malitioſæ fraudis obſcurum. Separavit ergo tunc Deus mare, & minaces fluctus ab inundatione terræ compeſcuit, ut terra virentes herbas, & ligna pomifera germinaret, ac deinde ſegetum fructus afferret. Separat etiam nunc ab electis ſuis reproborum turbines perſequentium, & quaſi furentes coercet impetus tempeſtatum, quos & ſi furere uſque ad infligenda corporibus tormenta concedit; ne tamen animas lædant, invicta eos, atque pervigili brachii ſui protectione cuſtodit, quodammodo dicens mari: Huc uſque venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos: ac ſi patenter dicat, uſque ad inferenda corporibus te tormenta relaxo; ne autem uſque ad animam cumulis intumeſcentibus profluas, legis meæ tibi litus oppono, ut dum furori fluctuum tuorum litus objicitur, terra cordis ad proferenda fructuum germina libera relinquatur.

Gen. 1.
Quid ſit a Deo aridam a mari, ſive ab aquis dividi.

Pſal. 41.

Job 38.

Ibidem.

Reprobi ſemper juſtos perſequuntur, animam vero lædere non valent.

Et quia Georgius, ut ſuperius diximus, terræ cultor exprimitur, recte hoc allegoricæ figuræ myſterium eidem beatiſſimo Martyri coaptatur. Cui ſcilicet, & ſi uſque ad litus carnis perſecutionis fluctus efferbuit, ſolidiſſimam tamen animæ ejus terram procella tempeſtuoſi turbinis non involvit; nec eum vorago pelagi furentis abſorbuit, qui ſpei ſuæ anchoram non in putris arenæ * ſubſicivio, ſed in ſoliditate petræ, quæ Chriſtus eſt, fixit. Hinc eſt profecto, quod Veritas ait: *Qui audit verba mea, & facit ea, ſimilabo eum viro prudenti, qui ædificavit domum ſuam ſupra petram. Venerunt flamina, flaverunt venti, & impegerunt in domum illam, & non cecidit: fundata enim erat ſupra petram*. Vere inſignis hic miles Chriſti ſupra petram fidei ſuæ fundamenta conſtituit, qui præmii cæleſtis intuitu minas principum ſprevit, male blandientium promiſſiones irriſit, carnificum tormenta contempſit, ferrum, ignes, gladios, ac diverſa ſuppliciorum genera invictæ patientiæ majeſtate calcavit.

* ſucciduo.

1. Cor. 10.
Matth. 7.
Luc. 6.

Invicta S. Georgii patientia, & fortitudo.

Hunc cæleſtis militiæ bellatorem, fratres chariſſimi, non tantum admiremur, ſed etiam imitemur; in illud cæleſtis gloriæ præmium jam ſpiritus erigatur, ut dum in ejus contemplatione cor figimus, non moveamur, utrum mundus lenocinator arrideat, an certe minax adverſitatibus fremat; dicentes cum Pſalmiſta: *Sicut tene-*

Pſal. 138.
2. Cor. 7.

tenebræ ejus, *ita & lumen ejus*. Mundemus itaque nos, juxta Pauli præceptum ab omni inquinamento carnis, & ſpiritus; ut in illud beatitudinis templum, cui nunc aciem mentis intendimus, quandoque etiam ingredi mereamur. Hinc eſt, quod Aaron prius aqua lavatur, & ſic poſtmodum tabernaculum ſacrificaturus ingreditur. De quo nimirum bene ad

Exod. 32. & 29.

Moyſen divina voce præcipitur: *Tunica*, inquit, *veſtietur*, *feminalibus lineis verenda celabit*, *accingetur zona linea*, *cidarim lineam*

Lev. 6. & 16.

imponet capiti. *Hæc enim veſtimenta ſunt ſancta*, *quibus cum lotus fuerat*, *induetur*. Quiſquis enim in tabernaculo Chriſti, quod eſt Eccleſia, ſemetipſum Deo ſacrificare contendit, neceſſe eſt, ut poſtquam lavacro ſacri fontis abluitur, diverſis etiam virtutum veſtibus induatur, ſicut ſcriptum eſt:

Pſal. 131.

Sacerdotes tui induantur juſtitiam; quatenus qui in Chriſto per baptiſmum novo homo renaſcitur, non jam pelliceas tunicas, mortalitatis videlicet indices veſtiat, ſed depoſito veteri homine, novum induat, & in eo per mundæ converſationis ſtudium innovatus vivat. Et notandum, quod omnes illæ veſtes lineæ deſcribuntur: linum quippe ad candorem cum labore perducitur, & virtutum vita non acquiritur ſub torpore deſidiæ, ſed in laborioſæ potius exercitio diſciplinæ.

Noviter renati debent lineis veſtibus, id eſt, operibus juſtitiæ indui.

Purificati igitur, dilectiſſimi, per novi baptiſmatis ſacramentum, induamur nos linea tunica, ut candor nos ſanctæ converſationis exornet. Feminalibus verenda tegantur, ut dum honeſtæ vitæ tegmen aſſumitur, præteritorum criminum ante Dei oculos turpitudo celetur. Un-

Pſal. 31.

de David: *Beati*, inquit, *quorum remiſſæ ſunt iniquitates*, *& quorum tecta ſunt peccata*. Zona inſuper linea conſtringamur, capiti quoque cidaris imponatur, ut præcincti in veritate lumbos mentis, protegamur galea ſpe ſalutis. Sic, ſic nimirum & veteris peccati ſqualore purgati, & novæ converſationis nitore conſpicui, digne celebramus Paſchale myſterium, & Beatorum Martyrum veraciter imitamur exemplum. Nec deſperetis, fratres mei, licet adhuc infirmi, licet exterioribus fortaſſis adhuc actibus implicati, non deſperetis ad Martyrum vos conſortium pertinere, qui Martyrum victorias vos recognoſcitis ex corde diligere.

Num. 27. & 36.

Quinque certe Salphaad filiæ inter fratres ſuos noſcuntur hæreditatem, Moyſe, conſtituente, ſortitæ; quinque nimirum, & feminæ; ut per quinarium numerum exterior occupatio, per

1. Reg. 18. 19. & 20.

muliebrem vero ſexum infirmitas deſignetur. Jonathas quoque in quodam inter utrumque meditullio poſitus, nec cum Saul remanſit in malis, nec David æquiparari potuit prorſus in bonis. Sed quia dilecto Dei Prophetæ fuit amicus, & de futuro ejus gaviſus eſt fraterna benignitate ſucceſſu, pie creditur ab ejus conſortio nunc in ſpiritu non eſſe diviſus, cui dum in carne viveret, unanimiter extitit in amore conjunctus.

1. Reg. 16.

Nos autem, dilectiſſimi, qui exagitantem Saul ſpiritum malum, auxiliante Deo, poſt

Exod. 18.

terga dimiſimus; immo qui Pharaonis exercitum in mari rubro demerſum, per virtutem ſacramenti Paſchalis evaſimus, pro carnis tamen infirmitate adhuc verſamur in Eremo, tranſeamus ad vitæ perfectionem, ad terram ſcilicet lacte, & melle manantem. Egreſſi de Sodo-

Gen. 19.

mis, non in Segor diutius immoremur, ſed liberati, cum Loth, montis verticem celeriter aſcendamus; quatenus qui inter ipſa tyrocinii rudimenta, jam beatorum Martyrum cœpimus aggaudere triumphis, quandoque ad hoc etiam provehamur, ut diſcamus & ipſi triumphare cum ſanctis. Et ipſe ſit fortitudo noſtra dum protegit, qui factus eſt pretium, cum redemit, Jeſus Chriſtus Dominus noſter, qui cum Deo Patre, & Spiritu ſancto vivit, & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

SERMO XIV.

XXV. Apr.

I. De S. Marco Evangeliſta.

HODIE, dilectiſſimi, velut pretioſus, atque conſpicuus coram oculis noſtris auro radianti Beryllus imprimitur, dum illuceſcente beati Evangeliſtæ Marci ſolemnitate, Paſchale nobis gaudium geminatur. Et apte ſatis, dum ſancta Eccleſia in feſtis adhuc Paſchalibus perſeverat, beatus hic vir feliciter tranſiit: quia per martyrii palmam ſæculum hoc triſte deſeruit, & triumphalis gloriæ titulos hymnidicis Angelorum choris victor laureautus invexit. Porro autem ſicut quatuor flumina ex uno paradiſi fonte procedunt, quæ totius mundi partibus influunt; ita beati quatuor Evangeliſtæ de Chriſto, qui fons vitæ, & origo eſt ſapientiæ, quaſi totidem gurgites profluunt, & arentia humanorum cordium arva doctrinæ ſuæ fluentis infundunt. Unde vir Sapiens cum præmiſiſſet:

Quatuor Evangeliſtæ, quatuor flumina paradiſi.

Eccl. 24.

Poſuit David puero ſuo excitare Regem ex ipſo fortiſſimum, *& in throno honoris ſedentem in ſempiternum*; præſto ſubjunxit, *Qui implet quaſi Phiſon ſapientiam*, *& ſicut Tigris in diebus novorum*: *qui adimplet quaſi Euphrates ſenſum*: *qui multiplicat quaſi Jordanis in tempore meſſis*: *qui mittit diſciplinam ſicut lucem*, *& aſſiſtens quaſi Gehon in die vindemiæ*. Hinc etiam paulo poſt ait:

Ibidem.

Ego ſapientia effudi flumina: *ego quaſi trames aquæ immenſæ de fluvio*, *ego quaſi fluvius* * *Dorix*, *& ſicut aquæductus exivi de paradiſo*. *Dixi*: *rigabo meum hortum plantationum*, *& inebriabo prati mei fructum*. Chriſtus itaque ſapientia Patris, qui de paradiſo per myſterium aſſumptæ humanitatis exivit, hortum ſuum, id eſt, ſanctam Eccleſiam, per quatuor Evangeliſtas, tamquam per totidem cæleſtis doctrinæ fluvios, irrigavit. Inter quos nimirum B. Marcus velut Gehon perſpicuus, ac purus eructat, & humanas mentes ſalutiferi madoris inundatione fecundat. Qui, juxta Scripturæ ſeriem, circuit omnem terram Æthiopiæ, id eſt, univerſitatem complectitur Eccleſiæ, peccatis præcedentibus denigratæ. De cujus Æthiopiæ populo per Prophetam Dominus dicit:

* Diorix.

B. Marcus Gehon fluvius.

Gen. 2.

Sophon. 3.

Ultra flumina Æthiopiæ, *inde ſupplices mei*. Quæ etiam perſecutionibus preſſa dicit in Canticis:

Cant. 1.

Nigra ſum, *ſed formoſa*. Et paulo poſt:

Ibidem.

Nolite me conſiderare quod fuſca ſim, *quia decoloravit me Sol*. Sed eoſdem ſanctos Evangeliſtas, quos Moyſes flumina per typicæ hiſtoriæ ſeriem narrat: Ezechiel

chiel Propheta sub diversorum animalium specie se vidisse pronuntiat: *Similitudo*, inquit, *vultus eorum facies hominis; & facies leonis a dextris ipsorum quatuor, & facies bovis a sinistris ipsorum quatuor, & facies aquilæ desuper ipsorum quatuor*. Inter quæ videlicet animalia B. Marcus secundo loco positus invenitur, quia leonis faciem habere describitur. Nam quia a clamore vocis in deserto suum incipit Evangelium, recte leonis sortitus est speciem. Sed si subtiliter ipsa Evangelii ejus origo perpenditur, ordinatissima sancti Spiritus in eo dispensatio reperitur. In hanc quippe vocem exorsus erupit: *Initium Evangelii Jesu Christi Filii Dei*. Sicut scriptum est in Esaia Propheta: *Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparavit viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facite semitas Dei nostri*. Matthæus autem dicit: *Liber generationis Jesu Christi filii David*. Quid est ergo, quod ille dicit, Filii Dei; iste, filii David, nisi quod per organa sua Spiritus sanctus Mediatoris Dei, & hominum sacramenta distinxit? Ut per alterum eum Filium Dei, per alterum ostenderet esse filium hominis? Tamquam enim per unius tibiæ duo spiramina, vel potius per duas Ecclesiæ nares unus effluit spiritus, dum incarnati Verbi iste divinam, ille generationem describit humanam.

Ezech. 1. — S. Marcus leoni comparatur. — *Marc. 1.* — *Malach. 3.* — *Esai. 40.* — *Matth. 1.*

Sed movere potest, cur beatus Evangelista Marcus, postquam positurum se Esaiæ verba promisit, non protinus Esaiæ, sed Malachiæ potius dicta subintulit: sicque postmodum ad Esaiæ verba pervenit? Nam quod præmittitur: *Ecce mitto Angelum meum*, Malachias protulit, qui novissimus est duodecim Prophetarum. Quod autem subjungitur: *Vox clamantis in deserto*, Esaiæ est indubitanter oraculum. Cur ergo qui Esaiam promisit, non mox Esaiam reddidit, sed Malachiam in testimonium prius adduxit? Numquid homo spiritu Dei plenus, præsertim in ipso suæ narrationis exordio, vel errare potuit, vel mentiri: ut qui Veritatis gesta describeret, librum suum mendacio dedicasset? Sed hoc docendi magisterio factum est, ut in ipso Evangelii sui principio Spiritus sanctus, cujus ipse Auctor erat, ostenderet se unum, eumdemque per omnium Prophetarum ora fuisse locutum; ut quod ab uno specialiter dicitur, ab omnibus communiter proferatur.

Cur pro Malachia Esaiam citaverit.

Quidquid ergo dicit Malachias, dicit nihilominus & Esaias, & uniuscujusque verba per unitatem spiritus ab omnibus sunt prolata. In quo etiam illud beatus Evangelista docet, ut si quid ipse loquitur, quod a ceteris Evangelistis videatur esse diversum, unum tamen intelligantur omnes proferre sermonem, per eius, qui in omnibus loquitur, sancti Spiritus unitatem. Unde sicut in Prophetis, sic etiam in Evangelistis nequaquam scribentis hominis ministerio sit diversum quod una dictantis Spiritus est auctoritate prolatum. Enimvero quisquis Evangelium B. Marci subtili meditatione considerat, & alta, ut dignum est, indagatione pertractat, rudibus quidem, & non accuratis descriptum verbis, sed uberrimis inveniet cælestis intelligentiæ redundare mysteriis. Est plane styli brevitate succinctum, sed profunda mysterii spiritalis ubertate diffusum. Perscrutantes namque omnes fere paginas scripturarum, invenire vix possumus spiritum veritatis cautius, vel circumspectius per alium quemlibet, quam per os B. Marci fuisse locutum; adeo ut ipsa descriptionis series, & ordo verborum magnum contineat sacramentum. Quod, ut facilius elucescat, in ipso libri ejus exordio nos breviter intimare non pigeat.

Evangelii scripti a S. Marco laus.

Primum namque miraculum ponit, quo Dominus dæmonem per os hominis clamantem, tacere præcepit, eumque protinus expulit. *Obmutesce*, inquit, *& exi ab homine*. Secundum miraculum est, quo febricitantem socrum Petri, depulso typi calore, sanavit. Tertium est, quo leprosum tetigit, & purgavit. Quartum quoque est, quo paralyticum grabatum tollere, & abire præcepit. Qui videlicet ordo si diligenti cura perpenditur, manifeste docet, quanta magisterii arte Spiritus sanctus scribentis calamum tenuit: & ad declarandum redemptionis humanæ mysterium, quasi per quamdam lineam omnia dispensavit. In dejectione namque primi hominis principio diabolus locutus est, ac pomum vetitum comedi persuasit; deinde mulier, quia in delectationis concupiscentiam corruit, velut æstuantis ardorem febris incurrit. Adam vero postquam de fructu ligni male consentiendo gustavit, omnium mox vitiorum lepra perfusus; postremo etiam, tamquam paralyticus, a cunctis bonis operibus est interioris hominis languore constrictus. Quia ergo Filius Dei, sicut Joannes Apostolus dicit, destruere venit opera diaboli, per eamdem viam persecutus est mortem, qua illa ingressa fuerat in orbem terrarum. Et ubi fusum est perditionis nostræ venenum, animarum medicus salutis objecit antidotum: atque unde mortem hostis callidus introduxit, per eumdem tramitem Redemptor noster redeuntis vitæ primordia reformavit; quatenus & diabolum, qui in ruinam nostram locutus fuerat, jamjam tacere compelleret, & Evam a febribus æstuantis concupiscentiæ liberaret: atque a viro non modo lepram vitiorum, scelerumque detergeret, sed eumdem quoque eatenus paralyticum, ad exercenda pietatis opera validum liberumque laxaret. Sicut ergo in illis primis hominibus totum periit genus humanum; sic in istis a Salvatore curatis, est sub figuræ mysterio saluti pristinæ restitutum.

Evangelii S. Marci ordo. — *Marc. 1.* — *Ibidem.* — *Ibidem.* — *Marc. 2.* — *Gen. 3.* — *1. Joan. 3.*

In capite igitur Evangelici hujus libri studiosus lector addiscat, sequentis styli series quam profunda, quam mystica charismatum sacramenta contineat. Nec mirum. Cum liber ille non plus Marci, quam Petri perhibeatur Apostoli. Quidquid enim iste scripsit, ex ore beati Magistri callidus, ut ita dixerim, explorator audivit. Fuit enim sicut authentica historiarum tradit antiquitas, Levita secundum carnis originem, sacerdos in Israel secundum ordinis dignitatem. Conversus ad fidem, factus est B. Petri in baptismate filius, atque in divino sermone discipulus. Evangelium in Italia, Magistro nesciente, descripsit; descriptum vero ejus judicio reverenter obtulit. Qui pium, atque religiosum comperiens furtum, gaudensque suum interpretem purissimam tenuisse fidem, ac sincerissimam veritatem, auctoritatis robur attribuit, legen-

B. Marcus Levita fuit, & auditor S. Petri.

legendumque sanctæ universali Ecclesiæ delegavit. Postmodum vero vir Apostolicus ad Ægyptum transiens, per Libyam Marmaricæ & Ammoniacæ, fidei semen sparsit: Pentapoleos quoque Gentilibus populis Christi Evangelium prædicavit. Amputasse sibi præterea pollicem legitur, ut sacerdotio reprobus haberetur. Sed tantum in eo potuit prædestinata supernæ dispensationis electio, ut ne sic quidem perderet in novæ gratiæ fide, quod primitus obtinuisset in genere. Nam Episcopus factus, Alexandrinam fundavit Ecclesiam, eamque postquam super Petram, quæ Christus est, insignis Architectus erexit, glorioso Magistri sui nomini fideliter dedicavit. Unde factum est, ut eadem Ecclesia non tam ex Marci, quam ex B. Petri vocabulo, sedes Apostolica vocitetur, tamquam si Petrus ipse per se illic Episcopalem cathedram tenuisset; ideoque Clavicularii cælestis insignita vocabulo, in toto orbe terrarum Ecclesia illa post Romam, secundum obtinet thronum. Et quamquam Antiochiæ, ubi scilicet Christianæ religionis nomen exortum est, Petrus ipse per se fidei primitias intulisset, superiorem tamen locum Alexandrina sedes obtinuit. Ut in eminentiorum catalogo sedium Romana primum, Alexandrina secundum, Antiochena vero Ecclesia tertium possideat principatum. Et merito ubi Marcus, ibi Petrus; quia fluento Evangelii, quod ex ore Petri, velut ex eructanti fonte profluxit; Marcus ut uberrimus, atque perspicuus paradisi fluvius, arva totius Ecclesiæ copiosius inundavit.

Pollicem sibi amputavit, & cur?

Fundavit Ecclesiam Alexandrinam.

Alexandrinæ Ecclesiæ dignitas.

Sed quæri potest, cur B. Marcus, qui tantæ fidei, tantæque circa Magistrum dilectionis extitisse dignoscitur, ut unum cor, una certe in duabus fuisse personis anima videatur, magistri sui laudes, atque præconia omnino tacuerit? Nam cum ceteri Evangelistæ sublimia B. Petri merita, & principalem celsitudinis gloriam frequenter enumerent; solus iste, si totus Evangelii sui tenor inquiritur, vix aliquid super magistro suo retulisse, quod ad laudem pertineat, invenitur. Immo si diligenter inspicitur, auget, ac verbis accumulat, si quid in eo reprehensibile est; supprimit autem, & velut ex industria levigat, vel etiam plerumque silentio præterit, quod laudabile est. Quod evidentius ostendimus, si pauca ejusdem Evangelii testimonia breviter apponamus. Certe per omnes Ecclesias celebri quotidie frequentatione vulgatur, quod beatus Petrus super aquas ambulasse describitur. Quod utique Matthæus tam aperte declarat, ut ambulanti Domino super mare, Petrum exclamasse referat: *Domine, si tu es, jube me venire ad te super aquas*. Cumque dixisset: *Veni*; præsto subjungit: *Et descendens Petrus de navicula, ambulabat super aquam, ut veniret ad Jesum*. Marcus autem ad hunc veniens locum, omnia per ordinem plena relatione describit, excepto quod Petri nullam penitus mentionem facit.

S. Marcus magistri sui laudes cur silentio præterierit.

Matth. 14.

Matth. 8.

Jam vero quis tantam Petri gloriam, quis tam eximiæ celsitudinis excellentiam non miretur? quia cum Salvator inquireret, quem esse se homines perhiberent, expositisque diversorum opinionibus, quid Apostoli sentiant, consuluntur. Tunc primus extitit in veræ fidei confessione, qui primus erat in Apostolica dignitate. Ait enim Petrus: *Tu es Christus filius Dei vivi*. Et Dominus: *Beatus es Simon Barjona, quia caro, & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam: & tibi dabo claves regni cælorum: & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis*. Numquid hoc tonitru muneris singularis aures B. Marci præterire potuit, quod totius mundi latitudinem, omniumque ubique fidelium ora complevit? Et quod de Petro Matthæus dixit, Petrus, ut hoc suo discipulo diceret, ignoravit? Hunc siquidem historiæ locum Marcus ita velut negligendo transcurrit. Respondens Petrus ait: *Tu es Christus. Et comminatus est eis, ne cui dicerent de illo*. Et non modo non refert Petrum a Domino singularis inter ceteros privilegii gloria sublimatum, sed potius austera narrat animadversione correptum. Nam paulo post, cum ei Petrus dissuaderet, ne se crucifigi permitteret; Marcus eum tamquam zelo permotum dixisse testatur: *Vade retro me satana, quoniam non sapis ea, quæ Dei sunt, sed quæ hominum*. Quid est ergo quod B. Marcus quidquid ad Magistri sui gloriam pertinet, velut oblivioni tradidit, quidquid vero ad reprehensionem tam tenaci memoriæ commendavit? Unde Præceptor ejus laudaretur, velut ignorando pertransiit; unde notaretur, acuta prorsus, & plana relatione digessit; præsertim cum quidquid occulto conscriberet, ejus obtutibus offerendum esse disponeret, ejus probandum judicio reservaret? Jam vero, ut brevitatis studio multa prætereani, ad passionem Domini veniamus.

Matth. 16.

Marc. 8.

Ibidem.

Certe notum est, quia ministris comprehendentibus Dominum, Petrus, ut revera fidelis servus, & fervens spiritu, in ictum gladii se ultor erexit, & auriculam servi Judam proditorem impium comitantis, abscidit. Unde & Joannes: *Simon*, inquit, *Petrus habens gladium, eduxit illum, & percussit Pontificis servum, & abscidit ejus auriculam dextram*. Sed ubi Joannes scripsit, *Simon Petrus*; ibi Marcus posuit, *unus autem quidam de circumstantibus*, quatenus sic veritatis historiam texeret, ut tamen Magistri gloriam silentio præteriret. Sicque veridici scriptoris impleret officium, ut personæ cujuslibet ignorando favorem, assentatoris non incurreret nævum. Meræ quippe veritati deserviens, in omnibus, quæ conscripsit, commodi spem nescivit, amicitiæ jura contempsit, humanam funditus gratiam ignoravit. Postremo ad Petri negationem veniens, cum ceteri Evangelistæ quod a Petro dictum est, verbis mitioribus levigent; solus iste durius loquitur, & tamquam crimen exaggeret, incautiora Magistrum verba præcipitanter effudisse testatur. *Cœpit*, inquit, *anathematizare, & jurare, quia nescio hominem, quem dicis*. Cur B. Marce, tam egregio, tam insigni Præceptori tuo, quem animo devotus unice diligis, stylo non parcis? Ut & quæ laudibus sint efferenda prætereas; & quæ reprehensionis videantur apta, describas?

Joan. 18.

Marc. 14.

Ibidem.

Matth. 17.

Matth. 16. bas? Cur hoc potius libro tuo non inferis, quod Petrus ad jussionem Domini, primo scilicet hami jactu, piscem cepit, in cujus ore staterem reperit, quem pro se, simul & ipso tributum, quod Cæsari debebatur, tamquam Domino comparatus appendit? Numquid & hoc te fugit, quia postquam illi Salvator claudendi, sive pandendi regni cælestis privilegium contulit, postquam illi universa terrarum regna subjecit, postquam denique, ne fides ejus tamquam Luc. 22. totius Ecclesiæ fundamentum quandoque deficeret, se orasse perhibuit, super cunctum mox ovium suarum gregem ei vice sua, pastionis cu- Joan. 21. stodiam delegavit? *Petre*, inquit, *diligis me? Pasce oves meas*. Cur igitur a tot Magistri præconiis calamum reprimis, & sola, quæ infirmitatis sunt, ad posterorum memoriam stylo committis? Sed omnino credendum est, fratres mei, quia cum unus utrumque spiritus impleat, unus utriusque corda possideat; alter ab altero, ille in docendi, iste in scribendi studio non discordat. Sicut enim Petrus a propria sua laude cohibuit; ita veridicus illius interpres ab ea, quam in Magistro non didicit, suæ descriptionis articulum refrænavit. Ad magnum quippe factum est nostræ ædificationis exemplum, ut & ille de se non efferenda, sed reprehendenda proferret, & iste sic per veritatis lineam rectus incederet, ut ne ad Magistri quidem favorem aliquatenus declinaret. Nam cum Paulus dicat Galat. 1. Apostolus: *Ego si hominibus placere vellem, Christi servus non essem*. Et alibi Scriptura Tob. 4. prohibeat: *Quod tibi fieri non vis, alii ne feceris*; beatus Evangelista noluit exhibere Magistro, quod ipse sibi præberi nollet ab altero. Quem utique si laude præferret, magis offenderet, quam præstaret. Hi plane libenter alios laudibus efferunt, qui laudem ab adulatoribus quærunt. Ceterum qui recusat accipere, dedignatur offerre. Enimvero ex Matthæi libro, qui jam utique fuerat editus, B. Petri laudes Marcus addiscere potuit, quas in ejus relationibus non audivit: sed morigeratus est Magistro, & qui non delectabatur suis, laudibus abstinuit alienis.

S. Marcus optime consonat cum aliis Evangelistis.

Porro autem nonnulla reperiuntur, quæ sic sunt a B. Marco digesta, ut reliquis Evangelistis videantur esse contraria. Quæ tamen si sagacius perscrutentur, & ceteris consona, & sin- Matth. 27. Luc. 23. Joan. 19. Marc. 15. cerissimæ fidei reperiuntur veritate fundata: Sicut est, quod ceteri hora sexta, hic asserit hora tertia Dominum crucifixum. Quæ profecto diversitas ista dirimitur. Ut quoniam hora tertia tumultuati sunt, crucifige, crucifige, eadem hora Dominum linguæ crucifixerint Judæorum, quem hora sexta corporaliter clavi confixere Gentilium. Illi itaque juxta corporalem, ut ita loquar, rei gestæ loquuntur historiam; iste, spiritualem protulit de furiosa Judæorum crudelitate sententiam. Illi præterea Matth. 26. Luc. 22. referunt, ante galli cantum ter a Petro Dominum fuisse negatum; iste, qui hoc ex ore scilicet ipsius negantis audivit, non antequam gallus cantaret, sed antequam bis cantaret, nega- Marc. 14. tionem hanc factam esse perscripsit. Quod profecto juxta fidem rei veraciter contigisse, sicut Marcus asserit, indubitanter agnoscitur. Quod autem alii Evangelistæ dicunt, ita debet intelligi, ut trina illa negatio ante galli quidem cantum fuerit cœpta, sed postquam semel cecinit, sit expleta. Ut quoniam in scripturis pars solet poni pro toto, id, quod per Matthæum dicitur, *Antequam gallus cantet, ter* Ubi supra. *me negabis*, sic intelligatur, tamquam diceret: ter me negaturus, antequam gallus cantet, incipies. Sed eamdem negationem, postquam semel cantaverit, antequam cantare bis adjiciat, consummabis. Sic itaque, & quod Marcus ait, *Priusquam gallus cantet bis*; & quod alii Ubi supra. dicunt, *Antequam gallus cantet, ter me negabis*; licet verbis videatur exterioribus dissonare, congruentissima reperiuntur intentione congruere.

Neque enim sine causa, fratres mei, beatus Gen. 2. iste Marcus, vel apud Moysen sub schemate Ezech. 1. fluviorum, vel apud Ezechielem per facies animalium, sicut superius dictum est, inter sanctos Evangelistas secundum obtinet locum: sed honorem, quem in prædestinato sortitus est ordine, servat in Evangelica veritate. Nam in Apocalypsi Joannis cum sanctorum animalium ordo describitur, non jam secundus, sed pri- Apoc. 4. mus hic in eorum catalogo reperitur. *In medio sedis*, inquit, *& in circuitu sedis quatuor animalia plena oculis ante, & retro*; moxque subjungit: *Et animal primum simile leoni, & secundum animal simile vitulo, & tertium animal habens faciem quasi hominis, & quartum animal simile aquilæ volanti*. Hæc est sane quadriga illa Domini, & verum Cherubin, quo innixus omnia circuit, ubique discurrit. Innumerabiles hinc inde pervigiles oculi, scintillæ crebrius emicant, fulgura pavenda coruscant. Recti pedes, & in sublime tendentes: Terga pennata, & ubique volantia. Tenent se mutuo, sibique perplexi sunt. Et tamquam rota in medio rotæ illuc jugiter pergunt, quo virtute sancti Spiritus impelluntur. Hæc est, inquam, Cant. 6. quadriga, de qua in Canticis dicitur: *Nescivi, anima mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab*. Vox est Synagogæ, quæ videns tantam sanctæ Ecclesiæ gratiam esse collatam, dolet se tardius recepisse fidem, eo quod Evangelii non agnoverit veritatem. Aminadab autem atnepos Judæ fuisse cognoscitur; qui in genealogia Domini cum Patribus numeratur. Interpretatur Aminadab, populi mei spontaneus, ideoque non incongrue significat Christum, qui populi sui spontaneus fuit: quia cum Deus esset, sponte factus est homo. Qui enim non necessitate, sed sola bonitate nos condidit, propria nihilominus voluntate redemit. Unde & Jacob 1. Jacobus ait: *Voluntate genuit nos verbo veritatis*. Spontaneus ergo factus est populi sui; quia quem a se humana pravitas repulit, sola voluntas divinæ gratiæ redonavit. Quadriga vero Aminadab Christi est Evangelium concordissima quatuor Evangelistarum diversitate compactum. Quam sane quadrigam Christus auriga dispo-nit, & Quadrifidam mundi machinam agillima prædicationis celeritate percurrit, sicut per Psal- Psal. 147. mistam dicitur: *Qui emittit eloquium suum terræ, velociter currit sermo ejus*.

Quid per Aminadab signetur.

Videns ergo Synagoga repente gratiam Evangelicæ prædicationis erumpere, cunctasque mundi provincias agiliter pervolare, subito turbata con-

conquerítur, quod sola in sua perfidia, conversis ad fidem Gentibus, deseratur. *Nescivi*, inquiens, *conturbavit me anima mea propter quadrigas Aminadab*. Hanc quadrifariæ prædicationis gratiam Dominus figuravit, cum Moysi de portanda a sacerdotibus arca præcepit: *Facies*, inquit, *quatuor circulos aureos, quos pones per quatuor arcæ angulos: faciesque vectes de lignis Sethim, & operies auro, inducesque per circulos, qui sunt in arcæ lateribus, ut portetur in eis, qui semper erunt in circulis, & numquam extrahentur ab eis*. Quid per arcam, nisi sancta designatur Ecclesia? Cui quatuor circuli aurei per quatuor angulos jubentur adjungi; quia in eo, quod per quatuor mundi partes dilatata tenditur, proculdubio quatuor sancti Evangelii libris accincta prædicatur. Vectesque de lignis Sethim fiunt, qui eisdem ad portandum circulis inseruntur: quia fortes perseverantesque Doctores velut imputribilia ligna quærendi sunt, qui instructioni sacrorum voluminum semper inhærentes, sanctæ Ecclesiæ unitatem denuntient, & quasi intromissi circulis arcam portent. Vectibus quippe arcam portare, est bonis Doctoribus ad sanctam Ecclesiam rudes fidelium mentes prædicando deducere. Qui auro quoque jubentur operiri, ut cum sermone aliis insonant, ipsi etiam vitæ splendore fulgescant. De quibus apte subditur: *Qui semper erunt in circulis, nec umquam extrahentur ab eis*. Quia nimirum necesse est, ut qui ad officium prædicationis excubant, a sacræ lectionis studio non recedant. Ad hoc namque vectes in circulis semper esse jubentur, ut cum portari arcam opportunitas exigit, de intromittendis vectibus nulla portandi tarditas generetur. Quia videlicet cum spirituale aliquid a subditis Pastor inquiritur, ignominiosum valde est, si tunc quærat discere, cum quæstionem debet enodare. Sed circulis vectes inhæreant, ut Doctores semper in suis cordibus eloquia sacra meditantes, testamenti arcam sine mora elevent, si quidquid necesse est, protinus doceant. Unde bene primus Pastor Ecclesiæ Pastores ceteros admonet, dicens: *Parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea, quæ in vobis est, spe*. Ac si aperte dicat: ut portandam arcam nulla mora præpediat, vectes a circulis aliquando non recedant.

Exod. 25.

S. Ecclesia per arcam veteris testamenti designatur.

1. Pet. 3.

His aureis circulis, dilectissimi, & nos tamquam vectes de lignis Sethim inseramur, ut hujus mundi putredinem respuentes, in sanctorum Evangelistarum paginis jugiter immoremur. Inter ceteros præterea provocat nos ad imitandum se beati hujus Marci, non modo sancta doctrina, sed insignis etiam vita. Cui, quod per Prophetam dicitur, non inconvenienter aptatur: *Primus*, inquit, *ad Sion dicit: ecce adsum, & Hierusalem Evangelistam dabo*. Qui nimirum vere aureus fuit circulus, quia dum per prædicationis officium, quæ sancta sunt, docuit, splendentis etiam vitæ moribus radiavit: & tamquam vectis ex ligno Sethim contempsit terrena omnia, quæ putrescunt; cælestia petiit, quæ marcescere nesciunt. Per obtruncationem membri fœdavit corporis speciem, ne contra Ecclesiæ regulam, Ecclesiasticam conscenderet dignitatem. Sed quod ille putavit patrocinium fugæ, profecit in titulum gloriæ. Nam unde se indignum reddidit, dignior fuit: & quod fugiebat, coactus incurrit. Beata es, o Alexandria, triumphali Apostolici martyris sanguine purpurata. Felix & tu Italia, & dudum scilicet Evangelium scribentis alumna, & nunc pretioso sacratissimi corporis thesauro dives effecta. Sic oriens per Ægyptum, occidens per Romanum decoratur Imperium. Sit illi gloria, qui mirabilis in Sanctis suis, eos etiam mirabiles facit in sæcula sæculorum. Amen.

Esa. 41.

Psal. 67.

SERMO XV.

XXV. Apr.

II De S. Marco Evangelista.

ECCE video, dilectissimi quoniam ad mensam Ecclesiæ discumbentes, dum spiritualium delitiarum alimenta percipitis, non uno sermone contenti, adhuc alterum avidius esuritis. Quamobrem & nos ab administrando refectionis vestræ ferculo non desistimus, ut sanctam vestræ devotionis esuriem, vel tenui quodam pabulo temperemus, dicentes scilicet cum Apostolo, *eadem vobis scribere, mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium*. Inter omnes plane Doctores Ecclesiæ, beatum hunc Marcum, cujus hodie triumphalia gesta recolimus, satis insignem, atque conspicuum judicamus. Beati scilicet Apostolorum Principis, & in baptismate filius, & in doctrina Discipulus, sicut cum referentem gesta Salvatoris audivit, ita per inobliquam fidei relationis lineam Romæ rogatus a fratribus Evangelium scripsit: sicut & Clemens Alexandrinus, & Papias Hieropolitanus Episcopus tradunt. Assumptoque mox Evangelio, quod ipse confecerat, impiger adit Ægyptum, & Alexandriæ Christum primus annuntians, jecit novæ * fidei fundamentum. Et dum ipse scriptor, qui & prædicator extitit Evangelii; idem quodammodo faber, qui & agricola, ipse sibi vomerem fabricavit, quo videlicet ad spargenda sacræ fidei semina humani cordis arva proscidit. Hoc itaque modo Alexandrinam fundavit Ecclesiam, eamque non suo, sed magistri sui nomine titulavit: ut ad honorem B. Petri Sedes Apostolica nuncupetur, ad quam tamen Petrus accessisse non legitur. Tanta igitur magister, atque discipulus unanimitate conjuncti, tam consona sancti Spiritus sunt inspiratione conflati, ut & Petrus manifestaret Evangelium Marco, & Marcus construeret Ecclesiam Petro; quatenus dum quod suum erat, alter transferret in alterum, quod cuique erat proprium, commune esset amborum, & utriuslibet totum esset, quod uterque proprium possideret. Unde B. Petrus eum quasi specialem, & unanimem præ ceteris filium vocat, cum singulariter Romam nomine Babylonis appellans, *Salutat vos*, inquit, *Ecclesia, quæ est in Babylone collecta, & Marcus filius meus*. Nec mirum si B. Marcus apud magistrum suum præcipuus extitit, & privilegium præ ceteris Apostolicæ dilectionis obtinuit, cui nimirum Deus omnipotens tantam verbi virtutem contulit, tantam prædicationis efficaciam prærogavit, ut omnes, qui tunc ad fidei rudimenta con-

Dies festus S. Marci. *Philip. 3.*

Romæ scripsit Evangelium.

* legis.

Alexandrina cur Apostolica.

1. Petr. 5.

confluerent, mox per continentiam, ac totius sanctæ conversationis instantiam, tamquam ad monasticæ perfectionis fastigium pervolarent. Unde & Philo disertissimus Judæorum, dum de primatu B. Marci apud Alexandrinam Ecclesiam scriptitat, in Christianorum laude versatus, eorum habitacula monasteria nuncupat. Et non solum per Alexandriæ fines, sed & in multis aliis, Marco tunc Ecclesiam illam administrante, provinciis, tales extitisse perhibet Christianos, quales & Lucas meminit Apostolorum fuisse discipulos, videlicet ut eorum esset cor unum, & anima una, nullusque eorum aliquid proprium diceret, sed omnes omnia communiter possiderent, essetque inter eos inseparabilis unitas animorum, inter quos nulla poterat intervenire diversitas facultatum. Talis ergo sub Marco Alexandrina fuit Ecclesia, qualis & Hierosolymæ fuisse sub Apostolica legitur disciplina, ut neminem paupertatis indigentia premeret, nullus eorum divitiis abundaret; sed dum unicuique, prout opus erat, necessitas administrata suppeteret, locum, inter eos querela * murmurii non haberet. Significat ergo prædictus Philo, inter nova tunc nascentis fidei cunabula, ac teneram, ut ita loquar, Ecclesiæ lactantis infantiam, quosque sub B. Marci regimine constitutos, sobrietati simul ac pudicitiæ deditos, orationibus, & jejuniis vehementer intentos; quos utique beatus Evangelista, non modo miraculorum plerorumque prodigiis, non modo sanctæ prædicationis erudiebat eloquiis, sed ad spiritualis vitæ rectitudinem eximiis etiam propriæ continentiæ, ac pietatis provocabat exemplis, ut omnes pene vaporantis fidei fervore succensi, ita per novæ conversationis viderentur anhelare propositum, ac si monachicæ perfectionis arduum arriperent institutum. Cum itaque B. Marcus, velut electa cælestis militiæ tuba, vehementissimis clangoribus intonat, & mandata Dei tanta prædicationis arte dispensat, ut auditores suos protinus ad summæ perfectionis alta sustollat, quid aliud, quam in etymologia sui nominis perseverat? Marcus enim excelsus mandato interpretatur. Et vere Beatus hic vir non erat excelsus animo, sed mandato: quia dum mentem gereret humilem, vitam satagebat habere sublimem: & qui cunctis sese in humilitate substraverat, per viam mandatorum cælestium sublimiter incedebat.

Prædicatio S. Marci quam efficax. Antiquissima monasteriorum origo. Act. 4.

** murmuro.*

Bonorum fidelium exercitia qualia esse debeant.

Nominis Marci interpretatio.

Illud etiam, dilectissimi, vos ignorare non patiar, quoniam octavo Neroniani Imperii anno triumphalem martyrii palmam B. Marcus obtinuit, cui mox & Anianus in Alexandrinæ sedis dignitate successit, & B. Petrus Apostolus Romæ septennio supervixit. Unde, superna disponente clementia, factum est, ut cum Alexandriam prius, & splendoribus Evangelicæ prædicationis, & effusione sacrosancti sanguinis illustrasset, ad Italiam deinde quodam postliminio sit reversus: ut eadem potissimum terra, in qua sibi datum est Evangelium scribere, sacras mereretur ejus reliquias possidere: & ubi sibi concessum est Evangelicæ descriptionis jubar effundere, illic per gloriosæ glebæ suæ præsentiam, plurimis virtutum, atque signorum radiis coruscaret.

Anianus S. Marci successor.

Porro si diligenter omnium Evangelistarum, in quibus defuncti sunt, loca percurrimus, neminem eorum in eo, quem sortitus est, perseverasse tumulo reperimus. In Joannis scilicet sepultura post obitum non corpus ejus, sed manna repertum est. Beati vero Matthæi corpore non Æthiopia, ubi peremptus agnoscitur, sed Salernitana potius civitas decoratur. Sanctus etiam Lucas cum in Bithyniæ partibus, sicut historia testatur, obierit, vicesimo anno Constantii Cæsaris, de Achaia Constantinopolim translatus est cum sacrosanctis beati Apostoli Andreæ reliquiis. Hic vero, de quo nunc agitur, sanctus Evangelista Marcus de Alexandria transvectus est, Deo misericorditer disponente, Venetiam: ut qui tunc totum Orientem velut aureus lucifer illustraverat, nunc per plagas occidui climatis præsentiæ suæ radiis enitescat. Per Ægyptum quippe sibi dedicat ortum, per Venetiam tenet occasum. Illic Alexandrinæ sortitus est Ecclesiæ solum, hic renascentis Aquilejæ novum statuit principatum. Est itaque velut sidus aureum toto orbe præclarum, ac celebri totius Ecclesiæ veneratione conspicuum.

Evangelistarum corpora ubi quiescant.

Hoc itaque sidus, dilectissimi, præ oculis jugiter habeamus, hujus imitemur exemplum, si inter spumosos mundanæ voraginis fluctus cupimus evitare naufragium. Hinc mare tumidum sæviat, illinc venti furentes * impingant, si ab hoc sidere mentis aciem non avertimus, procellarum inundantium impetus non timemus. Ad hoc itaque sidus sagenam mentis nostræ certi cursus linea dirigat, ad hoc omne laboris nostri remigium tendat; ut non quod absit, vorago nos scyllææ profunditatis absorbeat, non errorum cautes, vel invadosæ syrtes improvidos obruant: sed in tutæ quietis portum, & optatæ tranquillitatis sinum supernus nos gubernator impellat, Jesus Christus Dominus noster, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

** impegnent. f.*

SERMO XVI.

XXV. Apr.

III. *De S. Marco Evangelista.*

Nostis, dilectissimi, quia de B. Marci meritis clarisque virtutibus, duos jam sermones absolvimus, ab ejus tamen adhuc laude quiescere, impellente conscientia, non valemus. Nam dum hæc, & illa virtutum ejus gesta perpendimus & tam sublimis gratiæ meritum in mente versamus, stylum quoque exterioris articuli feriatum habere non possumus. Inter omnia plane tam conspicui splendoris insignia, illud mihi singulare videtur, atque præcipuum, quod per Marcum Alexandria, secunda Petri sedes, ac per hoc Apostolica Sedes est a Sanctis Patribus nuncupata. Nec enim ulla scriptura testatur authentica, B. Petrum Apostolum in Alexandria cathedram tenuisse, vel suam saltem illic exhibuisse præsentiam. Sed dum Marcum, egregium videlicet discipulum, illi præsidere constituit, eam sibi tamquam per accessus sui præsentiam dedicavit. Similiter & Evangelium Marci Evangelium dicitur Petri: quoniam hoc fidelis interpres simpliciter, & immutabiliter scripsit, quod ex ore Magistri veraci-

Alexandrina sedes Apostolica dicitur, & cur?

raciter enarrantis audivit. Porro autem cum Clavicularius iste cæli per tot terrarum regna Discipulos destinaverit, eisque per diversas mundi provincias Ecclesiarum regimen commiserit, quid est, quod nulla earum, præter solam dumtaxat Alexandriam, vel Petri sedes, vel Apostolica Ecclesia est appellata? Antiochia plane, & ipsa sedes Petri dicitur, nimirum quod illic ipse per se tenuisse cathedram perhibetur: Alexandriæ vero per se Petrus ipse non præfuit, sed eam per B. Marcum, quem videlicet habuit & in doctrina discipulum, & in baptismate filium, proprii nominis titulo decoravit. Atque, quod mirabilius est, sicut Romana sedes excedit Alexandrinam singularis excellentiæ culmine, sic & Alexandrina supereminet Antiochiæ quadam privilegii dignitate, ut superior illa sit sedes, cui Marcus vice Petri præfuit, quam ea, cui propriam cathedram Petrus ipse præsedit. Cur ergo Spiritus sanctus beatorum Pontificum mentibus, ut hoc statuerent, inspiravit, nisi quod Petrum, & Marcum mente, simul & animo; fide, & voluntate, non duos quodammodo, sed unum potius esse cognovit? Tanta scilicet idem Spiritus eos invicem charitate constrinxerat, tanta mentis unanimitate conflaverat, ut & cor unum, & mens esset una duorum. Unde factum est, ut quæ sedes fuit Marci, fieret indifferenter & Petri.

B. Petri, & Marci singularis amor.

Novimus plane B. Andream ejusdem S. Petri fuisse germanum: testatur etiam Scriptura quemdam Martialem gloriosæ sanctitatis Antistitem, ejus extitisse nepotem; sed neque Achaja, quam ille per triumphale vexillum Crucis irradiat; vel etiam Lemovica provincia, in qua scilicet iste multo prodigiorum, atque signorum fulgore coruscat, sedes Petri dicitur, sed quælibet earum ejus tantum qui sibi præsidet, nomine titulatur. Hoc potissimum Alexandria sola promeruit, ut per cathedram B. Marci, sedes Apostoli Petri constituta sit, appellari. Nec, ut credimus, absque divino nutu hoc illi civitati nomen impressum est. Alexandria siquidem ab Alexandro dicta est. Alexander autem interpretatur levans angustias tenebrarum; sed & Ægyptus, in qua scilicet Alexandria sita est, tenebræ dicitur. Quid autem totus mundus erat ante Redemptoris adventum, nisi densitas, & confusio tenebrarum? Unde per Esaiam dicitur: *Habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis.* Tenebrosus erat mundus, quia nec dum splendore cælestis gratiæ fuerat illustratus. Tenebræ erant homines hujus mundi, quia nec dum fuerant ad verum lumen a pravitatis suæ cæcitate conversi. Quibus jam de tenebris infidelitatis eductis, & veræ fidei luce micantibus, per Apostolum dicitur: *Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Quis igitur istarum levavit angustias tenebrarum, nisi sol ille justitiæ Redemptor noster, qui dispulit caliginem peccatorum? Quis, inquam, ille est, qui tenebrarum levat angustias, nisi is, de quo Petrus dicit Apostolus: *Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum?* Et per Isaiam dicitur: *Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit?* Nam si tenebræ sunt peccata, angustiæ tenebrarum ultiones sunt proculdubio, & supplicia hominum peccatorum. Et quis istas tenebrarum levavit angustias, immo quis pertulit dignas delinquentium pœnas, nisi is, de quo idem Propheta dicit: *Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra?* Sicut Alexander in Ægypto urbem construxit Alexandriam; sic Redemptor noster inter hujus mundi tenebras sanctam ædificavit Ecclesiam. Qui vere tenebrarum levavit angustias, dum scelerum nostrorum supplicia pertulit, & mundi hujus Ægyptum novo veræ fidei splendore perfudit. Hoc fecit Christus in Ægypto per Marcum, hoc per ceteros cælestis curiæ Senatores in toto fecit orbe terrarum.

Esai. 9. Ephes. 5. 1. Pet. 2. Esa. 53. Ibidem.

Sed cur, Ægyptum B. Marco, fratres, adscribimus, & amplissimam tam excellentis viri gloriam inter angustum unius terræ angulum coarctamus? Iste nimirum cælestis tonitrui vehemens tuba terribiliter intonat, & velut unus ex paradisi fluminibus raptim profluens, universam mundi latitudinem exuberantibus sancti Evangelii fluentis inundat. Felix quidem Alexandria, quam hic Christi bellator invictus triumphalis martyrii sui sanguine purpuravit; sed præcipue tu felix es, & nimium beata Venetia, quam ad hoc, ut pretiosum corporis sui thesaurum tibi commendaret, elegit. Plurima quidem divitiarum copia ex diversis in te mundi partibus confluit, sed hæc gemma cælestis, quæ in medio tui posita est, in excelsum te gloria conspicuæ dignitatis attollit. Incomparabilis enim iste thesaurus omnia vibrantium metallorum supergreditur genera, cuncta gemmarum coruscantium superat ornamenta. Sicut enim B. Job de Sapientia dicit: *Non adæquabitur ei aurum, vel vitrum; non commutabitur pro ea vasa excelsa, & eminentia; non adæquabitur ei aurum de Æthiopia, nec tincturæ mundissimæ componetur*: &, ut ita loquar, hæc est insignis quædam species aromatica, quæ sua virtute melliflua cinnamomum excellit, ac balsamum, & omnium supreat fragrantiam pigmentorum.

Dignitas Venetiarum ob reliquias S. Marci. Job. 28.

Porro si tantæ per eum dignitatis est Alexandria, quam glorioso martyrii sui cruore perfudit, ut sedes Apostolica nuncupetur; quantæ putamus est excellentiæ felix illa Provincia, in qua nunc pretiosa corporis ejus gleba reconditur? Numquid non ejusdem gratiæ, & dignitatis esse credenda est, & si non vulgato nomine, sed ipsa re, & arcana sacra mysterii veritate? Illas denique partes ingressus est, dum adhuc jam in corruptibili carne mortalis existeret; istas autem elegit, cum jam in æternum victurus in regni cælestis aula regnaret. Illos invisit, ut eos de tenebris infidelitatis ad id quod ipse jam mente conceperat, veræ fidei lumen educeret; ad istos autem transferri voluit, ut illos ad eum, cum quo nunc est ductorem luminis revocaret. Gaude igitur, & exultans in Domino plaude Venetia; quia per illud pretiosi thesauri talentum, quod in te constat esse reconditum, facta es superni Regis ærarium: & dum in tuo gremio virum Apostolicæ gratiæ suscepisti, & ipsa quodammodo sedes Apostolica fieri meruisti. Quamobrem, sicut mater Urbium Roma super omnia regna terrarum sublimatur in

Pe-

Petro; ſic & tu, velut ejus inſignis filia, per Marcum gloriaris in Chriſto. Quem ſcilicet humiliter imploramus, ut ſicut B. Petrum de mari vocavit, & navi: deinde ne lapſus in pelagus obrueretur, erigendo continuit, ſic remigium tuum inter diſcrimina marina cuſtodiat, & te cum filiis tuis, ad portum quietis æternæ ſubducat, qui vivit, & regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus ſancti Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Matth. 4. Marc. 1.

XXVIII. April.

SERMO XVII.

I. *De S. Vitale Martyre.*

IMMENSAS Deo laudes, & gratias referamus, dilectiſſimi fratres, quia dum per totum orbem Paſchalis feſtivitas rutilat, noſtræ patriæ fines etiam B. Vitalis triumphalis dies illuſtrat. Hodie namque miles Chriſti glorioſus pro fide Imperatoris ſui in æternum victurus occubuit. Hodie, devicto humani generis inimico, cum triumpho gloriæ regna ſiderea penetravit. Hodie peracto ſtudii ſui curſu, de ergaſtulo carnis victor exivit. Hodie alternantibus hinc inde hymnidicis Angelorum choris, palatium Regis æterni purpuratus intravit. Ubi cum ignitis beatorum Spirituum cœtibus inenarrabiliter emicat, cum trabeatis Senatoribus curiæ cæleſtis exultat, cum Patriarchis in aureo ſublimiter ſolio inthronizatus, cum laureatis martyribus mirabiliter coronatus: cum his omnibus ſtola indutus gloriæ, ineffabili exultatione tripudiat; & in conſpectu æterni Regis melodum Alleluja jucundiſſima ſuavitate decantat. O quam beate moritur, qui moriendo oritur: quam feliciter temporalem vitam finit, qui vivere perpetualiter incipit. Hinc eſt quod ſancta Eccleſia dies migrationis Sanctorum natales vocare conſuevit; quia protinus in cælo naſcuntur, cum in terra viſibiliter moriuntur: & tunc vere incipiunt vivere, cum mortalem videntur vitam finire.

Sanctorum mors, vitæ initium.

Perpendite, fratres mei, hic invictiſſimus miles Chriſti quam forte, quam robuſtum pectus habuerit, qui de ſui periculo omnimodo ſecurus, de alieno ſolicitus, uno verbi telo, & inimicum perculit, & claudicantem jam, inflicto vulnere, ſocium, ad agendum fortiter excitavit. Docta manus ad prælium dum vibravit haſtam, ſocium, ut ſurgeret, tetigit; & vincenti jam adverſario lethale vulnus inflixit. Ut enim in veraciſſima geſtorum illius narratur hiſtoria, cum poſt nimia tormenta Urſicinus capitalem ſententiam voluiſſet evadere, exclamavit B. Vitalis, dicens: Noli, noli, Urſicine medice, qui alios curare conſueviſti, te ipſum æternæ mortis jaculo vulnerare. Sanctorum quippe virorum eſt conſuetudo, fratres mei, ut in tribulationum bello deprehenſi, dum illinc adverſarios inſequentes, hinc ſuos fugientes aſpiciunt, illis opponant ſcutum patientiæ, iſtis intorqueant jacula doctrinæ, atque ad utrumque pugnandi modum mira virtutis arte ſe erigunt; quatenus & infirmi intus fortiter ſe erigant, & foris viriliter adverſa contemnant: hos docentes corrigant, illos tolerantes premant. Inſurgentes namque hoſtes patiendo deſpiciunt, infirmantes vero cives compatiendo ad ſalutem reducunt. Illis reſiſtunt, ne & alios ſubtrahant; iſtis metuunt, ne metuendo mortem, vitam funditus perdant. Illinc jaculis adverſantia pectora feriunt; hinc ſcuto poſtpoſito debiles tuentur. Atque ita utrobique velocitate circumſpectionis invigilant, quatenus & ante ſe audaces confodiant, & poſt ſe trepidos a vulnere defendant. Sed quiſquis vult in campo certaminis fortiter agere, curet, neceſſe eſt, in pace domeſtica ſe cuſtodire; in otio ſe frequenter exerceat, ne ignarus pugnandi incaute ad bella prorumpat; ne ſi rudis, & imperitus cum doctiore congreditur, dum arma armis præter ſolitum conſerere nititur, antequam inſigne aliquid faciat, improviſo vulnere proſternatur, & victus intereat, unde victor eſſe totis niſibus anhelabat.

B. Vitalis Urſicinum hortatur ad fidem retinendam.

Ad certamina ut animus præparandus.

Neque etenim credendum eſt, quod B. Vitalis religioſe vivere, & in primis Deo ſervire tunc cœperit, cum ad agonem martyrii perſecutoris illum crudelitas provocavit. Vir denique ſanctus tunc etiam ſummis viribus fultus erat, cum ſine ulla perſecutionis moleſtia in pacis ſuæ tranquillitate quieverat. Qui ſibi tantummodo notus, & Deo, niſi cogeretur in campum certaminis progredi, a nobis nullatenus potuiſſet agnoſci. Virtus quippe ſe etiam tempore quietis exercuit, ſed pravorum ictibus tunſa, in adverſitatis pila fragravit. Et qui quietus in ſemetipſo, quod erat, continuit, commotus ad notitiam omnium odorem ſuæ fortitudinis aſperſit. Sicut enim unguenta redolere latius neſciunt, niſi commota: & ſicut aromata fragrantiam ſuam nonniſi cum incenduntur, expandunt; ita ſancti viri omne, quod virtutibus redolent, in tribulationibus innoteſcunt. Unde recte in Evangelio dicitur: *Si habueritis fidem, ſicut granum ſinapis, dicetis huic monti: tranſi hinc, & tranſibit.* Granum quippe ſinapis niſi conteratur, nequaquam vis virtutis ejus agnoſcitur: nam non contritum lene eſt, ſi vero conteritur inardeſcit: & quidquid in ſe acerrimum latebat, oſtendit. Sic nimirum, ſic unuſquiſque vir ſanctus cum non pulſatur, deſpicabilis, ac lenis aſpicitur: ſi qua vero illum tritura perſecutionis opprimat, mox omne quod calidum ſapit, oſtentat: atque in fervorem virtutis vertitur quidquid in illo ante deſpicabile, infirmumque videbatur, quodque in ſe per tranquillitatis tempora libens operuit, exagitatus tribulationibus coactus innoteſcit. Unde bene per Prophetam dicitur: *In die mandavit Dominus miſericordiam ſuam, & nocte declaravit.* Miſericordia enim Domini in die mandatur, quia in tranquillo tempore virtus divinitus conceſſa percipitur; in nocte vero declaratur, quia donum, quod in tranquillitate ſumitur, tribulationibus manifeſtatur.

Virtus Sanctorum in paſſionibus redolet, ſicut aromata in igne.

Matth. 17.

Viri ſancti in adverſis quales ſint declarant.

Pſal. 41.

Si enim quæritur, cujus virtutis B. Vitalis ante certamen fuerit, quo diſciplinæ vigore domum ſuam bonus paterfamilias rexerit, quam religioſo, quam ſancto vivendi ordine filios inſtituerit, B. Valeria uxor ejus cum duobus filiis requiſita dicat; *Ut in ore duorum, vel trium teſtium ſtet omne verbum.* Illa enim, audita morte Vitalis beatiſſimi conjugis, non avidos pervaſores ſuis poſſeſſionibus timuit, non potentioris cujuslibet patrocinium quæſivit, non more vidua-

Matth. 18. S. Valeriæ magna virtus, & laus.

viduarum dispersas ubicumque res suas in tuto loco colligere studuit, sed castissimi conjugii fidem servans, ad impendendum funeris obsequium de Mediolanensi urbe usque Ravennam mirabili fervore pervenit. Non illam deterruit tam longi difficultas itineris, non retinere potuit metus amittendæ possessionis, non eam propinquorum, sive concivium amor in Mediolanensi urbe devinxit, non eam Consularis immanissimus furor a Ravennæ finibus exturbavit. Illuc quippe erectus ejus spiritus medullitus intendebat, quo beatissimum virum, calcata jam morte, præcessisse cognoverat. Ubi enim erat thesaurus ejus, ibi erat & cor ejus. Lætabatur illum in habitatione jam degere, dolebat se adhuc in exilio remanere. Ad hoc illa toto mentis desiderio anhelabat in via, quo ille jam delectabiliter fruebatur in patria. Gaudebat ab hominibus uxor Martyris appellari, sed multo inenarrabilius æstuabat eadem martyrii gloria coronari. Unde non dubitandum est, quod ipsum beatissimum virum suum quotidie speciali devotionis familiaritate deposceret, quatenus ejus sacratissimis precibus ad martyrii palmam pertingere mereretur: ut nimirum quos immaculatos hic mutuæ charitatis devinxerat thalamus, non dispar in supernæ beatitudinis gloria jungeret & triumphus. Et quia duo fuerant in carne una, uniti fierent etiam in corona. Quapropter cum a Christianis, qui tunc erant Ravennæ, esset prohibita ne sanctum corpus auferret, & hac intentione deposita, ad propria remearet, incurrit in homines idololatras, Sylvano sacrificantes, qui deponentes eam de sagmario, hortabantur ut cum ipsis epularetur de his, quæ erant Sylvano immolata.

Matth. 16.

Sed quid tu, B. Valeria? Numquid poteris vestigia viri tui relinquere, & erectum jam in cælestibus animum diabolicis suggestionibus inclinare? Numquid poteris educata in fide Catholica, quod in tranquillitate didicisti, carnificum terrore postponere, & positum supra firmam petram fidei fundamentum, quolibet trepidationis turbine violare? Age, age, B. Valeria: eja nobilis matrona: nunc viri tui documenta viriliter recole, & quid tibi tanti doctoris magisterium præstiterit, declara. Ait enim: Christiana sum, & non licet mihi de sacrificiis Sylvani vestri manducare. At illi hæc audientes, tanta eam cæde mactaverunt, ut vix feminecem eam sui homines ad Mediolanensem urbem perducerent: ita ut intra triduum B. Valeria migraret ad Dominum. O quam ineffabiliter divinæ dispensationis ordo disponitur, quam misericorditer humanæ conditionis series variatur. Mulier virum de paradiso ejecit; vir mulierem ad paradisi patriam revocavit. Illa, ut homo deciperetur, diabolo facta est instrumentum: iste, ut mulier coronaretur, imitabile præbuit virtutis exemplum. Antiqua mulier pomum vetitum comedendo, miserabilis jejunii se fame mulctavit; nova vero mulier ab idolothytis se abstinendo, æternæ satietatis sibi convivium præparavit. Illa fructu arboris delectata, beatæ amœnitatis ostium seris concupiscentiæ sibi * exiendo damnavit; ista esum carnium aspernata, sempiternæ viriditatis pascua clavibus sibi continentiæ patefecit. Ecce liquido patet, quam

S. Valeria cæsa occubuit.

Gen. 3.

* excundo.

conspicua morum honestate vir sanctus in tranquillitate claruerit, qui & beatissimam conjugem ad tantæ perfectionis culmen eduxit. Si enim ab illo studere avaritiæ didicisset, nequaquam sua omnia pro sola sepultura * efferendi cadaveris contempsisset. Si luxuriosis cum eo fuisset usa conviviis, nimirum itinere fatigata; proclivius acquiesceret refici, quam verberibus usque ad mortis confinium laniari. Et, ut breviter cuncta concludam, nisi pacis tempore per omnia didicisset vivere Christo, in persecutionis articulo nequaquam potuisset mori pro Christo. Sed quoniam interrogata Valeria, cujus virtutis excellentissimus vir ejus ante certamen extiterit, assertitionis suæ testimonium breviter reddidit, jam accedant & alii testes. Ut probetur, quam honeste vixere parentes, ad testimonium vocentur hæredes. Verisimile quippe est, ut quidquid virtutis in sanctorum filiis cernitur, totum ab ipsis parentibus traditum fuisse credatur.

* venerandi.

Igitur beatissimi Gervasius, & Protasius, utroque parente non dicam orbati, sed potius splendidissima eorum morte feliciter illustrati, sicut in sancta eorum refertur historia, nihil terrenum, nihilque carnale concupiscentes, sed in uno se cœnaculo concludentes, per decem annos lectioni, & orationi vacaverunt. Considerate, fratres charissimi, inæstimabilem paternæ institutionis laudem: perpendite mirabilem rigidæ censuræ traditionem: notate relictum pupillis novæ conversationis exemplum: animadvertite evidentissimum paternæ severitatis indicium. Solet inter fratres communis substantia divisionis fieri, & discordiæ causa: inter illos autem dividenda quidem hæreditas aderat, duorum tamen corda una charitas replebat. De populosa urbe faciunt eremum, diversorium habitandi vertunt in oratorium. Solent etiam adolescentuli, amissis parentibus, per proprii arbitrii libertatem luxuriose diffluere, & quasi jam sui juris libera voluptatum suarum licenter sibi fræna laxare. Excedentes siquidem rectitudinis metam in eo, quod licet, omnes qui existimant licere quod libet. Isti vero Angelicæ indolis pueri, non venturæ adhuc vitæ soliciti, terrenarum rerum, opumve sibi provident sumptum; non morte dissolvendæ carnalis copulæ ullum pepigere conjugium; non equis frementibus delectantur; non deliciarum lasciviis resolvuntur; non pretiosis vestibus adornari inaniter concupiscunt. Mundani strepitus negotia fugiunt, terrenarum rerum divitias aspernantur, transitoriæ dignitatis culmina respuunt, carnalis illecebræ blandimenta contemnunt. Et non solum aliena non ambiunt, sed & omnia sua prodiga misericordiæ largitate dispergunt. De tota mundi latitudine unam sibi glebam angustissimi carceris eligunt, ubi collectis a vanitate mundi undique sensibus, solam Creatoris sui speciem medullitus contemplantur. Ad illum claustra jam carnis excedentes, assiduæ meditationis studio spiritum dirigunt: ad illum amoris nimii facibus accensi, totis visceribus inardescunt. Erat quippe utriusque mens in superno desiderio anxia, a concupiscentiis terrenis aliena; amor namque verus, qui hanc repleverat, in fletibus cruciabat. Sed dum in tali ardore cruciarentur, ipsis suis cruciatibus pasce-

De SS. Gervasio, & Protasio.

Magnus mundi contemptus in utroque.

pascebantur: & tamdiu in admirabili hujus conversationis fervore persistunt, donec gloriosa parentum secuti vestigia, pro fide Christi martyrio coronantur. Nimirum quorum imitati sunt exempla vivendo, & a quibus in terra sunt carnaliter editi, eorum sunt collegio in cælesti beatitudine sociati; & quos carnalis propagatio junxit, meritorum inæqualitas non divisit: & quo eos ordine in mundum natura produxit, eo etiam ad cælestia divina illos gratia sublimavit. Hi videlicet, qui genuere præcedunt: qui vero geniti sunt, recto eos ordine subsequuntur.

O beata familia, quæ Ægyptum deserens, tam strenue rubrum mare pertransiit: & facto agmine, ad repromissionis terram triumphando pervenit. O generosa progenies, quæ nascendo quidem de terra traxit originem; sed vivifice moriendo, ad cælestem transire meruit dignitatem; quam nobilitas morum ad nobilitatem transtulit Angelorum. Quam ardua domus illa fuit, quæ tot clarissimos cives ad supernam Hierusalem transmittere meruit. Quæ enim civitas, quamlibet excelsa, turritis mœnibus hujus domunculæ dignitatem excellere poterit, quæ cæli digna vocabulo, copiosam martyrum turbam felici in se habitatione continuit? Quos totus mundus tenere dignus non fuit, hos domus illa sub unis foribus clausit. Nam & Apostolus cum de sanctis Martyribus loqueretur, protinus addidit, dicens: *Quibus dignus non erat mundus*.

Gaude igitur Ravenna urbs clarissima, tantorum Martyrum pretioso sanguine purpurata, quæ licet ex his quatuor solius B. Vitalis sacratissimum corpus corporaliter teneas, nequaquam tamen a reliquis tribus per occultæ virtutis mysterium vacas. Nam si B. Valeria cum viro suo, Scriptura teste, fuit in carne una, necessario sequitur, ut unius carnis una sit sepultura. Et cum legamus, *quod Deus conjunxit, homo non separet*, nos etiam gaudentes dicamus: quia quod Deus, qui est æterna vita conjunxit, temporalis mors interveniens non divisit. De filiis autem quid aliud dicendum est, nisi quia qui beatissimo Genitori insolubilibus naturæ vinculis sunt connexi, nullatenus ab eo locali poterunt interstitio separari? Legitur autem quia Adam cum primum uxorem vidit, protinus dixit: *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea*. Si ergo Eva, quia de viri latere est formata os ex ossibus ejus, & caro de carne ejus dicitur; cur non & filii, qui de lumbis patris exierunt, eadem & ossa, & carnem cum patre habere dicantur? Licet ergo sejuncti videantur per intervalla locorum, per occultum tamen mysticæ virtutis juncti sunt Sacramentum.

Gen. 2. — *Matth. 19.* — *Gen. 2.*

Martyres quid conferant locis, in quibus passi sunt.

Gaude igitur, nobilis urbs Ravenna, & totis in Domino visceribus delectare, quæ licet ardua sis muralis machinæ celsitudine, multo tamen excelsior es beatorum Martyrum dignitate. Lapideis quidem propugnaculis inexpugnabiliter cincta, sed valde inexpugnabilius fortium Christi militum protectione vallata; quæ quodammodo Romanis arcibus amicabiliter æmula, sic per duos præcipuos Martyres, Vitalem videlicet & Apollinarem, mater esse meruisti, & domina circumpositarum quarumlibet urbium; sicut illa per duos summos Apostolos Petrum videlicet, & Paulum, totius orbis sibi vindicat principatum; quasi caput reliquis civitatibus facta, ita coruscas duorum splendore sanctorum, velut humana facies geminorum luminibus oculorum. Lætare igitur, & exulta, quia quæ dæmonum antea fueras delubrum, nunc per respectum divinæ gratiæ cælestium Senatorum facta es Capitolium: & quæ prius male fecunda in filiis tuis innumeras stipulas germinabas inferno, jam per beatorum Martyrum merita multos cives parturis cælo. Quæ enim præ confusione virorum antiqua fueras Babylonia, ipsa per novitatem virtutum nova Hierusalem facta es, vivis nimirum lapidibus adornata; ut jam populo tuo non immerito per Paulum dicatur: *Jam non estis hospites, & advenæ, sed estis cives sanctorum, & domestici Dei*; & per Petrum: *Vos estis genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis*. Nec leve tibi datum est divinæ dilectionis indicium in eo, quod B. Vitalis etiam post felicem transitum suum in te voluit habere sepulchrum. Non est passus ex te suum corpus auferri, quia noluit te patrocinii sui protectione destitui. In qua re tibi utique magis, quam uxori beatissimæ præstitit, qui dum tuæ utilitati consuluit, sanctæ voluntati ejus non acquievit. Scriptum namque est, quia S. Valeria dum B. Vitalis vellet corpus auferre, a Christianis prohibita est, & sæpe in visionibus ab ipso admonita, ne sanctum corpus a malo homine bene positum violaret.

Ephes. 2. — *1. Pet. 2.*

Sanctorum patrocinia.

Certe non possum dicere, fratres mei, quam jucunde, quam delectabiliter certamen hujus pugnæ considero, quam avidissime totos interiorum luminum radios ad spectaculum sanctæ contentionis expando. Perpendo diversam litigantium aciem; hinc videlicet civitatem, inde unam aspicio mulierem; in medio vero positum corpus S. Vitalis, materia est, & causa certaminis. Quæque pars suis allegationibus utitur, & causam suam diversa juris ratione tuetur. Illa repetit jus antiquæ possessionis, ista opponit titulum divinæ concessionis. Illa conqueritur sibi violenter ablatum, ista e contrario asserit eis divina sibi benignitate donatum. Dicit illa: Rem proximi tui non concupiscas. Respondet ista: Quod tuum non est, ne repetas. Dicit illa; Sed mihi est, inquit, dotalis matrimonii lege conjunctus. Respondet ista: Quia & mihi est pretioso martyrii sanguine fœderatus. Habuisti tu, dum licuit conjugem tuum, liceat & mihi habere sine molestia Martyrem meum. Tibi enim est carnalis copulæ glutino sociatus, in me est triumphalis martyrii gloria coronatus. Audi Apostolum dicentem: *Mulier alligata est legi, quamdiu vir ejus vivit: cum autem obierit vir ejus soluta est a lege viri*. Si ergo tu soluta es a viri lege, quæ in carne adhuc vivis, quomodo illi, qui ad cælestia regna jam transiit, innectere vinculum quæris? Sed ad dirimendum hujusmodi contentionis sanctæ litigium, accessit ipse beatus Martyr in medium, & venerandæ uxoris querelæ imposuit modum. Et qui eatenus fuerat materia contentionis, sequester, & mediator factus est pacis.

Exod. 20. — *1. Cor. 7.*

Sed dum vobis, fratres charissimi, ista dicimus, illud etiam ad mentem reducitur, quod Patriarcham

cham Jacob fecisse Scriptura sacra testatur. Legitur enim, quia cum appropinquare cerneret mortis diem, vocavit filium suum Joseph, & dixit ad eum: *Si inveni gratiam in conspectu tuo, pone manum sub femore meo, & facies mihi misericordiam, & veritatem, ut non sepelias me in Ægypto, sed dormiam cum patribus meis, & auferas me de hac terra, condasque in sepulchro majorum.* Cui respondit Joseph: *Ego faciam quod jussisti.* Et ille, *jura ergo*, inquit, *mihi.* Quo jurante, adoravit Israel Deum. Quid est hoc fratres mei? Quid sibi vult a tanto viro tam anxia sepeliendi corporis solicitudo? Si enim hoc ex humana consuetudine metiamur, profecto nihil dignum tanta propheticæ mentis excellentia reperimus. Ubicumque enim corpus humanum sepelitur, non ideo vel minus perfecta, vel minus gloriosa ejus resurrectio futura proculdubio creditur. Sed si mystici sacramenti profunditas in hujus dubietatis caligine requiratur, pespicuum lumen intelligentiæ ipsi qui invenerit, orietur. Cadavera quippe mortuorum, peccata significant injuste viventium. Sicut enim post contactum corporum mortuorum lex præcipit homines purificari, ita etiam post perpetrationem delictorum jubemur per pœnitentiam ablui. Hinc nimirum illa sententia dicta est: *Qui baptizatur a mortuo, & iterum tangit illum, quid prodest lavatio ejus?* Baptizatur quippe a mortuo, qui mundatur fletibus a peccato; sed post baptismum mortuum tangit, qui culpam post lacrymas repetit. Sepultura vero mortuorum remissionem significat peccatorum. Unde per Prophetam dicitur: *Beati, quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.* Ubi ergo sepelienda erant cadavera Patriarcharum, nisi in ea terra, ubi ille erat crucifigendus, cujus sanguine facta est remissio peccatorum? Quæ ergo causa fuit, ut Patriarcha Jacob sepeliretur in Chananæorum terra, eadem fuit, ut B. Vitalis sepulchrum sibi specialiter eligeret in urbe Ravenna. Sicut enim ille per sepulturam sui corporis, remissionem peccatorum in illis mundi finibus, quia ibi Dominus erat crucifigendus, significavit esse futuram; ita ille hanc felicissimam urbem ad baptismi gratiam, & ad fidem Christi congnovit divinitus esse vocandam.

Jacob Patriarcha cur solicitus fuerit de sepultura sua.

Num. 9.

Eccl. 34.

Psal. 31.

Quapropter obsecro vos, & admoneo, dilectissimi fratres, tantam dignitatem, quam gratuito Dei munere suscepistis, assidua meditatione recolite, & dignas tantis beneficiis gratias non solum ore, vel corde, sed etiam dignis operibus referre curate, dicentes semper cum Propheta: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo.* Non abhorreat momentaneæ potionis amaritudinem bibere, qui ad perpetuæ incolumitatis dulcedinem desiderat pervenire. Qui vult adscribi inter milites Christi, nunc se accingat viriliter ad conflictum, ut post peractam victoriam, jam emeritus beatæ quietis accipiat municipium. Nunc se præparet congredi, ut merito valeat post victoriam coronari. *Non* enim *coronabitur, nisi qui legitime certaverit.* Nam delicatus est miles, qui ante vult vincere, quam incipiat dimicare; qui vult sine pugna victoriam, aut sine victoria anhelat ad palmam. Non, fratres, non potest fieri, ut ad magna præmia perveniatur, nisi per magnos labores. Sicut enim per Apostolum dicitur: *Per multas tribulationes oportet nos ingredi in regnum Dei.* Unde ipsa Veritas dicit: *A tempore Joannis Baptistæ regnum Dei vim patitur, & violenti diripiunt illud.*

Psal. 115.

2. Tim. 2.

Act. 14.

Matth. 11.

Caduca ergo sæculi hujus, fratres mei, blandimenta despicite, ad cælestis patriæ gaudia medullitus anhelate; carnis incentiva reprimite, mandata Dei, quæ ante percipitis, operibus adimplete: ab amore Dei nulla vos mundi prosperitas retrahat, nulla vos adversitas frangat; non corpus vestrum luxuria polluat; non invidiæ flamma consumat; non vos elatio inflet; non terrenarum rerum cupiditas gravet; non vos ab amore proximi iracundia dividat; non vos pravorum vitiis dilectio inordinata conjungat; transacta mala dignæ pœnitentiæ fletibus tergite; imminentia vero cauta provisione vitate; venturum terribilem judicem ante mentis oculos ponite; districti examinis sententiam trepidi formidate; quatenus, quem nunc venturum metuentes, humanitatis ejus crucem bajulare satagitis, in majestatis suæ gloria postmodum venientem securi & alacres videatis Jesum Christum Dominum nostrum, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XVIII.

XXVIII. Apr.

II. De sancto Vitale Martyre.

AD pulchrum nimis spectaculum, & delectabile ad videndum, fratres charissimi, hodierna festivitate convenimus, & admirabilem triumphalis pugnæ victoriam oculis fidei contemplati sumus. Vidimus enim antiquum draconem cum homine congredi: vidimus venenosam civilitatem melioris serpentis astutia superari: vidimus illum, qui vincere consueverat, enerviter cedere: vidimus eum, qui prostratus jacuerat, ereptis spoliis, de triumphato hoste victoriam reportare. Illic perspeximus rugientem leonem in Christi gregem immaniter fremere; hinc vero novum David raptam ovem de cruentis avidissimi prædonis dentibus liberare. Ille siquidem aridis faucibus inhians, humanum sanguinem sitiebat, & aperto suæ malitiæ gutture, ovem Christi deglutire jam cœperat; ille vero gladio spiritus, quod est verbum Dei, ejus ora transfigens, captam prædam violenter eripuit, & per foramen, quod in maxilla Leviathan fecerat, ab ipso pœne mortis barathro ad vitæ pascua revocavit. Unde bene ad B. Job voce Dominica dicitur: *Numquid armilla perforabis maxillam Leviathan?* Per Leviathan quippe, qui additamentum eorum dicitur, cautus ille devorator humani generis designatur, qui dum se divinitatem homini addere spopondit, immortalitatem sustulit: qui prævaricationis quoque culpam, quam primo homini propinavit, dum se sequentibus pessima persuasione multiplicat, pœnas eis sine cessatione coacervat. Armilla igitur Dominus per electos suos maxillam Leviathan perforat;

Ephes. 6.

Job 40.

Expositio: Numquid armilla perforabis maxillam Leviathan?

rat; quia ineffabili misericordiæ suæ potentia malitiæ antiqui hostis obviat, ut aliquando eos etiam, quos jam cepit, amittat: & quasi ab ore illius cadunt, qui post perpetratas culpas ad innocentiam redeunt. Quis enim ore illius semel captus maxillam ejus evaderet, si perforata non esset? An non B. Ursicinum tunc momordit, cum post nimia tormenta carnificis gladium formidavit? An non illum in ore ad plenum tenuit, quando idolis sacrificare consensit? Sed dum per exhortationem Vitalis gloriosissimi Martyris ad vitam rediit, Leviathan iste eum aliquo modo quasi per maxillæ suæ foramen amisit. Sicut enim in sancta gestorum illius narratur historia, cum post nimia tormenta decollandus venisset Ursicinus ad palmam, expavit: & dum vellet evadere, exclamavit Vitalis, dicens: Noli, noli, Ursicine medice, qui alios curare consuevisti, te ipsum æternæ mortis jaculo vulnerare; & qui per passiones nimias venisti ad palmam, ne perdas coronam a Domino tibi paratam. O mirabilis Christi miles, qui dum adhuc terrenæ militiæ armis accingitur, divino inflammante spiritu, repente ad spirituale certamen fervidus animatur. O novus, & incomparabilis tyro, qui in ipso tyrocinii sui initio medias frementium hostium catervas irrumpens, in ipsum tyrannum imperterritus irruit, & commilitonem suum de sub ipsis trucidantium gladiis liberavit. Doctus, & ferventissimus miles Christi in hostem impetum faciens, repulit captivum, ad se socium traxit, & detrimentum suæ militiæ, restituto milite, reparavit.

De S. Ursicino martyre.

Considerare libet, fratres charissimi, mentem B. Vitalis quantus ardor charitatis accenderat, qui, ut fraternæ saluti consuleret, sibimet ipsi periculum non timebat. Balteo siquidem militari præcinctus, claris militiæ titulis insignitus, in ordine equitum scriptus, chlamyde bellica decoratus, de semetipso manebat omnino securus. Sed cum videret interioris militiæ socium in tentationum bello deprehensum, sub ingruenti telorum grandine jam deficere; & amisso patientiæ clypeo, super nudum hostiles gladios imminere, protinus in medium prosilit, & semetipsum periculo mortis objecit, imitatus Imperatorem suum, videlicet humani generis Redemptorem, qui, ut nos viveremus, mortem pertulit: &, ut nos de jugo diabolicæ potestatis eriperet, a membris diaboli se crucifigi permisit. Aderat quidem corpore in obsequio Consularis; mente vero jam transierat ad militiam Creatoris. Accipiebat ab illo præsentis vitæ stipendium; exspectabat ab isto perpetuum futuræ beatitudinis municipatum. Suscipiebat ab illo donativum, quod temporaliter videbat, sperabat ab isto bravium, quod necdum percurso stadio, videre non poterat, dicens cum Apostolo: *Non contemplantibus nobis, quæ videntur. Sed quæ videntur, temporalia sunt, quæ autem non videntur æterna sunt.* Exhibebat illi officii militaris obsequium; servabat isti immobile perfectæ fidei fundamentum, custodiens jam Evangelium illud: *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ sunt Dei, Deo.* O quam efficax, & viva vox de ejus ore tunc prodiit, quam fervida charitatis

S. Vitalis laudes.

2. Cor. 4.

Luc. 2.

flamma de vaporato ejus pectore æstuavit? Noli, noli, inquit, Ursicine medice, qui alios curare consuevisti, te ipsum æternæ mortis jaculo vulnerare. Nec in auditoris cor frigida descendere potuit, quæ per exhortationis verba ex ipso Spiritus sancti igne processit. Audiens enim hæc Ursicinus, genu posito, spiculatorem, ut feriret, hortatur, agens pœnitentiam, quod expavisset Christi martyrium.

Ursicinus ad Deum verbis B. Vitalis conversus est.

Sed dum B. Ursicini lapsus auditur, alicujus animus fortasse movetur, cur omnipotens Deus eos, quos in perpetuum elegit, quos per abundantiorem gratiam etiam ad martyrii culmen assumit, in periculosi timoris voraginem cadere, impediente carnis infirmitate, permittit? Unde, quia satisfieri citius credimus, breviter respondemus. Sancti etenim viri, qui per divini muneris gratiam ad perfectionis culmen elevantur, quamdiu in hac vita sunt, ne aliqua elatione superbiant, quibusdam tentationibus reprimuntur: ut nequaquam tantum proficere valeant, quantum volunt. Ne igitur extollantur per superbiæ vitium, fit in eis quædam mensura virtutum. Hinc est enim, quod Elias dum tot virtutibus in alta profecisset, quadam mensura suspensus est, dum Jezabelem, quamvis Reginam, tamen mulierculam fugit. Perpendo quippe hunc miræ virtutis virum, ignem de cælo trahere, & secundo quinquagenarios viros cum suis sequacibus petitione subita concremare; verbo cælos ad pluvias aperire; mortuos suscitantem; ventura quoque prophetiæ spiritu prævidentem. Sed rursus animo occurrit, quia postquam hæc omnia mirabiliter fecit, muliebri pavore perterritus, ante unam mulierculam fugit. Considero virum timore perculsum, de manu Domini mortem petere, nec accipere: de manu mulieris mortem fugiendo vitare. Quærebat enim mortem, dum fugeret, dicens: *Sufficit mihi, Domine, tolle animam meam. Neque enim melior sum, quam Patres mei.* Unde ergo sic potens, ut tot illas virtutes faciat? Unde tam charus Deo ut etiam mortuis vitam restituat? nisi quia profundo divinæ dispensationis consilio, mensuræ occulti libraminis appenduntur, ut ipsi summæ religionis viri, & multum valeant per divinam potentiam, & rursus quadam mensura moderati sint per infirmitatem suam. In illis namque virtutibus Elias quid de Domino acceperat, in istis vero infirmitatibus quid de se poterat, agnoscebat. Illa potentia virtus extitit, ista vero infirmitas custos virtutis fuit. In illis virtutibus ostendebat quid acceperat; in istis virtutibus hoc, quod acceperat, custodiebat. In miraculis Elias monstrabatur, in infirmitatibus servabatur. Scriptum quippe est, quia dixit Jezabel: *Hæc faciant mihi dii*, inquit, *& hæc addant, nisi hac hora cras posuero animam tuam, sicut animam unius ex illis. Et audivit Elias, & timuit, ac fugiens abiit quocumque eum ferebat voluntas.* O violentiam verbi! o formidinis eminentiam! Audito mulieris verbo, fugit Elias: & fugit, non uno, non duobus, non tribus diebus, sed potius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. Ingressus enim sermo mulieris in cor ejus quasi quidam gladius fuerat, & amisso rationis consilio, quid age-

Cur sancti a Deo cadere, & tentari permittuntur.

4. Reg. 1.

De Elia Propheta.

3. Reg. 19.

Ibidem.

ageret nesciebat. Tanti itineris spatio metu exagitante jactatus, velut cum secundo talibus cursu impulsæ navis arborem ex adverso turbo corripuit, impetumque reflexit, ita prophetæ animum virtutis velo navigantem, mulieris perculit sermo, totamque ejus navim per omnes formidinis fluctus, turbato rectore, jactavit. Quid ergo tu Elia? Tu enim es, qui verbo clauseras cælum, & fraudaveras imbres, qui mandaveras aeri, & divinos ignes eduxeras, qui falsos salubriter interfici jusseras sacerdotes, qui constanter in faciem exprobraveras Regem, quod ipse & domus sua populum evertit Israel, qui dixeras: *Vivit, Dominus, si erit pluvia, aut ros, nisi in verbo oris mei*; qui domum viduæ, spicarum aream, & torcular feceras olei, qui in omnibus imperaveras elementis, sermonem nunc expaves meretricis?

Quid ergo mirum, fratres mei, si post nimia tormenta B. Urficinus gladium Consularis expavit, quandoquidem ipse eximius Prophetarum Elias, vix alicui impar Sanctorum non viri, sed feminæ, non viso gladio, sed audito minarum verbo, tot dierum curriculo, velut cervus percussus sagitta formidinis, fugit? Quanti autem meriti Elias fuerit, hinc cito colligitur, si Evangelica auctoritas de eo ad testimonium deducatur. Ad Zachariam namque de Joannis promissione Angelus dicit: *Ipse præcedet ante illum in spiritu, & virtute Eliæ*. De eodem quoque Joanne Dominus testatur, dicens: *Inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista*. Si ergo inter homines major Joanne nemo surrexit; quis major Elia, qui unam virtutem, & unum cum Joanne spiritum habuit?

3. Reg. 17.
Ibid.
Luc. 1.
Matth. 11.

Sed dum timentem Urficinum timido Elia defendere nitimur, etiam infirmitas summi Pastoris Ecclesiæ ad memoriam revocatur. Una enim mulieris voce perculsus, dum mori timuit, vitam negavit. Et tunc Petrus in terra de Domino proferre testimonium non præsumpsit, cum latro eum in cruce confiteri non timuit. Qua in re considerandum nobis est, cur omnipotens Deus eum, quem cunctæ Ecclesiæ præficere disposuit, ancillæ vocem pertimescere, & se negare permisit. Quod nimirum magnæ actum pietatis dispensatione cognoscimus; ut is, qui futurus erat Pastor Ecclesiæ, in sua culpa disceret, qualiter aliis misereri debuisset. Prius itaque eum ostendit sibi, & tunc præposuit ceteris; ut ex sua infirmitate cognosceret, qualiter aliena infirma toleraret. Ad hoc etiam Scriptura sacra virorum talium, id est, Eliæ, & Petri lapsus indicat, ut ruina majorum sit cautela minorum. Ad hoc vero sanctorum & pœnitentia insinuatur, & venia; ut spes sit pereuntium recuperatio perditorum. De statu ergo suo, Petro cadente, nemo superbiat, de lapsu etiam suo, Petro surgente nemo desperet.

Matth. 18.
Luc. 23.

E contra, quam mirabiliter Scriptura divina superbos premit, quæ humiles erigit. Unam namque rem gestam retulit, & diverso modo superbos quidem ad humilitatis formidinem; humiles vero ad spei fiduciam revocavit. Inæstimabile nempe est hoc novum medicamenti genus, quod uno eodemque ordine positum, & premendo exsiccat tumida, & sublevando infundit arentia. De majorum namque nos lapsu terruit, sed de reparatione roboravit. Sic quippe semper, sic nos divinæ dispensationis misericordia & superbientes reprimit, & ne ad desperationem corruamus, fulcit. Considerare libet intra munitum gratiæ sinum quanto Deus misericordiæ favore nos continet. Ecce qui se de virtutibus extollit, per vitium ad humilitatem redit. Qui gratia acceptæ virtutis extollitur, non gladio, sed, ut ita dixerim, medicamento vulneratur. Quid enim virtus, nisi medicamentum? Et quid vitium, nisi vulnus? Quia ergo nos de medicamento vulnus facimus, facit Deus de vulnere medicamentum; ut qui virtute percutimur, vitio curemur. Nos namque virtutum dona retorquemus in usum vitiorum; ille vitiorum mala assumit in arte virtutum; ut qui humilitatem curantis fugimus, salutem concedenti inseparabiliter hæreamus.

Deus facit de vulnere medicamentum.

Sed inter hæc sciendum est, quod plerique hominum quo in multis corruunt, arctius ligantur; cumque eos antiquus hostis ex uno vitio percutit, ut concidant, ex alio quoque ligat, ne surgant. Consideret ergo homo, cum quo adversario bellum gerat; & si jam se in aliquo deliquisse perpendit, saltem post culpam pertimescat. Ut studiose vitentur vulnera, quibus frequenter interficitur, quod valde rarum est, ut hostis noster electorum ægritudini etiam vulneribus medeatur. Erudiendos enim electos suos Dominus, sæpe tentatori subjicit. Sicut post paradisi claustra, post tertii cæli secreta, ne revelationum magnitudine, Paulus Apostolus extolli potuisset, ei satanæ Angelus datus est. Ecce qui paradisi prius secreta considerat, ad semetipsum rediens, contra carnis bellum laborat, legem aliam in membris sustinet, cujus rebellione fatigari spiritus legem docet. Post donationem ergo muneris Deus hominem probat: quia & collato munere sublevat, & abstracto paululum, ipsum sibi hominem demonstrat. Quod eo usque proculdubio patimur, quo detersa funditus labe peccati, ad promissæ incorruptionis substantiam reformemur. Sed ipsa hac tentatione disponitur, ut qui elati perire poterant, humiliati a perditione serventur.

1. Cor. 12.

Secreto ergo dispensationis ordine, unde sævire permittitur iniquitas diaboli, inde pie perficitur benignitas Dei. Qua adversarius noster inde obtemperat nutibus supernæ gratiæ, unde exercet iram nequissimæ voluntatis suæ. Nam dum B. Urficinus tot pro amore Christi tormenta perferret, & inter lacerantes manus carnificum immobilis permaneret; surripere sibi de fortitudinis suæ constantia elatio forsitan potuisset, quæ illum multo profundius mergeret, nisi eum levior tentationis aura pulsasset. Postquam enim Dominus mentes nostras ad perfectionem roborat, mox visitando tentationum aculeis probat. Qui & accedendo, corda nostra ad virtutes provehit, & recedendo, concuti tentatione permittit. Nam si post virtutum munera nulla nos tentationis aura concuteret, hoc jam se habere animus ex semetipso jactaret. Ut ergo & firmitatis dona utiliter habeat, & infirmitatem suam humiliter recognoscat, per accessum gratiæ ad alta sustollitur, & per recessum quid sit

ex

ex semetipso salubriter experitur. Quod bene nobis etiam ex historia sacræ lectionis innuitur, qua Salomon & divinitus accepisse sapientiam dicitur, & tamen post acceptam eamdem sapientiam, meretricum statim pulsatus quæstione memoratur. Mox enim, ut gratiam tantæ revelationis accepit, certamen turpium mulierum pertulit. Quia nimirum sæpe, cum mentem nostram concessis virtutibus respectio intimæ claritatis illuminat, hanc etiam lubricæ cogitationes turbant: ut quem sublevata impenso munere perfectionis exaltat, etiam tentatione pulsata, quid sit, inveniat. *3. Reg. 3.*

Videbat autem beatus Martyr Ursicinus omnes circa se crudeliter fremere, ad expugnandum Christi nomen irrationabiliter insanire, cunctos per abrupta erroris in præcipitum tendere, omnes veritatis viam, amissis cordis oculis ignorare: & iccirco tanta cogitatione potuisset forsitan arbitrari, neminem superesse, qui suis meritis valeret æquari. Quapropter divina illum pietas cadere ad momentum voluit: & mox de terrena militia hominem, qui eum erigeret, divinitus excitavit, ut dum de sæculari etiam ordine multo se fortiorem, & robustiorem cerneret, ad cognoscendam infirmitatem suam cervicem cordis humiliter inclinaret. Hinc est, quod Elias, de quo superius dictum est, dum Jezabel territus fugeret, & se solum Deo ex omnibus superstitem æstimaret, dicens: *Domine. Prophetas tuos occiderunt, altaria tua demolierunt, & ego relictus sum solus: & quærunt animam meam*; ut elationem mentis ejus reprimeret Dominus, respondit, dicens: *Reliqui mihi septem millia virorum, qui non curvaverunt genua sua ante Baal.* Certum quippe est, quod cordis oculos extinguit, qui cum recte agit, considerare proximorum merita negligit. At contra, magno humilitatis radio semetipsum illuminat, qui aliorum bona subtiliter pensat: quia dum ea, quæ ipse fecerit, facta foris & ab aliis conspicit, eum, qui de singularitate intus erumpere nititur, superbiæ tumorem premit. Reliqui, inquit, mihi septem millia virorum, qui non curvaverunt genua sua ante Baal. Ut dum non solum se remansisse cognosceret, elationis gloriam, quæ ei de singularitate surgebat, inclinaret. Propheta nempe erat, & sæpe mysteria superna cognoverat; quid ergo difficile fuit agnoscere in mundo fideles Deo famulos & alios remansisse? Sed hinc solerter intuendum est, oculum cordis elatio quam nequiter claudat; quia qui humilis, & occulta Dei noverat, elatus & aperta nesciebat. Ut ergo B. Ursicinus barathrum elationis evaderet, dignum fuit, ut cadendo disceret, quia non sua, sed aliena virtute stetisset. Permisit divina clementia excelsam paradisi cedrum leviter concuti, ne irruente validiori turbine radicitus potuisset evelli. Permisit militem suum vel ad momentum hostilibus gladiis cedere, ut pœnitens fugæ, ferventius potuisset animosum pectus ad rediviva rursus certamina reparare; quatenus de fugiente protinus insequentem, de victo faceret versa vice victorem. Amando Ursicinus carnem suam, Christum deserere voluit; sed rursus timendo Christum, ipsam carnem ultro feriendam carnificibus tradidit. Ex quo peccavit, ex eo emendare protinus studuit. Unde admisit culpam, inde sustinuit pœnitentiam. Consolatus enim Ursicinus, genu terræ posito, spiculatorem, ut feriret, hortatur, agens pœnitentiam, quod expavisset Christi martyrium.

3. Reg. 19.

Discite, fratres, discite perfectam pœnitentiam agere: discite reatus vestri maculas plenæ compunctionis fletibus emundare, videlicet, ut consummata mala perfecta diluant lamenta; ne plus instringamini in debito perpetrati operis, & minus solvatis in fletibus satisfactionis. Scriptum quippe est: *Potum dedit nobis in lacrymis in mensura.* Ut nimirum unicujusque mens tantum pœnitendo compunctionis suæ bibat lacrymas, quantum se meminit a Deo aruisse per culpas. Timendo quippe B. Ursicinus mortem, vitæ jam deserebat auctorem; sed cum verba salutiferæ exhortationis accepit, protinus erigens se contra se, ipsam carnem morti ultroneus tradidit, cujus vivendi amore peccavit. Non denique restitit, non in verba se præsumptoriæ defensionis erexit, non pœnitentiam distulit, sed mox salutifero corripientis imperio humiliter obedivit. Sunt namque nonnulli, qui cum de ore proximorum verba correptionis audiunt, mox in iram prorumpunt, vitio timidæ elationis inflantur, & capitalis inimicitiæ facibus inardescunt. Hi nimirum de medicamento salutis materiam sibi faciunt ægritudinis, & curandi cauterium, vulnerandi instrumentum. Qui multo deterius per defensionis audaciam Deum ad iracundiam provocant, quam tunc cum communi carnis infirmitate peccabant. Plus enim delinquit quis defendo peccatum, quam faciendo peccatum. Peccare quippe humanum est, peccatum vero defendere diabolicum est. Unde & Psalmista divinum adjutorium humiliter implorat, dicens: *Non absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum.* Profundo quippe absorbetur, qui in gravis peccati præcipitium labitur. Sed tunc super eum puteus, ne exire valeat, os suum claudit, cum se peccator in defensionis audaciam pergendo profundius mergit. Unde & primus homo tunc quasi in profundum corruit, cum vetitum pomum per inobedientiam comedit. Tunc super eum os suum puteus clausit, cum culpam suam defendere audacter præsumpsit. Ait enim: *Mulier, quam dedisti mihi sociam, ipsa mihi dedit de ligno, & comedi.* Qui quidem per timorem semetipsum absconsurus fugerat, sed tamen requisitus innotuit, quantum etiam timens tumescebat. Cum etenim ex peccato præsens pœna metuitur, & amissa Dei facies non amatur, timor ex tumore est, non ex humilitate. Superbit quippe, qui peccatum si liceat non puniri, non deserit, sed potius defendere tumida elatione præsumit.

Psal. 79.

Plus delinquit quis defendendo, quam faciendo peccatum.

Psal. 68. Expositio: Non absorbeat me profundum.

Studeamus itaque nunc, dilectissimi, beatorum Martyrum virtutes imitari, ut ab Imperatore Martyrum cum eisdem mereamur postmodum coronari. Eorum vestigia teneamus in via, quorum societatem habere desideramus in patria. Profecto illic erimus quod sunt, si hic fuerimus quod hic fuerunt. Nam si compatimur, & conregnabimus; si commorimur, & convivemus. Non ergo dividamur in itinere, si jungi volumus

1. Tim. 2. mus in perventione. Doceat nos B. Vitalis habere zelum rectitudinis; doceat nos B. Urficinus formam tenere humilitatis; doceat uterque geminæ fervare vinculum charitatis. Ille quippe geminæ charitatis ardore fuccenfus, ut pereuntem proximum liberaret, & mundam Deo ejus imaginem redderet, femetipfum omnino defpexit, & crudeliffimi perfecutoris fententiam non expavit. Ifte vero corripienti fe proximo humiliter paruit, & ad confpectum Creatoris fui quantocyus pergere per gladium properavit.

Sed quoniam hunc fermonem de triumpho fancti Vitalis fcribere propofuimus, plura tamen occurrente materia, de Urficino locuti fumus; nemo exiftimet quia de propofitæ intentionis tramite deviavimus. Cum enim S. Urficini triumphus attollitur, beatiffimi quoque Vitalis præconium non tacetur. Salus quippe ægri, laus eft medici: & peritia difcipuli, gloria eft præceptoris. Magnus fiquidem ille, qui pro vita mori didicit; fed longe fuperior, qui momentaneam vitam pro æterna defpicere docuit. Fortis ille, qui amarum falutis poculum bibere potuit, fed multo fortior ifte, qui eum de ipfis perpetuæ mortis faucibus potenter eduxit. Cum ergo triumphalis Urficini virtus attollitur, gloriofus quoque B. Vitalis honor augetur. Immo quidquid magnum dicitur de utroque, totum ad gloriam Creatoris pertinet utriufque. *Neque* enim *qui plantat eft aliquid*, *neque qui rigat*; *fed qui incrementum dat Deus*. 1. Cor. 3.

Inter hæc vos, fratres chariffimi, ad vofmetipfos redite, actus veftros folicita examinatione difcutite; & qui laudes Martyrum libenter auditis, ipfi quoque laudabilem vitam habere curate. Non eft enim fpeciofa laus in ore peccatoris. Illi nempe Sanctos digne laudibus efferunt, qui laudabiliter vivunt: & hi fortium virtutes utiliter audiunt, quos audita præconia ad amorem imitationis accendunt. *Quæcumque enim fcripta funt*, *ad noftram doctrinam fcripta funt*. Quifquis ergo gaudes fortiter egiffe martyres Chrifti, arripe & ipfe arma inter milites Chrifti. Defunt exterius hoftes, verte manus in te, & multos feditiofos invenies cives. Doma fuperbiam, jugula iracundiam, extingue libidinem, reprime avaritiam, occide invidiam, & ut breviter cum Apoftolo cuncta complectar, *crucifige carnem tuam cum vitiis*, *& concupifcentiis;* hoc eft fortiter agere, hoc eft viriliter dimicare. Nam quid juvat, fi circa vallum te non obfideant acies perfequentium, & intra urbis mœnia graffetur barbaries vitiorum? Immo quid prodeft, fi membra diaboli tecum exterius non confligant, & ipfe diabolus intrinfecus te quieto jure poffideat? Nam quicumque ejus voluntati fubjecti funt, quafi quieto ab illo jure poffidentur, & fuperbus eorum Rex quadam fecuritate perfruitur, dum eorum cordibus inconcuffa poteftate dominatur; fed cum uniufcujufque fpiritus ad conditoris defiderium recalefcit, cum torporem negligentiæ deferit, & frigus infenfibilitatis priftinæ igne fancti amoris fuccendit, cum libertatis ingenitæ meminit, & teneri ab hofte fervus erubefcit, quia idem hoftis fe confiderat defpuit, quia vias Dei videt apprehendi, dolet contra fe captum reniti; mox zelo accenditur, mox ad certamen movetur, mox contra rebellantem mentem fe excitat, atque in omni arte lacerationis inftigat: ut tentationum jacula intorquendo confodiat cor, quod dudum quieto jure poffidebat. Quafi dormiebat quippe, dum fopitus in pravo corde quiefceret: fed excitatur in provocatione certaminis, cum jus admiferit perverfæ dominationis. Scriptum quippe eft: *Fili*, *accedens ad fervitutem Dei*, *fta in juftitia*, *& timore*, *& præpara animam tuam ad tentationem*. Quifquis enim accingi in divino fervitio properat, quid aliud quam fe contra antiqui adverfarii certamen parat? ut liber in certamine ictus fufcipiat, qui quietus fub tyrannide in captivitate ferviebat. In hoc certamine, dilectiffimi fratres, nofter animus fe femper exerceat, ad hujus pugnæ victoriam mens noftra totis vifceribus inardefcat. *Non* enim *coronabitur*, *nifi qui legitime certaverit*: quatenus qui nunc imitando beatos Martyres, legitime decertare contendimus, percepta corona victoriæ, in æternum cum ipfo Rege Martyrum ineffabiliter exultemus. Qui trinus, & unus Deus vivit, & * gloriatur per infinita fæcula fæculorum. Amen.

Eccl. 15. — Rom. 15. — Spirituale hominis certamen. — Galat. 5. — Eccl. 2. — 2. Tim. 2. — * regnat.

M A J U S.

SERMO XVIII. III. Maji.

De Inventione S. Crucis.

HODIE, fratres chariffimi, quia Crucis Inventionem colimus, quafi reperto communi totius mundi thefauro communiter in Chrifto gaudere debemus: & ficut ille, inventa perdita ove, vel drachma, convocatis amicis & vicinis, congratulatus eft: ita & nos, invento eo, non quod ipfe perdiderat, fed quo nos perditos acquifierat, juftum eft gloriari, præfertim cum Apoftolus dicat: *Mihi autem abfit gloriari*, *nifi in Cruce Domini noftri Jefu Chrifti*, tantoque propenfius fpiritualem lætitiam alacri debemus mente concipere, quanto non ignoramus, & ipfum humanæ falutis inimicum amarius fufpirare. Gaudebat namque diabolus ad evadendum ignominiofæ fuæ confufionis opprobrium, quod triumphale vexillum, fub quo perdiderat, fub quo proftratus, & captivatus fuerat, eatenus maneret occultum, & ruinæ fuæ dedecus, quod fuccumbendo pertulerat, fuppreffo figno victoriæ, compenfabat. At ubi repertum eft, ubi cum tanta gloria Chriftianæ devotioni & pietati perpendit effe confpicuum, erubefcit fe ubique jam videre proftra-

Luc. 5. — Galat. 6.

ſtratum, quia ubique titulum divinæ victoriæ cernit erectum. Ubicumque enim ſignum Crucis erigitur, illic proculdubio & Chriſti victoria, & diaboli captivitas denotatur. Porro autem veternoſus hoſtis per lignum primum hominem vicerat, omnemque illius progeniem per quinque millia fere annorum, tamquam ſervum ſub jugo ſuæ tyrannidis opprimebat. Venit autem Filius, tamquam gigas ad currendam viam, ut debellaret aereas poteſtates, & lignum ligno oppoſuit, dum per crucis amaritudinem expuit venenatam pomi illius vetiti voluptatem. Primus ſcilicet homo cum manum ad arborem, diabolo ſuadente, porrexit, tamquam ligneæ tabulæ chirographum dedititiæ ſervitutis inſcripſit. Secundus homo cum in Cruce manus extendit, cautionem illam letiferæ * pactionis oblitterandæ delevit. Per lignum ergo ſervi facti, per lignum ſumus libertati priſtinæ reſtituti. Per ſignum de paradiſo fueramus ejecti, per lignum ſumus in patriam revocati. Et qui per lignum inimici deputati fuimus, per ſacramentum Crucis in amicitiam Dei, & in Angelorum concordiam reconciliati ſumus, teſtante Apoſtolo, qui de Chriſto ad Epheſios loquens ait: *Ipſe eſt*, inquit, *pax noſtra*, *qui fecit utraque unum*; *& medium parietem maceriæ diſſolvens*, *inimicitias in carne ſua*: *legem mandatorum decretis evacuans*, *ut duos condat in ſemetipſo in unum novum hominem*, *faciens pacem*: *ut reconciliet ambos in uno corpore Deo per Crucem*, *interficiens inimicitias in ſemetipſo*.

Signum Crucis quid indicet.

Pſal. 18.

* Paſſionis.

Hoc denique ſalutis humanæ vexillum non ſolum lex per quaſdam typicas intelligentias, & ænigmata præfigurat, ſed & omnium Prophetarum oracula, & cuncta veteris inſtrumenti veneratur auctoritas. Quæ eſt enim ſacri eloquii pagina, quæ Crucis myſterium non redoleat, & ad hoc, quaſi ad totius humanæ ſalutis caput, atque principium non intendat? Ex quibus nimirum non otioſum credimus, ſi aliqua hic teſtimonia, quæ Crucis myſterium innuant, proferamus, ut per ea, quæ hic brevi ſermone perſtringimus, ad illa etiam, quæ tacentur, facilioris intelligentiæ aditum præbeamus. Primus igitur Abraham accedat in medium, qui dum immolare Deo filium voluit, cuncta pœne per ordinem paſſionis Dominicæ ſacramenta ſignavit. Sicut enim Abraham, qui pater excelſus dicitur, unicum, & dilectum filium offerre Deo non dubitavit; ita & ſummus Pater unigenitum, dilectumque Filium pro nobis omnibus tradidit. Et ſicut Iſaac ipſe ſibi ligna portavit, quibus erat imponendus; ita quoque Chriſtus Crucis ſuæ geſtavit in humeris lignum, in quo erat pro noſtra ſalute paſſurus. Duo autem ſervi illi procul dimiſſi Judæos ſignificant, qui cum ſerviliter viverent, & carnaliter ſaperent, non intellexerunt altiſſimam * humilitatem Chriſti, atque ideo non aſcenderunt in montem, locum videlicet ſacrificii. Cur autem duo ſervi, niſi quia, peccante Salomone, ex una Iſraelitica plebe duo facti ſunt populi? Quibus utique ſæpe per Prophetam dicitur: *Adverſatrix Iſrael*, *& prævaricatrix Juda*. Aſinus autem ille, quo tunc utebatur Abraham, inſenſata erat ſtultitia Judæorum. Illa plane bruta ſtultitia omnia ſacramenta portabat, quæ tamen quid ferret, velut irrationale animal ignorabat. Jam vero quid eſt quod dictum eſt eis: *Exſpectate hic cum aſino*, *poſtquam autem adoraverimus*, *revertemur ad vos*? Audi Apoſtolum: *Cæcitas*, inquit, *ex parte Iſrael facta eſt*, *ut plenitudo gentium intraret*, *& ſic omnis Iſrael ſalvus fieret*. Quid eſt enim quod dicitur: *Cæcitas ex parte Iſrael facta eſt?* Hoc eſt videlicet, *exſpectate hic cum aſino*. Ut plenitudo gentium intraret: hoc eſt, poſtquam adoraverimus; ubi videlicet ſacrificium Dominicæ Crucis impletum, per omnes gentes fuerit prædicatum. Quod autem ſequitur: *Et ſic omnis Iſrael ſalvus fiet:* hoc eſt, revertemur ad vos.

Sanctæ Crucis typi, ac teſtimonia.

Gen. 22.

* paupertatem.

3. Reg. 11.

Hier. 3.

Gen. 22.

Rom. 11.

Quid eſt autem, quod aries inter vepres hærens cornibus invenitur, qui pro Iſaac immolatus offertur? Crux nempe cornua habet; duo ſiquidem ligna invicem componuntur, & ſic Crucis ſpeciem reddunt. Hinc eſt enim, quod de Chriſto ſcriptum eſt: *Cornua ſunt in manibus ejus*. Hærens ergo cornibus aries, Chriſtus eſt crucifixus inter aculeatas, & vulnificas Judæorum iniquitates; ſicut ipſe per Hieremiam conqueritur, dicens: *Spinis peccatorum ſuorum circundedit me populus hic*. Peracto ſacrificio, dicitur Abrahæ: *In ſemine tuo benedicentur omnes gentes*; & poſtquam Dominus dicit: *Foderunt manus meas*, *& pedes meos*, paulo poſt in eodem Pſalmo ſubjicit: *Reminiſcentur*, *& convertentur ad Dominum univerſi fines terræ*, *& adorabunt in conſpectu ejus omnes patriæ gentium*; *quoniam Domini eſt Regnum*, *& ipſe dominabitur gentium*. Oblato itaque Abraham filio, & pro eo ariete immolato, appellavit nomen loci illius, Dominus videt; quia Redemptor noſter, poſtquam in ara Crucis oblatus mortis noſtræ debitum ſolvit, videndum ſe deinceps fidelium ſuorum obtutibus præbuit; ut nimirum redempti omnes illum jam per fidem videant, qui eatenus fidei oculos non habebant.

Abac. 3.

Hier.

Gen. 22.

Pſal. 21.

Verum nos dum ſacrificantem Abraham aliquanto longiore ſermone proſequimur, ab aliis, quæ dicenda ſunt, diutius præpedimur. Hoc nempe Crucis myſterium, & Jacob figuraliter expreſſit, cum de Chriſto inter reliqua verba benedictionis intulit, dicens: *Lavabit in vino ſtolam ſuam*, *& in ſanguine uvæ pallium ſuum*. Stola Chriſti, & pallium multitudo eſt gentium, quas tunc Dominus induit, quando ſibi eas per gratiam redemptionis adjunxit, ſicut per Prophetam pollicetur, dicens: *Vivo ego*, *dicit Dominus*, *niſi hos omnes induam ſicut veſtimentum*. Stolam ergo ſuam Dominus in vino, & pallium in ſanguine uvæ lavit, quando ſicut botrus in Crucis ligno pependit. Tunc enim ex latere ejus ſanguis, & aqua profluxit. Sed aqua nos abluit, ſanguine redemit: nimirum ut exhiberet ſibi ſponſam non habentem maculam, neque rugam. Crucis myſterium idem Jacob tunc etiam patenter exhibuit, quando juniorem Ephraim Manaſſe primo genito præferens in modum Crucis ſuper eos brachia permutavit. Per Crucem namque factum eſt, ut populus gentium, tamquam primogeniti jure prærepto, populum præcederet Judæorum. Illud

Gen. 49.

Eſa. 49.

Epheſ. 5.

Gen. 48. lud quoque, quod in Exodo legitur, ad Dominicæ Crucis refertur proculdubio sacramentum. Dixit enim Dominus ad Moysen: *Projice virgam, quam in manu gestas, in terram: & projecit, & factus est serpens. Expavit illico Moyses, & fugit. Et ait illi Dominus: Apprehende caudam ejus; & apprehendit, factaque est iterum virga.* Cuncti liquido novimus quia serpens suasit homini mortem. Ergo mors a serpente. Quis autem virga, nisi Christus, de quo Propheta dicit: *Quia egredietur virga de radice Jesse?* Virga itaque in serpentem, Christus in mortem. Moyses autem expavit, & fugit: quia suspenso in Cruce, vel moriente Domino, omnis ille Apostolorum numerus tremefactus expavit, & a certæ spei, ac firmæ fidei soliditate recessit. Quia vero cauda extrema pars corporis est, quid nisi finem Dominicæ significat passionis? Moyses igitur caudam apprehendit, & nihil in virga ultra serpentis formam apparuit; quia completo Dominicæ passionis, Crucisque mysterio, & fidelis quisque tunc ad fidem rediit, & Christus, consumpta morte, idipsum in se, quod fuerat, per resurrectionis gloriam reparavit.

Exod. 3.

Gen. 3. Esai. 11.

Exod. 12. Jam vero quid est quod Israelitica plebs postibus domorum de sanguine agni jubetur imponere, nisi ut nos præfiguret Crucem Christi, qui verus est agnus, in fronte portare? Ad vesperam siquidem immolabatur agnus, & in vespera mundi passus est Christus. Liniuntur utique postes, ne vastator Angelus audeat inferre perniciem; & nos Crucis vexillum in corde gestamus, & fronte, ne repentinus hostis irruens valeat auferre salutem. Unde & securi canimus: *Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine.* Quod tamen securius, digniusque cantamus, si rubro jam mari transmisso & hoste demerso, tympanum cum Maria Moysi sorore deferimus. Quid est autem tympanum portare? Audi Dominum dicentem; *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me:* Qui enim carnem suam cum vitiis, & concupiscentiis crucifigit, qui membra sua, quæ sunt super terram, abstinendo mortificat, ille vere cum Maria tympanum portat, quia semetipsum a noxiis terrenæ voluptatis humoribus aridum servat. Juxta rationis igitur consequentiam, & hic tympanum Crucis mysterium non obscure designat.

Psal. 4. Exod. 15.

Luc. 8. Galat. 5.

Exod. 15. Præterea & illud non inconvenienter occurrit, quod videlicet Israeliticus populus in Marath adversus Moysen murmurat, vociferans scilicet, non se posse reperire quod bibat. Tunc ostendit Moysi Dominus lignum, quod cum ille misisset in amarissimas aquas, in dulcedinem protinus sunt conversæ. Quid enim amaræ illæ aquæ, nisi quia occidentis litteræ, & duræ, atque insipidæ legis speciem tenent? Scriptum est enim: *Constituit populo suo Dominus legem, & judicia, & tentavit eum.* Et alibi: *Ego dedi eis præcepta non bona, & judicia, in quibus non vivent.* Cui tamen legi si confessio Crucis, & Dominicæ passionis mysterium copulatur, protinus quod amarum fuerat, in spiritalis intelligentiæ dulcedinem vertitur. Notandum autem juxta veritatem historiæ, quod aqua in dulcedinem versa, subinde populus venit in Helim, ubi erant duodecim fontes aquarum, & septuaginta palmæ. Quid enim duodecim fontes, nisi duodecim sunt Apostoli, quos Dominus ad hoc constituit, ut arida & squalentia humani generis pectora suæ prædicationis inundationibus irrigarent? Quid vero septuaginta palmarum arbores; nisi totidem sunt Discipuli, quos ante faciem suam iccirco misit, ut per eos victoriæ suæ palmas mundus agnosceret? Et certe satis congrue videtur consequentium rerum ordo dispositus, ut primo populus duceretur ad litteram legis, a qua nimirum, dum amara fuit, transire non potuit. At postquam est per lignum vitæ dulcis effecta, & intelligi spiritualiter cœpit, illico Dei populus de veteri testamento ad Apostolicos fontes & palmarum arbores, id est ad Evangelii gratiam transiit. Et bene post acceptum decalogum septuplus prædicatorum numerus constituitur, quia per septiformem sancti Spiritus gratiam omne mandatum divinæ legis impletur. Nec immerito plane prædicatores Crucis palmarum videntur nomine figurati, dum & ipsa Crux jure dicenda sit palma, quia in ea scilicet facta est de prostrato mundi hoste victoria; sicut de ipsa Cruce Sponsus ad Sponsam, *Dixi*, inquit, *ascendam in palmam, apprehendam fructus ejus; & erunt ubera tua sicut botri vineæ, & odores tui sicut malorum, guttur tuum sicut vinum optimum.* Fructus nempe Crucis omnes electi sunt.

Ibidem. Ezech. 13.

Luc. 11.

Cant. 7.

Ascendit igitur Dominus in palmam, & apprehendit fructus ejus; quia mox ut in Cruce pro nostra salute pependit, omnes electos ad semetipsum per amoris desiderium traxit. Et tunc sancta Ecclesia per duorum testamentorum ubera spiritalis cœpit lætitiæ vina diffundere, atque odorem cælestis concupiscentiæ humanarum mentium naribus inspirare, ut incitata ad obsequendum mens nostra sibi gratulans, dicat: *Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum.* Quod profecto & petra illa Oreb in Raphidim satis expresse denuntiat, quam virga Moyses, Domino jubente, percussit, & aquas elicuit. Hanc sane petram Christi tenuisse figuram & Apostolus testatur, cum dicit: *Bibebant autem de spiritali consequente eos petra: petra autem erat Christus.* Huic itaque petræ lignum Crucis accessit, & mox tamquam aquæ profluentis inundantiam larga sancti Spiritus dona profudit. Ad quas nimirum hauriendas aquas omnes sitientes invitat ipse, cum dicit: *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat: & de ventre ejus fluent aquæ vivæ.* Hoc autem, inquit Evangelista, dicebat de Spiritu quem accepturi erant credentes in eum.

Cant. 1. Exod. 17.

1. Cor. 10.

Joan. 7. Ibidem.

Sed quid in reliquis diutius immoramur, dum constet esse perspicuum, quod & ipsæ tabulæ, quæ Dei digito scriptæ sunt, Crucis Dominicæ prætulerint sacramentum? Decem namque præcepta in eis scripta sunt, & denarius numerus per X litteram, quæ Crucis exprimit speciem, designatur. In hac sane littera, quæ denarium in se continet numerum; sic unus apex a summo in imum per obliquum ducitur, ut alter quoque non dispar per transversam lineam, productis utrimque brachiis, compingatur. Et sic apicis utriusque facta complexio non

Tabulæ legis Crucis typus.

non solum exteriorem Crucis prætendit imaginem, sed & mysticam ejus quamdam videtur indicare virtutem. Dicit enim Dominus: *Non veni solvere legem, sed adimplere.* (Matth. 5.) Per Crucis itaque sacramentum præcepta veteris instrumenti Evangelicæ gratiæ copulavit: & ut ita loquar, duo testamenta velut unius doctrinæ corpus effecit. (Exod. 32.) Et quidem primo datæ sunt tabulæ, sed protinus sunt, populo prævaricante, effractæ: secundo vero dantur tabulæ, sed perpetuo permansuræ. Plane priores tabulæ priscæ legis tenuere figuram, quæ a sui cultus obsequio erat postmodum * desitura. (* defectura.) Postmodum vero dantur tabulæ, sed non franguntur; quia novi testamenti gratia, quæ per Crucis est solidata mysterium, nullum novit habere defectum.

Porro autem nec arca illa veteris testamenti beatæ Crucis credenda est caruisse thesauris. Crucis namque incomparabiles divitias occultabat, quia & Cruci jam per cuncta figurarum suarum, atque ænigmatum mysteria militabat. Ejus quippe ex tunc jam erat ministra, imago scilicet veritatis, & initium plenitudinis. (Arca signat S. Ecclesiam.) Arca scilicet, sancta erat Ecclesia. Tria vero continebantur in arca, duæ videlicet lapideæ tabulæ, quæ profecto duorum testamentorum innuunt perpetuam firmitatem, quas etiam Crucis in se mysterium continere supra docuimus. Urna quoque aurea habens manna. Hæc profecto puram, atque sinceram carnem Redemptoris exprimit, quæ proculdubio dulcedinem perpetuæ divinitatis includit. (Joan. 19. Num. 17.) Quæ dulcedo tunc in palato nostrarum mentium sapuit, ex quo miles pendentis in Cruce Domini latus aperuit; cum botrus videlicet expressus est, qui dum calcaretur, torcular calcavit solus. Tertio in Arca fuit virga Aaron, quæ post ariditatem floruit. Quæ nimirum quid aliud significat, nisi summi, verique Pontificis nostri illud salutare vexillum immortalis memoriæ semper viriditate floridum, & exuberantium fructuum fertilitate fecundum; Crux enim semper viret in spe, floret in fide, fructificat in charitate. Et postquam a terreno cespite præcisa est, frondet: quia quisquis per amorem Crucis a terrenis se desideriis * in ipsa mentis radice præscidit, (* mentis radicem.) ad hæreditatem immarcescibilem capessendam, & semper virentia æternæ vitæ pascua convalescit.

Verum quid amplius de laude beatæ Crucis edisseram, quandoquidem omnia illa sacrificia, (Sacrificia veteris legis quid significarint. Exod. 29.) quæ sub legalium cæremoniarum ritu offerri jubentur, ad hoc unum singulare, verumque sacrificium, quod in arca Crucis oblatum est, referantur? Per vitulum namque, qui de armento offerri præcipitur, Redemptor noster, qui de Patriarcharum descendit progenie, figuratur. Hic nimirum aratro Crucis suæ terram carnis nostræ perdomuit, & ex Spiritus sancti semine virtutum nos fruge ditavit. Hic vitulus sine macula non in tabernaculo, sed ante ostium ejus a filiis Aaron offerebatur; quia & Dominus, qui sine peccato est, sub Anna, & Caipha extra portam est crucifixus. (Esai. 53. Joan. 1. Matth. 3.) Ipse agnus, qui mundi peccata detersit. Ipse hœdus, qui auctorem peccati diabolum, Crucis gladio jugulavit. Ipse columba, in cujus nimirum specie Spiritus sanctus super eum ad Jordanis fluenta descendit. Ipse etiam turtur, quia perpetuæ castitatis auctor existit, sicut sibi a Sponsa dicitur: *Speciosæ genæ tuæ sicut turturis.* (Cant. 1.)

Eamdem porro vivificæ Crucis hostiam designabat & vitula illa rufa, (Num. 19.) quæ ætate quidem integra, sed jugi esse jubetur ignara. Rufa nimirum vitula caro est Salvatoris, rosea scilicet sanguine passionis. Perfectæ quidem ætatis Dominus ad passionem venit, sed ejus collum jugum peccati cujuslibet non attrivit. Qui vitulam offerunt, immundi sunt, & qui Christum crucifigunt, unde mundus abluitur, ipsi damnabiliter inquinantur. Qui vero cinerem colligens, extra castra projicit, mundus est; quia quicumque Crucis Dominicæ, passionisque mysterium per mundi latitudinem prædicant, a peccatorum se contagio per ædificationis fraternæ ministerium purgant.

Sed quibusdam fortasse displiceat, quod nos ad laudem Crucis tot sacri eloquii exempla congerimus, & velut instructam instrumenti veteris aciem huic regio vexillo prorsus intentam parere monstramus. Quibus certe quid aliud dicendum est, nisi quod Apostolus perhibet, dicens: *Verbum Crucis pereuntibus quidem stultitia est; his autem, qui salvi fiunt,* id est nobis, *virtus Dei est.* (1. Cor. 1.) Quidquid enim de Crucis laude differimus, in ejus non ambigitur redundare præconium, qui Crucis illustravit propria morte vexillum.

Per hæc itaque, fratres mei, quæ dicta sunt, liquido colligere possumus; quia hoc cælestis victoriæ signum, per quod mundus erat de captivitatis antiquæ vinculis absolvendus, ab ipso mundi principio Patres adorant, Prophetæ prænuntiant, omnesque * sacrarum Scripturarum (* Sanctarum.) paginæ præfigurant. (Charitas Christi erga nos.) Quippe quod nos adoramus in munere, illi jam venerabantur in fide. Et quod apud illos erat quibusdam ænigmatibus figuratum, nos per Mediatoris gratiam jam videmus impletum; ut quod illi præsagebantur per spiritum, nos jam per corporalem cernamus, & amplectamur obtutum. O admiranda Conditoris nostri pia clementia! o prædicanda singularis nostri Redemptoris humilitas! Atrocissimæ mortis subire dignatus est pœnam, ut nos proveheret ad coronam. Turpissimum Crucis elegit propria voluntate supplicium, ut nos de servitutis jugo sublimaret ad Regnum. Maledici non respuit, ut nos de maledicto legis absolveret. Probrosam mortem pertulit, ut nos ab æternæ mortis opprobrio liberaret. Unde & Apostolus, *Christus*, inquit, *nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum*; (Galat. 3.) quia scriptum est: *Maledictus omnis, qui pendet in ligno; ut in gentibus benedictio Abrahæ fieret in Christo Jesu, ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem.* (Deut. 21.)

Quia ergo, fratres mei, servitutis jugo soluti, (Gratia Dei ut conservanda.) benedictionem Abrahæ in Christo jam sumus adepti, quid restat, nisi ut ea, quæ gratia præveniente percepimus, etiam per vitæ meritum Redemptoris nostri dona servemus: ne qui per baptismum in Christo renascimur, secundum veterem rursus hominem viventes, ad damnationis ejus sententiam revocemur? Nam & hodie in Ecclesia illud David canimus: *Maledicti, qui declinant a mandatis tuis.* (Psal. 118.) Considerandа nempe sententia, quia non dicitur, maledicti, qui non

non renascuntur in sacramentis tuis, sed, qui declinant a mandatis tuis; quia videlicet non solum illi maledictionis nexibus sunt obnoxii, quos in Christo aqua baptismatis non regenerat: sed illi etiam, quorum pravitas a rectitudine mandatorum Dei per vitiorum abrupta declinat. Quid ergo prodest, quia de vinculis quis vetustæ maledictionis absolvitur, si per vitam reprobam eisdem vinculis denuo retrudatur? 1. Cor. 16. Nam & Apostolus ait: *Qui non amat Dominum nostrum Jesum Christum, sit anathema maranatha.* Ubi æque notandum, quia non dicit, qui non renascitur in Dominum nostrum Jesum Christum, sed qui non amat; ut etiam si baptismo probetur quis in Christo renatus, si non sit etiam ex conversatione commortuus, nequaquam sit a maledictionis omnino vinculis 2. Rom. 6. absolutus. *Si enim*, juxta Apostolum, *complantati sumus similitudini mortis ejus, simul & 2. Tim. 1. resurrectionis erimus.* Et rursus: *Si compatimur, & conregnabimus; si commorimur, & convivemus.* Sed quis ille est, qui non amat Christum? Quis enim nostrum, si de Christi dilectione consulitur, non protinus constanter, immo promptissime se Christum diligere fateatur? Verum ille non amat Christum, qui non amat Crucem Christi. Et qui sunt, qui Christi Crucem non amant? Audi Paulum manife- Philip. 3. sta eos voce notantem: *Multi*, inquit, *ambulant, quos sæpe dicebam vobis (nunc autem & flens dico) inimicos Crucis Christi, quorum finis interitus, quorum Deus venter est: & gloria in confusione eorum, qui terrena sapiunt.* Jacob. 3. Loquatur & Jacobus: *Qui amicus*, ait, *est hujus sæculi, inimicus Dei constituitur.*

Quisquis ergo desiderat ab omni vinculo maledictionis absolvi, & plenam novæ gratiæ benedictionem consequi, Crucem diligat, ex qua videlicet omnis plenitudo benedictionis emanat. Carnis castigatio quid conferat. Per crucem se Dei mandatis astringat. Per Crucem effrænis carnis incentiva cohibeat. Sicut enim consentiendo carni, sententiam maledictionis incurrimus: sic refrænando carnem, benedictionis gratiam promeremur. Ex torculari † † nempe. namque Crucis largissima benedictionis unda profluxit, quæ maledictionis antiquæ virus omne detersit. Inde nimirum stillicidia charismatum cælestium proruperunt, quæ ariditatem humanarum mentium salubriter irrigant, omniumque virtutum felici fruge fecundant. Hæc est enim nubes illa, quæ Eliæ sub vestigio hominis in tempore siccitatis apparuit, & mox inundan- † subsequenter. tis pluviæ copia † abundanter erupit. Sic enim 3. Reg. 12. Scriptura commemorat: *Ecce*, inquit, *nubecula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari.* Quia enim non quasi homo, sed quasi vestigium hominis ascendisse dicitur, recte per hoc Crux, quæ membris est aptata Dominicis designatur. Et bene Crux vestigium hominis dicitur, quia per eam Deus homo transitum fecit, cum ad Patrem rediit, sicut per Joannem Joan. 13. dicitur: *Sciens Jesus quia venit ejus hora, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem.* Pascha quippe transitus dicitur. Et hic transitus per Cru- 2. Cor. 5. cem factus est, sicut dicit Apostolus: *Pascha nostrum immolatus est Christus.* Sicut ergo per Virginem descendit ad nostra, sic per Crucem est reversus ad propria. Quod congruenter expressit illud factum sub Eliseo miraculum. 4. Reg. 16. Nam cum juxta Jordanem ligna cæderentur, repente securis cujusdam materiam succidentis in aquam cecidit. Tunc Propheta lignum in aquam misit, & mox ferrum natavit, atque ad Securis, mystice quid sit: item, ferrum, & lignum. manubrium rediit. Quid est autem securis, nisi sapientia Dei operata per corpus? Quid ferrum, nisi divinitas? Quid lignum, nisi humanitas? Et recte corpus Christi lignum dicitur, quia in ligno pependit. Securis igitur juxta Jordanem arbores succidebat, quia Dei sapientia juxta fluidum mortalitatis nostræ decursum, dignata est impios Judæos suæ prædicationis austeritate corripere, & velut infructuosas arbores a statu rigidæ superbiæ desecare. Unde & Joannes dicit: *Jam securis ad radicem arborum posita est. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Matth. 5. Luc. 3. Itaque dum ligna cæduntur, ferrum in aquam de manubrio cecidit, quia dum silvestres Judæorum mentes Veritas corripit, divinitas carnem deserens ad inferni profunda descendit. Sed lignum in aquam mittitur, & ferrum redit; quia corpus Domini, quod in ligno pependerat, in sepulchro ponitur: deinde ex profundis inferi, spiritu redeunte, surrexit.

Unde notandum est, fratres mei, & diligentissime perpendendum, quia ipse Redemptor noster ante per Crucem transiit, & sic humanitatem suam in paternæ dexteræ gloriam sublimavit. Exemplum quippe nobis exhibuit, ut unde caput præcessisse cognoscitur, per eamdem viam & membra subsequentia gradiantur. Præferimus igitur Crucem in fronte, sed eamdem Exod. 11. Crucem multo salubrius recondamus in corde. In utroque poste sanguinem percussor Angelus videat, ut exclusus evadat, non perempturus irrumpat. Nec sibi quispiam de solo signo Crucis applaudat, si veritatem Crucis in operibus Galat. 6. non exhibeat. Crucem nempe ille in suis moribus signanter expresserat, qui dicebat: *Ego enim stigmata Jesu in corpore meo porto.*

Mundantes igitur nosmetipsos, charissimi, ab omni inquinamento carnis, & spiritus, accingamur adversantium vitiorum impetus frangere, QualisCrux nobis terenda. carnalis illecebræ passionibus obviare, pie proximorum necessitatibus condescendere, illatas etiam contumelias, servata charitate, perferre. Sit mens nostra ab omni terrenæ cupiditatis pondere libera, ut sancti desiderii librata pennis ima jam deserat: atque ad auctorem suum rediens, in ejus amore suaviter requiescat. Fastidio nobis sint cuncta, quæ cernimus. Ad illa vero, quæ credimus, continui laboris instantia festinemus. Hæc profecto Crux est, quam, moribus, & actibus nostris debemus imprimere. Hæc est, quam jubemur quotidie post Dominum bajulare. Qui hanc portat, passioni Redemptoris sui vere communicat. Hoc signum oves ab hœdis in extremo examine segregat. Matth. 25. Et judex, qui reprobos nescit, hunc in suis characterem recognoscit. Quibus autem impressum propriæ mortis stigma considerat, mox ad æternæ vitæ præmia gratus remunerator invitat: *Venite*, inquiens, *benedicti Patris mei, percipite regnum;* Ibidem. cum quo ipse vivit, & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SER-

XI. Maji.

SERMO XIX.

De sancto Anthimo Martyre.

CUM B. Anthimi, fratres chariſſimi, triumphalia geſta recolimus, triumphantis in eo Chriſti victorias celebramus. Ille ſiquidem in eo pugnabat, ille ſuperabat, qui & fidei conſtantiam præbebat animo, ne ſuppliciis cederet, & verba vitæ labiis ſuggerebat, ut infideles, & perditos ab errore veteris perfidiæ revocaret. *Non enim*, inquit, *vos eſtis*, *qui loquimini*, *ſed ſpiritus Patris veſtri*, *qui loquitur in vobis*. Stringebatur corpus loris nexuum, ſed verbum Dei non erat alligatum. Horrebat tenebris carcer anguſtus, ſed mens atria ſupernæ claritatis inhabitans, beato lumine fruebatur: dicens cum Paulo: *Qui nos reſuſcitavit*, *& conſedere fecit ſecum in cæleſtibus*. Livebant membra plagis verberum, ſed ajebat: *Licet is*, *qui foris eſt*, *noſter homo corrumpatur*; *ſed is*, *qui intus eſt*, *renovatur de die in diem*. Cum talibus armatis noſter Jeſus aſcendit in prælium, defuncto Moyſe, & Jordane tranſmiſſo, ceſſante ſcilicet veteris legis obſervantia, & percepto baptiſmatis ſacramento. *Lex* enim *& Prophetæ uſque ad Joannem*; ut videlicet illic legi veteris teſtamenti finis occurreret, unde novæ gratiæ lavacrum profluendi ad ſalutem hominum originem inveniret. Jeſus itaque ille Iſraeliticæ plebis Dux, noſtrum verum Jeſum humani generis Salvatorem, & vocabulo præfiguravit, & facto. Mittitur ille ad perdendas gentium nationes; venit hic ad debellandas aereas poteſtates. Mittit ille Hiericho duos exploratores, dirigit iſte in hunc mundum ſub ejuſdem numeri ſacramento ſuos prædicatores. *Miſit*, enim, teſtante Evangeliſta, *binos ante faciem ſuam in omnem civitatem*, *& locum*, *quo erat ipſe venturus*. Mittebantur illi, ut locorum ſitus ſolicita curioſitate perquirerent; miſſi ſunt iſti, ut venienti Jeſu viam fidei in humanis cordibus præpararent. Illi in Rahab meretricis hoſpitio ſuſcipiuntur; iſti apud Eccleſiam Gentium, quæ cum idolis fornicata fuerat, requieſcunt. Porro Rahab coccineum funiculum, ſanguinei videlicet coloris, in feneſtra propriæ domus appendit; & ſancta Eccleſia in feneſtra ſuæ domus quodammodo ruborem ſanguinis ponit, dum & paſſionem Chriſti publice confitetur in voce, & ſignum Crucis palam portat in fronte. Unde bene Sponſus ad Sponſam dicit in Canticis: *Sicut vitta coccinea labia tua*, *& eloquium tuum dulce*. Quid enim labia ſponſæ, niſi Doctores intelliguntur Eccleſiæ. Coccus autem ſanguinis habet ruborem, vel ignis ſpeciem, quod ſignificat charitatem. Labia ergo Eccleſiæ, hoc eſt, prædicatores ſancti, coccineæ vittæ ſunt ſimiles: quia mortem Chriſti prædicant, eumque pro charitate generis humani Crucis ſubiiſſe patibulum conſtanter affirmant. Et bene per vittam coccineam Prædicatorum ordo ſignatur. Vitta ſiquidem capillos ligat, in unumque conſtringit: & ſancti Doctores in unitatem fidei prædicatione ſua fidelium colligunt multitudinem, atque in unum redigunt ſub mutuæ charitatis compage decorem. Poſtremo quiſquis extra domum illam inventus eſt, gladios non vitavit; quicumque etiam ab Eccleſiæ limite, qui fides eſt, exterior fuerit, periculum proculdubio mortis incurrit.

Matth. 10. — Epheſ. 1. — 2. Cor. 4. — Luc. 16. — Joſ. 2. Luc. 16. — Joſ. 2. — Cant. 4. — Labia Sponſæ Doctores ſunt Eccleſiæ. Vitta coccinea ſignificat charitatem. — Limes Eccleſiæ fides eſt.

Extra hanc domum ſacrilegus ille Ceremon repertus eſt, qui acceptis ab Imperiali tyrannide codicillis, dum contra Chriſtianos veſana rabie fureret, eorumque necem cruentis dentibus eſuriret, a dæmonio repente correptus de vehiculo corruit, diuque vexatus, dum Sanctos invocaret, quos ipſe crudeliter laniaverat, expiravit. Ad hanc domum Pinianus confugium fecit, qui mox ut per B. Anthimum verbum ſalutis audivit, credens in Chriſtum, omnem moleſtiam deſperati languoris, quem patiebatur, evaſit. Et bene factus transfuga, dum victoris Jeſu caſtris applicuit, peregrinus in domeſticum tranſiit, in Iſraeliticam hæreditatem alienigena ſubintravit. In † ore quippe beati Martyris Anthimi, tamquam ex feneſtra domus coccineus quodammodo funiculus dependebat, quia trophæum Crucis Chriſti omnibus † innoteſcere non ceſſabat. Nec mirum videatur, quia B. Anthimum, & ſuperius cum Duce Jeſu armatum veniſſe deſcripſimus; & nunc domus Rahab figuram tenere perhibemus. Quia, quod perſpicuum eſt, & prædicatores, & auditores; oves ſimul, & arietes, intra unum congregantur ovile, ſicut unum noſcuntur habere Paſtorem.

Ceremonis miſerabilis exitus. — Pinianus converſus a B. Anthimo. — † opere — † notum facere.

Præterea B. Anthimus, cujus jam per multa certamina teſtabatur terra victorias, ut & in alio elemento nobilis ejus palma clareſceret, in Tiberini gurgitis fluenta demerſus eſt. Et ut artifex carnificum rabies nihil † omitteret intentatum, ſaxea corda geſtantes, pondus alligant ſaxi, minus fidentes corporeæ gravitati. Sed fruſtra lapidea moles aggravat, quem penna meritorum levat. Aliena perverſitas inaniter deprimit, quem † altipetax ſanctitatis propriæ virtus extollit. Felix ille vinctus, qui dum humano ſolatio deſtituitur, ne puſillanimis fiat, angelitus viſitatur. Felix, inquam, naufragus, qui, ut de voragine pelagi ad ſtationem littoris reportetur, non terreni remigis officio fruitur, ſed cæleſtis nuntii vehiculo bajulatur. Angelus enim Domini veniens, ut in ipſa paſſionis ejus narratur hiſtoria, & vinculorum nexum ſolvit, & beatum Martyrem ad † oratorii ſui cellulam revocavit.

S. Anthimus in Tiberim dejectus non mergitur. — † dimitteret. — † ſublimia petens. — † orationis ſuæ.

Imitemur hunc egregium virum, dilectiſſimi, ſancte vivendo, carnis incentiva frænando, mundi gloriam contemnendo. Beati nos Martyres in operatione præcedant, ut ſancti Angeli nobis in tribulatione ſuccurrant. Delicatus ſiquidem miles eſt, qui ante vult triumphare, quam arma conſerere; prius triturare, quam rura proſcindere.

Imitari debemus ſanctorum Martyrum opera.

Conſiderato nempe ordine Scripturarum, rite perpenditur noſtrarum ſeries Actionum. Prius enim lex, deinde judicium, poſtremo ſubſequitur hiſtoria Regum. Nunc ſane nos expedit indicta nobis divinæ legis mandata ſervare, poſtea compellimur ante tribunal tremendi Judicis rationem de noſtris operibus reddere, poſtremo dabitur in illa ſupernæ claritatis gloria ſine fine regnare. Teneat ergo ordinem, qui vitare vult Babylonem. Ille nimirum vitæ

suæ ordinem vivendo confundit, qui ante vult ridere, quam flere: Cum Salomon dicat: *Tempus flendi, & tempus ridendi*. Ille etiam recti ordinis lineam deserit, qui creatis rebus Creatorem omnium in amore postponit. Sicut perverso homini divina voce dicitur: *Posuisti me post corpus tuum*. Deum quippe post corpus suum ponit, qui magis studet utilitati, vel voluptati carnis suæ consulere, quam Dei præcepta servare. Hinc est, quod Sponsa dicit in Canticis: *Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem*. Non ait; dedit, quam non reperit; sed ordinavit, quam inordinatam invenit. Nonnulli namque in principali cordis sui loco habent uxores, filios, prædia, vel honores: in secundo autem quodammodo Deum ponunt, dum eum minus diligunt. Ii nimirum videntur quidem habere charitatem, sed inordinatam; nec illum servant ordinem charitatis, quem Veritas ipsa disposuit, cum dicit: *Diligere Deum ex toto corde*, hoc esse *maximum primumque mandatum*; secundum autem simile esse huic, *ut diligat proximum*. Non ergo se jactet quis habere charitatem, si ordinata non est: sicut nec etiam fidem, si sine operibus, ac per hoc otiosa est.

Eccl. 3. 3. Reg. 14. Cant. 2. Matth. 22. Charitas non est nisi ordinata. Jacob. 1.

Legitur enim, quia Salomoni fuerunt uxores quasi Reginæ septingentæ, & concubinæ trecentæ. Quid autem mihi cum Gynæceo Salomonis? Sed excussa palea verborum, invenitur in medulla mysterium. Quid enim per septingentas, quæ uxores simul, & Reginæ memorantur, nisi illæ intelliguntur animæ, quæ & septiformis habent gratiæ spiritum, & super resultantium vitiorum motus quasi regalem obtinent principatum? Quid autem per trecentas, easdemque concubinas, nisi illæ animæ figurantur, quæ per solam sanctæ Trinitatis fidem, thalamum quidem Regis ingressæ sunt, sed castæ conversationis, & quodammodo matronalis pudicitiæ munditiam non habentes, dotales uxorum tabulas non merentur? Hæ nimirum & Salomoni per carnale commercium junctæ sunt; quia Salvatoris nostri veri pacifici sacramenta percipiunt: & tamen per degenerem lenocinantis vitæ torporem, nec habentes uni viro pudoris affectum, ad nuptialis fœderis dotalitium non assurgunt. Enimvero illæ animæ uxorio, ac regali nomine dignæ sunt, quæ in solo cælestis Sponsi desiderio requiescunt, quæ infœderabiliter contra malignorum spirituum tentamenta confligunt. Sicut de eodem Salomone Scriptura testatur: *Quia alienigenas quosque tributarios fecit; de filiis autem Israel non constituit Rex servire quemquam: sed erant viri bellatores, & ministri ejus, & Principes, & duces, & Præfecti curruum, & equorum*. Ubi patenter ostenditur, quæ inter concubinas distantia sit, & Reginas. Quid differat inter eos, qui servi peccati duræ exactionis tributa persolvunt; & eos, qui per sedata bella certaminum principatuum infulas sortiuntur. Inter hos sane principes, & cælestis militiæ bellatores, B. Anthimus insignis enituit, qui & cruentis impiorum manibus in persecutione non cessit, & in pace positus, insurgentium portenta vitiorum spiritali virtutum mucrone truncavit. Carnis suæ membra tormentis exposuit, interioris hominis viscera illæsa servavit. Caput non timuit ferienti gladio subdere, ut Christo capiti mereretur inseparabiliter adhærere. Erat enim in eo fides, non quæ mortua esset in semetipsa, sed quæ per dilectionem operabatur. Quorumdam plane fides est vana, flaccida, prætendens quidem in superficie similitudinem, non autem habens intrinsecus veritatem.

3. Reg. 11. Quid sit Salomoni fuisse Reginas septingentas, & trecentas concubinas. 3. Reg. 9. S. Anthimi fides.

Horum porro tenuere figuram, qui olim de populo Ephraim venientes ad vada Jordanis, dum nescirent exprimere † sebboleth, sed Jebboleth potius tamquam peregrina lingua proferrent, Galaaditarum gladiis cæsi sunt. Quid enim per Jordanem, in quo Salvator noster baptizari dignatus est, nisi baptismus? Quid vero per Sebboleth, quæ interpretatur Spica, nisi fides est intelligenda? Sicut enim spica victum præbet hominibus, ita & de fide dicitur; quia *justus ex fide vivit*. Et sicut spica multa in suis aristis grana recondit; ita & symbolum nostræ confessionis plurima in se fidei semina colligit. Venientes itaque ad Jordanem Ephratæi consuluntur a Galaaditis quomodo spicam exprimant; venientes etiam ad baptismi lavacrum Catechumeni inquiruntur a Sacerdotibus qualiter credant. Et quoniam Galaad interpretatur acervus testimonii, recte per Galaaditas sacerdotes Ecclesiæ intelliguntur, qui prædicationibus suis opera divina testantur. Per Ephraim vero, qui fecunditatem sonat, illi designantur, qui iccirco ad fidei perveniunt spicam, ut proventum fecunditatis per boni operis segetem proferant. Sicut ergo ii qui ad Jordanem veniunt, spicam quidem intelligunt, sed quia exprimere nesciunt, moriuntur; ita & qui fontem baptismatis expetunt, a vita funditus decidunt, nisi fidem ipsam, quam edocti sunt credere, studuerint etiam bonorum operum enuntiatione proferre. Ita nimirum alterum pendet ex altero, ut semen fidei exurgere debeat in spicam operationis. Quod & Salvator noster evidenter ostendit. Nam cum præciperet Discipulis, dicens: *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii & Spiritus sancti*, protinus addidit: *Docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis*. Ac si aperte dicat: Semen fidei in cordibus hominum serite, & mox mandatorum germinantium spicam qualiter operationis lingua exprimere debeant, edocete; ne solœcismum faciant in spica operis, qui se de monte Ephraim, hoc est, de celsitudine esse testantur Ecclesiasticæ fecunditatis.

Judic. 12. Quid sit nescientes proferre Sebboleth a Galaaditis occidi. † Scibbolet. * sibbolet. Abac. 1. & Rom. 1. Matth. 28.

Quapropter, dilectissimi, caveamus, ne fides nostra, superducto nos solius professionis colore, decipiat: & tamquam inanis spica, vacantibus culmis, absque dilectionis medulla follescat. Imitemur fidem Martyrum, per quam vincentes regna terrarum, adepti sunt præmia promissa cælorum. Sit ergo fides nostra solida, sit vera, sit robusta; ut nunc eundo per fidem, perveniamus ad speciem: videndo per ænigmatis speculum, quandoque perducamur ad ipsius summæ veritatis obtutum, ubi nunc beatus Martyr Anthimus, deposita sarcina corruptibilis carnis, stolam adeptus est Angelicæ claritatis. Ecce enim inter ignitos supernæ Hierusalem lapides emicat: ecce inter purpuratas Martyrum legiones victor, & coronatus exultat. Consummato quippe

Hebr. 11. 1. Cor. 13.

quippe gloriosi certaminis cursu, eumdem ipsum in præmio beatæ remunerationis accepit qui factus est & pretium cum redemit, Jesum Christum Dominum nostrum, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

XIV. Maji.

SERMO XX.

De sancto Bonifacio Martyre.

BEATI Bonifacii gloriosa festivitas, fratres mei, dum cunctis Christi fidelibus commune fit gaudium, specialiter tamen peccatoribus ad promerendam veniam certæ spei tribuit incrementum. Nam cum vitæ ejus, ac beatæ consummationis gesta percurrimus, quid aliud invenimus, quam quia stipula tartari, cedrus facta est paradisi. Atque, ut ita fatear, torris inferni factus est splendidum sidus cæli. De lupanari siquidem prodiit præliaturus ad stadium, de stadio suspenditur ad tormentum, de tormento ducitur ad gladium, de gladio sublevatur victor, & coronatus ad cælum. Per gradus nempe peccator iste ad vitam rediit; quia & per quosdam gradus is, qui sine peccato est, ad nostræ mortalitatis ima descendit. Hinc est, quod ex persona sanctæ Ecclesiæ per Salomonem dicitur: *Ecce iste venit saliens in montibus, & transiliens colles.* Salvator etenim noster quasi quosdam saltus exhibuit, cum ad redimendum genus humanum venit. De cælo quippe venit in uterum Virginis, de utero venit in præsepe, de præsepe transit ad circumcisionem, de circumcisione ad templum, de templo ad baptismum, de baptismo ad crucem, de cruce ad mortem, de morte ad sepulchrum, postremo etiam descendit in infernum: ut inde sanctos suos erueret, quos ad cælestem gloriam, calcato mortis imperio, revocaret. Plane, ut nos post se currere faceret, istos pro nobis gradus manifestata per carnem Veritas ad nos descendendo disposuit, & quodammodo cujusdam mystici horologii sol justitiæ Christus hæc ad nos se inclinando momenta distinxit. Qui nimirum exultavit ut gigas ad currendam viam, ut nos ei ex corde diceremus: *Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum.*

S. Bonifacii vitæ cursus.

1. Petr. 2. Cant. 2.

Psal. 18. Cant. 1. Esai. 38.

Quid sit Solem revertisse decem lineis.

Et fortasse isti sunt gradus illius horologii, in quo Rex Ezechias umbram reverti decem lineis petiit. Quod videlicet Esaias propheta in signum recuperandæ salutis illius, Dominum invocans, protinus impetravit. Descenderat itaque Sol, emensis jam decem gradibus horologii, sed per eosdem gradus iterum rediit. Quod videlicet signum esset, per quod se Rex Ezechias saluti pristinæ restituendum esse confideret. Enimvero nec genus humanum ad incolumitatem, quam amiserat, de sui languoris ægrotatione convaluit, quamdiu lux vera Christus decem eos, quos enumeravimus, mystici horologii gradus ad occasum se humiliando percurrit. Quamquam per umbram decem graduum, & aliter supernæ dispensationis possumus intelligere Sacramentum. Diversitates quippe temporum quasi quædam distinctiones sunt in horologio linearum. Soli namque justitiæ Christo, primus ad nos descensionis gradus fuit de Deo in Angelum. Unde est, quod & per Esaiam magni consilii Angelus dicitur: *Et qui cum Jacob loquebatur Deus, Angelus nuncupatur.* Hinc est, quod per eumdem Jacob dicitur: *Dixit Angelus Domini ad me in somnis: Ego sum Deus Bethel, ubi unxisti lapidem, & votum vovisti mihi.* Nimirum, ut idem ipse, qui loquitur, & Deus, simul & Angelus ostendatur. Secundus descensionis gradus fuit in Patriarchis, per quos scilicet ipse Dominus unius Dei cultum, ac veræ fidei fundamenta constituit. Tertius in promulgatione legis, quam & ipse prius, audiente populo, protulit: & postmodum in lapideis tabulis, proprio digito exarante, descripsit. Quartus in Jesu Nave, in quo, sicut nomine, sic & opere degens, in terram repromissionis populum introduxit. Quintus fuit gradus in Judicibus, per quos nimirum Israeliticam plebem & ipse regebat. Sextus in Regibus Judæorum, quia in eis principaliter ipse regnabat. Septimus in Prophetis, quia per eos ipse & annuntiatus est, & locutus. Octavus in Pontificibus, in quibus ipse, qui summus est Pontifex, veri, & æterni sui sacerdotii mysterium figuravit. Nonus autem gradus designatus est in homine. Decimus in Passione. Per hos itaque decem gradus, quasi per umbram veteris testamenti, sol justitiæ Christus in nostræ mortalitatis descendit occasum: & per eos iterum post resurrectionem suam in cælum victor ascendit, omnemque illam vetustæ legis umbram veritatis suæ, ac novæ gratiæ radiis illustravit; obscura revelans, clausa referans, & omnia sub velamine litteræ tecta denudans. Et sicut tunc sol lineatim quidem, ac morose processerat; repente autem ad ortus sui est reversus originem; sic nimirum, sic Redemptor noster ea, quæ de Incarnationis suæ mysterio per longa temporum intervalla signaverat, in sola resurrectionis, atque ascensionis suæ gloria subito patefecit. Non ergo mirum, si B. Bonifacius quibusdam gradibus pertingere meruit ad coronam, quandoquidem & Auctor salutis humanæ pro charitate nostra, velut per quasdam dispensationis suæ lineas, descendit ad pœnam. Descendit hic ad occasum, ut ille rediret ad ortum. Pertulit Dominus vesperam temporalitatis nostræ, ut nos reduceret ad lumen in occiduum perennitatis suæ. Sed considerandum est, fratres mei, quomodo B. Bonifacium inter ipsas reprobæ vitæ tenebras, sanctitatis igniculus non deseruit: sed tamdiu illum in minimis fovit, donec ad magna perduxit. Erat enim, sicut in gestorum ejus continetur historia, ebriosus, & adulter, & omnium vitiorum amicus, quæ odit Deus.

Esa. 9.

Gen. 31.

Christi Domini descensus.

Exod. 20. Eccl. 45.

Bonifacii ante conversionem pessimus status.

Audivimus obscurissimas tenebras pravitatis, videamus etiam sublucere, vel tenuem scintillulam rectitudinis. Habebat, inquit, hospitalitatem, largitatem, & misericordiam; quæ tamen tria unum sunt, & unius membra sunt charitatis. Sequitur adhuc historia, & quod breviter præmisit, exponit: qui si aliquando, inquit, videret peregrinum, aut de itinere venientem, cum omni festinatione, & alacritate hortabatur hospitium suum ingredi, & ministrabat ei: noctibus autem circuibat plateas, & vicos civitatis, tribuens eis quæ necessaria erant. Ecce inter

S. Bonifacii hospitalitas.

ter densissima horrescentium dumeta spinarum, & si rara, tamen inventa sunt lilia, floresque virtutum. Et multæ sunt plagæ, quæ volucrem Domini terratenus aggravant: paucæ pennæ, quæ levant. Sed facile est medico animarum Deo patentia vulnera tenui medicamento componere: & ubi sanum quid reperit, cetera, quæ circumquaque putrida sunt, ad salutem pristinam revocare. Porro autem, sicut mari possibile est unius hominis corpus abluere; ita Deo perfacile est, quantumlibet lapsi, quantumlibet peccatoris hominis animam ab omni reatus squalore purgare. Sed sicut quis quamdiu in monte consistit, marinis fluctibus non abluitur; ita peccator quamdiu in tumore superbiæ perseverat, licet larga sit, divinæ pietatis eum abundantia non expurgat. Accedat ergo per pœnitentiam ad fontem misericordiæ, qui desiderat ablui a contagiis culpæ. Et qui sibi a Deo fieri misericordiam postulat, ipse quoque misericordiæ viscera proximis indigentibus clementer impendat. Videtis, fratres charissimi, quia beatum hunc Bonifacium de tot flagitiis, quæ commisit, solum opus misericordiæ liberavit? Ut non modo peccatorum nexus evaderet, sed etiam insignibus victoriæ titulis ad felicem martyrii gloriam perveniret. Et quidem non erat dignus, ut a Deo susciperetur: sed dando sua, promeruit, ut semetipsum Deo sacrificium daret: & qui eatenus carnaliter vixerat, spiritualem se hostiam in odorem suavitatis offerret. Nonnulli namque prius semetipsos offerunt, postmodum sua. Sicut de primi parentis filio scriptum est: *Respexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus.* Sicut enim Abel semetipsum Deo prius obtulerat, & postmodum munera offerebat; ita & Dominus prius ad ipsum, deinde ad ejus munera respexisse perhibetur. Nonnulli vero in primis, quæ sua sunt, offerunt: deinde semetipsos, meritis adjuvantibus, superaddunt. Sicut Cornelius ille Centurio, qui Gentilis adhuc eleemosynis, & orationibus institit. Quibus videlicet suffragantibus, ad baptismi postmodum sacramenta pervenit. Cui profecto Angelus, nec dum percepta regenerationis gratia, dixit: *Orationes tuæ, & eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Domini: & nunc mitte viros in Joppen, & accersi Simonem Petrum. Hic dicet tibi quid te oporteat facere.* Ac si perspicue diceret: jam Deo, quæ tua sunt, obtulisti: de cetero nihil superest, nisi ut & ipse debeas munus longe præstantius tuis muneribus superaddi: tuisque te facultatibus possessor adjicias, ut unum ex omnibus, non jam sacrificium, sed holocaustum potius fiat.

Gen. 4. Alii prius se & deinde sua Deo offerunt: alii contra.

Act. 10.

Ad hujus igitur Centurionis exemplum B. Bonifacius prius dedit sua, postmodum se; quia, juxta præceptum legis, agnum innocentiæ in suis gregibus reperire non potuit, hœdum pœnitentiæ semetipsum offerre curavit. Agnum siquidem innocentes, hœdum offerunt peccatores. Nec mirum si quilibet Sanctus post peccata conversus, hœdus dicitur, cum & ipse, qui de cælo pro peccatoribus venit, per hircum dignatus est figurari. Unde est, quod in Levitico Pontifex viventem hircum hoc modo jubetur offerre, ut posita super caput ejus utraque manu confiteatur omnes iniquitates filiorum Israel, & universa delicta, atque peccata eorum, quæ imprecans capiti ejus, emittat illum in desertum. Quid est autem hircum utrique manui Pontificis subjici, nisi filium hominis in similitudinem carnis peccati venientem per voluntatem Dei, utriusque populi, Judaici videlicet, & Gentilis persecutione gravari? Plane utriusque se voluit manibus subjacere, qui de jugo diaboli utrumque venerat populum liberare. Quid vero est, quod post confessionem, atque imprecationem omnium iniquitatum filiorum Israel super capita ejus, hircus mittitur in desertum, nisi quia is, qui peccata nostra portavit, qui legis maledicta sustinuit, protinus in desertum, ubi nonaginta novem reliquerat, ovem centesimam reportavit? Unde & Apostolus, *Ut nos*, inquit, *liberaret a maledicto, ipse factus est maledictum.* Per hircum ergo figuratus est Dominus, qui pro peccatoribus venit. Hœdum Bonifacius obtulit, qui sese ad portandam crucem ejus post peccata convertit. Et quia in lege præcipitur, ut qui in primo mense Pascha facere non potuerit, faciat in secundo. Primus autem mensis prima est gratia. Beatus hic Martyr, quia Paschalem agnum non obtulerat in primo mense innocentis vitæ, hœdum obtulit in secundo, fructuosæ videlicet pœnitentiæ. Qui dum quærit honorare Martyres, Martyr efficitur; sicut & ille in hospitalitate non dispar Abdias, dum Prophetas pascit in specubus, prophetandi gratiam & ipse meretur.

Bonifacii eleemosyna. *Exod. 12.* *Levit. 16.* *Rom. 8.* *Matth. 18.* *Galat. 3.* *3. Reg. 17.*

Videtis, fratres charissimi, quanta coram Deo eleemosynæ sit potentia; perpendite quanta Imperatricis misericordiæ sit majestas. Nonne enim hæc videtur velut præpotens Regina inter ceteras eminere virtutes, quæ nimirum de communi plebe homines, alium quidem ad prophetiæ provehit gratiam, alii martyrii dat coronam? Illi dat, ut Ecclesiam Christi cælestis oraculi dapibus pascat; isti præbet, ut ad supernæ gloriæ nuptiale convivium, post victoriæ palmam, feliciter epulaturus accedat. Habeamus ergo, fratres, misericordiam, ut & ipsi misericordiam consequamur; curemus eleemosynis, & pietatis operibus, in quantum facultas permittit, insistere. Delectet hospitalitatis, ac fraternæ susceptionis studio deservire: ut qui cælestis curiæ Senatores aspicimus per pietatis opera tantæ dignitatis gloriam meruisse, ipsi saltem proculdubio confidamus ad peccatorum nostrorum indulgentiam pervenire, Veritate pollicente, quæ ait: *Beati misericordes, quoniam ipsis misericordiam dabit Deus*, qui unus & verus in Trinitate perfecta vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Eleemosynæ dignitas. *Matth. 5.*

SERMO XXI.

XV. Maji.

De Spiritu sancto, & ejus gratia.

LÆTAMUR de honestissima petitione vestra, fratres charissimi, & flebiles importunitatis vestræ querelas gaudendi nobis materiam deputamus: quia enim his diebus ad propria peccata familiarius deploranda, non solum remotioris custodiæ obicem corpori, sed & procaci linguæ fræna posuimus. Pulsatis, petitis, &, ut

Octava S. Pentecostes.

ut vobis ædificationis verba proferre non pigeat, instantissime flagitatis, maxime, quia nuper octava sacræ Pentecostes, me tacente, pertransiit, & ideo non mediocre vos arbitramini propriæ salutis incurrisse dispendium, quia mecum non potuistis de Adventu sancti Spiritus frequens habere solito more colloquium. Unde non immerito gratulamur in Domino, dum ad illas vos epulas avidos, atque inhiantes aspicimus, quarum sobrios, & fastidiosos, velut male languescente mentis stomacho, morti proximos judicamus. Et licet vera charitas non patiatur inter fratres diversa sentiri, fateor tamen in hoc articulo cor meum vester mœror exhilarat: atque, ut ita dixerim, amaritudo vestræ tristitiæ meum pectus obdulcat: quia unde pia mens vestra mœrendo tabescit, inde in veræ salutis gaudium proficit, testante Apostolo, qui
2. Cor. 7. ait: *Tristitia secundum Deum salutem stabilem operatur*. Sed qui Sanctorum Patrum homilias legitis, qui quotidie sacri eloquii meditationibus insistere non cessatis, quo pacto inter ipsa plena torrentis circumflui profunda tam aridi, & pauperculi hominis aquam despicabilem sitire dignamini, nisi quia ad hoc non amor scientiæ, quæ inflat, impellit, sed charitas potius, quæ ædificat, attrahit? Si enim vobis, ut deposcitis, officio linguæ currentis eloquerer, quid aliud, nisi eadem ipsa, quæ legitis verbis vul-
2. Cor. 8. garibus iterarem? Tamen quia tantopere id deposcitis, amodo cum in sacris solemnitatibus convenitis, & vosmetipsos e cellulis venientes, tamquam de sepulchris erutos, in resurrectionis gaudium mutuo præsentatis; volo, si præcipitis, prout gratia divina dictaverit, aliquid vobis, juxta rusticitatis meæ rudimenta conscribere, ut & ipse sancto Conventui vestro deesse non videar, præter illa, quæ legitis, saltem parum aliquid, velut agrestes herbas, opulentis ferculis adhibere. Sic itaque vestris desideriis satisfiet, dum quia mihi litterarum copia artificiosa non suppetit, ea, quæ tentavero scribere a vivis modice videantur sermonibus discrepare. Sed unde ista congruentius incipere possumus, nisi a sancto Spiritu, cujus vos nuperrime & solemnia coluisse, & sermonem ex officii nostri ministerio non audisse, graviter suspirare videmus? Et hæc quidem non timide, sed fidenter aggredimur; quia, de quo loqui volumus, ab ipso concipimus, ut loqui digne valeamus.

Sine S. Spiritus gratia nemo potest bene operari.

Primo itaque notandum est, fratres mei, atque omni annisu memoriæ commendandum; quia nisi quis gratia sancti Spiritus mereatur afflari, licet conetur, licet ad tempus eniti videatur, numquam tamen ad bona peragenda prorsus assurgere, numquam Deo placiti operis valet fructus afferre. Arbor namque solo radicitus fixa succos ex uligine concipit, quibus per interiora diffusis, & in incrementa se roboris erigit, & germen emittit. Quique autem fideles arbores sumus intra sanctæ nemus Ecclesiæ illius summi Agricolæ dispositione plantati. Quam plantationem Paulus indicabat Ephesiis, cum dicebat: *Ut det vobis secundum divitias gloriæ suæ virtute corroborari per Spiritum ejus in interiorem hominem, Christum habitare per fidem in cordibus vestris, in charitate radicati, & fundati*. Terra autem nostra, ubi spei nostræ radix innititur, illa profecto est, de qua per Psalmistam dicitur: *Portio mea in terra viventium*; sive etiam humanitas Christi, de qua idem Propheta alibi perhibet, dicens: *Etenim firmavit orbem terræ, qui non commovebitur*. Si ergo ut infructuosæ arbores arescere nolumus, si securibus excidi, ac deputari ignibus inutiliter formidamus, in illa supernorum civium patria, in humanitate Redemptoris nostri per charitatis glutinum spei nostræ radix semper inhæreat, ut ad proferendos bonæ operationis fructus, in robur fortitudinis firmiter convalescat. Sed sicut arbor si vegetantis succi humore deseritur, protinus exsiccatur; sic & anima nostra, nisi Spiritus sancti gratiæ fuerit rore perfusa, funditus arefacta, ad nullius sanctæ operationis germen poterit esse fecunda. Ille enim lumen mentibus ingerit, desiderium excitat, vires infundit. Illustrat siquidem, ut videamus; provocat, ut velimus; roborat, ut bona, quæ volumus, implere valeamus. Ex illa nempe fecunditate prodeunt lacrymæ nostræ, ex illa compunctiones mentium, ex illa confessio peccatorum. Sicut enim anima est vita corporis: ita & vita animæ nostræ Spiritus sanctus est. Et sicut corpus nostrum, anima recedente, collabitur, ita & eadem anima, si spiritus vivificator abscesserit, necesse est, moriatur, sine cujus videlicet munere nec ad agnitionem Dei qualibet ratione pertingere, nec ea, quæ Dei sunt, possumus aliquatenus penetrare, Apostolo teste, qui ait: *Spiritus sanctus omnia scrutatur, etiam profunda Dei*. Cui mox sententiæ consequenter adjungit: *Quis enim scit hominum, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est?* ita & quæ Dei sunt, nemo cognovit, nisi Spiritus Dei.

Arbores uligine fecundari.

Christiani sunt arbores & agricultura Dei.

Ephes. 3.

Psal. 141.

Ps. 92. & 94.

S. Spiritus in anima fructus.

S. Spiritus fidelis animæ vita.

1. Cor. 2.

Sed an vultis, fratres charissimi, fortassis inquirere, qui scire possumus, an habeamus Spiritum Dei? In hoc profecto constat, quia Spiritum Dei habetis, si Deum vere cognoscitis. Si enim juxta Apostolica verba, *nemo quæ Dei sunt, novit, nisi Spiritus Dei*; quis ipsum possit Deum cognoscere, nisi ejus Spiritum meretur habere? Sed hoc ipsum forsitan adhuc vobis in dubium venit, an cognoscatis Deum. Sed audite Joannem Apostolum dicentem: *Qui dicit se nosse Deum, & mandata ejus non custodit, mendax est*. Ille igitur vere Deum cognoscit, qui ejus mandata custodit. Unde & ille perfectus mandatorum Dei custos securus ajebat: *Nos spiritum hujus mundi non accepimus, sed Spiritum Dei, qui ex Deo est*. Quis est autem spiritus mundi? Ille profecto est, qui suadet homines divina præcepta contemnere, terrenis negotiis delectabiliter insudare, mundanæ dominationis culmen appetere, carnalis illecebræ passionibus turpiter subjacere, transitoriæ possessionis fines extendere, tumido superbiæ fastu super proximos jura potestatis ambire. E contra, Spiritus, qui ex Deo est, quas replet, mentes ad cælestia provocat: & expulso corporis & negligentiæ frigore, ad amorem divinum inflammat; petulantia carnis desideria reprimit, & liberum cor ab omni terrena delectatione suspendit. Ille reddit hominem ad despicienda prospera rigidum, ad adversa superanda robustum; ille exhibet bene viventibus humiliter subditum;

Ibid.

1. Joan. 2.

1. Cor. 2.

Spiritus Dei, & spiritus mundi quid efficiant in anima.

tum; ille objicit prave agentibus in jura liberæ auctoritatis erectum; ille, quem replet, prudenter inebriat, atque a sensu vitæ præsentis scienter alienat. An non erant illi divina sobrietate veraciter ebrii, de quibus a male insanientibus dicebatur: *Quia musto pleni sunt isti?* Numquid non quædam divina ebrietas est, præsentia, & præ oculis posita, cuncta despicere: atque ad ea, quæ non videntur, toto mentis desiderio medullitus anhelare; mollia quæque, & jucunda contemnere; dura vero, & aspera pro divino libenter amore perferre? Hanc ebrietatem, fratres mei, continuæ nobis, necesse est, orationis instantia quærere: hanc, velut aridis mentis nostræ faucibus, tota debemus intentione sitire.

Act. 2. Divina ebrietas quæ sit.

Quærat ergo assidue anima nostra hunc Spiritum, quo vegetante vivat, quo illustrante videat, quo docente sapiat, quo duce, inoffenso amoris cursu, ad patriam tendat. Quæramus itaque a Deo nostro, non quod quilibet pauperes ab hujus mundi divitibus quærunt, non videlicet nummum, non digestibilem cibum, non nudi corporis indumentum. Scit enim ille, qui ad hæc nos esse solicitos vetat, quia his omnibus indigemus. Illud itaque flagitemus, quod & nobis est præ omnibus necessarium; & ille magis dare petentibus delectatur. Illud, inquam, ab eo sine cessatione quæramus, ad quod nos ipse & quærendum provocat, & ad sperandum certa promissione confirmat, dicens: Quia si petimus, si pulsamus, *aperietur* nobis; *& pater* noster *de cælo dabit spiritum bonum petentibus se*. Sed qui e divite nostro eleemosynam quærimus, ut impetrandi copia concedatur, quærendi formam ab hujus etiam mundi pauperibus mutuemur. Pauperes enim cum ab altiora degentibus aliquid accipere gestiunt, ora mox sacculorum laxant: & sic ad accipiendum parati, quibus prævalent, vocibus clamant; ut dum sic paratus quisque per speculare domus aspicitur, facile misericordiam consequatur. Sacculus quidem noster, cor nostrum est, in quod, si volumus, nova cælestis gratiæ dona suscipere, ab omni terrena concupiscentia, fermento videlicet veteri, necesse est, vacuare. Cujus profecto sacculi sinum indubitanter expandimus, si perfecti amoris incendio donis cælestibus inhiamus. Hujus sacculi bene Paulus ora laxaverat, cum dicebat: *Os nostrum patet ad vos, o Corinthii, cor nostrum dilatatum est*. Hunc laxare & illos monuit, cum subjunxit: *Non angustiamini in nobis*. Et paulo post: *Tamquam filiis dico, dilatamini & vos*. Consideremus etiam quomodo se pauper ille ad percipienda de supernis munera præparaverat, cum clamabat, cum vociferabatur, cum precabatur, cum interioris organi voces ingeminabat, dicens! *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum*. Ac si aperte dicat: Cor meum, Domine, ad capienda tuæ largitatis munera præparo, qui a cunctis hoc pravæ cogitationis squaloribus purgo: nihilque in eo relinquitur, quo gratiæ tuæ munus desuper veniens refundatur. Ego curavi, quæ intus male servabantur, egerere; tu illud accelera dono tuæ pietatis dignanter implere. Cor meum vacuefactum, atque ad te paratum teneo; quia effossis ex eo vitiorum ruderibus ad amplectendam tui spiritus gratiam tota mentis intentione suspiro. Ecce pauper Dei cor tenes paratum, qui a pravis illud servas cogitationibus mundum. Sed nisi clamantem, nisi vociferantem audiat quis de eminentioris cœnaculi penetralibus eleemosynam pauperi porrecturus, nemo accedat. Postquam ergo dixit: *Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum*, protinus addidit: *Cantabo, & psalmum dicam Domino*; tamquam diceret: cor utique meum præparo, & voces importunæ postulationis emitto; ut & vox ad miserendum audita permoveat; & paratum cor, id, quod ex largitate miserentis emittitur, non effundat.

Matth. 7. & Luc. 11.

Pauperum in eleemosyna petenda habitum in oratione imitari oportet.

2. Cor. 6.

Ibidem.

Psal. 56. & 107.

Ibidem.

Hæc nempe duo, fratres mei, vobis permaxime necessaria sunt, qui eremi remotiora studio singularitatis incolitis, qui contemplativæ vitæ speculationibus insudatis. Expedit vobis assidue psalmorum modulationi, & crebris orationibus vigilanter insistere, & contra cogitationum ingruentium impetus omni virtutum conamine dimicare. Eliminemus igitur omnes spurcitias de nostri cordis hospitio, & quibus possumus variis virtutum floribus aspergamus. Delectetur Deus nitidum nostri pectoris tabernaculum ingredi, & suavibus in eo bonorum operum deliciis epulari. Sicque præparato, atque composito decoro intimæ domus ornatu, psallamus, oremus, & quibus illum possumus, clamosæ mentis supplicationibus invitemus. Sicque complebitur in nobis prophetica vox illa, qua dicitur: *Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum; cantabo, & psalmum dicam Domino*. Deprecemur ergo assidue Redemptorem nostrum, & totis illum visceribus imploremus, ut cor nostrum dignetur clementer invisere, & dimota omni vitiorum caligine, gratia sancti Spiritus illustrare; quatenus quo in illum regenerante credimus, eodem inspirante, recto tramite ad ipsum pervenire valeamus. Qui cum Deo Patre, & eodem Spiritu sancto, vivit & regnat per omnia sæculorum. Amen.

Eremitis necessaria studia, & cur?

J U N I U S.

S E R M O XXII.

III. Jun.

De SS. Mart. Laurentino, & Pergentino.

Hodierna festivitas, dilectissimi, sicut nostis, in honore BB. Martyrum Laurentini, & Pergentini, venerabiliter colitur, & quasi duobus aureis sideribus eorum dies natalitius illustratur. Hoc plane geminum sidus, si dili-

Festum SS. Laurentini, & Pergentini.

diligenter attendimus, per hujus vitæ pelagus navigantes errare non possumus, sed post emensa fluctuum, procellarumque discrimina ad sinum quieti portus cum gaudio pervenimus. Unde non sine quodam dispositionis supernæ præsagio tale vocabulum sortiti sunt, ut Pergentinus dicantur, & Laurentinus. Pergunt enim uterque simul ad lauream, & præcedentes nos, si non eos sequi negligimus, provocant ad coronam. Omnes enim quicumque non segnes, sed ferventes, & agiles ad patriam properant, non in itinere gressus figunt, sed pergentes assidue de virtutibus in virtutes, de bonis ad meliora contendunt. Nec in hujus peregrinationis itinere cives se, vel habitatores ostendunt, sed velut hospites semper, & exules transeunt. Unde & Petrus, *Obsecro*, inquit, *vos tamquam advenas, & peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam.* Et Paulus ait: *Non habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus.* Hinc etiam Paulus ille qui progrediens ex Ægypto, terram repromissionis ingressus est, Hebræus, id est, transiens, vocatus est. Et quicumque de vitæ carnalis Ægypto, terram, quæ mel, & lac fluit, ingredimur, non vestigia figere, sed assidue transire jubemur; ut juxta Joannem: *Qui justus est, justificetur adhuc, & qui sanctus est, sanctificetur adhuc.* Lac etenim de carne fluit, mel de superioribus in ima descendit. Et quæ est illa terra lactis scilicet, ac mellis irrigua, ad quam tantopere provocamur, nisi mediatoris Dei, & hominum una persona? In qua nimirum & caro manifesta est, quæ de Virgine prodiit, & divinitatis interna dulcedo, quæ de substantia paterna processit.

Laurentini & Pergentini etymon.

I. Pet. 2.

Hebr. 13.

Apoc. 22.

Christus Jesus est terra promissionis.

Ad quam sane terram nonnisi Hebræus, immo, ut ita loquar, nemo nisi Pergentinus, & Laurentinus admittitur; quia quisquis pervenire laborat ad Christum, necesse est ut nequaquam in hoc mundo mentis suæ figat velut in habitatione vestigium: sed Hebræum se semper ostendens, & cum Pergentino per viam justitiæ transiens pergat, & cum Laurentino simul de suis laboribus non hujus vitæ commoda, sed coronam tantummodo gloriæ concupiscat. De habitatoribus etenim hujus mundi, sicut in Apocalypsi dicitur, beati Martyres clamant: *Quousque Dominus* (sanctus, & verus) *non vindicas sanguinem nostrum de iis, qui habitant in terra?* De his vero, qui non habitant, sed pergendo jugiter transeunt, Esaias postquam præmittit, *habitabit lupus cum agno, & pardus cum hædo accubabit, vitulus, & leo, & ovis simul morabuntur*, protinus addidit: *& puer parvulus minabit eos.* Quis est iste puer parvulus, nisi is de quo per eumdem Prophetam dicitur: *Puer natus est nobis, & Filius datus est nobis?* Qui simul inhabitantes minat, quia ne corda nostra terrenis rebus inhæreant prædonem desiderii cælestis indesinenter inflammat. Et hoc ipsum minare, est ad suum nos amorem flamma continuæ charitatis accendere; ne cum nos vicario simul amore diligimus, ejus, ad quem redire debebamus, obliti, mente in hoc exilio remaneamus. Puer ergo parvulus diversorum animalium turmas minat; quia Redemptor noster, qui multimodas hominum mentes in unanimitate fraterna insolubiliter conflat, dum ad amorem eos patriæ cælestis accendit, in hoc eos mundo quasi pedem figere non permittit. Ad Deum vero non itur vestigiis pedum, sed bonorum gradibus operum: nec ad eum quispiam valet ascendere per corporei conatus aditum, sed per assiduum sancti operis incrementum.

Ad Christum qui perveniant.

Apoc. 6.

Esai. 11.

Quid sit, & puer parvulus minabit. Esai. 9.

Videamus igitur & istos beatos Martyres quomodo non potuerint divino flagrantes igne quiescere, sed semper elaboraverunt de bonis ad optima festinare. Nam dum & ante persecutionis articulum tantæ jam sanctitatis essent, ut signa per eos Deus, & virtutes ostenderet; non isto contenti, pertrahuntur ad judicem, & in bello declarant quantam habuerint & in pace virtutem. Et prius quidem antiqui hostis artifex, & versuta nequitia per vasculum suum cœpit cum eis quasi mitius agere, deinde non valens immobilem eorum ferre constantiam, apposuit in eos crudeliter insanire. Nam carnificibus undique sævientibus, uterque martyr velut una mens, & eadem caro verberibus cæditur, plagarum cæde mactatur, mox carcerali custodiæ traditur, ac famis inopia cruciatur. Sed numquid bellatoribus suis divina protectio defuit, & quod in eis Deus ipse confligeret, evidenti prorsus indicio non ostendit? Nam dum eos carnifices verberibus atterunt, eorum brachia, quæ in ictus debacchantur, arescunt. Ut saxea pectora, & a pietatis visceribus aliena, saltem per carnis arefactæ rigorem, discant cordis habere mollitiem. Et in membrorum suorum nexibus colligant, quam timenda sit virtus, adversus quam tam furiose, tam atrociter dimicabant.

SS. Laurentinus, & Pergentinus ante martyrium miraculis claruere.

Eorum cruciatus.

Jam vero illud quam sublimis gratiæ meritum, quantæ cognoscitur apud Deum familiaritatis indicium, quod in carcere constituti, & triduana simul inedia macerati, angelitus visitantur & mensæ cælestis alimenta percipiunt? In eis quippe Christus esuriebat, in eis supplicia perferebat, cum eis claudebatur in carcere, cum eis in vinculis, cum eis erat comes individuus in tormentis. Et qui dudum inter deambulantes in camino Chaldaico pueros visus est quartus, ipse proculdubio cum istis etiam invictissimis bellatoribus suis factus est tertius. *Ecce*, inquit Rex, *video viros quatuor solutos deambulantes in medio ignis, & nihil corruptionis est in eis, & species quarti similis est filio Dei.* Hinc est, quod & persecutor ille Tiburtius insanientis iracundiæ felle permotus, vaporantes de fornace furiosi pectoris flammas evomuit, & beatos Martyres super ardentes prunas nudis pedibus adstare præcepit. At protinus & carbones extincti, & gloriosi martyrum pedes tamquam super candentia lilia, vel croceos rosarum flores molli sunt vestigio delectati. Nec cessat adhuc ferox nequitiæ spiritus. Nihil intentatum relinquit, sed omnia versutæ fraudis, omnia rabidi furoris argumenta percurrit. Sed quo pluribus jaculis impetit Christi milites, eo reddit cæca crudelitas clariores. Et quanto frementior eis ingruit immanitas prælii, tanto præbetur uberior occasio triumphandi. Itaque statuitur idolum, & insana judicis rabies imperat adorandum. At dum non idolum, sed Deus omnipotens ado-

Angeli eos invisi fuat.

Dan. 3.

Quomodo jussi super carbones incedere, nihil mali ceperint.

adoratur, figura larvalis in pulverem redacta collabitur. Postremo qui dedignati sunt suas idolis inclinare cervices, alacriter gladio beata colla subjiciunt, & sic glorioso sanguine purpurati, ad Imperatorem suum, peracta victoria, revertuntur.

O beata germanitas, quæ nec in conceptione dividi, nec in nativitate discerni, nec in pretiosæ mortis potuit genere separari, pares in pœna, coæquales in gloria. Simul ex maternis visceribus funduntur in mundo, simul ex agone consummati certaminis oriuntur in cælo. Quodammodo felicior iste quam Rebeccæ dicendus est partus. Nam, Scriptura teste, in utero illius collidebantur parvuli, quia sub diversa morum, atque successuum erant qualitate victuri. Unde sibi divinitus dicitur: *Duæ gentes in utero tuo sunt, & duo populi ex utero tuo dividentur, populusque populum superabit, & major serviet minori.* In istis autem nulla diversitas, quos nimirum & non dispar vita confœderat, & individuæ charitatis unanimitas constat. Felicior etiam iste partus, quam fuerit ille Thamar, quo videlicet exorti sunt Phares, & Zara. Quorum alter divisio, alter oriens interpretatur. Et sicut inter se invicem dissidet interpretatio nominum, ita quædam diversitas est in operibus singulorum, sed nec idem tenent in figura mysterium. Beati vero Martyres isti in suorum nominum interpretatione non discrepant, quia quodammodo unum est, quod designant, & nomen utriuslibet utrique concordat. Pergentinus, n. & Laurentinus, uterque pergit ad lauream: & quibus una est via, una est concupiscentia, simul gradientes perveniunt ad coronam. Quamquam & in istis, sicut eorum testatur historia, quædam reperiatur esse differentia. Nam dum eos violentia pertraheret ad Tyrannum, Pergentinus fratri, quoniam eloquentiorem judicabat, respondendi delegavit officium, ut ille velut Aaron loqueretur ad Pharaonem, dum assisterent ante præsidem. Hoc igitur inter hujus beatæ germanitatis geminos distat, quod inter Moysen, & Aaron differre Scriptura commemorat. Quorum unus de se conqueritur, dicens: *Obsecro Domine, non sum eloquens ab heri, & nudiustertius, & ex quo locutus es ad servum tuum, impeditioris, & tardioris linguæ sum.* De altero vero dicitur: *Aaron frater tuus Levites, scio, quod eloquens sit, ipse loquetur pro te ad populum, & erit os tuum.* Ecce itaque beati Martyres in ea re, quia reperiuntur sibimet invicem fuisse dissimiles, quodammodo Moysi & Aaron extitisse videntur æquales. Et non fortassis incongrue. Sicut enim per illos lex olim data est Israeliticæ plebi; ita per istos Christiana fides, & Evangelium civibus illuxit Aretii. Nam cum Gentilitati adhuc ritus pestilenter inhorresceret, & in Christianum nomen persecutionis furor immaniter ebulliret, tunc scilicet quando B. Donatus pretioso sanguine Aretinam purpuravit Ecclesiam, vigesimus tamen Imperator erat Julianus, sub quo B. Donatus insignis Martyr enituit, a Decio principe, cujus persecutio istos gloriosos Martyres coronavit. Quod si catalogum quoque Romanorum Pontificum studiose percurras, invenies a B. Sixto, cui Decianus furor dum desæviret, servire coactus est, usque ad Liberium Papam, qui Juliani tempore præfuit, duodecim Apostolicæ Sedi præcedisse Pontifices.

Gen. 25.

Gen. 8.

Pergentinus fratri officium respondendi delegavit.

Exod. 4.

Ibidem.

Cum igitur gloriosi Martyres isti tanto tempore B. Donatum præcessisse noscantur, non immerito dicuntur in his regionibus, in quibus passi sunt, credentium duces, fidelium principes, ac totius, ut ita loquar, Aretinæ Ecclesiæ fundatores. Hi profecto nunc micantes gemmæ, & rutilantes sunt margaritæ. Quæ videlicet in Imperatoris æterni diademate pollucibiliter radiant, & inter ignitos supernæ Hierusalem lapides inextinguibili splendore coruscant. Porro sicut geminum oculorum lumen in capite constitutum, subjecta corporis membra condecorat: ita B. Donatus cum duobus his cæli sideribus, quasi sanctitatis caput fideique principium adjacentia quæque loca præcellit: &, ut ita fatear, totum Tusciæ corpus eximii splendoris nitore perfundit. Tanto quippe nunc sunt eminentioris gloriæ claritate conspicui, quanto graviori fuerant rabidi persecutoris immanitate depressi. Igitur de pœnis ad gloriam, de certamine translati sunt ad coronam. Ipse nimirum eis factus est præmium cum recepit, qui se pro eis obtulerat pretium cum redemit, Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXIII.

XXIV. Jun.

I. In Nativitate S. Joannis Baptistæ.

Hodie, dilectissimi, dies illuxit insignis, tanto ceteris diebus sanctior, quanto sanctiorem hominem terris effudit. In hac siquidem die natus est ille Sanctorum splendor, justorum gloria, lætitia Angelorum, excellentissimus homo, consanguineus Christi, amicus Sponsi, Sponsæ præparator. Unus est, & secundum non habet, qui choris intertextus Angelicis, sublimioris coronæ titulis universitatis humanæ transcendit ascensum. Denique *inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista.* Felix homo, qui feciliter cælorum perambulans officinas, cursu velocissimo sequitur Redemptorem, nec alicujus intercluditur fastigio dignitatis, quem summæ felicitatis immensitas largius irroravit. Lætantur Angeli, & utriusque naturæ numerositas admiratur hominem sic ingressum abyssum luminis, & in æternæ divinitatis pelagus absorptum, ut ipsam reverberet Angelicæ puritatis originem. Eleventur omnes, & meritorum prærogativis ante consistorium majestatis exultent; non erit tamen, qui ad Baptistæ Joannis privilegium audeat aspirare. Age jam aggrediamur virtutum insignia, quæ Deus majestatis in amico suo gloriosa cumulatione signavit: sic enim ab ortu vitæ usque ad occasum cum hominibus conversatus est, ut forma vitæ, morum informatio habeatur. Et licet hic sermonis aurei non rutilet pulchritudo, tentabimus tamen rerum veritatem qualicumque stylo perstringere, illud Sapientis attendentes, Prudentibus viris non placere phalerata, sed fortia.

Præconia S. Jo: Baptistæ.

Matth. 11.

Pri-

Primus honor S. Joan. Bapt. Primus ejus honor eſt, gloria in annunciatione. Non eſt diſſimulanti ſilentio tranſeundum, quam ſolemni glorificatione pueri hujus in hunc mundum nuntiatus ingreſſus. Adeſt Angelus Gabriel, & a ſuperiori cælorum cardine Domini fortitudo deſcendens, ſtat a dextris altaris incenſi: nec quilibet Angelus, ſed ille ſublimior, qui B. Virgini nuntium attulit ſingulare: & electus eſt, ut nuntiaret militem, qui Regem nuntiare debebat. Aſtat ſacerdos ſacerdotalibus indutus, & multiplici veſtimentorum varietate, cæleſtium ſacramentorum præfigurans imaginem, purgationem peccatorum myſtici ſanguinis aſperſione præſignat. Conſiſtit coram arca fœderis, & ante teſtamenti tabulas, urnam auream habentem manna, virgam Aaron, Cherubim, & propitiatorium, ſolemniter infulatus, vultui Dei, gloriæ majeſtatis, rerum omnium Domino, vota percelebrat. Dies iuſtat ſolemnis, & ceteris diebus multitudini Judæorum celebrior, Domini præcipientis atteſtatione ſublimis, plane ſpectabilis, & feſtiva, in qua ſola ſoli Pontifici licebat introire in Sancta Sanctorum, & aſpergine multiformi ſummæ divinitatis iram refrigerare. Convenitur undique in ſanctam civitatem, & populorum turba frequentior cumulat materiam gaudiorum. Inter hæc ſacra conſiſtens Archangelus. *Ne timeas*, inquit, *Zacharia*, *quia naſcetur tibi filius parentum gaudium*, *nobilitas generis*, *orbis exemplum*, *finis legis*, *Evangelii principium*, *mortis expulſio*, *janua vitæ*, *decus hominum*, *converſationis ſplendor*, *omnis juſtitiæ principatus*. Et ne diffuſiore tractatu rerum excellentiam confundamus, naſcentis, & converſantis integritas in libris Evangelicis plenius aſſignatur. (Luc. 1.) (Ibidem. Inſignia ejus epithcta.)

Conſidera nuntiantis ſublimitatem, dignitatem loci, diei reverentiam: & tunc intelligere poteris, quam ſuperexcellenti gloria Joannis Baptiſtæ genitura prædicitur. Salva igitur reverentia Redemptoris, quia non derogamus Regi, ſi Regis militem honoramus: cum ille Dominus, hic ſervus: ille Creator, creatura iſte; digniore præmonſtratione Joannes nuntiatur, quam Chriſtus. Chriſtus fortaſſis in thalamo, Joannes in templo: & non ſolum in templo, ſed etiam ante Sancta Sanctorum in inſigni die ſolemnitatis eorum. Joannes ab eodem Archangelo, in loco digniore, tempore ſacratiore, apertiore miraculo prædicatur. Recole Iſaac ab Angelis nuntiatum, Sampſonem per Angelum prædicatum, & univerſam Nazaræorum ſectam circumſpice, ſolumque Baptiſtam tam in hoc, quam in aliis invenies digniorem. (Gen. 37. Judic. 13.)

Secundus honor. Secundus honor eſt, ſanctificatio in ventre matris. Quicumque de maſſa prævaricatrice mundum ingredimur, longam reſtem originalis peccati trahimus nobiſcum. Solus ille, qui peccatum non fecit, excipitur: quem Virginalis thalamus, ignorante viro, terris effudit. Longe quippe aliter, & diſſimili modo conceptus eſt, Spiritu ſancto tota majeſtate Virginem inundante, atque mundante, ſuperans uſum carnis, naturæ ordinem, viri commixtionem. Sic quippe decebat, ut peccatum neſciret qui peccata tollebat; ut ſimilitudinem carnis peccati ſuſciperet, non autem carnem peccati. Cum igitur omnes in iniquitatibus concepti ſint, neminem umquam mortalium intra materna viſcera ſanctificatum legimus, præter Hieremiam, & Joannem Baptiſtam; quamquam & de ſingulari Virgine nulla ſit ambiguitas, quin ipſa maternis circumſepta viſceribus, ſublimiore ſanctificationis genere mundata ſit, utpote ſacrarium illud, in quo Deus Dei Filius carnem fuerat ſuſcepturus. Sed longe minor Hieremiæ ſanctificatio, quam Joannis. Ille quidem in matris utero ſanctificatus, hic Spiritu ſancto repletus fuiſſe cognoſcitur. Multo quippe excellentius eſt Spiritu ſancto repleri, quam ſanctificari? ibi enim ſanctificatio emundationem, hic repletio inundationem ſignificat. Denique & Apoſtoli, qui manibus ſuis tractaverunt de Verbo vitæ, cum Spiritum ſanctum de Salvatoris accepiſſent afflatu, vix quinquageſimo a reſurrectionis die ad illum gradum pervenire potuerunt, ut diceretur de eis: *Repleti ſunt omnes Spiritu ſancto*. Et licet Spiritus ſanctus largiore tunc munere credentium corda repleverit, hoc tamen Joannes in utero legitur aſſecutus, quod Apoſtolica celſitudo tandem largiore promiſſione meruit obtinere. (Pſal. 50.) (Hier. 1.) (1. Joan. 1. Joan. 20. Act. 2.)

Attende, obſecro, diligenter, quam ordinata diſpoſitione Spiritus ille multiplex Hieremiam ſanctificat, implet Joannem, ſupervenit in Mariam. Et Hieremiæ quidem admiranda ſanctificatio, quia etſi in peccato conceptus eſt, naſcitur tamen ſine peccato. Antequam enim exiret de ventre ſanctificatus eſt: nec poterat naſci non ſanctus, qui in matris utero erat ſanctificatus. Mira res, & a retro tranſactis ſæculis inaudita, hominem conceptum in peccatis, naſci ſine peccato. Joannem vero longe glorioſior virtus implevit, qui & ſanctificatus eſt a peccato, ita & dominante Spiritu ſuperfuſus, ut & purgatus exeat, & repletus. Vere magnus coram Domino, quem Angelus nuntiat, ſanctificat Deus, ſanctus replet Spiritus, vita commendat. Ineffabiliore autem modo ſupervenit in Virginem, quam tota Divinitatis plenitudo ſine menſuræ diſcretione perfudit: ut totam caperet, qui fecit totum; ut non ſolum a peccatis abluta, repleta Spiritu, ſed & de Spiritu ſancto concepiſſe credatur; quia quod in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt. Inde eſt, quod ſingulari prærogativa fides Catholica Filium Dei natum de Virgine, conceptum de Spiritu confitetur; ut Deitatis, & humanitatis indiviſibilis adunata connexio, vocabulorum indifferentia deſignetur. Vides ergo, quam remotiore privilegio *ſpecioſus forma præ filiis hominum*, a filiis hominum in concipiendo diſcretus ſit? Illi etenim de peccatis, & in peccatis concepti ſunt; hic in Spiritu, & de Spiritu ſancto concipitur. Hæc ſane dicta ſunt de conceptione Joannis, nihil præjudicantia ſanius ſapienti. Sed & ſi in aliquo Sanctorum auctoritatibus videntur obviare, volumus, ut ſine omni excuſationum, vel defenſionum patrocinio ſubruantur. (Matth. 1.) (Symbolum Apoſt.) (Pſalm. 44.)

Tertius honor. Tertius eſt, excellentia in exultatione. A ſæculo non eſt auditum quod exultaverit quis in utero matris, cum hic in gaudio exultaſſe legatur. Prorſus obſtupenda dignatio, puerum vix conceptum in motum exultationis erumpere,

re, eique gratanter occurrere servitio dulciore, quem virginali substantiæ præsensit infusum. Beata anima, quæ in via peccatorum non stetit, sed secretiore semita de cælestibus officinis egrediens, inauditæ gratulationis est sortita dulcedinem. Felix Elisabeth, ad quam Mater properat Redemptoris, quam salutatoriis obsequiis cælorum Imperatrix alloquitur. Sed puer multo felicior, qui salutantis majestatem agnoscens, intra viscerum tenebrosa volumina gaudio gaudet, quia vim tam beatæ salutationis attendit. *Luc. 1.* *Et factum est*, inquit, *ut audivit salutationem Mariæ Elisabeth, exultavit in gaudio infans in utero ejus*. Ascendit Virgo cum festinatione in domum Zachariæ ad salutandam Elisabeth, portans in utero Filium Dei, Regem gloriæ, Dominum majestatis. Occurrit Elisabeth, & antiquæ sterilitatis carens opprobriis, amicum Sponsi, præconem Verbi felicissimo ventre deportat. Junguntur amplexus, venitur ad oscula, copulantur felices uteri, Regemque & militem nonnisi duo tenerrimi parietes abjungunt. Quid mirum, si miratur, & exultat puer ad tactum tam proximæ divinitatis afflatus? Poteratne vacare a quocumque miraculo cui præsens aderat Regis præsentia, regnantis Mater, mundi Redemptor? Quid quod non semel tam sanctorum amplexuum fuit celebrata conjunctio? *Ibidem.* *Mansit* autem *Maria cum illa quasi mensibus tribus*, ait Evangelista. Tanto tempore manet cum Elisabeth virginalis integritas, & nunc dulciore colloquio, nunc amplexu feliciore Joannem puerum consecrat, & insignit. Et fortassis usque in diem Nativitatis ejus gloriosa Virgo cum cognata sua morata est, donec puerum natum sinu beatissimo confoveret: & uno pariete remoto, propinquiorem redderet præsentiæ Creatoris. Facile autem hoc ex Evangelio conjectare liquet, quia jam sex menses a conceptione Joannis defluxerant, cum ad Virginem Archangelus missus est, qui renovationem mundi pudori virgineo nova salutatione portavit. Ex hinc Virgo festinat ad Elisabeth, & tribus mensibus præsentia sua cognatæ dignatur hospitium, donec noni mensis fine concluso, nativitas imminet Patriarchæ. *Revelatio facta B. Pet. Dam. ex viva voce Card. Baronii.* Alii, qui librum justorum diligentioribus oculis inspexerunt, ibi se vidisse testantur, quod ipsa Dei Genitrix felicem puerum primum de terra levarit, & cognatæ partum omni profecuta sit servitute. Quocumque autem modo rei hujus veritas decernatur, illud pro certo certum est, quia non parum contulit puero nascituro tam felix, & morosum intemeratæ Genitricis hospitium.

Quartus honor. Quartus vero, gaudium in Nativitate. Erubesce, lucifer, qui mane oriebaris, & conatuum tuorum fractis impulsibus, tandem intellige, quia in novissimo dierum, tamquam perdix stultissimus remanebis. *Esa. 14.* *Gen. 4.* Machinationibus tuis factum est, ut humani generis universitas in peccatis conciperetur, nasceretur in tristitia. Sed ecce iste in utero sanctificatur, oritur in gaudio, lætitiamque mundo sua nativitate refundit. Ecce genus armaturæ, quod tibi constitueras ad victoriam, Joanni nascitur ad coronam. Apprehende arma, & scutum, & toto malignitatis tuæ spiritu debacchare, non tamen poteris irrumpere Joannis privilegium, quod benigna scribentis manus proprio charactere consignavit. Multum deceptus, multum delusus es. An ignoras, quia tibi vir bellator ab adolescentia, & etiam a matris utero consurgit? Nescis, quia a diebus istius *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud*? *Matth. 11. Luc. 1.* An oblitus es, quia iste mittitur parare Domino plebem perfectam? Intuere ordinem rerum, & ab ipsis suæ conceptionis initiis invenies hunc validiore conamine tuam fortitudinem irrupisse. Tu fecisti, ut fratricida Cain, qui prius *Gen. 4.* natus est, pollutus, & obvolutus exiret, & originalis peccati respergeretur infamia. Hunc excepit orbis exterritus, & humani generis subsecuta nativitas ad infinitæ tristitiæ cumulum transmigravit. Nativitas autem hominis istius in gaudio est, & in solemnitatem præclaram. Lætatur orbis, & quatuor mundi climata circumsonant gloriosæ festivitatis instantia, ipsis etiam cælis celebris, & famosa. *Quis putas puer iste erit?* Amicus Sponsi, inimicus tibi, tua potestate potentior. Considerandum est quanta dignitate præpolleat nativitatis hujus celebranda devotio, quantamque gratiam in oculis Ecclesiæ potuerit invenire. Nullius hominis nativitatem, præter solius Dei, ejusque Matris, in auctoritatis arcem recepit Ecclesia, hujus istius exceptione servata. Novit enim, quia melior est dies mortis die nativitatis, & quod ortus hominum tristitia comitetur. Inde est, *Eccl. 7.* quod Martyrum mortes, non nativitates solemnizat Ecclesia: mortem eorum natalitiorum nomine nominans, quibus factus est de morte natalis. Tunc enim inceperunt nasci ad vitam, cum vitam deposuerunt pro vita. Hujus vero Nativitatem Sponsa Christi tanto securius benevolentissima dignatione suscepit, quanto singularius eam veritatis Evangelicæ irrefragabilis commendat auctoritas.

Quintus honor. Quintus est, singularitas in conversione, & conversatione intra teneritudinem annorum. Beatus namque iste puer ad eremum, spiritu ducente, deductus est: nec obstitit ætatis infirmitas, quam majestas Domini fecundabat. Spiritus enim sanctus non attendit differentiam sexuum, fragilitatem corporum, temporum annositatem; sed quemcumque, & quomodo vult dignantissima replet benignitate. Relinquit Joannes mundum, homines fugit, nescit patriam, parentes aspernatur: & in solius divinitatis apicem beatæ contemplationis figit obtutus. Mira rerum conversio, hominem vix mundum ingressum, mundi fugere gloriam, & sæculi cupiditates non solum oblivisci, sed & nescire, perpetuumque cum divinitate stabilire consortium. Recessus montium, sylvarum anfractus, & vallium subterjacens vastitas, puero Patriarchæ domicilia præbuerunt. Non opponatur mihi Hieremias, *Hier. 1.* nec prædicantis pueritiæ virtus audeat obviare; quia si ille consecratur in Prophetam: hic in plusquam Prophetam; & licet *Matth. 11.* ille populo futura prædicat, non tamen conversationis humanæ declinat aspectus. Sic sic Joannes ætatis supergressus infantiam, & nobilioris generis generositatem oblitus, soli vacat divinitati, forma vitæ, monachorum propositum, anachoretarum principium, totius religio-

gionis assertio. Et hæc quidem pro conversione. Porro quanta sublimitas in conversatione fuerit, non est currentis linguæ voluptatibus differendum, sed Evangelicæ dignitatis comprobandum eloquio. *Joannes*, inquit, *habebat vestimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos ejus: esca autem ejus erat locustæ, & mel silvestre*. Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt. Rigida vestis, & durissimis hispiditatibus circumtexta, rigore squalorifero corpus afficit Patriarchæ: carnemque tenerrimam immatura disciplinæ feritate coarctat, teneros artus, & sacratiore Spiritu superfusos continui quassat longitudo martyrii.

Math. 3. Vestis S. Joannis. Matth. 11.

Cibus. Cibus autem ejus qualis erat? Non quæruntur sasides aves, nec per totam discurritur regionem, ut Patriarchalis stomacus impleatur. Sed *erat*, inquit, *esca ejus locustæ, & mel silvestre*. Cæli rore pascitur, & animalis vilissimi satiatur edulio, nihilque coctum accipit jejunantis austeritas. Castigato quippe ventri, & diuturna maceratione distento, ignota fuit varietas ferculorum: nec introivit in os ejus, quod gulam alliceret, sufficeret ventri, stomacho blandiretur. Elias comedit carnes, & si quid aliud apponitur, cum gratiarum percipit actione; nec aliquem, nisi fallor, legimus in veteri officina ad legis hujus aspirasse fastigium. Vestis aspera, cibus tenuis, mens devota, perfectum consecrant Patriarcham.

3. Reg. 17.

Sextus honor. Sextus est, novitas in prædicatione. Hic volo attentius attendat intentio vestra, quia paulo subtilius ordiendum materiæ præcipit magnitudo. Post peccatum Adæ, & illius diluvii vastationem solemnem, electa est justorum infinita pluralitas, cum quibus Deus facie ad faciem locutus fuisse dignoscitur. Transfertur Enoch, eligitur Noe, vocatur Abraham, Isaac diligitur, Jacob Deum facie ad faciem contemplatur, Joseph vocatur mundi Salvator; nec tamen Dei ad illos, vel illorum ad homines fit aliqua mentio de Regni cælestis perpetua mansione. Moyses assumitur in Ducem populi Judæorum, Pharaoni in Deum constituitur. Facit Deus in Ægypto magnalia, & mirabilia in terra Cham, terribilia in mari rubro. Ascendit Moyses ad caliginem, in qua erat Deus. Datur in monte multiplex præceptorum auctoritas. Loquitur ille cum Deo, quasi homo ad vicinum suum. Non est occultatum a Moyse, quod facit Dominus in occulto: & gloriosum nomen Adonai, quod omnibus obvelatum fuerat, revelatur. Sed in his omnibus Regni cælorum memoria nec nominatur, nec auditur. Astat Aaron summus sacerdos, potentis virgæ gestarius, unctus, & delibutus cælestium sacramentorum unctione. Succedit Josue, & omnis illa Judicum multitudo, nec est vel ulla tenuis mentio Regni cælestis. Invenit Dominus David virum secundum cor suum, Salomonem filium ejus sapientia cumulat singulari, & omnem illum prophetalem chorum Spiritus sanctus ordinat, & infundit, nihilque de cælestis Regni gloria prophetatur. Claudit Elias cælum annis tribus, & mensibus sex; Eliseus mortuus mortuum vitæ restituit; & ab his nec vel ulla scintillula beatæ mansionis elucet. Quid plura? A principio mundi usque ad Joannem universitatis

Gen. 5. 6. 23. 28. & 41. Exod. 3. & deinceps. Exod. 4. & deinceps. Jos. lib. Psal. 88. 3. Reg. 11. 3. Reg. 17. 4. Reg. 4.

humanæ electionem recollige, nec in sermone, vel opere illius sanctuarii poteris reperire dulcedinem. Veni ergo ad Joannem, & audi vocem exultationis, vocem novitatis, vocem lætitiæ, misericordiæ verbum, sermonem gloriæ, gratiæ largitatem; quod celaverat Deus, tacuerat Angelus, latuerat Patriarchas, Prophetæ nescierant: *Pœnitentiam* inquit, *agite; appropinquabit enim Regnum cælorum*. Verbum pœnitentiæ dulce, & gloriosum verbum Regni cælorum lætum, & adorandum, illi soli primario conveniens, qui primus novi testamenti posuit fundamenta. Hæc est illa vox, de qua maximus ille contemplator cælestium visionum in hæc verba prosequitur: *Et vox prima, quam audivi, tamquam citharedorum citharizantium in citharis suis*. A diebus Adæ usque ad Joannem organum nostrum versum est in vocem flentium; quia ibi peccatorum frequentia, nec pœnitentiæ locus, duplex erat deplorandi materia. Occidis? occidi juberis? sabbato ligna colligis? lapidari juberis, & ille, cui proprium est misereri semper, & parcere, nisi ferire non novit. Dederat quippe eis præcepta non bona traditor præceptorum & justificationes, in quibus vivere non possent. Hoc est, quod justus miratur, dicens: *Ubi misericordiæ tuæ antiquæ Domine?* Joannes natus ostendit] medicamentum vulneri, peccato pœnitentiam, veniam iniquitati. Hæc est prima vox, quam vox clamantis in deserto proposuit: Et vox turturis audita est in terra nostra. Ex tunc misit in os nostrum canticum novum, carmen Deo nostro, & resonat in ore nostro gratiarum actio, & vox laudis; superexaltatur misericordia judicio, peccatoribus parcitur, regnat pietas, justitia dissimulatur, & miserendi, non feriendi, quærit occasionem misericors, & miserator Dominus. Citharizant ergo in citharis suis, qui voluptatum effusionem pœnitentiæ districtione reverberant: & de profunda peccatorum voragine respirantes, Pharaone submerso, cantant in viis Domini, *quoniam magna est gloria Domini*.

Matth. 3. Apoc. 14. Num. 15. Ezech. 20. Psal. 88. Matth. 3. Cant. 4. Psal. 39. Psal. 137.

Septimus est, dignitas in baptismate. Singularis prorsus humilitas, Verbum caro factum, & in perfectum egrediens virum, relicta hominum universitate, Joannem quærit, Joannem desiderat, ad Joannem vadit. Terribilis in consiliis Deus super filios hominum, portansque omnia verbo virtutis suæ, purgationem peccatorum faciens, venit a Galilæa in Jordanem ad Joannem, ut baptizaretur ab eo. Stupet Joannes, & timore concutitur, totumque Patriarcham infinitus horror insumit. *Ego* inquit, *a te debeo baptizari, & tu venis ad me?* Dicit ei Salvator: *Sine modo; sic enim decet nos implere omnem justitiam*. Acquiescitur utrinque salutaribus monitis, & accingit se Joannes ad baptizandum, & ad suscipiendum Dominum Angelorum. Exuitur vestimentis suis Rex gloriæ, splendor luminis, & figura substantiæ Dei, Joannis manibus attrectatur. Caro illa sumpta de Virgine, candidioreque derivata materia, nudatur in flumine, felicibus Baptistæ manibus infundenda. Descendunt Angeli; & cælorum agmina tota reverentia currunt ad Creatorem, baptizantemque, & baptizatum dominantia numina circumcingunt. Infundit aquam capiti

Septimus honor. Psal. 65. Hebr. 1. Matth. 3. Ibidem.

piti Creatoris creatura nobilior, & Dei verticem mortalis dextera contrectat, & contingit. Pavet cælum, stupet terra, Jordanis arridet, mirantur Archangeli, Dominum Sabaoth inter manus baptizantis includi. Quid est Joannes? Cherubim, & Seraphim vix audent respicere, & tu nudum tenere præsumis? Hic est, in quem desiderant Angeli prospicere; cui, Sanctus, Sanctus, sublimi melodiarum organo beatæ civitatis conventus ingeminat; qui solus habitat lucem inaccessibilem, Dominus virtutum, Deus scientiarum, misericordiarum Pater, & tu non metuis! Tibi datum est, quod omnibus est negatum, baptizare eum, qui baptizat in Spiritu sancto, & igne, virginemque Virginis Filium virgineis manibus irrorare. Totus adstupeo baptizanti, hominemque Dei magistrum revereor, dignantem admiror, veneror dignationem, & hominem video violentiam ipsis cælis inferre. Porro illud quale est, quod in isto baptismate terminatur lex, finem accipit prophetia, & omnis illa sacrificiorum multitudo propulsatur, & pellitur. Hic incipit, & stabilitur novæ regenerationis perduranda purgatio, & in unam baptismatis formam legalium transeunt dispendia figurarum. Ad ablutionem enim aquæ, & invocationem sancti Spiritus, sepelitur hircorum, & vitulorum sanguinolenta congeries, & pecora pecoribus judæis relinquimus, illud Davidicum attendentes: *Holocaustum & pro peccato non postulasti*.

1. Pet. 1. Esai. 6. Apoc. 4. 1. Tim. 6. Psal. 39.

Octavus honor.

Octavus est, prima revelatio de Trinitate. A creatione cæli, & terræ usque ad hunc locum, numquam Trinitas hominibus manifeste apparuit; sed rerum, & verborum involucris involuta fuit tantæ claritatis æternitas. Denique creationem hominis Creator rerum summa dignitate commendans, *Faciamus*, inquit, *hominem ad imaginem*, *& similitudinem nostram*. Reverendum revera privilegium, nec ulli traditum creaturæ. Creatur illa sublimior numerositas Angelorum, & elementorum omnium ordinatur variata connexio, sed omnipotentis præsentia tantum opus alta taciturnitate prospectat. Ut vero venitur ad hominem, & nobilis creatura creari disponitur, accingit se Trinitas ad creandum: & consilium accipit Sapientia, ut creaturæ dignitas Creatoris privilegio clara esse monstretur. Nec ibi tamen satis aperte divinæ majestatis eluxere vocabula, cum ad Angelos obsequentes quidam referant divini sermonis oraculum: vel, si minus hoc cautum est, signata pluralitas absque nominum differentia prædicetur. Abraham tres vidit, & unum adoravit. Sed & ibi Scripturæ sacræ reverentia nunc mixtim, nunc separatim claudit eloquium; ut modo Dominum, modo viros placeat nominare. Judæi tamen longam hic texunt reprehensionis parabolam, tres Angelos a Domino missos asseverantes, unum ad nativitatem Isaac prædicendam, duos ad Sodomam subvertendam: Illum enim, cum quo locutus est justus, dicens: *Domine, si inveni gratiam in oculis tuis*; prophetali spiritu somniant cognovisse, nativitatis Isaac advenisse præconem. Illum adorat, sicut Bersabee David Regem, sociisque ejus propter ipsius reverentiam indefessus assistit. Unde & nonnisi duo in subversione civitatum infelicium numerantur, illo superius jam reverso, qui nativitatem Isaac fideli devotione compleverat. Tres enim viri Saram vocari præcipiunt, sed unus est, qui promissionis insperatæ manifestat arcanum. Hæc Judæi, & qui magis elegerunt Judaizare, quam credere. Sed, ut breviter concludamus, omnis illa sive Patriarcharum, seu prophetantium copulata societas, nullam vel in sermonibus, vel in rebus de Patre, & Filio, & Spiritu sancto reperitur aperte fecisse mentionem. Veni ergo, & intuere filium Zachariæ Deum, & hominem propriis manibus continentem: & vide, quia cæli aperiuntur ibi, & descendit Spiritus sanctus corporali specie sicut columba in Christum; & vox Patris audita est: *Hic est Filius meus dilectus*. Vides, quia ad sacratissimorum nominum novitatem cælorum palatia reserantur? Pater auditur in voce, Filius baptizatur in flumine, Spiritus sanctus in columbæ specie demonstratur. Adest Joannes totius medius Trinitatis, gloriosumque Baptistam sanctificant indivisæ substantiæ personata vocabula; & nomen Trinitatis prioribus sæculis obvelatum, absque totius velaminis obumbratione relucet. Domine, quis est iste, quia innotuisti ei?

Gen. 1. Gen. 18. Ibidem. 1. Reg. 1. Matth. 3.

Nonus honor.

Nonus est, testimonium sapientiæ. Cum audisset Joannes in vinculis opera Christi, misit ad eum Discipulos suos; & responsum est eis: *Cæci vident*, & cetera, quæ veritatis Evangelicæ prosequitur copiosa narratio. Recedentibus autem nuntiis, ne forte in eorum præsentia adulationem redolere videretur, cœpit Jesus dicere ad turbas de Joanne: *Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam?* O mira testificatio Redemptoris! Quis ingressus est mundum, & mundum vel in aliquo non cognovit? Quis est, quem vel ventosa felicitas, vel adversitas turbida, vel cujuslibet peccati aura tenuior non inflexit? Ad extremum subinfertur, quod terram excedat, transeat cælum, ipsumque verticem Angelicæ dignitatis attingat. *Inter natos*, inquit, *mulierum*, *non surrexit major Joanne Baptista*. Quid vis amplius? de nullo alio dici potuit, dicit Augustinus, quod dictum est de Joanne. Non opponas mihi Evangelistam inter ceteros Apostolos magis dilectum? non Apostolorum Principem omnibus Apostolis antelatum; non Vas electionis ad cæli tertii secreta translatum; nec Apostolicus splendor audeat occurrere Præcursori; quia jam omnes isti adolescentiæ metas excesserant, cum a Veritate prolatum est: *Inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista*. Considera mansiones regni, & universum ordinem humanæ generationis obambula, solumque Joannem tam novis, quam veteribus videbis esse præpositum.

Matth. 11. Christus, ut Joannem commendarit. Ibidem. Augustin.

Decimus honor.

Decimus est, assertio matris Ecclesiæ. Texitur ora chlamydi unguentumque profusum in capite, extremam quoque vestimenti fimbriam inundanter infundit. Illa enim mater, & magistra omnium Ecclesiarum Ecclesia Romana, cui dictum est, *Ego pro te rogavi*, *ut non deficiat fides tua*; in honore Joannis Baptistæ, post Salvatoris nomen consecrata est, & signata. Dignum namque erat, ut sententiam Sponsi Sponsæ sequeretur auctoritas, & singularem

Romana Ecclesia rum omnium mater.

ami-

amicum ejus illuc proveheret, ubi principatum ipsa conscendit. Electio proculdubio singularis, in illa ipsa urbe Joannem primatum Ecclesiæ vindicare; quem duo cæli luminaria morte clarissima consecrarunt. Crucifigitur Petrus, Paulus obtruncatur, dignitas remanet Præcursori. Purpuratur Roma multitudine Martyrum, totaque sublimitas beato refunditur Patriarchæ. Joannes ubique major, in omnibus singularis, mirabilis super omnes. Quis sic gloriose annuntiatus est? Quis ita specialiter in matris utero Spiritu sancto legitur fuisse repletus? Quem legistis infra matris uterum exultasse? Cujus nativitatem vidistis celebrare Ecclesiam Dei? Quis sic puer eremum concupivit? Quis ita legitur sublimiter conversatus? Quis pœnitentiam, & Regnum cælorum primus ostendit? Quis baptizavit Regem gloriæ? Cui se primum Trinitas revelavit? Cui tale testimonium perhibuit Deus? Quem sic honoravit Ecclesia? Vide si non hæc omnia ita singulariter sunt huic singularia, ut nullus mortalium prædictis dignitatibus audeat inhiare.

Luc. 1.

Forsitan mihi disponis opponere, quia sic ista habet propria, ut cetera sanctorum communia non attingat. Audi ergo: Joannes Patriarcha, immo Patriarcharum finis, & caput; Joannes Propheta, immo plusquam Propheta: quia quem venientem nuntiat, digito demonstrat: Joannes Angelus, sed & inter Angelos electus, Salvatore testante, qui dicit: *Ecce mitto Angelum meum, qui præparabit viam ante faciem meam.* Joannes Apostolus, sed & Apostolorum primus, & princeps; quia, *fuit homo missus a Deo.* Joannes Evangelista, sed & Evangelii primus messor, prædicans Evangelium Regni. Joannes virgo, immo virginitatis insigne, pudicitiæ titulus, castitatis exemplum. Joannes Martyr, sed & Martyrum lumen; inter nativitatem, mortemque Christi, constantissimi forma martyrii. Prætereo, quia Vox clamantis in deserto, quia Præco Verbi, quod Judicis Præcursor. Illud quoque relinquo, quia usque ad Joannem lex, & Prophetæ, quia Joannes ipse est Elias, quod lucerna sit ardens, lucens, quod amicus Sponsi, Sponsæ præparator. Silentio transeo, quod sic novem Angelorum ordinibus insertus est, ut etiam ad Seraphim apicem transferatur. Verum hoc laboriosi operis est, & sensus nostri paupertas non sufficit. Sufficiant hæc ad præsens, quæ dicta sunt de laude Joannis ad gloriam Redemptoris, qui est Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

Epitheta S. Joannis. Joan. 1. Matth. 11. Joan. 1. Esa. 40. Matth. 3.

XXIV. Junii.

SERMO XXIV.

II. In Nativitate S. Joannis Baptistæ.

HODIERNA festivitas, dilectissimi, toto terrarum orbe conspicua, mentes nostras eo clarius splendore quodam novæ lucis irradiat, quo & primordium nostræ redemptionis, ac veri luminis ortum, ut recolamus, invitat. Cui enim meditanti nativitatem Joannis, non mox occurrit nativitas Christi, præsertim cum nascendi Joannem de patre sene, & sterili matre, nulla alia extiterit causa, nisi ut mirabiliter natus præcederet singulariter nasciturum. Amicus videlicet Sponsum, famulus Dominum, vox Verbum, lucerna Solem; præco Judicem, salvatus præcurreret Salvatorem. Testatur & ipse Joannes, hanc esse sui adventus causam, non ut simpliciter veniret, sed ut Dominum ad suæ manifestationis indicium præveniret. *Post me*, inquit, *venit vir, qui ante me factus est; quia prior me erat: & ego nesciebam eum: sed ut manifestaretur in Israel, propterea veni ego in aqua baptizans.* Prævenit eum nascendo, prædicando, baptizando, moriendo, postremo & ad inferos descendendo. Præcessit itaque Dominum, præcessit & semetipsum. Ante enim quam conciperetur in utero, paternum os incredulitas clausit: quod ipse ante quam loqueretur, expressione sui nominis mirabiliter reseravit. Plane cum nec dum posset hominibus verba depromere, potuit exultando latentem in utero Virginis Regem cæli maternis visceribus nuntiare. Spiritus enim sanctus, qui eum, antequam vitales carperet auras, animavit, ipsum quoque materni pudoris hospitium, in quo degebat, implevit. Unde Elisabeth: *Ecce*, inquit, *ut facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo.*

Cur Joannes nascitur. Joan. 1. Luc. 1.

Ubi quærendum est, quomodo fieri potuit ut in eum Spiritus sanctus sua dona diffunderet; cum, juxta ritum conditionis humanæ, adhuc in iniquitatibus conceptus existeret, & necdum originalis peccati vinculum, percepta legalis observantiæ circumcisione soluisset; cum per Moysen divina vox dicat: *Masculus, cujus præputii caro circumcisa non fuerit, peribit anima illa de populo meo, quoniam pactum meum irritum fecit.*

Joannes quo pacto in utero plenus Spiritu S.

Sed notandum est, quia Spiritus sancti gratia lege non stringitur, necessitatis vinculo non tenetur; sed sicut ubi vult, spirat; sic & quibus vult gratis sua dona dispensat. Nam & Cornelium Centurionem, antequam baptismi susciperet lavacrum, inspiravit: & in quosdam adhuc Gentiles, loquente Petro, non solum, ut Scriptura testatur, cecidit; sed etiam, ut linguis loquerentur, instruxit. Quid ergo mirum, si B. Joannem ante legalis mandati quodcumque remedium Spiritus sanctus † implevit, quem ipsius legis, & Prophetarum, ac totius veteris Testamenti limitem quemdam, atque, ut ita loquar, intransineabilem terminum providentia divina constituit? Lex enim, & Prophetæ, ut Veritas ait, usque ad Joannem. Joannes enim iste cum Domino circumcisionem quidem in sua carne suscepit, sed suscipiens terminavit. Et ideo qui novæ gratiæ præco, & magnificus annuntiator enituit, ad evadendum originale peccatum circumcisione non eguit; sed eum supra legem, supra humanæ conditionis ordinem electio divina provexit: cui etiam tanti honoris collata est gloria, ut nativitati ejus ipsa Dei Genitrix interesset, ejusque principium, latens in utero mundi Conditor sua præsentia dedicaret. Testatur hoc Lucas Evangelista, cum dicit: *Mansit autem Maria cum illa*, videlicet Elisabeth, *quasi mensibus tribus, & reversa est in domum suam.* A conceptione quippe Domini, usque ad nativitatem B. Joannis tres menses sunt. Nolebat itaque Maria di-

Act. 10. Ibidem. * replevit. Matth. 11. Luc. 1.

discedere, donec grandævæ puerperæ ministerium sedulitatis impenderet: & quæ gestabat in aula sui corporis Regem, cerneret anteire præconem. Felix partus, quem illa lux excipit, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. *Joan. 1.*

Sed dum hæc loquimur, repente quæstio nobis oboritur, quæ dubietatem inferre non sine causa videatur. Testatur etenim Dominus, quia inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista. *Matth. 11.* Exclusit itaque majorem, non negavit æqualem. Hinc est, quod ad Zachariam Angelus dicit: *Ipse præcedet ante illum in spiritu, & virtute Eliæ.* *Luc. 1.* Par ergo Eliæ Joannes videtur, in cujus spiritu & virtute venturus asseritur; præsertim cum & alibi ipsa veritas dicat: *Elias jam venit, & non cognoverunt eum, sed fecerunt in eum quodcumque voluerunt*: *Matth. 17.* & si vultis scire, Joannes ipse est Elias. Sed ecce e diverso illud occurrit, quod Eliseus duplicem Eliæ spiritum, juxta modum suæ petitionis accepit. *Obsecro, Domine, ut fiat spiritus tuus duplex in me.* *4. Reg. 2.* Quod si Eliam Eliseus dupliciter antecellit, æqualem Eliæ Joannem, quomodo non superat, quo inter natos mulierum major nemo surrexit?

Verumtamen, ut solvatur quæstio, ponderandus est sensus; ut quod durum in verbis exterioribus sonat, de pia intentione procedere discretio sobrie sentientis intelligat. Durum quippe sonuit, quod Eliseus duplicem magistri spiritum petiit; cum non sit discipulus super magistrum. *Matth. 10.* Sed ex pura mente petitio ista processit; quia non terrenum aliquid, sed spiritualem gratiam postulavit. Unde & Elias quasi subindignatus incauta discipuli verba redarguit, cum ait: *Rem difficilem postulasti*: *Ibidem.* simplicitatem vero piæ intentionis aspiciens, præsto subjungit: *Attamen si videris me quando tollar a te, erit quod petisti.* *Ibidem.* Non videlicet duplicitas, quam incautus sermo profundit: sed donum spiritus, quod humili, ac sincera mentis intentione quæsivit. *Quo pacto Eliseus duplicem spiritum accep...* Hoc itaque modo nequaquam Joannem superat Eliseus, sicut nec major est, quam Elias. Verumtamen si sacræ historiæ tenorem inspicimus diligenter, uberiorem, sive clariorem Eliseum, quam Eliam in miraculorum fuisse virtutibus invenimus. Ille nimirum vivens defunctum puerum vitæ restituit; *3. Reg. 17.* iste jam mortuus mortuum suscitavit. *4. Reg. 13.* Illo prophetante, hydria farinæ, & lecythus olei non defecit; *3. Reg. 17.* iste obsessæ, & afflictæ civitati protinus in diem alterum incredibiles hostilium castrorum copias obtulit. *4. Reg. 6.* Atque, ut brevi cuncta concludam, Elias duodecim, Eliseus, ut Scripturæ veritas tradit, viginti quatuor miraculorum signis enituit, quæ videlicet, quia fastidium devitamus, hic enumerare postponimus. *Eliseus major Elia, & qua ratione.* Quomodo igitur hujus me nodo quæstionis expediam, ut prolata magnitudine Joannis, non vacillet sententia Veritatis, qua dicitur in natis mulierum non esse majorem Joanne Baptista? Nam si major est Eliseus, quam Elias, ergo major est & Joanne. Quod fieri impossibile est.

Sed notandum, quod aliud est magnum quid agere in signis miraculorum, aliud magnum esse in excellentia meritorum. Nam si de miraculis agitur, nullum fecisse miraculum Joannem in Scripturarum paginis invenitur. Sed numquid propter hoc infimus erit omnium Sanctorum, quia nulla traditur signa fecisse virtutum? Eliseus ergo major est quam Elias in exhibitione signorum, quem tamen nequaquam superat in cumulo meritorum. *Joannes, qua ratione major Elia, & aliis.* Ita & Joannes par quidem est Eliæ; quia sicut ille præco futurus est Judicis; ita & hic præcursor factus est Redemptoris; sed major Elia, quia quem demonstravit, etiam baptizavit. In illo denique baptismatis sacramento Jordanis unda magis est lota, quam lavit, ex qua insuper vim sanctificationis omnis ubique terrarum aqua concepit. Illic B. Joannes vocem Patris audivit, Spiritum sanctum in columbæ specie descendentem aspexit, tremendum Angelis Dei Filium suis manibus inclinatum, aquis intinxit. Illud enim fundamentum, & origo baptismatis rebus ostendit, quod Veritas postmodum Discipulos agere verbis virtute plenis edocuit. *Ite*, inquit, *docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* *Matth. 28.* Illic res manifesta, & non verba; hic verba, & res vera; sed occulta. Joannes itaque humanorum limes est meritorum. Quantumcumque enim Apostolici Senatus excellat auctoritas, quantumcumque vel Patriarcharum fides in divina agnitione proficiat, vel Prophetarum oracula ad referenda arcana mysteria convalescant, quantumlibet certe cumuletur tiumphantium gloria Martyrum, quantumvis effloreat vernans pudicitia Virginum, vel in verbis vitæ se exerceat lingua Doctorum; citra metam Joannis omnia cohibentur, nihilque virtutis humanæ, nihil religionis, nihil perfectionis ultra progreditur. Cujus incomparabilis vitæ seriem non historiographus quispiam post ejus obitum texuit, sed Archangelus ille præcipuus antequam conceptus esset in utero, sicut Domini, sic & hujus opera miranda narravit. Hujus sane præconium non assertione veridici cujuslibet hominis, sed ex ore ipsius summæ didicimus Veritatis. Et ille est assertor, & laudator Joannis, qui a cunctis cælestibus ac terrenis laudatur, & benedicitur creaturis. Ab illo denique verbo Joannis sunt deprompta præconia, per quod fundata est arida, moventur sidera, condita sunt elementa. *Joannes laudatus ab eo quem laudant omnia.* Enimvero quantæ magnificentiæ est ab illo mereri gloriam laudis, apud quem summa felicitas est impetrare veniam pietatis? Et ab illo præferri hominibus, a quo gloriosum est utcumque probari? Ait enim: *Quid existis videre? Prophetam? Dico vobis & plusquam Prophetam.* *Matth. 11.*

Sed quia Propheta inter ceteros homines egregius est, & insignis, qui nullum in communi hominum genere habens æqualem, etiam Prophetæ præponitur; restat, ut jam non homo, sed Angelus nuncupetur. Unde & subdidit: *Hic est enim; de quo scriptum est: Ecce ego mitto Angelum meum, qui præparabit viam ante faciem tuam.* *Ibidem.* *Malac. 3.* Sed & in suppositione sua melius B. Joannes ostenditur quantum ceteris hominibus præferatur, de quo Dominus: *Qui autem*, inquit, *minor est in Regno cælorum, major est illo.* *Matth. 11.* Quia nimirum Redemptor noster, qui Joanne minor est in terra per accessum succedentis ætatis, in cælo major est per æternæ pri-

privilegium majeſtatis. O felix iſta dejectio, quando homo Deo ſupponitur, a Creatore creatura præceditur, exiguus ab immenſitatis gloria ſuperatur. Major eſſe Joanne Chriſtus in cælo dicitur, ubi a cunctis Angelicæ dignitatis virtutibus adoratur, cui Cherubim, & Seraphim humiliter procidunt, cujus Principatus, & Poteſtates imperium contremiſcunt, cujus denique vultum deſiderant Angeli proſpicere; Joanni ſe perhibet in cæleſti dignitate præeſſe, in cujus plane conſpectu omnes gentes quaſi ſtilla ſunt ſitulæ: & juxta Prophetæ vaticinium, quaſi nihilum, & inane reputatæ ſunt; beato viro ſe non dedignatur in comparatione præponere, ut inveniatur homo apud Deum pro meritorum excellentia quaſi locum comparationis habere. Qui enim auctor eſt celſitudinis, ipſe nobis factus eſt magiſter humilitatis. Ipſi gloria, & imperium, & modo, & amodo, in ſæcula ſæculorum. Amen.

1. Pet. 1.

Eſa. 40.

XXIV. Jul.

SERMO XXV.

III. In Nativitate S. Joannis Baptiſtæ.

MULTA, dilectiſſimi, novimus in laudem B. Joannis a Patribus noſtris elimato ſtylo compoſita, & luculenter expreſſa. Quapropter rudes nos eruditis ingerere, & inter eloquentes erubeſcimus balbutire. Sed quis taceat in Nativitate vocis? Quis obmuteſcat a laude Præconis, niſi forte qui diffidit, ad hoc quod Angelitus audit? Zacharias nempe dum loquentis Angeli non credit oraculo, loquendi mox privatur officio, & ad vocis adventum, vocis amittit eloquium. At vero progenita ſobole, quæ paterni proſapiam generis novæ gloriæ titulo decorabat; dum jam non addubitat, ſed imponere potius nomen exultat; non modo reformatæ ſibi locutionis organum reſtituitur, ſed & prophetici ſpiritus gratia cumulatur; & qui eatenus facultatem, proferendi cujuſcumque ſermonis amiſerat, jam prophetalis vaticinii ditatus oraculo, myſterii ſalutaris arcana revelat. Joannes plane vox erat, Verbum præcurrebat, & Verbum annuntiabat. Hujus vocis, ſive Præconis, & Eſaias Prophetarum eximius præco factus fuerat, cum clamabat: *Vox clamantis in deſerto: Parate viam Domini*. Per Malachiam quoque divina vox ait: *Ecce mitto angelum meum, qui præparabit viam tuam ante te*.

Luc. 1.

Eſa. 40.

Penſemus, fratres chariſſimi, vir iſte quam magnificæ privilegio ſublimitatis emineat, quam incomparabili celſitudine meritorum inter Sanctorum choros excellat, qui ad inſtar Salvatoris, & a Prophetis ante prædictus, & ab eodem, quo Dominus, Angelo nuntiatus: ipſius inſuper teſtimonio Veritatis immenſis laudum præconiis extitit glorioſus. Talem quippe decebat, ut haberet cæleſtis Sponſus amicum; talis oportebat, ut eſſet fœderator cæleſtium nuptiarum. *Qui habet* inquit, *ſponſam, ſponſus eſt; amicus autem ſponſi, qui ſtat, & audit eum, gaudio gaudet propter vocem ſponſi*. Ut autem ſancta Eccleſia ab omni cœno contagii purgaretur: & non habens maculam, neque rugam, cæleſtis Sponſi thalamos ingredi mereretur, beati hujus Paranymphi myſterio factum eſt, qui & Jordanicis fluctibus immerſit, ipſa quoque

Joan. 3.

Epheſ. 5.

fluenta tergentem, & ejuſdem baptiſmi, totiuſque munditiæ lavit Auctorem.

Harum profecto nuptiarum Judas ille figuram tenuit, qui ad tondendas oves in Thamnas cum Hira, ſui videlicet gregis opilione, deſcendit. Thamnas autem deficiens interpretatur, per quam videlicet ſynagoga, in qua Reges, & Prophetæ defecerant, ſimul & unctio, donec veniret, cui repoſitum erat, oſtenditur. Unde & per Prophetam dicitur: † *Cum venerit Sanctus Sanctorum, ceſſabit unctio*. Quid itaque per Judam, qui ad tondendas oves in Thamnas venit, niſi Redemptor noſter intelligitur, qui, ut † oves, quæ perierant domus Iſrael, exonerare peccatis, ad ſynagogam veniſſe cognoſcitur? Unde & Sponſus ad Sponſam in Canticis: † *Dentes tui ſicut grex tonſarum, quæ aſcenderunt de lavacro*. Porro dentes Eccleſiæ ſancti noſcuntur eſſe Doctores, quorum primo dictum eſt: *Macta, & manduca*. Ac ſi diceret: ab eo, quod ſunt, gladio Spiritus, hoc eſt verbo prædicationis, occide, & in corpus transfer Eccleſiæ. Dentes igitur Sponſæ ſunt Doctores ſancti, qui quoniam ſimplices per innocentiam ſunt, & omnia relinquentes, facultatum ſuarum velleribus ſunt exuti, ac ſacri baptiſmatis unda purificati, ſicut grex tonſurarum ſunt, quæ aſcenderunt de lavacro. Venit itaque Judas ad tondendas oves, non quidem ſolus, ſed cum paſtore ſuo Odollamite, cui nomen erat Hiras. Quem per Odollamitem intelligimns, niſi Joannem? Interpretatur autem Odollamites teſtimonium in aqua. Cum hoc plane teſtimonio venit Dominus ad aquam baptiſmatis, habens quidem teſtimonium majus Joanne, ſed propter infirmas oves, hoc teſtimonio uti dignatus eſt in aqua. Unde cum videret eum ad Jordanis fluenta propinquantem, protinus exclamans, ait: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*. Et Evangeliſta dicit: *Teſtimonium perhibuit Joannes dicens: Quia vidi Spiritum deſcendentem tamquam columbam de cælo, & manſit ſuper eum, & ego neſciebam eum; ſed qui miſit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum deſcendentem, & manentem ſuper eum, hic eſt, qui baptizat in Spiritu ſancto*. Cui ſcilicet viſioni etiam nomen Paſtoris illius aptiſſime congruit. Interpretatur enim Hiras, fratris mei viſio. Erat quippe Dominus frater Joannis, non modo ſecundum ſemen Abrahæ, ſed etiam juxta cognationem Mariæ, & Eliſabeth.

Gen. 38. Quid ſit Judam ad tondendas oves in Thamnas cum Hira deſcendiſſe.

† Dan. 9.

† Luc. 15.

† Cant. 4.

Act. 10.

Joan. 1. Ibidem.

Vidit itaque Joannes fratrem ſuum adhuc clauſus in utero, vidit in baptiſmo, vidit oculis carnis hominem, vidit in ſpiritu majeſtatem. Unde & utriuſque hujus nominis interpretationem, Hiras videlicet, quod eſt fratris mei viſio, & Odollamitis, quod ſonat teſtimonium in aqua, idem Joannes ſub unius ſententiæ verſiculo comprehendit, dicens: *Et ego vidi, & teſtimonium perhibui, quia hic eſt Filius Dei*. Veniente igitur Juda ad oves tondendas, Thamar mutat habitum, quia mutat ſpiritale vocabulum. Thamar quippe commutans interpretatur. Nam de Synanagoga fit Eccleſia. Sed juxta litteras, idem nomen amaritudinis manet: non illius, in qua Domino fel ad bibendum miles obtulit; ſed ejus potius, in qua Petrus poſt lapſum amare flevit. Judas autem confeſſio dicitur. Thamar ergo cum

Ibidem.

Matth. 27. Idem 26.

Juda

Juda dormiens, protinus concipit; quia cum confessioni amaritudo miscetur, ad proferendos pœnitentiæ fructus sancta mox Ecclesia fecundatur.
Idem 3. Unde & Joannes: *Facite*, inquit, *fructus dignos pœnitentiæ*. Qui nimirum pœnitentiæ fructus in Hierusalem primus erupit, sicque postmodum per omnem mundi latitudinem pullulavit. Hinc
Luc. 24. Veritas dicit: *Oportebat Christum pati, & resurgere a mortuis die tertia, & prædicari in nomine ejus pœnitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipiendo ab Hierusalem*. Nam & ipse meretricalis habitus confessionem significat peccatorum; sive quia Thamar ex duobus corruptis componitur verbis, Thamna scilicet, quod deficiens dicitur: & Mara, quod est amaritudo. Bene in ea amaritudo defecit, cum fecunda facta de sterili, dulcem novi germinis sobolem procreavit. Thamar igitur a non cognoscente fœtatur; quia sancta Ecclesia quantum ad Gentilitatem, in primordio, dum novæ fidei semen concipit, non agnoscitur. Unde & canitur:
Psal. 17. *Populus, quem non cognovi, servivit mihi*. Et
Esai. 55. Esaias: *Ecce, ait, gentem, quam nesciebas, vocabis: & gentes, quæ te non cognoverunt, ad te current*.

Porro autem, quod illi hœdus per eumdem Odollamitem mittitur, quid, nisi per Joannem facta peccatorum exprobratio designatur? Quasi enim hœdum meretrici portitor afferebat, cum properanti ad baptismi lavacrum, turbæ per in-
Matth. 3. crepationem dicebat: *Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere ab ira ventura?* Requirebat autem Hiras Odollamites a Thamar annulum, armillam, & baculum. Per annulum signaculum fidei, per armillam labor operis, per baculum vero designatur requies spei. Quasi enim fidei
Joan. 3. annulum requirebat, cum diceret: *Qui credit in Filium Dei, habet vitam æternam; qui autem incredulus est Christo Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum*. An non etiam ad
Ibidem. annulum pertinebat, cum diceret: *Qui habet sponsam, sponsus est?* Armillam vero laboris ex-
Matth. 3. hibebat, cum diceret: *Pœnitentiam agite*. Baculi quoque requiem, cum præsto subjungeret:
Ibidem. *Appropinquavit enim regnum cælorum*. Ac si perspicue loqueretur: nolite sub injunctæ vobis pœnitentiæ labore lacessere, sed potius firma spe de regni cælestis appropinquatione animum roborate.

Quæsivit autem eam Judas in bivio, sed invenire non potuit; quia quæ in publico, juxta
Hier. 1. & 2. Prophetam, & sub omni ligni frondoso fuerat prostituta, jam se in domo paterna, sub Christi videlicet constrinxerat disciplina: nec eam peccati reperit exprobratio, quam confessionis mutaverat amaritudo. Viduitatis se vestibus induit; quia præter cælestem Sponsum, qui pro ea mortuus est, alterum non admittit. Quod autem gemini apparuerunt in utero, duo sunt populi in Ecclesiæ gremio per sancti Spiritus gratiam generati. In ipsa vero effusione nascentium, unus manum protulit, & ligato coccino, mox retraxit; sicque ante se nascendi alteri aditum patefecit. Quia nimirum Judaicus populus, qui ad lucem Spiritus nasci primitus cœpit, ostendit opera sua Prophetarum præcedentium, & ipsius Domini cruore polluta. Unde & Zara, oriens interpretatur; quia Hebraicus ille populus prior ortus est ad litteram legis, sed posterior factus est ad suscipiendam gratiam Evangelii. Hoc itaque modo retraxit manum, qui nasci jam per spiritum cœperat populus Judæorum: & mox prorupit, ac factus est primogenitus populus Gentium. Scilicet, ut juxta sententiam Veritatis, futuri essent Matth. 20.
novissimi, qui erant primi; & primi fierent, qui erant novissimi. Bene igitur Pharao divisionis nomen accepit. Unde & obstetrix, eo nascente, clamavit: *Quare divisa est propter te maceria?* Omne quippe genus humanum quasi distorta silvarum virgulta adversus venientem in carne Dominum maceriam fecerat: & ne ad peragendum mysterium redemptionis ingrederetur, unanimiter obsistebat. Unde & Paulus: *Nos*, inquit, *prædicamus Christum crucifixum, Judæis* 1. Cor. 1.
quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam. Sed Gentilis populus hanc divisit, quasi nascendo maceriam, cum per Cornelium Centurionem, aliosque primitias fidei, baptismi suscipiens lavacrum, sub Christi titulum convolavit. Hanc al- Act. 10.
ternitatem nascendi considerabat B. Joannes, cum Judæorum turbis undique confluentibus diceret:
Ne cœperitis dicere, Patrem habemus Abraham. Matth. 3.
Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Ac si patenter dicat: Gentiles populi, qui lapides sunt, quia lapides colunt, primogeniti vobis fient ad regenerationis, & novæ gratiæ sacramentum, quorum vos per legales cæremonias videbamini renuisse primatum.

Hæc vobis, fratres charissimi non exponendo, sed utcumque tangendo, succincte transcurrimus, ut B. Joannem ministrum novæ gratiæ, & paranymphum spiritualium nuptiarum, ex antiquis etiam sacræ Scripturæ paginis demonstremus. Hunc enim insignem, atque egregium totius humani generis virum, ad currendam, ut gigas, mortalitatis nostræ viam, quasi conviatorem sibi Salvator adscivit: & ad peragendum redemptionis nostræ negotium, quodammodo ut particeps esset & collaborator, elegit. Unde cum ad eum baptizandus accederet; sublimis autem, & humilis servus injunctum sibi ministerium trepidus excusaret, dicens, *Ego a te debeo baptizari, &* Ibidem.
tu venis ad me? Respondit: *Sine modo. Sic enim decet nos implere omnem justitiam*. O Domine, dixisti: *Fiat lux, & facta est*. Fiant stellæ cæli, Gen. 1.
bestiæ agri, volucres aeris, pisces aquarum. Omnia hæc condita sunt ad solum tuæ jussionis imperium, omnia disponuntur ad unicum tuæ voluntatis nutum, nec ad hæc peragenda adhibuisti tibi cujuslibet Angelicæ potestatis auxilium; quomodo ergo nunc dicis, ad terrenæ conditionis hominem quasi coæquans te, & contemperans infirmitati nostræ, sine modo: sic decet nos implere omnem justitiam? Ecce enim quem tu ad cooperationis tuæ participium provehis, quem quodammodo ad tuæ similitudinis culmen attollis, dicat, quæ de te comparatio fieri possit ad se. Ait itaque:
Non ad mensuram dat Deus Spiritum. Pater Joan. 3.
diligit Filium, & omnia dedit in manu ejus; sed quia te perhibet nullam Spiritus habere mensuram, de se quid sentiat, dicat: *Nos*, inquit, Joan. 1.
de plenitudine ejus omnes accepimus. Ac si dicat: nos vasa sumus, ille fons. Ille in nobis pro sui moderaminis mensura dispensat, unde suæ immensitatis incomparabiliter plenitudo redundat. Quæ autem inter te, & illum sit comparatio, rursus manifeste declarat, cum ait:

Qui

Joan. 3. *Qui de terra est, de terra loquitur, qui de cælo venit, super omnes est.* Quantæ itaque tibi subjectionis obsequium debeat, publicis omni populo vocibus clamat: Luc. 3. *Venit fortior me, cujus non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum ejus.* O beatæ humilitatis excelsa majestas, quæ dum suo judicio in ima deprimitur, divina provehente clementia, ad cælestia sublevatur: dumque Deo se humiliter subjicit, ad Dei consortium excellenter assurgit. Ille quippe se cum ceteris hominibus perhibet terram, ac terrena loquentem; Dominus autem testatur, nullum eo Matth. 11. inter natos mulierum surrexisse majorem. Ille se ad solvendum caligæ vinculum vociferatur indignum, Dominus totum corpus suum ejus manibus subjicit, cum baptismatis lavacrum subiturus accedit. Ille se Prophetam humiliter abnegat, quem plusquam Prophetam esse, atque insuper Angelum Salvator affirmat, de quo & postmodum dicit: Joan. 5. *Ille erat lucerna ardens, & lucens.*

Perpendite, fratres mei, quam admirabilis, immo quam Angelica vita B. Joannis erat, quam certe magnifica cunctis opinione claruerat, qui cum nullis signum virtutis ostenderet, Christum tamen illum esse omnis populus æstimaret. Luca Luc. 3. testante, qui ait: *Existimante autem populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Joanne, ne forte ipse esset Christus.* Quæ enim religio, quæ perfectio, quæ denique virtus, quod sanctitatis genus reperitur in aliquo Sanctorum, quod in Joanne quasi prærogativæ cujusdam non teneat principatum? (Quam magnificis laudum præconiis efferatur B. Joan.) Sunt siquidem sancti Eremitæ, & Anachoretæ, sed quis sibi vivendi regulam in silvestri melle, & incomestibili locustarum esca præfixit? Cui porro ad asperitatem vestium non sufficiant saga cilina caprarum? Iste pellicea zona præcinctus, pilis induitur camelorum. Enimvero sunt sancti abrenuntiatores, & sæculum relinquentes; sed iste puerilis adhuc indolis, cum necdum didicisset civiliter vivere, deserta penetrans, decrevit solitarius habitare: nec dignatus est patri in sacerdotali dignitate succedere, ut verum, summumque omnium Sacerdotem libera potuisset voce prædicare. Prophetæ vaticinantur futurum Salvatoris adventum, Apostoli, ceterique Doctores testantur impletum; Joannes autem illum præsentem ostendit, cui totius sæculi, & antiqui scilicet, & moderni, prædicatio militavit.

In hoc etiam iste Prophetis omnibus supereminet, quoniam illi Spiritum S. per ætatum incrementa suscipiunt; iste vero visceribus adhuc maternis inclusus, virtutem Spiritus, gratia præveniente, concepit: & appropinquante totius auctore lætitiæ, vix dum formati corporis nutibus exultavit. Alii non coinquinantes vestimenta sua virgines permanserunt; hic autem, ut omnes in se carnis illecebras ab ipsa funditus radice præcideret, & non modo genitalia membra, sed & aures, & oculos in vernantis, ac floridæ virginitatis indeficienti viredine custodiret, cohabitationis humanæ centubernia respuit, & præ fervore spiritus ferarum se lustris immersit. Inter purpuratos etiam Martyrum choros B. Joannes in magisterii cathedra præsidet, quia pro testimonio veritatis strenuus bellator occubuit: omniumque pro Christo certantium dux factus, vexillum triumphale martyrii cælo primus invexit. Beatus itaque Joannes omnium Sanctorum particeps factus est choris, quia nulla sibi virtus defuit sanctitatis: immo tanto insignius inter omnes Sanctorum ordines emicat, quanto Auctori omnium per incomparabile meritum sublimius appropinquat. Qui in Trinitate perfecta unus, & verus Deus, vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXVI.

De S. Pietro Apostolo. XXIX. Jun.

Super illud Canticorum Salomonis:

Adolescentulæ dilexerunt te nimis.

PETRUS Apostolus, Apostolorum Princeps, & Principum primus, hodiernam diem nobis reddidit clariorem. Sacra profecto dies, quia sacratissimo homini consecrata, & illius assignata præconiis, quem conventus Angelicus non mediocriter reveretur. Unus est enim, quem prænobilitant singularis primatus insignia, clavicularius Regni cælorum, lingua, fidei fundamentum. (Petri Apost. singularis primatus insignibus nobilitatus.) Consummatur honor, & dignatio gloriosa, hominem in terris positum cælis imperitare, & inter Angelorum choros judiciariæ potestatis exercere virtutem. Sedet Dominator Dominus inter agmina lucidiore luce fulgentia, & de Thronis ad Cherubim transvolans, vices sessionarias intermutat. Quamobrem admiranda quidem sessionum mutatio, longeque rationis humanæ superducta conspectibus, cum modo Thronos, modo Cherubim insedisse legatur. Et licet assistant Angeli Præsidentis imperium expectantes, & Administratorii spiritus assignata sibi ministeria sortiantur: nullus tamen eorum ligandi, atque solvendi possidet potestatem. Adest Patrus, & ad ejus arbitrium orbis universitas solvitur, & ligatur; (Ad Petri arbitrium orbis universitas solvitur, & ligatur.) & præcedit Petri sententia sententiam Redemptoris, quia non quod Christus, hoc ligat Petrus; sed quod Petrus, hoc ligat Christus. Ipso idipsum attestante: *Quodcumque, inquit, ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis.* Matth. 16.

O quam potens dignitas, quam digna potentia! Judicat Petrus, & Petri judicia confirmat Omnipotens, & est in manu Petri manus Altissimi; solusque ille efficitur familiaris Christi, qui Petri familiaritatem habuerit. Quid est, quod Angelorum, & hominum agminibus exclusis, solus Petrus in consortium divinæ majestatis, & cum Domino residet præsidente? Dulce colloquium, sancta conversatio; concilium speciale Petri, & Dei, ubi secretorum indifferentia mortalem hominem Deo copulat, & counit. Non ergo mirum, si ardentiore affectu diligit Salvatorem Petrus Apostolus, cum singularis amor refusus sit in eum, ut & singulariter diligat, & specialiter diligatur. Anima ejus una est de adolescentulis, quæ dilexerunt eum nimis. Puerilis ætas nondum amori congruit, senilis desiit ab amore. Puer est, qui nondum æternis studere cœpit; senex est, qui cœperat, sed dimisit. Utrosque igitur ille summus amator excludit, & a majestate suæ dilectionis eliminat. Sola adolescentia ardentissimis ignibus incandescens, eclipticum amorem non recipit, sed ardorem sibi vindicat copiosum. Inter adolescentulas igitur, animas videlicet electorum, quæ cælesti sponso dilectionem promiserunt, & fidem, ista sola dilexit ardentius, & amoris impatiens, ait: *Domine, si* (Ut Dominum dilexerit S. Petrus Apost.) Matth. 1.

 tu

tu es, jube me venire ad te ſuper aquas. Non timuit ſingularem elementi moleſtiam, & pelagi ſævientis undoſitas affectum Apoſtoli retinere non potuit. Sed quid eſt, quod dicit, *nimis*, cum nimis ille diligi non poſſit, qui toto corde, tota anima, totis viribus præcipitur diligendus?

Tres gradus amoris Dei, quorum primus eſt amare dulciter.

Tres ſunt gradus in amore Dei, quorum ad alterum ſine altero conſcendere, aut parum valet, aut nihil. Cucurrit eo Apoſtolus pede velociore, donec in tertii ſummitate repoſitum, ad cæleſte palatium evolaret. Amandus enim eſt Deus dulciter ſapienter, & fortiter. Sed jam videamus quid ſit dulciter amare Deum. Dulcis enim eſt, & dulciter diligi debet, qui multitudinem dulcedinis ſuæ, vel amantibus, vel timentibus ſe miniſtrare non ceſſat. Amatur in dulcedine, cum amatur in carne; cum neſcimus niſi Chriſtum Jeſum, & hunc crucifixum; cum tota carnis ejus frequentia frequenti memoria retinetur; & oſſa noſtra medullitus concutit tantæ miſerationis dignatio. Cum enim recordamur Regem gloriæ parvuli vagientis ſuſtinere miſerias, pannorum vilium vilitate devolvi, fatigatum ex itinere reſidere, Phariſæorum opprobria, convitia Judæorum aure patientiſſima pertranſire, numquid non compungi debemus ad tantæ pietatis intuitum? Conſidera Filium Virginis illitum ſputis, lividum plagis, clavis confixum. Attende Rectorem cæli ſtantem in Cruce, pallidum morte, carne deformem. Ne pertranſeas Dominum Angelorum, factum opprobrium hominum, virum dolorum, & ſcientem infirmitates, virum percuſſum a Deo, & humiliatum, virum leproſum, & omnibus expoſitum detrimentis. Hæc recordatio ſuccendit cor, pectus adurit, interiora depaſcitur. Talis memoria elicit lacrymas, ſuffundit oculos, vultus humectat.

Eſa. 53.

Circa hunc fere gradum obvolvitur omnis religioſorum inſtantia, raraque avis in terris eſt, quæ poſſit hunc tranſire profectum. Aſtat enim orantibus vel imago naſcentis Dei, vel pendentis in Cruce, tenetque mentis affectum incaleſcens affectio, & ad ulteriora vix permittit excurrere. In hoc gradu Petrus impreſſus conſiſtebat, cum carnem, & converſationem Jeſu Chriſti tenerrime diligens, Salvatorem etiam a ſalvatione generis humani retraheret, dicens: *Propitius eſto, Domine, tibi ipſi, ne fiat hoc.* Cui Dominus: *Vade*, inquit, *poſt me ſatana, quia non ſapis, quæ Dei ſunt;* culpans conſilium, non affectum. Diligebat enim dulciter non tamen ſapienter. Quomodo enim ſapienter, qui mundi redemptionem, & Dei providentiam nitebatur excludere? Sed ſuccenderat cor ejus familiaritas dulcior, & verbum de Redemptoris abſentia pati non poterat benignitas diligentis. Hic diligitur Deus ex toto corde, cum in corde hominis affectus, & dulcedo inhabitet, ſolumque cor hominis amoris dulcedinem perſeveranti ſtabilitate cuſtodiat. Unde & vulgaris uſus obtinuit, ut cum aliquem ab aliquo vehementer amari conſpicimus, dicamus: Ex corde diligit eum, quem ſcilicet amat, & ſequitur.

Matth. 16.

Dulciter diligere, id eſt, ex corde.

Gradus ſecundus, diligere ſapienter.

Secundus eſt, diligere ſapienter. Gradus iſte multæ altitudinis eſt, & nimis difficilem pollicetur aſcenſus. Non autem evadit ad cacumen ejus, niſi mens mundior, & quæ mundi hujus ſapientiam ſapientia ſupervaleat Angelorum. Non attenditur hic naſcentis, vel itinerantis Dei cumulata devotio, ſed Verbum in principio apud Deum. Recordare Filium Dei cum Patre omnia fabricantem, creantem Angelos, elementa jungentem, diſponentem mundum, omnia gubernantem; & cognoſce quam excelſior ſit iſta cognitio, quam illa. Intuere ineffabilem ipſius genituram, & Genitum gignenti non diſſimilem; nec priorem Patrem, quam Filium; & tunc intelliges quanta differentia nativitatem utramque disjungat; cum aliud ſit naſci in gloria, aliud in miſeria; aliud æqualem Deo, aliud Angelis eſſe minorem. Hæc eſt ſapientia ſingularis, ſupergredi corporis, & corporum obſtacula: & in illius lucis ſubſilire ſplendorem, ubi lumen videtur in lumine; & Deus non ſerviens, ſed imperans demonſtratur. Felix anima, quæ fœculentæ carnis ſuperata materia, in hujus ſapientiæ lumine requieſcit. Vis videre Paulum, quomodo a primo gradu ad ſecundum aſcenderit? Cum dixiſſet: *Mihi abſit gloriari, niſi in Cruce Domini noſtri Jeſu Chriſti*; ſcripſit alio loco: *Et ſi noveramus Chriſtum ſecundum carnem, ſed nunc jam non novimus.* Hic affectus ſapientiæ ſedet in anima, quæ ſola rationis capax eſt; incorporeumque, & incircumſcriptum ſpiritum indefeſſa meditatione proſpectat. Hic diligitur Deus & tota anima, id eſt, ex tota ſapientia, qui prius ex toto corde, id eſt, ex dulcedine diligebatur.

Joan. 1.

Galat. 6.

2. Cor. 5.

Sapienter diligere, id eſt ex anima.

Tertius gradus, diligere fortiter, hoc ea animam pro Chriſto ponere.

Tertius gradus eſt, amare fortiter, id eſt, ex omnibus viribus. Fortiter diligit, qui, cum neceſſe fuerit, pro Salvatoris fide corpus, & animam tormentis exponit. Hic eſt fructus operis, laboris conſummatio, probatio dilectionis. De gradu enim dulcedinis, ad ſapientiæ gradum aſcenderat Apoſtolus Petrus, cum diceret: *Animam meam pono pro te.* Nihil ſapientius, neque fortius, quam *Animam pono pro te*; nihil inſipientius, neque debilius quam: *Neque ſcio, neque novi, quid dicas.* Profecto jam diligebat dulciter, jam ſapienter; ſed utrumque perdidit, cum fortiter non dilexit; cum ad vocem mulierculæ Dominum & Magiſtrum ſuum celeriter abnegavit. Sed cum mori pro Chriſto diſpoſuit, dilexit nimis; quia *majorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Affixus Cruci, a fide ſeparari non potuit. Vides ergo, quomodo tres gradus iſti trinæ legis dilectioni conveniant. Itaque amemus dulciter, ſapienter, & fortiter; ut ad Magiſtrum Petri interceſſione pervenire valeamus, qui eſt benedictus in ſæcula. Amen.

Matth. 26.

Joan. 15.

Ibidem.

SERMO XXVII.

XXIX. Jun.

De ſanctis Apoſtolis Petro, & Paulo.

HODIERNA dies, dilectiſſimi, clara eſt, & ſolemnis, univerſamque creaturam ſuo lumine ſanctificat, & infundit. Non enim eſt ignota feſtivitas, vel alicujus obſcuritatis tenebris offuſcata, ſed ab ortu ſolis uſque ad occaſum toti cognita mundo, ipſis etiam cælis clara luce relucens. Duo enim Apoſtolorum Principes, Eccleſiæ luminaria, Martyres ſummi, legis Doctores, amici Sponſi, oculi Sponſæ, Paſtores gregis, mundi cuſtodes, hodierna die cæleſtia regna felici martyrio conſcenderunt; alter Princeps regni cælorum,

Præconia SS. Ap. Petri & Pauli.

lorum, alter raptus ad tertium cælum; alter Judæis prælatus, alter Gentibus datus, in vita socii, consortes in morte, in corona pares, æquales in gloria; judices orbis, Domini confessores.

Admiranda prorsus dispositio Redemptoris, & *Psal. 35.* judicia Dei abyssus multa, cum illos Ecclesiæ suæ præfecit, qui sic criminaliter lapsi sunt, ut *Matth. 16.* in peccatorum fluctus absorberentur. Cum intueor Petrum, quem ipsa manus Omnipotentis Regni cælestis clavibus investit, cui Pater revelat Filii majestatem, super quem fundatur Ecclesia, cui potestas ligandi, & solvendi conceditur, qui cælos claudit, & aperit, quod Cherubim, & Seraphim habere non legitur, vehementer admiror. *Matth. 26.* Rursus cum reflecto oculos, & eumdem Petrum video a longe sequi Salvatorem, & ad *Luc. 22.* unius ancillæ vocem detestari, & jurare; *quia non novi hominem*, ipsumque, quem Dei Filium confessus fuerat, trepida fugitatione relinquere, timore concutior, dicens mecum: *Rom. 11.* *Quis cognovit sensum Domini?* *Act. 9.* Cum respicio Paulum spirare minas, & cædes in discipulos Domini, vinctos ducere, damnare morti, & in corpus Ecclesiæ tota debacchatione sævire, intra memetipsum contremo, dicens: *Eccl. 9.* *Nescit homo utrum amore, an odio dignus sit*. Cum respicio desu- *2. Cor. 11.* per, & video Vas electionis portare nomen Christi coram Gentibus, & Regibus, & filiis Israel, ad tertii cæli secreta raptari, & audire arcana verba, quæ non licet homini loqui, & in illam ipsam Trinitatem oculos figere clariores, gaudeo dicens: *Sap. 10.* *Hic est vir, qui non est derelictus a Domino*.

Cur Principes Ecclesiæ frequenter labuntur. Quid est quod sic labuntur, qui præficiuntur Ecclesiæ? Sapientia suaviter disponens omnia, hæc ideo fecit, ut in seipsis prædicti Principes discerent qualiter aliis misereri deberent.

Hujus virtutem misericordiæ præsens capitulum demonstrare conatur. *Isti sunt*, inquit, *duæ* *Apoc. 11.* *olivæ*. Digna prorsus comparatio olivæ ad Apostolos, nec alia dignior est inventa. Arbor enim ista semper viridis est, & illum excellentissimum olei liquorem effundit, sine quo nec regia, nec *Olei quatuor proprietates. I.* sacerdotalis constat auctoritas. Oleum autem quatuor habet, supernatat omnibus liquoribus, illuminat, pascit, & ungit. Cuicumque enim liquori oleum superponas, statim sibi superioris loci vindicat potestatem; ita & misericordia Dei omnibus ejus operibus præfertur, Psalmista testante, qui dicit: *Psal. 144.* *Miserationes ejus super omnia opera ejus*. *Psal. 55.* *Psal. 10.* Miserator, & misericors, patiens, mitis corde, & suavis universis, Dominus prædicatur. Est autem, & justus, sed numquam multum justus legitur in Scriptura, sicut multum misericors. Vis videre quomodo Discipuli sequuntur Dominum, & Magistrum *Act. 9.* suum? Aspice quantus pietatis affectus Apostolorum Principi se infudit, quando circumsteterunt illum omnes viduæ, flentes, & ostendentes tunicas, & vestes, quas faciebat illis Dorchas. Circumdatur multitudine pauperum Apostolorum Princeps, & vocibus lacrymosis concutitur viduarum, Apostolicumque pectus irrumpit clementiæ multitudo. Orat Apostolus ante vultum gloriæ, coram Domino majestatis; resuscitatur mulier, & miseris redditur misericordiæ propinatrix. Hæc misericordia facit Petrum ab Hierusalem in Antiochiam currere, ab Antiochia venire Romam, prædicare verbum Dei, subve- *Act. 14.* nire peccatoribus, peccatis parcere, misericordiam superexaltare judicio.

Aspice & Paulum, & intellige, quam dulcioris misericordiæ cumulata benignitas, totam Apostoli mentem vera compassione succenderat. *Quis infirmatur*, inquit, *& ego non infirmor?* *2. Cor. 11.* *Doleo*, inquit, *& lugeo super eos, qui peccaverunt, & non egerunt pœnitentiam*. Beata anima, quæ omnium miserias suas fecerat, ut omnes lucrifaceret. Hoc affectu navigat mare, currit in Hierusalem, lapidatur, verberatur, affligitur: inde currit ad Ephesios, Corinthios quærit, circuit Collossenses, Philippenses visitat, revertitur ad Romanos, misericordiam spargit, ubique diffundit pietatem, & cælestium seminat semina gaudiorum. Cernis ergo, quia sicut oleum omnibus liquoribus antecellit; & sic Apostolica pietas omnibus eorum virtutibus antefertur.

Illuminat oleum, illuminant & Apostoli. Re- *ii. Olei proprietas.* cole Actus Apostolorum, & vide quanta luce fulgurat Apostolus Petrus. *In plateis*, ait Scri- *Act. 5.* ptura, *ponebantur infirmi in lectulis, ut veniente Petro, saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus suis*. Oleum infinitum admirabile lumen, & omni sole lucidius, ad umbram Apostolici corporis languores fugere, discedere infirmitates, & omnem morborum instantiam inaudita velocitate fugari. An non copiosa luminis immensitas ab ore Petri largius exilivit, cum ait claudo: *In nomine Jesu Christi Nazareni surge, & ambula?* *Act. 3.* *Rom. 15.* Respice Paulum totum Illyricum peragrantem, suscitantem mortuos, subvertentem templa deorum, & in splendore hujus loci totius orbis illuminare circuitum. Currit Paulus, & potenti virtute sermonum illuminat, quæ in tenebris sunt; clarus sermone, opere clarior, miraculorum coruscatione clarissimus. *Habete*, inquit, *formam nostram, & attendite* *Phil. 3.* *non solum quæ audistis, sed & quæ vidistis in me*. Bonus & perfectus magister, qui fidem fa- *Psal. 18.* *Psal. 76.* cit verbis opere meliore in hujus lucis clarissima serenitate illuxerint coruscationes tuæ, Deus, orbi terræ. Commota est, & contremuit terra ad vocem Apostolorum, cum in omnem terram sonus eorum exivit.

Oleum pascit, pascunt & Apostoli. Epistolæ *iii. Olei proprietas.* Petri, & sublimis illa sermonum doctrina, numquid non mirabiliter pascit Ecclesiam Dei? Audi quid Salvator de hac ipsa pastione dicat ei: *Pasce* inquit tertio, *oves meas*. Pasce verbo, *Joan. 21.* pasce exemplo, pasce oratione. Pasce verbo, ut potens sis exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere: pasce exemplo, ut quod prædicas voce, opere compleas: pasce oratione, ut pro illis intercedas, quorum anima tibi commissa est. Vas electionis Paulus Apostolus, vide, quomodo pascit populum Dei diversorum varietate ferculorum: *Lac*, inquit, *potum* *1. Cor. 3.* *dedi vobis, non escam*; perfectorum autem solidus cibus est, eorum, qui pro exercitatione consummatos habent sensus. Et alibi: *Facti estis*, *Hebr. 5.* *quibus lacte opus sit, non solido cibo*. Et iterum: *Sapientiam loquimur inter perfectos*. *1. Cor. 2.* Vides quomodo se contemperat, & conformat, illos sublimi, hos tenera imbuens doctrina?

Ungit oleum, ungunt & Apostoli. An non *iiij. Olei proprietas.*

1. Petr. 2. Petrus Apostolus ungit omnes, cum dicit: *Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis: ut virtutes annuntietis ejus, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum?* Paulus etiam ipse non-
Galat. 6. ne præcipit, dicens: *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, instruite hujusmodi in spiritu lenitatis?* Oliva semper est viridis, nec frigoris immensitate percutitur; & Apostolorum fides inconcussa perdurat, nec unquam tyrannica rabie potuit supera-
Luc. 22. ri. Et si impulsus est Petrus ut caderet, non tamen cecidit, quia Dominus suscepit eum. Stupefactus quidem momentum hæsit Apostolus, sed statim in virtute fidei rediit; qui respiciente Domino, flevit amare. Et si ad tempus concussus est, non tamen dejici potuit; quia sententia Veritatis cassari non poterat, di-
Ibidem. cens: *Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua.* Hodierna enim die crucifigitur Petrus, Paulus gladiatur, & vitam ponunt pro fide Christi, ut non deficiat fides Christi. Isti sunt ergo duo viri olivæ, viri habentes fidem, illuminantes patriam, pascentes Ecclesiam, peccatores ungentes. Quod igitur Scri-
Apoc. 1. ptura hæc dicit: *Isti sunt duæ olivæ*; alibi
Psal. 57. planius aperit, dicens: *Hi sunt viri misericordiæ.*

Luc. 11. Sequitur: *Et duo candelabra lucentia ante Dominum.* Candelabrum tribus pedibus innititur, & in altiora consurgens, cereum superportat,
Sancti Apostoli duobus candelabris comparantur. Hypocritæ cui luceant. ut qui ingrediuntur lumen videant; ita & Apostoli tribus virtutibus innitentes, operatione, prædicatione, miraculorum coruscatione, lumen verum Dominum Jesum Christum ingredientibus ad fidem tota claritate monstrarunt. Et attendendum, quod dicit; *ante Dominum*. Hypocritæ enim lucent, non ante Dominum, sed ante mundum, ut videantur ab hominibus. Apostoli vero luxerunt ante Dominum, sed non ante mundum; quia ludibria, & verbera experti, divinæ majestati solummodo placere studuerunt. Quod ipsi sint duæ olivæ, & duo candelabra lucentia, & ante Dominum, Zacharias Propheta,
Zach. 4. manifeste his verbis innuit, dicens: *Isti sunt duo filii olei splendoris, qui assistunt Dominatori universæ terræ.* Sunt enim filii olei, quia viri sunt misericordiæ; sunt & splendoris, quia sunt candelabra lucentia: lucent ante Dominum, quia assistunt Dominatori universæ terræ.

Sequitur: *Habent potestatem claudere cælum nubibus*: Serenitas cæli nubibus impeditur, ne videatur; divinitatis contemplatio peccatis nostris clauditur, ne videatur Deus, Propheta te-
Thren. 3. stante, qui dicit: *Opposuisti nubem ne transeat oratio.* Nubes opponitur, ne oratio transeat, cum peccata nostra separant inter nos & Deum. Habent potestatem claudere cælum nubibus, id est, peccatoribus, & portas ejus fidelibus aperi-
Videntur deesse nonnulla. re. Mira res, & omni stupore dignissima, ad hominum linguam claudi, & aperiri cælestium palatia mansionum. Amen.

J U L I U S.

S E R M O XXVIII. XVII. Jul.

De S. Alexio Confessore.

Hodierna festivitas, dilectissimi, non modo B. Alexii de quo specialiter agitur, nos provocat alacriter celebrare triumphum: sed ipsos etiam genitores ejus ad salutiferæ nobis proponit ædificationis exemplum. Nam cum tot opibus, & tam incomparabilibus referatur exuberasse divitiis, ut eorum conspectui tria millia puerorum reverenter assisterent, qui & holosericis ornarentur induviis, & aureis se præcingerent zonis, quotidie non cessabant viduis, ac pupillis, & quibuslibet indigentibus sumptuosas parare mensas edulii, cum ipsi semel in die solo pane, & aqua essent plerumque contenti. (Genitorum S. Alexii virtus.) Istis igitur, aliisque spiritualium virtutum floribus adornati, ac piæ conversationis honestate conspicui, tales erant, ut eis quoque non immerito congruat, quod de beati Joannis Baptistæ parentibus Evangelica narrat historia: nimirum, quia *erant ambo justi ante Deum, incedentes in omnibus mandatis, & justificationibus Domini sine querela.* (Luc. 1.) Dignum itaque fuit, ut de tam casto, tam sancto, tam denique immaculato conjugali pudicitiæ thalamo, tam præclara soboles nasceretur. Sicut per Prophetam dicitur: *Generatio rectorum benedicetur.* Hæc est enim generatio quærentium Dominum. (Psal. 111. Psal. 23.)

Unde vos, fratres mei, vos inquam, nunc specialiter alloquor, qui necdum spiritualis vitæ culmen aggressi, sæcularibus adhuc estis actibus dediti: & conjugalis copulæ vinculis obligati, pietatis, ac misericordiæ studiis vigilanter insistite, necessaria fratribus penuria laborantibus subsidia ministrare, castam, sobriam, & honestam vitam, in quantum vester ordo dictat, exhibere contendite, ut ad conservandum posteritatis vestræ genus, dignam Deo valeatis sobolem procreare. Quamvis enim vera sit illa Prophetæ sententia, qua dicitur: *Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur. Filius non portabit iniquita-* (Ezech. 18.)

quita-

quitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filii. Justitia justi super eum erit, & impietas impii erit super eum; juxta conversationem tamen parentum, sæpe proveniunt merita filiorum; ut & honestis progenitoribus proles honesta respondeat, & reproba reprobis in pravitate concurrat. Unde & isti dicunt: *Filii sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est iis, qui fidem suam numquam mutant ab eo.* Et illis e contrario dicitur: *Genimina viperarum, quis vos docuit fugere a ventura ira?* Enimvero si religiose vivitis, si disciplinaliter conversantes, Dei mandata servatis, & filiis vestris præstatis, & vobis: sin autem contra, & illis nocetis, & vobis. Propter sanctum quippe David meritum, cum propter idololatriam posteritas ejus dejectioni esset obnoxia, diutius regium obtinuit principatum. E contra Jonathas cum & in Deum pius, & sancto Prophetæ esset amicus, propter paternæ tamen superbiæ fastum gladio subjacuit impiorum.

Patrum sanctitas quid prosit filiis.

Tob. 2.

Matth. 3.

3. *Reg.* 15.

3. *Reg.* 18. 19. 20. & 31.

Ut ergo ad beatum redeamus Alexium, merito talem prolem genuere parentes, ut de sancta radice sanctum germen erumperet, & bonæ arboris ramus per acceptæ gratiæ cælestis incrementa succrescens, dignos generi suo bonorum operum fructus offerret. Sancto nimirum cuilibet viro non consummatæ perfectionis repente tribuitur meritum, sed ad hoc paulatim per piæ devotionis, & specialis exercitii pervenit incrementum: & dum mens divini amoris igne percepto, per cæleste desiderium in alta sustollitur, ad perfectionis internæ fastigium, quasi quibusdam ascensionis gradibus promovetur. Unde vir ille sanctus ajebat: *Per singulos gradus meos pronuntiabo illum.* De his quippe meritorum gradibus dicitur: *Ambulabunt de virtute in virtutem.* De his idem Propheta, dum sanctam contemplatur Ecclesiam, dicit: *Deus in gradibus ejus dignoscetur, dum suscipiet eam.* Nec enim repente, sicut dictum est, ad summa pertingitur, sed paulatim per piæ devotionis votum, & sancti laboris exercitium humana mens ad virtutum spiritualium celsitudinem sublevatur. Hinc est, quod per eumdem Prophetam dicitur: *Exercitatus sum, & defecit paulisper spiritus meus.* Quid est enim quod ait: *spiritus meus*, nisi spiritus elationis? spiritus carnis? Et quia per occultam gratiam ad amorem Dei temperata desuper mensura proficimus, quo magis quotidie divinus in nobis spiritus crescit, eo magis noster, hoc est, carnalis desiderii spiritus deficit. Qui nimirum noxius, & abominabilis spiritus, quia non a nobis subito penitus amputatur, nec protinus, ut conamur, abscinditur, recte paulisper, hoc est paulatim, defecisse perhibetur. Tunc autem in Deum plene proficimus, cum veraciter a nobis nosmetipsos defecisse sentimus. Hæc autem crescentium insuper virtutum sensim, atque morose per quotidiani profectus cumulum, ad consummatæ sanctitatis pervenit incrementum. Electus enim quisque a rudimenti sui teneritudine prius incipit, & sic ad robusta postmodum, & fortia convalescit. Quod aperte Veritas innuit, dum in Evangelio dicit: *Sic est*

Job. 31.
Psal. 83.

Psal. 47.

Psal. 66. Expositio; Exercitatus sum, & defecit paulisper spiritus meus.

Matth. 4.

regnum Dei, quemadmodum si jactet homo semen in terram, & dormiat, & exurgat nocte, ac die: & semen germinet, & crescat, dum nescit ille. Cujus nimirum seminis incrementa denuntians, addidit dicens: *Ultro enim terra fructificat, primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica*; moxque subjungit: *Et cum se produxerit fructus, statim mittit falcem, quia venit tempus messis.* Ecce veritatis voce per diversitates frugum distincta sunt augmenta meritorum. Ait enim, primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica. Videamus itaque Dominicæ sententiæ hujus exemplum, quomodo per singula verba luce clarius in beatum concurrat Alexium.

Constat enim, quod vir iste mirabilis, sicut præclara ejus testatur historia, inter ipsa nuptialium gaudiorum festiva solemnia, uxorem, salva utriusque virginitate, dimisit, parentes abjecit, & Romanæ urbis habitationem, Edessæ videlicet perexilis oppiduli peregrinatione mutavit. Postposuit amori Christi regii generis conjugem, ejusque secutus inopiam, contempsit amplissimas principalis opulentiæ facultates. Sicut ergo in Evangelica illa sententia quatuor sunt, quæ referuntur a Domino; ita nihilominus & quatuor admiranda sunt, quæ reperiuntur in servo. Illic enim dicitur primum herba, deinde spica, postmodum plenum frumentum in spica: quarto jam loco falx mittitur, & quod maturum est desecatur. Quatuor itaque sunt, sicut dictum est, his aptissime congruentia, quæ in beato reperiuntur Alexio. Primum est, quod mundum, & mundana quæque contempsit: secundum, quod peregrinus, & in omni facultate nudatus, per decem & septem annos in Edessæ Mesopotamiæ civitate omnium rerum penuriam pertulit: jam vero tertium est, quod domum propriam felici postlimio rediens, durumque certamen aggressus, inter uxorem, & utrumque parentem, inter vernaculos, diversamque familiam, ut soli Deo fieret veraciter notus, omnium fefellit aspectus. Postremo quartum est, quod illic post alapas, ac verbera servulorum, post subsannationes, & contumelias irridentium, post cachinnantium, ac sævientium plagas, post intolerabiles denique patientissime toleratæ calamitatis injurias, tandem feliciter obiit, tantique laboris immensa certamina beato fine complevit.

S. Alexius relicta intacta uxore aufugit, & quomodo.

Quatuor a S. Elexio præclare gesta.

Cum ergo mundum insignis vir iste deseruit, nonne quodammodo tunc herba fuit? Debilis quidem adhuc per conversionis novitiæ rudimentum, sed jam urens per spei cælestis, quod mente conceperat, desiderium. Nisi enim in agro meritis ejus mundus arescerat, non sprevisset: & nisi supernæ spei sibi viror inesset, non ad Deum tantopere, dimissis omnibus, festinaret. In illa scilicet hæreditate, quam beatus Petrus *incontaminatam, immarcescibilem, conservatam in cælis*, appellat; & Dominus pascua nominat: herba ista radicem fixerat, atque ideo supernæ gratiæ virore vernabat. Cum vero jam prolixo tempore in ignotæ regionis exilio perstitit, seseque ad perferendas tam jugis inopiæ, & calamitatis ærumnosæ molestias

1. *Petr.* 1.

Joan. 10.

roboravit; quid aliud, quam, ut ita loquar, herba tenera surrexit in spicam: Postmodum vero cum per infusionem sancti Spiritus, intimi roboris vigore concepto, paternam domum acerrima, & ultra humanas vires gravia certamina toleraturus intravit; quid aliud, quam ad plenum frumentum dives hæc spica pervenit? Hæc nimirum spica in statum jam tanti roboris convaluerat, ut ex ore servulorum probrosæ contumeliæ flabra profluerent, nec obruerent; de quotidiano conjugis, parentumque conspectu tentationum fluctus impingerent, nec sternere potuissent. Fundata quippe domus erat supra firmam
Matth. 7. petram. Et quidem dum paupertas exterior inopem, pannosus habitus, & cæsaries redderet inculta deformem, quasi viles culmi, & aristæ steriles videbantur in palea, sed plenum granum latebat intra conscientiæ thecam. Illud nimirum
Joan. 12. granum, quod de semetipso dicebat: *Nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet*. Quarto demum loco falx missa est, ut spica, quæ ad maturitatis plenitudinem venerat, meteretur, cum dispositionis divinæ sententia electum suum ab hac vita præcidit, abjectisque calamitatum omnium paleis, mundum, & omnino purgatum in illo cælestis horrei promptuario felici consummatione recondidit. Sic igitur cælestis agricolæ disponente mensura, semen surrexit in herbam, herba crevit in spicam, spica prodit in frumentum, frumentum pervenit ad horreum. Plenitudo quippe virtutum, sicut dictum est, non tota simul, sed per incrementa tribuitur; ut ad eam per diuturnæ provectionis accessum, quasi quibusdam magni moderaminis gradibus ascendatur.

Hæc plane provectus nostri quadrifaria dispositio, quæ ab ipso Domino sub seminis figura
Ezech. 47. describitur, apud Ezechielem Prophetam per aquæ vocabulum designatur. De viro quippe, quem in excelso monte conspexerat, hæc per ordinem narrat: *Mensus est*, inquit *cubitos mille, & trasduxit me per aquam usque ad talos: rursumque mensus est mille, & trasduxit me per aquam usque ad genua: & mensus est mille, & trasduxit me per aquam usque ad renes: & mensus est mille, torrentem quem non potui pertransire, quoniam intumuerant aquæ profundæ torrentis, qui non poterat transvadari*. Quid plane designatur in millenario numero, nisi collati muneris plenitudo? Quid hic aqua, nisi cælestis est sapientia? Unde per Sa-

Expositio pulchra loci Ezechielis de S. Alexio.

Prov. 3. lomonem dicitur: *Sapientia Dei erupuerunt abyssi, & nubes rore concrescunt*. Vir itaque, qui apparuit, mille cubitos metitur, & Propheta per aquam usque ad talos ducitur: quia Redemptor noster cum nobis ad se conversis spiritalis exordii plenitudinem tribuit, dono supernæ sapientiæ, quasi prima vestigia nostræ operationis infundit. Nam quasi usque ad talos pervenit aqua, cum nos per acceptam sapientiam desideratæ rectitudinis figimus inchoata vestigia. Qui rursus cubitos metitur mille, & Propheta usque ad genua per aquam ducitur; quoniam ad hoc jam sapientiæ nostræ vigor augetur, ut ad perpetranda pravitatis opera non fle-
Hebr. 12. ctatur. Unde per Paulum dicitur: *Remissa manus, & dissoluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris; ne claudicans quis erret; magis autem sanetur*. Aqua vero usque ad genua pervenit, cum nos percepta sapientia perfecte ad boni operis rectitudinem stringit; ut jam noster animus non vacillet, ac titubet, sed in bono, quod cœperat, vestigia fixa confirmet. Præfatus etiam vir iterum mensus est mille, & Propheta per aquam usque ad renes ducitur; quia tunc videlicet in nobis plenitudo sancti operis crescit, quando in nobis percepta sapientia, omnem, quantum possibile est, delectationem carnis extinxerit. Nisi enim renibus delectatio carnis inesset, Psalmista Deo non diceret: *Ure renes meos, & cor meum*. Aqua ergo ad renes venit, cum infusa nobis sapientia petulantes illecebras, & incentiva carnis extinguit. Qui vir adhuc mensus est mille, torrentem, quem, sicut dicitur, Propheta transire non potuit; quoniam intumerant aquæ profundæ torrentis, qui non potuit transvadari. In quo nimirum, quid aliud nobis innuitur, nisi quia post pedes nostros jam in boni operis itinere constitutos, post genua cordis non jam dubie vacillantia, sed ad incedendum per justitiæ tramitem firmiter roborata, post oblectamenta renium, & æstuantis incentiva carnis extincta, vir quisque perfectus ad tantam plenitudinem contemplationis attollitur; ut dum non potest tam eximiam profunditatem ad liquidum comprehendere, velut excrescentis undæ vadum mens non valeat humana transire. Psal. 25.

Quæ videlicet omnia gestis B. Alexii congruentissime videntur aptari. Nam cum a paternis laribus, atque ab hujus mundi vanitate recedens, exilium petiit; tunc sibi quodammodo aqua torrentis hujus ad talos usque pervenit. Hæc aqua usque ad talos Moysi, & Josue Exod. 3.
tunc ascendebat, cum eis vox divina juberet, Josu. 5.
ut calceamenta de suis pedibus solverent. Hæc Apostolicis postmodum pedibus influebat, cum eis diceretur: *Nolite portare sacculum, neque* Luc. 10.
peram, neque calceamenta. Oportebat enim, ut annuntiatores veteris testamenti, & prædicatores Evangelicæ fidei, per viam veræ humilitatis incederent, & morticinio tegmine vestigia non munirent, qui vitam populo nuntiarent, sed illud in se spirituale tegmen ostenderent, de quo Apostolus ait: *Calceati pedes in* Ephes. 6.
præparatione Evangelii pacis. Unde per Esaiam dicitur: *Beati pedes evangelizantium pacem*, Esa. 52.
evangelizantium bona. Cum vero S. Alexius per longissima temporum spatia tantæ paupertatis inopiam in ignotis finibus constanter, ac patientissime pertulit, tunc ad ejus genua torrentis aqua surrexit, quia spe mundi prorsus extincta, jam in via Domini mentis suæ vestigia Rom. 10.
firmiter, & invictissime roboravit: postmodum vero cum intra paternæ domus atria degeret, cum carnales affectus undique cerneret, cum parentum necessitudinem, cum certe, quod difcilius, & intolerabilius erat, venustam Sponsæ speciem a quotidianis, mutuisque conspectibus vitare non posset, tunc velut ad renes ejus aqua torrentis excrevit; quia sic cælestis sapientia carnis ejus incentiva perdomuit, & extinxit: sic sancti Spiritus ardor lumbos ejus, ac renes excoxit; ut dum vasculum suum quotidia-

tidianis supernæ gratiæ fluentis infunderet, carnis extinctæ materies nullum titillanti luxuriæ fomitem ministraret. Ad renes ergo beati viri tunc aqua pervenit, quia Spiritus sanctus in eo exæstuans, juvenilis ætatis incendium, & illices passionum titillantium motus occulto sui roris madore perfudit: & sic omnem luxuriæ fomitem, qui in ejus medullis, atque visceribus naturaliter poterat ardere, consumpsit. Ut autem totum prophetiæ hujus oraculum beato huic viro convenienter aptetur, illud etiam ab eo non dissonat, quod postremo jam dictus Propheta, torrentem transire non potuit, de quo nimirum dicitur: *Quoniam intumuerant aquæ torrentis, qui non potuit transvadari*. De parvis, & planis aquis ad intransmeabilem profundi torrentis plenitudinem pervenitur; quia de parva contemplatione, fugaci scilicet, raptimque conspecta, qua vir quilibet sanctus in hac adhuc corruptibili carne perfruitur, mox ut obierit, ad plenitudinem profundæ, ac perfectissimæ contemplationis attollitur, adeo ut ad contuendam ipsam summæ veritatis speciem provehatur. Tunc itaque torrens non potest pervadari, quia mellifluæ contemplationis æterna dulcedo nullo jam fine concludi, nulla temporum valet prolixitate finiri. Torrens ergo ille contemplationis æternæ, quæ non tunc per fidem quæritur, sed per speciem jam tenetur, quia nescit transire, nequit omnino transiri; & quia non valet humanis sermonibus exprimi, non potest, sicut dicitur, ab homine pervadari. Hunc sitiebat ille torrentem, qui sub spe certa jam gratulabundus ajebat: *Ego autem cum justitia apparebo in conspectu tuo: satiabor dum manifestabitur gloria tua*. De hoc iterum dicit: *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos, quoniam apud te est fons vitæ*. Ad hujus immensi torrentis B. Alexius profunda fluenta pervenit, cum in paterna domo post victoriæ gloriosæ triumphum feliciter obiit: triumphum, inquam, quia admiranda sancti viri hujus vita vere triumphus est, & nova, atque inaudita fere victoria; cumque, juxta Propheticam vocem: *Mirabilis Deus* sit *in sanctis suis*; in hujus invicti militis sui spectaculi tyrocinio tanto mirabilior extitit, quanto per hunc contra carnis illecebras, contra fraudis diabolicæ tentamenta novo, atque insolito martyrii genere dimimicavit.

Ezech. 47. — *1. Cor. 13.* — *Psal. 16.* — *Psal. 35.* — *Psal. 67.*

Vetus sane tradit historia, quia Romani cum Carthaginensibus navali certamine confligentes, obtinuere victoriam: nec ullus umquam, sicut illic legitur, Romanis gratior potuit esse triumphus, ut qui hostibus suis eatenus fuerant in terrena concertatione terribiles, nunc essent, & inter marina fluenta victores. Victoria igitur illa iccirco magis chara, quia rara; ideo plus gloriosa, quia nova. Sicut ergo navalis ille triumphus, quia novus, gratior fuit Romæ; ita profecto beati virtus Alexii propter insolitam novitatem magis placet Ecclesiæ.

Eutrop. *hist. Rom. lib. 2. in fin.* — Ecclesia lætatur novo genere sanctitatis in Alexio.

David sane dum se coram Achis Regem Geth, furiosum, ac dementem finxit, gladium ejus sapienter evasit. Salvator noster descendit in tartarum, non ut illud velut habitator incoleret: sed ut destructor potius, & eversor diabolicæ nequitiæ latebras dissiparet. Sic & B. Alexius, dum paternam domum tamquam retrogradus abrenuntiator ingreditur, decepit mundi principem, omnisque fraudis, atque malitiæ fefellit auctorem.

1. Reg. 21.

Unde novum martyrii genus, novum præbet in admiratione spectaculum. Martyribus enim carcer erat pœna, catena pressura; isti vero propria domus auratis decorata tricliniis erat materia tentationis. Illos torquebat manus armata carnificum; istum gravius puniebat conspecta quotidie pietas genitorum. In martyrem quemlibet fremebat horrenda rabies judicis, hunc blanda, mitis, atque venusta facies impugnabat uxoris. Martyribus in aula Principum ingerebatur pœna tortorum; hic autem in domo proprii juris invisibiliter torquebatur, velut in area tribunalis. Illis fuerat pœna supplicium; huic e contrario blandimenta tormentum. Lazarus plane, qui jacebat ad januam divitis, invitus esuriebat, & cadentes de mensa micas, quæ tamen sibi minime dabantur, optabat; unde potioris proculdubio meriti fuit pauper iste, quam Lazarus. Ille nimirum non modo parum quid accipere, sed & saturari, sicut Veritas perhibet, cupiebat, cui tamen alimenta nemo misericorditer indulgebat: iste vero cum sibi sumptuosa divitiarum omnium copia ultro suppeteret, cum omnis hujus mundi gloria se sibi dignaretur, gratis offerret, immo etiam nolenti se violenter ingereret, omnia repulit, cuncta contempsit, irrevocabiliter aversatus abjecit. O strenuum Christi militem! o prorsus invictum, & nimis insignem cælestis militiæ bellatorem.

S. Alexius novus Martyr, & quomodo. — *Luc. 16.*

In Annalibus certe legitur Romanorum, quia Marcellus Consul, dum imprudens in manus hostium incidisset, & corona circumdante Gallorum, nullum, per quem posset evadere, aditum reperiret, repente in medium hostium ferventissimus bellator immersit, eorumque Regem, * Vitromarum nomine, cunctis inopinata audacia perculsis, occidit; & ubi magna videretur provenisse victoria, si dumtaxat immunis aufugeret, inde ultra omnem spem opimi spolii manubias reportavit. Sic nimirum & noster iste Marcellus, non jam propugnator Romæ, sed sanctæ miles Ecclesiæ, cum magna non dubitaretur esse victoria, si de tam amplis, & magnificis opibus nudus aufugeret, non sufficere sibi visum est, nisi & domum rediens, intolerabilia contra se certamina ultroneus provocaret. Sed ab ipso Domino, qui videlicet auctor virtutum, & dux est spiritalium bellatorum, jubemur quidem cuncta dimittere, non autem adversus ea quotidie, velut manus invicem conferentes, cominus dimicare, Israelitico nimirum populo exitus ex Ægypto præcipitur, non reditus imperatur. Abraham egressus est de terra sua ad Domini jubentis imperium; sed postmodum nequaquam rediit ad rediviva certamina Chaldæorum. Petrus per Angelum excitatus Herodianum deseruit carcerem, sed non denuo reversus est ad Herodem. Sufficit ergo, si tantum possessa relinquimus, nec superest, ut rursus ad eorum toleranda certamina redeamus.

Eutrop. *hist. Rom. lib. 3. in princ.* — Marcelli facinus præclarum. — *Vitromarum. — *Exod. 3. & deinceps. Gen. 12.* — *Act. 12.*

Igi-

S. Alexii excessus, sanctitatis. Igitur B. Alexius cum terrena quæque dimisit, cum opes omnes, atque divitias paterni juris abjecit, supernæ jussionis mandata complevit; cum vero ad propria rediit, abrenuntiator egregius metam proculdubio divinæ legis excessit. Et quia mensuram bonam, & confertam, & coagitatam in sinum suum electi quique recipiunt; & unusquisque propriam mercedem recipit secundum suum laborem; immensurabilem hic possidet gloriam, qui non tenuit in labore mensuram. Et qui Evangelicam regulam in sui certaminis agone transcendit, supereminens præmium de manu justi remuneratoris accepit. Ipse quippe factus est præmium retributionis, qui sibi fuerat causa certaminis, & qui fuerat auctor pugnæ, factus est corona victoriæ, Jesus Christus Dominus noster, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Luc. 16.

1. Cor. 3.

XXII. Jul.

SERMO XXIX.

De S. Maria Magdalena.

HODIE misericordia & veritas obviaverunt sibi; & multitudo miserationum Domini in peccatricem feminam refusa est. Filius enim Virginis, peccatricis, menstruatæ manibus attrectatur; Deumque, & Dei Filium mulier infirmata contingit. Tangit pedes mundi, atque mundantis immunda, & ad vestigia Creatoris mulier criminosa procumbit. Transit in affectum cordis prævaricatrix, & redit ad cor, atque magnitudinem scelerum lacrymarum multitudo condemnat. Dissimulat pietas tangentis officium, & obsequiorum instantiam remuneratorius ille Majestatis oculus felici dedignatione non inspicit. Osculatur Maria pedes Christi frequentibus osculis, & oculis inundantibus vestigia Redemptoris infundit, tergit crinibus, odoriferis illinit, & irrorat unguentis. Videt, & invidet singularitatis amator, & utrumque redarguit Pharisæi jactantia, illum ignorantiæ, præsumptionis illam. Sed deliberans providentia suspendit judicium, dum affectat obsequium, & invectivam retinet præparatam, donec Mariæ sacrificium in holocaustum pertranseat. Gaudent Angeli super peccatrice pœnitentiam agente, & odoris fragrantia cælestis ille conventus aspergitur, salvantemque, & salvandam totam misericordiæ dulcedo procingit. Ubi abundavit peccatum, superabundat gratia: & numerositatem criminum præponderans pietas intercludit.

Luc. 7.

Luc. 15.

Rom. 5.

Psal. 3.

Quam magne multitudo dulcedinis tuæ, Domine, in peccatricis confessione! quam justa reprehensio in Pharisæi superbia, & abusione. Enumeratur obsequentis obsequium, & per obliquum tangitur indignantis iniquitas, tota litterali cohærentia Simonis invidiam impugnante. Et quia ubi Spiritus Domini, ibi libertas; dimittuntur illi peccata, quæ multum diligit; immo immittuntur illi, qui multum negligit. Non erat satiatus ab uberibus sponsæ, nec induerat compassionis affectum legem relegens, quæ misericordiam nescit, novit justitiam. Lex dura duris, & lapideis promulgata parata percutere, nescia misereri. Lex excludens pœnitentiæ locum, veniam negans, emendationis ignara. Lex vinum durum, & acidum, de botris amarissimis eliquatum, consecratum feritati, derivatum Israeli, Salvatori propinatum. Vinum, de quo dentes bibentium obstupescunt; non de genimine vitis illius, quod Salvator bibit novum in Regno Patris sui. Vere meliora sunt ubera Sponsæ vino isto. Quænam autem sunt illa? Procedat in medium Paulus Apostolus & ubera felici lacte manantia nobis assignet. *Gaudere*, inquit, *cum gaudentibus, & flere cum flentibus.* O quam brevi sermunculo totius religionis depinxit insigne, tam eleganti clausula proposuit pietatem, æquitatem statuit, submovit invidiam. His uberibus Mater Ecclesia lactat proficientes, perfectos nutrit. *Gaudere*, inquit, *cum gaudentibus.*

2. Cor. 3.

Luc. 22. Cant. 1.

Rom. 12.

Facessat hinc sæcularis plausus insania, & lætitia mundialis abscedat; quia non est gaudere impiis, dicit Dominus. Numquid illorum os gaudio repleri æstimas, qui lætantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis? Vel illi, qui laudibus adulatoris rapiuntur, divinæ jubilationis agnovere lætitiam? Numquid qui vestiuntur purpura, & bysso, & epulantur quotidie splendide, gaudium, & lætitiam obtinebunt? Absit, ut in terra suaviter viventium, gaudiorum inveniatur materia, cum tantis alternationibus tanta mundi facies immutetur; ut elevans allidatur, & respiret allisus. Sed est gaudium continua sui jucunditate firmissimum, quod perfectus animus de secura sibi conscientia pollicetur. Mens enim a mundi hujus aspergine pure, presseque detersa, & in divinæ contemplationis acumen totum desiderii sui figens affectum, gaudens, gaudet in Domino, & exultat anima sua in Deo suo. Talis anima minas aspernatur, nescit timorem, spem falsam eludit, & omnium scandalorum immunis, in pace in idipsum dormiens, requiescit. *Pax multa diligentibus legem tuam*, ait Justus, *& non est illis scandalum.* Noverat enim, quia lictores non persequuntur Martyres, sed coronant. Cum hujusmodi gaudentibus gaudet Apostolus; &, ut abundantius gaudeant, tota securitate promittit. Hoc gaudium plenum, & certum est, tantoque certius idem, quanto vicinius circa identitatem imprimitur. Hæc est mamilla congratulationis, de qua lac exhortationis effunditur, quo nutriuntur perfecti: ut cum avulsi fuerint a lacte isto, epulentur ab introitu gloriæ Dei.

Psal. 48.

Prov. 2.

Luc. 16.

Gaudium firmissimum secura sibi conscientia.

Esa. 61.

Psal. 4.
Psal. 118.

Rom. 12.

Esa. ult.

Secunda est, flere cum flentibus. Numquid Apostolus præcipit flere rerum amissionem, intermissionem voluptatum, filiorum mortes, morborum instantiam, gravitatem inopiæ, potentiam fortioris? Absit. Plorandi enim sunt, qui taliter plorant. Religiosa enim tristitia, aut alienum peccatum luget, aut proprium. Beati quorum luctus in hac intentione versatur, quia consolatoriam possunt exspectare dulcedinem. Quam leni, & dulcissimo spiritu imbibitus est spiritus illius, qui novit in spiritu lenitatis peccantes instruere, suspendere vindictam, & affectuosis officiis inviscerare sibi peccatorem, donec vitæ reddatur. De hac compassionis mamilla lac consolationis effunditur,

Religiosus luctus qualis.

1. Cor. 3. tur, & hoc lacte pascit Apostolus illos, qui solido cibo vesci non possunt. Amator innocentiæ, pacis amicus, patientibus compatiens, & congaudens gaudentibus, perfectionis metam, Cant. 1. cursu consummato, contingit. Hæc sunt verba lacteis irrorata liquoribus, meliora vino, melle dulciora, misericordiam sonantia, redolentia 3. Reg. 10. pietatem. *Fragrantia*, inquit, *unguentis optimis*. Digna prorsus ubera, de quibus eliquatur unguentorum infinitas, odorata diffluxione civitatem Dei viventis circumquaque respergens. Hæc sunt unguenta, quæ Regina Sabba attulit in Hierusalem, de quibus dicit Scriptura: *Non sunt allata ultra aromata, tam optima, quam ea, quæ dedit Regina Sabba Salomoni*.

Unguenta Reginæ Sabbæ quæ.

Quam excellenter apposuit optima spiritus ille subtilis, qui totam sibi libri hujus rapit possessionem. Est enim unguentum bonum, quod Luc. 7. Joan. 12. Maria pedibus Salvatoris infudit. Est & melius, quod eadem, si tamen eadem, super caput recumbentis effudit. Est & optimum, quod Marc. 16. & ipsa præparavit toti corpori Christi. Primum unguentum contritionis est, de recordatione peccatorum, de spiritu contrito, & contribulato descendens. Hoc infunduntur pedes il- Psal. 17. lius, qui ambulat super pennas ventorum. Hic adorat Maria in loco, ubi steterunt pedes ejus. Steterunt, inquam, quia validissima amoris manu pedem utrumque retinuit, donec utrumque perungeret, & audiret criminum remissionem, Luc. 7. dimissionem in pace. *Remittuntur*, inquit, *tibi peccata, & vade in pace*. Magnam prorsus miseriam magna misericordia diluit, & abstergit: & hoc quidem festinanter, quia sine ullo intervallo conjunguntur & lacrymæ peccatricis, & indulgentia Salvatoris. Remittuntur peccata, & in pace dimittitur; ut de præterito non sit solicita, secura de futuro.

Pedes ejus misericordia, & judicium.

Pedes isti sunt misericordia, & judicium, quorum alterum sine altero osculari, vel temeraria securitas est, vel desperatio fugienda. Quis enim Dei misericordiam indesinenter attendens: non statim tepidioris vitæ quietem exoptet? Cum enim recogitat universitatis Dominum, formam servi pro servis suscipere, triginta & tribus annis operari salutem nostram in medio terræ hujus, capi, ligari, lanceari, crucifigi, & hoc totum pati pro filiis hominum, statim deceptoria spe sibi blanditur, & alludit, gaudet obversari misericordia, & miserationibus, judicium nescit, ignorat justitiam, & punienda æstimat non puniri. Fallitur, qui sic osculatur misericordiæ pedem, ut pedem judicii non attendat, qui totum de misericordis pietate præsumit; hoc solum ad salutem sufficere credens, quod credit. Rursus cum abducit os, & judicii pedem crebrioribus osculis intertangit, subcutitur carnis, animæque substantia, & utriusque hominis statum vehementior aura percellit. Hebr. 10. Horrendum est enim in manus Dei viventis in- Matt. 10. Hebr. 10. cidere, offendere Creatorem, nescire Domi- Psal. 49. num, recalcitrare Dominantis imperio, qui ha- Luc. 21. bet potestatem corpus, & animam mittere in gehennam. Terribilis certe, sicut ait Apostolus, quædam exspectatio judicii, quando ignis in conspectu ejus exardescet, & virtutes cælorum movebuntur, & vacillantibus conscientiis latitudinem mundi validissimus ignis aduret. Nihil prorsus terribilius, quam videre latronis officinam plenam sanguine, cumulatam opprobriis, tormentis undantem. Quis hæc diutius cogitans non statim contremiscat, & in desperationis rotetur abyssum? Non est igitur huic pedi morosus incumbendum, ne pietatis intuitum ferocia judicantis occludat. Utrumque igitur inungat pedem animæ pœnitentis affectus, & nunc misericordiam amplectens, nunc judicium osculans, contribulati spiritus offerat holocaustum.

Vide Mariam judicii pedem fortiter attendentem, dum nobilis, & lasciva mulier convivantium faciem non attendit, sed extenso corpore provolvitur pedibus Majestatis, doloris plena, timoris impatiens, compunctionis jaculo vulnerata: sed & misericordiæ pedem labiis impressioribus osculatur, in cujus spe firmiter inhæret vestigiis accumbentis, donec audiat: *Remittuntur tibi peccata tua*. Sane pretiosum Luc. 7. unguentum, quo non solum terrena domus, sed etiam cælestis aspergitur. Vilissimæ autem sunt species, de quibus conficitur, & magna eorum copia intra nostros hortulos poterit inveniri. Peccata igitur nostra plantata in conscientiis nostris, quorum numerositas præ multitudine numerari non potest, species ejus sunt. Ipsa igitur in mortariolo pœnitentiæ macerationis pistillo contusa, & respersa discretionis oleo, doloris igne supposito, & in aheno disciplinæ concocta, unguentum exhibet pretiosum, & acceptum pedibus Salvatoris. Compendiose autem illud confecimus, sapienti rerum occasionem penitus relinquentes. Et licet materia videatur indignior, interim tamen bonum est unguentum istud quod domum replet, penetrat cælos, Angelos lætificat, & beatæ civitati lætitiam refundit, & gaudium. Hoc est sacrificium Psal. 50. justitiæ, quia sacrificium Deo spiritus contribulatus.

E peccatis nostris conficitur unguentum.

Unguentum devotionis.

Secundum unguentum est devotionis de recordatione beneficiorum Dei. Prorsus dignissima hujus unguenti compositio, & in illius comparatione prioris est conspersio vilipendenda. Ejus enim species de cælesti paradiso allatæ sunt, & in terra filiorum hominum nequeunt inveniri. Virtutes enim divinitus collatæ, & in mortariolo cogitationis, pistillo diligentissimæ meditationis intritæ, & exultationis oleo superfusæ, suffuso igne justitiæ, & humilitatis aheno decoctæ, unguentum faciunt & odore, & virtute mirabile, quod solum super caput Domini recumbentis possit effundi, & exhiberi reverentiæ Majestatis. Sed & hoc recollegimus breviter, illis, qui multa de paucis exculpere cognoverunt, verborum multitudinem reservantes. Notanda tamen utriusque differentia, & secun- Psal. 50. di sublimitas attendenda; quia illud est Deo Psal. 49. sacrificium spiritus contribulatus; & istud sacrificium laudis, quod honorat Deum. Pedes igitur ungimus Redemptoris, cum de peccatis compungimur: ungimus caput, cum de collatis virtutibus virtutum largitori gratias cumulamus. Interstitii tamen morositas inter pedes esse debet, & caput; quia profecto difficillimus, & præsumptuosus saltus est, a vestigiis ad verticem Domini transvolare. Neque enim eadem, quæ unxit pedes, unxit caput; cum illa

Unguentum ex virtutibus.

Unguentum compunctionis.

illa meretrix, hæc nihil horum fecisse legatur, secundum illud: *Verte impios & non erunt*. Unxit ergo Maria sanctum Dei verticem, profecto jam dilecta, jam familiaris effecta, longeque peccatricis illius evoluta contagiis, quam infelix ille septenarius confundebat. *Prov. 12.*

Porro si duo præmissa unguenta tantæ dignitatis sunt, ut alterum pedibus, alterum capiti complaceat Dominantis; illud tertium, quod optimum est, & superexcellens, ubinam invenire poterimus? Sed absit, ut Sponsa Veritatis a veritate dissentiat: & tale aliquid habere se jactitet, quod habere non possit. Est ergo tertium pietatis unguentum, quod est super omnia aromata, morbis omnibus, & periculis salutare, quodque nulli umquam pesti inveniatur inefficax. De ipso namque sic legitur: *Maria Magdalene, & Maria Jacobi, & Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum*. Videsne in prima capituli fronte propositum, quod non una, vel duæ, sed tres vix sufficiunt ad emendum tantæ compositionis unguentum? Intelligis, quia non pedes, aut caput, sed totum Crucifixi corpus sibi vindicat ista confectio? Confectio sine dubio pretiosa, quæ toti sufficiat corpori Creatoris? Et attende, quia unguentum pedibus infusum adeo dignissima lenitate suscepit, ut Pharisæum murmurantem parabolica prolixitate convinceret, & retorto sugillaret exemplo. Sed & de refuso super caput ejus unguento Discipulos indignantes coarguit, bonum mulieris opus esse protestans, & tumidam eorum animositatem verbis compescuit moderatis. Hoc vero tam salubre, tamque mirificum in mortuo corpore suo voluit expendi, quod vivo utique reservabat. Duo enim corpora habet Christus, unum, quod suscepit in Virgine: alterum Ecclesiæ, quod charius habet benignitas Redimentis. Denique illud pro isto morti exposuit, & tormentis, addictus Cruci, vinctus cum sceleratis, morte turpissima condemnatus. Poterimusne tam salubrem confectionem conficere? Universæ miserorum miseriæ tam animarum, quam corporum, oculo pietatis inspectæ, species ejus sunt. Istæ igitur in mortariolo largitatis, dulcedinis pistillo confractæ, & delinitæ charitatis oleo, succenso compassionis igne, & in aheno perseverantiæ despumatæ, unguentum faciunt ipsis etiam Angelis admirandum. *Unguentum pietatis.* *Marc. 16.* *Luc. 7.* *Duo Christi corpora & quæ?* *Unguentum ex miserorum miseriis.*

Sunt viri divitiarum in domo Domini virtutum; vestigemus, an apud eos hujusmodi habeantur unguenta. Primus occurrit mihi Paulus, sicut ubique solet, totus præsenti delibutus unguento. *Quis infirmatur*, inquit, *& ego non infirmor?* Felix anima, facta sibi tamquam vas perditum, ut omnium miserias in sua conscientia colligaret. Totum se toti corpori Christi donaverat, omnibus omnia factus, ut omnes lucrifaceret. Sed & ille vir simplex, & rectus, & timens Deum, vide quomodo non secundum hominem, immo vero secundum hominem: & quod verius est, supra hominem ambulabat. *Oculus*, inquit, *fui cæco, & pes claudo, pater eram pauperum*, & cetera, quæ sic eum hoc unguento perunxerant, ut de misericordiæ thalamo largius irroratus exiret. Samuelem recolo, qui non semel, sed omnibus diebus vitæ suæ lugebat super Saul; & cum sciret illum ab oculis divinitatis longius elongatum, non cessabat tamen compassio, quæ in condolentis animum irrepserat, fundens lacrymas, & si non profuturas, pias tamen. David parricidam filium continua deploratione plorabat, plorans in eo non carnis necessitudinem, sed fidei destructionem. Cerne quomodo Joseph totus hoc melle illitus erat. Veniunt fratres, jam non ante fratrem, sed ante Dominum assistentes, conscii proditionis, homicidii rei, fratricidii succensores. Videns eos Joseph, & omnium injuriarum immemor, dulcissimis fletibus inundatur, & pietatis adeps, qui intus latitat, foras per oculos emanat. Fugit odium, nescit iram, tempus iracundiæ non reservat, reddens bonum pro malo, pro crudelitate dulcedinem. Pœne oblitus sum Moysen adeo sacri hujus liquoris rore perfusum, ut totus ex eo superfundatur, & profluat. Peccat Israel, & Moyses peccantem reconciliare nititur Creatori; sed dissimulat Dominus exaudire rogantem. Promittit plurima Moysi Creator omnium, & feriendi licentiam quærit a Moyse, qui Moysen fecit. *Dimitte me*, inquit, *ut irascatur furor meus contra eos, & faciam te in gentem magnam*. Respondit Moyses: *Si dimittis, Domine, dimitte: alioquin dele me de libro, quem scripsisti*. Obstupenda profecto dulcedo: & principatum gentis respuit alienæ, & de libro viventium deleri desiderat, nisi peccantibus dimittatur offensa. Hæc sunt unguenta propinationis, & misericordiæ, quæ a sponsæ uberibus eliciuntur, infirmitates omnes fugantia, * profugantia passiones. *2. Cor. 11.* *2. Cor. 9.* *Ibid. 9.* *1. Reg. 15.* *2. Reg. 18.* *Gen. 43.* *Exod. 32.* ** Profligantia f.*

Felix Maria unxit pedes Jesu, felicior eadem caput unxit Auctoris, felicissima, quæ rorem unguentarium toti Christi corpori præparavit. Considera, quam vehementissimo dilectionis affectu beata hæc mulier diligebat Christum Regem. *Domine*, inquit, *si tu sustulisti eum, dicito mihi, & ego eum tollam*. Quem eum dicis Maria, cum de nullo feceris mentionem ad quem relationem facias? Putasne, quod in omnium cordibus ita versetur memoria dilecti tui, sicut & in consistorio cordis tui? *Et ego*, inquit, *tollam eum*. Mira res. Hominem perfectæ ætatis virum, cujus corpori vix centum libræ sufficiunt unguentorum, tenerrima mulier portabis, & tolles? Ardens, & affecta locutio, quæ de puritatis amore refusa, promittit quod implere non potest. Nihil enim amanti difficile esse videtur. Quis desperare debeat, tanta peccatrice non solum veniam, sed gloriam consequente? Ipsa hodie intercedat pro peccatis nostris, & placatum nobis reddat Judicem nostrum, sponsum suum, qui est Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen. *Joan. 20.* *Amanti nil difficile.*

SERMO XXX.

XXIII. Jul.

I. *De sancto Apollinare Episc. Raven. & Mart.*

HODIERNA die, fratres charissimi, ad jucundum nimis, satisque delectabile spectaculum venimus, & gloriosæ palæstræ certamen oculis fidei contemplati sumus. Vidimus enim

enim unum civem supernæ Hierusalem pro Rege suo strenue ad bella procedere, & innumerum Babyloniæ vulgus unanimi conspiratione contra unum caput ferociter dimicare. Vidimus hunc militem Christi contra mundum triumphale vexillum Crucis inferre, vidimus e contra amatores mundi pro dilecto suo constipatis cuneis obviare. Illi denique undique circumfusi diversa tela conjiciunt, sagittas emittunt, machinas erigunt: & ut vallum Christi irrumpere valeant, omnia præliandi argumenta componunt; hic autem ense verbi spiritualis accinctus, lorica fidei indutus, spei galea præmunitus, sub patientiæ suæ se clypeo colligit, & hoc contra omnes bellicæ tempestatis ictus vigilanti oculo circumducit. Ille ignem adhibent: sed iste immensæ charitatis ardore succensus, incendia exterioris flammæ non sentit. Illi bullientibus aquis dilacerata membra perfundunt; iste largo sancti Spiritus imbre divinitus refrigeratur, cantans cum Propheta: *Transivimus per ignem, & aquam, & eduxisti nos in refrigerium*. Illi virgis cædunt, sudibus frangunt, equuleo suspendunt, in carcerem mittunt, postremo catenatum in in exilium dirigunt; iste vero in arce mentis constitutus, quidquid erga se agitur, sub se fieri quasi alius quidam eminus intuetur, dicens cum Paulo: *habemus thesaurum istum in vasis fictilibus*. Et iterum: *Licet exterior homo noster corrumpatur, is tamen, qui intus est, renovatur de die in diem. Id enim, quod in præsenti est momentaneum, & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis*.

Ephes. 6. Psal. 65. Esa. 43. 2. Cor. 4. Ibidem.

Cuncta ergo hostium jacula facta sunt B. Apollinari gloriose vincendi materia. Et unde illorum crudelitas dejicere nititur, inde istius patientia ad standum firmius roboratur. Sanctus enim vir inter persecutionum bella deprehensus, quo durius telorum grandinem inhorrescere conspicit, eo cautius undique scutum suæ gravitatis opponit. Et quo violentius pugnæ impetus videt ingruere, eo magis se studet & in vires colligere, & ad agendum fortiter excitare. Ubique paratus assistit, ubique vigilanter intendit, & venientibus undique gladiis imperturbatus occurrit.

Quia vero, fratres mei, B. Apollinaris agonem, palæstram superius nominavimus, utrumnam congrue positum sit, si placet, paulo subtilius inquiramus. Palæstrita quippe nudus luctatur, & B. Apollinaris mundanæ possessionis indumento nudus fuisse cognoscitur. In spectaculo autem civium hujusmodi lucta proponitur, ut B. Paulus de se, aliisque Christi bellatoribus congrue testatur, dicens: *Spectaculum facti sumus Angelis, & hominibus*. Solet autem pueris oleum, quod videlicet ceroma ab eis dicitur, a campiductoribus tribui, unde eorum debeant omnia corporis membra perungi. Sanctus vero Petrus Apostolus B. Apollinaris, non dicam campiductor, sed ductor, sancti Spiritus eum unctione perfudit, cum ad certamina persecutionum misit. Ut enim in sancta gestorum illius narratur Historia, ait B. Petrus Apostolus Apollinari discipulo suo: *Quid sedes nobiscum; Ecce eruditus es de omnibus quæ fecit Jesus. Surge, accipe Spiritum sanctum, simulque Pontificatum, & perge ad urbem, quæ vocatur Ravenna*. Quod enim dicit, accipe Spiritum sanctum, & perge, tale est, ac si diceret, oleo membra perfunde, & bellum viriliter confere. De hoc enim sancti Spiritus oleo per Prophetam dicitur: *Computrescet jugum a facie olei*. De hoc & per Psalmistam canitur: *Inveni David servum meum, oleo sancto meo unxi eum*.

2. Cor. 4. Spiritus sanctus recte oleum dicitur. Esa. 10. Psal. 88.

Mos vero esse campiductorum solet, ut prius certaturi discipuli membra provideant, videlicet quam latum, validumque sit pectus, quam sani, plenique tumeant lacerti, quam subterpositus venter, nec mole gravet, nec extenuatione debilitet: & si cuncta bellico usui apta esse perspexerint, mox ejus segnitiem dura severitate corripiunt, & desides adhuc animos in amorem laudis accendunt, hortantur, & instigant; & ne formidare debeant, suam ipsius coram eo fortitudinem laudant.

Sic nimirum, sic B. Apostolus quasi ante ipsum arenæ vestibulum alumni sui membra considerat: & ut se ad congrediendum præparet, verbis suasoriæ adhortationis inflammat. Quid est enim dicere, *quid sedes nobiscum*, nisi jam depone desidiam, ut post peractam victoriam pervenias ad coronam? Et quid est dicere, *ecce eruditus es de omnibus quæ fecit Jesus*; nisi omnes tui corporis artus jam perfecto vigent robore, nihilque tibi jam superest nisi ut timore postposito, incipias dimicare? Unde apte subjungitur: *Prædica eis de nomine Jesu, & ne formidaveris;* tamquam diceret: ex jussionis meæ auctoritate congredere, brachia confere, ut communem utriusque Regis possis victoriam de triumphatis hostibus reportare. Percurre impiger stadium, ut ad propositum victoribus merearis pertingere bravium. Non dubites arripere pugnam, de qua nobilem referes, auctore Deo, victoriæ palmam. Ego, ego tibi præcipio, quia potestatem ligandi non solum in terra, sed & in cælestibus habeo: ego te ad pascendas oves Dominicas mitto, qui ovile totius Sanctæ Ecclesiæ injuncta mihi cura custodio. Prærogativa ergo Magistri sit Discipulo audacia præsumendi, & mittentis auctoritas sit fiducia missi.

Qualis esse deceat milites Christi. B. Petri Ap. primatus, & super Christi Ecclesiam potestas plenissima.

O beate Apostole, quam libenter, quam alacriter motum tuæ diversitatis intueor: & nunc te debilem, nunc fortissimum pulchra varietate contemplor. Debilem, inquam, negando Magistrum, fortissimum vero pro ejusdem Magistri confessione mittendo Discipulum. Non times Discipulo Ravennam multarum urbium dominam assignare, qui tibimetipsi expaveras unius sacerdotis ancillam. Non metuis illum in procellosos fluctus turbulentissimæ civitatis solum mittere, qui cum ipso Creatore marium super marinas undas expaveras ambulare. Illi namque dictum est: *Aquilonem, & mare tu creasti*. Licet enim dixeris: *Domine jube me venire ad te*; nisi tamen expavisses, mergi utique non cœpisses: nisi in navi Fidei aliquam naufragii undam pertulisses, nullatenus ex ore Veritatis audisses: *Modicæ fidei quare dubitasti?* Nec mirum tibimetipsi maris tunc formidasse periculum, qui pro eadem mentis infirmitate, Magistrum, & Dominum tuum nolebas Crucis subire

Psal. 88. Matth. 14. Ibidem.

bire patibulum. Cum enim tibi diceret, quod pro redemptione humani generis crucifigendus esset, protinus respondisti: *Absit a te, Domine, propitius tibi esto Domine, ne fiat hoc.* Quid est hoc, B. Apostole? Numquid vis claudere locum, unde nostræ redemptionis est pretium exiturum? Numquid vis fontem restringere, qui pravitatis nostræ descendit maculas emundare? Ecce jam nosti illum proculdubio Deum esse, tamen dissuades mortem subire. Nisi enim Deum crederes, propitius tibi esto, Domine, non dixisses.

Matth. 16.

Concordat denique fides discipuli cum assertione Magistri. *Potestatem*, inquit, *habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi illam.* Sed qui fide stas, infirmitate jaces, quem fides erigit, timor sternit. Qui ergo Magistro Crucis timueras mortem, & tibimetipsi pelagi profunditatem, tunc dilectum Discipulum non dubitas mittere inter persecutorum furentium rabiem. Cur hoc, nisi quia completum est in te, quod per Coapostolum tuum dicitur, quia *timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem?* Jam enim iterum audieras a Domino: *Simon amas me?* Et respondens: *Domine, tu scis quia amo te*; illico audisti: *Pasce oves meas.* Dixerat iterum Dominus: *Sicut dilexit me Pater, & ego diligo vos.* Sicut ergo te Dominus dilexit, cum pro pascendis ovibus suis inter scandala persecutorum misit; sic & tu discipulum diligis, cum pro eisdem ovibus ad martyrium dirigis.

Joan. 10. 1. Joan. 4. Joan. 21. Joan. 15.

Sed libet, fratres mei, hæc Apostolica verba subtili indagatione discutere, & quomodo canonica Ecclesiasticæ censuræ auctoritas in eligendis Præpositis unam ubique teneat regulam, prævidere. Dicitur enim B. Apollinari: *Quid sedes nobiscum? Ecce eruditus es de omnibus quæ fecit Jesus.* Rursus idem Apostolorum Princeps cum in loco Judæ alium subrogare voluisset Apostolum, ut Neophytorum reprimeret pravitatem, inquit: *Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum congregati sunt in omni tempore, quo intravit, & exivit inter nos Dominus Jesus, testem resurrectionis ejus nobiscum fieri unum ex istis.* Hinc idem ipse Gentibus Christum evangelizans, ajebat: *Hunc Deus suscitavit tertia die, & dedit eum manifestum fieri non omni populo, sed testibus præordinatis a Deo, nobis, qui manducavimus, & bibimus cum illo, postquam surrexit a mortuis.* Hinc ipse Dominus in Evangelio cum de mittendo sancto Spiritu Apostolis loqueretur. *Ille*, inquit, *testimonium perhibebit de me, & vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis*; tamquam diceret: Iccirco idoneum de me testimonium perhibebitis, quia quidquid alios docueritis, longæ conversationis assiduitate ipsi antea didicistis.

Act. 1. Act. 10. Joan. 16.

Audiant Neophyti, audiant elati, & quasi folles vento arrogantiæ, & igne cupiditatis inflati, qui ante volunt docere, quam sciant: & in schola Christi ante inhiant in cathedra præsidere, quam ferulam sentiant. Dumque inordinato ordine non per ostium, sed aliunde ad regiminis jura prorumpunt, non se pastores esse, sed fures, & mercenarios patenter ostendunt, qui prodesse nil curant, sed præesse flamma perniciosissimæ cupiditatis anhelant. Hi profecto non præferuntur, ut Christi ovile custodiant, non ut gregem Dominicum pascant, sed ut miseram carnem suam in lasciviis, & voluptatibus molliter nutriant: Dumque se proximis prælatos esse considerant, cæcam mentem in superbiæ cornibus exaltant. Audiant ergo, qui ejusmodi sunt, & vel curent se ab hac præsumptione compescere, vel noverint se a corpore sanctæ Ecclesiæ jam, & si non aperte, vere tamen radicitus præcisos jacere. Ecce Beati Apostoli, super quos quasi solidissimas bases sancta fundatur Ecclesia, non novitium, non indoctum, sed illum ordinant, quem in doctrina, & sanctæ conversationis studio perspexerint esse maturum. Hoc quærit Petrus in Mathia, cum elegit in Apostolatum, hoc in Apollinare cum promovet in Episcopatum. Quod ergo Dominus providerat in Apostolis, hoc Apostoli considerant in Apostolicis viris.

Joan. 10. Attende, quam sit nefarium ambire dignitates præcipue ineptis personis.

Qui sint assumendi ad præsulatum.

Illud etiam prætereundum non est, quod Beatus Apostolus osculans Discipulum, emisit eum a se. Hic antiquorum Patrum consuetudo recolitur, & in novo jam sæculo veterum Patriarcharum antiquitas reparatur. Ecce Isaac iterum filium osculatur. Ecce Jacob iterum benedicitur, & Patriarcha a Patriarcha ex authenticæ traditionis ordine consecratur. Illi dictum est: *Accede ad me, fili, ut benedicat tibi anima mea*; Ipsi dictum est: *Surge accipe Spiritum sanctum.* Illi dictum est: *Det tibi Deus de rore cæli, & de pinguedine terræ abundantia frumenti, vini, & olei*; isti vero dicitur: *Mittat Dominus noster Jesus Christus Angelum suum, qui præparet iter tuum, & quæ postulaveris, annuat tibi.* Sic & ipse Jacob Ephraim, & Manasse filiis Joseph osculum præbuit, cum eos inter reliquos Patriarchas constituens, benedixit. Hinc etiam Ecclesiasticus mos inolevit, ut Pontifices his, quos consecrant, osculum tribuant. Hinc, Fratres, hinc rogo, colligite, B. Apollinaris quanta sit celsitudo, qui ut Apostolus ad arcem Pontificatus eligitur, & ut Patriarcha solemniter ordinatur: Qui & ab illo, & non diverso modo provehitur, a quo & Apostoli promoventur.

Patrum traditiones in Ecclesia servari.

Gen. 27. Gen. 48.

Videtur ergo in illo & Apostolica dignitas, & Patriarchalis sublimitas: quia & Apostolico ore provehitur, & Patriarchali solemnitate consecratur. Unde fit, ut cum ceteri, qui pro testimonio veritatis supplicia passi sunt, Martyres nuncupentur; hic, qui non solum passus, sed etiam ad Martyrium ab Apostolo tam nobiliter est electus, Apostolicus Martyr jure dicatur.

Martyres unde dicantur.

Inter hæc vos, fratres charissimi, ad vosmetipsos redite, actus vestros solicita examinatione discutite: Et qui laudes Martyris libenter auditis, laudabilem vitam habere curate. Non est enim speciosa laus in ore peccatoris. Illi enim digne sanctis laudibus efferunt, qui laudabiliter vivunt. Et hi fortium virtutes utiliter audiunt, quos audita præconia ad amorem imitationis accendunt. Ceterum quid prodest si alios constitutos in sublimibus videas, ipse vero in præceps ad ima descendas? Quid prod-

Eccl. 15.

prodest fortium bellatorum triumphos extollere, si ipse non erubescas quotidie terga hostibus dare? Quisquis ergo gaudes fortiter egisse Martyres Christi, corripe & ipse arma inter milites Christi. Desunt exterius hostes? Verte manus in te, & multos seditiosos invenies cives. Doma superbiam, jugula iracundiam, extingue libidinem, reprime avaritiam, occide invidiam: &, ut breviter cum Apostolo cuncta complectar: *Crucifige carnem tuam cum vitiis*. (Galat. 5.) Hoc est fortiter agere, hoc est viriliter dimicare. Nam quid juvat, si circa vallum te non obsideant acies persequentium, & intra urbis mœnia grassetur barbaries vitiorum? Vis autem adhuc apertius discere, qualiter in pace sanctæ Ecclesiæ valeas martyrium invenire? Audi attente, intellige diligenter. Cor vigilet, oculus non dormitet. Quod enim dico, brevissimum est. Ascende igitur tribunal mentis, & temetipsum pertrahe ad judicium quæstionis. Cogitatio accuset, animus judicet, pœnitens conscientia velut carnifex feriat, lacrymarum rivus velut vulnus erumpat. Sic sic per martyrii similitudinem, ad veram pervenies Martyrum dignitatem: auxiliante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & gloriatur per infinita sæcula sæculorum. Amen.

Attende, quomodo ad martyrium spirituale perveniatur.

SERMO XXXI.

XXIII. Jul.

II. De Sancto Apollinare Episcopo & Martyre.

APOSTOLICI Martyris gloriosa solemnitas, fratres charissimi, alacrem fecit vestræ devotionis adesse conventum. Unde dignum est, ut communi vobiscum lætitia pariter exultemus, & totam hanc diem in psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus expendamus. Merito hodie profusis gaudiis totus ubique terrarum orbis exultat. Merito sancta Ecclesia, dispositis fidelium choris, dulcisonas melodiarum voces alternat. Gaudeat Antiochia, quæ talem meruit gignere filium: exultet Roma, quæ talem potuit habere discipulum: præcipue vero jubilet urbs Ravenna, quæ tantum meruit referre Patronum. Quæ enim erat dæmonum antea delubrum, per hunc cælestium Senatorum facta est Capitolium. Ibi enim jam Martyrum corpora requiescunt, ibi multorum Sanctorum patrocinia reconduntur. Quæ ergo prius male fecunda in filiis suis multas stipulas germinabat inferno, jam per Dei gratiam multos cives parturit cælo; ut jam populo illius non immerito dicatur: *Jam non estis hospites, & advenæ: sed estis cives Sanctorum, & domestici Dei*. (Ephes. 2.) Et per Petrum: *Vos estis genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis*. (1. Pet. 2.) Reges enim sumus, quia Crucis vexillum in fronte portamus. Sacerdotes autem jure dicimur, quia Chrismatis unctione linimur.

Juste ergo egregia illa Metropolis de B. Apollinaris festivitate specialiter gaudet, per quem, olim profana, & rustica, facta est nunc sacerdotalis, & regia. Cui cum Romanis arcibus adeo communis est dignitas, ut illa mater, ista dicatur congrue filia. Quod enim illa in cælesti Clavigero, hoc totum ista possidet in Discipulo: & quod illi prærogat Apostolus, hoc addit isti Martyr Apostolicus. Si enim Constantinopolitana civitas, quia Romanos in se transtulit cives, secunda Roma est nuncupata; quanto magis hæc, quæ tantum Principem de Roma suscepit, secunda Roma est appellanda? Numquidnam gloriosius est suscipere Quirites de Romana curia, quam habere Martyrem de Romana Ecclesia? Ex ea igitur parte, qua Roma carnalis est, carnales genuit: ex ea vero, qua spiritualis est, spiritualem ex se filium procreavit. *Quod* enim *natum est de carne caro est: & quod natum est ex Spiritu, Spiritus est*. (Joan. 3.) Quod autem tantum civitati illi tribuimus, ut Romæ similem esse dicamus, ad laudem Dei referimus, non favores hominum affectamus. Nam ornatus habitationis, decus est habitantis: & honor militis, gloria ex Imperatoris.

S. Apollinaris spiritualis Romæ filius.

Libet autem, dilectissimi, pulchrum divinæ dispensationis ordinem studiose perpendere: & quam mirabiliter omnipotens Deus regionis illius tenebras illustrare decreverit, indagare. Sicut enim matutinus Lucifer ab ortu surgens solem præcedit: ita beatissimus Martyr ab orientali plaga progrediens, nomen Domini nostri Jesu Christi, qui vere est sol Justitiæ, primus Ravennæ finibus introduxit. Et quam bene sibi Luciferi nomen congruit, qui primum adventus sui miraculum de lumine fecit? Nam mox ut in suburbano est receptus hospitio, cæco Irenæi militis filio lumen reddidit, & sic de parentum cordibus infidelitatis tenebras effugavit: & dum illi oculos reddidit frontis, istis multo felicius lumen aperuit cordis.

Cæcum illuminat in suburbio Ravennæ civitatis.

Recte ergo dicitur, quia sicut Lucifer in orbem, ita Beatissimus vir suam est delatus in urbem. Quot autem ibi supplicia sustinuerit, quot mortium tormenta percurrerit, ille quidem perferre mirabiliter potuit, nos referre quantalibet linguæ nostræ facundia non valemus. Cæditur, uritur, vulneratur, equuleo tortus per membra cuncta discerpitur; sed quo magis caro per tormenta concutitur, eo mens in Deum fixa firmius roboratur: & quasi igne succensa materies, quo plus adversitatum ventis impellitur, eo in amorem Dei ardentius inflammatur. Sanctus quippe vir dum foris tolerat turbinem persecutionis, intus recurrit ad arcem mentis: & inde cuncta sub se ire despicit: inter quæ transire corporaliter etiam semetipsum cernit. Minas non metuit, tormenta alacriter patiendo contemnit. Hinc enim per Salomonem dicitur: *Justus quasi Leo confidens, absque terrore erit*. (Prov. 28.) Hinc ab eo iterum scriptum est: *Non contristabit justum, quidquid ei acciderit*. Jam quippe Spiritus ad alta suspensus in hoc ineffabiliter gaudet, dum sibi cumulari gaudia per tormenta videt. Pœnis fovetur, incendio refrigeratur, fame reficitur, inopia dilatatur: & id maximum lucrum deputat, si gravem de passione Domini sarcinam portat: tantumque sibi minui timet de præmio, quantum sibimet subtrahi conspicit de tormento.

Multa patitur Ravennæ.

Quid plura? Iterum cæditur, iterum cruciatur,

tur, ad extremum quoque nudis plantis super ardentes prunas ſtare compellitur: ſed dum uterque pes ſuppoſito igne comburitur, lingua in confeſſione Chriſti liberius relaxatur. Segnior quippe fuerat ignis, qui exterius incendebat, quam qui inferius inflammabat: tamquam alter coquereretur, & alter loqueretur, alius verba ederet, alius verbera ſuſtineret. Et revera alter,
Matth. 10. Veritate atteſtante, quæ ait: *Non vos eſtis, qui loquimini, ſed Spiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis.* Et, ut triumpho beatiſſimi Martyris ipſa contraria elementa concorditer ſerviant, dum ignis potentiori igne contemnitur, caro, quæ uſta fuerat, aquis bullientibus elixatur: ſicque in odore ſuavitatis Domino duo ſacrificia ex una fiunt victima.

Attende ejus conſtantiam. Age, age, reſponde mihi, turba phrenetica, & ab ipſis furioſis merito deridenda. Quid furis? Quid ſævis? Quid cruentis dentibus, & lupina rabie debaccharis? Numquid ſperas ſuppliciis Chriſti militem cedere, & a ſancto propoſito mentem poſſe mutare? Non eſt hujuſmodi mens in Deum fixa, ignorat in bello perdere militiam Chriſtianam. Neſcit prœliator noſter rigore molleſcere, neſcit gladios formidare: immo quo magis impetitur, eo robuſtior invenitur. Eja percute, incende, coque, gyra, regyra, divelle a viſcerebus viſcera, imprime vulneribus vulnera. Apollinaris noſter ſi diſcutitur, idem ipſe, qui fuerat, invenitur: non poteſt jam Chriſtum in loquendo negare lingua, quem cetera patiendo confeſſa ſunt membra. Nam ſi fictile ſui corporis vaſculum, dum adhuc ſanum eſſet pro conſervando Fidei theſauro lacerari permiſit, quanto magis tunc pro jam quaſſato, & fracto, tam pretioſum theſaurum perdere formidabit?

Tu ergo, tu miſerabilis turba Agonothetam Chriſti dum dejicere moliris, extollis: dum ſuperare niteris, inſuperabilem reddis. Tu facis, ut corpus ſuum ille deſpiciat, & ex eo egredi tota animi alacritate contendat: & dum novis, & exquiſitis ſuppliciis eum mirabiliter crucias, ut mirabilem facias Martyrem, elaboras. Tua enim ſtulta ſapientia fecit, quod hodie nomen B. Apollinaris tam clarum, & celebre per ora fidelium currit. Serviſti nempe, dum ſæviſti: & auxiſti palmam, dum exaggeras pœnam. Nam quid non ad victoris gloriam vecors ingenium tuum reperit, quando in honorem tranſierunt triumphi ipſa etiam inſtrumenta ſupplicii?

S. Apollinaris auro, & adamanti comparatur. Sed adhuc diligentius laceratum corpus examina, adhuc ea ipſa, quæ confoſſa ſunt membra, retracta, coque, diſcerpe ictus, cæde, verbera, percute; jam de toto corpore inviĉtiſſimi Martyris quid aliud, niſi plagas poteris vulnerare? Bulliat aurum non minuitur; cædatur adamas, non ſecatur. Jam denique ille ad cæli culmen anhelat, jam mente in ſublimibus habitat; nihil dolet, nihil timet, niſi, o perſecutores, ſolam pietatem veſtram, quæ ſi ei tribuitur, ab ipſo impietas crudeliſſima deputatur: & ſi tela veſtra ad ejus vultis interiora pertingere, ſola illum pietate ferite. Tunc enim graviter indignamini, ſi miſeremini: tunc immaniter laceratis, ſi parcitis: &, ut ita dixerim, tunc punitis, ſi tunc non punitis.

O robuſtiſſimum pectus, quod nulla queunt tela perfodere, nulla poſſunt ſpicula penetrare! O munitiſſimum Chriſti vallum, quod non impacti arietes diruunt, nulla machinarum armenta convellunt? Quanta hunc retributionis gloria nunc extollit in ſummis, quem tanta tribulationis adverſitas preſſit in imis! E contra, nunc cum ignitis beatorum Spirituum cœtibus emicat, cum trabeatis Senatoribus curiæ cæleſtis exultat, cum Patriarchis in aureo ſublimiter ſolio inthronizatus, cum purpuratis Martyribus mirabiliter coronatus. Cum his omnibus ſtola indutus gloriæ ineffabiliter emicat, & ante Imperatorem ſuum melodum Alleluja perenniter jubilat. Quo te precamur, Martyr beatiſſime, ut nos manus tuæ orationis erigat, quos reatus noſtri pondus inferius gravat; quatenus qui hic tuæ virtutis præconia referre gaudemus, illic tuæ beatitudinis partem aliquam ſentiamus. Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui cum Patre, & Spiritu ſancto vivit, & regnat per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

SERMO XXXII. XXIII. Jul.

III. De ſancto Apollinare Epiſc. Raven. Mart.

AUDIVIMUS hodie, fratres chariſſimi, inſuperabilem Chriſti militis fortitudinem, audivimus triumphalem Apoſtolici Martyris paſſionem. Mirabilis in perſequentibus pugna, mirabilis in perſecuto victoria. Illi enim ad expugnandum Chriſtianæ militiæ ſtrenuum bellatorem, non ſolum ferrea arma corripiunt, ſed ignes, aquas, ligna, lapides, & univerſa plane elementa armorum materiam faciunt, & in præliandi argumenta convertunt. Iſte vero quo acrius impugnatur, eo robuſtior invenitur: & quo magis corpus per tormenta diſtenditur, eo magis Fides augetur. Inſuperabilis denique miles eſt, cui virtus ex vulneribus creſcit, ex minarum terroribus animoſitas ſurgit. Nova, & inaudita pugna eſt, ubi peregrinus expugnat urbem, incola civitatem, unus populum, imbellis cuneum, inermis aciem, perſona dejicit legionem. Mirabilis, & ſtupenda victoria eſt, ubi vivit, qui occiditur, ſurgit, qui dejicitur; vincit, qui ſuperatur; & poſtquam mortuus fuerit, omnem adverſæ partis aciem ad ſui Imperatoris ſigna convertit. Ubi mors evaditur, cum ſubitur; vita incipit, cum finitur. Novum litigium, ubi judicio præſidet populus, & unus deducitur judicandus: ubi unus innocens accuſatur, multorum damnabilium cenſura depromitur: ubi juſtus vapulat, reus damnat.

Quot, & quanta ſuperarit tormenta S. Apollinaris.

Corporalis mors principium vitæ animæ noſtræ.

Sed inter omnes B. Apollinaris, non dicam Judices, ſed carnifices, non Præſides, ſed tortores, tua, Meſſaline, crudelitas luporum excedit rabiem, leonum exſuperat feritatem. Nam poſt cruentorum verberum cædem, poſt patentium vulnerum multitudinem, poſt equulei appenſionem, poſt aquarum ferveſcentium uſtionem, os ejus ſaxo contundi præcipis & novo tormenti genere verba verberibus punis. Ecce artifex ſævitia tua per effuſam fellis amaritudinem novi te ſupplicii fecit auctorem. Et cæcatus

catus per iracundiam mentis oculus illud excogitando novo supplicio prævidet, quod sano consilio conspicere vix valeret. Et revera quid tibi reliqua membra fecerant, cum laniabas, cum cruciabas, cum torquebas, cum omnia immaniter, & lupinis morsibus depascebas? Ore te offenderat, ore te objurgaverat, ore frontis tuæ inverecundiam confutabat. Muta membra nil fecerant.

Cur ergo, quod non admisit culpam, sustinet pœnam? Quod non læsit cur læditur? Quod non deliquit, cur vindicatur? Si vis ergo in reum districtæ sententiæ tuum proferre vigorem, verbum examinetur, verbum judicetur, verbum verberibus torqueatur. Et quid plus dicam? Anima linguæ, quæ peccaverit, ipsa moriatur. Sed quid prodest, si in eum exerceas vindictam, in quo vindictæ nequeas compescere causam? Si enim contunderis os carneum, est qui interius fabricet aliud, quod quidem possis audire, sed nulla valeas animadversione punire; ille videlicet, qui discipulis suis dicit: *Ego dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere, & contradicere omnes adversarii vestri.* Ille, inquam, qui dicit: *Non vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis.*

Luc. 21.

Matth. 10.

Sed iterum in carcere horrifico clauditur, gravissimo catenarum pondere impeditur, in ligno extenditur, omni alimentorum sustentatione privatur. Ad constringendum quidem omnino carcer sufficeret, etiam si catena deesset; ad puniendum autem sufficeret ignis pœna, etiam si famis cessaret inopia. Sed cui terrena esca subtrahitur, cælestibus epulis enutritur. Et victus quem Judicis impietas negat, Dei largitas administrat. Et quod non tribuit carcerarius, minister hominis factus exhibet Angelus. Angelus enim Domini nocte veniens ad eum, videntibus custodibus pavit, & confortavit. Quam deliciosa fame affligitur, qui cælestis promptuarii dapibus satiatur, cui cælum fit cellarium, cælestis promus exhibet ministerium. Quam feliciter miser est, qui dum terrenis eget impendiis, Angelicis fulcitur obsequiis: cui xenium divinitus mittitur, angelitus ministratur.

S. Apollinaris cælitus pascitur.

Sed o quam pulchrum spectaculum, & quanta spectantium admiratione dignissimum! cum tam strenue Dux Imperatorem sequitur, Martyr Regem imitatur. Quis enim posset ab illius spectaculi visione satiatus abscedere, si ad videndum quod non videbatur, clarum mentis oculum potuisset habere, cum cerneret invictissimum bellatorem Christi, in carceris horrore conclusum, quem tam alacriter expectabat splendidissima aula Regni cælorum? Cum aspiceret civem cæli cum tanto triumpho de exilio ad patriam revocari? Cum videret Christi militem, tam potenter devicto mundo, Regna siderea penetrantem? Verumtamen adhuc differtur, adhuc in exilio retinetur; ut redeundi ad patriam magis, ac magis desiderium augeatur. Non enim cessat adhuc diabolus per vasculum suum immaniter fremere, non cessat adhuc cruenta bestia totis malitia suæ viribus circa Christi martyrem insanire. Nam ecce iterum catenatus, sicut de carcere trahitur, in navi ponitur, in exilium mittitur, deinde tempestas oritur, navis frangitur, nautæ omnes naufragio moriuntur; Beatus Martyr cum tribus suis Clericis, & duobus millitibus liberatur.

Eripitur a naufragio S. Apollinaris.

Quid est hoc, Messaline? Cur iterum insanis? Cur iterum desipis? Et amisso rationis consilio, quid irrationabiliter facias, non attendis? Eja, rogo, dic mihi, quis potest exulem in exilium mittere, quis peregrinum peregre destinare? Antiochenus potest de Ravenna in exilium dirigi? Orientalis de occiduis finibus deportari? Sed dum facis exulem, significas civem. Et cum jure postliminii reversus fuerit, in urbanæ conditionis titulos, quibus deportatus fuerat, legibus remeabit. Et certe si vir Sanctus exilium timuisset, Ravennam usque de Antiochia non venisset. Postremo quem longius ire compellis, cur catenarum nexibus non absolvis? Si vis tenere, cur mittitur? Si vis mittere cur ligatur? maxime cum catenæ tuæ non magis nexibus ligent, quam ponderibus gravent? E contra, ubi mare detumescit, tu inflaris; ubi ventus vim temperat, tu spiras; ubi Eurus cessat, tu sufflas, quem procella metuit mergere, tu non dubitas in equuleo sublevare, quem frigida vix audet unda perfundere, tu non times aquis ferventibus elixare. Furor tuus omnium belluarum excedit sævitiam. Stoliditas tua ipsam insensibilium rerum exsuperat ignorantiam. Interroga nautas tuos, disce furores tuos.

Messalini sævitia in Christi Martyrem quanta fuerit.

Ecce, ubi ipsi vix tandem laborando solutis brachiis pereunt, nostri ligati jacendo & absque ulla molestia sui laboris evadunt. Milites autem, & si non pereunt, tibi tamen funditus pereunt. Nam jure dicendi fideles transfugæ, utpote venientes ad Fidem, abjuratis Præsidis armis, sequuntur militiam exulis. Ajunt enim ad eum milites: Domine Pater, quo ibimus? Quid faciemus? Quibus ait: Baptizamini in nomine Jesu, & vivetis. Qui statim renuntiantes idolis, baptizati sunt in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Nos autem, fratres dilectissimi, qui veritatem iterum Deo auctore, cognovimus: qui tot virtutum insignia præ oculis posita, ad exemplum imitationis habemus, studeamus ad illam beatitudinem omni desiderio tendere, in qua jam novimus triumphatores mundi de laborum suorum remuneratione gaudere. Eorum vestigia teneamus in via, quorum societatem habere desideramus in patria. Profecto illic erimus quod sunt, si hic fuerimus quod fuerunt. Nam si compatimur, & conregnabimus, si commorimur, & convivemus. *Et si complantati facti sumus similitudini mortis Domini, simul & resurrectionis erimus.*

2. Tim. 1.

Rom. 6.

Non ergo dividamur in itinere, si jungi volumus in perventione. Non abhorreat momentaneæ potionis amaritudinem bibere, qui ad perpetuæ incolumitatis dulcedinem desiderat pervenire. Qui vult adscribi inter milites Christi, nunc se accingat viriliter ad conflictum, ut post perfectam militiam beatæ quietis accipiat municipatum: nunc se præparet congredi, ut merito valeat post victoriam coronari: *Non enim coronabitur, ni qui legitime certaverit.* Nam delicatus

1. Tim. 2.

catus est miles, qui prius vult vincere, quam incipiat dimicare: qui vult sine pugna victoriam, aut sine victoria anhelat ad palmam. Stultus est agricola, qui vult turgentes uvarum botros de vite suaviter carpere, & negligit propaginum furculos laboriose plantare: capit implere frugibus horreum non curans excolere inhorrescentem vepribus agrum. Sic, fratres mei dilectissimi, angustam nobis expedit, & asperi laboris viam cum Sanctis in hoc sæculo carpere, si postmodum volumus ad eorum gaudii latitudinem pervenire. Qui enim dicit se in Christo manere, debet, sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Proculdubio autem a vestigiis Christi exorbitat, qui angustam fugiens, latitudinis viam calcat. *Per multas* enim *tribulationes oportet nos introire in Regnum Dei.* Ecce, B. Apollinaris, cujus hodie nos festiva dies illuxit, non terrenos honores voluit, non fallaces divitias congregavit, non mundi gloriam petiit, non transitoriæ possessionis prædia dilatavit; propinquos sprevit, patriam dereliquit, semetipsum quoque funditus abnegavit; ad extremum quoque per ferrum, per gladios, per tela, per ignes, per morosas, & innumeras mortes Regna siderea penetravit. Sic in Sanctis luce clarius manifestatur, quod per Veritatem in Evangelio dicitur: *Quia Regnum cælorum vim patitur, & violenti diripiunt illud.*

Joan. 2.

Act. 14.

Matth. 11.

Neque tamen hoc dicimus, ut illi solummodo cælestibus digni præmiis habeantur, qui persecutorum gladiis feriuntur. Sæpe enim multi perfectæ, & laudabilis vitæ viri toto mentis desiderio ad martyrii voluerunt culmen attingere; sed quia divina providentia aliter sensit, in suo gradu coacti sunt remanere: qui etiamsi nequaquam fuerint per martyrium consummati, a martyrii tamen gloria minime sunt alieni. Nam & sancti discipuli B. Apollinaris, Adheritus videlicet, & Calocerus, Marcianus, & Eleuchadius, licet nequaquam carnificum gladio sint percussi, a martyrii tamen desiderio nullatenus creduntur fuisse extranei, sed omnipotens Deus, qui eos ante sæcula clementer elegit, in quo voluit ordine, profunda consilii sui dispensatione constituit: quæ quamvis sit nobis occulta, nullo modo tamen credi debet injusta: quamvis sit incomprehensibilis, nullo modo tamen censenda reprehensibilis. Sic Architectus cum parietem domus ædificat, alios lapides in imis æqualiter construit, alios in summis artificiosa sublimitate componit. Sed dum illi superius eminent, isti inferius jacent, concordi diversitate unum simul parietem complent. Sic peritus artifex cum aurea, vel argentea vasa componit, aliis diversas sculpturas, & imagines imprimit, alia vero solummodo polita ex studio derelinquit; ut dum in his, hoc est simplicibus, naturalis color clarius rutilat; in illis vero, id est, anaglyphis, anaglyphi sculptoris ingenium ars studiosa commendat, spectantium oculos pulchra ad se rerum varietas trahat. Indumentorum quoque regalium alia videntur conchylii, vel muricis sanguineo rubore perfusa, alia vero nivei coloris nitore candentia.

Martyrii genera duo, corporale scilicet, & spirituale.

Sed dum ex propria qualitate inter se admodum differunt, unam tamen dignitatem de eo, quod communiter contegunt, corpore Regis trahunt. Sic nimirum, sic omnipotens Deus dum electos suos ad unius felicitatis gradum provehit, Ecclesiæ suæ corpus per varia membrorum lineamenta distinguit. Hinc est enim, quod per Apostolum dicitur: *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi.* Sed licet varia sit diversitas transeuntium, una tamen est via, per quam transitur: illa nimirum, quam Veritas se sequentibus sternebat, cum diceret: *Angusta est via, quæ ducit ad vitam: & pauci sunt, qui ingrediantur per eam.* Hanc viam ipse Dominus tenuit: per hanc quicumque eum sequi voluerit, incedere jussit. Hanc viam Sancti Martyres omni studio tenuerunt, antequam ad Martyrium pertingere meruissent. Angustam quippe viam perfecte tenere, est voluntates proprias in omnibus frangere, & majoris imperio humiliter obedire. Quisquis autem per proprii arbitrii latitudinem defluit, pedem mentis ab angustæ viæ semita declinavit. Sed tanto per hanc suum iter plenius dirigit, quanto se arctius in ligno cordis clavis obedientiæ crucifigit.

Varia Ecclesiæ membra.

Ephes. 4.

Matth. 7.

Angustam viam perfecte tenere quid sit.

Sed quia ad ædificationem nostram, dilectissimi, hujus tam præcipuæ virtutis exemplum ponere volumus, quia de nullo citius occurrit, hinc de quo agitur, B. Apollinarem ad medium deducamus. Ut enim jam audistis, in ipso gestorum illius narratur exordio, quia B. Petrus Apostolus ait Apollinari discipulo suo: Quid sedes nobiscum? Ecce eruditus es de omnibus, quæ fecit Jesus. Surge, accipe Spiritum sanctum, simulque Pontificatum, & perge ad urbem, quæ vocatur Ravenna. Multitudo enim populi illic moratur, prædica eis de nomine Jesu, & ne formidaveris. Et paulo post subjungitur: Et osculans eum, emisit a se. Perpendite, fratres mei, quam libera in Magistro præcipiendi auctoritas, quam devota in discipulo obediendi humilitas: quam promptus ille fuit ad imponendum imperii jugum, quam iste paratus extitit ad submittendum obediendiæ collum. Ille jussionis suæ severitatem blandiendo non temperat; iste tanti laboris subire sarcinam non recusat.

S. Apollinaris Ravennam mittitur.

Solent mundana eloquentia eruditi, locutionem suam rhetorici coloris suavitate componere, & quæque difficilia, cum volunt, blandis, & exquisitis verbis levia demonstrare, ut si quando grave aliquid imperant, auditorem ad sua vota convertant. Beatus vero Apostolus non blanda verba composuit, non rei eventum prosperum repromisit, sed rem difficilem simpliciter imperavit. Inter hæc illud etiam ad mentem redit, quod Dominus Abrahæ, dissimile quidem, sed non dissimiliter jussit: *Tolle*, inquit, *filium tuum, quem diligis Isaac, & offer illum mihi in holocaustum.* Sufficeret namque Domino dicere, tolle filium tuum; sed adjungit, quem diligis Isaac; ut reducta Patri ad aures dilectione filii, probaretur in animo quantus viveret amor Dei; quatenus audita dilectio filii paternum pectus accenderet: sed rursus exsuperante divini amoris flam-

Gen. 21.

flamma, semetipsum obedientiæ gladio mactans, in ara cordis verius immolaret. Hoc etiam modo beatus Apostolus cum Discipulo suo diceret: Perge Ravennam, ac si terrorem sibi vellet incutere, protinus addidit: Multitudo enim populi illic moratur.

Poterat autem B. Apollinaris Magistro suo verbis hujusmodi respondere: Multitudinem populi dicis, & unum contra multitudinem dirigis. Multa esse hostium agmina ipse non negas; & unum inermem hominem contra eos mittere non formidas? Quomodo pugnabit nuda lingua unius hominis adversus armatas manus adversariæ multitudinis? Quid poterit imbellis peregrini persona adversus tot frementium civium agmina? Non bene coæquatur pugna, ubi ex una lingua jaciuntur verba, & ex innumeris manibus incutiuntur verbera: ubi hinc emittuntur sermones, inde evolant vectes. Saltem unum mihi socium dares, solatium tam irremeabilis peregrinationis, vel etiam ipsius prædicationis adjutorem impenderes. Nam & ipse magister tuus Dominus Jesus Christus cum vos ad prædicandum mitteret semper, prout opus erat, vobis solatium adhibebat. Evangelista quoque, qui illum septuagita duos destinasse ad prædicandum narrat, non unos, sed binos ante faciem suam misisse pronuntiat. *Luc. 10.*

Non est præceptis superiorum contradicendum, sed simpliciter obediendum; quia Dominus per eos loquitur.

Hæc, & multa hujusmodi excusationis verba Beatus Martyr potuisset obtendere, si indomita cervice mentis, jugum voluisset obedientiæ detractare. Verumtamen non restitit, non contradixit; sed mox, ut jubentis accepit imperium, omnino credidit necessarium, quod sibi per os Magistri ab ipso Domino cognovit injunctum. Et ut per omnia in virtute obedientiæ B. Apollinaris Abrahæ similis videatur, sicut illi Deus præcepit, dicens: *Exi de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui: & veni in terram, quam monstravero tibi*, qui nihil hæsitans paruit. Sic & iste mox, ut verba Apostolicæ jussionis accepit, protinus ad obediendum spe certa animum roboravit. Et quod docturus erat verbo, operis præmonstravit exemplo. Hoc denique studuit humiliter exhibere subjectis, quod juste accepturus erat, & ipse prælatus. Et, sicut de Domino legitur *prius cœpit facere, & postea docere;* ut in semetipso expertus disceret, qualiter accepta potestatis auctoritate, aliis imperaret. *Gen. 12.* *Act. 1.*

Sed quam pulcher divinæ dispensationis ordo cognoscitur, si hujus rei dignitas pro sui merito studiose pensetur. Nam, qui ab Adam primum inobedientiæ vitium male instructi didicimus, primam obedientiæ virtutem ab hoc beatissimo Martyre edocti sumus. Et sicut ille inter cetera vitiorum germina primam inobedientiam, non loquendo, sed prævaricando, carnalem sobolem docuit: ita iste inter alia documenta virtutum, in primis obedientiam, non loquendo, sed faciendo, filios spirituales instruxit. Qui ergo inobediendo a supernæ patriæ sublimitate cecidimus, ad hanc versis vestigiis per obedientiam de exilii dejectione redimus. Hinc est enim, quod per veritatem dicitur: *Omne, quod dat mihi Pater, ad me veniet; & eum, qui venit ad me, non ejiciam foras*. Qui enim ad primum Adam veniunt, ab intimis exire per inobedientiam discunt. Secundus vero Adam *factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis*, in eo, quod ad se venientibus exemplum obedientiæ tribuit, eos a paradisi gaudiis non expellit. *Joan. 6.* *Philip. 2.*

Ad hæc gaudia, dilectissimi, redire festinemus, non passibus pedum, sed bonorum profectibus operum. Nondum sæculum fortasse reliquimus, nondum abrenuntiatorum more, unum præ cunctis, cui obedire debeamus, elegimus: hanc tamen virtutem, per quam præcipue ad cælum reditur, obedientiam dico, habere cum Dei adjutorio possumus. Neque enim de abrenuntiatoribus Saul fuerat, qui ab irato contra eum Samuele audiebat: *Numquid vult Dominus holocausta, & victimas, & non potius, ut obediatur voci Domini? Melior est enim obedientia, quam victimæ.* *1. Reg. 15.*

Quisquis ergo perfecte vis hanc habere virtutem, esto obediens Deo, nec tamen sis inobediens proximo. Vis audire qualiter obedias Deo? Cave, quod prohibet; imple quod jubet. Neque enim unum sine altero valet esse perfectum. Vis etiam audire, qualiter obedias proximo? Cum te frater tuus videt in aliquod vitium delabentem, & corripit te in bono opere tepidum, & ad fervorem te verbis charitativæ exhortationis accendit, si non resistis, si non contradicis, sed humiliter audis, & te ad id, quod vocaris, accingis, mox reditum tuum ad patriam, unde inobediens dejectus fueras, per virtutem obedientiæ reformabis. Hoc itaque modo etiam si non vales pro Deo mortem subire, vales tamen vitam Deo placabilem ducere. Magnum quippe est mori pro Christo, sed non est inferius vivere Christo. Utrumque enim statera Paulus æqua lance pendebat, cum diceret: *Sive enim vivimus, Domino vivimus; sive morimur, Domino morimur. Sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus*. Dicis mihi, quia non possum invenire martyrium: exhibe te martyrio dignum, & martyrii consequeris proculdubio præmium. Non potes sanguinem fundere, potes temetipsum pœnitentiæ telo percutere, & in cordis contritione mactare. Præparetur ad feriendum jugulus, non deerit remunerator, etiam si defuerit gladius. Deest carnifex, qui cervices exterius feriat; adest Judex, qui bonæ voluntati præmium reddat. *Gloria* enim *in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Amen. *Rom. 14.* *Luc. 2.*

SERMO XXXIII. *XXV. Jul.*

De S. Christophoro Martyre.

DUM cupimus, dilectissimi, de triumphali B. Christophori Martyris victoria disputare, primo nobis ejus nomen occurrit: quod si solicita, prout dignum est, indagatione discutimus, non in fine divini dispensatione præsagii sibi tunc inditum reperimus. A Christo nimirum Christophorus derivatur. Unde Sponsa Dilecto suo dicit in Canticis: *Oleum effusum nomen tuum*; Chrisma scilicet, unde Christus unctio dicitur. Per oleum vero sanctus Spiritus mystice designatur. Hoc oleo Salvator noster principaliter unctus est, cum Baptismi Sacramenta suscepit, *Christophori ethymon.* *Cant. 1.*

ſcepit, & mox ſuper eum Spiritus ſanctus in columbæ figuræ deſcendit. Unde per Prophetam dicitur: *Unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ.* Hoc oleum effuſum eſt, cum gratia ſancti Spiritus, quam ſingulariter Chriſtus accepit, electis omnibus diſpenſativa ſui participatione conceſſit. Quamobrem dicit Apoſtolus: *Unicuique noſtrum data eſt gratia ſecundum menſuram donationis Chriſti.* Unde & a Chriſto dicimur Chriſtiani, quoniam eodem oleo ſumus, ipſo largiente, peruncti. Hoc unguentum & David promittebat, cum diceret: *Sicut unguentum in capite, quod deſcendit in barbam, barbam Aaron: qui deſcendit in oram veſtimenti ejus.* Unguentum ſcilicet in capite Spiritus ſanctus eſt in Salvatore, qui nimirum per Aaron myſtice deſignatur, qui mons fortitudinis dicitur. Cum igitur Aaron mons ſit fortitudinis, barba quoque ſignum eſt virilitatis. Hujus ergo Aaron barba ſancti Apoſtoli ſunt, qui virilitatis ſuæ robore, quod de ſancti Spiritus unctione conceperant, omnia furentium perſecutorum bella vicerunt, & mundi Principem tamquam leonem adverſus oves Chriſti immaniter rugientem, cum gloria triumpharunt. Unde Petrus, *cui reſiſtite*, inquit, *fortes in Fide.* Paulus etiam dicit: *Arma militiæ noſtræ non carnalia, ſed potentia Deo ſunt ad deſtructionem munitionum, conſilia corporis deſtruentes, & omnem altitudinem extollentem ſe adverſus ſcientiam Dei, & in captivitatem redigentes omnem intellectum in obſequium Chriſti.*

Matth. 3. Pſal. 44. Epheſ. 4. Pſal. 132. 1. Pet. 5. 2. Cor. 10.

Ab hac ergo barba ſummi Pontificis Aaron unguentum in oram veſtimenti ejus inſtillat: quia poſt beatos Apoſtolos, conſequenter & ſanctos Martyres, ac deinceps totam ſimul Eccleſiam, fluente ſancti Spiritus irrigat. In qua nimirum, ora myſtici, ac ſacerdotalis indumenti B. Chriſtophorus, hoc eſt, Chriſtum ferens, meruit nuncupari. Chriſtum ſcilicet ferebat in corde, Chriſtum proferebat in voce. Gratiæ ſiquidem cæleſtis oleo delibutus, & oneroſa terrenæ concupiſcentiæ veſte nudatus, tamquam Palæſtrita mirabilis proſilit in arenam, & arripit certaminis luctam. Novus adhuc miles corripit gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei, & protinus in bella congreditur, & ſic adverſus humani generis inimicum infœderabili certamine colluctatur. Vibrat ancipitem gladium, qui de Salvatoris ore procedit, & fervidus bellator cum hoſte committit, conſertis armis cominus dimicat: & obvia quæque mens, ſuperbas adverſantium hoſtium cervices obtruncat. Fidei quippe lorica munitus, & excelſa non montis, ſed mentis arce ſubnixus, licet undique fremat, ac frendeat acies hoſtium, neſcit Athleta fortiſſimus impetum formidare bellorum: & exterioribus quidem ſuppliciis corpus exponit, ſed homo, qui latet interior, illatæ perſecutionis jaculum non admittit. Terram repromiſſionis ingredi properat, ſed huic in perſequentium rabie veternoſi hoſtis phalanges occurrunt, qui tamen ejus iter dum impedire nituntur, expediunt. Nam, dum parant obruere, corruunt; dum occidere conantur, intereunt; dum intorquent jacula, jaculis acrioribus transfiguntur.

S. Chriſtophorus Chriſtum ferebat, & quomodo? [E]pheſ. 6.

Hujus ſpiritualis certamis figuram Iſraeliticus ille populus tenuit, cui petenti, & humiliter poſtulanti, Seon Rex Amorrhæorum tranſire per ſuos terminos non permiſit. Nam, Scriptura teſtante, *Miſit Iſrael nuntios ad Seon, dicens: obſecro ut tranſire mihi liceat per terram tuam: non declinabimus in agros, & in vineas, non bibemus aquas ex puteis: via regia gradiemur, donec tranſeamus terminos tuos.* Qui concedere noluit ut tranſiret Iſrael per fines ſuos, quin potius, ut eadem ſacra teſtatur Hiſtoria, *exercitu congregato, Seon egreſſus eſt obviam in deſertum, & venit in * Iſaar, pugnavitque contra Iſrael, a quo percuſſus eſt in ore gladii, & poſſeſſa eſt terra ejus ab Iſrael.* Sed quod tunc ſub Moyſe fuit hiſtorialiter factum, ſub Chriſto quotidie fit per ſpiritualis militiæ Sacramentum. Hanc enim pugnam ille tum populus adumbrabat, qua nunc ſancta Eccleſia jugiter contra diabolum dimicat. Seon quippe duplicem habet interpretationem. Dicitur enim arbor infructuoſa, dicitur & elatus. Quis enim eſt iſte elatus, quis eſt iſte ſuperbus, niſi reprobus ille ſpiritus, qui dicit: *In cælum conſcendam, ſuper aſtra cæli exaltabo ſolium meum: aſcendam per altitudinem nubium, & ſimilis ero Altiſſimo?* Quis, inquam, iſte elatus eſt, niſi ille, de quo Scriptura dicit: quia ipſe eſt Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ? Adeo, ut juxta Apoſtolum: In templo Dei aliquando ſedeat, oſtendens ſe tamquam ſit Deus.

*Num. 21. Quid ſit Regem Amorhæorum non permiſiſſe Iſrael tranſire per ſuos terminos. * Jaſa. Eſa. 14. Job. 41. 2. Theſſ. 2.*

Quod autem idem ſit arbor infructuoſa, expoſitione non indiget, dum ipſe tamquam lignum aridum æternis ſit ignibus deputatus. Hic itaque Seon Rex eſt Amorrhæorum, qui & ipſi interpretantur loquentes, vel in amaritudinem adducentes. Nam quicumque maligno ſpiritui per reprobam vitam ſubjacent, ejuſque ditionis legibus parent; loquentes quidem ſunt, ſed non ſapientes. Plerique ſcilicet amatorum mundi, dum in terrena ſunt ſapientia vacui, per leporem exterioris eloquentiæ ſunt diſerti. De quibus per Salomonem dicitur: *Omnis labor in ore hominis, ſed anima ejus non implebitur.* Sanctorum autem Regnum non eſt in ſermone, ſed in virtute.

Eccl. 6.

Sed qui ſunt loquentes, iidem ſunt, & in amaritudinem adducentes. Quia ſicut Sancti quique cæleſtis eloquii mella diſtillant, ſic reprobi quilibet ſuis auditoribus virus terrenæ verſutiæ, amaritudinemque propinant. Iſtis enim in perſona Sanctæ Eccleſiæ dicitur: *Favus diſtillans labia tua Sponſa.* Qui etiam in figura ejuſdem Eccleſiæ concinunt: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel, & favum ori meo.* De quorum etiam Doctore Sponſa dicit in Canticis: *Guttur ejus dulcedines, & totus concupiſcentia.* De illis autem e contrario dicitur: *Quia linguis ſuis doloſe agebant, venenum aſpidum ſub labiis eorum.* Ubi mox ſequitur: *Quorum os maledictione, & amaritudine plenum eſt.* Unde & vineam illam Dominus per Prophetam conqueritur in amaritudinem eſſe converſam, quæ nimirum illi, a quo dudum perceperat terram lactis, & mellis, poſtmodum obtulit amaritudinem aceti, ſimul & fellis.

Cant. 6. Pſal. 118. Cant. 5. Pſal. 13. Eſai. 5. Hier. 2. Deut. 11. Matth. 27.

Horum itaque loquentium, vel in amaritudinem adducentium Seon Rex eſt, qui elatus aſſeritur, quia vaniloquis, & amaris hujus mundi amatoribus

bus diabolus auctor superbiæ principatur. Unde & ipse princeps mundi dicitur, illius videlicet, de quo dicit Joannes: *Mundus in maligno positus est*. Et dominus promittit illum Discipulis Spiritum esse mittendum, quem hic mundus non potest accipere. Dicit ergo Israel ad Seon: *Transire nos liceat per terram tuam, non declinabimus in agros & vineas*. Nos plane, nos sumus, qui per hunc mundum ad terram cupimus transire viventium. Nos, inquam, per terminos superbi Regis humiliter incedere volumus ad patriam Divinæ promissionis. Et quoniam Hebræus interpretatur transiens, nos qui discipuli sumus illius, qui non habitavit, sed pertransivit benefaciendo, & sanando omnes oppressos a diabolo, quoniam Deus erat cum illo; numquam nos habitaturos cum Seon Rege promittimus, sed via tantummodo Regia processuros nos esse spondemus. Sed quando nos Regi Seon ista promisimus? Quando cohabitationi ejus repudium dedimus, quando divisionis æternæ fœdus cum eo pacti sumus.

Joan. 12. & 14.

1. Joan. 5. Joan. 14. Num. 21.

Act. 10.

Recolamus itaque diem sacri Baptismatis, ipsum novæ regenerationis exordium ad memoriam reducamus; & ibi nos proculdubio renuntiasse diabolo, ac cunctis ejus pompis, & operibus inveniemus. Commemoret unusquisque fidelium cum primum ad fontem lavacri salutaris accessit, cum signacula Fidei prima suscepit. Nonne per catechismum Sacerdotalis officii his usus est verbis, quibus se significaret letiferas mundi hujus cupiditates abjicere, ac diabolicæ societatis contubernium profiteretur a se funditus abdicare? Et hoc est, quod in Historiæ sermonibus adumbratur, quia non declinet Israel neque in agrum Regis Seon, neque in vineam, neque de lacu ejus se pollicetur aliquo modo potaturum. Per agrum scilicet, operis exercitium; per vineam, & lacum vanarum artium intelligitur poculum; Astrologiæ scilicet, Magiæ, Necromantiæ, & quidquid est, quod vanum aliquid, vel sacrilegum dogmatizat contra Catholicæ Fidei pietatem. De quibus utique pestilentibus poculis contra perversum populum per Hieremiam Dominus conqueritur, dicens: *Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas*. De quibus & per Salomonem dicitur: *Aquæ furtivæ dulciores sunt*. Habet autem Israel fontes suos. *In Ecclesiis*, inquit, *benedicite Deo Domino de fontibus Israel*. Superbi ergo Regis Seon aquas respuat, hæreticorum dogmatum fluenta contemnat; & hauriat aquas in gaudio de fontibus Salvatoris. Qui enim dirupit fontes, & torrentes, hic in Evangelio dicit: *Qui biberit aquam, quam ego do, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ*: Sed & via regia, sicut est pollicitus, gradiatur. *Via*, inquit, *regia gradiamur*. Quæ est autem regia via, nisi illa, quæ dicit: *Ego sum via?* Qui etiam in ipso suæ passionis articulo se Regem perhibet, cum ait: *Tu dicis: Quia Rex sum ego*. Promisimus ergo superbo Regi Seon ejus fluenta non bibere, non in agros, vel vineas declinare, regia via nos incedere, hoc est, ad Christum per ipsum properantes, ab omnibus diaboli pompis, & ope-

Hierem. 2.

Prov. 8. Psal. 68. Ejs. 12.

Psal. 73.

Joan. 7.

Joan. 14.

Joan. 18.

bus abstinere. Sed elatus ille Seon exercitum colligit, & Israel per suos fines habere transitum non permittit.

Quis est autem populus ille quem Seon congregat adversus Israel, nisi reprobi quique, qui persequuntur Ecclesiam? Ex his sunt Tyranni, Duces, ac Principes mundi, qui vel catholicis viris per hæreticam pravitatem opponunt contradictionis obstacula, vel sanctis Martyribus moliuntur inferre tormenta. Sed quid adhæc facit Israel? Interrogemus Historiam. *Venit*, inquit, *in * Issaar, & pugnavit contra eum. A quo percussus est Seon in ore gladii: & possessa est terra ejus ab Arnon usque * Laboch*. Ecce superbus, ecce elatus congressus est, sed contritus commisit, & perdidit; in arma prosiluit, & succubuit. Qui noluit dare viam, perdidit vitam: & dum contempsit annuere publicæ viæ transitum, amisit proprium regalis gloriæ principatum. Israel autem, qui transitum non obtinuit, ad hæreditariæ possessionis jura pervenit: & cui transire non licuit, de via patriam fecit.

Num. 21.

* Jasa.

* Jeboc.

Sed ubi, quæso, fratres mei, ubi hæc est peracta victoria? Felix scilicet locus, qui tantæ gloriæ meruit videre triumphum. Ubi, inquam, superbum Regem obtinuit Israel? In Issaar. Issaar autem interpretatur mandati adimpletio. Et nos si ad hunc locum Deo duce pertingimus, diabolum proculdubio, qui caput est, & origo superbiæ, superamus. Tunc enim diabolum vincimus, cum Redemptoris nostri mandata complemus. Quamquam, quod est diabolum vincere, hoc ipsum sit divina mandata complere. Nam, dum carnis illecebras frangimus, dum pravis viscerum passionibus reluctamur, dum divinæ jussionis imperio subdimur, & non nostra vota, sed illius justa servamus, tunc absque dubio mundi principem, & totius nequitiæ debellamus auctorem. Tunc Apostolica illa oratio completur in nobis, qua dicitur: *Deus autem pacis conterat Satanam sub pedibus vestris*. Et illud nobis Dominus, quod promisit, impertit: *Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit*. Sed cum Seon exprimat antiquum hostem, populus autem ejus quosque reprobos, vel Ecclesiæ persecutores, qui armis ab Israel, hoc est, a sanctis prædicatoribus sunt prostrati. Quo mucrone perfossi, quo denique gladio sunt perempti? Sed audi Apostolum spiritualis utique militiæ ducem & strenuum intestini prælii bellatorem: *Vivus est*, inquit, *sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usque ad divisionem animæ, ac spiritus, compagum quoque & medullarum, & discretor cogitationum, & intentionum cordis*. Hunc divisionis gladium evaginabat Dux, & Auctor ille certaminum, ac Dominus bellatorum, cum dicebat: *Nolite putare quia veni mittere pacem in terram. Non enim veni pacem mittere, sed gladium*.

Rom. ult.

Luc. 10.

Hebr. 4.

Matth. 10.

Audisti gladium dividentem, audi consequenter & ipsam divisionem: *Veni*, inquit, *separare hominem adversus patrem suum, & filiam adversus matrem suam, & nurum adversus socrum suam, & inimici hominis domestici ejus*. Hoc itaque gladio & Seon est peremptus, & omnis ejus exer-

Ibidem.

Ephes. 6. citus communi cæde prostratus. Quia nimirum gladio spiritus, quod est verbum Dei, & diabolus corruit, & subjectus sibi populus ab infidelitatis suæ vita defecit. Cum itaque Scriptura perhibeat, quod illi in ore gladii sunt perempti: de istis non incongrue dici potest, quoniam interfecti sunt gladio oris. Et cum Dominus dicat: *Quia princeps mundi ejicietur foras*, (Joan. 12.) mox ut Seon ejicitur, illico per omnem mundi latitudinem Israel, id est, sancta Ecclesia propagatur. Mox enim ut cum principe suo infidelitas extincta collabitur, Fides triumphantis Ecclesiæ dilatatur. Et qui fuerant eatenus exules, fiunt post victoriam possessores. Unde & eidem Ecclesiæ per Esaiam: dicitur: *Populus autem tuus, omnes justi in perpetuum hæreditabunt terram*. (Esa. 65.) De quo populo & postmodum dicit: *Et habitabunt, & plantabunt vineas, & comedent fructus earum*. (Ibidem.) Adhuc etiam idem Propheta, quod sancta debet Ecclesia per fines Gentium dilatari, manifeste denuntiat: *Dilata*, inquit, *locum tentorii tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende: ne parcas, longos fac funiculos tuos, & clavos tuos consolida*. (Esai. 54.) Cur autem hæc agere debeat, aperit, cum subjungit: *Ad dexteram enim, & ad lævam penetrabis, & semen tuum gentes hæreditabit*. (Ibidem.) Omnis ergo terra Seon cecidit in hæreditatem Israel; quia dum princeps mundi hujus gladio divini verbi confossus egreditur, sancta universalis Ecclesia per ejusdem mundi terminos dilatatur.

Nec prætereundum arbitror esse, quod dicitur: Quia possessa est terra ejus ab Arnon usque * Laboch. (* Jeboc.) Arnon itaque, quæ est initium Regni Seon, interpretatur maledictiones eorum. Omnis enim mundus, qui ante Salvatoris adventum sub diaboli premebatur imperio, maledictionis habebat originem, quia benedictionis ignorabat Auctorem; de quo nimirum per Prophetam dicitur: *Benedictionem dabit, qui legem dedit*. (Psal. 83.) Unde & Apostolus ait: *Quicumque enim ex operibus legis sunt, sub maledicto sunt*. An non malectionis habebamus initium, de quibus dicitur: *Eramus* inquit, *natura filii iræ, sicut & ceteri?* (Ephes. 1.) Finis autem Regni illius est Laboch, quod interpretatur luctamen. Necesse est enim omnes, qui volunt exire de regno diaboli, & ejus fines evadere, tentationum ingruentium certamina tolerare. Quod si quisquam legitime certaverit, & viriliter obluctatus effecerit, jam non erit Laboch civitas Seon, sed civitas Israel; non scilicet qui in carne sit Israel, nec in manifesto Judæus: sed qui in Christo sit Israel, circumcisus corde, non carne.

(S. Christophori strenua pugna, & in tormentis fortitudo.) Hæc vobis, fratres charissimi, quasi per excessum diximus, ut spirituale certamen, in quo B. Christophorus insignis triumphator enituit, etiam per sacræ Historiæ mysterium doceamus. Nec debet mirum videri, si sacræ pugnæ describimus ordinem, qui strenuum laudare cupimus pugnatorem. Ipse nimirum tamquam verus, & fortis Israelita Ægyptum, ac ferreæ servitutis jura contempsit: & per bella, per ignes, per ferrum, sagittas, & gladios, terram repromissionis intravit. Qui nimirum tamquam rosa purpurea de Chananæorum spinis effloruit, & quasi de silvestribus oleastris pinguis oliva processit, Christianæ militiæ tyrocinium petiit, ac novæ Fidei rudimenta suscipiens, in medios certaminum æstus fervidus se bellator immersit. Quem Tyrannus ut præcinctum Dei militem conspexit, infremuit, eumque diversis telorum modis, multis bellorum machinis oppugnare tentavit. Modo quippe molitur per lenocinantia meretricum blandimenta Dei militem flectere, modo minarum intonantium asperitate terrere, modo parat sagittis insuere, modo ferventis olei fluoribus eliquare. Sed invictissimus Christi miles, & imperterritus præliator, nec per blandimenta seduci, nec per exquisita pœnarum supplicia frangi, nec per furentem carnificum rabiem, a sancto valet proposito revocari.

Diversa tormentorum genera circa Christi militem Tyrannus exaggerat, sed invictæ Fidei fundamentum immobile perseverat. Flumina tumefacta circumstrepunt, spumosi procellarum cumuli præcipites irruunt, undique venti furentes impingunt, sed excelsa Domus fabrica, quæ de firmæ petræ soliditate consurgit, ad violentiæ cujuslibet impetum nutare non novit. Stetit columna Dei inter persecutorum undique sævientium turbines immobilis, perstitit inter grandinum immaniter ingruentium tempestates. Miles enim Christi inter hostiles acies deprehensus, non modo flecti cædendo non potuit, sed & sanctæ prædicationis jacula valenter intorsit: & sicut bellator instructus, in proprios usus aliena tela convertit. Persecutor enim sæviendo servivit, & dum nocere voluit, nesciens ministravit: quia quo magis eum reperit sui furoris insaniam æquanimiter patientem, eo velut auri decocti speciem reddidit clariorem.

Hujus itaque, fratres mei, tam egregii præliatoris imitemur exemplnm, istius formam, istius teneamus in nostra tentatione custodiam. Adversus hunc Tyrannus omnia fere elementa commovit, & superare non potuit. Nos saltem carnis nostræ resistamus illecebris, reprimamus iram, studeamus edomare superbiam, omniumque vitiorum monstra Fidei virtute calcemus: & qui gloriosum hunc virum novimus tormentis non cessisse carnificum, nos saltem non acquiescamus titillantium illecebris voluptatum, licet nec dum valeamus ad exemplum beati hujus Martyris Deum perfecte diligere, studeamus eum interim amando timere, timendo mandatis ejus insistere, sicque paulatim ad amoris ejus valebimus culmen ascendere. Nam si diligenter intendimus, hunc dispositionis ordinem, & in ipsius Domini sermonibus invenimus. Nam in Deuteronomio legitur: *Et nunc Israel, quid Dominus Deus tuus quærit abs te, nisi ut timeas Dominum Deum tuum, & ambules in viis ejus, & diligas eum?* (Deut. 10.) Ut videlicet Creatorem suum mens humana timere prius incipiat, deinde se in mandatis ejus exerceat, sic postremo ad concipiendam divini amoris dulcedinem convalescat. Hunc scilicet intimæ dilectionis ordinem Sponsa quærit in Canticis: *Ordinate*, inquit, *in me charitatem*. (Cant. 2.) Ad charitatem ergo, dilectissimi, mentis nostræ se fervor accendat, per quam & hostilis versutiæ machinas respuat, & lubrica mundi hujus oblectamenta

ta contemnat. Demus repudium mundo, præbeamus in nostris visceribus habitaculum Deo; ut si, juxta nomen B. Martyris, Christum nunc in nostro pectore ferimus, ad eum postmodum Angelico subvehente remigio, deferamur. Ipse est enim, qui & sanctis præbet Martyribus gloriam, & conversis peccatoribus donat offensam. Ipse est, qui & in certantium victoria superat, & de pœnitentium conversione triumphat; Jesus Christus Dominus noster, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vivit, & gloriatur in sæcula sæculorum. Amen.

XXIX.

SERMO XXXIV.

I. De SS. Flora, & Lucilla Virg. & Mart.

GAUDEMUS, fratres charissimi, Virginum celebrare triumphum, qui Virginalem partum non ambigimus nostræ redemptionis exordium. Auctor quippe Virginitatis, qui per Virginem dignatus est in hujus mundi campum prœliaturus accedere, per plures quoque Virgines victoriæ suæ voluit insignia reparare. Ex quibus nimirum & istæ Virgines tamquam geminæ lampades effulserunt, quæ juxta nominis utriusque præsagium, una quidem florem redolet, micat altera lucem. Istæ itaque sicut in veterum gestorum reperitur Historia, a Barbaro quodam Rege captæ, per geminata decenni curricula sub honesta custodia sunt detentæ. Rex autem primum quidem libidinis igne succensus efferbuit, sed earum constantia vehementer infractus, tandem castitatis consilio salubriter acquievit. Postremo etiam qui captivas duxerat, concaptivus factus regalia sceptra deposuit, & cum eis simul per Martyrii palmam terrenum Regnum cælestis Imperii gloria permutavit. Deposuit volaticam purpuram, & immortalitatis adeptus est stolam. Pro ruinalis aulæ tricliniis meruit demum non manufactam, æternam in cælis. Et quam pulchra rerum species, ut qui prius fuerat tamquam Leo frendens inter lustra ferarum, jam intra caulas Ecclesiæ factus mitis agniculus ubera sugeret ovium.

Per decem annos fuerunt sub custodia.

Regis ad Deum conversio.

His ergo duabus sanctis Virginibus manifeste concessum esse perpendimus, quod Sponsæ Sponsus in Canticis mystice pollicetur. *Coronaberis*, inquit, *de vertice Sanir*, *de capite Amana*, *& Hermon*, *de cubilibus Leonum*, *de montibus Pardorum*. Amana siquidem mons esse Ciliciæ dicitur, qui & Taurus a compluribus appellatur. Sanir vero, & Hermon Judaicæ terræ montes sunt, in quibus Leones & Pardi habitare creduntur. Per hos ergo montes Reges, & Principes, diversæque hujus mundi intelligendæ sunt potestates, quæ velut montes se in superbiæ cacumen attollunt, & malignis Spiritibus tamquam Pardis, atque Leonibus habitaculum ferunt. Perversi quippe Spiritus Leones vocantur propter crudelitatem: Pardi autem, quia hoc animal varii coloris est, propter deceptionis, ac fraudis multimodam varietatem.

Cant. 4.

Expositio Coronaberis de capite Amana, &c.

De his ergo montibus, vel quæque fidelis anima vel sancta coronatur Ecclesia, quando sæculi Principes convertit ad Fidem, vel ad sanctæ conversationis dirigit rectitudinem. Coronatur autem, quia vel pro apportato eorum lucro remuneratur a Christo, vel ab eisdem, quibus antea premebatur, honoratur in sæculo. Coronatur, inquam, de cubilibus Leonum, & montibus Pardorum, quando superbos quosque, atque dolosos a sua pravitate convertit, & pro correctis eorum moribus æterna præmia recipit. Quod profecto his sacris Virginibus contigisse probatur, si tamen rei fides est adhibenda, quæ dicitur, quæ & de iniquo prius Rege victoriæ palmam, & de converso postmodum, ac feliciter consummato consecutæ sunt gloriam. Dicant ergo cælesti Sponso B. Virgines quod in eisdem Canticis dicitur: *Exultabimus*, *& lætabimur in te*. Non in nobis, sed in te; quia qui nos dudum ad lucem veritatis tuæ de tenebris eduxisti, per nos etiam de ignorantiæ caligine, ad notitiam tui nominis, & alios provocasti, ut fiat quod dicitur: *Qui gloriatur*, *in Domino glorietur*. Jam vero, quod stylus tradit Historiæ, Dominum scilicet eis nocturno silentio fuisse locutum, easque ad consummandum Romæ provocasse martyrium. Nonne videtur ad hoc manifeste congruere, quod inter eosdem Sponsum, & Sponsam per typici colloquii conseritur sacramentum? *Ego dormio*, *& cor meum vigilat*. *Vox dilecti mei pulsantis*: *Aperi soror mea*, *amica mea*, *columba mea*, *immaculata mea*; *quia caput meum plenum est rore*, *& cincinni mei guttis noctium*. Dicit ergo utraque B. Virgo, quarum scilicet erat cor unum, & anima una: *Ego dormio*, *& cor meum vigilat*; quia videlicet sancta mens quo se a strepitu temporalis concupiscentiæ comprimit, eo verius nterna cognoscit: & tanto ad intima vigilat, quanto se ab exteriori inquietudine solerter occultat.

Cant. 1.

1. Cor. 1.

Dominus nocte Sanctas Romam vocat.

Cant. 5.

Dormiebant itaque sanctæ istæ Virgines a negotiis, & concupiscentia sæculi, sed apertos, atque pervigiles tenebant oculos in æstu amoris Dei. Sed quia non est hoc tempus plenæ quietis, sed laboris potius, atque certaminis, repente Dilectus ostium pulsat, easque ad procinctum conserendi belli suis exhortationibus excitat: *Vox*, inquit, *Dilecti mei pulsantis*. Pulsat Dilectus, cum fideles suos provocat Christus, aut ad suarum incrementa virtutum, aut certe ad lucrandas animas proximorum. Aperi mihi Soror mea. Soror utique, quia Regni mei mihi cohæres effecta, & in necessitudinem mihi fraternæ adoptionis adscita. Amica mea: quia de jugo servitutis erepta, cognovisti meæ veritatis arcana. Columba mea: quia fellis amaritudine vacua, & spiritus mei qui in columba descendit, dono ditata. Immaculata mea: quia effusione mei sanguinis ab omni peccatorum tuorum labe purgata es. Aperi itaque mihi, hoc est, de quiete, & otio dilectæ tibi contemplationis egredere, & ad perhibendum veritati meæ testimonium ferventissime te, & constanter impende. *Quia caput meum plenum est rore*, *& cincinni mei guttis noctium*. Caput Christi Deus est, ut dicit Apostolus. Cincinni vero intimæ Sanctorum cogitationes sunt, quæ non laxæ fluunt, & dissolutæ, sed timoris, & amoris Dei sunt vinculo colligatæ. Enimvero, quid per rorem, & guttas noctium, nisi tenebrosas, & frigidas quorumdam reproborum mentes accipimus?

Ibidem.

1. Cor. 11.

Caput ergo Sponsi in reprobis plenum est rore,

re, cum sæculares quippe a Dei charitate torpescunt, & per voluptatum suarum lasciviam
Matth. 24. defluunt. Juxta id, quod Dominus dicit: *Abundabit iniquitas & refrigescet charitas multorum.* Hujusmodi plane cum Sanctos Dei persequuntur & odiunt, in illorum cordibus quasi cincinni Sponsi guttis noctium pleni sunt. Cumque tales multiplicantur, & Ecclesiam persecutionibus aggravant, tunc Sponsus Sponsam exhortatur, ut surgat, & studio prædicationis valenter insistat. Hinc est, quod Flora, & Lucilla Beatissimæ Virgines per noctem divinitus admonentur, ut Romam redeant, atque ad martyrii certamen accedere nullatenus pertimescant. Ubi enim vidit omnipotens Deus persecutionis æstum ferventius ebullire, illic decrevit per fragilem sexum gloriosius triumphare.

Sed, ut ad Canticum redeam, utraque hæc Venerabilis Virgo tamquam singulari unimodi
Cant. 5. oris depromit eloquio: *Expoliavi me*, inquit, *tunica mea*, *quomodo induar illam?* Ac si dicat: Exui me curis, & occupationibus sæculi, & in solo me tuæ contemplationis amore constrinxi. Quomodo itaque nunc discursionis iter arripiam? Quomodo strepitus, & luctamen obloquentium feram? Quod autem per tunicas curas solicitudinesque significet, ostendit Domi-
Matth. 24. nus, cum dicit: *Qui in tecto est*, *non descendat tollere tunicam suam.* Quod est aperte dicere, qui sublimi contemplationis arce subnititur, nequaquam descendat, ut iterum sæcularis negotii
Cant. 5. occupationibus implicetur. *Lavi pedes meos*, *quomodo inquinabo illos?* id est gressus mei operis ab aspersione terreni pulveris dignis pœnitentiæ fletibus ablui, quo pacto jam potero, nisi quibus assueta sum, cælestia meditari? Verumtamen BB. Virgines istæ, Flora videlicet, & Lucilla, postponunt contemplationis requiem, cum qua in aula Regni tamquam in Eremo eatenus vixerant: & ad Salvatoris imperium procedentes, quietis amissæ damnum subeundi martyrii gloria recompensant. Qui enim eis verba forinsecus dabat, ipse etiam mentes earum ad fervorem obedientiæ intrinsecus accendebat. Unde utræque Beatissimæ Virgines velu-
Ibidem. ti uniloqua perhibent voce, dicentes: *Dilectus meus misit manum suam per foramen*, *& venter meus intremuit ad tactum ejus.* Dilectus plane manum per foramen mittit, & ventrem tangit, cum occulta Conditor inspiratione cor visitat, atque ad agonem certaminis, & sancti laboris inflammat. Nam, quod venter cor signi-
Hier. 4. ficet, ostendit Propheta cum dicit: *Ventrem meum doleo.* Quod profecto quid esset, aperit, cum subjungit; *Sensus cordis mei dissipati sunt.* Beatarum ergo Virginum, Floræ videlicet, & Lucillæ, venter intremuit; cum Dilectus manum misit, & tetigit. Quia mox & earum cor divinæ jussionis mandata concepit, se sibimet abnegans, nihil suo deinceps arbitrio reservavit. Unde utraque adhuc quasi singulariter dicit:
Cant. 5. *Surrexi*, *ut aperirem Dilecto meo.* Surrexerunt Sanctæ Virgines, ut Dilecto mox aperirent; quia promptissimo decreverunt animo, ut humiliter obedirent. Aperuerunt nempe Dilecto, cum cervicem cordis ad ejus imperium inclinantes, calcaverunt propriam, totisque viribus voluntatem implevere divinam.

Sed nos forte quis arguat, cur relictis Scripturarum patentibus campis, de solo Canticorum angulo florum odoramenta decerpimus, ut Sacris Virginibus sertum gloriæ compingamus. Quod utique, fratres mei, fateor, ex industria facimus, quia nulli melius arbitramur Canticum nuptiale congruere, quam Sacris istis Virginibus, quæ cælestis Sponsi thalamos per insignem Martyrii victoriam conscenderunt; in illius nunc Sponsi complexibus requiescunt, pro cujus amore, sub duro laborum, ac pressurarum pondere desudarunt: in cujus nimirum nuptiali fœdere non locum corruptio reperit, sed Virginalis integritas crevit.

Sequamur itaque, dilectissimi, Sacratissimas Virgines in via laborum, atque certaminum; ut eis extremi saltem, & ultimi jungi mereamur in retributionibus meritorum. Pudeat viros carnalibus illecebris deservire, qui fragilem sexum videmus per diversa tormenta, per ferrum, per gladios Regna cælestia penetrare. Erubescat vir sub degeneris otii umbra torpescere, qui puellas videat sub persecutionis æstu in agonis stadio viriliter decertare. Sic itaque nunc Sacrarum Virginum, in quantum possumus, imitemur exemplum; ut cum eis quandoque perducamur ad Virginitatis Auctorem Virginis Filium; qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXXV. XXXI. Jul.

II. De SS. Flora, Lucilla Virgg. & Martyrr.

ADHUC, dilectissimi, Virgineus germinat partus, adhuc virginalis illa fecunditas cælestium segetum fructus accumulat, cum muliebris infirmitas non modo sexum superat, sed & mundi hujus principem insuperabili mentis magnanimitate triumphat. Ad hoc namque Dei filius vernantis vulvæ flore conceptus est, ut fermentum vetus in azymam verteret: & per carnem, quæ victa fuerat, humano generi victoriam reportaret. Loricam quippe sibi de nostra fragilitate Psal. 18.
composuit, in qua exultans ut Gigas, & potens, ac fortis in prælio, potestates aereas debellavit.

Sic itaque de infirmitate constantia, de captivitate victoria, de ruina est ascensio procurata. Hinc siquidem factum est, ut antiquus hostis, qui sibi provenisse victoriam per unius feminæ vecordiam applaudebat, per multas se jam devictum, atque confusum feminas erubescat. Hinc est, & quod nunc versatur in manibus, quia videlicet Sacratissimæ istæ Virgines, Flora scilicet, & Lucilla, & prius illecebras voluptatum, & postmodum gladios contempsere tortorum. Quæque diutissime prius fuerant Martyres in occulto, claruerunt postmodum victrices in publico. Quibus nimirum illud aptissime congruit, quod Sponsa dicit in Canticis: *Fasciculus myrrhæ* Cant. 1.
Dilectus meus mihi, *inter ubera mea commorabitur.* Myrrha plane species est aromatica nimiæ amaritudinis, qua mortuorum cadavera condiuntur, ne facile computrescant. Hinc est, Joan. 19.
quod & ipsius Sponsi corpus a Nicodemo, & Joseph de Cruce depositum, myrrha, & aloe conditur, & linteis involutum sepulturæ committitur.

Quid

Quid ergo per myrrhæ fasciculum, nisi multiplex mortificatio designatur? Non enim dicit, surculus myrrhæ, vel ramusculus myrrhæ; sed fasciculus, inquit, myrrhæ Dilectus meus mihi. Ac si dicat, quia in omni me mea conversatione mortifico, & nullis jam propriæ voluntatis operibus vivo, Dilectus meus non mihi simplex factus est ramus, sed myrrhæ fasciculus. Unde
Galat. 6. & Prædicator eximius, *Ego*, inquit, *stigmata Jesu in corpore meo porto*. Ad quam videlicet multiplicem mortificationem, & nos secum hor-
2. Cor. 4. tatur, dicens: *Semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes, ut & vita Jesu manifestetur in carne nostra mortali*. Ab eo namque, quod corpore nostro circumferimus, nullam corporis partem vacuam reservamus. Ille ergo mortificationem Jesu in corpore suo circumfert, qui de se sibi nihil relinquit; qui non sibi, sed Christo in omnibus vivit; qui cette se a voluntatibus propriis undique crucifigit. Hic itaque Dilectus myrrhæ fasciculus fit, quia in cunctis suis actionibus se velut extinctum præbens, multiplicem quodammodo mortificationis Christi manipulum colligit. Concinant ergo Beatissimæ Virgines, quæ unum Sponsum habentes, zelotypiam non noverunt: & sicut per Charitatis glutinum unam ex duabus animam conflant, ita velut uno ore singulariter dicant: *Fasciculus myrrhæ Dilectus meus mihi*. Ubi & apte subjungitur: *Inter ubera mea commorabitur*. Nemo dubitat inter ubera pectoris esse locum cordis.

Dilectus ergo inter utriusque Virginis ubera commoratur, quia indeficiens ejus amor, ac desiderium ex earum memoria non deletur. *Inter ubera mea commorabitur*, tamquam diceret: Qui mihi fasciculus myrrhæ factus est per amaritudinem passionis, inter ubera mea jugiter commoratur per dulcedinem cordis: & qui me extrinsecus per exemplum susceptæ mortis exasperat, per infusam gratiam me intimæ suavitatis obdulcat; sicut de eodem, Sponsa iterum dicit:
Cant. 5. *Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus*. Candidus videlicet ex gloria divinitatis, rubicundus autem per sanguinem passionis. Electus vero ex millibus dicitur, quia ex omni Sanctorum multitudine solus est, qui di-
Matth. 3. & 17. gnus fuit audire: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*.

Hanc Dilecti pulchritudinem venerabiles istæ Virgines nisi oculis Fidei indesinenter aspicerent, tot ærumnas, atque pressuras velut amarum, atque multiplicem myrrhæ fasciculum nullatenus pertulissent. Plane nisi ad illius summæ pulchritudinis accenderentur amplexus, nequaquam de aula Regis Eremum facerent: & inter carnales, & lubricos homines omnes carnis illecebras per tres fere annorum hebdomadas jugis continentiæ mucrone truncarent. Erat enim eis, sicut dici-
Cant. 5. tur, *guttur Sponsi suavissimum, & totus desiderabilis*. Suavissimum Sponsi guttur interior est dulcedo verborum. In verbis etenim Christi quamplures intelligunt facile superficiem, paucis vero datum est interiorem penetrare dulcedinem,
Psal. 33. de qua per Prophetam dicitur: *Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus*. Sed qui suavis est in gutture, amarum sapit in ore.
Cant. 5. Unde scriptum est: *Labia illius labia distillantia myrrham primam*. Per labia nempe in guttur esca trajicitur. Labia igitur Sponsi verba sunt Redemptoris. Quæ profecto myrrham distillant, quia per mortificationem, & amaritunem carnis perveniendum esse docent ad suavitatem internæ dulcedinis.

Per hanc amaritudinis viam, fratres charissimi, nunc cum Beatis Virginibus studeamus incedere, ut cum eisdem postmodum ad Regales æterni Sponsi nuptias mereamur cum benedictione dulcedinis introire. Ab hujus nos æterni aviditate convivii non falsa carnis dulcedo demulceat, non laborum ingruentium asperitas frangat, non sarcina rerum temporalium aggravet, non filiorum affectus, vel charorum quorumlibet necessitudo retentet, non implacabilis erga proximum ira præpediat, non acquirendæ vel acquisitæ rei solicitudo restringat. Amputemus a nobis omnes vitiorum male pullulantium spinas, abigamus ab oculis cordis terrenæ concupiscentiæ tenebras: ut cum Beatis Virginibus, Flora scilicet, & Lucilla, elaboremus florere virtutibus, & in bonorum operum luce vivamus; quatenus per earum vestigia gradientes, dum non hæremus transitoriis, inseramur æternis: & dum contemnimus mundum, perveniamus ad Christum. Qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat in sæculorum. Amen.

SERMO XXXVI. XXX. Jan.

De Sancto Ruffino Martyre.

Nostis, fratres charissimi, sicut ex catholicæ Fidei magisterio didicistis, quia in ultimæ discussionis examine omnes simul & peccatores, & justi ante tribunal æterni Judicis cum suis sunt corporibus exhibendi, Apostolo testante, qui ait: *Omnes nos oportet manifestari ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum*. Et reprobi quidem ad hoc, ut quia hic cum carne, simul & anima Conditoris sui præcepta calcaverunt, cum eadem illic utraque substantia sententiam justæ damnationis excipiant: Atque utrobique deinceps suppliciorum amaritudinem sentiant, qui dum viverent, pravis suis delectationibus ex utroque serviebant. 2. Cor. 5.
Electi autem, ut quia carnem suam nunc cum vitiis, & concupiscentiis crucifigere non desistunt, cum ipsis suis corporibus, quibus videlicet tamquam tabernaculis in divina militia usi sunt, ad supernæ claritatis gloriam provehantur; ut soluto militiæ cingulo, unum tunc interior & exterior homo sortiantur quietis perpetuæ municipium, qui ad unum pervenerunt per communia bella triumphum. Et quibus una fuit pugna, eadem sit nihilominus & corona. Illud plane erit Sabbatum nostrum, ille Galat. 5.
septimus legis annus, ille veraciter Jubilæus. Deut. 15. Levit. 25.
Sabbatum quippe feriatum esse præcipitur, ut æterna per illud requies figuretur. Sub ejusdem quoque quietis æternæ, vel resurrectionis designandæ mysterio, in septimo anno libertas redditur. In Jubilæo autem tubis clangitur, ut unusquisque ad possessionem propriam revertatur. *Canet enim tuba, sicut dicit Apostolus, & mortui, qui in Christo sunt, resurgent*. 1. Cor. 15.

Ad possessiones ergo proprias omnes tunc rever-

vertuntur, quia in illo ultimæ resurrectionis die unusquisque proprium corpus recipit, in quo dum præsentem vitam duceret, habitavit. Tunc Adam, tunc Noe, tunc omnes antiqui Patres, immo omnes mortalium animæ ad amissam carnis suæ terram redeunt, qui recepta corpora sua in perpetuum possidebunt: & perducti in libertatem filiorum Dei, jam secure gaudebunt omnes servili vinculo corruptionis humanæ soluti.

Cum ergo Sanctorum corpora tantæ futura sint dignitatis, ut & coronam vitæ perpetuæ, & immortalitatis stolam cum suis animabus sint communiter receptura; quid mirum si nunc omnipotens Deus apta illis loca provideat, & eorum tumulos non passim, vel per casum fieri, sed ex suæ voluntatis electione disponat? Enimvero & illud sæpe non otiose quæritur, *Gen. 18.* cur Abraham, qui se ex parte corporis pulverem esse confitetur, & cinerem, tam ambitiosam sepulturæ suæ providentiam habuit, ut ex omni peregrinationis suæ latitudine solam Hebron, Chananitidis videlicet regionis, eligeret, in qua etiam non parva summa speluncam sibi *Gen. 24. Gen. 49.* duplicem compararet? Jacob quoque filios, & Joseph fratres suos, obtestantes adjurant, ut eorum ossa ad eamdem speluncam post obitum transferant. Quid est ergo, quod Sancti viri, qui & præsentem vitam, & omnem mundi gloriam sublimi mentis arce despexerant, tam cupide, tam anxie, tam studiose de loco, ubi eorum conderentur cineres, litigabant, nisi quia per Prophetæ spiritum noverant, Salvatorem mundi illic de suo semine nasciturum: & Sanguinem, qui mundi peccata dilueret, in illa specialiter regione fundendum? Sicut per Psal- *Psal. 73.* mistam dicitur: *Quia Deus noster ante sæcula operatus est salutem in medio terræ.* Quod nimirum, quamquam de ipso Domini corpore specialiter possit intelligi, de regione tamen illa quoque, ubi pati dignatus est, quæ certe mundi meditullium est, non incongrue dici videtur.

Terra sancta mundi meditullium dicitur. In Chananææ igitur terra sancti Patres nostri tumulos elegerunt, ut inde illi mererentur quandoque resurgere, ubi ipse resurrectionis Auctor, Primogenitus videlicet vivorum, & mortuorum, in se dignatus est resurrectionis gloriam declarare. Et quid amplius dicam de honore, quem bonorum remunerator Deus Sanctorum suorum corporibus exhibet, quandoquidem ipse *Deut. 34. 4. Reg. 13.* Deus omnipotens Moysi corpus dignatus est sepelire: Et Elisei cadaver, mortuum legitur suscitasse. Immo, ut verum fatear, quod in carne viventibus Sanctis minime contulit, hoc sæpe divina dispensatio mortuis prærogavit. Quod *3. Reg. 13.* in Abdo scilicet viro Dei liquido perpenditur, quem viventem quidem Leo potuit occisurus invadere, sed cadaver ejus nequaquam permissus *Psal. 115.* est aliquatenus violare. *Pretiosa* nimirum *in conspectu Domini mors Sanctorum ejus.* Non ergo mirum, si divina dispensatio congrua Sanctorum corporibus loca distribuit, & nunc quasi quoddam depositum terræ commendat, quæ postmodum Regnis cœlestibus transferenda restituat. Sed jam propter quod ista præmisimus, de B. Ruffini miraculis breviter aliqua perstringamus.

Beati igitur hujus Martyris corpus de Suburbio Assisiensis oppidi, ubi antiquitus fuerat positum, intra mœnia postmodum fuit Gentilis impetus terrore translatum. Labrum autem lapideum, in quo prædictum corpus ante jacuerat, per longum tempus extra muros fuerat derelictum. De quo nimirum inter populum, & Ugonem ejusdem tunc Sedis Episcopum, gravis est orta seditio. Episcopus siquidem ad Ecclesiam B. Mariæ semper Virginis, quæ eo loci prima Sedes est, deferendum esse censebat: eo nimirum consilio, ut quod Mater Ecclesia corpus Martyris non haberet, quodam saltem vacui sepulchri solatio compensaret. E contra populus asserebat inter Sacras Reliquias, & proprium tumulum divisionem fieri non debere: nec humanis nunc adinventionibus permutandum, quod ab ipso gloriosi Martyris, consummato triumpho, videretur divinitus institutum. Taliter igitur hinc, atque inde certantibus, labrum mœnibus Urbis infertur, & ab utrisque simul partibus ad bivii cujusdam compitum pervenitur.

Illic itaque cum fautores Episcopi ad S. Mariæ, reliqua autem pars populi ad B. Ruffini Basilicam sacrum vasculum pertrahere molirentur; his atque illis in diversa nitentibus, crescente jurgio, eo usque processum est, ut furentes arma corriperent, & mutuos inter se ictus, amissa confusæ mentis ratione, miscerent. Vibratis itaque gladiis, cominus utrinque concurritur, & acres ardentibus animis ad infligenda mutuo vulnera debacchantur. Sed, o prædicanda divina clementia, quæ humanis miseretur erroribus, & sæpe pravis nostris voluntatibus obviat, ut ad bonos exitus ipsa etiam male cœpta perducat! Quid multis morer? Nullus illic vulneratur, nulla denique nec tenuis quidem gutta sanguinis funditur: atque, ut mirabilibus adhuc mirabiliora succedant, sexaginta fere viri ex parte Episcopi prædictum vasculum ad Ecclesiam B. Mariæ conabantur attrahere, sed nullis illud nisibus de loci sui fixa potuerunt statione movere. Illi igitur cum jam præ lassitudine fracti omnino deficerent, & vehiculum lapidis funditus desperarent, tunc ex altera parte vix septem homines urnam corripientes, ad S. Ruffini Basilicam tanta illam permissi sunt celeritate pervehere, ac si non lapidem, sed palearum potius viderentur fasciculum detulisse. Illico populi clamor exultantis attollitur, gratiarum actio fautori Deo læta persolvitur, & quia pius Deus unum cum populo suo senserit, ab omnibus alacriter divulgatur. Tunc denique probatum est, verum esse, quod dicitur: Vox populi, vox Dei. *En quantus in prisco populo amor reliquiarum.*

Accessit autem ad rei certitudinem & Presbyter quidam, ab ipso videlicet B. Ruffino ad Episcopum missus. Nam cum præfatus Episcopus adversus eos, qui sibi restiterant, non leviter commotus esset, atque illi pararent sibi digne satisfacere, & devota illum humilitate placare, Presbytero, quem diximus, per visum Beatus Martyr apparuit, eique dixit: Vade, & dic Episcopo, si me non vult offendere, satisfactionem quamlibet a populo non recipiat; sed gratis ei puram sui amoris, & benedictionis gratiam reddat. Mea siquidem hoc

hoc gestum est voluntate, ut vasculum illud ad meam deferretur Ecclesiam; quatenus meum in eo corpusculum denuo recondatur. Noverit etiam, quia nisi ego illis tumultuantibus interessem, meque eorum telis opponerem, magna hominum strages fusa jaceret. Sed cum Episcopus adhuc hæsitans, ne his quidem verbis Presbyteri fidem accommodare disponeret; ecce quidam, qui contractus fuerat, gaudens, & exultans eodem die a Beato se Ruffino fatebatur erectum, sibique ab eodem Beato Martyre hoc mandatum perhibebat injunctum, ut hæc ipsa cuncta per ordinem, quæ Presbyter afferebat, ipse quoque nihilominus Episcopo nuntiaret. Tandem Episcopus, omni scrupulo dubietatis amoto, quod sibi imperatum est, incunctanter exequitur, atque in gratiam suo populo donatis offensionibus fœderatur.

Contracti sanatio.

Sed ne apud aliquem fortassis Episcopus nævum reprehensionis incurrat, quia ab Ecclesia sua ad horam diffidens, contra Dei judicium sentiebat; Isaac ad memoriam reducendus est, qui non Esau, a se videlicet electum, sed Jacob potius ab uxore suppositum benedixit. Et illic ergo carnalis uxor, & hic spiritualis Sponsa viris suis in propriæ sententiæ diversitate prævaluit; Quia qui mundi infirma elegit, ut confundat fortia, Deus utrique consensit; Propheta quoque David construere templum voluit, sed hoc illi superna dispositio non permisit. Inter Paulum quoque, & Barnabam pro Joanne quoddam legimus intervenisse dissidium, propter quod tamen non solum utriusque Apostoli non imminutum est meritum, sed ipse quoque discipulus ab Apostolicæ disciplinæ linea non erravit. Non ergo mirum si nunc homo aliquando inscius a veritate dissentiat, cum & ipsis Apostolis, & prophetis, humanitatis aliquid accidisse Scripturarum auctoritas probet. Sed hæc alias, nunc ad proposita redeamus.

Gen. 27.

1. Cor. 1.

2. Reg. 7.

Act. 15.

Porro eodem die duo cæci ad altare Beati Martyris illuminati sunt. Sed & alius debilitatus membris, & gibberosus erectus est, & saluti per omnia restitutus. De quibus porro miraculis dumtaxat quid factum sit, nobis referre sufficiat; ne si qualiter facta singula per rei gestæ ordinem referre contendimus, auditores fortasse, quod absit, laciniosi styli prolixitate gravemus. Ipsa quoque miracula enumerando persequi cuncta negligimus, sed velut ex magno quodam flumine cyathum haurientes trahimus, quem super mensam Christi convivantibus salubriter propinemus; ne mentis stomachus ingurgitatione gravari, sed sobrio potu tantummodo sitis possit auferri. Ad alia igitur adhuc enarranda miracula, quæ per eumdem beatissimum Martyrem divinitus sunt ostensa, pergamus.

Cæci vident, Gibberosus erigitur.

Per idem itaque tempus vir quidam non ferendæ vesaniæ crudelis, & rigidus, pauperculæ mulieri de sui juris agro chartulam fecerat, quam tunc cum magni furoris impetu contumaciter requirebat; unde & bovem sibi, & unam securim violenter abstulerat, robur videlicet domesticæ facultatis, & spem regendæ familiæ. Quod illa præ dolore non ferens, cum contribulati amaritudine spiritus Ecclesiam B. Ruffini festinanter ingreditur, ante altare prosternitur: atque, ut sibi in tantæ calamitatis articulo subveniret, lacrymabiliter deprecatur. Quid plura? Adest tandem divina misericordia, & mox ut ab oratione consurgit, jacere in pavimento securim suam ante pedes attonita conspicit. Illico mœror nimirum in lætitiam vertitur, & digna Deo gratiarum actio a cunctis, qui aderant, unanimiter exhibetur. Sed ecce raptor negotium adhuc suæ perversitatis exequitur, & præfatæ mulieri, nisi monimentum redderet, supplicium comminatur. Qui tamen mox ut securim tam mirabiliter redditam didicit, confusus, & stupefactus, expavit, bovem reddidit, pœnitentiam egit, atque omnem querelam, quam eatenus adversus eam habuerat, sedata animi feritate, sopivit.

Præterea duodecim fures invicem conspirantes, in domum cujusdam rustici hostiliter irruerunt. Qui ligantes eum primo, deinde boves, & cetera domus animalia diripientes protinus abierunt. Interea rusticus lacrymabiliter vociferabatur, & gemebundus ajebat: Heu, sancte Ruffine, aspice miserum, releva calamitate depressum: nec placeat tibi, ut prædones, & nequissimi homines meæ facultatulæ paupertate ditentur. Ad hanc igitur vocem, mira res, cum jam raptores animalia prosequentes, duodecim milliariis fere transmissis, procul abiissent; ecce omnes, qui direpti fuerant, greges, balantes, & mugientes accurrunt, & intra caulas se solito more recipiunt. Sicque factum est, ut illi, quæ præ manibus habere videbantur, repente sublata congemerent; & iste, quæ deflebat, amissa recipiens, versis utrobique vicibus exultaret. Visis itaque tot virtutibus, & tam evidentibus miraculorum signis, prædictus Ugo venerabilis ejusdem Sedis Antistes de parva Basilica, in qua Sanctum corpus fuerat ante receptum, magnam construxit Ecclesiam, & juxta possibilitatem sumptus non ignobiliter decoravit. Deinde Beati Martyris corpus in alveo, qui certaminis materia fuerat, condidit, & cum magna totius diœcesanæ plebis frequentia altare desuper consecravit. Porro autem quanti illic deinceps cæci fuerint illuminati, quanti a dæmonibus erepti, quanti ex variis languoribus liberati, per longum est vel apicibus tradere, vel sermone proferre.

Boves, furto ablati, per 12. milliaria peragrantes, in suam caulam ultro reversi sunt.

Multa miracula fiunt.

His ita transactis, cœpit non parva inquisitio fieri, quo die invictissimi triumphatoris Christi Ruffini deberet martyrium celebrari. Nullis siquidem apud eos extantibus historiæ monimentis, sola erant eatenus annuæ dedicationis solemnitate contenti. Tandem, auctore Deo reperta passionis historia, constituit venerabilis Pontifex, juxta tenorem videlicet, quem litteræ testabantur, ut tertio Kalendas Augusti ejusdem gloriosi Martyris festivitas coleretur. At nonnulli adversus Episcopum invidiæ facibus accensi, & vesaniæ spiritu implicabiliter incitati, tumultuabantur, onerosum esse dicentes, populum geminatis unius Sancti solemnitatibus feriari, superstitiosumque esse domesticis adinventas studiis festivitates noviter introduci: ad summam, non fabricatum hoc religionis amore, sed ardore pecuniæ. Præsertim autem quidam protervi homines, qui a vocabulo loci, quem incolunt, Insulani vocantur, ipso præclaræ

Festum S. Ruffini martyris.

claræ festivitatis die irreverenter abutentes, cœperunt cum suis mulierculis non modo textrinis operibus audacter insistere, verum etiam ruralibus exercitiis liberius insudare. Sed protinus in eos sententia divinæ animadversionis ulcisci-tur, & flagellis eruditi ad cor redeunt, qui cor habere in prosperitate noluerunt. Ut eis aptissime congruere videatur quod per Prophetam dicitur: *Redite prævaricatores ad cor.* Illud etiam: *Et nunc ignis adversarios consumit.* Nam casas eorum repente flamma corripuit, & non solum domestica quæque, sed quæ in agris erant, omnia globis inextinguibilibus conflagravit; adeo ut infelices illi in extremis jam periculis constituti, ad amnem hinc inde confluerent, & in ipsum gurgitis alveum accensa quæque jactarent. Sed ut perspicue probaretur hoc non casum, sed divini furoris esse indicium, quidquid mergebatur, extingui non poterat. (Esai. 46.)

(Elementum aquæ vires suas naturales reprimit.) Miro itaque modo elementum illud vires sui juris & partim tenebat, & ex parte perdiderat. Nam & liquida erat aqua, ut immersa quæque fluctu dehiscente reciperet, & quodammodo humida non erat, ut ardentia extinguere posset. Sed quid minimis immoror, cum & ipsa hominum membra flamma prosiliens occupaverit, & extinctionis remedium invenire, quocumque se verterent, non valerent? Tandem ululati, fumigati, & in modum torris combusti, cum magnis ululatuum stridoribus ad B. Ruffini altare confugiunt, indulgentiam petunt, & commissi piaculi emendationem de cetero per pœnitentiam pollicentur. Precibus igitur Beatissimi Martyris ab incendii doloribus liberati, incolumes ad propria sunt reversi. Ab illo itaque tempore absque ullo cunctationis obstaculo B. Ruffini martyrium colitur, & die, quam prædiximus, cum magnæ devotionis instantia ad ejus Ecclesiam a populis undique convenitur.

Illud quoque prætereundum esse non arbitror, quod viri quidam trabem de silva operosa exercitiis levigatam a B. Ruffini vectare Ecclesiam conabantur: quibus nimirum quidam Perusinorum violentiam ingerentes, lignum hostiliter extorserunt. Sed cum raptores arborem instantissimi conatus anxietate pertraherent, jam jam Perusinis mœnibus uno vix interiacente milliario propinquarent, repente vehiculum hæsit, nullisque virium nisibus impelli ulterius potuit. Interea contigui quique homines ad auxilium confluunt, non pauci etiam jugari boves adducuntur. (Pœna sacrilegii.) Ordinant diligentius machinam, invicem exhortantur, in robur se colligunt, armos obiiciunt, vociferanter impingunt, lignum tamen immobile permanet, ac si fixum radicibus teneretur. Demum magistra necessitas docuit, quod cæca hominum pravitas ignorabat. Mens namque eorum perpetrati criminis conscia, licet sero, liquido cognovit, quia qui de Beati Martyris substantia rapinam fecerant, merito illis divina virtus obstabat. Mutato itaque repente consilio, Assisium versus illico vehiculum dirigunt, & accelerandi facultate percepta, Beatissimo Martyri, quod superbe rapuerant, humiliter reddunt.

Agamus igitur Christo Salvatori nostro gratias, & digna laudum præconia referamus, qui dum per cives supernæ Hierusalem talia nobis beneficia prærogat, tamquam per exiguas micas, ac tenues ad plenum nos convivium mensæ cælestis invitat: & dum illos jam post laborem quiescentes in patria ubertim satiat, nos etiam in hujus peregrinationis itinere quasi quibusdam ciborum reliquiis utcumque sustentat: immo qui illos solido suæ visionis cibo reficit, quodam nos signorum suorum lacte tamquam parvulos nutrit, donec occurramus omnes in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat Deus in sæcula sæculorum. Amen. (Ephes. 4.)

AUGUSTUS.

SERMO XXXVII.

II. Aug.

De Sancto Stephano Papa, & Martyre.

Audistis hodie, fratres charissimi, militem Christi adversus membra Diaboli viriliter dimicantem: audistis egregium Ducem populi Christiani commilitones suos ad procinctum gloriosi certaminis constanter, ac fiducialiter exhortantem. Lege quippe tyrannica tunc decretum erat, ut quisquis occultum quemlibet proderet Christianum, non solum universas ejus facultates acciperet, sed ad honorem quoque militiæ, quem eligeret, sacrilega eum remuneratio sublimaret. Tunc B. Stephanus, ut-pote Primipilus Christianæ militiæ, & signifer Imperatoris æterni, congregavit cuneos bellatorum, & telis aggressus est armare virtutem; exhortans, atque suadens, ut & peritura terrenæ facultatis lucra contemnerent, & infinitam persecutorum rabiem non timerent. Pellebat a pavidorum mente formidinem, & rudes tyronum animos ad agonem divini certaminis accendebat. Quod etiam per Moysen in lege præceptum est: *Appropinquante*, inquit, *jam prælio, stabit Sacerdos ante aciem, & sic loquetur ad populum: Audi Israel, vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis, non pertimescat cor vestrum, nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos, quia Dominus Deus vester in medio vestri est, & pro vobis contra adversarios dimicabit, ut eruat vos de periculo.* (Lege proditores Christianorum quibus præmiis afficiebantur.) (Deut. 20.)

Et notandum, quod Sacerdos, qui imminente

te jam bello, concionatur, non alibi; sed ante aciem stare præcipitur: ut videlicet eos ad pugnam, quos adhortationibus provocat, ipse quoque prævius antecedat; ne dum alios ad bellum impellere nititur, ipse degeneri corporis otio per negligentiam dissolvatur; sicut de quibusdam magna prædicantibus, sed desidiose viventibus, per Prophetam dicitur: *Filii Ephrem intendentes arcum, & mittentes sagittas suas, conversi sunt in die belli*. Qui enim adversus vitiorum tentationes ad conflictum alios provocant, sed confligere ipsi sub ignobili desidiæ languore detrectant, hi nimirum sagittas quidem dirigunt, sed post terga conversi consummatæ victoriæ titulos non merentur: Nec eis prodest, quod bene cœperant, quia non usque ad finem magnanimiter perseverant. Unde & de illis protinus sequitur: *Non custodierunt testamentum Dei, & in lege ejus noluerunt ambulare*. Ac si diceret: Susceperunt quidem testamentum, sed non custodierunt: Posuerunt in lege pedem per initium, sed non tenuerunt perseverantiæ gressum.

Psal. 77.

Ibidem.

Quisquis ergo ad spiritale certamen alios provocat, quisquis ad fortiter agendum proximorum mentes instigat, debet utique vitam concordare cum lingua; ne dum aliis proponit excelsa, ipse contentus imis, prematur inertia. Hinc est, quod in lege præcipitur: *Non habebis*, inquit, *in sacculo diversa pondera, majus, & minus: nec erit in domo tua modius major, & minor: Pondus habebis justum, & modius æqualis, & verus erit tibi*. Enimvero tunc in sacculo diversa pondera non habemus, si intra secretum conscientiæ nostræ non aliter nobis, neque aliter aliis judicantes, easdem legalium præceptorum mensuras apprehendimus: nimirum, ut non aliis regulam districtæ severitatis indicere, nosmetipsos studeamus remissioris indulgentiæ lege tractare. De qua videlicet fraude & Salomon ait: *Abominatio est Domino pondus duplex; & statera dolosa*. Necesse est ergo fruges verbi nequaquam diversis, sed eisdem metiri ponderibus; ut quæ aliis agenda præcipimus, ipsi etiam vivis operibus efficaciter impleamus. Quod profecto B. Martyr Stephanus laudabiliter fecit, quia dum alios adhortatur ad pugnam, ipse prius arma corripuit, & in ipsam se constipatæ legionis aciem lorica Fidei munitus immersit; dumque aliis congrediendi præbet exemplum, ille sortitur ex devicto hoste triumphum: atque, ut ita loquar, dum se sequentibus sternit iter ad pugnam, ipse mox peracta victoria perducitur ad coronam. Et quia Stephanus exprimitur coronatus, Pontifex autem quasi pontem faciens, ac hoc via sequentium dicitur, bene simul utrumque & sui nominis etymologiam exhibuit, & officium Pontificatus implevit. Quia nimirum dum ad sancti agonis stadium viam sequentibus aperit, a justo remuneratore Deo coronam gloriæ felix triumphator accepit.

Deut. 25. Quid sit non habere in sacculo diversa pondera, &c.

Prov. 20.

Verumtamen quis iste B. Stephanus fuerit genere, quotus etiam, sive quotannis in Apostolici regiminis successione, non superfluum ducimus, si, prout in catalogo summorum Pontificum reperitur, charitati vestræ breviter exponamus. Hic itaque B. Stephanus natione Romanus, ex patre † Jobio, Beato Principi Apostolorum Petro vigesimus quartus in Romanæ Sedis dignitate successit. Sedit autem septem annos, menses quinque, dies duos. Iste constituit ut sacerdotes, & levitæ nequaquam quotidiano usu sacris vestibus uterentur, sed in Ecclesia tantum. Ordinavit autem Episcopos tres, Presbyteros sex, Diaconos quinque. Cui B. Sixtus in Pontificatu successit, æque postmodum felicis martyrii gloria coronandus.

† Julio S. Stephani progenies, & vita.

O beata mater Ecclesia, cui mors ad vitam militat, crudelitas persequentium ignara ministrat: Cui videlicet & mors parit in æternitate victuros, & pœnalis oppressio generat perpetuo regnaturos. Beata, inquam, & vere felix Ecclesia, cui & ignominiæ confusio gloriam, & tormenta victoriam, & vincula, sive carceres libertatem pariunt sempiternam. Hic est profecto ager ille Dominicus, in quo grana tritici moritura quidem decidunt, sed multiplicatis postmodum frugibus, rediviva nascuntur. Hæc est area illa * Areuna Jebusei, in qua videlicet hostias David pacificas obtulit, & furorem Domini, repressa ab Israel ultoris gladii internecione, placavit. In hac area, sive torculari Gedeon frumenta purgabat excutiens, cum videre Angelum meruit, & ejus Oraculo, quia ipse Israel de manu Madian liberaturus esset, agnovit. In hac area Abel de primogenitis gregis sui, & eorum adipibus obtulit, quæ profecto divina gratia, quia grate suscepit, illico, sicut vetus testatur editio, cælitus inflammavit. In hac etiam Cain de frugibus terræ munera obtulit, quæ Dominus despexit, atque ideo non respexit. In hac siquidem area, sicut sunt quædam ex tritura, quæ ignibus debentur, ita etiam sunt nonnulli de trituratoribus ipsis, qui simul ad ignem tendunt. Sive enim de justis, sive de peccatoribus, vera est Joannis sententia, quæ dicit: *Opera enim illorum sequuntur illos*.

Joan. 13. *2. Reg. 24.* *1. Par. 21.*

* Ornan.

Judic. 6. *Gen. 4.* *Ibidem.*

Apoc. 14.

Attendite, fratres mei dilectissimi, considerate, perpendite, quia tota universalis Ecclesia omni terrarum orbe diffusa, una est area sic bonis ac malis; justis, atque perversis, tamquam zizaniis, & tritico; tamquam paleis, ac frugibus plena: Sed quousque triturare terræ cultor incipiat, omnia indifferenter area continet, & quæ recondenda sunt horreis, & quæ tradenda sunt flammis. Sed quid est in area flammis obnoxium, quid horreis reservandum, nisi quod Joannes Baptista in Evangelio manifeste discernit cum de Domino loquens, ait: *Cujus ventilabrum in manu ejus, & purgabit aream suam, & congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili?* Sed unde discernimus utrum paleæ, an triticum simus? Ex gravitate profecto morum, vel inconstantia; ex pondere, vel levitate. Quisquis enim voluptatum aura raptatur, quisquis turbine furoris impellitur, quem modo superbiæ spiritus inaniter levat, modo mæror vel injuria illata præcipitat, hic profecto palea, vel arundo dicenda est. Quod utique Joannes esse negatur, cum de illo ex ore Veritatis dicitur: *Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam?* Quod contra de reprobis scriptum est:

Matth. 3.

Matth. 11.

Psal. 1. est: *Non sic impii, non sic, sed tamquam pulvis, quem projicit ventus a facie nostra.* Non simus, fratres mei, non simus paleæ, non simus zizania, quæ ventilabrum ultimæ discussionis excutiat, & mox ignis æternæ combustionis exurat. Pertimescamus semper illam Evangelicæ comminationis sententiam, qua dicitur:
Matth. 13. *Sinite*, inquit, *utraque usque ad messem, & in tempore messis dicite messoribus: Colligite primum zizania, & alligate fasciculos ad comburendum, triticum autem congregate in horreum meum.* Pensate diligenter verba Veritatis, pensate cum timore quod dicitur, alligate fasciculos ad cumburendum: zizania quippe fasciculis alligantur, quia in illo perpetuæ damnationis incendio homicidæ cum homicidis, adulteri cum adulteris, perjuri cum perjuris, incestuosi cum incestuosis, non diverso pœnalium tormentorum genere constringuntur. Illic eos infinitæ pœnæ patens gehennæ barathrum devorat, qui hic se arroganter in superbiæ cornibus extollebant: Illic eorum carnes, atque medullas saginis irriguas crepitans flamma depascet, qui hic arsere deliciis, & æstuantis explevere illecebras voluptatis.

Bene itaque dicuntur fasciculis alligare, quia nequaquam eos tunc separat diversitas ultionis, quod hic similitudo satiaverat pravitatis: & qui nunc eisdem criminibus sunt obnoxii, ejusdem supplicii postmodum tenentur animadversione constricti. De quibus omnibus alibi sub unius
Matth. 22. personæ specie dicitur: *Ligatis manibus, & pedibus, mittite illum in tenebras exteriores.* Illic membra ligantur ad pœnam, quæ hic soluta, & libera ferebantur ad culpam. Vel tunc digne constringenda sunt in suppliciis, quæ nunc male ligata sunt a pietatis operibus peragendis. Illic animæ reproborum cum corporibus simul inextinguibili cruciantur incendio, sicut hic in executione pravi operis jungebantur. Unde &
Ezech. 2. per Prophetam dicitur: *Descenderunt ad infernum cum armis suis.* Arma quippe peccantium membra sunt corporis, quibus reprobi homines diabolo militant, & ejus imperio, perverse vivendo ministrant. Simul ergo cum animabus & corpora in æterna morte damnantur, quæ simul in pravi operis perpetratione vixerunt. De
Ibidem. quibus Propheta dicit: *ibi Assur, & sepulchra ejus.* Quid enim per Assur, superbum videlicet Regem, nisi diabolus intelligitur, qui, juxta
Job 41. quod scriptum est, *ipse est Rex super omnes filios superbiæ?* Quid sepulchra nisi mortuorum sunt habitacula? tunc autem diabulos in mortem corruit cum ab Auctore vitæ superbiendo recessit. Quisquis ergo nequitiæ spirituum, qui vere mortuus est, in sui cordis hospitio per pravam voluntatem habitare permittit, proculdubio de semetipso sepulchrum facit. Et necesse est, ut cum ipso simul illic tormentorum supplicia perferat, cui semetipsum hic habitaculum per nequitiam perversi operis exhibebat.

Quia ergo in area zizania simul continentur & triticum, videamus, fratres, si triticum sumus, videamus si ad horreum Dominicum reservamur. Sed quia dicit Apostolus: *Quæ enim*
Galat. 6. *seminaverit homo, hæc & metet*; consideremus intente quid quotidie serimus, & sic jam conjicere possumus, quid postmodum necessario metere debeamus. Et ut exemplo facilius possit elucere quod dicimus, numquid, fratres mei, qui hoc anno avenam, sive lolium seminaverat, tritico se replere modo cellarium sperat? Numquid cui sterilem placuit vitem serere, proventu leguminum ex ea poterit redundare? Et hæ profecto quisquiliæ, quas posuimus, victuales quodammodo species mentiuntur. Nam similitudinem quidem refectricum utcumque messium habent. Ita plane nonnulli sunt, qui religionis imaginem superficie tenus simulant, cum veram intus religionem habere vivendo contemnant. Ii nimirum in culmis, & foliis frugum schema prætendunt, sed in ariditate medullæ quisquilias contegunt.

Necesse est itaque, fratres, vera virtutum nunc germina seminare, unde postmodum valeamus cælestium frugum gaudia æterna colligere. Consideremus, quod dicit Apostolus: *Qui* 2. Cor. 9.
parce seminat, parce & metet. Parce nimirum seminat, qui pauca bona facit, qui abundare virtutibus parvipendit, qui in erogandæ misericordiæ, & humanitatis studio proficere negligit, qui se in exhibendis fraternæ charitatis officiis non extendit. Porro autem ille non parce, sed ubertim seminat, qui ejusdem egregii Prædicatoris sententiam servat: *Bonum*, inquit, Galat. 6.
facientes non deficiamus: Tempore enim suo metemus non deficientes. Ille non parce seminat, qui studet implere, quod ipse alibi dicit:
Quæcumque facitis, fratres, sive in verbo, si- 1. Cor. 10.
ve in facto, omnia in gloriam Domini facite. Plane qui vitam æternam accipit, non parce, sed multum metit. Quid est ergo quod dicit, qui parce seminat, parce & metet; nisi tamquam manifeste denuntiet, quia qui parce in bonis operibus contentus est seminare, vitæ æternæ præmium nullatenus meretur accipere? Sicut itaque, fratres mei, quisquis secundum transitoriæ hujus vitæ ordinem apte vult vivere, non uno cujuslibet messis contentus est genere, sed diversarum genera frugum satagit abundare: Ita profecto quicumque ad terram viventium, quicumque ad illud promptuarium cæleste festinat, necesse est, ut per multos se bonorum operum labores exerceat, omniumque intra conscientiæ suæ cellarium virtutum germina congregare contendat.

Studete igitur, fratres, ut humilitatem veram, charitatem non fictam, patientiæ longanimitatem, castitatem carnis & cordis, obedientiam veram, viscera pietatis, & sinceræ misericordiæ, ceterarumque dona virtutum in quantum vobis, Deo largiente, possibile est, habeatis: Et sic quasi uberem, ac multiplicem spiritualium segetum copiam in vestri pectoris promptuario recondatis. Nec putetis, quod virtus cuilibet ad perfectam salutem una sufficiat, si reliquas deesse contingat. Neque enim unaquæque virtus est, si mixta aliis virtutibus non est. Pectus vestrum lorica semper patientiæ muniat, & contra cuncta adversitatum jacula, contra tribulationum flagella contra illatas injurias vos insuperabiles reddat. Sic enim triticum prius in area tunditur, calcatur, atteritur, ut abjectis paleis mundum cellario postea recondatur.

Sic profecto necesse est, ut animæ nostræ multa tunsionum, ac verberum flagella sustineant,

qua-

quatenus depositis iniquitatum stipulis, purgatæ ad horreum cæleste perveniant. Hinc est enim quod B. Jacobus dicit: *Patientes estote usque ad adventum Domini. Ecce agricola exspectat pretiosum fructum terræ, patienter ferens, donec accipiat temporaneum, & serotinum.* In proventu denique rerum temporalium nolite sperare. Et, ut cum Propheta loquar: *Divitiæ si affluant, nolite cor apponere.* In his ergo successibus ille vobis ad memoriam redeat, qui dicebat: *Destruam horrea mea, & majora faciam, & illuc congregabo omnia, quæ nata sunt mihi, & bona mea, & dicam animæ meæ: Anima habes multa bona reposita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare.* Cui protinus divina voce responsum est: *Stulte, hac nocte animam tuam repetent a te: Quæ autem parasti cujus erunt?* O quanti hodie triturantes fructus agrorum in promptuariis colligunt, qui alterius anni segetes in hoc sæculo non videbunt! Quibus videlicet nunc mundus arridet, sed propinqua mors in insidiis latet. Qui profecto si tam vicinum suæ vocationis agnoscerent terminum, alio transferrent a terrenis substantiis appetitum.

Jacob. 5.

Psal. 61.

Luc. 12.

Igitur, fratres mei, quanto magis de vitæ vestræ fine estis incerti, tanto formidolosius semper estote suspecti. Nolite apud vos rerum vestrarum decimas retinere, ne illic eas a vobis terribilis Judex per ratiocinium exigat, ubi nemo poterit habere, quod reddat. Pensate, quid per Malachiam Dominus dicat. Nam cum de reversione Israel divina vox disputaret, præsto subjunxit: *Et dixistis, in quo configimus te? In decimis, & in primitiis: & in penuria vos maledicti estis, & vos me configitis, Gens tota: inferre omnem decimam in horreum, ut sit cibus in domo mea.* Dicit Apostolus: *Reddite omnibus debita.* Et paulo post, *Nemini*, inquit, *quidquam debeatis, nisi ut invicem diligatis.* Si ergo prohibemur humana debita retinere, perpendite quam periculosum sit, quæ Dei sunt, Deo non reddere. Exhibete Sacerdotibus reverentiam, eorumque mandatis humiliter obedite. *Obedite*, ait Apostolus, *præpositis vestris, & subjacete eis: ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri; ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes; hoc enim non expedit vobis.* Si enim Redemptor noster propter Chananææ meritum, a filia ejus dæmonium expulit, si propter offerentium fidem paralytico lectum gestare præcepit, si Centurionis precibus puerum, qui male torquebatur, incolumem reddidit; quam necessario nos sacerdotum orationibus indigemus, qui nos Deo diversis vitiorum languoribus ægrotantes offerunt, & quotidianis precibus apud divinam clementiam pro nobis indesinenter insistunt? Quorum proculdubio meritis sublevamur, etiamsi adhuc ex nostræ negligentiæ languore deprimimur.

Malach. 3.

Rom. 13.

Luc. 10. Heb. 23.

Matth. 15.

Match. 8.

S. Stephani miraculo Lucilla lumen recipit in Nemesii Patris Baptismo.

Interea plane, & illud ad mentem redit, quod huic B. Martyri Stephano, cui præsens sermo famulatus est, contigit. Nam sicut in authentica passionis ejus narratur Historia, mox ut baptizavit Nemesium, qui eum pro cæcitate filiæ suæ rogaverat, eadem Lucilla licet nedum fuisset lavacro sacris fontis abluta, lumen recepit. Cumque, ait, levaretur Nemesius de aqua, cœpit clamare filia ejus dicens: Ecce video hominem, qui tetigit oculos meos, & lumen splendidum circa eum: atque mox subditur: Tunc baptizavit filiam ejus. O laudanda virtus divina! o prædicanda Redemptionis nostræ clementia! Alius baptizatur ad lumen, & alteri lumen redditur. Pater recepit cordis, & filia protinus aperuit oculos frontis. Ambo tamen ad unam, & veram perveniunt lucem, dum omnem pristini erroris respuunt cæcitatem. Sic nimirum B. Stephanus, qui, juxta Veritatis vocem, lux mundi hujus erat, lumen cordibus infundebat, & animarum sacrificium divinis obtutibus offerebat. Hoc sacrificium, fratres mei, cum B. Stephano & nos pro modulo nostro semper Deo studeamus offerre, ut non solum de nostra salute soliciti, sed ad lucrandas etiam proximorum nostrorum animas simus solerter intenti; quatenus dum charitatis hostia in ara nostri pectoris adoletur, ab illo sacrificium nostrum mereatur in odorem suavitatis accipi, qui in ara Crucis pro salute nostra dignatus est immolari, Jesus-Christus Dominus noster, qui cum Patre, & Spiritu Sancto vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Joan. 1.

SERMO XXXVIII.

VII. Aug.

De Ss. Donato, & Hilariano Martyribus.

ADEST, dilectissimi, Beatorum Martyrum Donati, atque Hilariani præclara solemnitas, quæ dum devotionis vestræ frequentiam ex diversis in unum partibus convocat, nos etiam, ut eorum insigne præconium pro modulo nostro non taceamus, invitat. Hæc est enim dies, in qua triste hoc sæculum deferentes deposuerunt sarcinam carnis, & stolam adepti sunt Angelicæ claritatis. Hodie triumphato diabolo, palmam gloriosi certaminis ad Imperatorem cælestis militiæ reportarunt. Hodie purpurati proprio sanguine alternantibus undique hymnidicis Angelorum cœtibus vexillum peractæ victoriæ regnis cælestibus intulerunt. Gradatim siquidem incedentes, per pugnam consequenter ad palmam, per palmam provecti sunt ad coronam. Cum visibili sane videbantur hoste confligere, sed invisibilem in eo meruerunt adversarium superare. Corporum quidem obicem hostilibus jaculis opponebant, sed eorum fides munitissima mentis arce subnixa, inexpugnabilis eminebat.

Sed dum utriusque Martyris communia gesta percurrimus, nonnullam conversationis inter eos fuisse distantiam, reperimus. Et Hilarianum quidem illum Hilarionem fuisse, poterat quis non absurde conjicere, cujus a B. Hieronymo vita describitur, nisi dispar utriusque exitus prohiberet. Nam qui eorum vitæ seriem, miracula quoque, quibus effulserant, loca nihilominus, quæ suis habitationibus illustraverant, prout monumenta declarant, oculo vigilante percurrit, non minimam similitudinem in ipsis rerum collationibus deprehendit. Sed cum alter ad martyrii pervenerit palmam, alter ab hac vita in pace quieverit, constat proculdubio in persona diversos, quos utique diverso migratio-

Hilarianus similis Hilarioni, & quomodo.

tionis genere novimus consummatos. Qui nimirum ad suorum similitudinem nominum, licet in anterioribus congruant, in fine discordant.

B. Donatus condiscipulus Juliani Imperatoris. B. vero Donatus, cui potissimum præsens famulaturus est sermo, ut ejus veridica testatur historia, Juliano Cæsari non solum in liberalium artium studiis contubernalis extitit, verum etiam cum eo simul prima gradus Ecclesiastici rudimenta suscepit. Ubi notandum, & formidolosius cogitandum, quam abyssus multa sint divina judicia, & quam terribilis Deus in consiliis super filios hominum. Ecce enim in agro Domini duo pariter virgulta succrescunt, quorum alterum per occultam gratiam cedrus est paradisi, alterum fomes numquam finiendis præparatur incendiis. Ille de scholis ad Regnum, de Regno truditur nudus in tartarum; iste Sacerdos effectus, de cathedra rapitur ad supplicium, de supplicio purpuratus, & coronatus elevatur in cælum. Illi mundus arrisit, cælestis aula non patuit: hic postquam mundanæ tempestatis naufragium pertulit, ad quietis æternæ portum felici securitate pervenit. Probatur autem in his vera Evangelica illa sententia, qua dicitur: *Quia erunt duo in agro, unus assumetur, & alter relinquetur*. Uterque tamen, sicut Angelus, & Diabolus, diversæ scilicet intentionis intuitu, famulati sunt Deo. Ille coactus, iste indubitanter ultroneus. Numquid enim & Julianus Apostata divinis obtemperasse legibus non convincitur, cum ejus cruenta rabies in Christi Martyres ebulliret, & tot quasi maturas Electorum segetes in horreum Dominicum persecutionis suæ falce defectas inferret? Ad hoc enim tyrannica potestas reprobæ est adhibita voluntati, & pingui tauro cornua sunt divinitus exaltata; ut summi patris familias aream ventilaret, & a paleis, quæ ignibus sunt obnoxiæ, munda grana secerneret. Hinc est, quod Historiæ tradunt, huic Juliano intra quamdam Galliarum Basilicam constituto, coronam, quæ super eum dependebat, in ejus repente verticem cecidisse: & ita signum, quia ille deberet Imperator fieri in opinione populi, portendisse. Sed melius nos ardentem torrem in suo igne relinquimus, ut vernantis arboris suaviter redolentia poma carpamus.

Psal. 35. Psal. 65. Utriusque dissimilitudo.

Luc. 17.

Beatus itaque Donatus, quem templum sibi Spiritus sanctus ab ipsis primævæ ætatis vindicavit auspiciis, mollioris vitæ latitudinem sprevit, abstinentiæ rigore illecebrosa carnis incentiva calcavit: & antequam per dignitatem Sacerdotalis officii ejus prædicaret lingua, prædicabat jam efficaciter sub honestis, & disciplinatis moribus vita. Nimirum illius exemplo, qui cœpit primitus facere, & post docere; vivendo doctrinæ fluenta concepit, quæ postmodum per oris poculum, & aliis propinavit. Huc accedit, quia cum se districta vivendi regula castigaret, corpus jam ad martyrium sub laboriosa quiete formabat: &, ut mori tandem pro Christo mereretur, quotidiana se mortificatione mactabat. Sulcabat, denique terram suam vomere disciplinæ, ut uber segetum proventus erumperet, ut illucescente cælestis gratiæ radio fertilius germinaret. Hinc est, quod in mundi primordio terra tertio die germinare præcipitur, quarto autem Sole, Luna, ceterisque sideribus illustratur; quia nimirum, percepto Trinitatis Deificæ sacramento, protinus a nobis bonorum operum proferenda sunt germina, ut consequenter in nos cælestis gratiæ lumen erumpat. Convenienter itaque Martyr egregius prius velut excultis, & persulcatis carnis suæ novalibus uberes sanctæ operationis fructus attulit: deinde tamquam coruscus cælestis gratiæ radius miraculorum eum, atque signorum claritas illustravit. Unde hoc illi divinitus procuratum est, ut a lumine facere virtutes inciperet. Hoc siquidem primum illius miraculum quo Sirenæ viduæ frontis, simul & cordis lumen aperuit; ut nimirum & ab Idolorum cæca superstitione conversa, & luci pristinæ restituta, & Deum, qui vere lumen est, coleret, & oculorum caliginem de cetero non præferret.

Act. 1.

Gen. 1.

Plane cum plura videamus apicibus tradita per eum facta stupenda miracula, illud unum tacere non possumus, quod oculis quotidie cernimus, manibus contrectamus, & sic novum semper obtutibus nostris objicitur, tamquam non olim factum, sed modo fieri videatur. Calicis nempe de Levitæ manibus lapsi particulam clandestinus hostis callida machinatione surripuit, & usque hodie in thesauris suæ malitiæ ad clariorem Domini gloriam subdolus occultavit. Porro cum videatur fundo Calicis atomus ille deesse, divina semper obsistente virtute, nullius inde liquoris, vel tenuis quidem valet stilla perfluere. Mox enim ut in sanctum vas quælibet unda dilabitur, & unda est, ut se potantibus hausibilem præbeat: & quodammodo unda non est, ut nequaquam hiatu vacante prorumpat. Quod profecto quia tunc factum est, miraculum est; quia vero per tam diuturna tempora perseverat, ut ita loquar, miraculum miraculorum dici potest. Pleraque enim cælestium signa virtutum ad tempus fiunt, at postquam semel ostensa claruerint, desinunt. Ad Israeliticæ quippe plebis ingressum, & mare dividitur, & fluminis alveus exsiccatur: sed semel impleto divinæ virtutis Imperio, ut Scriptura testatur, protinus ad priorem locum utraque vicissim maris unda relabitur, & fluminis sui cursus libertas solita reparatur.

Miraculum insigne, Vase perforato aqua non dilabitur.

Exod. 14.

Eliseus cum Elia per siccum, Jordane transmisso, post paululum rediit; sed rursus, ut liberum solus mereretur ingressum, precibus impetravit. Populus gradiens per desertum quaterdenis fere annorum curriculis cælestibus usus est alimentis: sed postquam Chananæorum fines attigit, postquam de frugibus terræ gustavit, mox manna defecit. Hoc autem virtutis signum, de quo nunc agimus, ut non fides, sed manifesta sit visio, sicut semel cœperat ad declarandum pretiosi Martyris meritum, indeficiens perseverat. Est enim Fides, ut Prædicator egregius ait, *sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium*. Enimvero sicut Auctor salutis humanæ voluit in suo corpore clavorum signa componere, ita etiam rarum duxit in hoc sacro vase vulnusculum sine aliqua recompensatione servare. In illo scilicet, ut dubitantibus fidem præbeat; in hoc, ut fidelium mentes ad præconium suæ laudis accendat. In illo, ut signa redemptionis humanæ Pa-

4. Reg. 2.

Fides quid sit.

Hebr. 11.

Pater omnipotens semper faciat; in isto, ut quam sublimes, & in hac vita servos suos efficiat, quisque Deo devotus agnoscat.

Ne quis autem nos arguat summis parva componere, non ignoramus eumdem vivificum sanguinem in Calice fieri, qui de corpore Domini per vulnera diversa profluxit. Ille nimirum tenuissimum creat vermem, qui & enormem condidit Elephantem. Mirabilis sane Deus non solum in se, sed etiam in Sanctis suis. Qui cum pro nostra salute Calicem passionis dignatus est bibere, idem est, & qui sanguinem suum de fracto calice, non patitur emanare. Pensate, fratres charissimi, si tantum vir iste potuit apud Deum, ut in vili vasculo, quod semel obtinuit, mutari non possit; quantum poterit pro redemptis, tantummodo si vestigia sequimur Redemptoris? Hujus igitur B. Martyris teneamus normam, si pertingere cupimus ad coronam. Insignis enim hic vir tanto religionis & honestatis fuisse cognoscitur nitore conspicuus, tam multiplicium virtutum floribus adornatus, ut utrique hominum generi ductor idoneus, & Martyribus sufficiat ad exemplum, & in pace degentium erudiat institutum. Per regulam quippe districte vivendi ad palmam meruit pervenire Martyrii: & iccirco armatis carnificum manibus in examine non succubuit, quia prius occulti insidiatoris machinas non enerviter superavit. Ideo triumphavit in stadio, quia occulti hostis insidias contempserat in occulto.

Psal. 67.

Ob hoc semen verbi ejus in alieni cordis agro convaluit, quia prius ad maturitatem ejusdem satoris operatione pervenit. Nimirum Prædicator insignis, quia, juxta Veritatis vocem, lux mundi hujus erat, lumen cordibus infundebat, ignem verbi auditorum mentibus ingerebat, & in unitate Fidei velut unum corpus diversorum corde conflabat. Quod profecto mysterium Moyses designat, cum dicit: *Tollet Sacerdos pugillum similæ, quæ consperfa est oleo, & totum thus, quod super similam positum est; adolebitque illud in altari, in monimentum odoris suavissimi Domino.* Quid enim per similam, nisi sancta Electorum designatur Ecclesia? Quæ nimirum dum convenientibus invicem credentium colligitur membris, quasi simila ex multis frumenti conspergitur granis. Et sicut simila inter molam utramque conteritur, ut a farinæ siligine cantabrum separetur; ita velut inter duas, Legis scilicet, & Evangelii molas sancta Ecclesia stringitur, ut litteræ superficies a medulla spiritus discernatur. Quæ videlicet Ecclesia, ut revera spiritualis simila, dum per aquam Baptismatis adunata, & oleo Chrismatis est conspersa, igne quoque sancti Spiritus solidata, fit, juxta Apostolum, *Hostia Deo beneplacens, & perfecta.* Thure autem, quod positum super similam dicitur, ejusdem Ecclesiæ oratio designatur. Sicut in Apocalypsi Joannis ostenditur, cum dicit: *Quia phialæ plenæ odoramentorum sunt orationes Sanctorum.*

Joan. 1. Levit. 6. Rom. 12. Apoc. 5.

Hanc itaque similam Deo beatus sacerdos, & martyr Donatus obtulit, & in monimentum suavissimi odoris adolevit, cum plebem Gentilium in unitate spiritus ad Fidei sacramenta convertit. Fructus siquidem animarum in conspectu Dei fragrantius redolet, quam ulla suavitas sacrificiorum. Hoc sacrificium, fratres mei, cum Beato Donato, & nos pro modulo nostro semper Deo studeamus offerre, ut non solum de nostra salute soliciti, sed ad lucrandas etiam proximorum nostrorum animas simus solerter intenti; quatenus dum charitatis hostia in ara nostri pectoris adoletur, ab illo sacrificium nostrum mereatur in odorem suavitatis accipi, qui in ara Crucis pro salute nostra dignatus est immolari.

Tanto præterea vir Sanctus circa suos quoque Fidei zelo fervebat, ut Gentiles adhuc eum parentes abjicerent, & dulce pignus a suis prorsus affectibus abdicarent: sed postmodum eos & ad Fidei Christianæ sacramenta perduxit, & insuper ad Martyrium sibi congrua ordinatione præmisit. Unde clarus iste inter beatos Martyres jure censendus est, qui filius simul & pater est Martyrum. Filius utique per naturam; Pater per collatæ Fidei gratiam: eosque grata vicissitudine genuit Deo, a quibus fuerat genitus mundo. Beati qui in hæreditate terrena talem genuere parentes, per quem videlicet in terra viventium supernorum fiunt Civium cohæredes. Lætare & tu felix Aritium, quod talem meruisti ex divina liberalitate Patronum. Lætare, inquam, & totis in Domino visceribus gratulare: quia dum sacri corporis in tuo gremio confoves glebam, diadematis superni Regis solemniter imprimendam contines margaritam. Thesaurum servas, cui non aurum digne conferri, non ulla quarumlibet opum summa valet æquari. Unde non jam Aritium ex more dicaris, quod ab ariditate terræ tibi constat nomen impositum, sed tu Auritium potius a pretiosissimo scilicet sacri cadaveris auro, quod in tuis visceribus probatur occultum.

Beata igitur, & dives terræ vena, quæ quasi superno Regi facta depositaria, illud recondit talentum suis finibus creditum, quod in die restitutionis cælestibus est gazophylaciis inferendum: ubi vivi lapides, & igniti perpetuo rutilant; ubi triclinia auro radiantia vernantes margaritæ luculenter exornant. Quod nimirum tunc indubitanter implebitur, cum Jubilæus noster advenerit; cum extrema illa tuba non jam legalis, sed judicialis clangere cœperit. Sicut enim septimus dies, ita & Jubileus annus feriari præcipitur, per quem videlicet æternæ vitæ requies figuratur.

Adveniente igitur Jubilæo tuba canit, & mox ad antiquas possessiones suas unusquisque revertitur; quia appropinquante judicio: In voce Archangeli, in novissima tuba, cunctis mortalibus suorum corporum possessio reparatur. Testante etenim Paulo, *Canet tuba, & mortui resurgent incorrupti.* Beatæ illæ animæ, fratres mei, quæ tunc dum suis se corporibus induunt, sanctorum Martyrum participium sortiuntur. Beati, qui sic nunc ad Sanctorum memorias excubant, ut eorum sibi ad imitandum semper exempla proponant: qui sic eorum solemnitates laudando frequentant, ut tamen vivendo ab eorum tramite non recedant. Sanctos enim Martyres sequimur, si dum illi suorum contempserunt corporum passiones, nos etiam carnis nostræ studeamus frangere voluntates.

1. Thess. 4. 1. Cor. 15.

Veneremur itaque, fratres, & votis ac dignis honoremus obsequiis beatos istos Martyres, Donatum videlicet, atque Hilarianum: per quos, tamquam geminos superni luminis oculos, omnipotens Deus totius Tusciæ corpus voluit illustrare; ut dum gloriosos Martyres nunc amando, & imitando prosequimur, ad Imperatorem Martyrum, ipsis intercedentibus, pervenire mereamur, Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

XIII. Aug.

SERMO XXXIX.

De sancto Cassiano Martyre.

Commendatio Divinæ providentiæ, & unde.

Admirabilis, & gloriosa nostri dispensatio Conditoris, fratres charissimi, ita cursum nostræ mortalitatis instituit, ut per succedentium vicissitudines temporum, diversæ nobis victoriosorum Christi militum festivitates occurrant, quæ nostros animos ad amorem illius summæ, & continuæ solemnitatis accendant. Plane cum totius anni circulum triumphalibus modo Martyrum, modo Confessorum titulis Deus omnipotens variat; quid aliud, quam velut sertum gloriæ construit, quod utique decora liliorum, atque rosarum varietate depingitur. Inter quas nimirum festivitates, & hodierna non ignobilis est, Hippolyti scilicet, & Cassiani Martyrum, quæ tamquam geminum rutilat duorum lumen astrorum. Qui profecto Regis æterni strenuissimi bellatores diversis quidem locis, diversis subjacuere suppliciis; sed una utrique erat causa certaminis, quia non dispar utrumque animaverat professio veritatis. Enimvero Cassianus, cui potissimum famulaturus est sermo, diu quidem latuit, sed cum ad certamen perventum est, quid acrimoniæ, quid saporis, quid fortitudinis granum synapis occultaret, aperuit. Immo, juxta nominis sui præsagium, cum in passionis pila persecutorum manibus tundi cœpit, & atteri, mox fragrantiam odoriferæ suavitatis, quæ in se latebat, aspersit. Cassia siquidem species est aromatica, quæ integra quidem nullius esse videtur odoris; trita autem naturalis vim suavitatis emittit.

Cassiani etymon.

Cassia quid?

S. Cassianus scholarum Magister.

Beatus itaque Cassianus, ut gestorum illius testatur Historia, dum scholarum doctor existeret, brevibusque notis verba comprehendere pueros erudiret, pro Fide Christi ad quæstionem deductus est. Cumque zelo succensus Fidei Judicum decreta contemneret, & sacrificia profana calcaret, discipulorum manibus ad cruciandum traditus est; ut illis versa vice pœnas exolveret, quos ipse dudum sub disciplinæ ferula terruisset. Mox itaque indumentis exutus, manibus post terga ligatur, armato stylis, & tabulis puerorum furentium agmine circumfunditur: qui undique compunctus, atque discerptus, toto corpore laceratur. Novum plane, & inusitatum genus Martyrii insignem Deo Martyrem consecravit. Videtur autem hæc Martyrii species ad similitudinem comparandam, nulli melius posse congruere quam ipsi Regi Martyrum Domino Salvatori. Nam & ille a suis fidelibus occisus est, Judæis videli-

A suis scholaribus, stylis ac tabulis toto corpore discerpitur.

cet, quibus præcepta Decalogi proprio digito descripta tradiderat, quos cærimoniis suis, sacrificiorumque ritibus instruxerat: quos certe ad omnem vivendi rectitudinem, tamquam teneros sub disciplina pueros, informaverat. Sicut ipse per Esaiam dicit: *Filios enutrivi, & exaltavi, ipsi autem spreverunt me.* Nam & *Esai. 1.*
illi carnales Israelitæ puerorum nomine digni fuerant, qui mandata legis, Prophetarumque mysteria, non senili gravitate pensabant; sed omnia superficietenus, ac pueriliter intelligebant, quod cum diversa Scripturarum possit auctoritate firmari, id tantum sufficiat hic apponere, quod Eliseo Prophetæ legitur contigisse. Nam cum ascenderet per viam, quæ ducit Bethel, pueri parvi egressi de Civitate illudebant ei, dicentes: *Ascende calve, ascende calve.* Qui cum respexisset, vidit eos, & maledixit eis in nomine Domini. Moxque Scriptura subjungit: *Quia egressi sunt duo Ursi de saltu, & laceraverunt ex eis quadraginta duos pueros.* Sane quid per Eliseum, nisi Mediator Dei & hominum debet intelligi? Quid vero per Bethel, quæ domus Dei interpretatur, nisi beatitudo cælestis exprimitur? Per viam ergo, quæ ducit Bethel, Redemptor noster ascendebat, quando passioni appropinquabat; sicut jam in ipsa sacrosancta, & mystica cœna dicit Discipulis suis: *Vado ad eum, qui misit me.* Sed dum ascendit Bethel, id est, dum per sacratissimæ Passionis suæ mysterium redire contendit ad Patrem, pueri parvi egressi de Civitate, illudunt ei dicentes: *Ascende calve, ascende calve.* Quia Judæi omni gravitatis, & sapientiæ pondere vacui, illaque pueritia parvuli, de qua dicitur, *Maledictus puer centum annorum*, eum ad locum, qui dicitur Calvariæ, pertrahunt, atque adversus eum viperinis irrisionum, & opprobriorum furiis inardescunt: Calvariæ autem locus ille dicebatur a Calvitiis amputatis, quia illic damnatitii decollari consueverant.

Judæi pueri & cur.

4. Reg. 2.

Quid sit Eliseo a pueris deludi. Ascende calve, &c.

Joan. 6.

Esai. 65.

Et notandum, quia pueri egressi de Civitate dicuntur; quoniam, sicut Apostolus ait: *Ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est Dominus.* Porro quod sequitur, quoniam *egressi duo Ursi de saltu, dilaceraverunt ex eis quadraginta duos pueros;* per numerum puerorum numerus signatur annorum. Quadragesimo secundo quippe anno post Domini passionem, sicut Historiæ tradunt, Titus, & Vespasianus, duo Reges de silvis Gentium, tamquam duo feroces Ursi, de saltu ferarum dilaceraverunt pueros; quia venientes ad excidium Hierusalem, debellaverunt in furore Judæos. Per pueros ergo significati sunt qui Dominum crucifixerunt; pueri quoque sunt, qui B. Cassianum Martyrem occiderunt. Utraque scilicet non innocens pueritia, sed artifex, & venenosa malitia. Occisus est Christus pro Cassiano, occisus est Cassianus pro Christo; Dominus pro Servo, & Servus pro Domino; dicebat enim: *Quid retribuam Domimo pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo.* Sed ille mori dignatus est, ut hunc de sub jugo ferreæ servitutis educeret; isti mori donatum est, ut ad hæreditatem filiorum, cui adscriptus erat, cum gloria perveniret.

Hebr. 13.

Psal. 115.

niret. Ille suscepit mortem, ut mortem in sua carne destrueret; iste mori non timuit, ut ad auctorem vitæ triumphi sui victor insignia reportaret. Ille persecutores habuit, quos creaverat; Iste eos carnifices pertulit, quos docebat. Sed Christus in Martyre suo pugnabat, qui pugnandi vires administrabat; In eo solus ipse vincebat, qui illum inter certamina roborabat. Nam & tota universalis Ecclesia virtutum armis accincta, contra diabolum per totum mortalis vitæ hujus excursum in Christo dimicat: in Christo semper non sua, sed ejus virtute triumphat. Hanc plane ex antiquo hoste victoriam, quia noluit Synagoga, suscepit Ecclesia.

Quod vobis, fratres charissimi, melius ostendimus, si veteris Instrumenti victoriam, quæ per mulierem facta est, ad memoriam revocemus. Nam, ut paucis verbis sacra comprehen-
Judic. 4. Debora sub palma, &c. quorum figura. datur Historia, Debora prophetes uxor Lapidoth, judicabat populum illo tempore, & sedebat sub palma inter Rama, & Bethel, in monte Ephraim: ascendebantque ad eam filii Israel in omne judicium. Sed sic ad exitum celerius pervenitur, si dum Historia texitur, per partes interim exponatur. Per Deboram sane, quæ loquela, sive apis interpretatur, prophetia non inconvenienter accipitur. Apis quippe mellificat, &
Psal. 118. de prophetia per Psalmistam dicitur: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua Domine, super mel, & favum ori meo.* Interim nolo vos lateat, dilectissimi, quia Historia hæc, quam tractandam ex occasione suscepimus, pluribus indiget verbis, quia multis est repleta mysteriis: sed eam iccirco sub brevitate contrahimus, ut dilectionem vestram prolixitatis tædio non gravemus. Consideremus itaque ubi sedem habere prophetia describitur, videlicet sub palma: quia quos prophetica doctrina suis institutionibus erudit, ad palmam supernæ vocationis adducit. Dumque per eam homines vivendi ordinem discunt, vitiorum rebellantium victores fiunt. Nec prætereundum, quod inter Rama, & Bethel sedisse perhibetur. Rama siquidem excelsa, Bethel domus Dei, sicut jam diximus, interpretatur. Recte igitur prophetia inter Rama, & Bethel habitare describitur; quia quisquis propheticis studet invigilare doctrinis, quisquis sacrarum Scripturarum sincere vacat eloquiis, sic in domo Dei per desiderium mentis inhabitat; ut non infirma & momentanea, sed excelsa potius, atque cælestia semper inquirat.

Hæc vocavit ad se Barach. Porro Barach interpretatur coruscatio. Coruscatio autem habet quidem lucem, sed non diutius permanentem. Mox enim ut lucere incipit, illico deficit. Barach igitur iste Israelitici populi figuram tenet, qui primus omnium propheticis instructus oraculis, aliquantulum quidem in accepta lege refulsit, sed brevi tempore coruscavit. In lege
Psal. 118. quippe, de qua dictum est: *Lucerna pedibus meis verbum tuum Domine, & lumen semitis meis*; antiquus ille populus lucere cœpit, sed desiit. Coruscum quasi claræ vitæ protulit, sed in lucidis operibus non permansit. Nam dum dicerent: *Omnia, quæ præceperit nobis Dominus, & audiemus, & faciemus*, ecce quasi lux coruscationis exorta; sed dum repente curvarent genua ante Baal, ecce coruscatio videbatur extincta. Dixit ergo Debora ad Barach: *Præcepit tibi Dominus Deus Israel: Tolle tecum de-* Judic. 4.
cem millia pugnatorum, & vade in montem Thabor. Ego autem adducam ad te in locum Torrentis Cison Sisaram Principem exercitus Jabin, & currus ejus, omnemque multitudinem, tradamque eos in manu tua. Tamquam si per propheticam doctrinam priori populo Deus omnipotens dicat: Decem præcepta legis assume, & virtutum culmen ascende, sicque reproborum Principem, ac totius iniquitatis auctorem, me tibi vires administrante, prosterne.

Nec prætereundum, quod Princeps ille militiæ Sisara, qui perditioni proximæ erat obnoxius, ad Torrentem Cison promittebatur antea deducendus. Quid enim per Torrentem Cison, nisi Baptismus debet intelligi? Nam cum catechumenus lavacro sacri Fontis immergitur, tamquam Sisara cum suo exercitu; sic nequissimus spiritus cum his, quæ sibi militant, vitiis omnibus, necesse est, perimatur. Respondit autem Barach ad Deboram: Si venis mecum, vadam; si nolueris venire, non pergam. Ac si carnalis ille Israel prophetiæ respondeat, Nisi juxta litteras, & quasi secundum muliebrem intellectum te mecum semper habuero, spirituale certamen aggredi non præsumo. Cui Debora: Ibo quidem tecum, sed tibi victoria non reputabitur, quia in manum mulieris tradetur Sisara. Velut si vetustus ille populus audit: tecum quidem erit exterior, ut postulas, prophetia; sed spiritualem ex antiquo hoste triumphum, non tu, sed sancta potius obtinebit Ecclesia. Illi certe, illi proveniet jure victoria, quæ in Scripturæ mysteriis dum spiritualis intelligentiæ medullam quærit, occidentis litteræ paleas magnopere non attendit.

Commisso itaque bello tandem fugit Sisara in domum Jahel, alienigenæ videlicet mulieris. Quæ profecto sitienti utrem lactis aperuit, & potum dedit: deinde clavum in cerebrum ejus per tempus utrumque defixit, sicque in hominis specie perversorum omnium caput diabolum interfecit. Quid enim Jahel, quæ ascensio interpretatur, nisi sanctam designat Ecclesiam, per quam videlicet solam beatitudo cælestis ostenditur? Unde & Synagoga de eadem Ecclesia dicit in Canticis: *Quæ est* Cant. 8.
ista, quæ ascendit de deserto deliciis affluens, innixa super Dilectum suum? Hæc mulier alienigena fuit, quia sancta Ecclesia de Gentilitate processit. Hæc Israelitarum hostem prius lacte potavit, postea pilum capiti ejus infixit; quia humani generis inimicum, quem sancta prius Ecclesia carnaliter vivendo lactavit, postmodum spiritualiter conversando, quodam acumine, ac virtute Crucis extinxit. Nisi enim insatiabilis homicida perditionem humani generis inexplebili prorsus aviditate sitiret, de illo certe Scriptura non diceret: *Absorbebit flu-* Job. 40.
vium, & non mirabitur: & habet fiduciam, quod influat Jordanis in os ejus. Lac vero fructus est carnis, & blandimenta carnalis significat voluptaptis.

Quamdiu ergo Gentilis populus juxta legem carnis voluptuose vixit, tamquam lac, ita vitæ

 suæ

suæ mollitiem sitienti, mortem nostram diabolo propinavit. At postquam sub spiritus se disciplina constrinxit, invictæ mox Crucis arma corripuit, hostemque salutis humanæ, quem dudum voluptatis lacte potaverat, nunc pœnitentiæ munita præsidio, ligno transfixit. Sic itaque quem Israelitica plebs superare non potuit, peregrina mulier, hoc est Gentilis Ecclesia, solo Crucis ligno prostravit.

Hinc est, quod & hic invictissimus Christi miles B. Cassianus inter gravissima pœnarum suarum tormenta superari non potuit, quia non eum ferrea lorica circumdedit, non galea cristata protexit, sed lignum tantummodo Crucis armavit. Nam qui ligni hujus vexillo munitur, spiritualis nequitiæ conflictum securus aggreditur. Hoc signum contra David ad bella congrediens, Philisthæus sacrilegus ignorabat, atque iccirco mox in fronte percussus interiit, ubi scilicet vitæ sibi signaculum non impressit. Hoc signum salutis in fronte depingitur, ubi videlicet Sacerdos summus in lege auri laminam in gloriam, & decorem ponere jubebatur: in qua scilicet lamina illud gloriosum, & ineffabile nomen Domini Tetragrammaton videbatur exculptum. Quod nimirum quid aliud, quam Crucem videbatur exprimere Salvatoris? Sicut enim Crux quatuor habet cornua, & ita nomen illud quatuor litteris constat.

1. Reg. 17.

Exod. 28.

Crux ergo decor, & gloria sacerdotalis officii in fronte ponitur, ut superliminari domus agni cruore perfuso, transeuntis Angeli gladius evadatur. E contra in hac corporis parte Rex ille Ozias lepra percussus est (juxta Prophetæ vocem dicentis: *Imple facies eorum ignominia*) qui dum regali culmine arroganter intumuit, sacrificandi licentiam, quæ solis debebatur sacerdotibus, sibimet usurpavit.

Exod. 12. 2. Par. 26. Psal. 82.

Hoc signum David in spiritu prævidens gratulabundus ajebat: *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine*; ideoque subjungit: *Dedisti lætitiam in corde meo*. Quam pretiosum, quamque mirificum Crucis signum est, fratres mei, quod & superbos quosque cum ipso auctore superbiæ destruxit, & pro Christo certantes in provectum gloriæ triumphalis attollit. *Ecce*, inquit Simeon, *positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel*. Pretiosum, inquam, signum Crucis, sed, prout gestamus in fronte, utinam portemus in corde. Ille enim cordi suo signum Crucis veraciter habet impressum, qui Christum, qui in Cruce suspensus est, diligit, qui eum toto cordis amore complectitur, qui certe in eo totis visceribus delectatur, qui quæque ab eo prohibita respuit, quæ sunt mandata, cum amore custodit. Sunt enim inimici Crucis Christi quorum, ut Apostolus ait, *finis interitus, & gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt?* Sunt & amici Crucis Christi, quorum videlicet conversatio in cælis est. In tremendo nempe judicio inter sinistros erit, quisquis vitalis hujus signi characterem non habebit. Nec ab eo, qui crucifixus est, Judice referet præmium, qui sibi Crucis insigne non ostendet impressum. In libro quippe Ezechielis hoc signum Dominus in frontibus gementium, & dolentium præcipit imprimi: Deinde ceteros omnes, qui

Psal. 4. Luc. 2. Qui signum Crucis in corde suo impressum habent, & qui non. Phil. 3. Ezech. 9.

absque hoc signo reperti sunt jubet occidi. Nam si diligenter inspicimus, ipsa quoque mandata veteris Instrumenti Sacramentum Crucis redolere sentimus. Cum enim lex divinitus data sub denario numero traditur, qui videlicet numerus per X litteram designatur, quid in hoc aliud, quam figura Crucis exprimitur? Hæc n. littera Crucis habet speciem, quæ dum denarium numerum in se comprehendit, Cruci militare omnia mandata legis evidenter ostendit.

X. littera figura Crucis.

Amemus ergo, dilectissimi, Christum, amemus Crucem, & unusquisque nostrum solerter invigilet pravam in se reprimere voluntatem. Signum hoc vitæ non exprimamus tantummodo in fronte carnis, sed recondamus insuper intimis visceribus castæ, & sobriæ voluntatis, implentes illud quod Sponsæ Sponsus jubet in Canticis: *Pone me*, inquit, *ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum*. Pespicuum est, quia quod cor cogitat, brachium operatur. Ille ergo Christum super cor suum, quasi signaculum ponit, qui eum medullitus diligit, qui ad eum ferventer anhelat, qui eum anxie flagitat, qui in ejus desiderio jugiter perseverat. Ille vero super brachium suum ponit Christum, qui extrinsecus quoque ejus mandatis insistens, quem in visceribus cordis occultat, etiam in operatione demonstrat. Nam & nos in quolibet membro nostro signum ponimus, ut rei, quæ nobis cara est, memoriam non perdamus. Habeatur ergo Christus in corde, habeatur & in operatione signaculum; ut ejus in nobis semper viva memoria, & subrepentium cogitationum prava compescat, & in his, quæ extrinsecus agimus, Crucifixi characterem evidenter exhibeat. Enimvero si nobis Christus signaculum fuerit, & ipse nos sibi grata vicissitudine signaculum ponit. Juxta quod Zorobabel Duci Judææ pollicetur, dicens: *In illa die suscipiam te Zorobabel serve meus, & ponam te sicut signaculum in conspectu meo*. In conspectu namque Dei justus sicut signaculum ponitur, quia per continui amoris gratiam in ejus memoria semper habetur. At contra, de impio Rege Jechonia, qui quoniam Dei omnipotentis immemor erat, in ejus & ipse non merebatur esse memoria: *Si fuerit*, inquit, *Jechonias annulus dexter in manu mea, inde evellam eum*.

Cant. 8. Ut Christus debeat nostrum esse signaculum. Agg. 2. Hier. 22.

Quam inviolabile, firmumque signaculum B. Maryr Cassianus in pectore suo posuerat Christum qui in tantæ Fidei constantia immobilis permanebat? illiduntur plagæ verberum, infliguntur vulnera punctionum, intorquentur irrisionum jacula, vincula manibus innectuntur. Accedit & nuditas corporis, sed & spectaculum circumlatrantium undique derisorum. Inter hos procellarum sævientium turbines, inter istas denique crebrescentium grandinum tempestates, stat firma columna Dei prorsus immobilis. Non concutitur, non quassatur; sed lapidi, super quem fundata est, recta semper, & firma constanter innititur. Dicebat enim: *Quis me separabit a Charitate Christi? Tribulatio? an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius?* Illi frendebant dentibus: iste mitis Agni mundi peccata tollentis, patientiam cogitabat.

S. Cassiani constantia, & fortitudo. Rom. 8.

tabat. Carnifices inferendo supplicia satiabant cruentam sui pectoris rabiem; iste jam securus in mente versabat cælestis gloriæ dignitatem. Atque, ut ita dixerim, cautus, ac prudens iste negotiator, fratres mei, quam felices cum remuneratore certantium Christo nundinas contrahebat? Deponebat siquidem sarcinam carnis, atque ad stolam festinabat Angelicæ claritatis. Deferebat ferulam crudelium puerorum, ut sanctorum fieret socius Angelorum. Postponebat magisterium litteras edocendi, atque ad illud unum alacriter properabat Verbum, cui militant cuncta per orbem volumina litterarum, Christum Dominum nostrum, qui cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti, vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

XV. Aug.

SERMO XL.

In Assumptione Beatissimæ Mariæ Virginis.

Psal. 118. HIC totum decurrat ingenium, & aureus sermo tota reluceat majestate. Voluntaria oris nostri beneplacita faciat sibi Genitrix Dei, Domina mundi, cæli Regina. Ipsa sensum acuat, dirigat stylum, & linguam pauperis venustiori respergat eloquio. Illustret lucem hanc lumine clariori, & suo conventui suam præsentiam donare dignetur. Sublimis ista dies, & splendidiore Sole refulgurans, in qua Virgo regalis ad thronum Dei Patris evehitur, & in ipsius Trinitatis sede reposita, naturam etiam Angelicam solicitat ad videndum. Tota conglomeratur Angelorum frequentia, ut videat Reginam sedentem a dextris Domini virtutum, in vestitu deaurato, in corpore semper immaculato, circumdatam varietate, virtutum multiplicitate distinctam.

S. Maria ad cælos assumpta, a dextris Filii sui residet.

Psal. 44.

Hæc est illa dies, quæ cælorum officinas sublimiori gaudio cumulavit, annua mundo, Angelis continua, continuans homines Angelis, & Angelos hominibus felici fœderatione conjungens. Intuere mentalibus oculis Filium ascendentem, & Matrem assumptam, & videbis aliquid excellentius in Ascensione Filii exhiberi, & aliquid gloriosius in Assumptione Virginis demonstrari. Ascendit enim Salvator in Cælum potestativæ virtutis imperio, sicut Dominus, & Creator, Angelorum comitatus obsequio, non auxilio fultus. Assumpta est Maria in cælum, sed gratiæ sublevantis judicio, comitantibus, & auxiliantibus Angelis, quam sublevabat gratia, non natura. Ideo dies hæc Assumptio, Ascensio illa vocatur; cum aliud sit potentia, aliud misericordia, solumque soli sit privilegium Creatori naturam rerum propria potestate supergredi. Hoc est illud excellentius, quod sibi vindicat super creaturam Creator, ubi etiam superabundans, & singularis gratia non audeat aspirare.

Cur Christus ascendisse, Maria vero assumpta dicatur.

Solus Creator naturam propria potestate supergreditur.

Sed si diligenter attendamus Ascensionem Filii, & Matris Assumptionem, inveniemus profecto aliquid, quod nos invenisse gaudebimus. Ascendenti quippe Domino egressa est obviam omnis illa beatorum Spirituum gloriosa societas, quando naturæ superiori prætulit inferiorem, & inconvertibili Sacramento susceptum hominem in ipsa divinitatis clausit identitate. Occurrentibus autem Angelis, Electorum animas, quas secum educebat, adjunxit, & sic utrorumque triumphali pompa deductus ad Patrem, sedet ad dexteram Majestatis. Attolle jam oculos ad Assumptionem Virginis, & salva Filii majestate, invenies occursum hujus pompæ non mediocriter digniorem. Soli quippe Angeli Redemptori occurrere potuerunt, Matri vero cælorum palatia penetranti Filius ipse, cum tota curia; tam Angelorum, quam Justorum solemniter occurrens, evexit ad beatæ consistorium sessionis, & ait: *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Tota pulchra, quia tota deificata; macula non est in te, quia Spiritus sanctus supervenit in te, qui te mundavit. Sed & Virgo gratiosis cumulata muneribus, tanta benignitate Davidico sermone respondet, summæ dignationis claritatem admirans: *Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.* Nota verborum positionem differenti graduum distinctione signatam. Tenuisti, inquit, manum dexteram meam, quia & si læva tua sub capite meo, dextera tua jam amplexatur me. Et in voluntate tua deduxisti me, non in mea sublimitate, quia totum opus gratiæ est, non naturæ. Et cum gloria suscepisti me; gloria utique gloriosa, quam non novit, nisi qui dedit, & cui donare dignatus est.

Cant. 4.

Psal. 72.

Expositio. Tenuisti manum dexteram meam, &c.

Attende autem diligentiam, & consequentiam Scripturarum. Spiritus enim sanctus, in cujus fabrica, tam veteris, quam novi Testamenti fuit compositi fabricata, Ascensionem Filii, & Matris Assumptionem simili stylo perambulans, ter interrogat: *Quis est iste?* & tertio repetit: *Quæ est ista?* Primum de Filio, postea de Matre videamus. In spiritu fortitudinis Salvator ad inferos descendens, contrivit portas æreas, & vectes ferreos confregit, & gehennalis ollæ dissipatis fragminibus, totum illud infelix habitaculum ruinosa concussione succussit: conclamantibus Angelis, *Attollite portas Principes vestras*; illi, qui superbiæ lapsu irremediabili corruerunt, ignoratione dedignativa retorquent: *Quis est iste Rex gloriæ?* Hic est ille insipiens, qui dixit in corde suo: *Non est Deus.* Et, *nescio Dominum, & Israel non dimittam.* Angeli pacis confidenter ingeminant: *Dominus fortis, & potens, Dominus potens in prælio;* fortis ad vestram fortitudinem infirmandam; potens ad vestram potentiam vacuandam; in prælio illo utique salutari, quo potestates aereas singulariter debellavit. Resurgens ab inferis, & solennis victoriæ vexilla reportans, hominem unitum sibi, quem numquam dimisit, resuscitavit, & triumphatrici palma cælis invectus, Patri ovem centesimam, quam perdiderat, repræsentans, audit ab Angelis: *Quis est iste Rex gloriæ?* sed & eisdem conclamantibus: *Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ*; cælorum insonuere palatio, & tota super cælestis domus profusioribus gaudiis inundavit. Vere Dominus virtutum in Resurrectione virtutem faciens, quam ante non fecerat, redimens servum, & pro servo filium efficiens. Clarissima autem Ascensionis die, quando, videntibus Discipulis, est elevatus in Cælum, summum illud, reve-

Cant. 2. Ascensio Filii, & Matris Assumptio simili stylo describitur.

Psal. 23.

Psal. 13. Exod. 5.

Psal. 23.

Luc. 15.

Psal. 18.

Marc. ult.

reverendumque Collegium venit obviam Redemptori, & omnis illa tam assistentium, quam ministrantium Angelorum auctoritas cucurrit ad Filium, & ascendentem demirans ait: *Quis est iste, qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra?* Videntes enim eum sanguinei ruboris unda perfusum, mirantur ejus patientiam, & sævitiam Judæorum, qui non sunt veriti Filium Dei Crucis ignominia condemnare. *Gradiens*, inquiunt, *in multitudine fortitudinis suæ*, non solum in fortitudine, sed etiam in multitudine fortitudinis: quia nulla fortitudo fortior fuit, quam redimere servum, & in divinitatis dextera perpetuo collocare.

Esai. 63. *Ibidem.*

Hæ sunt illæ voces, quæ descendentem ad inferos, ab inferis resurgentem, ascendentem ad cælos, multiformi præconio prosequuntur. Sed jam vertendus est stylus ad sanctam Sanctarum, & illorum verborum enodanda proprietas, quæ Virgini Matri sunt specialiter dedicata. Sed uti superliminarem titulum in fronte futuri ædificii proponamus, dicamus breviter, quia prima interrogatio convenit ejus Nativitati, secunda ejus conversationi, tertia Assumptioni. *Quæ est ista*, inquit Spiritus sanctus de ejus Nativitate, *quæ progreditur, sicut aurora consurgens, pulchra ut Luna, electa ut Sol, terribilis ut castrorum acies ordinata?* Hæc est, *quæ nescivit thorum in delicto*. Virgo Dei Filio singulariter consecrata, specialiter sancto conjugata Spiritui. *Quæ progreditur*, inquit, *sicut aurora consurgens*. Quam elegans, & clara similitudo, & ex illius disciplina descendens, qui summum sapientiæ fontem in Canticis affluenter inclusit.

Cant. 6. *Cant. 6.* *Sap. 3.*

In meridiano lumine primus ille Parens creatus est, factus ad imaginem & similitudinem Conditoris. Quid enim clarius, quam creatum Creanti non esse dissimilem? *Faciamus*, inquit, *hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*. Imaginem dedit ei in æternitate, similitudinem in moribus; ut sit similis Creatori, si non identitate, similitudine tamen. Sed ille tanti privilegii dignitate rejecta, apostatæ spiritus falsa promissione delinitus inhæsit, & se cum posteritate sua perpetuæ morti destinavit, & tenebris. Ab illa hora tenebræ factæ sunt super universam terram usque ad Virginem: nec inventus est aliquis, qui vel exiret de tenebris, vel tenebras dissiparet; sed mundo crescente concrevit & tenebrosa vorago, donec in densissimam conglobata nigredinem, humanum genus nocte terribili sepelivit. Hæc est illa nox solitaria, nec laude digna, de qua scriptum est: *Posuisti tenebras, & facta est nox*. In ipsa pertransierant omnes bestiæ silvæ, quia crudeles, & indomiti spiritus dimotis repagulis, humanum genus totis viribus obtriverunt. Sed nata Virgine, surrexit aurora: quia Maria veri prævia luminis, Nativitate sua mane clarissimum serenavit. Hæc est Stella matutina in medio nebulæ, quæ in cæli cardine summo splendore coruscans, orbem subditum splendidioribus radiis incolorat. Hæc est aurora, quam sequitur, immo de qua nascitur Sol Justitiæ, solius claritati succumbens. Hæc est aurora, quam ille non vidit, qui vidit omne sublime: & orat Beatus Job ut ei multa suppressione claudatur, dicens:

Gen. 1. Homo ad imaginem Dei quomodo dicatur creatus.

Psal. 103. Maria aurora, & cur? *Ecc. 50.* Maria Stella matutina.

Non videat ortum surgentis auroræ. Tuus est, dies, Domine, in quo Adam est conditus; tua est nox, in qua Adam a die est ejectus; tu fabricatus es auroram, id est, Virginem Matrem: & Solem, Solem videlicet Justitiæ, qui de Virginali thalamo consurrexit. Nam sicut aurora terminum noctis, diei principium adesse testatur, sic & Virgo noctem expulit sempiternam, & de die diem, de terra suæ Virginitatis exortum, terris infudit.

Job. 3. Expositio. Tu fabricatus es auroram, & Solem. S. Maria cum aurora comparatur.

Progreditur, inquit, *quasi procul egreditur*, quia procul, & de ultimis finibus pretium ejus. Aurora, quia noctis finis, & lucis initium, Consurgens, quia de cadente supersurgens materia. Pulchra ut Luna. Quid luna pulchrius, cum stellis coruscantibus in signifero limite reliquorum siderum splendorem excedit? Considera quam stellarum, & serena vibratio, quam luminosus fulgor circularem orbem tanti sideris superfundat, ut aliorum luminum claritatem, non mediocriter offuscet? Sic & Virgo inter animas Sanctorum, & Angelorum choros supereminens, & evecta, merita singulorum, & omnium titulos antecedit. Quantumlibet aliæ Stellæ reluceant, Luna tamen & magnitudine præeminet, & splendore. Sic utramque naturam Virgo singularis exsuperat, & immensitate gratiæ, & fulgore virtutum. Electa ut Sol. Hanc attende similitudinem, qua nulla in rebus mundi potest esse sublimior. Nihil enim habuit Spiritus in visibilibus creaturis excellentius, cui excellentiam Virginis compararet. Multo enim altius aliquid habet claritas Solis quam Lunæ; quia & si illa minores stellas obscurat, non tamen penitus occultat; hic vero lucidius incandescens, ita sibi siderum, & Lunæ rapit positionem, ut sint quasi non sint, & videri non possint.

Prov. 31. Item cum Luna. Item cum Sole.

Similiter & virga Jesse, veri prævia luminis, in illa inaccessibili luce perlucens, sic utrorumque spirituum hebetat dignitatem, ut in comparatione Virginis, nec possint, nec debeant apparere. An putas, quod non contremiscat tota rationalis creatura ad contemplationem tantæ dignitatis? Considera & quæ in cælis, & quæ in terris in Virgine refabricata, Deum, qui cælum palma metitur, Virginei ventris brevitate conclusum redemptionem hominum, Angelorum restaurationem, denique quidquid est, fuit, & erit per Virginis uterum renovatum, & tunc tibi cogitatio suggeret, quod locutio demonstrare non potest. Electa, inquit, sed & præelecta. Ut Sol, quia sicut Sol, solus orbem illuminat; sic hæc sola solidiori lumine & Angelos, & homines illustrat. Terribilis ut castrorum acies ordinata, terribilis demonibus, ordinata virtutibus, singularis timor malignorum spirituum, specialis amor Civium Beatorum. Sequitur de ejus conversatione: *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & universi pulveris pigmentarii? Ista est speciosa inter filias Hierusalem*. Desertum est vastitas hujus mundi, in quo bestiæ agri frequentius ludunt, ubi Princeps ille nequissimus omni fortitudine principatur. Desertum autem dicitur, quasi derelictum a virtutum administratione, cum earum conventus, abundante iniquitate, ad proprios ortus revolaverit.

Item cum virga Jesse. S. Maria terribilis dæmonibus. *Cant. 3.* Expositio Quæ est ista, quæ ascendit per desertum &c.

verit. Quæ ascendit, inquit. In hujus sæculi vanitates omnes vel descendere, vel cadere cognoscuntur, rarusque qui non vel descendat, vel cadat in hujus turbulentissimæ profunditatis oceanum. Sola illa Mater, & Filia Creatoris, nec descendit, nec cecidit; sed de virtute in virtutem ascendens consummatione virtutum vestita est. Qualiter autem ascendit? sicut virgula, inquit, fumi. Sed & hæc operatio quam significanti similitudine sit signata, recollige. Virgula fumi recta est, subtilis, odorifera, & quanto magis in aera extenditur, tanto amplius dilatatur. Sic & Angelorum Regina recta est in sublimitate conversationis, quia virga directionis, virga Regni Domini. Subtilis in Deitatis contemplatione, quia ipsa est quæ conservabat omnia verba hæc, conferens in corde suo. Odorifera in virtutum opinione, quia currimus in odorem unguentorum suorum. Angusta in temporalibus, quia non erat ei locus in diversorio. In spiritualibus dilatata, quia astitit Regina a dextris Domini. Hæc est virga illa, qua retunduntur impetus adversantium dæmoniorum: virga Aaron, per quam fiunt signa, & mirabilia. Baculum autem Crucis intellige, quo non solum verberatus est, sed & occisus ille * insanabilis homicida, qui mortibus hominum pascitur, & nutritur. In Virgine virga, & baculo Cruce, miserorum spes, & consolatio continetur. Sicut sublimis Propheta clara voce declarat: *Virga*, inquit, *tua*, *& baculus tuus ipse me consolata sunt*.

Psal. 44. *Luc.* 2. *Cant.* 1. *Luc.* 2. *Psal.* 43. S. Maria virga Aaron. * insatiabilis. f. *Psal.* 22.

Sequitur. Ex aromatibus myrrhæ & thuris. Nominantur species, de quibus aromatica virgula sublevatur, myrrhæ, & thuris. Myrrha corpora dissoluta consolidat, & cadaver exanime sibi vindicat, ne putrescat. Thus autem Deo in oratione accenditur; sicut multiplicibus Scripturarum testimoniis edocemur. In myrrha cuntinentiam, in thure devotionem intellige. Caro enim Virginis ex Adam assumpta, maculas Adæ non admisit, sed singularis continentiæ puritas in candorem lucis æternæ conversa est. Porro quis ejus devotionem votivis laudibus poterit adæquare, cum rememoret missum Archangelum, supervenientem Spiritum, Filium conceptum, Deum natum, stellam novam, Magorum gloriam, munerum gratiam, & super hæc omnia testimonium conscientiæ suæ? Hæc sunt duo, quæ Virginalem substantiam tota circumdedere virtute, continentia scilicet, & devotio: quorum alterum carnem, alterum mentem ita possedit, ut caro mundissima, mens purissima Genitricem Domini singularius consecrarent.

S. Maria in carne sua maculas Adæ non admisit.

Sed ne putares his duabus solis virtutibus insignitam Dominam orbis, & Reginam cælorum, subsequitur Scripturarum auctoritas: Et universi pulveris pigmentarii. Hic expressum est, quidquid exprimi potuit. Species quidem integræ odorem reddunt, sed non tantum, quantum confractæ. Crebris enim tunsionibus supertritæ, remotiorem etiam locum odorifera consperfione refundunt. Sic & virtutes in pace quidem fortiter redolent, sed fortius in tribulatione; quia virtus in pace acquiritur, in persecutione probatur, approbatur in victoria. Universus ergo pulvis pigmentarius in Virgine conjectus est, quia in ea virtutem conventus reverendum sibi thalamum consecravit: & si ceteris per partes Spiritus affluit, Mariæ tamen tota plenitudo gratiæ supervenit. Nec integræ fuerunt in ea species, sed in subtilissimum comminutæ; quia ipsa est, quæ fortioribus tribulationum malleis supergressa vidit suum, & Dei Filium affigi Cruci, militari lancea vulnerari, & inter duos latrones positum expirare.

Virtus in pace acquiritur, approbatur in victoria.

Sequitur de ejus Assumptione: Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum? Hæc est Regina illa, quam videntes filiæ Sion, *Beatissimam prædicaverunt*, *& Reginæ laudaverunt eam*. Ascendit autem hodie de deserto, idest, de mundo ad Regalis throni celsitudinem sublimata. Deliciis, inquit, affluens. Vere affluens, quia multæ filiæ congregaverunt divitias, hæc supergressa est universas. Deliciarum autem ejus non est numerus, quia dum Spiritum sanctum suscipit, concipit Dei Filium, Regem gloriæ generat, penetrat cælos, cumulata divitiis, & deliciis affluens ad Regnum evolat sempiternum suum. Innixa super Dilectum suum. Rex virtutum Dilecti Pater est, in quo sibi bene complacuit. Super hunc innititur Mater illa felicior, & in aureo reclinatorio divinæ majestatis incumbens, intra Sponsi, immo Filii sui, brachia requiescit. O quanta dignitas, quam specialis potentia inniti super illum, quem Angelicæ potestates reverentur aspicere!

Joan. 19. Maria super omnes afflicti. *Cant.* 3. S. Mariæ Virginis Assumptio. *Matth.* 3. & 17.

Hæc sunt ergo, quæ præsenti festivitati sub umbris, & imaginibus dignanter alludunt: & sacratiore tegmine velata, gratiosius lucent, cum potuerint revelari. Amen.

Hic videtur nonnihil deesse.

SERMO XLI.

XXIV. Aug.

I. De S. Bartholomæo Apostolo.

HODIERNA festivitas, dilectissimi, qua videlicet triumphalia B. Bartholomæi gesta recolimus, non est propria cujuslibet civitatis, aut patriæ; sed communis est catholicæ totius Ecclesiæ. Nec immerito colitur, & veneratur ab omnibus, qui nobilis Architectus cum Beatis Coapostolis suis Fidei fundamentum posuit, super quod nascentis Ecclesiæ structura surrexit. Huc accedit, quia cum Senatus Apostolicus judicii sibi vindicet solium, atque inter omnes Beatorum ordines egregiæ dignitatis obtineat Principatum; iste in eorum catalogo non mediocriter insignis, atque conspicuus sextum obtinet locum. Ait enim Evangelista Matthæus: Duodecim autem Apostolorum nomina sunt hæc: primus Simon, qui dicitur Petrus, & Andreas frater ejus. Jacobus Zebedæi, & Joannes frater ejus: Philippus, & Bartholomæus: Thomas, & Matthæus publicanus: Jacobus Alphæi, & Thaddæus: Simon Chananæus, & Judas Iscariotes, qui & tradidit eum. His itaque convocatis, ut Evangelista præmittit, dedit illis Dominus potestatem spirituum immundorum, ut ejicerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem. Marcus etiam eumdem sextum constituit locum. Unde colligere possumus, quanta in beato Bartholomæo meritorum prærogativa claruerit, qui

S. Bartholomæi festivitas insignis est. *Matt.* 11. *Ibidem.* *Marc.* 3.

qui tam ſublimis, tantæque gloriæ viros in Apoſtolica dignitate præcellit. Præfertur enim *Gen. 1.* Matthæo, qui in Myſtica Evangeliſtarum quadriga principalem poſſidet locum: & tamquam Phiſon inter ceteros fluvios de Paradiſi fonte primus eructat, atque omnem mundi latitudinem Evangelicæ doctrinæ fluentis inundat. Præponitur nihilominus & beato Thomæ, cujus digitus magiſter factus eſt mundi, qui principali quadam dignitate vere dicendus eſt Index, quia veritatem Dominicæ carnis ignorantibus indicavit. Hic enim beatus Apoſtolus certitudinem nobis ſua dubietate providit; & dum ſcrutatur vulnera Salvatoris, evertit errores, atque verſutias hæreticæ pravitatis. Palpat enim veritatem carnis, & intelligit omnipoten- *Joan. 20.* tiam Deitatis. *Dominus*, inquit, *meus & Deus meus*.

Quamquam ergo de B. Bartholomæo in authenticis libris nil proprium, vel ſingulare, præter communem legatur Hiſtoriam, quidquid tamen ex his, quibus ipſe præponitur, Scripturarum reperitur ſtylo digeſtum, in ejus quoque non dubitatur redundare præconium. Licet omnes ſancti Apoſtoli unius privilegii dignitatem, unius faſtigii celſitudinem, nec diſparem cæleſtis gratiæ comprobentur habere virtutem: Nam quod beato Petro Dominus claves Regni cælorum ſpeciali quadam voluit traditione committere, hoc propterea factum eſt, ut unitatem Eccleſiæ commendaret. Ceterum quidquid uni ſpecialiter dedit, communiter omnibus contulit. *Joan. 20.* Omnibus enim dicit: *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & Luc. 10. quorum retinueritis, retenta ſunt*. Et Lucas ait: Quia convocatis duodecim Apoſtolis, dedit illis virtutem, & poteſtatem ſuper omnia dæmonia, & ut languores curarent. Unde & ipſe Dominus ait: *Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſerpentes, & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit*. Et *Ibidem.* paulo ſuperius: *Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit*. Illud etiam omni- *Joan. 14.* bus dixit: *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipſe faciet; & majora horum faciet, quia ad Patrem vado*.

(Margin: Omnes Apoſtoli quadam ratione pares. *Matth. 18.*)

(Margin: Cur xii. Apoſtoli.)

Porro autem, quod Salvator noſter ad perficiendum Apoſtolicum ordinem, duodenarii numeri voluit eligere quantitatem, hæc eſt cauſa: Quoniam per quaterni duodecim fiunt: & rationis ordo poſcebat, ut duodecim eligerentur Apoſtoli, qui ſanctæ Trinitatis Fidem ſpargerent per quatuor partes mundi. Hic plane my- *Exod. 15.* ſticus numerus ſanctis Apoſtolis convenire tunc indubitanter agnoſcitur, cum Iſraeliticus populus in Elim caſtra poſuiſſe narratur: ubi videlicet erant duodecim fontes, & ſeptuaginta palmæ. Quid enim per duodecim fontes, niſi ſancti deſignantur Apoſtoli, qui ariditatem cordis humani ſanctæ prædicationis non deſinunt irrigare fluentis? Quid vero per ſeptuaginta palmas, niſi inferioris gradus debent ſacerdotes intelligi, qui conſtituti ſunt per mundum Chriſti narrare victorias? Palma ſiquidem manum ſolet honorare victricem. Ipſum quoque nomen Elim aptiſſime congruere videtur Apoſtolis. Elim enim vertitur in Arietes. Ipſi nimirum Duces gregis, Paſtores ovium, Magiſtri Gentium, Principes populorum. Ipſi duorum Teſtamentorum auctoritate ſuffulti tamquam binis cornibus præmuniti, lupinam hæreticorum, ac Deo reſiſtentium rabiem ventilant, ut ſequentes ovium turmas, ad viriditatis æternæ paſcua ſine læſione perducant.

Et notandum, quod ſicut B. Bartholomæus ſextus eſt intra ordinem Apoſtolicum; ſic Elim quoque intra Iſraelitici populi manſiones ſextum obtinet locum; ut huic nomen ſpiritualis Arietis aptiſſime congruat, a quo locus ipſe, qui fontes habet Apoſtolicos per nominis, & ordinis myſterium non diſcordat. Sextum nihilominus locum Iſachar inter fratres tenuit, cum eum Patriarcha Jacob cum ceteris fratribus benedixit. Cujus etiam benedictio Beato quoque Bartholomæo perſpicue congruit, qui videlicet Indiam, Gentilem utique populum in ſortem prædicationis accepit. Nam cum diverſis per quinque filios benedictionibus diſtributis, ad Iſachar perventum eſſet, ait Jacob: *Iſachar aſinus fortis accubans in terminis, vidit requiem, quod eſſet bona: & terram, quod optima, & ſuppoſuit humerum ſuum ad portandum*. In *Gen. 49.* terminis quippe accubare eſt, præſtolato mundi fine, requieſcere, nihilque de his, quæ nunc in medio verſantur, quærere, ſed ultima deſiderare. Et fortis aſinus requiem optimam vidit, cum ſimplex Gentilitas iccirco ſe ad robur boni operis erigit, quia ad æternæ vitæ patriam tendit. Quæ & ad portandum humerum ſupponit; quia conſpecta ſuperna requie, præceptis etiam gravibus in operatione ſe ſubjicit, & quidquid intolerabile puſillanimitas aſſerit, hoc ei leve, ac facile ſpes remunerationis oſtendit.

Benedictio igitur Iſachar beato Bartholomæo per Gentilem populum congruit, quem dum a cultura dæmonum Chriſtianæ Fidei ſociavit, in unitate Spiritus quodammodo ſuum corpus effecit. Unum & nos cum ſanctis Apoſtolis ſumus, ſi non modo Fidei meritum, ſed & converſationis eorum imitemur exemplum, ſicut per Paulum dicitur: *Etenim in uno Spiritu omnes nos unum corpus baptizati ſumus, ſive Judæi, ſive Gentiles, ſive ſervi, ſive liberi, & omnes uno Spiritu potati ſumus*. Quapropter eorum nobis neceſſe eſt ſemper exempla proponere, ut a quibus agnoſcimur in Fide geniti, non videamur diſſona vitæ qualitate diſcreti. Unde eſt, quod poſt Jordanis tranſitum ad Joſue Dominus ait: *Elige duodecim viros, ſingulos per ſingulas tribus, & præcipe eis ut tollant de medio Jordanis alveo, ubi ſteterunt Sacerdotum pedes, duodecim duriſſimos lapides, quos ponetis in loco caſtrorum, ubi fixeritis hac nocte tentoria*. Quid itaque per Jordanis tranſitum, niſi Baptiſmatis innuitur Sacramentum? Cur dicitur, quia duodecim duriſſimos lapides in teſtimonium poſuerunt, niſi ut nos inſtruant, quatenus mox ut de ſacri lavacri fonte conſurgimus, virtutis Apoſtolicæ nobis exempla fortiſſima proponamus? Ut ii nobis lapides ſint in Teſtimonium, dum contendimus ad incrementa virtutum. Unde protinus Joſue jubetur, ut in Galgala cum populo tranſeat, atque illic eos cultris lapideis circumcidat. Petra, ut ait Apoſtolus, erat Chriſtus. Per cultellos ergo lapides

(Margin: S. Bartholomæus Iſachar. — *1. Cor. 12.* — *Joſ. 4.* — Figura Apoſtolorum. — *1. Cor. 10.*)

deos circumcidimur, cum per Christum a nobis omnes carnis, & spiritus illecebras amputamus. Et hac circumcisione, sicut illic dicitur, Ægyptiorum propulsamus opprobrium, quoniam deludentium nos elidimus petulantiam vitiorum: *Hodie*, inquit Dominus ad Josue, *abstuli opprobrium Ægypti a vobis*. Nec prætereundum, quod Galgala revelatio interpretatur. Vita quippe carnalis oculos mentis excæcat, spiritualis illuminat. *Revela*, inquit, *oculos meos*, *& considerabo mirabilia de lege tua*. Cum enim a suis homo vitiis circumciditur, ad divinæ legis consideranda mysteria mentis acies relevatur, in quo scilicet loco ab Israelitico populo Pascha celebratur, & typice Agnus ille comeditur, qui tollit peccata mundi.

Job. 5. Psal. 118. Joan. 1.

Et nota ordinem rerum, ac salutis humanæ perpende mysterium. Postquam de Baptismo quasi de gurgite Jordanis eximus, Apostolicæ virtutis, & constantiæ lapides nobis in exempli testimonium constituimus, quos æmulationis studio comtemplantes, a pravitatis nostræ præputio circumcidimur: sicque dimota procul, atque detersa caligine vitiorum, revelata facie spiritanis lætitiæ, Pascha celebramus in luce virtutum. Illic primum populus de frugibus terræ comedit azymos panes: & manna, quo eatenus ali consueverant, ulterius non apparuit. Quia postquam panis ille vivus, qui de cælo descendit, ex agro Virginalis uteri prodiit; postquam granum tritici cadens in terram mortuum est, ac plurimos fructus attulit, mox typicæ legis manna defecit. Terra quippe repromissimionis venter est Virginis. De qua terra per Esaiam dicitur: *Rorate cæli desuper*, *& nubes pluant Justum*, *aperiatur terra*, *& germinet, Salvatorem*. Cum ergo ad hunc panem pervenitur, legis veteris amplius manna non quæritur. Deinde Jericho septem diebus obsessa, destruitur, per quam videlicet mundus iste designatur. Sicut enim civitas illa non evertitur telis, vel oppugnantibus cuneis bellatorum; sed tubis tantummodo clangentibus Sacerdotum; ita mundus hic non terrenis superatus est armis, sed quasi quibusdam tubis, atque clangoribus Apostolicæ prædicationis. Sacerdotes concrepant tubis, & muri Jericho corruunt; quia prædicantibus Apostolis, hujus mundi dilectores a rigore sese tumidæ superbiæ humiliter flectunt.

Joan. 6. Joan. 12. Esai. 45. Josue 6.

Et nos, fratres charissimi, semper Apostolicis humiliemur imperiis, ut rigidam cordis nostri cervicem eorum studeamus subjugare doctrinis. Certe ipsi sunt Judices nostri, ab ipsis sumus in tremenendo summi Judicis examine discutiendi. Ecce per totum mundum tubarum clangoribus intonant, ecce rebellem adhuc Jerico quasi cum arca fœderis eorum doctrina circumdat. Excitemur ad tonitrum tantæ prædicationis, nec sopor nos mortis opprimat; dum vitæ carnalis umbra delectat. Audiamus Paulum tamquam vehemens classicum terribiliter intonantem: *Exurge*, inquit, *qui dormis*, *& exurge a mortuis*, *& excitavit te Christus*. Porro cum sacerdotalibus tubis Jerichontini lapides obtemperaverint, & insensibilis illa materia diruta funditus, & eversa civitate corruerit; quomodo nos ad Apostolicæ prædicationis imperium velut insensibiles dormiemus, qui per Christi gratiam, qui lapis est angularis, & ipsi vivi lapides sumus? Audiamus quid Petrus dicat Apostolus: *Ad quem*, inquit, *accedentes lapidem vivum*, *ab hominibus quidem reprobatum*, *a Deo autem electum*, *& honorificatum*: *& ipsi tamquam vivi lapides superædificamini domus spiritualis*. Jam igitur in nobis superbia Jericho, non Chananæorum, sed vitiorum habitatio corruat: & Hierusalem nova virtutum lapidibus ædificata, consurgat, ut juxta Apostolum, *Peccato mortui*, *justitiæ vivamus*: &, *qui commortui sumus Christo*, *simul & vivamus cum ipso*. Qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Ephes. 5. 1. Pet. 2. 2. Tim. 2.

SERMO XLII.

XXIV. Aug.

II. De S. Bartholomæo Apostolo.

LÆTAMUR, & gloriamur in Domino, dilectissimi, de sancto vestræ devotionis affectu, quia quanto uberius divini verbi poculum bibitis, tanto ferventioris in idipsum desiderii faucibus æstuatis. Nec immerito: nam ita est omnis Apostolici culminis beatitudo conjuncta, & tot gratiarum compage, vel glutino probatur unita; ut cum unius eorum festivitas colitur, protinus omnium Apostolorum non diversa sublimitas interioribus obtutibus ingeratur. Una scilicet inter eos excellentia judiciariæ potestatis, eadem dignitas ordinis, nec diversa in ligando, sive solvendo, virtutis habetur auctoritas. Hæ sunt enim illæ pretiosæ margaritæ, quas in Apocalypsi B. Joannes se conspexisse pronuntiat, ex quibus etiam cælestis Hierusalem portas perhibet esse constructas: *Singulæ*, inquit, *portæ erant ex singulis margaritis*. Ipsi nimirum portæ, ipsi sunt nihilominus margaritæ, quia dum signis, atque prodigiis quosdam divini splendoris radios mittunt, ad supernæ Hierusalem gloriam conversis ad Fidem Gentibus aditum pandunt. Et quicumque salvatur per hos, quasi portas ad vitam viator ingreditur. Quorum mysticam tenuere figuram & lapides illi, qui, Deo jubente Moysi, Rationali summi Sacerdotis leguntur impressi. Hoc itaque Rationale Sacerdos ferebat in pectore, cum ingrederetur Sancta Sanctorum. Præceptum est ergo, ut in eo ponerentur duodecim lapides, terni per quaternos angulos, inclusi auro; quia nimirum sancti Apostoli per quadrifidum orbem de Trinitate, quæ Deus est, prædicarunt Catholicæ Fidei veritatem. Qui etiam lapides auro referuntur inclusi, quia & beati Apostoli in sapientiæ cælestis arcano perseverant inviolabiliter confirmati.

Apoc. 21. Exod. 28.

Legitimum ergo est, ut Sacerdos, cum ingreditur Sanctuarium, duodecim pretiosos lapides in Rationali pectoris deferat; quatenus quisquis sacris altaribus appropinquat, Apostolicæ sibimet rectitudinis exempla proponat; ut quorum ministerio fungitur, eorum vitam, in quantum prævalet, imitetur: & quorum gerit officium, in eos sanctæ æmulationis studio mentis defigat obtutum. Et quid mirum, si nos imbecilles, & parvuli, beatorum Apostolorum, qui

SS. Apostoli Ecclesiæ bases, & columnæ.

qui ſanctæ Eccleſiæ baſes ſunt, & columnæ, jubeamur imitari normam, ſanctamque tenere doctrinam, cum & ipſi Apoſtoli priorum ſuorum, antiquorum ſcilicet Patrum ſint auctoritate firmati? *Exod. 38.* unde & in conſtructione tabernaculi ut columnæ argenteæ interius ſtarent, paxilli ærei figi per circuitum exterius juſſi ſunt, in quibus religatum tabernaculum teneretur. Columnæ itaque argenteæ interius, paxilli vero ærei in circuitu figuntur, atque in ipſis funes ligati ſunt, ut tabernaculum fixum maneret; quia videlicet ut ſancti Apoſtoli in luce ſermonis ſui ſolidi ſtarent, utque totum tabernaculum, id eſt, ſancta Eccleſia in Fidei integritate conſiſteret, tamquam paxilli ærei in circuitu Patres teſtamenti veteris, ac Prophetæ exterius fixi ſunt: qui verborum ſuorum funibus Prædicatorum mentes in ſoliditate conſtringerent, atque hoc Dei habitaculum Fidei ſtabilitate ligarent.

Extra ergo paxilli ſunt, qui ante tempus hujus ſanctæ Eccleſiæ fuerunt. Sed tamen eos ligant, qui in ipſa ſunt; quia dum cæleſtia myſteria ventura prædicant, hæc poſtquam oſtenſa ſunt, credibilia omnia fecerunt. Ut ergo intus columnæ immobiles ſtent, foris paxilli funes continent; quia ut ſancti Apoſtoli perfectæ incarnationis Dominicæ myſterium crederent, illorum prædicatio obtinuit: qui hoc, priuſquam fieret, & videre, & prædicare potuerunt. Unde recte quoque ipſe primus Apoſtolorum, magna ſcilicet columna veri tabernaculi, *2. Pet. 1.* loquitur, dicens: *Habemus firmiorem propheticum ſermonem, cui benefacitis intendentes, quaſi lucernæ relucentes in caliginoſo loco.* In quibus verbis indicat (quamvis ad alta ſurrexit) ex culmine, ubi religata perſiſtat in fide. Quæ tamen lucerna prophetici ſermonis jam quidem intelligentibus lucet, ſed adhuc non intelligentibus cooperta allegoriarum obſcuritatibus permanet. Unde etiam per Pſalmiſtam de *Pſal. 17.* eiſdem dictis Prophetarum dicitur: *Tenebroſa aqua in nubibus aeris*, quia videlicet occulta eſt ſapientia in Prophetis.

Nec immerito columnæ argenteæ, paxilli vero ærei facti ſunt; quia quod clare jam Apoſtoli prædicant, hoc Prophetæ ſub intellectu myſtico obſcure locuti ſunt. Recte vero per æris metallum ſignati ſunt, qui clari in ſuis prædicationibus non fuerunt; Sancti vero Apoſtoli, quia de Redemptoris noſtri myſterio lucem prædicationis habuerunt, argenteis columnis expreſſi ſunt. Et notandum, quod argentum ſonat, & lucet; æs vero ſonat, & non lucet; quia Prædicatores novi Teſtamenti aperte locuti ſunt, quæ etiam monſtrare potuerunt. Prædicatores vero Teſtamenti veteris, quia per allegoriarum umbras de cæleſti myſterio obſcura dicta protulerunt, quaſi ſine luce ſonitum dederunt: quamquam æs, & ſanctis aliquando congruere reperiatur Apoſtolis. De quibus ſub Aſſer ſpecie per Moyſen in Deuteronomio di- *Deut. 33.* citur: *Ferrum, & æs calceamentum ejus.* Calceamentum quippe in Scriptura ſacra munimentum prædicationis accipitur, ſicut ſcriptum eſt: *Ephes. 6.* *Calceati pedes in prædicatione Evangelii pacis.* Quia ergo per ferrum virtus, per æs autem perſeverantia longanimitatis exprimitur; ferrum, & æs Apoſtolorum dicitur eſſe calceamentum, necnon & ſanctorum quorumlibet Prædicatorum. Per ferrum ſcilicet adverſantia mala patienter tolerant; per æs vero bona propoſita longanimiter ſervant. De quibus Apoſtolis, ſive Apoſtolicis viris, Prædicatoribus ſcilicet ſanctis, ad eumdem Aſſer cum præmiſiſſet: *SS. Apoſtoli ferro, æri, & nubibus comparantur.* *Aſcenſor cæli auxiliator tuus*; illico ſubdidit: *Magnificentia ejus diſcurrunt nubes.* Quis enim eſt aſcenſor cæli, niſi Salvator noſter, qui poſtquam mortis imperium moriens perdidit, cælum Angelis comitantibus, & Diſcipulis ſuſpicientibus penetravit? Hujus magnificentia nubes diſcurrunt, quia ejus auctoritate Doctores ſancti per mundum ſalutiferæ prædicationis imbrem pluunt. De quibus & Propheta: *Qui ſunt*, inquit, *iſti, qui ut nubes volant?* *Eſai. 60.* Iſtæ nubes reſolvuntur in aquam, cum terram cordis noſtri doctrinæ ſuæ fluentis inebriant, ut eam ad proferenda pii operis germina fertilem reddant.

Unde & Bartholomæus (quod utique Syrum nomen eſt, non Hebræum) interpretatur filius ſuſpendentis aquas: filius utique Dei, qui Prædicatorum ſuorum mentes ad cæleſtia contemplanda ſuſpendit; ut quanto liberius ſe ad intelligendum Creatorem ſuum pennis virtutum librant, tanto feracius, & uberius imbrem cæleſtis eloquii noſtris cordibus infundere valeant, & ex illo fonte ſuſpenſi bibant, quod in nos poſtmodum propinando, transfundant. Unde bene Moyſes myſtice de ſancta dicit Eccleſia: *Non eſt*, inquit, *terra, ad quam ingredimini poſſidendam, ſimilis terræ Ægypti, de qua exiſtis, ubi jacto ſemine, in hortorum morem aquæ ducuntur irriguæ*: *Deut. 11.* ſed *de cælo pluvias expectans, quam Deus ſuus inviſit omni tempore.* Sæcularis enim prudentia, quaſi coluber per humum ſerpit, & huc illucque lubrica varietate declinat; divina vero ſapientia de cæleſtibus intonat. Hortus etiam hic ſiniſtram habet ſignificationem. Nam carnalis ſcientiæ videtur deſignare laſciviam. Sicut & illic, ubi Achab petiit vineam Naboth: *Da mihi*, inquit, *vineam tuam, ut faciam mihi hortum olerum.* *2. Reg. 21.* Ille quippe in hortum conatur vineam vertere, qui rigorem virtutis jucunda carnalis illecebræ vult amœnitate mutare. Et Pſalmiſta reprobos oleribus comparat, dicens: *Tamquam fœnum velociter areſcent, & ſicut olera herbarum cito cadent.* *Pſal. 36.*

Terra itaque repromiſſionis, hoc eſt ſancta Eccleſia, & de cælo pluvias præſtolatur, quia ſapientiæ cæleſtis imbre perfunditur, & nubes ejus, ſancti ſcilicet Doctores, de cæleſti uno fonte inviſibiliter hauriunt, quod in nos poſtmodum ſuaviter eructando, transfundunt. Unde Propheta: *Memoriam*, inquit, *abundantiæ ſuavitatis tuæ eructabunt, & juſtitia tua exultabunt.* *Pſal. 144.* An non ad illum fontem Paulus, magna ſcilicet nubes, rediit; *1. Cor. 2.* cum ſupra tertium cælum raptus, verba, quæ loqui non licebat, audivit? An non ad eumdem fontem reverſus eſt Petrus, cum in extaſim ſubito rapitur, & non modo diverſa animantium genera, ſed & ſerpentia mactare, & manducare jubetur? *Act. 10.* Et hæc quidem nubes non erat tunc aqua ſapientiæ pleniter gravida, quia communis omnium Gen-

Gentium vocationis erat ignara. Sed accessit ad fontem, & hausit limpidissimam, atque perspicuam de salute Gentium puritatem. Numquid & beatus iste Bortholomæus de plenitudine fontis hujus haustum cælestis gratiæ non percepit, quando super eum Coapostolis suis omnibus venit Spiritus sanctus in ignitarum diversitate linguarum? Sed qui ignem audis, aquam forsitan non intelligis? Audi, quomodo Dominus eumdem Spiritum sanctum, qui in igne super Apostolos venit, aquam vocavit. *Si quis*, inquit, *sitit*, *veniat ad me*, *& bibat*. Moxque subjunxit: *Qui credit in me* (sicut dicit Scriptura) *flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ*. *Hoc autem*, ait Evangelista, *dixit de Spiritu*, *quem accepturi erant credentes in eum*. De quibus credentibus per Prophetam dicitur: *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ*, *& torrente voluptatis tuæ potabis eos*, *quoniam apud te est fons vitæ*. Philosophi dicunt, spatium aereæ crassitudinis non amplius quam decem stadiis, a terra distendi, quæ nobis aliquando Solis splendorem subtrahit, & pluvias fundit. Istæ vero, de quibus nunc loquimur, nubes cælorum celsa transcendunt, & lumen veri Solis non auferunt, sed ostendunt. De quibus etiam sub fluviorum nomine per Salomonem dicitur: *Omnia flumina intrant in mare*, *& mare non redundat: ad locum unde exeunt*, *flumina revertuntur*, *ut iterum fluant*.

Act. 2. — Joan. 7. Spiritus S. aqua viva dicitur. — Psal. 35. — Eccl. 1.

Inter quos utique fluvios beatus Bartholomæus insignis est, atque conspicuus, qui quodam præsagio futurorum hujus mystici vocabuli titulo cernitur insignitus. Nam cum dicitur Filius suspendentis aquas, dicitur proculdubio Filius Dei; non quidem naturalis generationis origine, sed propensioris gratiæ dignitate. Erat enim vere Dei templum, cælestis gratiæ sanctuarium, arca fœderis, tabernaculum testimonii. Nam sicut arca illa legalis ex imputribilibus lignis Sethim mystica fuerat arte composita, auro quoque purissimo resplendebat, intus, & extrinsecus inaurata; ita vir iste mirabilis, qui spem suam in æternitate posuerat, & exterius radiabat imitandæ vitæ splendore, & intrinsecus prælucebat divinæ sapientiæ claritate. In illa quoque arca erat urna aurea, in qua Manna servabatur, tabulæ nihilominus Testamenti, & virga Aaron, quæ fronduerat. Quid est autem urna aurea, nisi caro Christi munda, nitida, sincera, atque ab omni reatus contagione purissima? Quæ reconditum habet Manna, Angelicum videlicet panem, hoc est, divinitatis æternæ dulcedinem. Duæ vero lapideæ tabulæ inviolabilem utriusque Testamenti significant firmitatem. Quid autem Aaron virga, nisi summi, verique Pontificis nostri salutare vexillum, & vivificæ Crucis exprimit Sacramentum? Quæ etiam in eo, quod germinasse perhibetur, præfiguravit beatam Crucem immortalis memoriæ viriditate vernantem.

Exod. 25.

Hæc sunt Sacramenta universalis Ecclesiæ, hæc etiam salutaris instructio cujuscumque fidelis animæ Christianæ. Quod enim arca per adumbratam prætendebat imaginem, hoc nunc Ecclesia, vel quæque mens justi per efficacissimam, & apertam possidet veritatem. Hæc beati Apostoli mysticæ refectionis alimenta portabant, hæc tanquam panem parvulis exponendo, frangebant. Nam postquam Evangelicus ille sermo prorupit, quoniam aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas, prophetica querela cessavit, qua dicitur: *Parvuli petierunt panem*, *& non erat qui frangeret eis*. Hic est panis ille quotidianus, fratres mei, quem nos Veritas docuit inhianter expetere: hoc cælestis Sapientiæ pabulum, quod debemus jugiter esurire.

Luc. ult. Thren. 4.

Audiamus itaque per os Salomonis Sapientiam nos ad mensam spiritualis alimoniæ claris vocibus invitantem: *Sapientia*, inquit, *immolavit victimas suas*, *miscuit vinum*, *& proposuit mensam suam; misit ancillas suas*, *ut vocarent ad arcem*, *& ad mœnia civitatis: si quis est parvulus veniat ad me; venite*, *comedite panem meum*, *& bibite vinum*, *quod miscui vobis*. Christus enim, qui Sapientia Patris est, victimas immolavit, cum ad nostræ imitationis exemplum, beatos martyres occidi permisit. Miscuit vinum, quia propinavit credentibus Spiritum sanctum. Proposuit mensam, quia cælestem paravit hominibus gloriam. Misit ancillas suas, id est, sanctos Verbi ministros, qui se infirmos, & fragiles asseverant. Quid ergo jam restat, nisi ut relicta fame sæculi, properemus ad mensam Dei? Sed ad hanc ingrediendi aditum reperire non possumus, nisi per sanctos Apostolos, quibus claves commissæ sunt Regni cælorum. Unde scriptum est: *Sapientia foris prædicat*, *in plateis dat vocem suam*, *in capite turbarum clamitat*, *in foribus portarum*. Ipsi quippe sunt caput turbarum, foresque portarum, quia ipsi sunt populorum Principes, ac supernæ Hierusalem, per sublimioris excellentiæ privilegium janitores. Ipsi sunt regales illæ Sedes de quibus in libro Sapientiæ dicitur: *Dum medium silentium tenerent omnia*, *& nox in suo cursu medium iter haberet*, *omnipotens sermo tuus Domine*, *de cælo a regalibus sedibus venit*. In adventu quippe Domini medium silentium omnia continebant, quia jam & Prophetæ cessaverant, & nondum Apostoli ad prædicandam novæ fidei gratiam veniebant. In quodam plane mundus meditullio consistebat, dum & Prophetarum nequaquam oracula superessent, & Apostolica nondum prædicatio coruscaret. Quid autem hic *nox* intelligitur, nisi diabolus, qui auctor est tenebrarum? qui nimirum quodammodo tunc ambulat, cum non facile valet implere, quod optat: tunc vero currit, cum malitiæ suæ vota absque ullo contradictionis obstaculo perficit; & non jam viæ marginem, sed medium iter tenet, dum nihil sibi videt occurrere, quod sui cursus impetum valeat retardare.

Prov. 9. — Matth. 28. Prov. 1. — SS. Apostoli Principes populorum, & janitores cæli dicuntur. — Sap. 18.

Cum igitur sub tam noxio mundus silentio conticesceret, & hæc ad perdendos homines occasio diabolum provocaret; ille non modo medium iter habebat, sed & currebat, quia quidquid nequitiæ suæ mente conceperat, efficaciter adimplebat. Nam & cuncta jam Romanum occupabat Imperium, & necesse erat eos, qui legem Dei eatenus saltem utcumque tenuerant, jam subesse legibus Paganorum. Sub igitur pereuntis mundi silentio sermo Domini a

rega-

regalibus sedibus venit, quia de pectoribus Apostolicis quæ Regis æterni veraciter sedes sunt, verbum Evangelicæ prædicationis erupit. Ipsi quippe regales sunt sedes, quas Deus inhabitat, ipsi Reges, & Patres Ecclesiæ, sicut dicitur: *Omnis gloria ejus filiæ Regum ab intus.* Isti sane Reges armati gladio Spiritus, quod est verbum Dei; debellarunt principem mundi. De quo nimirum Apostolorum gladio legitur: *Durus debellator in mediam exterminii terram prosilivit, gladius acutus insimulatum imperium tuum portans, & stans replevit omnia morte, & usque ad cælum attingebat stans in terra.*

SS. Apostoli regales sedes Regis æterni, & patres Ecclesiæ. Psal. 44. Ephes. 6. Sap. 18.

Istorum itaque Regum, dilectissimi, subdamur imperiis, eorum magisteriis instrui, eorum patrociniis elaboremus absolvi; quatenus absosoluti per concessam beatis Apostolis auctoritatem, ad ipsum Apostolicæ dignitatis introducamur Auctorem Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SEPTEMBER.

SERMO XLIII.

I. Septemb.

De Sancto Victore Confessore.

HIC ille magnus providentiæ oculus dulciori verbere carnem carnaliter ambulantem afflixit, & confixit timore suo. Qui enim patientiam Dei, pœnam inferni, gloriam Regni animo irreverenti, & infrunito contempseram, paratus sum, & non sum turbatus, ut custodiam mandata Domini. Intus erat urens conscientia multis obvoluta criminibus, & artificioso velamine detestandum silentium diligens plus elegerat mori, quam loqui; perire, quam redire: Sic obdurationis suæ legibus pressa, oculos suos statuerat declinare in terram. Sed ille, qui non dormit, neque dormitat, pauperis animæ recordatus, aggressus est flagellis vincere, quam vincere beneficiis non valebat. Adest illa maxima febris, quam acutam Physici nominant, & membris omnibus profusius superfusa miserabili corpori insedit. Exaggeratur calor, & in ipsam animæ sedem ignis furiosus irrumpit. Jam flammis ultricibus peccantis substantia conflagratur, & æternalium sentit præludia tormentorum. Intelligens igitur quia *horrendum est incidere in manu Dei viventis*, multiplicitatem facinorum meorum recolligo, confessus illi, quem electio patrem, amicitia fidelem, familiaritas consortem effecit. Utrum taliter responderit, qualiter ego clamaverim, ejus discretioni censui relinquendum. In proposito meo est & præterita mea plangere, & cavere futura. Donet ille perseverantiam, qui negligentiam excitavit. In ipsius misericordia, non in justitia sua confidit servus suus, ut memor sit mandatorum ipsius non solum ad scribendum, sed ad faciendum ea. Hæc ergo causa fuit operis interrupti. Hæc tantæ taciturnitatis occasio: nunc igitur scribemus tanto lætius, quanto securius, cum summum periculum sit docere, nec facere; nec attendatur hic styli lenocinantis excursus, cum veræ religionis sit, eventilatis caruisse sermonibus, nec verborum gloriam redolere.

Psal. 118. Hebr. 10. En habes hic confessionem Sacramentalem factam Sacerdoti. Docere, nec facere, summum periculum est.

Ad manum est Patris nostri Victoris solemnitas, ad cujus sacratissimum corpus, si vera est antiquitatis Fides, quotidie residemus. Hic est vir, qui in virtute Domini virtutum signis, & mirabilibus gloriosus effulsit, Apostolis, & Apostolicis viris miraculorum gloria comparandus. Quæ, & quanta sint, & quanta sublimitate fulgentia, libellus de vita, & ortu ejus latius exaratus sufficit indicare. Huic significanter assignari potest illud, quod in illa solemni visione Angelo Ephesi Ecclesiæ scribitur: *Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei.* Ipse etenim nomen ex opere sortitus ante vicit, quam vincere nosset: nec quemlibet hostem, sed illum, de quo rara, & numquam secura victoria. Lignum vitæ est sapientia, de cujus fructu & hic in spe, & illic manducat in re: fructu utique specioso, & pretioso; specioso propter speciem, pretioso propter utilitatem. Hæc est illa sublimis arbor, cujus umbra montes, & arbusta cedros Dei operuerunt. Cedrus Libani, quæ ramosa densitate Angelicas perumbrat stationes. Sub umbra hujus arboris sedet Sponsa, & fructus ejus dulcis gutturi suo. Huic dicimus: In umbra tua vivemus inter gentes. Hujus umbraculum protegit ab æstu diei in securitatem, & absconsionem a turbine, & a pluvia. Hoc est illud granum sinapis, quod in utero Virginis Dei Patris manibus seminatum, minus fuit omnibus oleribus terræ, sed in tantam altitudinem exsurrexit, ut veniant volucres cæli, & habitent in ramis ejus; lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, lignum vitæ in medio Paradisi.

S. Victor miraculis clarus. Apoc. 2. Psal. 79. Cant. 2. Esai. 4. Matth. 13. Psal. 1. Gen. 3.

Et attende magnum Sacramentum. Filius Dei totus, & integer eructatus est de corde Patris in uterum Mariæ, de ventre Matris in gremium Ecclesiæ. Quantus in Patre, tantus in Virgine; quantus in Virgine, tantus in Ecclesiæ unitate. In Patre ineffabiliter, in Matre mirabiliter, singulariter in Ecclesia. Cum Patre ejusdem, & æqualis substantiæ; cum Matre ejusdem, & divisæ, cum Ecclesia ejusdem,

Dei Filius de ventre Matris in gremium Ecclesiæ enixus.

dem, sed occultæ. Sic distillaverunt cæli misericordiam, sic Verbum Dei transfusum est, & effusum ubique totum, sine quo nihil totum. Felix effusio, quæ currentes adolescentulas ad odorem suavitatis invitat, visu recreat, satiat gustu, ubique autem in medio. Nam & in illa Deitatis essentia, media est inter Patrem, & Spiritum, persona familiaris humano generi benignitate, familiarior identitate, cum sola nostræ carnis susceperit paupertatem. Unde & David in ipsius divinitatis abyssum immersus, ait: *Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus*; & illum in medio majestatis esse protestans, & nostrum asserens specialiter, qui nostræ mortalitatis induit vestimentum. Pater enim, & Spiritus impleverunt quidem Virginem, sed majestate non susceptione. Est & in medio Virginis ipsius utero substantialiter illapsus, qui medietatem lateræ comprehendit humanæ. Deus enim noster Rex ante sæcula operatus est salutem in medio terræ. Terræ utique illius, de qua scriptum est: *Nemo erat, qui operaretur terram*. Est etiam in medio Ecclesiæ, dicente Psalmista: *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus: Deus in medio ejus non commovebitur*.

Psal. 66.
Psal. 78.
Gen. 2.
Psal. 45.

Colligamus pauca de pluribus, qualiter Salvator medius sit, & semper in medio videatur. *Vulpes foveas habent, & volucres cæli nidos*; ipse non habet nidum, foveam ignorat, angulum nescit: locum illum elegit, unde pateat omnibus, exclusa personarum acceptione. Denique & natus, positus est in medio duorum animalium, & quæsitus invenitur in medio Doctorum: & medius Judæorum stat, quem ipsi nesciunt. Loquitur & ad discipulos: *Ubi duo, vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum*. Et, *Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat*. Crucifixus est etiam in medio duorum latronum. Resurgens stetit in medio Discipulorum suorum: & a Joanne visus est in medio septem candelabrorum aureorum. Medius ergo medium sequere, nec angulorum sordibus, nec fovearum tenebris delecteris; sed dic cum justo: *In medio Ecclesiæ laudabo te*. Hoc est igitur lignum vitæ plantatum in medio Paradisi, arbor aromatica, purissima, balsamorum mella distillans. Ex hujus arboris substantia septemplicium ramorum corona progerminat, in quorum summitate fructus illi dependent, quos cælestis illa fistula, Paulus Apostolus, verbis elegantibus explanavit.

Luc. 9.
Esai. 1.
Luc. 2.
Matth. 18.
Luc. 22.
Joan. 19. & 20.
Apoc. 1.
Psal. 21.
Gen. 2.

Primus ramus est Incarnatio Filii Dei. Iste siquidem subtilis, & necessarius; cum & instauret cælestia, terrestria restauret, & utramque naturam sua vivificet viriditate. *Si in viridi*, inquit, *ligno hoc faciunt, in arido quid fiet?* Se vocans viride lignum, de virginali pullulatum virore; cum nos & nativitatis munditiam, & Fidei viriditatem in primo Parente, verum sit amisisse. Viriditas hæc tam sapienter ab ipsa Sapientia excogitata est, ut & cordis, & oris transeat facultatem. Oportebat enim ad redemptionem hominis, ut victus homo victorem diabolum vinceret. Sed unde fieret hoc, non habebat. Omnes enim in illo proscripti eramus, & per illum originalis peccati gravitate depressi. Deus autem non debuit, cum potius potentia videretur, si servum a se recedentem, qui illum subjugaverat, enodaret. Quod igitur homo per se non potuit, Deus per se non debuit, artifex Sapientia Deum, & hominem collocavit, ut ex parte hominis pro hominibus satisfaceret, & ex parte Dei superbum sicut vulneratum humiliaret. Clausa est Principi tenebrarum hæc tam gloriosa conjunctio, nec versuta calliditas consilium Dei potuit conjectare. Assumitur purum semen de Virginea puritate, & illum propitiationis fontem Sapientia Dei secretiori novitate repurgat. Primus itaque ramus est Incarnatio ejus, fructus ejus Spiritus sapientiæ.

Luc. 23.
Rami septem ligni vitæ, quorum primus est Incarnatio Christi.
Fructus ejus Spiritus sapientiæ.

Secundus ramus est Baptismus Christi. Intuere Filium Virginis non ad ablutionem membrorum suorum, quæ de Virgineis membris exierant, fuisse baptizatum, sed ut tantæ mundationis privilegium in aquarum substantia sanciretur. Tene intellectu, quod visu nun potes, descendere in aquam, cum aliquis baptizatur, filium diaboli, & ascendere Filium Dei, vasa iræ in misericordiæ vasa converti, everti peccatum originis, subverti latronis ædificium, divinitatis domicilium præparari. Adest Spiritus sanctus, & de summa cælorum arce descendens, elementum sanctificat, deificat baptizatum, clarificat ministerii dignitatem. Constipantur Angelicæ virtutes alludentes Sacramentalibus institutis, & cælestibus creaturis unda purificans coronatur. Cordis, non carnis oculos desiderat Sacramenti transcensio, quia intelligibilis est. Secundus ergo ramus est Baptismus Christi, fructus ejus Spiritus intellectus.

II. Ramus est Baptismus Christi.
Rom. 9.
Fructus ejus spiritus intellectus.

Tertius est passio Redemptoris. Vide consilium Dei quod in abysso judiciorum ejus clausum fuerat ab æterno. Consilium tuum antiquum, Domine, verum fiat: ait unus illorum, qui ad arcanum divinæ providentiæ fuerat intromissus. Numquid non consuluit tibi, cui non erat adjutor, cum sanctissimam illam carnem addidit opprobriis, tormentis exposuit, & *inclinato capite emisit spiritum*? O quam indebita miseratio, quam gratuita, & sic probata dilectio, quam inopinata dignatio, quam stupenda dulcedo, Filium Dei sic affligi, Regem gloriæ in lacu miseriæ crucifigi! Denique nihil melius ad te redimendum habuit, quam quod semetipsum exinanivit, nec excellentiorem modum invenit sapientia Dei in omni sapientia sua. Passio ista consilium tuæ redemptionis est. Ramus necessarius, & mirabilis, cujus fructus est Spiritus consilii.

III. Ramus est Passio.
Joan. 19.
Fructus ejus spiritus consilii.

Quartus est descensio ejus ad inferos. In fortitudine singulari descendit ad inferos, tamquam potens crapulatus a vino, & conturbavit virum, qui conturbavit terram, qui posuit orbem desertum, confringens malleum universæ terræ, & horrendum illud palatium fortissima subversione concutiens. Fortis quidem erat ille, sed fortior supervenit, qui vasa diriperet, auferret arma, ligaret inimicum. Et ramus quidem iste rectus, atque subtilis, cujus fructus est Spiritus fortitudinis.

IV. Ramus est descensio ad inferos.
Luc. 11.
Fructus ejus spiritus fortitudinis.

Quintus est Resurrectio Christi. Hic ostendit nobis exemplo, quod promiserat in præmio, & scire nos fecit, quod carne sua resurgente resurgeremus: quæ etsi dissimilis gloriæ, tamen ejus-

V. Ramus est Resurrectio.

ejusdem naturæ in utero Virginis fuerat fabricata. Exclusa est totius ambiguitatis offensio. *Joan. 20.* Viderunt Apostoli manus, tenuerunt pedes, palpaverunt latus, & omnia mortis insignia beatis oculis aspexerunt. Et hic igitur ramus magnus, atque sublimis, fructus autem ejus Spiritus scientiæ.

Fructus ejus spiritus scientiæ.

VI. Ramus Ascensio.

Sextus est Ascensio ad cælos. O singularis pietas, suavitas specialis, cum lumen carnis nostræ sublimibus intulit officinis, & ad dexteram Patris collocavit in gloria! Vident, & admirantur cælestium agmina legionum, & ad tantæ gratiæ largitatem incessabiliter obstupescunt. Exsuperat enim sensum omnem tantæ dignationis intuitus ipsi soli pervius Trinitati. Sed & hic ramus spectabilis, & mirandus; fructus vero ejus Spiritus pietatis.

Fructus ejus spiritus pietatis.

VII. Ramus est judicium.

Septimus est dies Judicii, quando veniet cum potestate magna, & majestate, reddere in ira *Luc. 11.* vindictam, & vastationem in flamma ignis. Tunc erit timor ille timendus, cum cælis ardentibus, pugnantibus elementis, terra succen- *2. Thess. 1.* sa, conscientiis obvolutis, dæmonibus accusantibus, trementibus Angelis, Judice furibundo, & misericordiam nesciente, fiet illa discussio, quæ utinam nos paratos inveniat. Ramus iste magnus, & metuendus; fructus ejus Spiritus timoris Domini. Amemus ergo lignum vitæ, & de fructu ejus assidue manducemus; quia fructus iste Filius Mariæ est, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

Fructus ejus spiritus timoris Domini. Ligni vitæ fructus Christus est.

VIII. Sept.

SERMO XLIV.

I. *In Nativitate Beatissimæ Virginis Mariæ.*

De gaudiis properamus ad gaudia, & ferventem stylum gloriosa materia facit ferventiorem. De Virgine venimus ad Virginem, & de Maria ad Mariam recurrimus. Bonum est nos hic esse, melius immorari, optimum permanere. Felices Angelici Spiritus, qui beatæ Virginis habent præsentiam. Nos interim memoriam abundantiæ suavitatis tuæ eructamus. Illi præsentiam, nos memoriam. Sic si dulcis est memoria, quid est præsentia. Et illi quidem abundantiori rore divinitatis infusi, Genitum, & Genitricem visione mirabili contuentur, Regis, & Reginæ gloria cumulati. Nos vero, quos carcerariæ mortalitatis ærumna contorquet, memoria pascimur, scripturis relevamur: & quod illi vident, nos legimus. Utinam veniat, qui nos in lucem reponat, dies ubi non legere liceat, sed videre. Interim consolemur nos suavitate memoriæ, donec dulcedine præsentiæ satiemur. Hodie nata est illa, *Psal. 44.* per quam omnes renascimur, cujus speciem concupivit Omnipotens, & in qua Deus posuit thronum suum. Ipsa est thronus ille mirabilis, de quo in Regnorum historia legitur in hæc *3. Reg. 10.* verba: *Fecit Rex Salomon thronum de ebore grandem, & vestivit eum auro fulvo nimis. Per sex gradus ascendebatur ad eum. Rotundus erat in posterioribus. Duodecim Leunculi stabant super gradus, respicientes ad thronum. Porro duæ manus tenebant hinc, & inde sedile. Duo Leones stabant juxta brachiola. Non est factum simile opus in universis Regnis.*

Dulcis hominibus Dei Genitricis memoria.

Thronus Salomonis quomodo sit figura B. Virginis.

Sed jam verba proposita producamus in lucem, & aquam eliciamus de petra, ipsa loquente in nobis, de qua loqui vobis proponimus. *Fecit*, inquit Scriptura, *Salomon Rex thronum de ebore grandem.* Tribus nominibus in Scripturis Salomonem vocatum legimus, & ubique Regio nomine titulatum, videlicet Salomonem, Ecclesiasten, Ididam. Filius Regis, immo & Rex, nec solum Filius Dei, sed etiam Deus, Salomon, id est, pacificus, est nobis in hoc exilio; Ecclesiastes, id est, concionator; erit in judicio; Idida, id est, gloriosus, erit in Regno; in exilio amabilis, in judicio terribilis, in Regno admirabilis; in exilio pius, in judicio justus, in Regno gloriosus. Vide autem si non ubique Rex. In exilio rector morum, in judicio discretor meritorum. In Regno præmiorum distributor; simulque considera, quia non Ecclesiastes, non Idida, sed Salomon tam gloriosum opus facere prænotatur. Averte oculos tuos ab illius terreni Regis delitiis, qui licet fuerit sapientia singularis, sublimis gloria, rebus affluens, pace securus, non tamen tale opus facere potuerit, quale factum non sit universis regnis. Numquid sacræ Scriptor historiæ omnia opera mundi, & gloriam eorum intuitu diligenti prospexerat, ut hoc statim tota deliberatione, non uni, sed omnibus anteferret? Inania sunt hæc, si non recurramus ad intimos cælestis disciplinæ recessus, si non deviemus a via litteratoriæ qualitatis. Salamon noster, non solum sapiens, sed & sapientia Patris: non solum pacificus, sed & pax nostra, qui fecit utraque unum, fecit thronum, uterum videlicet intemeratæ Virginis, in quo sedit illa Majestas, quæ nutu concutit orbem.

Salomonis in Scripturis tria nomina.

Christo applicantur.

Hanc sessionem Filii & probavit, & cognovit Pater: ipso dicente: *Tu cognovisti sessionem meam*; &, *Thronus tuus Deus in sæculum sæculi*: &, *Thronus iste sicut Sol in conspectu tuo. Sedes*, inquit Scriptura, *super thronum, qui judicas æquitatem.* Quid enim justius, quam vilem, & transfugam servum, & conservi sui sedulum deceptorem, perpetuis ignibus assignare, & illum, quem fefellerat, suo resignare principio? Ait ille alter Filius Virginis: *Et vox de throno exivit dicens: Laudem dicite Deo nostro omnes Sancti ejus.* Ex hoc throno laus Angelorum prorumpit, & hominum; quia dum hic restituitur, & ille resarcitur, utrique gratiarum debent devotionem. Nosti quidnam dicat, qui sedet in throno? *Ecce*, inquit, *nova facio omnia.* Felix thronos, in quo sedet dominator Dominus: in quo, & per quem non solum omnes, sed omnia renovantur. Parco verbis, quia quosdam vestrum sentio prævolare, & currentis styli prævenire pauperiem. Merito ergo tale opus non eloquenti, non glorioso, sed pacifico scribitur assignatum; quia venit Jesus instaurare, & quæ in cælis, & quæ in terris: pacemque, & concordiam inter homines, & Angelos, mediante Virgine, reformare.

Thronus Christi. *Psal. 138. Psal. 88. Psal. 9.*

Apoc. 5.

Apoc. 21.

De ebore, inquit. Quid est, quod aurum, & argentum, & lapides pretiosi, & omnis denique pretiosioris materiæ præmittitur gloria? Sola eboris substantia capax est tantæ compositionis, & fabricatur in ea, quod omnibus operibus

S. Mariæ Virginitas recte comparatur ebori, propter ejus proprietates.

bus præferatur. Ebur enim & mirabili candore relucet, & multa præeminet fortitudine, frigidiorisque naturæ sortitur auspicium. Et quid candidius illa virginitate, quæ singularis aspectus sui gratia super cælestem curiam allicit ad videndum? Quid fortius illa fortitudine, per quam Domini fortitudo vasa diripuit fortioris? Quid frigidius illa substantia, quam obumbravit virtus Altissimi, & ab æstu peccati defendit supervenientis Spiritus plenitudo? Ex hoc ebore, nisi fallor, fiunt illæ domus eburneæ, de quibus dicit Psalmista: *Myrrha, & gutta, & casia a vestimentis tuis a domibus eburneis.* (Psal. 44.)

(S. Maria cur thronus grandis dicatur.) Sequitur, *Grandem*. Quid grandius Virgine Maria, quæ magnitudinem summæ divinitatis infra sui ventris concludit arcanum? Attende Seraphim, & in illius superioris naturæ supervola dignitatem: & videbis quidquid majus est, minus Virgine, solumque opificem opus istud supergredi.

(Eadem auro divinitatis vestitur.) *Et vestivit eum auro fulvo nimis.* Aurum omnibus metallis pretiosius, intellige divinitatem Dei, omni præeminentem mundo, omnia gubernantem. Hac vestita est, immo supervestita Mater Altissimi, totamque Virginem tota illa indivisibilis natura largiori gratia superfudit. Quid est autem quod dicit: Fulvo nimis? Hic aliquid requirendum reliquit nobis Spiritus ille multiplex, & utinam possim explicare quod sentio. (Quatuor modis Deus rebus creatis inest.) Quatuor modis inest Deus omnibus creaturis. Primo modo essentialiter tam bonis, quam malis, nihilque intercludit Deitatis essentiam, per quam esse omnia acceperunt. Inde est quod nusquam, & in omni loco esse legitur, cum omnibus præsentialiter assistat, & a nullo comprehendatur. Habent etiam & mali Dei præsentiam, sed non gaudent, cum inanimata quælibet hoc possint privilegio gloriari. Secundo modo inest bonis operatione; agit enim in eis virtus operativa, ut operentur opera Dei: nec otiose creati sunt inter creaturas, sicut & mali, qui elegerunt arescere, ut sempiternis ignibus alimenta ministrent. Inest & plerisque bonis illuminatione, quos de futurorum cognitione nobilitat, & participes suorum efficit secretorum. Quarto modo inest uni creaturæ, videlicet Mariæ Virgini, identitate, quia idem est, quod illa.

(Immensa S. Mariæ dignitas. Luc. 1.) Hic taceat, & contremiscat omnis creatura, & vix audeat aspicere tantæ dignitatis, & dignationis immensitatem. *Dominus tecum*, inquit Archangelus. Habitat in Angelis Deus, sed non cum Angelis, quia cum illis ejusdem non est essentiæ. Habitat Deus in Virgine, habitat cum illa, cum qua unius naturæ habet identitatem. Hoc est ergo aurum fulvum nimis, quo thronus est vestitus; quia tali modo Deus Virginem induit, & in Virgine indutus est, ut meliori non posset.

(Sap. 1. Sex gradus quibus cælum scanditur.) Sequitur: *Per sex gradus ascendebatur ad eum.* Elige meditari quæ sancta sunt, quia *perversæ cogitationes separant a Deo*; & primum gradum ascendisti. Insuesce linguam tuam bene loqui, & subsilisti ad secundum. Juste, quod justum est, operare; & tertium ascendere meruisti. Doce iniquos vias Domini, & consolare omnes lugentes, & ad quarti sublimitatem raptatus es. Relinque mundum, & ea, quæ in mundo sunt, & ad quinti cacumen evolasti. Teneat te perseverantia in motu, perseverantiam non relinque, & sextum gradum viriliter attigisti. Ex hoc subsilire licet in cælum, ad illam gloriam aspirare, in qua Regina gloriosior Angelicam reverberat dignitatem.

Sequitur: *Rotundus erat in posterioribus.* (Assumptionis B. Mariæ gloria infinita.) Posteriora Virginis Assumptionem ejus intellige, in qua finem vitæ mortalis accepit, quæ vitam reddidit orbi. Et nota cum quanto Sacramento transitum Virginis Scriptura comparet rotunditati. In rotundo nec principium, nec finem poteris invenire: ita & gloria, quæ eam de hoc mundo transeuntem excepit, principium ignorat, nescit finem; de qua nil aliud possumus dicere, nisi quia gloriosa dicta sunt de te gloria Dei.

Sequitur: *Duodecim Leunculi stabant super gradus.* (Psal. 86.) Duodecim Leunculi, duodecim Apostoli sunt, qui præfixis gradibus validius insistentes, Reginam cæli non sine maximo stupore demirantur, & dicunt: *Quæ est ista, quæ ascendit sicut aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata?* (Cant. 6.) Porro duæ manus, quæ tenebant hinc & inde sedile, activam, & contemplativam vitam significant, quæ matrem Virginem propensiori diligentia ambierunt, adeo ut nec actio contemplationem minueret, & contemplatio non desereret actionem. Recordare, *quia non erat ei locus in diversorio*, (Luc. 2.) quomodo Filium suum propriis uberibus lactaverit, & omnes denique vagientis parvuli sustinuerit actiones: & tunc intelliges, quia plurimum ministravit. Considera, quia ipsa est, quæ in contemplativæ dignitatis supervecta dulcedinem, in ipsius Dei substantiam lucidiores infixit obtutus. *Læva*, inquit, *ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* (Cant. 2.)

Duo Leones stabant juxta brachiola. (Gabriel Archangelus, & Joannes Evangelista duo Leones.) Duo Leones sunt Gabriel Archangelus, & Joannes Evangelista, quorum alter dexteræ Virginis, alter sinistræ custos deputatus est. Gabriel enim mentem, Joannes carnem pervigili solicitudine servaverunt. Qui bene Leones dicuntur propter rugitum altisonæ vocis: duo enim verba nuntiaverunt orbi terræ, qualia nec dicta sunt, nec dicentur, & in quorum comparatione omnia muta debeant apparere. *Ave Maria gratia plena, Dominus tecum*, (Luc. 1.) ait Archangelus. Audisne in hoc verbo Incarnationem Dei, redemptionem hominum, renovationem mundi? *In principio erat Verbum*, (Joan. 1.) dixit Evangelista. Animadvertis hic verbi divinitatem, Ecclesiæ Fidem, Hæreticorum silentium, locum quietis, secretum solitudinis, luminis arcanum, habitaculum pacis? Ob hanc fortassis causam vocavit Jacobum, & Joannem Boanerges, id est, filios tonitrui.

Non est factum simile opus in universis regnis. (Marc. 3.) Nihil verius, nihil sublimius, nihil dulcius miseræ mortalitati, & mortali miseriæ. Nam etsi multa magna facta sunt in creaturis mundi, nihil tamen tam excellens, tam magnificum fecerunt opera digitorum Dei. Virgo Dei genitrix, cujus pulchritudinem sol & luna miran-

rantur, Subveni Domina, clamantibus ad te jugiter: *Revertere, revertere Sunamitis, revertere, revertere, ut intueamur te.* Tu benedicta, & super benedicta, revertere primo per naturam. Numquid quia ita deificata, ideo nostræ humanitatis oblita es? Nequaquam Domina. Scis in quo discrimine nos reliqueris, ubi jaceant, quantum delinquant servi tui: non enim convenit tantæ misericordiæ tantam miseriam oblivisci, quia etsi subtrahit gloria, revocat natura: non enim ita memoraris justitiæ Dei solius, ut misericordiam non habeas: neque ita es impassibilis, ut sis incompassibilis. Naturam nostram habes, non aliam; & justum est, ut de rore tantæ pietatis diffusius infundamur. — Cant. 6.

Revertere secundo per potentiam. Fecit in te magna qui potens est, & data est tibi omnis potestas in cælo, & in terra. Quid tibi negabitur, cui negatum non est, Theophilum de ipsis perditionis faucibus revocare? Infelicem animulam, totum illud, quod in te factum est, proprio charactere denegantem, de luto fæcis, & miseriæ sublevasti. Nil tibi impossibile, cui possibile est desperatos in spem beatitudinis relevare. Quomodo enim illa potestas tuæ potentiæ poterit obviare, quæ de carne tua carnis suscepit originem? Accedis enim ante illud aureum humanæ reconciliationis altare, non solum rogans, sed imperans; Domina, non ancilla. Moveat te natura, potentia moneat; quia quanto potentior, tanto misericordior esse debebis. Potestati enim cedit ad gloriam, injurias ulcisci nolle cum possit. — Vide Surium tom. 1. de Sanctis, ad 4. diem Febr.

Revertere tertio per amorem. Scio Domina, quia benignissima es, & amas nos amore invincibili, quos in te, & per te Filius tuus, & Deus tuus, summa dilectione dilexit. Quis scit, quoties refrigeras iram Judicis, cum Justitiæ virtus a præsentia Deitatis egreditur?

Revertere quarto per singularitatem. In manibus tuis sunt thesauri miserationum Domini, & sola electa es, cui gratia tanta conceditur. Absit, ut cesset manus tua, cum occasionem quæras salvandi miseros, & misericordiam effundendi; neque enim tua gloria minuitur, sed augetur, cum pœnitentes ad veniam, justificati ad gloriam assumuntur. Revertere ergo Sunamitis, id est, despecta, cujus animam pertransivit gladius, quæ Fabri uxor appellata fuisti. Ad quid? Ut intueamur te. Summa gloria est, post Deum te videre, adhærere tibi, & in tuæ protectionis munimine demorari. Audi nos. Nam & Filius nihil negans honorat te, qui est Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen. — Luc. 2.

VIII. Sept.

SERMO XLV.

II. *In Nativitate Beatissimæ Virginis Mariæ.*

NATIVITAS Beatissimæ, & intemeratæ Genitricis Dei, fratres charissimi, merito præcipuum, & singulare præbet hominibus gaudium, quæ totius extitit humanæ salutis exordium. Sicut enim omnipotens Deus ineffabili providentiæ suæ intuitu, antequam homo fieret, hominem periturum diabolica machinatione prævidit, sed etiam redemptionis humanæ consilium ante sæcula in immensæ pietatis suæ visceribus habuit. Et non solum qualiter redimeret, modum, & ordinem in profundissima sapientiæ suæ ratione constituit; verum etiam quando redimeret, certum temporis articulum præfinivit. Sicut ergo impossibile erat, ut humani generis redemptio fieret, nisi Dei Filius de Virgine nasceretur; ita etiam necessarium fuerat, ut Virgo, ex qua Verbum caro fieret, nasceretur. Oportebat quippe prius ædificari domum, in quam descendens cælestis Rex habere dignaretur hospitium. Illam videlicet, de qua per Salomonem dicitur: *Sapientia ædificavit sibi domum, excidit columnas septem.* Septem namque virginalis hæc domus suffulta columnis extitit, quia venerabilis Mater Domini septem sancti Spiritus donis, id est, sapientiæ, & intellectus; consilii, & fortitudinis; scientiæ, & pietatis, atque timoris Dei dotata fuit. Quam utique æterna Sapientia, quæ attingit a fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter, talem construxit, quæ digna fieret illum suscipere, & de intemeratæ carnis suæ visceribus procreare. Necesse erat prius erigi thalamum, qui venientem ad nuptias sanctæ Ecclesiæ susciperet Sponsum, cui David exultans in spiritu, epithalamium canit, dicens: *Tamquam Sponsus Dominus procedens de thalamo suo.* — Prov. 9. Esai. 11. Sap. 8. Psal. 18.

Merito ergo hodie profusis gaudiis totus ubique terrarum orbis exultat, merito universa sancta Ecclesia, nascente Sponsi sui Genitrice, ut ita præ gaudio dixerim, fescennini carminis laudes alternat. Exultemus igitur in hac die, clarissimi, in qua dum Beatissimæ veneramur Virginis ortum, cunctarum etiam novi testamenti festivitatum celebramus initium. Exultemus, inquam, in hac die præcipua, & totis visceribus in Domino delectemur: in qua dum Redemptoris nostri recolimus Matrem, reliquarum festivitatum celebramus originem. Quæ enim cunctis solemnitatibus est antiquior tempore, nequaquam esse debet inferior dignitate. Nam si Salomon cum Israelitico populo in dedicatione templi, ex lapidibus facti, tam copiosum, & magnificum sacrificium solemniter celebravit; quale, quantumque gaudium Beatæ Mariæ Nativitas populo Christiano debet afferre, in cujus uterum, velut revera sacratissimum templum, Deus ipse descendens, & humanam naturam ex ea suscipere, & cum hominibus dignatus est visibiliter habitare? Licet enim & in illud Salomonis templum Deus descendisse credendus sit, in hoc tamen rationabili sanctuario, hoc est, in Beatissimæ Virginis utero multo mirabilius, multoque felicius dignatus est manere pro nobis, in quo Verbum caro factum est, & habitavit in nobis. De illo quippe, antiquo videlicet templo, scriptum est: *Factum est, cum exissent Sacerdotes de sanctuario, implevit nebula domum Domini, & non poterant Sacerdotes stare prope propter nebulam. Impleverat enim gloria Domini domum Domini.* — Quanto studio Ecclesia Dei colat natalem diem S. Mariæ. 3. Reg. 8. S. Maria Dei templum & quam differentius illo veteri. Joan. 1. 3. Reg. 10.

Quæ omnia, sicut egregius Prædicator dicit, in figura contingebant illis. Gloria quippe Domini — 1. Cor. 10.

mini intelligitur Christus, cujus Fide repletus est mundus. De qua gloria cum pro eo adorato vitulo deprecaretur Dominum Moyses, ut parceret populo peccatori, respondit Dominus: *Propitius ero illi*. Verumtamen vivo ego, & vivit nomen meum, quia *implebitur gloria mea omnis terra*. Et Psalmista: *Implebitur*, inquit, *gloria ejus omnis terra*. Quod autem nebula implevit Domum Dei, & non poterant Sacerdotes ministrare propter nebulam; ea sententia superbos Judæorum Pontifices ac Doctores insinuat, qui dum Incarnationis Christi Sacramenta investigare despiciunt, debitum Fidei suæ ministerium per erroris nebulam perdunt. Ita enim eorum mentes infidelitatis caligo replevit, ut propriis exigentibus meritis, non agnoscat cultum credulitatis. Ad illud ergo templum Dominus in nebula descendit, ut cæcam Judaicæ infidelitatis caliginem designaret, in hoc, sicut scriptum, in sole posuit tabernaculum suum, ut sedentes in tenebris, & umbra mortis illuminaret. Illi denique templo Deus omnipotens gloriam quidem sui adventus contulit, sed nihil ex eo in sua natura suscepit; in Beatissimæ autem Virginis uterum, non solum dignatus est descendere, sed ex eo etiam perfectam sibi substantiam nostræ mortalitatis unire. Quanto igitur nostri templi major est dignitas, tanto gloriosior ejus debet esse solemnitas.

Num. 14. Psal. 71. Psal. 18. Luc. 5.

Difficultas laudandi B. Virginem quanta, & unde.

Sed quo pacto ejus festivitatem digne celebrare valet infirmitas hominum, quæ gaudium parere meruit Angelorum? Qualiter eam laudare poterit mortalis hominis transitorium verbum quæ illud de se protulit Verbum, quod manet in æternum? Quæ lingua in ejus laude invenitur idonea, quæ illum genuit, cui omnia benedicunt, & cum tremore obediunt elementa? Nam dum cujuslibet Martyris fortia facta extollere cupimus, dum virtutum ejus insignia ad Redemptoris nostri gloriam prædicamus; etiamsi ad cogitandum tardior sensus impediat, vel ad loquendum balbutiens lingua non suppetat; verborum tamen copiam ipsius rei materia subministrat. Cum vero Beatissimæ Genitricis Dei laudes scribere volumus, quia nova, & inaudita sunt, quæ tractanda suscipimus, nulla invenimus verba, quibus ad hæc digne exprimenda sufficere valeamus. Tollit enim facultatem sermonis materia singularis. Quæ enim lingua explicare sufficiat, vel quæ ratio humana non obstupescat, cum cogitare cœperit, quia Creator oritur ex creatura, Factor fit ex factura? Quod in virginea puellæ vulva concipitur, qui vastissima totius mundi amplitudine non tenetur? Jacet intra materna viscera parvulus, qui cum coæterno Patre rerum omnium jura gubernat immensus. O beata ubera, quæ dum tenue lac puerilibus labris infundunt, Angelorum cibum, & hominum pascunt. Exiguum expriment liquorem, & mundi reficiunt Creatorem: Qui suæ virtutis imperio marium procellas mitigat, qui fluminibus indeficientem aquarum impetum subministrat, qui aridam terram innumeris ubique fontibus irrigat, raras de virgineo pectore guttas lactis exspectat. Manat liquor ex uberibus Virginis, & in carnem vertitur Salvatoris.

B. Virgini quantum homines debeamus.

Hic, dilectissimi Fratres mei, hic rogo, perpendite, quam debitores simus huic Beatissimæ Dei Genitrici, quantasque illi post Deum de nostra redemptione gratias agere debeamus. Illud siquidem Corpus Christi, quod Beatissima Virgo genuit, quod in gremio fovit, quod in fasciis cinxit, quod materna cura nutrivit: illud, inquam, absque ulla dubietate, non aliud, nunc de sacro altari percipimus, & ejus sanguinem in Sacramentum nostræ redemptionis haurimus. Hoc Catholica Fides habet, hoc sancta Ecclesia fideliter docet.

Nullus ergo humanus sermo in laude ejus invenitur idoneus, de qua mediator Dei, & hominum cognoscitur incarnatus. Impar est illi omne humanæ linguæ præconium, quæ de intemeratæ carnis suæ visceribus cibum nobis protulit animarum: illum videlicet, qui de semetipso perhibet, dicens: *Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi: si quis ex hoc pane manducaverit, vivet in æternum*. Per cibum namque a Paradisi sumus amœnitate dejecti, per cibum quoque ad Paradisi gaudia reparati. Cibum comedit Eva, per quem nos æterni jejunii fame mulctavit: cibum Maria edidit, qui nobis cælestis convivii aditum patefecit. Hic etiam, obsecro, dilectissimi fratres, hic lineam nostræ redemptionis diligenter attendite, & quam circa nos divinæ pietatis viscera fuerint intenta, cordis aure pensate. Fecit Deus hominem, ut ita dixerim, mortaliter immortalem, videlicet ut si custodire vellet præceptum obedientiæ, in æternum viveret: si vero contemneret, mortis mox imperio subjaceret. Quid plura? Peccavit homo, diabolo suadente, & tota humani generis arbor venenata est in radice. Cecidit infelix pater per gulam, & universa ejus progenies rea facta est per naturam, dicente Apostolo: *Eramus natura filii iræ, sicut & ceteri*.

Joan. 6. Gen. 3. Ephes. 2.

Factus est itaque Adam fermentum, & universam corrupit multitudinem filiorum: quia dum ille pestifero serpentis veneno vitiatur, tota in illo humani generis massa corrumpitur. Unde irradiante jam novæ gratiæ splendore, per egregium nobis Prædicatorem dicitur: *Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio*. Sed pius, & misericors Deus noluit omnimodo perire creaturam suam, quam formaverat ad imaginem, & similitudinem suam. Ex omni itaque multitudine nationum unum sibi elegit, Israeliticum videlicet populum, cui & legem dedit, & sacrificia sibi diversorum animalium offerre præcepit. Sed lex illa, ut homo per eam perfecte salvaretur, nequaquam erat idonea. Sicut enim per Paulum dicitur: *Nihil ad perfectum adducit lex*. Quia enim rudis adhuc ille populus, superbus, & rigidus erat, ad portandum perfectæ legis jugum, cervicem cordis humiliare non poterat. De quo nimirum populo ad Moysen Dominus dicit: *Cerno, quod populus iste duræ cervicis sit*. Danda ergo illi fuerat hujusmodi lex, quæ nec omnino a divinis obsequiis liberum ire permitteret, nec tamen præcipiendo summa, & gravia deterreret. Sacrificia autem, quæ tunc offerebantur, ad emundationem carnis aliquatenus prodesse poterant, ad conferendum vero animabus

1. Cor. 5. Hebr. 7. Vetus lex ad salvandum hominem non erat idonea. Exod. 32.

mabus ſalutem ſufficere non valebant; dicente Apoſtolo: *Si enim ſanguis taurorum, aut vitulorum, aut cinis vitulæ aſperſus inquinatos ſanctificat, ad emundationem carnis; quanto magis ſanguis Chriſti, qui per Spiritum S. ſe obtulit immaculatum Deo, emundabit conſcientiam noſtram ad ſerviendum Deo viventi?* Cum enim ad emundationem carnis Sacrificia illa prodeſſe denutiat, purgationem animabus conferre nequaquam potuiſſe deſignat. Neque enim irrationalis creatura ad ſanctificandam rationalem eſſe poterat valida. Sed nec ipſi Sacerdotes ſanctificare populum poterant, quia & ipſi pro ſuis reatibus offerre hoſtias indigebant. Neque delictis obnoxii, delictorum valebant vincula ſolvere, vel peccatores peccatorem juſtificare.

Hebr. 9.

Sanguis Chriſti nos emundat ab operibus mortuis, id eſt, peccatis.

Neceſſe ergo erat, ut talis Sacerdos inveniretur, qui dum in aliis peccatorum ſordes ablueret, ipſe in ſe abluendum aliquid non ſentiret: & dum alieni reatus contagia tergeret, in ſemetipſo aliquam lepræ maculam non haberet. Sed hujuſmodi homo in humano genere inveniri non poterat, quia unuſquiſque cum Propheta hunc verſiculum veraciter decantabat: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in delictis peperit me mater mea*: & ſicut per Apoſtolum dicitur: *Omnes peccaverunt, & egent gloria Dei.*

Pſal. 50. *Rom. 3.*

Obſecro dilectiſſimi fratres mei, hanc veſtræ, immo noſtræ ſalutis hiſtoriam diligenter attendite, & humanæ reſtaurationis ordinem etiam in veſtris cordibus ordinate. Corda vigilent, oculi non dormitent. Cum igitur hujuſmodi homo in humano genere inveniri non poſſet, ne in peccato ſuo periret homo, Creator hominum de Beatiſſima Virgine carnem ſumens, ſine peccato factus eſt homo, ſine peccato conceptus in Virginis utero, ſine peccato eſt converſatus in mundo. Eja, fratres intendite, intendite, inquam, & ineffabile redemptionis noſtræ myſterium vigilanter audite. Ecce, jam Sacerdos, fratres, nulla ipſe habens peccata, & iccirco dignus, & potens ut ſacrificium offerens, aliena mundaret peccata. Ille videlicet, cui per Prophetam dicitur: *Tu es Sacerdos in æternum, ſecundum ordinem Melchiſedech.* Sed ſicut per Paulum dicitur: *Neceſſe eſt ſacerdotem aliquid habere quod offerat.* Verumtamen, ſicut ſuperius dictum eſt, impoſſibile erat ut brutorum carnes animalium ſanctificarent animas hominum, & irrationalis hoſtia ratione utentium ſufficeret abolere peccata. Unde ex perſona Filii ad Patrem per Pſalmiſtam dicitur: *Sacrificium, & oblationem noluiſti, holocauſta etiam pro delicto non poſtulaſti; tunc dixi: Ecce venio.* Oportebat ergo ut rationalis hoſtia fieret, quæ creaturam rationabilem expiaret. Sed peccator aliquis homo, ſicut indignus erat ut Sacrificium offerret, ſic etiam nihilominus ut ipſe Sacrificium fieret. Quid igitur Sacerdos noſter faceret? Quo ſe verteret? Quod redemptionis noſtræ conſilium inveniret? Unde Mediator Dei & hominum placationis hoſtiam ſumeret, qua pacem inter Deum, & hominem reformaret? Omnis quippe terrena creatura, ſi rationalis erat, peccati virus de primi Parentis radice contraxerat: ſi irrationalis, rationalem juſtificare non poterat.

Pſal. 109. *Hebr. 8.* *Pſal. 39.*

Quid ergo faceret Mediator pacis, & ipſe pax? Ipſe eſt enim pax noſtra, qui fecit utraque unum; & medium parietem maceriæ ſolvens, inimicitias in carne ſua, legem mandatorum decretis evacuans, ut duos conderet in ſemetipſo in unum novum hominem; faciens pacem, ut reconciliaret ambos in uno corpore Deo per Crucem, interficiens inimicitias in ſemetipſo, & veniens evangelizavit pacem his, qui longe, & pacem his qui prope. Quid, inquam, faceret? Conſiderate, fratres mei, diligenter, conſiderate ineffabilis viſcera pietatis, perpendite immenſum, & inæſtimabile pondus divinæ charitatis. Quia enim in rebus inveniri non poterat pretium noſtræ redemptionis, Redemptor noſter ſemetipſum obtulit Patri pro nobis hoſtiam in odorem ſuavitatis. Sic ipſe factus eſt Sacerdos, & ſacrificium; ipſe Redemptor & pretium. Unde recte per Paulum dicitur: *Talis enim decebat, ut nobis eſſet Pontifex, ſanctus, innocens, impollutus, ſegregatus, a peccatoribus, & excelſior cælis factus, qui non habet quotidie neceſſitatem, quemadmodum Sacerdotes, prius pro ſuis delictis hoſtias offerre, deinde pro populo. Hoc enim fecit ſemel ſe offerendo, Dominus noſter Jeſus Chriſtus.*

Ephes. 2.

Chriſtus Filius Dei Sacerdos, & ſacrificium Redemptor, & pretium.

Hebr. 7.

Audiſtis itaque nunc, dilectiſſimi, breviter reparationis noſtræ mirabile Sacramentum, audite etiam ſalutis noſtræ opportunum valde conſilium. Tradidit ſemetipſum pro nobis Chriſtus ad mortem, mortificemus & nos pro ejus amore omnem in nobis terrenæ concupiſcentiæ voluptatem. Quod enim ſubire Crucis patibulum voluit, viam nobis, qua redire valeamus ad patriam, ſtravit; ut qui voluptatibus delectati diſceſſimus, fletibus amaricati redeamus: & qui per illicita defluendo cecidimus, etiam a licitis noſmetipſos reſtingendo ſurgamus: & quos dejecerat elatio ſuperbiæ, erigat dejectio humilis vitæ. Unde & Paſtor Eccleſiæ clamat, dicens: *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut ſequamini veſtigia ejus*: Et Paulus: *Imitatores*, inquit, *Dei eſtote, & ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem, & hoſtiam Deo in odorem ſuavitatis.*

Iter ad cælum per pœnitentiam.

1. Petr. 2. *Ephes. 5.*

Deguſtemus ergo nunc, dilectiſſimi, cum Chriſto temporalem momentaneæ mortis amaritudinem, ut ad æternam poſtmodum Reſurrectionis ejus mereamur pervenire dulcedinem. Quod enim fecit pro nobis, hoc etiam fieri quærit a nobis, teſtante Propheta, qui ait: *Quid*, inquit, *retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini invocabo.* Pro noſtra etenim redemptione non aurum dedit, non argentum appendit, non pecuniam numeravit; ſed ſemetipſum tradidit, pretioſum ſui corporis ſanguinem fudit, propriam pro nobis animam poſuit. Unde & Petrus ait: *Non corruptibilibus auro, vel argento redempti eſtis de vana veſtra converſatione paternæ traditionis; ſed pretioſo ſanguine, quaſi Agni immaculati, & incontaminati Chriſti.*

Pſal. 115. *1. Petr.*

Expedit ergo, ut Redemptori ſuo ſemetipſum offerat, quicumque ad ejus conſortium pervenire feſtinat. Illius veſtigia imitetur in via, qui cum eo gaudere anhelat in patria. Illum ſibi ducem faciat

faciat in itinere, qui ei particeps esse desiderat in perventione. *Si enim compatimur, & conregnabimus: si commorimur, & convivemus.* Et iterum idem dicit Apostolus: *Si complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul & resurrectionis erimus.* Nemo se, fratres mei, inaniter seducat, nemo se vanæ spei securitate decipiat. Non enim possumus hic gaudere de sæculo, & illic regnare cum Christo. Ecce, intemerata, & gloriosa Virgo Maria, cujus hodie splendidissima Nativitate universa per orbem sancta illustratur Ecclesia, in lege præfigurata, in Patriarcharum, & Prophetarum oraculis prænuntiata, ab Angelo singulari honorificentiæ privilegio salutata, thronus Dei, solium divinitatis, palatium Regis æterni, gazophylacium thesauri, quo sumus de cruenti prædonis servitio comparati, nobis proponitur in exemplum. Hæc tam singularis, tam incomparabilis Virgo, si non sequeretur humilitatem Christi, numquam pertingeret ad celsitudinem Christi: si injuncta mandata contemneret, ad promissa præmia nullatenus perveniret. Nam dum, prædicante eo, quædam mulier extolleret vocem de turba, dicens: *Beatus venter, qui te portavit, & ubera quæ suxisti.* Respondit: *Quin immo beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.* Alibi etiam, cum quidam sibi, in templo propinquos secundum carnem adesse nuntiaret, dicens: *Ecce mater tua, & fratres tui foris stant, quærentes te.* Respondit: *Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei?* Et extendens manus in Discipulos suos dixit: *Ecce mater mea, & fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse meus frater, soror, & mater est.*

Rom. 8. *Rom. 6.* *Luc. 11.* *Matth. 12.*

Qui frangit propriam voluntatem Dei mater, & frater, & soror est.

Notate, fratres, notate dignitatem vestram, si adimplentes voluntatem Dei, frangitis voluntatem vestram. Ecce, Beata, & venerabilis Virgo Maria secundum carnem quidem Mater Christi fuit, frater non fuit, soror non fuit. Et quicumque aliquid horum alicui secundum carnalis jura propinquitatis extiterit, aliud sibi esse omnino non valebit; ut nimirum si mater fuerit, frater, vel soror esse non possit; si vero frater, vel soror extiterit, mater non sit. Nos autem hæc simul omnia Christo per Spiritum sumus, si voluntatem Christi, quæ illi semper cum Patre communis est, adimplere satagimus. Sed quod natum est ex carne, caro est; & quod natum est ex spiritu, spiritus est: quia Deus Spiritus est. Ex illa ergo parte, qua Redemptor noster Deus est, propinqui sibi tam multipliciter sumus, quantum illi Beata Virgo, ex qua nasci dignatus est, secundum carnem esse non potuit. Proprium, & singulare fuit illi Beatissimæ Virgini Christum in vulva concipere; commune vero, & universale est omnibus Electis in cordis eum devotione portare. Felix illa, & nimium beata Femina, quæ illum novem mensibus gestavit in ventre; felices etiam nos, si illum assidue portare studeamus in mente. Mirabilius quidem fuit Christum concipi in vulva carnis; sed non est inferius si deferatur in ergastulo pectoris. Unde & per Joannem testatur, dicens: *Ego sto ad ostium, & pulso; si quis aperuerit mihi, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum.*

Joan. 3. *Apoc. 3.*

Christus bonis hominum operibus pascitur.

Notandum vero, quia prius se cœnaturum narrat, deinde cœnam daturum grata vice pronuntiat. Quia de cujus nunc bonis operibus pascitur, cum eo simul postmodum in æterni convivii dapibus epulatur. Hinc etiam, dilectissimi, considerandum est, quanta sit dignitas nostra, quantaque nobis sit proportio cum Maria. Concepit Maria Christum in vulva carnis, deferimus & nos in visceribus mentis. Reficiebat Maria Christum, cum teneris labris lac exprimeret uberum; reficimus & nos variis bonorum deliciis operum.

Deus in hoc sæculo electos suos semper deprimi sinit.

Libet autem nunc, dilectissimi, pro ædificatione nostra in regula divinæ justitiæ parumper radios mentis infigere: & qualiter omnipotens Deus electos suos deprimi temporaliter sinat, quos extollere in æternum decreverit, indagare. Ut enim nunc de ceteris sileam, hæc eadem beatissima Virgo, cujus hodiernam Nativitatem debitis veneramur obsequiis, ante constitutionem mundi in consilio æternæ sapientiæ electa, & præelecta, licet de regali fuerit stirpe progenita, nulla tamen humanæ dignitatis altitudine floruit, nullis rerum temporalium divitiis abundavit. Præsepium quippe parturientis indicat, quia diversorium, in quo pareret, non habebat. Solent autem homines, nascentibus pueris, futuri successus læta promittere, & ex eorum auspiciis prospera matribus nuntiare. Beata vero Maria, cum Filium ad templum deferret, & hunc Simeon in ulnis acciperet, audivit: *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Ac si aperte diceret: Dum Filius tuus senserit passionem Crucis in corpore, te etiam transfiget gladius compassionis in mente.

Luc. 2. *Ibidem.*

Studeamus & nos, dilectissimi, sæculi hujus blandimenta despicere, rerum terrenarum affluentiam devitare, carnis incentiva reprimere, Crucem Christi assidue in mente portare; quatenus dum nunc anima nostra gladio Mariæ transfigitur, cum ipsa postmodum de æternæ felicitatis dulcedine satietur. Quod ipse præstare dignetur, qui ex Patre ante sæcula genitus, ex ipsa nasci dignatus est in fine sæculorum. Amen.

HOMILIA XLVI.

VIII. Sept.

In Nativitate Beatissimæ Virginis Mariæ.

Initium Sancti Evangelii secundum Matthæum.

Liber generationis Jesu Christi Filii David. Filii Abraham. Abraham genuit Isaac, Isaac autem genuit Jacob, Jacob autem genuit Judam, & fratres ejus. Et reliqua. Matth. 1.

AUDISTIS, fratres charissimi, Dominicæ Incarnationis ineffabile Sacramentum: audistis in genealogia Beatissimæ Genitricis Dei, reparationis mysterium: audistis, quia Creator Angelorum dignatus est propagari de stirpe mortalium: audistis, quia Proavos habere est dignatus in terris, qui fons, & origo omnium rerum jura gubernat in cælis. Ait enim Beatus

Matth. 1. Evangelista: *Liber generationis Jesu Christi filii David, filii Abraham.*

Cur Dominus specialiter dicitur filius Abraham, & David.

Sed quærendum hic videtur, cur tot Patrum numerosa series intermittitur, ut horum solummodo duorum, David scilicet, & Abraham Redemptor noster filius esse dicatur? Cur enim filius David, & mox filius Abraham; & non potius filius Jesse, vel filius Obeth, vel ceterorum deinceps in medio positorum?

Sed hæc quæstio facile solvitur, si facta divinitus utrisque promissio recensetur. Abrahæ quippe divina voce dictum est: *In semine tuo benedicentur omnes tribus terræ.* (Gen. 22.) Quod exponens Apostolus, ait: *Non dixit in seminibus, quasi in multis; sed in semine tuo uno, quod est Christus.* (Galat. 3.) Quia enim Abraham adhuc in præputio positus credidit, pater Gentium: quia vero postmodum signum Circumcisionis accepit, pater esse meruit Judæorum. Et quia de ejus stirpe ille prodiit, per quem benedictio redditur olim maledictæ terræ; iccirco in semine ejus benedicuntur omnes tribus terræ. David vero dictum est: *De fructu ventris tui ponam super sedem meam.* (Psal. 131.) Quia igitur his duobus specialiter est promissus, non immerito utriusque præcipue filius esse dicitur Christus.

Cur in genealogia Salvatoris David Abrahæ præponatur.

Sed & illud inquirendum est, cur David Abrahæ in Christi generatione præponitur, cum Abraham multo ante eum tempore fuisse non dubitetur?

Sed, si modum factæ ad utrumque promissionis studiose perpendimus, non sine causa David fuisse præpositum invenimus. Quod enim Abrahæ semel legitur fuisse promissum, hoc David frequenti est pollicitatione firmatum. Abrahæ enim solummodo dictum est: *In semine tuo benedicentur omnes Gentes.* David vero Christi Pater dici speciali quodammodo privilegio meruit, qui plures de eo promissiones accepit: sicut est illud in Psalmo: *De fructu ventris tui ponam super sedem meam.* (Psal. 88.) Et iterum: *Semel juravi in sancto meo, si David mentiar, semen ejus in æternum manebit.* Et in libro Regum, Nathan Propheta in Spiritu sancto ad David loquitur, dicens: *Cum dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum, quod egredietur de lumbis tuis: & ipse erit mihi in filium, & ego ero ei in patrem.* (2. Reg. 7.) Jure ergo David Abrahæ in Christi generatione præfertur, cui multiplicior, ac per hoc omnino immobilis promissio prærogatur.

Cur in Christi genealogia reprehensibiles solummodo mulieres positæ.

Illud vero quosdam movere non irrationabiliter potest, cur sanctus Evangelista reprehensibiles solummodo mulieres in Christi genealogia interponere studuit: sanctas vero, & absque ulla contradictione laudabiles, silentio præterivit?

Sed hoc iccirco factum est, ut dum Redemptor noster de peccatoribus natus esse describitur, pro peccatoribus de cælo ad terram descendisse credatur. Descendit quippe ut peccata nostra ipse portaret; ascendit vero, ut divinitatis suæ nos participes faceret; sicut per Apostolum dicitur: *Qui mortuus est propter peccata nostra, & resurrexit propter justificationem nostram.* (Rom. 4.) Hinc est enim, quod Matthæus descendendo per Salomonem, cujus matrem concupiscendo David peccavit quadraginta generationes enumerat; cum Lucas ascendendo per Nathan, per cujus nominis Prophetam peccatum David Dominus expiavit, septuaginta, & septem generationes describat. Per Matthæum quippe signatur, quia iccirco Dei Filius ad nos peccatores descendit, ut mortalitatis nostræ particeps fieret; per Lucam vero innuitur, quia iccirco post Resurrectionem ad Patrem ascendit, ut nos divinitatis suæ consortes efficeret. Sicut per egregium Prædicatorem dicitur: *Quod autem ascendit, quid est, nisi quia descendit primum in inferiores partes terræ? Qui descendit ipse est, & qui ascendit super omnes cælos, ut adimpleret omnia.* (Ephes. 4.) Per numerum namque, quem Matthæus ordinat, susceptio nostræ mortalitatis; per illum vero, quem Lucas posuit, humanæ exprimitur abolitio pravitatis. Quadragenarius enim a quaternario, & denario nascitur: ipse quoque denarius a quaternario derivatur. Unus namque, & duo, & tres, & quatuor, auctis semper monadibus, in denarium crescunt.

Per quadragenarium ergo numerum hoc præsens sæculum designatur, quia & annus iste, quem temporaliter ducimus, per quatuor tempora volvitur: & mundus, in quo vivimus, quatuor hinc inde partibus terminatur. Hoc denique Moyses prævidit, hoc Elias intellexit: Uterque enim quadraginta diebus continuis jejunavit. (Exod. 34. 3. Reg. 19.) Redemptor etiam noster hoc idem jejunium diebus totidem consecravit. Hinc est, quod filii Israel, qui per desertum laborem tanti itineris pertulerunt, post quadraginta annos terram repromissionis intrarunt. (Exod. 16. &c. Deut. 29.) Nos denique fratres, nos filii Israel sumus, qui prius laborem hujus ærumnosæ vitæ perferimus, & sic demum terram repromissionis, id est, stabilitatem Regni cælestis intramus. Hinc est etiam, quod Jonas, qui ex divina jussione ad Niniven mittitur, imminere sibi post quadraginta dies excidium comminatur. (Jonæ 3.) *Adhuc*, inquit, *quadraginta dies, & Ninive subvertetur.* Quod, quia tunc non legitur historialiter factum, exspectatur adhuc spiritualiter adimplendum. Per Niniven quippe mundus iste designatur, per quadraginta ergo dies, omnis status vitæ præsentis innuitur. Post quadraginta ergo dies Ninive subvertetur, quia post hujus mortalis vitæ decursum, completo videlicet Electorum numero, mundus iste destruetur. Per septuagenarium vero numerum, quem Lucas posuit, remissio peccatorum exprimitur. Sicut ipse Dominus in Evangelio testatur. Cum enim Petrus interrogaret, dicens: *Domine quoties peccaverit in me frater meus, & dimittam ei? usque septies?* Respondit: *Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies.* (Matth. 18.) Congrue autem per septuagenarium numerum peccatorum remissio designatur, qui ab undenario, & septenario nascitur. Undecim namque si septies multiplicentur, septuaginta, & septem numerum faciunt. Denarius autem numerus perfectus esse dignoscitur, per quem & Decalogus designatur. Sed si denarius est perfectus, restat necessario ut undenarius sit imperfectus.

Peccatum quid.

Quid est autem peccatum, nisi transgressio legis? Si ergo per denarium lex intelligitur, recte per undenarium legis transgressio figuratur.

Septenario vero numero tota sæculi hujus universitas continetur, quia septem diebus omnis decursus vitæ præsentis evolvitur. Per undenarium ergo septies multiplicatum cuncta nostra peccata ad septuagesimum septimum deducuntur numerum, in quo vere omnium fit remissio peccatorum. Unde eleganter a Christi Baptismo hæc secundum Lucam series inchoatur, & in Dei Patris persona finitur. In Baptismo enim Christi omnium nobis peccatorum remissio provenit per Spiritum sanctum, qui super baptizatum Dominum in specie columbæ descendit. Sic, sic per Christum redempti, & per Spiritus sancti gratiam abluti, reconciliamur Deo Patri. Quos utriusque Evangelistæ sensus B. Paulus una sententia comprehendit, dicens: *Misit Deus Filium suum in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnavit peccatum in carne*. Cum enim dicit: *Misit Deus Filium suum in similitudinem carnis peccati*, peccatorum nostrorum susceptionem manifeste declarat: quam ostendit Matthæus, cum descendendo quadraginta generationes enumerat. Cum vero sequitur: *Et de peccato damnavit peccatum in carne*, expiationem omnium nostrorum criminum indicat: quam Lucas exprimit, cum ascendendo septuaginta septem generationes describit.

Luc. 3. Matt. 3. Rom. 9.

Plurima quidem dilectionis vestræ, fratres charissimi, de lectione Evangelica, quæ multis mysteriorum Sacramentis est gravida, possemus exponere: sed eam iccirco succincte transcurrimus, ne ea, quæ a Majoribus nostris de ea latius dicta sunt, superfluo repetere videamur. Illud autem unum in ea non tam libet exponere, quam mirari, quia persona Redemptoris nostri sic in fine hujus propaginis ponitur, ac si hamus in extremitate lineæ subnectatur: sic ordinatæ additur genealogiæ, sicut hamus productæ inseritur lineæ. Cum enim dicitur: *Abraham genuit Isaac, Isaac autem genuit Jacob*, & ceteri Progenitores bis numerantur, quasi litium litio inseritur, ut una ex pluribus in longum linea producatur. Cum vero subjungitur: *Jacob autem genuit Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus*; non jam directim, sed quasi ex obliquo hamus apponitur: qui antiqui illius Leviathan faucibus infigatur. Hinc est, quod ad Beatum Job Dominus loquitur dicens: *Numquid capies Leviathan hamo?* Per Leviathan quippe, qui additamentum eorum dicitur, cetus ille devorator humani generis designatur, qui dum se divinitatem homini addere sponpondit, immortalitatem sustulit: qui prævaricationis quoque culpam, quam primo homini propinavit, dum se sequentibus pessima persuasione multiplicat, pœnas eis sine cessatione coacervat. In hamo autem esca ostenditur, aculeus occultatur.

Job. 40. Gen. 3.

Hunc ergo Pater omnipotens hamo cepit, quia ad mortem illius unigenitum Filium incarnatum misit, in quo & caro passibilis videri posset, & divinitas impassibilis videri non posset. Cumque in eo serpens iste per manus persequentium escam corporis momordit, divinitatis illum aculeus perforavit. Prius vero eum in miraculis Deum cognoverat, sed de cognitione ad dubitationem cecidit, quando hunc passibilem vidit. Quasi hamus ergo fauces deglutientis tenuit, dum in illo esca carnis apparuit, quam devorator appeteret: & divinitas passionis tempore latuit, quæ necaret. In hamo ejus incarnationis captus est, quia dum in illo appetiit escam corporis, transfixus est aculeo divinitatis. Ibi quippe inerat humanitas, quæ ad se devoratorem duceret: ibi divinitas, quæ perforaret; ibi aperta infirmitas, quæ provocaret; ibi occulta virtus, quæ raptoris fauces transfigeret. In hamo igitur captus est, quia inde interiit, unde momordit: & quos jure tenebat mortales, perdidit: quia eum, in quos jus non habuit mortis, appetere in morte præsumpsit.

Hinc, fratres, hinc, rogo, perpendite, quibus laudibus digna sit Beata, & gloriosa Virgo Maria, quæ illum nobis de castissimis suis visceribus genuit, qui nos de tam profundo gutture avidissimi draconis eripuit. Ad ejus namque digne efferenda præconia non rhetoricorum diserta facundia, non dialecticorum subtilia argumenta, non acutissima philosophorum apta reperiuntur ingenia. Et quid mirum, si hæc ineffabilis Virgo in suis laudibus modum humanæ vocis exsuperat, cum & ipsam generis humani naturam excellentium meritorum dignitate transcendat? Non denique excellentissimus ille Patriarcharum chorus, non providus Prophetarum numerus, non judex Apostolorum senatus, non Martyrum victor exercitus, non aliquis antiquorum, non quisquam sequentium Patrum, huic Beatissimæ Virgini poterit comparari. Quid enim sanctitatis, quid justitiæ, quid religionis, quid perfectionis, singulari huic Virgini deesse potuit, quæ totius divinæ gratiæ charismate plena fuit? Sic namque ab Angelo, dum salutaretur, audivit: *Ave gratia plena, Dominus tecum*. Quod, rogo, vitium, in ejus mente, vel corpore vindicare sibi potuit locum: quæ ad instar cæli, plenitudinis totius divinitatis meruit esse sacrarium? *In Christo* enim, sicut per Paulum dicitur; *habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter*. Nec mirum, si cunctorum merita transcendat mortalium, quæ & ipsa superexcedit celsitudinem Angelorum.

Nemo potest pro dignitate laudare matrem Dei.

Coloss. 3.

Per hanc enim Beatissimam Virginem, non solum amissa olim vita hominibus redditur; sed etiam beatitudo Angelicæ sublimitatis augetur; quia dum domo ad superna reducitur, illorum numerus, qui diminutus fuerat, reparatur. Hoc nempe Angelorum multitudo illa signaverat, quæ pastoribus audientibus, in Redemptoris nostri Nativitate clamabat: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Cum enim prius dicitur: gloria esse Deo in excelsis: deinde additur *& in terra pax*; patenter ostenditur, quia ineffabilis intemeratæ Virginis partus non solum terris, sed & ipsis nihilominus generabat gaudium cælis. Hoc etiam illa beatorum puerorum indoles afferebat, qui, veniente ad passionem Domino, concordi voce cantabant: *Hosanna in excelsis*; *Benedictus, qui venit in nomine Domini*.

Per Mariam beatitudo Angelicæ dignitatis augetur.

Luc. 2.

Math. 21.

O mirabiliter fecunda virginitas, quæ novo, & inaudito miraculo, & mater dici possit, & virgo. Qui toto mundo non capitur, puellæ innuptæ membris infunditur. Sentiebat quidem pon-

pondera ventris, quæ pudorem non amiserat castitatis. Mirabatur partus insignia, quæ nulla noverat viri contagia. Erat spes in partu, cum non fuisset voluptas in coitu. Immensum concepit, æternum genuit, genitum ante sæcula parturivit. Qui sibi & munus fecunditatis attulit conceptus, & decus virginitatis non abstulit natus. Qui antequam nasceretur, talem creavit eam, ut ipse digne nasci potuisset ex ea, de qua propheta David multo ante prædixerat: *Mater Sion dicet, homo, & homo factus est ex ea, & ipse fundavit eam Altissimus.* Creatus est ex ea, quam creavit; portatus est manibus, quas formavit: suxit ubera, quæ replevit: puellæ confovebatur in gremio, quem vastissima cæli non recipit latitudo: puerilibus fasciis cingebatur, qui immensitatem orbis terræ pugillo complectitur: Matris parebat arbitrio, qui omnium rerum jura suo gubernabat imperio: vagiebat in cunabulis, qui Angelorum gaudium erat in cælis: vilibus tegebatur crepundiis, qui Electos suos stola induit immortalitatis: imperabat illi puella, cui cuncta obtemperant, & obediunt elementa. Sic namque in Evangelio scriptum est: *Quia venit cum parentibus Nazareth, & erat subditus illis.*

Psal. 86.

Luc. 2.

Merito itaque Beata Maria dicitur parens parientis, oriens orientis, fons fontis vivi, origo principii: quia ille ex ea prodiit per materiam carnis, qui caput est, & initium omnium rerum per essentiam Deitatis. Hæc est denique porta illa, de qua Ezechiel testatur, dicens: *Converti me*, inquit, *ad viam portæ Sanctuarii exterioris, quæ respiciebat ad orientem, & hæc erat clausa.* Et dixit Dominus ad me: *Porta hæc, quam vides, clausa erit, & non aperietur, & vir non transibit per eam, & semper erit clausa.* Vere semper clausa, quia semper incorrupta. Incorrupta ante partum, incorrupta post partum: concipiens virum, nesciens virum: sicut per Hieremiam dicitur: *Faciet Dominus novum super terram, & ecce mulier circumdabit virum.*

Ezech. 44. Sancta Maria Ezechielis porta.

Hier. 31.

Gaudeamus itaque, dilectissimi, & exultemus in nativitate Beatissimæ Dei Genitricis Mariæ, quæ novum mundo nuntiavit gaudium, & totius extitit humanæ salutis exordium. Exultemus, inquam, & sicut gaudere solemus in nativitate Christi, ita etiam nihilominus gaudeamus in nativitate Matris Christi. Hodie nata est Regina mundi, fenestra cæli, janua paradisi, tabernaculum Dei, stella maris, scala cælestis, per quam supernus Rex humiliatus ad ima descendit; & homo, qui prostratus jacebat, ad superna exaltatus ascendit. Hodie apparuit stella mundo, per quam Sol justitiæ illuxit mundo. Illa videlicet, de qua per Prophetam dicitur: *Orietur stella ex Jacob, & exurget homo de Israel.* Hodie nata est splendidissima illa Virgo, ex qua processit speciosus forma præ filiis hominum tamquam sponsus de thalamo suo. Hodie prodiit ex utero matris, quæ templum fieri meruit divinitatis. Hodie impleta est prophetia illa, quam eximius prophetarum Esaias quasi præco factus ad adventum Reginæ mundi, magna voce clamabat, dicens: *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet.* Et bene hæc incomparabilis virgo Virga dicitur, quæ & per intentionem desiderii ad superna emicuit, & per sinceritatem boni operis distortæ nodositatis vitium non incurrit. De qua virga Redemptor noster quasi flos ascendit, qui Martyribus, & Confessoribus suis totius orbis campos velut rosis, & liliis decoravit. Singularis namque flos sanctæ Ecclesiæ ipse est, sicut de semetipso in Canticis canticorum loquitur, dicens: *Ego flos campi, & lilium convallium.* Hoc lilium non in montibus, sed in convallibus nascitur; quia superbis Deus resistens, in humilium cordibus invenitur. Lilium vocatur Christus, lilium dicitur & Mater Christi: sicut in eodem Cantico subinfertur: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Sicut lilium inter spinas, sic Beatissima Virgo Maria enituit inter filias: quæ de spinosa propagine Judæorum nata, candescebat munditia Virgineæ castitatis in corpore, flammescebat autem ardore geminæ charitatis in mente, flagrabat passim odore boni operis, tendebat ad sublimia intentione continua cordis.

Num. 24.

Psal. 44.

Esa. 11. S. Maria dicitur virga Jesse.

Cant. 2.

Ibidem. Item lilium inter spinas.

Nonnulli autem, dum plus sapere; quam oporteat sapere, gestiunt, quis pater, vel quæ mater Beatæ Mariæ fuerit, studio superfluæ curiositatis inquirunt. Sed aliquis lector nimis inutiliter quærit, quod Evangelista narrare superfluum duxit. Si enim huic notitiæ utilitatem inesse cognosceret, nequaquam nobilis Historicus rem necessariam silentio præteriret. Sciendum vero est, hunc esse morem Scriptoribus sacri eloquii; ut sicut student semper silere, quod obest, sic etiam referre despiciunt, quod scire non prodest. Aliquando autem in sacra Scriptura certi causa mysterii aliquid prætermittitur, ut ipso quasi clamante silentio magnum aliquid sentiatur. Sicut est, quod Melchisedech in veteris narratione Historiæ, sine patre, sine matre, sine genealogia, per Moysen introducitur, ut videlicet Christus, qui est Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, per eum significetur, de quo Propheta dicit: *Generationem* enim *ejus quis enarrabit?* In generatione autem Christi illæ ordinari personæ merito debuerunt, per quas ad Joseph descensio fieret, non ad Mariam, quæ de una cum ipso Tribu fuerat, declinaret. Consuetudo quippe fuerat Veterum, ut in genealogia virorum vix aliquando nomina ponerent feminarum. Si vero mulierum genus voluissent describere, per mulieres illud curabant aliquando propagare. Attestatur nostræ assertioni Lucas Evangelista, qui Zachariam patrem Joannis per virile genus ostendere, Elisabeth vero per sexum curavit muliebrem designare. *Fuit*, inquit, *in diebus Herodis Regis Judææ, Sacerdos quidam, nomine Zacharias, de vice Abia, & uxor illi de filiabus Aaron.* Ut nimirum congrue vir a viris, femina propagari videretur a feminis.

Hebr. 7. Psal. 109.

Psal. 53.

Luc. 1.

Matthæus igitur, qui viri proposuerat genus describere, illius scilicet, de quo per Prophetam dicitur: *Ecce vir oriens nomen ejus*; erudite per Joseph descendere voluit: Mariæ vero parentes ponere superfluum judicavit.

Zach. 6.

Qui ergo parentum Mariæ notitiam habere desiderat, de semine eam Abrahæ, de Tribu Juda, de Regia stirpe David, descendisse cognoscat.

No-

Noverit quoque eam cum ſacerdotali Aaron genere cognationis habuiſſe propinquitatem. Unde ei per Angelum dicitur: *Et ecce Eliſabeth cognata tua; & ipſa concepit filium in ſenectute ſua.* Et jure Redemptor noſter de ſacerdotali, ſimul & regia generatione carnem ſuſcipere voluit, qui Rex ante ſæcula exiſtens, utpote verus ſacerdos, ſemetipſum Patri pro nobis ſuavitatis hoſtiam immolavit. Nam & Rex David cum panes propoſitionis, quos non licebat niſi ſolis edere Sacerdotibus, manducavit, in una eademque perſona Jeſu Chriſti Domini noſtri utrumque futurum, ideſt, Regnum, & Sacerdotium, figuravit. Nec ſolum mediator Dei, & hominum, homo Chriſtus, Rex, & Sacerdos congrue dicitur, ſed & quicumque illi perfecto amore conjungitur, utriuſque dignitatis vocabulum promeretur. Unde & per Petrum dicitur: *Vos eſtis genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis.* Et in Apocalypſi Joannis: *Dignus es Domine Deus, accipere librum, & aperire ſignacula ejus; quoniam occiſus es, & redemiſti nos Deo in ſanguine tuo ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione, & feciſti nos Deo noſtro regnum, ſacerdotes, & regnabunt ſuper terram.* Reges enim per Chriſti gratiam ſumus, quia Crucis vexillum in fronte portamus. Sacerdotes autem jure dicimur, quia ſancti Spiritus oleo, & Chriſmatis unctione linimur.

Luc. 1. 1. Reg. 21. Elucidandus locus ex doctrina S. Thomæ. 1 Pet. 2. Apoc. 5.

Inter cuncta autem hujus venerandæ ſolemnitatis inſignia, fratres chariſſimi, illud etiam non ſine profundi cauſa myſterii contigiſſe creditur; ut Mater Domini ſub ipſo pene vindemiarum tempore naſceretur. Nunc quippe vinearum palmites proventu onuſti fructuum ad ima defluunt: nunc uvarum botri gravida maturitate turgeſcunt: nunc agricolarum ſpes, quæ toto anni circulo ſuſpenſa fuerat, uberes tranſacti laboris ſe carpere fructus exultat: nunc arbores ſaporifera fructuum ſuavitate redolent, & poma, quæ acerbitate ſua hominum guſtus exaſperaverant, grata maturitate demulcent. Sed per hæc, quæ exterius cernimus, reflectere oculos ad interiora debemus. Vinea quippe Synagoga erat, quæ Legis, & Prophetarum dicta, quaſi plantaria ad proferendos fructus acceperat. Unde & per Prophetam dicitur: *Vinea autem Sabaoth, domus Iſrael eſt.* Et Pſalmiſta, *Vineam*, inquit, *ex Ægypto tranſtuliſti.* Sicut autem vinearum fructus toto anno exſpectatur, in ſolo vero Autumno colligitur; ſic nimirum, ſic Redemptor noſter, quem Lex præſignaverat, quem Prophetæ prædixerant, quem Sancti omnes ab Adam uſque ad tranſactam quintam ætatem ſummo deſiderio exſpectaverant, in ſolo Mariæ tempore venit: & tunc quaſi vinum ex ſpiritualibus uvis expreſſit, quia latentes * ſuſtemphia litteræ myſticos intellectus aperuit. Unde & per Apoſtolum dicitur: *Cum autem venit plenitudo temporis, miſit Deus Filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege.*

Eſa. 5. Pſal. 79. Galat. 4.

O quanti hanc vindemiam aridis mentium faucibus ſitiebant, quanti ad muſtum Evangelicæ gratiæ pertingere inenarrabili deſiderio flagitabant. Unde & Diſcipulis Veritas dicit: *Amen dico vobis quod multi Prophetæ, & Reges voluerunt videre, quæ vos videtis, & non viderunt, & audire, quæ auditis, & non audierunt.* De hac vinea Sponſus in Canticis canticorum loquitur, dicens: *Deſcendi ad hortum nucum, ut viderem poma convallium, & inſpicerem ſi floruiſſet vinea, & germinaſſent mala punica.* Malum quippe punicum amara quidem cortice tegitur, ſed dulcis in ejus granulis ſuavitas occultatur. Sunt autem nonnulli, qui dum per afflictionis amaritudinem Crucem Chriſti aſſidue patiuntur in corpore, per amoris deſiderium dulcedine contemplationis intimæ reficiuntur in mente. Mala ergo punica Sponſi vinea germinat, quia tales parere ſancta Eccleſia numquam ceſſat. De hac eadem vinea in eiſdem Canticis Sponſa ad Sponſum loquitur, dicens: *Mane ſurgamus ad vineam, videamus ſi floruit vinea, ſi flores fructus parturiunt; ſi floruerunt mala punica.* Hujus vineæ ille vindemiator extitit, qui in torculari paſſionis ſuæ preſſus, myſticos nobis divini eloquii ſenſus aperuit, & vinum nobis Evangelicæ gratiæ propinavit. De quo videlicet vino in eiſdem Canticis Sponſæ voce ad Sponſum iterum dicitur: *Guttur tuum ſicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad potandum.*

Luc. 10. Cant. 6. Cant. 7. Ibidem.

Hunc vindemiatorem cruentum per Crucem paſſionis ſanguine longe ante Eſaias proſpexerat, cum prophetico plenus ſpiritu, ſub interrogatione clamabat: *Quis eſt iſte, qui venit de Edom tinctis veſtibus de Boſra?* Et paulo poſt: *Quare ergo rubrum eſt indumentum tuum, & veſtimentum tuum ſicut calcantium in torculari?* Indumentum quippe Chriſti nihil eſt aliud, niſi corpus quod ſumpſit ex Domina & Virgine Maria. Nec tamen aliud eſt veſtimentum ejus, atque illud ipſe. Nam noſtrum quoque veſtimentum caro dicitur, ſed tamen ipſi nos ſumus caro, qua veſtimur. De hoc veſtimento per Joannem dicitur: *Habebat in veſtimento, & in femore ſuo ſcriptum, Rex regum, & Dominus dominantium.* Per femur quippe propagatio carnis fit. Qui ergo per propaginem generis humani in mundum hunc venit ex Virgine, & per incarnationis ſuæ myſterium, quia Rex eſſet, & Dominus, cunctis Gentibus indicavit, in veſtimento, & in femore ſcriptum habuit, Rex regum, & Dominus dominantium. Unde enim mundo innotuit, ibi ſcientiam ſuæ majeſtatis inſcripſit. Hoc autem indumentum rubrum Prophetæ apparuit, quia Redemptor noſter proprium pro redemptione noſtra ſanguinem fudit. Cui ipſe reſpondit: *Torcular calcavi ſolus, & de Gentibus non eſt vir mecum.* Solus enim torcular, in quo calcatus eſt, calcavit; quia ſua potentia eam, quam ſuſtinuit, paſſionem vicit. Nam qui uſque ad mortem Crucis patibulum pertulit, de morte ipſa cum gloria reſurrexit. Bene autem dicitur, *& de gentibus non eſt vir mecum*: quia ii, pro quibus pati venerat, paſſionis ejus eſſe participes debebant. Qui pro eo, quod necdum crediderant, de ipſis in Reſurrectione conqueritur, quorum vita in ejus morte quærebatur. Ipſe etiam vitis dicitur, ſicut per ſemetipſum in Evangelio teſtatur: *Ego*, inquit, *ſum vitis vera, & Pater meus agricola eſt.*

Eſai. 63. Apoc. 19. Eſai. 63. Joan. 15.

Hæc denique ſacratiſſima vitis totum per orbem

bem sarmenta tetendit, quia ubique dilatata fructificans, quasi tot palmites misit, quot intra sanctam Ecclesiam sanctos per gratiam suæ vocationis elegit. Unde idem quoque inculcando subjungit: *Ego sum*, inquit, *vitis*, *vos autem palmites: qui manet in me*, *& ego in eo*, *hic fert fructum multum*. Hunc eumdem mediatorem Dei, & hominum hominem Christum Jesum, botrus ille signaverat, quem de terra repromissionis exploratores in falanga ad filios Israel deferebant. Duobus autem portitoribus hinc inde suppositis, altero videlicet præcedente, altero subsequente, botrus in medio ferebatur, quia Redemptor noster, dum a Patribus veteris Testamenti venturus esse prædicitur, a novi vero Prædicatoribus jam venisse nuntiatur, quasi Botrus in falanga defertur, ut ad capessendam supernæ repromissionis terram mens fidelium accendatur. Falanga quippe delata humeris portitorum, divina Lex est imposita cervicibus hominum. Cujus partes Botrus ille medius continuavit, quia Salvator noster, qui fecit utraque unum, cum Evangelica doctrina Legis, & Prophetarum mandata conjunxit. Sed qui præcedebat, quod humeris portabat, oculis non videbat; qui autem sequebatur, onus suum semper intuebatur. Per illum ergo, qui præcedebat, populus Judæorum; per illum vero, qui sequebatur, non incongrue designatur multitudo Gentium. Ille enim per sacræ Scripturæ paginas quasi in humeris Christum portavit; sed quia præsentem in carne, impediente infidelitatis suæ caligine, non cognovit, dorsum ei quodammodo in faciem misit. Iste vero, qui sequitur, aspicit; quia Gentilis populus Redemptorem suum, in quem fideliter credit, manifeste cognoscit.

Ibidem. *Num. 13.*

Potest etiam per repromissionis terram non incongrue ipsum Beatissimæ Dei Genitricis corpus intelligi, ex quo Redemptor noster velut singularis Botrus voluit humanitus germinari. Juxta illud, quod scriptum est: *Veritas de terra orta est*. Et bene caro Beatissimæ Virginis terra repromissionis est dicta, quæ longe ante paritura Salvatorem mundi a Prophetis multifariam est promissa. Quæ vere lac, & mel manavit; dum Deum, & hominem intemerata virginitate profudit. Unde & per Esaiam dicitur: *Ecce Virgo in utero concipiet*, *& pariet Filium*, *& vocabitur nomen ejus Emmanuel*, *butyrum*, *& mel comedet*, *ut sciat reprobare malum*, *& eligere bonum*. Merito ergo Beata Virgo Maria sub ipso vindemiarum tempore nascitur, ut jam novæ gratiæ multum sic ex variis sacræ Scripturæ sententiis, velut ex diversis uvarum folliculis exprimatur. Merito autumnali tempore nascitur, ut jam, velut in Autumno totius sæculi fructus spiritualium arborum comedatur. In plenitudine temporis venit, quæ gratia plena fuit: *Ave*, inquit Angelus, *gratia plena*, *Dominus tecum*, *benedicta tu in mulieribus*.

Psal. 84. *Esai. 7.* *Luc. 1.*

O dulce, o admirabile nuntium, o novum & inauditum Angelicæ salutationis obsequium. Plenam appellat gratia, quia ipse in eam descendebat, per quem omni mundo collata est gratia. *Dominus*, inquit, *tecum*: quia ille in te est, qui talem fecit te, ut & ipse fieret ex te. *Benedicta tu in mulieribus*. Per mulierem infusa est maledictio terræ, per mulierem redditur benedictio terræ. Per cujus manum potus mortis amaræ porrigitur, per eam quoque dulcis vitæ poculum exhibetur. Largissimum benedictionis novæ fluentum totum detersit maledictionis antiquæ contagium. Sed quid ad hæc Maria? Numquid delato sibi cælitus nuntio, in immoderatæ se lætitiæ risum solvit? Numquid in superbiæ fastum cervicem mentis erexit? Numquid non antequam responderet; ipsum Angelicæ salutationis pondus librata mentis lance pensavit? Ait enim Evangelista: *Quæ cum audisset*, *turbata est in sermone ejus*, *& cogitabat qualis esset ista salutatio*. Ubi sunt illæ, quæ dicunt, ego sum virgo, ego sum virgo? Verbosæ, contentiosæ, suspectuosæ, superfluosæ, veste compositæ, moribus dissipatæ? Ego sum virgo: nescio enim virum, ignoro conjugium. O Virgo, quam felix esses, si quod habes in carne, servares in mente, custodires in actione. Quid enim prodest, solius carnis integritatem servare, & malignorum spirituum stupris mentis interiora corrumpere? Quid juvat virginem esse, & exigentibus actionum meritis, nequaquam ad virginalem præmium pervenire? Virgo carne non animo, virginitatis præmio non potitur. Aliud quippe est tentationum fortiter illecebris contraire, aliud eisdem blande irrepentibus, & si non corpore, mente tamen enerviter cedere.

Per Mariam benedictio redditur terræ. *Luc. 1.* *In Virgines superbas, & dissolutas.*

Non ergo cuiquam sufficit ad capessenda præmia solus pudor virgineus, nisi & aliis fuerit ditatus virtutibus. Joanni quippe in Apocalypsi per Angelum dicitur: *Hi sunt*, *qui cum mulieribus non sunt coinquinati*. *Virgines enim sunt*, *& sequuntur Agnum quocumque ierit*. Agnus enim noster, ille videlicet, qui tollit peccata mundi, charitatem habuit, quia pro salute hominum proprium sanguinem fudit. Gratia humilitatis emicuit, quia humiliavit semetipsum usque ad mortem, mortem autem Crucis. Patientiam servavit, quia cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur. Mundanæ dignitatis altitudinem sprevit, quia, sicut per Joannem dicitur, cum vellent illum Regem constituere, montis latibulum petiit. Inimicos dilexit, pro quibus & in Cruce positus exoravit, dicens: *Pater ignosce illis*, *quia nesciunt quid faciunt*. Ille itaque Agnum quocumque ierit, sequitur, qui non sola virginitate ejus vestigia, sed per omnes quoque virtutum semitas, in quantum prævalet, imitatur. Ille Agnum sequitur in perventionis requie, qui illum imitari studuit in itineris adversitate.

Apoc. 14. Joan. 1. Philip. 2. 1. Petr. 2. *Joan. 6.* *Luc. 23.*

Sed plerumque conversatione conjugatorum vita confunditur Virginum, cum & illi ultra habitum assumunt opera, & isti juxta ordinem proprium non excitant corda. Unde & per Prophetam dicitur: *Erubesce Sidon*, *ait mare*. Quasi enim per vocem maris ad verecundiam Sidon adducitur, quando per comparationem vitæ sæcularium, atque in hoc mundo fluctuantium, ejus qui munitus, & quasi stabilis cernitur, vita reprobatur. Sæpe enim nonnulli ad Dominum post carnis peccata redeuntes, tanto se ardentius in bonis operibus exhibent, quanto damnabiliores se de malis vident. Et sæpe quidam

Esai. 23.

quidam in carnis integritate perdurantes, dum minus ſe reſpiciunt habere, quod defleant, plene ſibi ſufficere vitæ ſuæ innocentiam putant, atque ad fervorem ſpiritus nullis ſe ardoris ſtimulis inflammant. Et fit plerumque Deo gratior amore ardens vita poſt culpam, quam ſecuritate torpens virginis innocentia. Unde & voce Judicis dicitur: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*. Et iterum: *Gaudium eſt Angelis Dei ſuper uno peccatore pœnitentiam agente, quam ſupra nonaginta novem juſtis, qui non indigent pœnitentia.*

Luc. 7. *Luc. 15.*

Illa ergo virginitas perfecta eſt, quæ reliquis virtutibus cingitur, quæ vera mentis humilitate conditur. Quæ non ſolum illibatam ſe ſervat in carne, ſe etiam pudicam cuſtodit in ore. Unde & Beata Virgo Maria, audito Angelicæ legationis myſterio, ſolitum modeſti ſilentii rigorem tenuit; & ſi ipſa enim intra ſe diſcutere non poſſet qualis eſſet illa ſalutatio, verbis tamen inquirere ſuperfluum deputavit. Sed mox tacendo audire meruit, quod interrogando inquirere non præſumpſit. Ait enim Angelus ei: *Ne timeas, Maria: inveniſti enim gratiam apud Dominum; Ecce concipies in utero, & paries Filium, & vocabis nomen ejus Jeſum*. Quod Propheta multo ante futurum prædixit, hoc præſens adeſſe eiſdem verbis Angelus nuntiavit. Dicit enim, ut præmiſſum eſt, Eſaias: *Ecce Virgo in utero concipiet; & pariet Filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel*. Illic Jeſus, qui Salvator dicitur; hic Emmanuel, qui nobiſcum Deus, interpretatur.

Virginitas perfecta quæ ſit. *Luc. 1.* *Eſai. 7.*

Qua lætitia, quo tripudio fratres mei, Mariæ mens repleta eſſe potuerat, quando hæc Prophetica, & Evangelica verba inter ſe invicem conferebat: *Maria* enim, inquit Evangeliſta, *conſervabat omnia verba hæc, conferens in corde ſuo*. In quanta ſe excellentia ſuper omne humanum genus ſublimiari conſpexerat, quæ ſe Creatoris ſui matrem fieri audiebat? Sed quæ tanto apud Deum faſtigio creſcere meruit, quanta ſe apud ſemetipſam humilitatis dejectione ſubſtravit? Ait enim: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum*. Dei Mater ab Angelo dicebatur, & ipſa ſe Ancillam Domini fatebatur. Et vere Mater, ſimul & Ancilla. Ancilla ſiquidem per communem conditionis humanæ naturam, Mater vero per ineffabilem divini muneris gratiam. Mater in eo quod genuit: Ancilla in eo, quod genita fuit. Necdum Evangelium ſcriptum erat, & jam Evangelica præcepta ſervabat. Præcipit enim Dominus: *Quanto major es, humilia te in omnibus*. Quid enim majus Matre Domini? Quid humilius Ancilla Domini? *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum*. Unde bene in canticis Canticorum hæc Sponſa, & Mater Domini, Sponſi ſui voce laudatur, cum dicitur: *Quæ aſcendit per deſertum ſicut virgula fumi, ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & univerſi pulveris pigmentarii?* Beata quippe Maria ſicut virgula fumi ex aromatibus aſcendit, quia ex vitæ ſuæ virtutibus in interni ſemper incenſi rectitudinem proficere ſtuduit: nec ſparſa per cogitationes defluxit, ſed ſeſe intra arcana cordis in rigoris virga conſtrinxit. Quæ

Luc. 2. S. Mariæ humilitas quanta fuerit. *Ibidem.* *Eccl. 23.* *Cant. 3.*

ea, quæ egit, dum recogitare ſemper, ac retractare non deſtitit, myrrham quidem, & thus habebat in opere, ſed pulverem in cogitatione. Et bene virgula fumi hæc dicitur quæ per virgam quoque Aaron myſtice figuratur. Illa enim amygdalinas nuces abſque ullo humore terreni ceſpitis protulit; iſta vero abſque ullo virili ſemine Dei Filium generavit. Ipſe quoque virgæ illius fructus, ſi ſtudioſe diſcutitur, aliquam cum Chriſto habere ſimilitudinem invenitur. Sicut enim amygdalina nux ex nucleo conſtat, oſſe, & cortice; ita Redemptor noſter ex divinitate conſtat, & anima, ſimul & carne.

Aaron virga ejuſque fructus, Chriſti, ac B. Virg. matris figura.

Quia vero abſque ullo virili ſemine de Virgine naſciturus erat, ipſe multo ante per Prophetam dixerat: *Ego autem ſum vermis, & non homo*. Sicut enim vermis ex ligno abſque alieno naſcitur ſemine; ita & Chriſtus abſque ulla carnis concupiſcentia de Beata natus eſt Virgine. Hinc eſt enim, quod per Prophetam alium dicitur: *Ecce Dominus aſcendet ſuper nubem levem*. Sol quippe cum nube tegitur, ab humanis viſibus occultatur. Sic nimirum, ſic Salvator noſter, ſumpta ex Virgine ſe carne veſtivit, in qua divinitas latens humano intuitu videri non potuit. Quæ nubes iccirco levis dicitur, quia Beatiſſima Virgo nullo viri ſemine gravida, ſola Sancti Spiritus gratia fecundatur. Quæ & dignitatem Genitricis obtinuit, & virginalem pudicitiam non amiſit. Quæ ſine contaminatione concepit, & ſine dolore Filium procreavit. Non ſecutus eſt dolor partum, quia non præceſſit libido conceptum. Dictum namque fuerat Evæ: *In dolore paries filium*. Quæ ſententia in aliis matribus viguit, in Maria vero modum ſui juris amiſit. In mulieribus fixa perſtitit, in virgine prævalere non potuit. Quæ enim Virgo permanſit concipiendo, dolorem ſentire non potuit patiendo. Ille quippe, qui ex ea ineffabiliter prodiit, clauſtrum virginalis pudicitiæ non corrupit. Virginem denique veniens, introivit, Virginem nihilominus exiens, dereliquit. Hæc enim eſt hortus concluſus, fons ſignatus, quæ & fructum fecunditatis edidit, & virginitatis meritum non imminuit.

Pſal. 21. *Eſai. 19.* Divinitas Salvatoris nubes carnis obtecta. *Gen. 3.* *Cant. 4.*

O mirabilis, o ſingulariter nobilis caro Beatiſſimæ Virginis; in qua muliebris natura mutatur, humana conditio non tenetur! Per coitum quidem eſt genita, ſed per efficaciam coitus non enixa. Edita communi naſcientium jure, edidit ſingularis gratiæ novitate. In humano denique genere ille nobilis dicitur, qui claris majorum titulis inſignitur; Beata vero Maria, licet de generoſa ſit Patrum ſtirpe progenita, ab illo tamen trahit excellentiſſimæ nobilitatis genus, qui de illa eſt novo naſcendi genere procreatus, & per clariſſimam ſobolem omnem humani ſtemmatis excedit nobilitatem. Clara proavorum titulis, ſed incomparabiliter clarior generoſitate prolis. Filia ſiquidem Regum; ſed Mater Regis Regum: *Glorioſa dicta ſunt de te, civitas Dei*. Sed quidquid de te a mortali homine dicitur, celſitudinis tuæ meritis non æquatur. Quam enim excellens gratia ſuper Angelos elevat, ad ejus digne efferenda præconia humana fragilitas non aſpirat. Rogamus te, Clementiſſima, ipſius pietatis, & miſericordiæ Mater; ut qui tuæ laudis inſignia fre-

S. Mariæ ſumma nobilitas. *Pſal. 86.*

frequentare gaudemus in terris, tuæ intercessionis auxilium habere mereamur in cælis; quatenus sicut per te Dei Filius dignatus est ad nostra descendere, ita & nos per te ad ejus valeamus consortium pervenire. Qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & gloriatur per infinita sæcula sæculorum. Amen.

XIV.

SERMO XLVII.

I. *De Exaltatione Sanctæ Crucis.*

De Virga Jesse devenimus ad Virgam Crucis, & principium redemptionis fine concludimus. Ex illa Jesus Christus Virgo virga virgine mirabiliter est generatus; in ista Martyr martyrum caput, & martyrii forma turpiter est appensus. Illa virga directionis, virga regni tui, ait illud familiare Spiritus sancti organum, quia nihil Virgine rectius, subtilius nihil. Audi & de alia: *Virgam virtutis tuæ emittit Dominus ex Sion*. Profecto Crux fuit virga virtutis, in qua Dominus virtutum viriliter pugnavit, & vicit. *Assumpsi mihi duas virgas*, ait Propheta, *unam vocavi decorem, & alteram funiculum*. Virga pulchritudinis, uterus Virginis. *Pulchra*, inquit, *ut luna*, virga funiculi, lignum patibuli, disterminans utraque Regnum Dei, & diaboli, imponens frænum malitiæ ejus, latamque ejus pervagationem validissima potestate coercens. In hac confossum est latus innoxium, & ad horam crucifixus est innocens manibus, & mundo corde. Terribilis ille latro, cujus manus plenæ sunt sanguine, in hac item confossus est, & confectus. Sed Christus aliter, aliter ipse. Christus ad monumentum, ille in æternum. Debellavit aereas potestates, ait Apostolus, & affixit eas Cruci suæ. Ex altera parte crucifixus est Redemptor noster, ex alia summus ille prævaricator.

[Psal. 44. — Psal. 109. — Crux virga virtutis dicitur. — Zach. 11. — Cant. 6. — Diabolus. — Coloss. 2.]

Rex Hai, ut narrat Historia, suspensus est in gemino patibulo, ita rex mortis in duplici patibulo suspenditur, quia dum Christum interficit, in ipsa Cruce crucifigitur, quem invenit Magnum Sacramentum Crucis, nec est aliquid hoc Sacramento sacratius. Respice Crucem stantem, & vide quam recta cacuminatione de terris erigatur ad cælum, & veritatem rei ipsa imagine protestetur. Nonne tibi videtur figura ejus cælum, & terram sublimi continuatione conjungere? Hæc est firmissimum, ac indissolubile gluten, quo conglutinantur rationales creaturæ, ut ex utrisque fiat illa Civitas, cujus participatio ejus in idipsum. Vide etiam quomodo quadrifaria ratione quatuor mundi climata comprehendat, & omnem ad se pertrahat creaturam. Adstat Jesus in medio, quadrifaria sui corporis parte distentus, & expansis manibus omnibus ad se ex omni parte venientibus amplissimum misericordiæ sinum ostendit. Nam *apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio*. Prorsus copiosa, non stricta; quia largiter unda Sanguinis de corpore Christi per quinque partes emanavit. Sufficeret ad redemptionem orbis, vel una pretiosissimi sanguinis gutta: sed data est copia, ut virtus diligentis in beneficii redundatione clarescat.

[Josue 8. juxta 70. — Psal. 129. — Psal. 129. — Cur Christus omnem suum Sanguinem effuderit, cum una gutta ad redimendum mundum sufficiat.]

Sed ne forte occurreret tibi, ut ubique terrarum currens, Redemptorem tuum invenire non posses a quaqua mundi parte procedas, sive ab Oriente, sive ab Occidente, seu a Meridie, vel a Septemtrione paratus est ipse suscipere venientem, & blanda confovere dulcedine. Sed attende quid tibi exprimitur de corde Altissimi. Venis ad hominem Crucifixum? crucifixus venias, aut crucifigendus. Qui enim Christi sunt, crucifixerunt carnem suam cum vitiis, & concupiscentiis. Sic lignum Christo, necessarium tibi. Sed jam ascende ad verbi hujus celsiora fastigia, & vide quidnam sit quod egreditur. Scriptum est in Regum Historia, quia beata illa mater ait ad Eliam: *En colligo duo ligna*. Duo ligna, duo Crucis brachia sunt. In his duobus, humanam, & Angelicam naturam intellige. Et illud quidem lignum, quod recta sublimitate tendit ad Cælos, superiorem accipe naturam, quæ stetit in rectitudine, & officiosissima devotione voluntati Dominantis adhæsit. Illud vero, quod transversum est, humanam designat, quæ transversa, immo, ut verius dicamus, eversa, statu sui perdidit æquitatem. Intuere cum quanto Sacramento jungantur. In utroque ligno fit scissio, & ex occasione vulnerum junctio junctura componitur. Supercælestes Spiritus non mediocre vulnus acceperunt, cum Deus in Angelis suis reperit pravitatem; nec contemnenda plaga, cum eam resarciri oporteat, quia non restituto sociali numero, numerositas cadens facta videtur in vanum. Inferior vero natura a planta pedis usque ad verticem ita venenifera fermentatione infecta est, ut nesciat unde veniat, aut quo vadat.

[Galat. 5. — 3. Reg. 17. — Job 4.]

Utrorumque Spirituum igitur utrisque vulneribus non mediocriter hiantibus, impressio facta est juncturalis, quæ Christo conjungente ita est resarcita, ut nihil vulniferum videatur inesse. Christus enim in utrisque & pro utrisque confixus, utrosque cavilla corporis sui validus nectit, & corpus proprium juncturis opponit, ne valeant resilire. Crux igitur jungit cælum & terram; Christus in Cruce trahit omnia; Leo rugiens ibi ligatur; Angelus confœderatur, & homo; totumque per eam reficitur, quidquid fecit manus Altissimi.

[Crux Christi conjungit cælum, & terram.]

Excede ergo paulisper sensus carnis, & irruentia corporearum phantasmata voluptatum, & intuere divinæ naturæ bonitatem, suavitatem, dignationem. Meditare positionem crucifixi corporis. Vide si aliquid est in eo, quod non peroret pro te apud Patrem. Divinum illud caput multiplici spinarum densitate densatum, usque ad cerebri teneritudinem confixum est dum configitur spina. *Spinis peccatorum suorum*, ait Dominus per Prophetam *circumdedit me populus iste*. Ad quid hoc? Ne doleret caput tuum, ne tua vulneraretur intentio. Caligaverunt in mortem oculi sui, & illa luminaria, quæ illuminant orbem, ad horam extincta sunt. Nonne illis obtenebrantibus, tenebræ factæ sunt per universam terram, & illa duo magna luminaria cum illis luminaribus submota sunt? Hoc autem totum factum est ut averterentur oculi tui ne viderent vanitatem, & si viderent, non adhærerent. Aures illæ, quæ in cælis audiunt: *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, Do-

[Christus Crucifixus, ut meditandus. — Psal. 21. — Esa. 6.]

Joan. 7. Luc. 23. *Dominus Deus Sabaoth*; audierunt in terris: *Dæmonium habes*, &c, *Crucifige*, *crufige eum*. Ut quid iſtud? Ne aures tuæ obſurdeſcerent ad clamorem pauperis, ne reciperent auditum vanum, ne detractionis virus apertis, propitiiſque auribus ſuſciperent. Speciosa illa facies ſpecioſi forma præ filiis hominum, ſputis illita eſt, afflicta colaphis, addicta deluſionibus; ſic namque ſcriptum eſt: *Cœperunt conſpuere in eum, & percutere faciem ejus, & illudere ei dicentes: Prophetiza quis eſt qui te percuſſit?* Quare hoc? Ut facies tua illuminaretur, illuminata confirmaretur, & diceretur de te: *Vultus ejus non ſunt amplius in diverſa mutati*. Os illud, quod docet Angelos, homines inſtruit, quod dixit, & factum eſt, parumper obmutuit, ut veritatem, & judicium loqueretur os tuum, & confiteretur Dominum Deum ſuum. Manus ille, quæ fundaverunt cælos, extenſæ ſunt in Cruce, claviſque transverberatæ duriſſimis, ut manus tuæ extenderentur ad inopem, & dicere poſſes: *Anima mea in manibus meis ſemper*. Quod tenemus in manibus, non facile obliviſcimur; ſic & qui animam ſuam bonæ operationi imprimit, non tradit eam oblivioni. Pectus illud, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei abſconditi, lancea militari perfoſſum eſt; ut pectus tuum a pravis cogitationibus mundaretur, mundatum ſanctificaretur, conſervaretur ſanctificatum. Pedes illi, quorum ſcabellum adorare debemus, quia ſanctum eſt, dura transfixione confixi ſunt, ne pedes tui feſtinarent ad malum, ſed currerent viam mandatorum Domini: Quid plura? *Foderunt manus ejus, & pedes, & dinumeraverunt omnia oſſa ſua*. Pro te carnem, & animam ſuam poſuit, ut corpus, & ſpiritum tuum ſibi vindicaret. Toto ſe totum te comparavit. Quid ultra debuit facere, & non fecit? Abſolvit vinctum, illuminavit cæcum; quia *Dominus ſolvit compeditos*, *Dominus illuminat cæcos*: Reduxit erroneum, reconciliavit reum, qui te portavit in humeris ſuis, qui pro te Patri proprio ſanguine ſatisfecit.

Math. 16. 1. Reg. 1. Pſal. 118. Coloſ. 2. Pſal. 98. Pſal. 21. Pſal. 145.

Attende ergo conſilium Dei tui, non ſolum cum Patre regnantis, ſed & dulciſſimi amici tui in Cruce pendentis; nec enim falli poteſt, quia Sapientia eſt; nec fallere te vult, pro quo ignominioſam ſuſtinet pœnam: *Si quis*, inquit, *vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me*. Audi conſilium, non præceptum. Si enim præceptum eſſet quicumque effectui non manciparent, cruciatus poſſent exſpectare perpetuos, ſed cum dicit: *Si quis vult*, in noſtra poſuit voluntate, utrum ex æquo cum eo currere feſtinemus. Grandis profecto labor, ſed præmium incomparabile. Poſt me, inquit. Poſt eum eundum eſt, quia ipſe eſt veritas, ne decipiamur; per eum, quia ipſe via, ne aberremus; ad eum, quia ipſe eſt vita, ne moriamur: *Ego ſum*, ait, *Via, Veritas & Vita*. Sequitur, *abneget ſemetipſum*. Primus ille Parens præfixis obedientiæ legibus coarctatus, in campum malæ libertatis exivit. Acceperat in præcepto, ut voluntatem Creatoris præponeret ſuæ; ſed uſus, immo abuſus propria voluntate, cum beare ſe voluit, perdidit ſemetipſum. Depulſus ergo ab illa felici hæreditate exilium ſortitus eſt pro patria, mortem pro vita, pro gloria ignominiam. Si vis ergo ad tuam hæreditatem reverti, tuam abnega voluntatem.

Luc. 9. Joan. 14.

In hac anegatione duo ſolummodo ſunt, adverſus quæ pugnare, & expugnare oporteat, elatio in mente, voluptas in corpore. Fuge Regem, & Regis exercitum, ſuperbiam, & ſuperbiæ prolem, & illum ſecutus, illum conſecutus es, qui dixit: *Diſcite a me, quia mitis ſum & humilis corde*. Pretioſa veſtis, epulæ lautiores, & voluptas ſecretior longe ſint a te, & carnes tuas timore Domini confixiſti. Abnegatio igitur voluntatis, hæreditatis eſt recuperatio.

Matth. 11. Abnegatio voluntatis hæreditatis eſt recuperatio.

Sequitur, *Tollat crucem ſuam*. Si non cecidiſſet Adam, & in illa ſui ſtatus dignitate manſiſſet, eſſet tamen alias evocandus, & in ordinem promovendus Angelicum; ob duplicem enim cauſam factus erat, & ad reſarciendum numerum imminutum, & ad illud implendum, qui deerat, ſi Angelus non cecidiſſet.

Homines cur creati.

Quia igitur per abrenuntiationem propriæ voluntatis nobis hæreditas redditur, conſequenter per Crucis portationem grata illa beatorum Spirituum ſocietas reparatur. Duo vero notabilia ſunt, quæ in hac Crucis portatione nos habere oporteat, ut læſi non lædamus, & benefaciamus lædentibus. Magnum quidem, & ultra hominem eſt, aſperitatem verborum & verberum non ſolum pati, ſed & non reddere. Illud vero majus eſt, & divinum quiddam ſapit: *Benefacite his, qui oderunt vos*. Magiſter noſter, & Dominus Chriſtus Filius Dei, & lædentes patienter pertulit, & benefecit lædentibus, dicens: *Pater, ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt*. Conſidera beneficium; dum fel ori, clavi manibus, lancea lateri apponerentur ab inimicis, os, & manus, & latus agebant pro inimicis.

Inimicis benefacere quanta virtus ſit. Luc. 6. Luc. 23.

Vide ergo, ſi Angelicæ dignitati juſte hæc aſſignemus. Hæc enim duo illorum proprietati ſunt propria. Quotidie illos ad noſtri cuſtodiam deputatos multipliciter offendimus, & offenſam negligentia cumulamus. Ipſi autem licet a nobis frequenter injurias patiantur, ſuſtinent tamen, & compatiuntur peccantibus; nec minor illorum circa nos cuſtodia, immo major ſolicitudo; cum boni cuſtodis ſit, infirmis magis, quam ſanis operam exhibere.

Angelorum erga nos benevolentia.

Subjungitur, *& ſequatur me*. Cum in ſui abnegatione revocetur hæreditas, & in tollendo Crucem dignitas Angelorum, in imitatione Chriſti ſumma nobis felicitas reſervatur. Hic eſt virtutum conſummatio, finis curſus, principium præmiorum. Sed in hac imitatione duo ſunt adimplenda, videlicet ut Magiſtrorum ſubdaris imperiis, & perſeverantiam non amittas. Ita plane poteris ſequi Chriſtum, qui non venit facere voluntatem ſuam, ſed ejus qui miſit illum: & qui pro eadem voluntate non timuit ponere animam ſuam. Quo fructu, qua utilitate, quo præmio? *Ut ubi ego ſum*, inquit, *illic ſit & miniſter meus*. Quanta dignitas eſſe cum Deo, beatis intereſſe ſpiritibus, & inter illum cæleſtem conventum perpetuo numerari!

Joan. 5. Joan. 12. Ibidem.

Vi-

Vide ergo ne rursus tibimetipsi crucifigas Filium Dei, & hostem tui habeas, rursus fabricans crucem, in qua crucifigatur ille, qui resurgens ex mortuis jam non moritur. Intuere, ne mortiferam crucem efficias, in qua facies Filium Dei amaris doloribus interire. Superbia superius, inferius luxuria, a dextris prosperatio iniquitatis, a sinistris adversitatis desperatio, spinas, clavos, & lanceam Filio Virginis repræsentant. Cum enim elevans te, & ambulans collo extento, caput Altissimi spinarum multiplicitate contorques, & hic a superioribus superari moleste fers, immo superiores potius superare contendis, illi similis es, qui se similem Altissimo cogitavit. Scriptum est enim: *Deus superbis resistit*, illis videlicet, qui cum eo ex æquo stare contendunt. Componis oculos tuos, ut non respicias cælum, & voluptuosis carnis tuæ moribus moveris, & traheris, durioribus clavis tuis pedes Omnipotentis transverberans, ab inferiori infers supplicium, dum momentanea voluptate voluntatem Dominantis excludis. Cum prosperaris in iniquitate, & fœtidiori cursu rerum peccata peccatis accumulas, clavum ponis in illius dextera, quem de suis bonis persequi non desistis. Cum vero abundantiori tristitia absorberis, & tuam impietatem pietati Dei præponderas, sinistram ejus transfigis, & conceptum furorem furore tuæ desperationis amplificas. Denique cum præsumis defendere quod fecisti, lancearum ictum lateri Salvatoris intorques: nihilque gravius ingeris Crucifixo, quam tueri quod odit. De hoc enim peccato scriptum est: *Non miserearis omnibus, qui operantur iniquitatem*. Vides jam quanta differentia inter utramque Crucem perambulet. Relinque ergo crucem, quam tibi fabricasti, & gloriare in Cruce Domini Dei tui, qui est benedictus in sæcula. Amen.

Rom. 6. Qui sint qui Christum spiritualiter crucifigunt. — *1. Petr. 5.* — *Psal. 8.* — *Galat. 6.*

XIV. Sept.

HOMILIA XLVIII.

II. De Exaltatione Sanctæ Crucis.

Crux qua adoratione adoranda.

VEXILLUM Imperatoris æterni, fratres charissimi, ea devotione prosequimur, qua & ipsum, qui in eo triumphare dignatus est, veneramur. Quod videlicet nulli Sanctorum ex Ecclesiastica cognoscitur institutione collatum. Sanctos enim quoslibet, sive etiam cælestes Virtutes oramus quidem, sed non adoramus; cum vero Crucem nos fatemur adorare, vel colere, illi tantum figuræ Dominici corporis, quæ in Cruce facta est, hanc noscimur reverentiam exhibere. In signo nempe victoriæ victorem colimus, & adorando Crucem, ipsum, qui crucifixus est, adoramus. Quapropter sicut aggaudere resurgenti, vel ascendenti Domino consuevimus, ita etiam exaltatæ ejus Cruci non immerito congaudemus. Pretium namque nostrum hæc statera libravit, quo videlicet & de jugo Ægyptiacæ servitutis eripimur, & ex improbi exactoris fœnore liberamur. Hæc plane summa inexplebili damnationis nostræ chirographo satisfecit, & insolubili nos debito vetustæ cautionis absolvit. Unde ad Colossenses Prædicator egregius: *Et vos*, inquit, *cum mortui essetis in delictis, & præputio carnis vestræ, convivificavit cum illo, donans vobis omnia delicta: delens, quod adversum nos erat, chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud Cruci: & exspolians principatus, & potestates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso.* Quæ igitur lingua in laudem Crucis invenitur idonea, quæ cælum aperuit, terram a sententia antiquæ maledictionis absolvit, tartarum spoliavit? Hæc nimirum olivæ nos oleastros inseruit, & de vasis iræ vasa misericordiæ fabricavit. Hæc nos sedentes in tenebris in lucis filios transtulit, de inimicis domesticos fecit, de conditione servili in Regni filios adoptavit. Sed quamquam desit facundia, peritiaque sermonis, cessare non debemus a laude Crucis; quia, quod facultati subtrahitur, ex abundantia bonæ voluntatis impletur; præsertim cum Apostolus dicat: *Non in sapientia verbi, ut non evacuetur Crux Christi*. Prædicatores namque Crucis Deus piscatores instituit, non oratores. Accuratis itaque verbis Crux non asseritur, sed e contrario vacuatur. Quapropter non indignum est, si beata Crux verbis nunc simplicibus prædicetur, quibus utique invecta mundo inter ipsa novæ Fidei rudimenta cognoscitur.

Bona Crucis. — *Coloss. 2.* — *1. Cor. 1.*

Crucis duæ solemnitates in anno, & cur.

Notandum vero, quia sicut duobus signis Crux constat, ita duas ejus solemnitates per annalem circulum Ecclesiastica traditio celebrat. Hæc nempe duo ligna mulier volebat Sareptana colligere, quibus posset inopem sibi cibum, & filio providere; sed hujus viduæ farina, & oleum ad proventus abundantiam benedicetur, ut charitatis fructus, & hilaritatis jam tunc in Sacramento Ecclesiæ commendetur, *hilarem enim datorem diligit Deus*. Vidua hæc sancta erat Ecclesia, de qua dicitur: *Viduam ejus benedicens benedicam*. Cui licebat cuicumque vellet mortuo viro conjungi; quia desinente lege, mox Christo, qui finis legis est, ad justitiam omni credenti meruit Ecclesia copulari. Illa cibum anhelabat, qui duobus esset lignis excoctus; & sancta Ecclesia panem de cælo venientem esurit, qui in ara Crucis est torridus. Qui voluptuosos, & carnales cibos appetit, serpentinis morsibus traditur; qui vero ad hunc panem respicit, a grassantis veneni pernicie liberatur. Quid est, quod dixi? Non ignoratis fratres, quia Israel ille carnalis murmurans aliquando adversus Moysen, in deserto dicebat: *Deest panis, non sunt aquæ, anima nostra jam nauseat super cibo isto levissimo*. Tunc immisit in eos Dominus ignitos serpentes, cumque pœnitentia ducti, indulgentiam peterent, ex præcepto Domini fecit Moyses serpentem æneum, & pro signo posuit, ad quem quicumque percussi fuerant, aspicientes protinus sanabantur. Enimvero per consilium serpentis est homo delapsus in mortem: Æs vero ceteris metallis durabilius invenitur.

3. Reg. 17. — *2. Cor. 3.* — *Psal. 131.*

Num. 21. Æneus serpens figura Domini Crucifixi, & quomodo.

Æneus itaque serpens Dominum figuravit, qui infusum nobis venenum diabolicæ suggestionis abegit. Et apte æneus serpens, ut per serpentem mortuus, & per æs Dominus significaretur æternus. Qui enim ex humanitate Crucis supplicium pertulit, ex divinitate perpetuus, & impassibilis vivit: Porro autem serpens æneus similitudinem quidem serpentis habet, sed vene-

venenum ferpentis non habet. Et Redemptor noster in fimilitudine quidem carnis peccati apparuit, fed peccati venenum in eo locum habere non potuit. Quippe qui peccatum non fecit, nec dolus inventus eft in ore ejus.

Nec prætereundum eft, quod congrue fatis manfio illa ubi hæc facta funt, Salmona dicitur, quæ videlicet imaguncula interpretatur: quia illic nimirum in hujus æenei ferpentis forma, imago eft noftri Salvatoris expreffa. Unde

1. Petr. 2. & idem Salvator ait: *Sicut exaltavit Moyfes ferpentem in deferto, ita exaltari oportet Filium hominis, ut omnis qui credet in illum non pereat, fed habeat vitam æternam.* Recte ergo ferpens æneus pro figno ponitur, & populus afpiciens a morfu ferpentium liberatur; quia quicumque in Salvatorem, qui in Cruce fufpenfus eft, ex defiderio imitationis intendunt, omne mox virus, & lethiferos morfus veternofi ferpentis evadunt.

Et notandum, quod ferpens ille pro figno dicitur pofitus: Nam & Simeon ille juftus delato ad templum Domino, vaticinans, ait: *Ecce pofitus eft hic in ruinam, & in refurrectionem multorum in Ifrael, & in fignum, cui contradicetur.* (Luc. 2.) In fignum namque contradictionis Redemptor eft pofitus, quia in Cruce erat pro humani generis falute paffurus. Cui nimirum Cruci omnis mundi fapientia contradixit, fed Regi per eam gloriæ triumphanti tandem devicta fuccubuit. Sicut in Actibus Apoftolorum dicitur: *De fecta autem hac fcimus, quia ubique ei contradicitur.* (Act. 20. 1. Cor. 1. Matth. 10.) Et Paulus, *Prædicamus*, inquit, *Jefum Crucifixum, Judæis quidem fcandalum, Gentibus autem ftultitiam.* Sed quoniam quod ftultum eft Dei, fapientius eft hominibus: & quod infirmum eft Dei, fortius eft hominibus. Redemptor nofter, qui non venit mittere pacem, fed gladium, lorica carnis accinctus, in hujus mundi campum præliaturus acceffit, & vexillum præferens Crucis, omnium fibi refiftentium colla calcavit. Sic fic videlicet Potens nofter in prælio & hoftiles quandoque acies ad fua figna convertit, & non folum mortem, fed & ipfum mortis principem ufque ad inferna perfecutus extinxit. (Exod. 17. Amalech cujus figura.) Hujus fane belli jam tunc minifter erat Moyfes cum pugnaret contra Amalech. Ad quod videlicet bellum non gladios, non tela vibravit, fed virgam Dei in manu detulit, quæ proculdubio lignum Crucis Dominicæ figuravit. Sed efto, ut virgam deferat, ut in ligni facramento confidat, & non armis, fed ligno potius armatus, hoftium cuneos debellaturum fe effe non ambigat, nifi tamen fpeciem Crucis expreflerit, nifi triumphale vexillum in fublime levaverit, nullam certe victoriam de proftratis hoftibus obtinebit.

Habens itaque Moyfes virgam in manu, hoc infuper addidit, ut brachia fua in modum Crucis expanderet: ficque jam factum eft, ut catervarum adverfantium acies ligno, & figno hoc pleno Crucis myfterio fuperaret. Hoc enim facra teftatur Hiftoria, cum dicit: *Dum levaret manus Moyfes, vincebat Ifrael; fin autem paululum remififfet, fuperabat Amalech.* (Exod. 17. In figno Crucis vincimus, cujus victoriæ Moyfes figura.) Hoc plane factum, fratres mei, non folum fpiritalis intelligentiæ facramentum, fed & virtututis nobis faluberrimum convectat exemplum. Nam dum Crucem poft Dominum tollimus, dum corda noftra cum manibus ad Deum levamus: rectores tenebrarum protinus corruunt, in ima proftrati fractis viribus eliduntur. Si vero manus remittimus, & obliti cæleftium, terrena fectamur, protinus hoftis victor infequitur, & nos amiffa victoria perfequentium gladiis obtruncamur. In omni fane fpiritali certamine Crucis debemus præferre vexillum, quod nimirum fi viriliter agentes attollimus, proculdubio victores exiftimus: alioquin fi fegniter vivendo deponimus, ad primos perfequentium impetus neceffe eft enerviter concidamus. Unde & infignis ille militiæ fpiritalis inftructor Paulus ait: *Remiffas manus, & diffoluta genua erigite, & greffus rectos facite pedibus veftris, ne claudicans quis erret.* Hebr. 12.

Hoc nempe vexillum & Gedeon fibi, fuifque commilitonibus typice prætulit, qui contra arma, arma deferuit, inermis armatos invafit, & ad debellandum Madianitarum multitudinem dimiffa multitudine, cum paucis venit. (Judic. 7. Gedeon quomodo Crucem adumbravit.) Divina fiquidem fibi admonitione præceptum eft, ut ad fluvium veniens, omnes, quos flexis genibus aquas haurire confpiceret, a bellorum congreffionibus amoveret. Factumque eft, & trecenti viri tantummodo, qui ftantes manibus, aquas hauferant, remanferunt. Quid eft autem, quod Gedeon trecentis contentus militibus, ad bella progreditur, nifi quia hic numerus in Thau littera, quæ videlicet Crucis exprimit fpeciem, continetur? Cui profecto litteræ fi fuper tranfverfam lineam id adderetur, quod in Cruce fuperius eminet, non jam Crucis fpecies, fed potius ipfa Crux effet. Quia igitur trecentenarium numerum Thau littera continet, quæ figuram Crucis exhibet, non immerito in his trecentis Gedeonem fequentibus, illi omnes defignati funt, quibus dicitur: *Si quis vult venire poft me, abneget femetipfum, & tollat crucem fuam quotidie, & fequatur me.* (Luc. 9.) Qui nimirum fequentes Dominum tanto verius Crucem tollunt, quanto & ipfi acrius affliguntur, & erga delinquentes proximos, vel egentes piæ compaffionis incendio concremantur. Unde per Ezechielem dicitur: *Signa Thau fuper frontes virorum gementium, & dolentium fuper cunctis abominationibus, quæ fiunt in medio Hierufalem.* (Ezech. 9.) Vel certe in his trecentis, qui Thau littera continentur, hoc exprimitur, quod ferrum hoftium Crucis ligno fuperetur. In eodem quoque Crucis myfterio, & Abraham triumphum victor obtinuit, qui quinque Reges cum trecentis decem & octo vernaculis debellavit. (Gen. 14.) Crucis myfterium & illa in fe diluvii arca continuit, cujus longitudinem trecentorum fuiffe cubitorum Scriptura definit.

Porro ficut Noe cum fuis per aquam, lignumque falvatur, fic & Chrifti familia aqua falvatur & ligno, dum & Baptifmo falutis abluitur, & vivificæ Crucis impreffione fignatur. (Gen. 6. Crux Arca Noe.) Quæ videlicet arca ut in Sacramento Chrifti humani corporis videatur æquiparare menfuram, trecentos habuiffe cubitos in longitudine, quinquaginta in latitudine, triginta vero in altitudine perhibetur. Trecenti namque quinquagenarium numerum fexies & tricenarium in fe decies includunt. Et humani corporis longitudo a vertice vide-

videlicet usque ad pedes, sexies tantum habet, quam latitudo, quæ est a dextera usque ad sinistram, & decies tantum quam altitudo, quæ est ante, & retro. Sic nimirum arca & in trecentenario longitudinis suæ numero speciem Crucis, & in totius suæ dimensionis habitudine figuram tenet Dominici corporis. Et sicut septem animæ donantur Noe, ut per lignum salventur in undis: sic septem Ecclesiæ septiformi Spiritu repletæ salvantur in Christo per lignum Crucis, & aquam Baptismatis. Per lignum nempe nos servituti Princeps superbiæ subdidit, per lignum nos humilitatis Auctor in libertatis titulos revocavit. Per lignum nos Tyrannus perpetuo relegavit exilio; per lignum mitissimus Rex hæredes decrevit in Regno. Per lignum sumus ad porcorum custodiam, & siliquarum indigentiam devoluti; per lignum quoque paternis sumus amplexibus redditi, perceptaque stola cum annulo in consortium pristinæ sumus hæreditatis adsciti. Lignum nos improbo exactori censitos reddidit, lignum omnia simul inexhausti fœnoris nostri tributa persolvit. Per lignum porro ab haustu perennis fontis aruimus, per lignum rore cælestis gratiæ copiosius inundamur.

Hanc plane cælestium charismatum inundantiam Moyses typice figuravit, quando in Cades, quæ est in deserto Sin divinæ promissionis addubitans largissimas aquas silicem percutiendo, produxit. Propter peccata scilicet populi, quod & ipse jam fecerat, rursus se facere posse diffidit, atque ideo in repromissionis terram eumdem populum, Domino prohibente, nullatenus introduxit. Quam videlicet dubietatem, & ipsius Moysis verba testantur, cum ait: *Audite rebelles, & increduli, num de petra hac vobis aquam poterimus elicere?* Tamquam diceret: nos non valeamus quod supra humanitatis vires est, facere, quia vos non acquiescitis quod humanum est adimplere: nec signum possumus ex virtute divinitatis ostendere, quia vos numquam desinitis Deo per rebellionis contumaciam contraire. Sed petra illa, juxta Apostolum, Christus erat.

Num. 10.

Silex percussus a Moyse crucis figura.

Accedit igitur virga ad Silicem, & haurienda populis aqua producitur; adhibetur Crux Christo, & omnium corda credentium gratia sancti Spiritus irrigantur. Hic est enim lapis, de quo per Zachariam dicitur: *Super lapidem*, inquit, *unum septem oculi sunt*. Quod videlicet Sacramentum & ipse Moyses per spiritum non ignorasse cognoscitur, si ejusdem subtiliter verba pensantur: *Aperi*, inquit, *Domine thesaurum tuum fontem aquæ vivæ, ut satiati, cesset murmuratio eorum*. Neque enim tam magnificis, atque divinis verbis elementum describeret ex cavernis videlicet terræ profluum, ac deinceps in successuum cuniculos egerendum. Numquid enim dignum fuit, viles aquas, Dei appellare thesaurum? Sed Dei thesaurum illum proculdubio nominat, de quo Apostolus dicit: *Quia in pectore Jesu sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi*. Fontem etiam aquæ vivæ illum perhibet, de quo dicitur: *Qui biberit aquam, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam*. Alioquin qua rationis consequentia diceret: *Ut satiati, cesset murmuratio eorum?* Cum postmodum idem populus murmurans, dicat: Cur eduxisti nos de Ægypto, ut moreremur in solitudine? Deest panis, non sunt aquæ, & alia multa, quæ prodigiosa dementia tumultuatus evomuit. Sed affectus tædio Moyses tam duræ, ac seditiosæ multitudinis, adventum anxie flagitat Salvatoris. Sicut & tunc petierat, cum dicebat: *Obsecro, Domine, mitte quem missurus es*. Quod autem petram non credendo percussit, atque ideo ad promissam terram cum populo non pervenit, populum significat Judæorum, qui profecto Christum Dei virtutem esse non credens, in ligno suspendit, atque ideo in terra viventium intrare non meruit.

1. Cor. 10.

Zach. 3.

Num. 20.

Coloss. 2.

Joan. 4.

Exod. 4.

Sed quo pacto tentamus ea, quæ in divinis litteris continentur, Crucis in unum exempla colligere, cum videamus omnem sacri eloquii seriem huic terribili signo quadam spiritus intentione servire? Hoc est enim propitiatorium, quod duo Cherubim versis in se invicem vultibus aspiciunt: quia in eum, qui in Cruce suspensus est, duo Testamenta, novum scilicet, & vetus, concorditer, & indifferenter intendunt. Dicit enim Joannes: *Quia ipse est propitiatio pro peccatis nostris*. Et Petrus de Patribus loquens, ait: *Per gratiam Christi credimus salvari, quemadmodum & illi*. Crux igitur est concordia Scripturarum, & limes quidam, atque confluvium veterum, & novorum. Crux cælestia, & terrena confœderat; Crux homines, simul & Angelos in antiquæ concordiæ unanimitate reformat. Crux denique mors est vitiorum, & omnium fons, ac vita virtutum. Crux insipientibus semita, currentibus via, pervenientibus requies est secura. Crux est tyronibus donativum, militantibus robur, emeritis municipium. Crux est fortiter agentium, virtus, recuperatio labentium, corona victorum. Crux mortem ingerit momentaneam, & vitam compensat æternam. Crux nos terrenis expoliat, ut cælestibus ditet; esurire docet, ut satiet: humilitatem præcipit, ut exaltet; patientiam adhibet ut coronet. Crux est in Christo viventibus regula, expressa justitiæ norma, ac omnibus probis moribus disciplina. Crux diabolum terret, ut effugiat; Angelos, ut ad nos ingrediantur, invitat; cogitationum phantasmata reprimit, & Spiritum sanctum castis, ac mundis pectoribus introducit. Crux denique lassos recreat, infirmos roborat, & titubantia desperatæ mentis arcana confortat.

Exod. 25.

Crux propitiatorium.

1. Joan. 2.

Act. 15.

Crucis utilitates.

Et quid amplius dicam? Quandoquidem per Crucem Rex gloriæ & nos de catena cruenti prædonis eripuit, & tartarea claustra violentus pervasor irrupit. Omnes insuper electos de vinculis antiquæ damnationis absolvit, quos etiam secum per resurrectionis gloriam suscitavit. Quid, inquam, de beatæ Crucis præconio referam? cum & ipsa Latronem cælo, ut revera sui fructus primitias, intulit: & per hunc Paradisi januas, quas deinceps electi omnes scanderent, patefecit? Enimvero Cherubim ille, qui rompheam exclusionis acceperat, signaculum in eo Crucis aspexit, cui se nequaquam contradictor opposuit. Nec ejus Crucis certe quam pertulit; sed illius potius, cujus mysterium credidit, in cujus virtute speravit, dicens:

Gen. 3.

Luc. 23. cens: *Memento mei, Domine, dum veneris in regnum tuum.* Et o talis damnati mira libertas! o juſtificantis tui immenſa potentia! Judicatus judicat, & addictus crimini, crimen ex poteſtate relaxat. Ipſam porro Crucem, in qua pendet, & quodammodo dictantis cenſuræ ſolium facit, & inter latronem, & latronem, velut jam inter agnos, & hœdos, æquitatis

Joan. 12. jura diſcernit. Dixerat Dominus: *Ego ſi exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipſum.*

Eorum itaque, qui trahendi erant, latro

Luc. 23. prævius fuit, cui mox dixit: *Hodie mecum eris in Paradiſo.* Quem ergo de perpetuæ mortis laqueo primum traxit, hunc ad vitam primitus introduxit. Per Crucem igitur, immo per eum, qui ſuſpendi in Cruce dignatus eſt, omnia ſunt inſtaurata, omnia benedicta, omnia cæleſtis gratiæ rore perfuſa. Præſertim humana mens, quæ ſteriſis erat, amara, atque inſipida, ad Salvatoris adventum fertilis, & dulcis effecta, divinæ inſuper eſt ſapientiæ ſale condita. Quod nimirum ſatis expreſſe figuravit illud Eliſei prophetæ miraculum. Nam cum viri Jericho ſibi conquererentur, quod aquæ eſſent peſſimæ & terra ſterilis: *Afferte*, inquit, *mihi vas no-*

4. Reg. 2. Crux vas novum ad tollendam ſterilitatem. *vum, & mittite in illud ſal.* Deinde aquarum fonti ſal illud immerſit, ſicque aquas ab omni morte & ſterilitate ſanavit. Quod nimirum, ut totum brevi ſermone concludam, nihil aliud inſinuat, niſi quod Verbum caro fieret, & habitaret in nobis. Quid enim aquæ, niſi mundani ſunt populi? Quid vas novum, niſi corpus Dominicum, nulla ſcilicet prævaricationis antiquæ labe nigratum, nulla veteris hominis abuſione detritum? Quid porro ſal, niſi cæleſtis ſapientia?

Sapientia igitur Patris in corpus deſcendit humanum, & ſic ad fertilitatem, & vitalis intelligentiæ dulcedinem omnium convertit fidelium mentes. Quæ nimirum dulcedo tamdiu latuit, uſque dum ſal mergeretur in aquam, id eſt, uſque dum ille penderet in Cruce, qui

Pſal. 68. dixit: *Salvum me fac Deus, quoniam introierunt aquæ uſque ad animam meam.* Ex tunc enim homo didicit quid deberet appetere, quid vitare.

Interea fratres mei, non vos pigeat de Sacramento Dominicæ Paſſionis, vel Incarnationis aliquid ſubtile cognoſcere, & breviter dictum arctius memoriæ commendare. Sex nempe diebus omnipotens Deus omnia ſua opera condidit, & ſexto die hominem ad ſuam ima-

Gen. 1. & 2. ginem, ſimilitudinemque formavit. Sexta quoque ætate ſæculi Filius Dei factus eſt Filius hominis, ut nos reformaret ad imaginem Dei. Sexta inſuper feria ipſe Dominus paſſus eſt, ut ea nimirum die homo fieret ejus morte redemptus, quo dudum fuerat ipſius operatione plaſmatus. Eodem porro die de coſta viri formata eſt Eva, quo de latere Chriſti per aquam, & ſanguinem exivit Eccleſia.

Videamus itaque quomodo per eumdem ſenarium numerum Dominici corporis templum divinæ providentiæ ſit arte conſtructum. Templum ſane illud Hieruſalem per quadraginta & ſex annorum curricula fuerat fabricatum, unde

Joan. 2. & a Judæis Domino dicitur: *Quadraginta & ſex annis ædificatum eſt templum hoc, & tu in triduo reædificas illud?* Qui videlicet numerus ſi per ſenarium ducitur, omne tempus, quo Dominus in Matris utero manſit, impletur. Nam quadragies ſexies ſeni, ducenti ſeptuaginta ſex dies fiunt. Qui dierum numerus complet novem menſes, & ſex dies, qui videlicet tamquam decem menſes parientibus feminis imputantur. Non quia omnes mulieres ad ſextum diem poſt nonum menſem parituræ perveniant, ſed quia tot diebus, ad partum perducta ipſa perfectio Dominici corporis comperitur, ſicut a majoribus traditur, & firma auctoritate Eccleſiæ cuſtoditur. Octavo namque Kalendas Aprilis conceptus creditur, quo & paſſus. Eo videlicet die ſepultus eſt in monumento novo, ubi nec ante, nec poſt quiſquam eſt poſitus mortuorum, quo conceptus eſt in utero Virginis, ubi conſtat nullum ſeminatum fuiſſe mortalium. Natus autem traditur octavo Kalendas Januarias.

Ab ipſo ergo conceptionis die uſque ad diem Nativitatis ducenti ſeptuaginta ſex reperiuntur dies, qui ſenarium numerum quadragies ſexies continent. Quo igitur numero lapideum illud templum antiquitus eſt ædificatum, eodem quoque numero & templum Dominici corporis per ſenarium eſt perfectum. Hac tantummodo diſcretione ſervata, quod in conſtructione templi annorum numerus ponitur, in ædificatione vero corporis Domini dierum calculus ſupputatur.

Annorum igitur numerus templi illius antiqui ſi per ſenarium ducitur, omnes dies, quibus manſit Dominus in Virgineo ventre completur. Conjuncto itaque numero, quo Deus opera ſua fecit, cum illo, quo templum eſt conditum, Domini corpus efficitur, ut nobis detur intelligi, quia per illud divinitatis templum, quod in Virginis utero conſtructum eſt, univerſa ſunt Dei opera reſtaurata. Sicut dicit Apoſtolus: *Quia propoſuit Deus in diſpenſatione plenitudinis temporum inſtaurare omnia in Chriſto, quæ in cælis, & in terris ſunt in ipſo.* Epheſ. 1.
Sed hoc corporis templum, quod per ſenarium numerum fieri divina providentia voluit, tribus horis Judaica impietate reſolutum, triduo reædificavit, ſicut ipſe dicit: *Solvite templum hoc, & poſt triduum reædificabo illud. Hoc autem,* Joan. 2.
inquit Evangeliſta, *dicebat de templo corporis ſui.* Nec mirum, ſi quod per ſenarium factum eſt, per ternarium ſit ſolutum, per ternarium quoque rurſus ædificatum, cum & ipſe ſenarius, ſicut ex ternario creſcit, ita nihilominus & in ternarium reſolvatur. Unus enim, & duo, & tres, ſex fiunt: & reciproce dimidium ſenarii tres ſunt, tertia pars duo, ſexta unum. Qui videlicet numerus iccirco perfectus dicitur, quia ſic ex ſuis partibus conſtat. Uno plane die integro, & duabus noctibus in ſepulchro Dominus jacuit: quia una ſui corporis morte a duabus nos, animæ videlicet, & corporis mortibus, liberavit. Et recte per diem mors Domini deſignatur, qua nos ad lucem reducimur: Noſtra autem mors utraque per noctem, quæ nimirum nobis ex peccato debetur. Totum autem hoc triduum in humanæ ſalutis expenditur evidentiſſime Sacramentum. Nam ſexta feria paſ-

paſſus, Sabbato in ſepulchro quievit, die Dominico reſurrexit. Tota autem hæc vita nobis ſexta feria eſt; quia videlicet Crucem poſt Dominum bajulare jubemur. A die autem exitus noſtri uſque ad judicium quaſi Sabbatum ducitur, quia interim beata requie ſanctæ animæ perfruuntur. In reſurrectione autem corporum paſchalis nobis oritur dies, qui nullo fine concluditur, ſed perpetuæ jucunditate lætitiæ feriatur.

Ut ergo ad hanc Dominicam per Sabbatum valeamus congruenter attingere, neceſſe eſt, nos nunc Crucem poſt Jeſum bajulantes, ſextam jugiter feriam celebrare. Alioquin ſi præpoſtero ordine nunc ſub carnis lege viventes quaſi Dominicam ducimus, proculdubio poſtmodum non gaudium gaudio, ſed tribulatione mutamus. Hinc eſt enim quod Dominus ſicut quadraginta diebus in eremo vixit, totidemque poſt reſurrectionem cum Diſcipulis fuit; ita etiam ab ipſo ſuæ mortis articulo, uſque ad diluculum reſurrectionis quadraginta horas habuit. Sicut igitur illorum dierum numero, ita nihilominus & horarum, quas diximus, totius vitæ noſtræ tempus exprimitur; ut ſicut ille quadragenario horarum numero mortuus manſit, ita & nos illi commortui quamdiu hic vivimus, in carnis ſemper mortificatione vivamus.

Ad ſuperandum ergo diabolum, Crucis inſigne nobis noſter Imperator exhibuit: & ne nobis grave videretur, prius ipſe geſtavit. Hoc denique ſalutis noſtræ ſignaculum non ſolum ſacris, ſive ſacrandis rebus imprimimus, ſed etiam alimentis, ſive quibuslibet etiam rebus domeſticis adhibemus; ut evidenter appareat, quod & homo, & quæque humano ſunt uſui neceſſaria, hujus virtute ſigni a jure ſunt dæmonum abſoluta. Nam & in ipſo Redemptoris noſtri patibulo, tanto non humanæ, ſed divinæ artis beata Crux librata eſt magiſterio; ut caput Domini ad orientem, pedes ad occidentem, dextera ad aquilonem, ſiniſtra tenderet ad meridiem; quatenus mundi principem ab omnibus undique plagis excluderet, dum quadrifidi orbis climata per quadratam Crucis ſpeciem occuparet. Unde & ipſe dicit: *Nunc judicium eſt mundi, nunc princeps hujus mundi ejicietur foras*. Sic ſic nempe decuit omnium pervaſorem ab omnibus ſimul ejici, talis pro totius mundi ſalute hoſtia debuit immolari, quæ & per Sacramentum cuncta reſpiceret, & ex virtute omnia liberaret. Tunc plane erat Crux humiliata cum Domino, ecce veniet exaltata cum Domino.

Situs Chriſti D. crucifixi myſterioſus.

Joan. 12.

Nolo vos lateat, fratres mei, quia in tremendi examinis die beata Crux ulnis advehitur Angelorum, & ante omnium ponitur ora mortalium. Non auro jam, vel gemmis ornata, ſed radiantior erit Sole, vel Stellis ex virtute divina. Propoſita certe tunc erit in eorum gloriam, qui eam diligentes ex Charitate complexi ſunt, & e diverſo in eorum opprobrium, qui eam poſt Redemptorem ſuum portare noluerunt. Nam, ut taceamus interim de his, qui eum pupugerunt, & quia plangent ſe ſuper ſe omnes tribus terræ, omnis in quo tunc hujus ſalutiferi ſigni in figura non cernitur, velut extraneus, & ignotus inter reprobos, juſtitia dictante, repellitur: qui autem hujus divini tituli reperiuntur impreſſione ſignati, quia Redemptoris ſui facti ſunt imitatores in pœna, tunc eidem Judici participes efficientur in gloria.

In die judicii Crux ab Angelis feretur.

Tunc itaque fiet quod Apoſtolus ait: *Quia cum tradiderit Regnum Deo Patri, cum evacuaverit omnem Principatum, & omnem poteſtatem, & virtutem, ſæviſſima deſtruetur mors*. Regnum autem Patri tradere profecto nihil eſt aliud, quam credentes in ſe ad divinæ contemplationis arcana perducere. Tunc completur illa Zachariæ prophetæ viſio, qua videlicet contemplatus eſt Jeſum, ſacerdotem magnum in ſordido habitu, devictoque atque increpato diabolo, qui ad ejus accuſationem ſtabat; ſordida mox veſte Jeſus exuitur, & honoris, ac gloriæ indumento veſtitur. Corpus nempe Jeſu Eccleſia dicitur, quæ videlicet nunc in hujus peregrinationis ærumna quaſi ſordida tribulationum ac preſſurarum veſte fœdatur. Sed tunc, damnato, & reprobato Diabolo, ſancta Eccleſia fœdis exuta, ſtola beatæ immortalitatis induitur, & de peregrinationis luctu ad patriam quietis æternæ transfertur. Sicut in dedicationis Pſalmo perſpicue canitur: *Convertiſti*, inquit, *planctum meum in gaudium mihi: conſcidiſti ſaccum meum, & præcinxiſti me lætitia*. De reprobis quoque tunc illud impletur, quod per Ezechielem dicitur: *Tranſite per civitatem, & percutite; non parcat oculus veſter, ne miſereamini; ſenem, & adoleſcentem, & virginem, parvulos, & mulieres interficite uſque ad internetionem: omnem autem, ſuper quem videritis Thau, ne occidatis*. Expleto itaque judicio, cum ipſa Cruce omnes juſti ſimul provehuntur ad Regnum, cujus olim ſive in pace, ſive in perſecutione pertulere ſupplicium. In illa igitur immortalitatis gloria Crucem ſplendidiſſimam ſemper aſpiciunt, ſignumque victoriæ, quo redempti ſunt mundumque vicerunt, habere ſe præ oculis ineffabiliter gratulantur. Propterea & Salvatoris ſui jugiter laudes alternant, eique ſemper gratias referentes in illa perpetuæ jucunditatis amœnitate tripudiant.

1. Cor. 15.

Zach. 3.

Pſal. 29.

Ezech. 9.

Itaque & nos in laudem beatæ Crucis libet exclamare: O B. Crux, quæ illum meruiſti nova libratione ſuſpendere, quem cælum & terra nequeunt ſuſtinere. O Crux purior vitro, rutilantior auro, quæ tamquam vernantibus gemmis, & margaritis, membris ornata es Salvatoris. O Crux Luna micantior, Sole ſplendidior, quæ præ divini magnitudine luminis, Stellarum jubar, & omnia cæli aſtra præcedis. Tu ſola inter omnia ligna ſilvarum electa es ad humanæ redemptionis officium. Tu pondus illud ſuſtinere meruiſti, cujus virtute cælum volvitur, terra ſuſpenditur, & univerſa mundi machina numquam caſura libratur. Te tartara metuunt, Angeli venerantur, & omnis rerum creatura miratur.

Laudes S. Crucis.

O vere nobilis arbor, quæ de terreno quidem ceſpite orta procedis, ſed ſuper aſtra cæli felices ramos expandis. Olim quidem fructus tuus gehennæ erat obnoxius, tunc cedros germinas paradiſo; & vivi ex te lapides prodeunt, quibus ſupernæ Hieruſalem ædificia conſtruuntur. O B. Crux, quia cum Sol radios abſconderet, ne ſacrilegium videret; cum terra treme-

meret, cum elementa nutantia formidine palpitarent: tu morienti Domino individua meruisti comes assistere, brachia devota substernere, & tuo insuper miti gremio confovere. O beata Crux, quæ Redemptoris mundi es affixione conspicua, & pretioso immaculati Agni rubes sanguine purpurata. Tu salus mundi perditi, tu lux in tenebris constituti, tu medicina languentium, tu convalescentium virtus, tu periclitantibus portus, tu evadentibus de fauce mortis aufugium. Per te peregrini transeunt in domesticos, & eos, qui dudum fuerant hospites, Apostolorum reddis esse concives. In te mors cruenta dum occidit occiditur, auctor & ipse mortis extinguitur, vita hominibus perdita
Judic. 4. reparatur. Tu armasti manum Jahel clavo, quo videlicet Sisaram per tempus capitis utrumque transfoderet, & in typo Ecclesiæ dia-
1. Reg. 17. bolum trucidaret. Tu fundam David implesti lapide, quo Philisthæum Goliath signatus in fronte percutiat, ubi videlicet profanus tui signaculum non habebat. O beata Crux te Patriarcharum fides, te vaticinia Prophetarum, te Judex Apostolorum Senatus, te Martyrum victor exercitus, omniumque Sanctorum agmina venerantur, prædicant, & honorant. Odor fragrantiæ tuæ omnia vincit aromata, nectar tuum cunctas pigmentorum species, & universa mella præcedit. O beata crux, titulus gloriæ, insigne victoriæ, signaculum redemptionis æternæ. Tibi debent terrena, quod vivunt; cælestia insuper quod ad suæ integritatis plenitudinem redeunt. Per te siquidem ad patriam exul homo revertitur, & Angelorum numerus, qui diminutus fuerat, instauratur. Tu facis, ut dæmonum servi, Dei fiant per adoptionem filii, & olim idolorum cultores, nunc Christi sint cohæredes. O Crux gloriosa, o Crux admiranda, cui totius orbis imperia procidunt, omnis sceptra principatus obediunt, cunctorumque Regnorum jura subduntur.

Sed cur nos obrizo, sive carbunculo adhibere extrinsecus ornamenta contendimus, quibus utique quidquid apponitur, suppar & decolorius invenitur? Non enim, o beata Crux, quælibet humana lingua tua prævalet æquare præconia, in qua nimirum æterna vita pependit, quam salus mundi proprio cruore perfudit, & summi Patris Verbum singulari sui corporis contubernio decoravit. Solus igitur tua laus est, qui pependit in te. Tu enim decepisti nova arte diabolum, & reddidisti de victore captivum. Tu siquidem consueveras electas illi escas offerre, atque ad ejus insatiabile guttur, quæque tibi fierent obnoxia, destinare. Novissime autem talem hianti, ac devorare cupienti cibum, o beata Crux, obtulisti, qui & fauces ejus occultæ virtutis hamo transfigeret, & veternosæ malitiæ ventrem his qui jam absorpti fuerant, vacuaret. O Crux gloriosa, quæ omnia benedicis. O Crux benedicta, quæ ab omnibus benediceris. Benedictio enim tua cuncta sanctificat, omniumque benedictio rerum in te copiosa redundat. O Crux veneranda, o Crux adoranda, forma mirabilis, figura terribilis. Sicut enim fluit cera a facie ignis, sic pereunt peccatores a facie tua: nec reperiunt phantasmata remorandi, vel cedendi locum, ubi tuum conspexere signaculum. O Crux amabilis, & dilecta, suavis nimirum & decora; amoris tui flamma omne cor sanum sapiens æstuat, tuæ charitatis igne postquam mens fidelis accenditur, ad amorem mox cælestium inenarrabiliter inflammatur. Quis igitur, o beata Crux! dignis te laudibus efferat, in qua videlicet Auctor vitæ moriens mortem perdidit, ipsamque deglutiens mortuos nos ad immortalitatis suæ gloriam suscitavit? Salva, quæso, benedic & protege, o figura benedicta populum supplicem, in tuis hodie laudibus communiter exultantem; ut qui te nostræ redemptionis fieri voluit instrumentum, per te quoque ad suæ gloriæ nos dignetur transferre consortium: & quos per te de servitutis eripuit vinculo, per te etiam, juxta promissionem sanctam, constituat hæredes in Regno. Salus illi, & gratiarum actio, laus, honor, virtus, & imperium, cum Patre, & Spiritu sancto per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XLIX. XXI. Sept.

I. De Sancto Matthæo Apostolo, & Evangelista.

SOLEMNITATIS hodiernæ lætitia, dilectissimi, omnem desperationis aculeum de nostris mentibus amputat, ad præsumendum de divina misericordia titubantia corda confirmat, atque ut adeamus cum fiducia thronum gratiæ, sicut & Apostolus hortatur, invitat. Quis e-
nim audiens publicanum a Domino non modo Hebr. 4.
in clientelam Discipulatus electum, sed & Senatus insuper Apostolici conscendisse fastigium, non protinus animetur ad consequendam suorum veniam peccatorum? De telonio quippe cumulandæ pecuniæ in cathedram transfertur Ecclesiæ, & qui prius exigendi vectigalis fungebatur officio, constitutus est Fidei, divitiarum- Marc. 2. &
que cælestium ministrare thesauros: quique tunc Luc. 5.
turpis lucri quæstu satagebat implere marsupium, nunc per mundi latitudinem spargit cælestis eloquii sacramentum.

Inter omnes plane Sanctos, qui cælesti gloriæ de triumphato mundo victoriæ titulos intulerunt, B. Matthæus mihi videtur insignis, atque conspicuus, & quemdam inter eos dignitatis obtinere primatum? atque, ut audenter dicam, nemo post Christum est cui magis debeat sancta universalis Ecclesia. Nam quod mundus vivit, hæc est causa, quia lux nobis Evangelica coruscavit. Constat autem, quia primus omnium Matthæus Hebraico stylo Evangelium scripsit: sicque his, qui etant ex circumcisione fidelibus neotericæ Fidei quoddam quasi speculum procuravit. Quia igitur ad sanctum Evangelium describendum primus iste prorupit, scribendi ceteris Evangelistis viam præcessor aperuit, & tamquam dux vexillum sequentibus prætulit, suoque eos exemplo, ut scriberent, incitavit. Illi ergo debemus Evangelium, quem Evangelicæ narrationis constat intulisse principium: & quem ceteris novimus primum, non ambigimus inter eos cujusdam privilegii tenere primatum. Unusquisque nimirum trium Evangeli-
starum

ftarum B. Matthæi librum, antequam fuum inciperet, novit: & ficut fibi divinitus infpiratum eft, non fuperfluam cooperationem fui laboris adjunxit. Eorum quippe fuerat præparare fideliter animos ad fcribendum, Dei autem erat in id, quod vellet, dirigere ftylum.

Moyfes Scriptorum veteris Teftamenti primus. Plane, ficut Moyfes & Prophetis non abfurde præponitur, & omnibus quicumque fcripferunt aliquid in veteri Teftamento; ita B. Evangelifta Matthæus omnes jure præcellit, qui fcripfiffe reperiuntur in novo. Sicut enim ille nafcentis mundi texit originem; fic ifte, tamquam fpiritalis cujufdam mundi, orientem defcribit Ecclefiæ novitatem. Unde, Spiritu fancto calamum temperante provifum eft, ut uterque non diverfum, fed unum, idemque fuis libris præmitteret initium, dicens: *Liber generationis*. Sed illa generatio filios protulit iræ, ifta filios parturit gratiæ. Illa generatio fortita eft Paradifum terræ, fertilium quidem arborum, & herbarum decore vernantem; fed ifta cæleftem meruit Paradifum, incomparabilium deliciarum copiis affluentem. Ex illo tamen Paradifo primus homo per lignum pofteritatem fui generis expulit, fecundus homo per Crucem cæleftibus nos pafcuis introduxit. Ille dum narrat Deum dixiffe, fiat lux, oftendit conditam lucem; ifte Chriftum de Virgine natum perhibens, exortum lucis infinuat Conditorem. Moyfes itaque veterem Adam, atque terrenum, veterem mundum, vetus digerit Teftamentum; Matthæus autem pro veteribus nova, pro terrenis, five carnalibus fpiritualia, pro temporalibus introducit æterna. Pro Adam fiquidem Chriftum, pro Lege veteri Evangelium, pro mundo, vel terra herbis, arboribufque florente fanctam defcribit Ecclefiam, diverfa fpiritualium fructuum victualia germinantem. *Primus* enim *homo*, ficut Apoftolus ait, *de terra terrenus*, *fecundus de cælo cæleftis*; qualis terrenus, tales & terreni; qualis cæleftis, tales & cæleftes. Factus eft primus Adam in animam viventem, noviffimus Adam in fpiritum vivificantem. Sed non prius quod fpirituale eft, fed quod animale, deinde quod fpirituale.

Matth. 1. — Gen. 1. — 1. Cor. 15.

Moyfes ergo defcribit quomodo vifibilia quæque fint originaliter condita; Matthæus autem docet non modo terrena, fed & cæleftia per Mediatoris Dei, & hominum gratiam noviter inftaurata: ficut idem dicit Apoftolus: *Ut notum faceret nobis facramentum voluntatis fuæ*, *fecundum beneplacitum ejus*, *quod propofuit in eo*, *in difpenfatione plenitudinis temporum*, *inftaurare omnia in Chrifto*, *quæ in cælis*, *& quæ in terris funt in ipfo*. Ephef. 1.

Hanc mundi renovationem David prævidebat, cum aliquando coram Domino conftitutus oraret. Nam cum per Nathan Prophetam clementia fibi Divina promitteret, ex ejus femine nafciturum, qui fuo fancto nomini conftrueret templum, & Chriftum manifefte denuntians, adjeciffet: *Ego ero illi in patrem*, *& ipfe erit mihi in filium*; moxque Ecclefiam, quæ corpus eft Chrifti, qualis effet futura depromeret, dicens: *Et fidelis erit domus tua*, *& regnum tuum ufque in æternum ante faciem meam*, *& thronus tuus erit firmus jugiter*. Ille gratias agens, inter cetera orationis fuæ verba fic ait: *Sed & hoc parum vifum eft in confpectu tuo*, *Domine Deus meus*, quia dilexifti me, *nifi loquereris etiam de domo fervi tui in longinquum*; moxque fubjunxit: *Ifta eft enim lex Adam*, *Domine Deus*. Ac fi perfpicue dicat: Sicut in terreni mundi hujus exordio Adam conftituifti pofteritatis fecuturæ parentem, atque ex hac radice totius humani generis decrevifti pullulare propaginem; ita nunc cum mundum renovare difponis, me quafi novum Adam facis, dum Chriftum ex meo femine nafciturum, qui eft Auctor, & caput Ecclefiæ, polliceris. *Ifta eft*, inquit, *lex Adam*, quia ficut ille erat in filiis fuis hunc mundum vifibilem poffeffurus; ita & ego populi fpiritualis in Chrifto pater efficior, cum illo qui in cælis eft, perpetuo regnaturus. Sicut enim de cofta illius formata eft viventium mater Eva; ita de latere Chrifti qui ex me nafciturus eft, victura perenniter egredietur Ecclefia. De hoc novo, & fpirituali mundo fcriptum eft: *Domini funt cardines terræ*, *& pofuit fuper eos orbem*. Orbis enim fuper terræ cardines ponitur, cum Sancta Ecclefia tamquam fuper bafes doctrinis Evangelicis folidatur. De qua & alibi dicitur: *Fundamenta ejus in montibus fanctis*. Qui enim illic cardines, hic appellati funt montes.

2 Reg. 7. — Gen. 2. — 1. Reg. 2. — Pfal. 86.

Evangeliftarum plane numero congruit & mundi fitus, & temporum curfus; quia & quatuor mundi partes, & totidem funt temporum diverfitates. Non ergo mirum, fi fpiritualis mundus vifibili huic conferatur, dum nonnullas invicem habere fimilitudines uterque dignofcitur.

Et notandum, quia fummus Architectus, videlicet omnipotens Deus, dum hujus fpiritalis mundi, hoc eft, fanctæ univerfalis Ecclefiæ fabricam fuper quatuor Evangeliftas, quafi fuper columnas totidem conftruit, duas potiores, & egregias altrinfecus ordinat, quibus fcilicet omne furgentis machinæ pondus incumbat: duas autem minores in medio ftatuit, ficque cæleftis fabricæ pulchritudinem alterna varietate diftinguit, ut pluralitas ad fundamentum, diverfitas pertineat ad ornatum, & divinum opus fic robore permaneat inconcuffum, ut fit etiam varietate confpicuum. Hæc denique quatuor funt columnæ, de quibus ad Moyfen dicitur, cum in typo Ecclefiæ tabernaculum figeretur: *Facies columnas quatuor*, *& bafes earum veftitas argento*. In argento enim quid aliud, quam claritas divini fermonis accipitur? Sicut fcriptum eft: *Eloquia Domini*, *eloquia cafta*, *argentum igne examinatum*, *probatum terræ*. Bafes ergo argento veftitæ quatuor columnas tabernaculi fuftinent, quia Prædicatores Ecclefiæ divino eloquio decorati, ut in cunctis fe exemplum præbeant, quatuor Evangeliftarum dicta & ore, & operibus portant. Exod. 27. — Pfal. 11.

Matthæus itaque primum obtinet locum, Joannes ultimum. Qui nimirum & Apoftolico funt culmine conftituti, & ex his, quæ fcripferunt, non auditu dumtaxat, fed vifu potius, atque contactu funt præfentialiter informati. Sicut unus eorum dicit: *Quod audivimus*, *quod vidimus*, *quod oculis noftris perfpeximus*, *quod manus noftræ contrectaverunt de Verbo vitæ*. Marcus 1. Joan.

cus autem, & Lucas, qui Evangelici catalogi meditullium sortiuntur, non quidem sunt Apostoli; verumtamen præcipuorum Apostolorum alter Petri, alter Pauli relationibus sunt edocti. Omnes tamen Sancti Evangelistæ unius auctoritatis, unius sunt Fidei, nec in aliquo dispares in texenda sincerissimæ linea veritatis, ac per omnem suæ descriptionis articulum inexpugnabile simul erigunt propugnaculum adversus omnia quarumlibet hæreseon spicula præmunitum. Hæc
Psal. 14. & 23. est enim quadriga illa, in qua Rex gloriæ exultans ut gigas, & potens in prælio, Principi mundi hujus, qui genus humanum captivum
Luc. 11. tenebat, occurrit, & lorica carnis armatus illum superveniens vicit, ejusque vasa distribuit. Hanc porro quadrigam, verumque Cherubim Ezechiel Propheta se conspexisse commemora-
Ezech. 1. vit, cum ait; *Similitudo autem vultus eorum facies hominis, & facies leonis a dextris ipsorum quatuor; facies autem bovis a sinistris ipsorum quatuor, & facies aquilæ desuper ipsorum*
Gregorius in hunc Ezechielis locum. *quatuor*. Quos profecto nonnulli catholicorum Patrum hoc ordine discreverunt: ut quia ab humana generatione cœpit, jure per hominem Matthæus: Quia vero a clamore in deserto, recte per leonem Marcus: Quia a sacrificio exorsus est, bene per vitulum Lucas: Quia a divinitate Verbi cœpit, digne Joannes videatur per aquilam designari. Qui nimirum dicens: *In*
Joan. 1. *principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum; & Deus erat Verbum;* dum in eam substantiam divinitatis intendit, quasi more Aquilæ oculos in Solem fixit.

Prov. 15. Quidam Matthæo Leonis figuram adscribunt. Sed ii, qui Sanctos Evangelistas per animalium figuras sub hac varietate distinguunt, magis considerare videntur Evangelii cujusque principium, quam continuum sequentis Historiæ textum. Nam qui seriatim cunctas Evangelicæ narrationis curiosius, atque minutius indagavere sententias, B. Matthæo non hominis, sed figuram decreverunt adscribendam esse leonis. Leo enim, ut ait Scriptura, fortissimus bestiarum ad nullius pavebit occursum. Et quia Rex animalium dicitur, non incongrue B. Matthæo, qui regiam Christi cernitur texisse personam, Leonis species deputatur. Unde & in Apocalypsi Dominus cum ipsa tribu Regia Leo commemoratus est. Ubi dictum est:
Apoc. 5. *Vicit Leo de tribu Juda*. Matthæus itaque in declaranda Regia stirpe Domini familiarius vacat, & sicut ab hac narrationis exordium sumpsit, sic in eadem intentione totam styli sui seriem ad finem usque perducit. Generationis quippe lineam texens ad David pervenit, deinde per Salomonem transiens, ceteros Reges in enumeranda generis successione percurrit. Et paulo post refert, quod ab Oriente Magi veniunt, & Ju-
Matth. 2. dæorum Regem natum solerter inquirunt; simul etiam quia Rex Herodes turbatus, dum audit, quod Rex præter se in Judæorum populo natus est, deinde subjungit parabolam, ubi Do-
Matth. 25. Matth. 22. minus ait: *Simile est Regnum cælorum homini Regi, qui fecit nuptias filio suo*. Nam & instante salutiferæ Passionis articulo, narrat eum dixisse, *Quia cum sederit Filius hominis in Sede majestatis suæ, congregabuntur ante eum omnes gentes: & quia tunc dicet Rex his, qui a dextris ejus erunt: Venite benedicti Patris mei, percipite Regnum*. Postremo destructo per mortem suam mortis imperio, & beatæ Resurrectionis coruscante triumpho, narrat eum dixisse discipulis: *Data est mihi omnis potestas in* Matth. 28.
cælo & in terra.

His, & hujusmodi clarescentibus in Evangelica descriptione sententiis, liquet B. Matthæum in prosequenda Regia stirpe Domini, tenacius quam ceteros fuisse versatum. Unusquisque siquidem sanctorum Evangelistarum proprium, ac specialem ordinem servat, & in ejus, qua cœpit, intentionis custodia perseverat. Nam Joannes propensius occupatur ad declarandam in Christo divinitatis essentiam. Matthæus autem, ut dictum est, ostendit Regiam dignitatem. Marcus vero tamquam assecla sive breviator ejus esse videtur, dum per ejus vestigia subsequens graditur, & sic illi sive ejusdem verbis, sive eodem sensu in omnibus pæne concordat, ut tamquam a præcedentis se tramite non recedat. Lucas etiam proprium modum, & ordinem tenet, dum sacerdotalem Domini stirpem describit, atque personam: & sic per totam styli sui seriem in hac intentione perdurat, ut diversari circa templum, vel Sacerdotes usque ad finem Evangelii non omittat. Nam ipsum quoque suæ narrationis exordium quid aliud coacervat, quam diversorum nomina Sacerdotum? *Fuit*, inquit, *in diebus Herodis Regis Judææ Sacerdos* Luc. 1.
quidam nomine Zacharias, de vice Abia, & Uxor ejus de filiabus Aaron. Eumdem postmodum Zachariam in templo ante altare constituit, Mariam quoque Virginem domui Sacerdotis inducit: Quadragesimo autem Nativitatis Luc. 2.
die puerum ad templum cum muneribus portat, duodennem quoque in templo audientem, & interrogantem cum Doctoribus inthronizat. Deinde parentes Domini narrat per omnes annos ascendisse Hierusalem ad templum in die solemnitatis Paschæ.

Quilibet Evangelistarum proprium ordinem in scribendo observat.

Demum Evangelium suum hoc fine conclusit, ut diceret: *Ipsi adorantes regressi sunt Hierusalem, & erant quotidie in templo laudantes* Luc. 24.
Deum, & benedicentes Dominum. Mediator quippe Dei, & hominum secundum humanam naturam unus idemque Rex esse voluit, & Sacerdos, ut per vires nos regalis apicis regeret, & per Sacerdotis officium expiaret. Hæ siquidem duæ personæ sub figura Christi specialiter sunt a Patribus commendatæ, cui principaliter, ac singulari prærogativa dedit Deus Sedem David patris ejus, ut Regni ejus non esset finis, & ut Sacerdos esset in æternum secundum Psal. 109.
ordinem Melchisedech.

Christus Rex, & Sacerdos.

Utriusque ergo ministerii dignitatem Matthæus, & Lucas ita inter se invicem dividunt, ut alter Christi Regnum, alter indicet Sacerdotium. Spiritus enim sanctus per organa sua sic propriæ potestatis jura dispensat, ut dum per duos unus eloquitur, idem sententium quædam in verbis diversitas exprimatur. Unde cum Matthæus, qui regalem Domini personam susceperat describendam, in genealogiæ contextu Reges enumeret; Lucas ad ipsum David non regium schema prosecutus ascendit, sed per eos qui Reges non fuerant, exiit ad Nathan filium David, qui nec ipse Rex fuit. Unde divinitus actum est, ut non

 habeat

habeat socium subsequentem, qui styli sui teneat seriem, quoniam Sacerdos in Sancta Sanctorum solus intrabat: atque iccirco hic sine comite est, quia se circa Domini Sacerdotium specialiter occupat: Matthæus autem, ut prædictum est, breviatorem Marcum, atque pedissequum habuit, quia Christi regiam dignitatem Reges enumerando descripsit. Regiæ quippe sublimitatis est, ut non sine comitum gradiatur obsequio. *Hebr. 3.*

Hunc ducem & nos sequamur, dilectissimi fratres mei, non Evangelium breviando, sed Evangelica præcepta servando. Hunc ad vitam sequamur itineris prævium. Hujus salutiferum imitemur exemplum, qui mox, ut vocantis se Salvatoris audivit imperium, non cunctatus est, non sua disponendi quæsivit inducias, non amicorum communicanda consilia, sed illico divitias sprevit, necessarios abdicavit, carnalium affectuum nexus abrupit, sicque solutus post Christi vestigia lætus & impiger properavit, & tamquam post naufragium delatus in portum, divinum illud celeuma cantavit: *Dirupisti, Domine, vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis*. Vel illud, quod Sponsa modulatur in Canticis canticorum: *Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea, tenui, nec dimittam eum*: qui est benedictus in sæcula. Amen. *Matth. 9.* *Psal. 115.* *Cant. 3.*

XXI. Sept.

SERMO L.

II. De Sancto Matthæo Apostolo, & Evangelista.

O Quam dulcis, quam jucunda, quam delectabilis est ista festivitas, fratres mei, in qua scilicet ad amorem Dei peccator accenditur; Fides augetur; mens, quæ diffidebat, erigitur; certæ spei gratia cumulatur. Nam quod alibi verbis instruimur, hic vivis operibus experimur. Legimus siquidem: *Agite pœnitentiam; appropinquabit enim Regnum cælorum*. Inter pœnitentiam scilicet, Regnumque cælorum nihil est medium. Hæc autem præclara festivitas non modo dat pœnitentibus spem Regni cælorum, sed & pœnitenti narrat exhibitum cælestis excellentiæ principatum. Quis enim nesciat B. Matthæum telonarium extitisse, atque ideo peccatorem? Quod certe idem ipse non tacet, dum se in ipso Apostolorum catalogo publicanum perhibet: *Thomas*, inquit, *& Matthæus publicanus*; ceteri vero Evangelistæ Levi potius eum vocant; ne consortem, immo primarium Evangelici operis notabilem reddant. Ipse autem publicanum se ideo asserit, ut & humilitatis in se regulam teneat, & nostras ad sperandum de peccatis veniam mentes accendat. Ac si cum Coapostolo suo ipse etiam dicat: *Christus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum; sed ideo misericordiam consecutus sum, ut in me primum ostenderet Christus Jesus omnem patientiam ad exemplum eorum, qui credituri sunt illi in vitam æternam*. *Matth. 3.* *Bona ex festivitate, & memoria Matthæi.* *Matth. 9.* *Matth. 10.* *Marc. 1.* *Luc. 5.* *1. Tim. 1.*

Provocat ergo nunc nos ad sperandam veniam verbo, sicut olim eos, qui aderant, incitavit exemplo. Dicit enim ipse: *Quia factum est, discumbente Jesu in domo, ecce multi publicani, & peccatores venientes discumbebant cum Jesu, & discipulis ejus*: ubi scilicet & Matthæus erat. Nisi enim iste cum Domini Discipulis interesset, tam familiariter ad Dominum peccatores accedere non auderent. Nisi peccatorem contubernio Salvatoris inhærere conspicerent; quos scelerum accusabat enormitas, quos conscientia remordebat, appropinquare nullatenus præsumpsissent. *Matth. 9.* *Invocatione S. Matthæi peccatores resipiscunt.*

Sed cum iste sedulus in Domino diversatur obsequio, insuper & mensæ participatur, factus collega convivio, suo peccatores ad fontem pietatis cohortatur exemplo. Quanto per eum nunc ad sperandam misericordiam fiducialius provocamur, quem videlicet cernimus ad tantæ sublimitatis culmen evectum? Qui simul & in Apostolicum allectus est ordinem, & Angelicam sortitus est dignitatem. Quis enim nesciat Evangelistam ab Angelico vocabulo derivari? Non solum itaque Apostolus est, sed & Evangelista. Et, ut ita fatear, Evangelista Evangelistarum non immerito dicitur, qui dux, & præcessor, ac primus omnium reperitur. Unde & illius quadrigæ cælestis, quam vel Joannes in Apocalipsi se vidisse perhibuit, vel Ezechiel in prophetica visione conspexit, hic congrue potest non modo pars, sed & auriga vocari. Qui dum ad scribendum Evangelium primus erupit, quasi quandam lineam præcedendo tetendit: & unde ceteri currerent, rectitudinis semitam designavit; ut sicut de Elia dicitur, hic etiam currus, & auriga illius mystici Sacramenti merito nuncupetur. *Apoc. 4.* *Ezech. & 10.* *S. Matthæus primus Evangelium scripsit.* *2. Reg. 2.*

Nulli plane mortalium hoc Deus Omnipotens contulit, ut hæc duo præeminentium dignitatum fastigia in una simul persona concurrant, scilicet ut Apostolus quisquam sit, & Evangelista, nisi Matthæo, & Joanni: quorum scilicet alter publicanus, alter est virgo. Et hoc profunda divini dispensatione consilii. Nimirum ut & iste ad misericordiæ fontem peccatoribus se exhibeat prævium, & ille custoditis, & innocentibus sit exemplum; quatenus & lapsis quibusque peracti sceleris magnitudo non obviet, & mundos, ac nullis criminibus obrutos patens janua gratiæ cælestis invitet. *Cur Matthæus, & Joannes Apostoli, simul & Evangelistæ.*

Porro, sicut Phison primus inter Paradisi fluvios legitur, sic inter sanctos Evangelistas primus invenitur. Et bene sibi hæc comparatio congruit: Phison siquidem oris mutatio interpretatur. Os enim suum ipse mutavit, quod videlicet a sæcularibus verbis ad prædicandum Evangelium transtulit: & quod suum prius carnaliter fuerat, ut Dei esset, effecit. Dicente per Prophetam Domino: *Si separaveris pretiosum a vili, quasi os meum eris*. Factum est ergo in B. Matthæo, quod scriptum est: *Quia ubi abundavit peccatum, superabundavit & gratia*. Sicut enim vera est illa Scripturæ sententia, qua dicitur: *Quia non est divinæ virtuti differentia, sive in multis, sive in paucis vincere*; ita etiam divinæ pietati nil differt sive minimis quibusque peccatis, sive gravibus indulgere. In hoc igitur egregio viro divina gratia mirabiliter abundavit, cui scilicet gemina prærogativa concessit, non modo cum Apostolis Evangelium præ- *Gen. 2.* *Phison S. Matthæi figura, & cur.* *Hier. 15.* *Rom. 5.* *2. Reg. 15.*

prædicare, sed cum Evangelistis etiam scribere: & ut excellentius adhuc emineat, primum in eorum ordine, qui inter ceteros sanctos insignes sunt, & mirabiles, obtinet locum.

Ezech. 1. & 10. Figuræ quatuor Evangelistarum multæ. Enimvero hæc sunt sancta illa animalia, quæ undique plena oculis referuntur, in quibus utique sicut revera Cherubin, exuberat scientiæ plenitudo; aspectus eorum, quasi carbonum ignis ardentium, & tamquam radiantium repræsentant speciem lampadarum. Coram facie sua semper incedunt, quo scilicet impetu Spiritus impelluntur. Istæ porro sunt quadrigæ illæ, quas Zacharias propheta designat: cum dicit: *Zach. 6.* *Et conversus sum, & vidi, & ecce quatuor quadrigæ egredientes de medio duorum montium, & erant montes ærei.* *Ibidem.* De quibus & paulo post dicitur: *Isti sunt quatuor venti cæli, qui egrediuntur, ut stent coram Dominatore omnis terræ.* Et notandum, quia non una quatuor Evangelistarum quadriga dicitur, sed unusquisque eorum quadriga vocatur; quia & unus in quatuor, & quatuor sunt in uno, dum per ejusdem Fidei intentionem quod scribitur a singulis, reperitur in cunctis: & quod dicitur ab universis, invenitur in singulis.

Duo vero montes ærei, de quorum medio dicuntur egressi, duo sunt Testamenta, quæ ad instar æris durabilia sunt, & sonora. Quia & usque ad finem sæculi, non inveniunt terminum, & per omnia mundi spatia dant tinnitum. *Psal. 18.* *In omnem enim terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Qui & venti esse referuntur; quia de his scriptum *Ezech. 1.* est: *Ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur.* Qui etiam egrediuntur, ut stent coram Dominatore omnis terræ; quia quod sancti prædicatores ex fidelium fructificatione proficiunt, non sibi tribuunt, sed Auctori, a quo eorum omnia lucra procedunt. De quibus ad *Job. 38.* B. Job dicitur: *Numquid immittes fulgura, & ibunt & reverentia dicent tibi, adsumus?* *3. Reg. 17.* Hæ sunt illæ quatuor hydriæ, quas Elias sacrificaturus jussit impleri, & tribus super holocaustum vicibus superfundi. Hic est ille quadrifidus fluviorum cursus, qui de Christo tamquam de Paradisi fonte progreditur, & arentia quadrati orbis arva perfundit. De quo vir ille *Gen. 2. Eccl. 24.* sapiens ait: *Legem mandavit Moyses in præceptis justitiarum, & hæreditatem domus Jacob, & Israel promissiones.*

Ut autem in his verbis non diutius immoremur, lex ista, quæ hæreditas promissionis dicitur, sanctum est Evangelium, quod quidem antiquis Patribus est promissum, nobis autem hæreditario jure, Christo veniente, collatum, *Ibidem.* ubi præsto subjungitur: *Posuit David puero suo excitare Regem ex ipso fortissimum, ut throno honorum sedentem in sempiternum. Qui implet quasi Phison sapientiam, & sicut Tigris in diebus novorum. Qui adimplet quasi Euphrates sensum, qui multiplicat quasi Jordanis in tempore messis. Qui mittit disciplinam sicut lucem, & assistens quasi Gehon in die vindemiæ.*

Hæc itaque, fratres mei, tam lucide, tam aperte de Christo, & sanctis Evangelistis dicta sunt, ut ad hoc insinuandum exponi non egeant. Sed dum in sanctis, ac mysticis verbis vindemiæ nomen auditis, qui ex temporis occasione terrenas vindemias præ manibus habetis, debetis a circumstantibus ad interiora recurrere, & spiritualem vindemiam sancta vestra prudentia cogitare. Ait enim in fine sententiæ: *Qui mittit disciplinam sicut lucem, & assistens quasi Gehon in die vindemiæ.* Quis est ille, qui mittit disciplinam sicut lucem, nisi is, qui post velatam faciem Moysi, possesso tenebris mundo, radiantem Evangelii sui ingerit claritatem? Assistit itaque quasi Gehon, de quo & per Prophetam dicitur: *Dominus Deus noster fluvius gloriosus exiliens in terram sitientem.* Quæ est autem vinea, cui quasi Gehon assistit, & prædicationis suæ madoribus irrigare non desinit, nisi illa de qua per Prophetam dicitur: *Vinea autem Domini Sabaoth, domus Israel est?* *Esa. 5.* Hanc vineam de Ægypto vetustæ Legis Dominus transtulit, & ad terram Evangelii, quæ mel & lac manat, induxit.

Hujus autem vineæ primitias attulit botrus ille, quem duo viri in vecte posuerunt, & *Num. 13.* Israelitico populo detulerunt. Duo scilicet viri, duo sunt populi, Judaicus, & Gentilis. Hi botrum posuerunt in vecte, quia Salvatorem suspenderunt in Cruce. Sed præcessor, quod portabat, non aspiciebat; qui sequebatur, intuebatur. Et Judæorum populus, qui nos temporibus antecessit, Dominum, quem in Prophetis, & Lege portaverat, dum obedientiæ vultum semper avertit, videre non potuit: Gentilis autem qui sequitur, tamquam præ oculis positum assidue contemplatur. Hunc botrum Gedeon figuravit cum Ephratæis calumniantibus sub excusatione respondit: *Nonne melior est racemus Ephraim vindemiis Abiezer?* *Judic. 8.* Nam quia Ephraim, qui fecunditatem sonat, Ecclesiam exprimit, quid per racemum Ephraim, nisi Christum? Quid per vindemias Abiezer nisi Judaicorum multitudinem Sacerdotum? Sive etiam per racemum parvus fidelium numerus primitivæ Ecclesiæ; per vindemiam vero multitudo intelligenda est Synagogæ.

Melior est ergo racemus Ephraim vindemiis Abiezer; quia beatior fuit primitiva Ecclesia, quæ usque in finem sæculi renascentium sobole fecundatur: quam Synagoga, quæ paulatim quotidie defectura minuitur; unde & per Esaiam dicitur: *Lauda sterilis, quæ non paris, decanta laudem, & * hymnos, quæ non pariebas, quoniam multi filii desertæ magis quam ejus, quæ habet virum: dilata locum tentorii tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende, ne parcas, longos fac funiculos tuos & clavos tuos consolida: ad dexteram enim, & ad lævam penetrabis, & semen tuum Gentes hæreditabit.* *Esa. 54.* * hinni. Hæc sane cujus semen Gentes hæreditat, Ecclesia est, quæ quotidie genus humanum per suos filios ad Fidei unitatem vocat. *In Tit. Psal. 3.* Hæc est, de qua dicitur in Psalmis, pro ea quæ consequitur hæreditatem: Hæc est vinea, quæ laudem decantare præcipitur: sicut & apud eumdem Prophetam alibi reperitur: *In illa die vinea meri cantabit ei; ego Dominus, qui servo eam.* *Esa. 27.*

De hac vinea beatus quoque Matthæus Dominum dixisse commemorat: *Quia homo erat paterfamilias, qui plantavit vineam, & sepem circum-* *Matth. 21.*

cumdedit ei, & fodit in ea torcular, & ædificavit turrim, & locavit eam agricolis, & peregre profectus est. Hæc vinea ex illo prodiit botro, qui pedibus Judæorum, atque Gentilium in Crucis calcatus est prælo, ex quo pretiosi sanguinis unda profluxit, quæ mentes hominum male sobrias vino spiritualis gratiæ salubriter debriavit. De quo scilicet vino cum diversis linguis per Spiritum sanctum loquerentur Apostoli, dictum est: *Musto pleni sunt isti.* Væ illi, qui prorsus ab hoc musto jejunat, & terreni vini crapulam, quo æstuat, ingurgitatus eructat. Act. 2. Isa. 5. *Væ vobis*, ait Propheta, *qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem.* Infelix plane, qui se a vino sancti Spiritus servat abstemium, & pulmonem portat vini carnalis acroribus æstuantem, cujus venter epulis, atque potationibus intumescit, & spiritualis gratiæ vinum in sui cordis cellario non recondit.

Vos autem dilectissimi, sic terræ proventibus colligendis insistite, ut memineritis etiam vinum divini Charismatis in mentium vestrarum tunnulis convasare. Quisquis autem se a proximo per discordiæ fomitem dividit, non avis Domini, sed terrenum animal vinum gratiæ Gen. 15. cælestis ignorat. Unde est, quod Abraham cum sacrificaret, cetera quidem animalia per medium dividens, utrasque partes contra se altrinsecus posuit, aves autem non divisit. Hoc insinuans, quia quisquis per scissuram odii o fratre dividitur, per terram terrenus ambulat, non ut avis ad cælum volat: qui vero se virtutum pennis in alta sustollit, divisionem nescit. Quod si ab inimicis tuis lædendum te esse formidas, nisi adversus eos arma corripias, compone cum Deo, & proculdubio, quiefactus non Psal. 117. læderis a proximo: *Dominus* enim, ait, *mihi* Gen. 35. *adjutor est, non timebo quid faciat mihi homo.* Quod etiam Patriarcha Jacob docuit, cum Deos alienos infodit. Nam sicut Scriptura testatur, dederunt ei domestici sui omnes Deos alienos, quos habebant, & inaures, quæ erant in auribus eorum. At ille infodit ea subter terebinthum, quæ est post Urbem Sichem; ubi Ibidem. protinus subinfertur: *Cumque profecti essent, terror Domini invasit omnes per circuitum civitates, & non sunt ausi persequi recedentes.* Constat ergo, quia mox ut Dominum placavit, terreni furoris arma non timuit. Inter domum itaque Jacob, & Deum pace composita, omnis undique controversia divino premitur terrore sedata.

Qua propter, dilectissimi, de mentium vestrarum vasculis omnes simultatis, & odii pestes egerite, tamquam frementium bestiarum impetus, carnis illecebras edomate, terrenæ concupiscentiæ flammas extinguite, atque ad fluenta sancti Spiritus haurienda sitientes animos præ- Psal. 56. parate. Unusquisque dicentes: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.*

Omnipotens Deus, qui per B. Matthæum ad se peccatores invitat, januam vobis suæ misericordiæ clementer aperiat, ac mentibus vestris gratiæ cælestis dona diffundat. Qui vivit & regnat in Trinitate perfecta unus, & verus Deus, in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA LI. XXI. Sept.

De sancto Matthæo Apostolo, & Evangelista.

IN illo tempore: *Cum transiret Jesus per Civitatem suam, vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine.* Et reliqua. Matt. 9.

Evangelica lectio, quæ nunc auribus vestris insonuit, dilectissimi, velut insignis inter cetera Dominicæ eruditionis oracula mœrentem peccatorum conscientiam recreat, tabescentes animos erigit, pusillanimitatis & diffidentiæ frigus excludit, & ad concipiendam spem veniæ dejectum cor in alta suspendit. Quis enim de scelerum suorum quantumlibet immanium enormitate diffidat, cum audiat B. Matthæum venalis lucri quæstibus inhiantem, non modo repente vocatum, sed ad obtinenda præcipua duo ministeria curiæ cælestis adscitum? Nimirum ut Apostolici Senatus conscenderet apicem, & inter sanctos Evangelistas in eo, quod primus est, privilegio susciperet dignitatem. Quod utrumque munus nulli prorsus alii collatum est, nisi Matthæo tantummodo, & Joanni. Joannis ethymologia. Et quia Joannes Dei gratia dicitur, Matthæus etiam donatus interpretatur; dum uterque geminæ dignitatis dona promeruit, utrique profecto gratia doni cælestis infulsit. Sed, ut impleretur illa sententia, qua dicitur, *Ubi abundavit iniquitas, superabundavit gratia;* Rom. 5. Matthæus, quia scribendi in Evangelica veritate fecit originem, ducis, ac præceptoris inter ceteros Evangelistas possidet claritatem. Cui nimirum aptissime congruit illa sententia, qua dicitur: *Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus Jesus venit in hunc mundum, peccatores salvos facere, quorum primus ego sum; ut in me primum ostenderet omnem patientiam, ad informationem eorum, qui credituri sunt illi in vitam æternam.* 1. Tim. 1. Matth. 9. Unde factum est, sicut Evangelica nunc narravit historia, ut eo discumbente in domo ejusdem Matthæi, multi publicani, & peccatores venientes discumberent cum Jesu, & Discipuli ejus. Quos enim scelerum suorum mordax conscientia a Redemptoris accessu compescere poterat, hos Matthæi familiare cum Domino contubernium, ut accederent, provocabat: & dum ad pietatis fontem propinquare conspiciunt publicanum, felici jam audacia præsumente, ipsum fontem non addubitant ire reliquis compeccatoribus publicatum. De qua nimirum publicatione fontis æterni per Prophetam dicitur: *In illa die erit fons patens domus David habitantibus in Hierusalem in ablutione peccatoris, & menstruatæ.* Zach. 13. Fons quippe occultus est unigenitus Patris invisibilis Deus, fons vero patens est idem Deus incarnatus. Qui fons patens recte domus David dicitur; quia Redemptor noster ad nos venisse ex David genere non dubitatur.

Hunc profecto misericordiæ fontem, o Pharisaica superbia paras obstruere, dum sitientes, & aridos ab ejus accessu niteris elato supercilio prohibere. Hic per os Esaiæ tibi promittebatur haustus, cum dicebat: *Effundam enim aquam super sitientem, & fluenta super aridam; Effundam* Esa. 44.

dam spiritum meum super semen tuum, & benedictionem meam super stirpem tuam, & germinabunt inter herbas quasi salices juxta præterfluentes aquas. Hic iterum tibi promittebatur, cum & alibi diceret: *Et eris quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum, cui non deficiunt aquæ*. Sed tu in fastum tumidæ elationis impudenter erecta, & de falsæ justitiæ singularitate lenocinanter inflata, gratis expositum salutis æternæ fontem contumaciter despicis, & vivifica superni fontis fluenta fastidis. Accedens enim ad Discipulos Domini tumens, & arrogans, Pharisæe, pestiferum superbiæ virus, quod in pectore tuo grassabatur, effundis: & elationis ventum, quem tumida mente conceperas, per lividi, ac male spumantis oris spiramen exsufflas, *Quare*, inquiens, *cum publicanis, & peccatoribus manducat Magister vester?* Iccirco plane cum talibus comedit, ut de publicanis justos, de peccatoribus sanctos, de criminosis reddat Apostolos. Vocat enim peccatores, ut eos propria virtute justificans, efficiat innocentes. Sic nimirum, sic alibi dum bona tua, Pharisæe, in templo constitutus, arroganter enumeras, & alterum publicanum, te præferendo, condemnas: & ille de reatus sui barathro ad promerendam veniam justificatus ascendit, & tu a falsæ justitiæ tuæ culmine ante omnipotentis Dei oculos infeliciter corruisti.

Esai. 98.

Matth. 9.

Hoc itaque modo dum de fucato vacuæ justitiæ vestræ nitore præsumitis, & ceteros de suis excessibus judicabiles submordetis, & justitia vestra per elationem in peccatum vertitur, & illorum perpetrata nequitia ad obtinendam veniam per humilitatis gratiam reparatur. Unde & per Prophetam dicitur: *Et erit desertum in Chermel: & Chermel in saltum reputabitur*. Quid scilicet intelligatur per desertum, nisi qui in carnis suæ legibus vivunt, qui voluptatum suarum illecebris serviunt: & dum nulli Divini verbi vomeres eorum cor, velut arvum rationale persulcant, nullas bonorum operum segetes germinant; unde scilicet in cælestibus horreis frumenta recondant? Quid vero per Chermel, qui scientia veræ Circumcisionis dicitur, nisi illi debent intelligi, qui per nitorem exterioris justitiæ a carnalibus videntur operibus circumcisi, & de circumcisionis ejusdem quasi singulari non cessant scientia gloriari: & dum non qualiscumque, sed veræ circumcisionis suæ scientiam arrogant, alios quodammodo de non veræ circumcisionis falsitate condemnant?

Esai. 19. Expositio. Erit desertum in Chermel.

Desertum ergo in Chermel vertitur, & Chermel in saltum e contrario reputatur; cum & peccatores ad justorum merita participando conscendunt: & ii qui justi videbantur, ad agrestis, & infructuosi germinis opera præcipites corruunt. Huic simile est & quod Apostolus dicit: *Circumcisio quidem prodest, si Legem observes; si autem prævaricator legis sis, circumcisio tua præputium facta est*. Quid ergo, Pharisæe, prodest, quod te per arrogantiam jactas, quod scientiam tibi veræ Circumcisionis usurpas; dum ut prævaricatorem Legis evidentissime reproba vita convincat? Unde te de singularitate falsæ justitiæ gloriantem, ac per hoc albuginem in oculo tolerantem inspector mentium Dominus sprevit; & publicanum hunc, quem despicis, ac despiciendo contemnis, in conturbernium proprii comitatus adlegit. *Sequere*, inquit, *me: & surgens, secutus est eum*.

Rom. 2.

Matth. 9.

Quam fortis, & valida manus hujus cælestis Agricolæ! Arborem scilicet terræ radicitus inhærentem, & mundanæ concupiscentiæ tenaciter incubantem, mox ut concussit, evulsit, asportavit, & in terra viventium transplantavit. Ubi videlicet *justus, ut palma florebit & sicut cedrus Libani multiplicabitur*. Cui nimirum per immutationem dextræ Excelsi, congrua dispositione collatum est, ut non modo prædicandi, sed & scribendi sortiretur officium, sicque mereretur humano Generi cælestem ministrare thesaurum. Quatenus qui terreni quæstus lucra contempserat, cælestium talentorum dispensator existeret, & thesauros cælestis eloquii, quos impartiendos acceperat, fideliter errogaret. Ut sicut Redemptor noster Piscatoribus suis ante jam dixerat: *Venite post me, & faciam vos fieri piscatores hominum*; sic isti quodammodo diceret: Qui lucris temporalibus inhias, qui certe ut auro, vel argento diteris, impatienter anhelas, me quantocius sequere, moxque te faciam immortales superni Regni divitias per mundi latitudinem dispensare. Tu scilicet aurum quæris cum sæculo transiturum, & ego tibi Evangelii thesaurum dabo per cuncta proculdubio sæcula permansurum.

Psal. 91.

Matth. 4.

Hinc forte est, quod de fluvio illo Paradisi, qui apud Genesim Phison appellatur, ita legitur: *Quia circuit omnem terram Evilath, ubi nascitur aurum, & aurum terræ illius optimum est*. Sicut enim Phison primus est fluviorum de Paradisi fonte procedentium, ita B. Matthæus inter reliquos Evangelistas primum obtinet locum. Satis ergo conveniens est, & intimæ rationi aptissime congruit; ut sicut apud Phison optimum reperitur aurum, sic & apud hunc beatissimum Evangelici ordinis Primicerium intelligamus inesse thesauri cælestis incomprehensibile sacramentum. Cui profecto convenienter aptatur, quod per Salomonem dicitur: *Thesaurus desiderabilis requiescit in ore Sapientis*. Ubi scilicet non fulva carnalibus oculis vena metalli vibrantis irradiat, sed mysticus intellectus vivifici spiritus splendore coruscat. Nec aurum hoc nutantibus lancibus emptor attrutinat; sed auditor potius in sui pectoris arca reconditum, subtilirer librat.

Gen. 2.

Phison figura S. Matthæi.

Prov. 14.

Hoc aurum plane designabat & Moyses, cum de se tamquam de alio in Deuteronomio diceret: *Hæc sunt verba, quæ locutus est ad omnem Israel trans Jordanem, in solitudine campestri, contra mare rubrum, inter Pharan, & Thophel, & Laban, & Aseroth, ubi auri est plurimum*. In loco sane, ubi divina Lex fuerat promulgata, sicut dicitur, auri plurimum erat, quia sub aggesto illo superductæ locutionis pulvere, multi gravesque thesauri cælestis sapientiæ delitescebant: & tamquam grana triticeo sub culmo litteræ servabantur occulta. Et bene sanctis Doctoribus, Moysi scilicet, & Matthæo, aurum æqualiter congruit, quorum alter in Lege veteri, alter in Evangelio scri-

Deut. 1.

bendi fecit initium: ut per hos utriusque Testamenti Principes ostendantur his, quæ scripserunt, inesse divitiæ spiritales. Quamquam & hoc aurum, quod in Deuteronomio dicitur, specialiter B. Matthæo congruere videtur. Deuteronomium siquidem secunda Lex dicitur, per quam videlicet Evangelium designatur. Aurum ergo, quod in Deuteronomio dicitur, Evangelistæ Matthæo non immerito congruit, qui secundam Legem, hoc est, Evangelium primus omnium scripsit.

Nec ignorandum, quod per quatuor illa loca, id est, Pharan, & Thophel, Laban, & Aseroth, inter quæ videlicet divina lex datur, & inesse auri plurimum dicitur, quatuor Evangelistarum numerus designatur. Inter quos nimirum, velut inter quatuor spiritalia loca, cælestis sapientiæ thesaurus versatur in medio; dum per eos Lex Evangelica promulgatur. Quorum videlicet interpretationes nominum sub celeritate perstringimus, ut qualiter unumquodque cuilibet Evangelistarum specialiter congruat, exprimamus. Pharan plane ferus eorum, vel ferocitas, sive etiam frugifer dicitur. Quod nimirum beato non ambigitur convenire Matthæo, qui dum feroces Æthiopum populos ad prædicandum in propria sorte, suscepit, eos tamquam mitissimas oves ad cælestis pascuæ frumenta prævius Pastor induxit. Thophel autem, sive Thobel interpretatur offerre, vel ductus ad luctum. Quod utique S. Lucæ manifesta ratione concordat, qui sub specie Vituli victimam signat. Quia nimirum dum per totam Evangelii sui seriem sæpius versatur in templo, & Apostolorum de passione Domini luctum, & ipsum Dominum Salvatorem nunc in templo, nunc in ligno demonstrat oblatum. Aseroth autem vestibula, vel atria, seu beatitudinem sonat. Quod nimirum a B. Marco non discrepat: quoniam iccirco tamquam Leo vox clamantis intonat in deserto, ut nobis vestibula, vel atria, sive etiam quod optandum summopere est, beatitudinem parat in cælo.

Et notandus est ordo, quia prius ad vestibulum Fidei Christianæ, deinde ad atrium supernæ gloriæ ducimur, ut æterna mox beatitudine perfruamur. Laban postremo, quod candidatio dicitur, nulli melius congruit, quam Joanni, qui certe cuncta mundanæ caliginis obscura contemnens, dum in eum qui candor est lucis æternæ radios cordis infixit, indeficientis thesauri nobis divitias patefecit. Et hæc loca contra mare rubrum esse dicuntur, qui tota quadriga sancti Evangelii contra cruentum dimicat mundum. *Sap. 7.*

Sed auditis his, quæ de phrenetico Pharisæorum ore proruperant, quid eis cælestis Sapientia responderit, audiamus: *Non est opus*, inquit, *valentibus medicus*, *sed male habentibus*. Et Pharisæi plane male habentes erant, sed præ nimia infirmitate, languorisque gravedine se esse languidos ignorabant; & quia se prorsus arbitrabantur incolumes, nullisque languorum molestiis deprimi, non merebantur oblata cælestis Medici virtute curari. Cum vero, sicut asserunt, qui postquam experti sunt, ex illo periculo reviviscere potuerunt, *Matth. 9.*

ii, qui fulminibus afflantur, nil penitus sentiunt; cum illi, qui vulnerantur, vel etiam levius affliguntur, sensum amaritudinis, & molestiæ non admittunt; sic isti immanissimo lethargi sopore depressi, eam, qua deprimebantur, ægritudinem ignorabant. Illos plane curatione sua dignos animarum Medicus arbitrabatur, qui se debiles, & ægrotos aspiciunt: qui se certa calamitate depressos, & languidos veraciter ingemiscunt. Et o singularis, & incomparabilis clementiæ Medicus, qui super semetipsum omnium infirmitates, & ægritudines exaggerat; ut ex infirmitate sua languidus convalescat! *Vere* enim *dolores nostros ipse portavit*: *Vulneratus est* siquidem *propter peccata nostra*, *attritus est propter scelera nostra*. Qui profecto, ut hominis sauciati vulneribus cicatrices valeant superinduci, gravia sibi vulnera sponte permisit infligi; immo non modo medendi nobis exhibuit curam, sed ipse nobis factus est medicina. Intra Crucis quippe mortarium tritum est cæleste pigmentum, ex quo scilicet antidotum salutis æternæ produxit, per quod Genus humanum antiqui Serpentis virus evomuit. Quinque nimirum sunt Dominici corporis vulnera, & per quinque corporis sensus, quasi per fenestras totidem mors in hominem fuerat pestilenter ingressa. Unde & per Prophetam dicitur: *Mors intravit per fenestras nostras*. Illa ergo quinque vulnera, quinquepartiti sensus nostri facta sunt medicina. De quibus profecto vulneribus, mutato nomine, Sponsus dicit in Canticis: *Surge amica mea*, *Sponsa mea*, *& veni*, *columba mea*, *in foraminibus petræ*, *in cavernis maceriæ*. *Esai. 53.* *Hier. 9.* *Cant. 2.*

Vocat amicam Sponsus, id est, dilectam cujusque fidelis animam, cui Christus hæc dicit: *Surge amica mea*, *Sponsa mea*, *& veni*. Noli, inquit, Sponsa mea, otioso torpore lentescere, sed *surge*, *& veni*; hoc est, exempla virtutum proximis extrinsecus præbe. Quod vero subjungit, *columba mea in foraminibus petræ*. Petra, sicut dicit Apostolus, est Christus. Et foramina ergo petræ, sunt vulnera Redemptoris. In his itaque foraminibus quæque fidelis anima commoratur, quia totam suæ salutis summam in Salvatoris sui passione constituit, & in ea spem suam collocans, de gloria sempiterna fida securitate confidit. *1. Cor. 10.*

Et hoc modo forte valet intelligi, quod Apostolus ait: *Volo*, inquit, *in Ecclesia quinque verba sensu meo loqui*, *ut & alios instruam*: *quam decem millia in lingua*. Id est, utilius judico, passionem Domini, quæ videlicet quinque est procurata vulneribus, & corde cognoscere, & alios edocere, quam Legem veterem, quæ per Decalogum data est, multiplicibus verbis ad ostentationes inaniter prædicare. Hæc nimirum quinque verba illis locutus fuerat, quibus postmodum ajebat: *Nihil me judicavi scire inter vos*, *nisi Christum Jesum*, *& hunc crucifixum*. Porro autem sicut in Paradiso quatuor fluminibus ex uno fonte procedentibus, quinque fluenta sunt, quæ totius mundi latitudinem irrigant; sic de paradiso Dominici corporis quinque, partitus cruor effulsit, qui videlicet humani Generis inquinamenta purgavit. *1. Cor. 14.* *1. Cor. 2.*

vit. Quamquam per illos paradisi gurgites, qui ex unius fontis origine prodeunt, luce clarius Beati Evangelistæ signantur, qui nimirum de Christi plenitudine profluxerunt. In illo præterea fronte loti sunt, quicumque commissorum veniam sunt consecuti. Ipse quippe, sicut Joannes ait, est propitiatio pro peccatis nostris; ubi & sequitur: *Non pro nostris autem tantum, sed & pro totius mundi*. Hinc est, quod Pharisæis misericordiæ viscera nescientibus, ait: *Euntes autem discite, quid est misericordiam volo, & non sacrificium*.

1. Joan. 2. Matth. 9.

Videte, fratres charissimi, videte redemptionis humanæ Pontificem, videte nostræ salutis Auctorem pro nobis stantem, & contra diaboli membra fortiter dimicantem. De illo plane dicit Apostolus: *Quoniam assistit vultui Patris, & interpellat pro nobis*. Illic certe per humanitatis assumptæ mysterium pro nobis intervenit hic sua misericordia accusantium, & immaniter oblatrantium ora concludit: Et quia, sicut idem Joannes ait, *advocatum habemus, Jesum Christum justum*; quasi advocatus pro nobis in examine litigat, & propriis allegationibus obloquentium nobis argumenta condemnat. Unde postquam nescientes misericordiam, ad discendam misericordiam destinasset, dicens: *Euntes discite, quid est misericordiam volo, & non sacrificium*; mox ad defensionem justitiæ, & nostræ partis auxilium aliud etiam invictæ rationis intulit argumentum. Ait enim: *Non enim veni vocare justos, sed peccatores*. Ac si dicat: Non veni vocare justos qui videlicet in nostra non sunt; sed peccatores qui omnes communiter sunt. *Omnes* enim, sicut ait Apostolus, *peccaverunt, & egent gloria Dei*.

Rom. 8. 1. Joan. 2. Matth. 9. Ibidem. Rom. 3.

Cur Dom. ut peccatoribus spem daret, peccatores elegit.

Porro autem ut firmam spem peccatoribus daret, non illos ad Apostolatus culmen elegit, qui credebantur inter homines justi, & aliqua sanctitate videbantur insignes; sed vel ignaros justitiæ, vel etiam peccatores. Hinc est, quod non Zachariam, qui incedebat in omnibus mandatis, & justificationibus Domini sine querela: non denique Nathanaelem, in quo dolus non erat & cui verum se præbebat Israelitam: non certe Simeonem, in quo Spiritus sanctus erat, cui etiam Christum Dominum, antequam moreretur, videndum esse promiserat: non ex his, vel hujusmodi quemlibet ad Apostolicæ dignitatis culmen evexit, sed simplices potius, ac peccatores hoc sublimandos esse fastigio judicavit; ut unusquisque eorum veraciter dicat: *Gratia Dei sum id, quod sum*. Quatenus quod ad summa provecti sunt, non propriis adscribant meritis, sed gratiæ potius clementissimi deputent Largitoris; cui sit gloria, decus, & imperium in omnia sæcula sæculorum. Amen.

Luc. 1. Joan. 1. Luc. 2. 1. Cor. 15.

XXIX. Sept.

SERMO LII.

De Sancto Michaele Archangelo.

CIRCA rerum cardinem versamur, & magnificentiam operum Domini stylo prosequimur impolito: nec est præsumptio, sed devotio, quia non temerarii scrutatores, sed pii pulsatores accedimus. Honoraverunt siquidem stylum majestas Virginis, & dignitas Crucis: & utrumque præsumpsimus, utroque salvati. Nunc ad Angelos sermonem convertimus, & illius purioris naturæ contemplamur originem; & hoc quidem convenienter. In primis namque locis illa duo prima posuimus, quæ sibi primatum vindicant in rerum creaturis: Tertium autem locum sortiuntur Angeli, sicut in cælo, ita in scripto, sentitque anima, quod continet pagina, & auctoritas ratione munitur. Beata illa regio supernarum virtutum, in qua felices Spiritus circumvolant Dominum Sabaoth, & sublimi pennarum applausu in plateis supernæ Hierusalem Sanctus, Sanctus, Sanctus clara voce decantant. *Vidi*, inquit Propheta, *Dominum sedentem super solium excelsum & elevatum, & plena erat omnis terra majestate ejus, & ea, quæ sub ipso erant, replebant templum; Seraphim stabant super illud, sex alæ uni, & sex alæ alteri*. Singula ista verba suo pondere librata sunt, & diligentissimam quærunt expositionem, cujus nos immunes insipientia, & ineloquentia fecit: aliquid nihilominus exculpere tentabimus, si non ita solemniter, veraciter tamen.

Esai. 6. Visio Esaiæ prophetæ.

Visio hæc corporalis non est, vel phantasticis involuta præstigiis, sed spiritalis & pura purioris intelligentiæ desiderans sanctitatem. Hanc non vident nisi videntes, & qui mundi caliginem supergressi, splendorem divinitatis lucidissima mente suscipiunt? Et, ut breviter eam diffiniamus, Spiritus Dei nostro spiritui dulciter applicatus hanc efficit visionem, cum nos de præscientia cumulat futurorum. Hoc igitur modo ille totius Prophetalis eloquentiæ gloria vidit Dominum, & sedentem. Filius Dei triginta, & tribus annis servus fuit non Dominus, minister, non magister; vilis, non gloriosus, & licet dixerit Discipulis: *Vos vocatis me Magister, & Domine, & bene dicitis; sum etenim*; Et, *ego sum lux mundi*: pauci tamen verborum altitudinem notaverunt, Pharisæis invidentibus, Judæis non credentibus, & illum arguentibus præsumptionis. Sed postquam resurrexit a mortuis, & in triumphali sede receptus est, imperatoria decreta propalata sunt urbi, fixitque Crucifixus in totam mundi latitudinem suæ dominationis insigne. Jam majestativis nominibus circumfunditur ille pauper, & unicus, & servilium nominum vilitate dimota, Rex Regum, & Dominus Dominantium multa luce præfulgurat. Vidit ergo eum filius Amos, non humilem, sed sublimem; non judicatum, sed Judicem; non opprobrium hominum, sed gloriam Angelorum.

Expositio ejus. Dei Filius 33. annis servus. Joan. 13. Joan. 8. Nunc vero Dominus, & Rex Regum dicitur.

Sedentem, inquit. Triplicem legimus Creatoris sessionem, unam post mundi creationem, quando requievit ab omni opere, quod patrarat: Aliam post Ascensionem, quando assumptus est in cælum, & sedet a dextris Dei: Tertiam post Resurrectionem, cum sederit in sede majestatis suæ, & nos cum eo sedebimus. Solet quietem labor præcedere, statio sessionem. Sed quando laboravit illa majestas, quæ nec afficitur passione, nec labore distringitur? Audi quomo-

Triplex ejus sessio. Gen. 2. Marc. 19. Matth. 19.

modo plurimus ei labor incubuit; cum illum pessimum præsumptorem de cælis ad inferna detrusit, & hominem peccato pœne simili comprehensum, de paradiso voluptatis in ærumnosum immisit exilium. Quantum putas tumultum in cælestibus efferbuisse palatiis, cum mortifer ille vastator irreparabile dissidium in illa cælesti curia fabricavit, conventum proscidit Angelicum, & nomina Stellantia secum traxit in mortem? Desævit tunc Omnipotentis indignatio, totaque divinitatis dextera percussus est inimicus, & in perditionis devolutus est abyssum.

Homo resarciendæ Angelicæ ruinæ subrogatus. Huic tam gravi damno, tam graviter vindicato, successit & aliud. Peccavit namque ille, qui huic resarciendæ ruinæ fuerat subrogatus, propter quem omnia subcælestia fuerant constituta. Peccante autem illo, multum splendoris sidereis detractum est luminaribus, totamque elementorum materiam infectio deploranda confudit. Nondum aversus erat furor Domini, sed adhuc manus ejus extenta, & dexteram ejus singulari vulnere fatigatam provocavit in se fragilis, & lutosa substantia, sensitque reliquias fulminei furoris miser homunculus, & personale delictum proscripsit universos. Deturbatur igitur tumultibus frequentibus rationabilium creaturarum, Dominus majestatis, & super suis hostibus vindicatus, cadentes Angelos cum desperatione damnavit, & hominem *Gen. 7.* castigavit in spe, prævidens quanta bona de illius peccato esset facturus. Et ob hoc forsitan Angelicum peccatum in Scripturis non invenitur expressum, ne Scripturæ mandaretur quod emendari non poterat. Requievit ergo Deus rationabili fine tantis malis imposito; sed rursus tactus dolore cordis intrinsecus, & peccantium hominum enormitate gravatus, dele- *Gen. 14.* vit quem creaverat hominem, & diluvium in- *Exod. 19.* habitare fecit; nec hoc contentus, super Sodomam & Gomorrham ignem pluit, & sulphur; Ægyptios submersit in fluctibus, Israe- *Luc. 2.* litarum cadavera prostravit in eremo, ubique turbulentioris Domini repræsentans imaginem: ad extremum venit ipse in nube nostræ carnis abjectus, & dolorum particeps, & la- *Marc. 16.* borum didicit obedientiam ex his, quæ passus est.

Consummata autem carnis susceptione, elevatus est in cælum, & sedet a dextris Dei; nec tamen sedet ad plenum, quia assistit adhuc vultui Dei pro nobis. Erit autem ei tertia sessio gloriosa, cum bonos, & malos diverso fine, diversisque clausuris incluserit. Sedebit in sede majestatis suæ, cum nos traxerit *Matth. 25.* ad se, *& erit Deus omnia in omnibus*. Prima sessio est gratiæ, qua gratis omnia fecit: Secunda misericordiæ, qua nos misericorditer redemit: Tertia gloriæ, cum nos glorificabit. Attende autem sedentis gloriam, & excellentiam sessionis, ubi nulla creatura consedere præsumit. *Seraphim*, inquit, *stabant*, non se- *Cur Deus sedeat.* debant. *Vidi Dominum, & universam mili- Dan. 7.* tiam cæli assistentem ei*, ait Propheta: assistentem dicit, non sedentem. *Millia millium mi- Apoc. 7.* nistrabant ei, & decies millies centena mil- Ibidem.* lia assistebant ei*, Daniele testante. *Omnes Angeli stabant in circuitu throni*, ait Evangelista. Et alibi: *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus populis, & linguis, stantes ante thronum*. Sed & Virgo singularis astat a dextris in vestitu deurato. *Psal. 44.* Moyses, ut videat transeuntem Dominum, stat in petra, & Elias stat in conspectu Domini, & omnis creatura imperatoriæ majestatis assistit. Solus ille transfuga Spiritus, *Angeli, & Sancti cur stent.* dissensionis principium, princeps malitiæ, malorum summa, voluit consedere. Sedebo, inquit, in monte testamenti. Omnes stant, omnes ministrant, & tu pacis inimice, sedere præsumis? Ipse Filius idem, quod Pater, sedere nescit, donec dicat ei Pater: *Sede a dextris meis*. Talem vidit eum Esaias, *Exod. 33. & 34.* & Dominatorem universæ terræ, & in aureo throno suæ divinitatis sedentem, *Esai. 14.* in illa secunda sessione, quo carnem nostram cælis invexit.

Sequitur, *Super solium excelsum*. *Psal. 109.* Excelsum solium Angelicam naturam intellige, primam Omnipotentis creationem, & primaria dignitate præditam potestatem. Super hanc sedet, & supervehitur Filius Virginis, susceptum hominem ordinibus provehit Angelorum; quia etsi melior est natura, fortior est gratia; si magna dignitas, major Dei voluntas, quam omni nexu naturæ summus ille Philosophorum astruit altiorem. Elevata est ergo ma- *Psal. 8.* gnificentia Dei non solum super cælos, sed & super Angelos, quia tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditavit. Et plena erat majestate ejus omnis terra. *Hebr. 1.* Ipse Dominus Deus noster in universa terra judicia ejus, ait Psalmista. *Psal. 104.* Et quomodo nunc post hanc ejus elevationem asserit Propheta omnem terram majestate ejus esse repletam? Sed cum dicit, *Plenam majestate*, intelligit dicere majestatis cognitione quam ante ejus incarnationem aut nulli meruerunt, aut pauci. Sed *Psal. 112.* nunc ab ortu Solis usque ad occasum nomen *Joan. 6.* Dei magnum prædicatur in Gentibus, suntque omnes docibiles Dei, quos ejus unctio docet de omnibus. Nam etsi in Israel magnum nomen ejus, non tantum jam uni angulo, sed toti mundo notitia se divinitatis infudit.

Sequitur, *Et ea, quæ sub ipso erant re- Ephes. 5.* plebant templum*. *Rom. 6.* Templum accipe civitatem Dei viventis, Sponsam ejus, quæ non habet maculam, neque rugam. Sub ipso sunt incarnatio, passio, mors, & omnis illa horariæ dispensationis molestia, quia resurgens ex mortuis jam non moritur. Hæc sunt, quæ replent Ecclesiam, quorum recordatio nobis annuas parit solemnitates. Reple- *Psal. 64.* bimur in bonis domus tuæ, sanctum est templum tuum, quod tunc profecto mirabile est in æquitate, cum Ecclesia personas non accipit, respuit munera, veritatem eligit, diligit rationem.

Sequitur, *Seraphim stabant super illud, sex alæ uni & sex alæ alteri*. Duo Seraphim, Angelum, & hominem accipe: Qui incendentes, vel ardentes dicuntur, cum ille ardeat præsentia, hic memoria.

Primum de alis Angelorum videamus, & quali vo-

li volitatione ferantur: Et quia nota est sententia illa, quomodo caput, & pedes velent, & tantum media videantur, id est, quod fuit ante mundum, & quod post eum erit, his, quæ in præsentia sunt, aliquantulum apparentibus, Ezechielem adducamus in medium qui animalium alas hoc modo distinguit, dicens: *Duabus alis volabant, & duæ pennæ singulorum jungebantur, & duæ tegebant eorum corpora.* Prima eorum ala est, dignitas suæ productionis. Transi parumper in arcanum hujus intelligentiæ, & dignitatem hujus considera creaturæ. Ipsa est principium viarum Dei, ait Scriptura. Quantum privilegium quod illa cogitatio Altissimi in hoc primum opus prorupit. Decebat profecto, ut singulari gloria præfulgeret, quod de manibus Dominantis primitiva creatione processit. Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, & perfectus decore, in deliciis Paradisi Dei fuisti, dicit Propheta. Non solum similitudo, sed & signaculum similitudinis, ut tanto subtilius imago Dei insinuetur expressa, quanto differentius signaculum similitudinem præcedit. Ubi autem plenitudo sapientiæ, decoris perfectio, paradisi deliciæ nominantur, tota simul jungitur beatitudo. Subdit autem Scriptura, quod superexcellit, & quod totius eloquentiæ superat facultatem. Quem pretiosiorem fecit Deus. Hic dictum est quidquid dici potuit.

[Margin: Animalis Ezechielis expositio. Ezech. 1. — Prima ala quid. — Job 40. — Ezech. 28.]

Secunda ala, gratia est confirmationis. Hæc ala feliciori volatu lassitudinem nescit, per omnia similis præcedenti, nec inferior. Cadentibus quippe præsumptuosis, & istis in humilitate durantibus incircumscriptus ille Spiritus remanentes summa prosecutus est largitate, dans eis in munere, ne possent amplius aliqua labefactione corrumpi. Confirmati igitur, & de sui status stabilitate securi, lucidioris gratiæ subiere fastigium: Serviunt ergo illi, cui servire regnare est, & felici securitate, & secura felicitate. His duabus alis volant Angeli volatione utique indefessa, & creati digniter, & fortiter confirmati.

[Margin: Secunda ala quid designet.]

Tertia ala est, singularis amor sui Creatoris: & hæc quidem felicissima, subtilibusque pennulis intertexta. Amant enim, & ardent, & desiderant in eum prospicere, cujus amore feliciter incenduntur. Quanto enim propiores, tanto ferventiores: & in lumen majestatis absorpti, indicibili modo, & semper ardent, & semper satiantur.

[Margin: Tertiæ alæ sacramentum.]

Quarta est, assidua visio Divinitatis. Sed & hæc pennis floridioribus intertexta. Quantæ dignitatis est, assidue videre Deum? Et illi quidem Spiritus, etiam cum mittuntur, non fraudantur gloria visionis, quia ubique occurrit Divinitatis essentia, quæ intus est omnia continendo, gubernando exterius. De his duabus scriptum est: *Duæ pennæ singulorum jungebantur*; cum singularis amor ex assidua visione nascatur, & assiduam visionem singularis amor efficiat.

[Margin: Quartæ alæ expositio. Ezech. 1.]

Quinta est, gaudium nostræ Redemptionis, & ipsa multiplici picturata varietate. Quis verborum copia comprehendat quantum gaudium Deus homo virtutibus Angelicis ingeneravit; cum & eorum collegam, qui ab eis exierat, sed non erat ex eis, vexillo Crucis irruente, confregit, & hominem perditum ad Regna revocavit cælestia? Nec mirum, quia videbant materiam repurgatam, de qua superna illa Civitas reædificatur, cujus participatio ejus in idipsum.

[Margin: Quinta ala quid. — Psal. 121.]

Sexta est, restitutio supernæ Civitatis. Sed & hæc picturis pulchrioribus colorata. Quid enim erit, cum illo terribili judicio peracto, Dominus virtutum homines Angelis sociabit, resarciens damnum, redintegrans numerum, & unumquemque ordinem ex meritis hominibus ad summam revehet numeralem? Tunc sicut lætantium omnium habitatio erit in Civitate Dei, quia varietate partium ordinata, nil erit amplius quod repugnet, vel quod a statutis locis valeat elocari. De his duabus dicitur: *Duæ tegebant corpora eorum*; quia gaudium nostræ redemptionis, & restitutio supernæ Civitatis beatorum Spirituum corpora contegunt, & resarciunt, ne tam ruinosa diminutio in illa superiori gloria cognoscatur. Et attendendum quanta benignitas gratiæ genus humanum in istis administratoriis Spiritibus accumulet, quia pugnant pro nobis, ut illud, *Factum est prælium magnum in cælo*. Vincunt pro nobis, sicut ibidem subjungitur: *Nunc facta est victoria*. Gaudent pro nobis, quia est *gaudium Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente*; Flent pro nobis, sicut scriptum est: *Angeli pacis amare flebant*. Hæ sunt felices pennæ, quibus ille numerosus ordo supervolat, stans inirritabiliter, alacriter volans, & in æternitatem.

[Margin: Sexta ala quid designet. — Psal. 68. — Angeli pugnant pro nobis. — Apoc. 12. — Ibidem. — Luc. 15. — Esai. 33.]

Sed jam redeundum est ad nos, & stylus ad nostram retorquendus humanitatem; quos ab Angelico consortio corporeæ voluptates, & iniquæ voluntates dividunt, & abjungunt. Et licet in hanc degeneravimus vanitatem, portamus tamen imaginem Creatoris, quæ etsi obscurari potest, nequit tamen deleri. Universa vanitas omnis homo vivens, ait Justus, sed & in imagine pertransit homo. Assignemus ergo sex alas homini, & si non tales, qualescumque tamen. Prima hominis ala revertentis ad Deum, amaritudo cordis est. In multis offendimus omnes, & non est numerus offensionum nostrarum. Sed cum accedente & accendente gratia Dei cor nostrum, recogitamus omnes annos nostros in amaritudine animæ nostræ, obscuratam declaramus imaginem, & in nostrum principium reformamur. Sed quia *corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*, sequitur secunda penna, confessio videlicet oris. Ante omnia confessio, dicit Scriptura, nihilque Deo gratius est, quam confiteri, & accusare quod fecisti. Plena est omnis Scriptura sacra tantæ virtutis testimonio, cui tam veteris Testamenti, quam novi tota servit auctoritas. Istæ siquidem duæ virtutes sunt, quæ multiplicem cumulum scelerum nostrorum ante Dei oculos abscondunt. De his dicitur: *Duæ tegebant eorum corpora. Beati*, enim, *quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum*. Imputavit, dixit, non fecit. Qui enim peccatum non fecit, non est, nisi unus, & hic Filius Dei. Omne autem, quod ipse nobis non im-

[Margin: Homo imaginem Dei portat in se. — Psal. 38. — Hominis alæ sex, prima amaritudo. Esai. 38. — Rom. 10. — 2. Confessio. — 1. Joan. 2. — Psal. 31.]

imputare decreverit, sic est, quasi non fuerit. 3. ala spes. Tertia ala est spes. Hæc est, quæ fragiles animos erigit ad superna, quæ tædium exspectationis levigat, quæ præsumit de misericordia Judicis, & in Divinæ pietatis obversatur palatio. 4. ala timor. Quarta est timor. Iste est, qui succurit carneam vestem nostram, ossa penetrans, & ipsis se infundens medullis. Offer paululum oculis cordis imaginem Domini, & illius Domini, qui fecit cælum, & terram; qui potestatem habet corpus, & animam mittere in gehennam; cujus patientiam provocasti, thesaurizans tibi iram in die iræ, & revelationis justi judicii Dei. (Matth. 10. Rom. 1.)

Cum hæc intuitu diligentiori prospexeris, timor, & tremor venient super te, & formido mortis interiorem hominem validius intervertet. (Psal. 54.) Quia igitur spes multum præsumit, & timor diffidit nimis, utrumque jungere non moreris, ut in communi faciant, quod divisa non possunt. Disce sic sperare, ut timeas: sic timere, ut speres. De his scriptum est: *Duæ pennæ singulorum jungebantur*. (Psal. 35.) 5. ala humilitas. Quinta est humilitas. Prope est Dominus his, qui obtinuerunt cor, ait Scriptura. Humilitas est mater virtutum, superbia vitiorum regina, hæc sola virtus virtutum nutrix, quam solam in Virgine Matre respexit Altissimus; cujus quamdiu conversatus est in terris Filius Dei, & executor extitit, & magister: *Discite a me*, inquit, *quia mitis sum*, *& humilis corde*. (Matth. 11.) 6. ala charitas. Sexta est charitas. Hæc est principium, & finis, bonorum clausula, singularis filia summi Regis. Superfluum est eam verbis prolixioribus commendare, cui alludit, tam sæcularium, quam divinarum litterarum tota facundia. De his dicitur: *Duabus alis volabant*. His geminis alis illi pennati evolant ad superna, de quibus dicitur: *Frustra jacitur rete ante oculos pennatorum*. (Prov. 1.) Quod si istis volaverimus, nec defecerimus, quandoque etiam pennis Angelorum volabimus, & videbimus illum in decore suo, qui est Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

OCTOBER.

SERMO LIII.

XVIII. Octob.

De S. Luca Evangelista.

Quia per Evangelium, dilectissimi, de tenebris ad lucem reductus est mundus, merito Evangelistarum gloriam celebrat populus Christianus. Sed inter ceteros B. Lucas, cui præsens famulaturus est sermo, dum gemina styli species, & Evangelicam, & Apostolicam contexit historiam, tamquam diversis agrum Ecclesiæ frugibus ditat: unde videlicet populus esuriens vivat, unde grex Christi virentia salutis alimenta decerpat. Hæ plane sunt fruges, quas Joseph fratribus contulit; hæc pecunia, quam in ore sacci præcepit imponi. (Gen. 42. & 44.) Hæc pecunia nunc in Ecclesiæ mensa proponitur, ut usura postmodum a negotiatoribus requiratur. Sed & Benjamin hoc etiam præ ceteris additur, ut in sacco ejus etiam scyphus cum pecunia reponatur. (Gen. 44.) Quem enim Joseph per mysterium indicat, nisi Redemptorem nostrum, quem suo jam tunc ille mysterio præfigurabat? Ait enim Scriptura, *Quia vertit nomen illius Pharao*, *& vocavit eum lingua Ægyptiaca Salvatorem mundi*. (Gen. 41.) Quid per fratres, nisi Sancti designantur Apostoli? Quid per Benjamin, nisi Paulus, qui de Tribu Benjamin originem duxit? (S. Paulus de Tribu Benjamin originem duxit.)

Omnes ergo fratres fruges prædicationis accipiunt, quæ serere per mundum debeant: & pecuniam, quam ad usuræ lucrum in Fidei mensa proponant. Soli vero Benjamin etiam scyphus adjicitur, ut per Paulum, quem ille signabat, non tabernaculi cyathus Gentibus, sed amplum, & patulum verbi poculum propinetur. Hinc est enim, quod ait: *Os nostrum patet ad vos*, *o Corinthii*, *cor nostrum dilatatum est*, *non angustiamini in nobis*. (2. Cor. 6.) Ac si dicat: Quia me vobis verbi potum per uberem scyphum large videtis influere, & vos sitibundi cordis ad hauriendum ora laxate, ut decurrens unda non inaniter fluat, sed capacia vasa, in quæ transfundatur, inveniat. De quo videlicet potu per Esaiam Dominus dicit: *Glorificabit me bestia agri*, *dracones*, *& struthiones*, *quia dedi in deserto aquas*, *flumina in invio*, *ut darem potum populo meo*, *electo meo*. (Esa. 43.) Quid enim bestia designat agri, nisi Gentilitatem utique rationis expertem? Quid per dracones, nisi malitiosi? Quid vero per struthiones, qui pennati sunt, sed volare nequeunt, nisi hypocritæ figurantur? Hæ ergo bestiæ Deum glorificant, dum Christus Gentili populo, qui desertus erat, & invius, exuberantis Evangelii verba propinat.

Scyphus itaque Evangelicæ prædicationis, in Benjamin datus est Paulo, ut ipse desertum Gentilitatis specialiter excolat, & ariditatem ejus largo sanctæ prædicationis imbre perfundat: De quo scilicet imbre scriptum est: *Qui operit cælum nubibus*, *& parat terræ pluviam*. (Psal. 146.) Unde & ipse Paulus, qui se Apostolum, & Magistrum Gentium esse testatur, ait ad Galatas: (2. Tim. 1.) *Cum vidissent quod creditum est mihi Evangelium præputii*, *sicut & Petro circumcisionis*. (Galat. 2.) *Qui enim operatus est Petro in Apostolatum circumcisionis*, *operatus est & mihi inter Gentes*. Ubi notandum, quanta beati Pauli dignitas, quanta sit gloria. Nimirum qui beatum Petrum, & ceteros Apostolos adhuc passibilis, ac mortalis edocuit, ipse Paulum jam glorificatus, & super Angelos exaltatus instruxit. (S. Paulus a Christo jam in cælis regnante edoctus est.)

Magister Apostolorum extitit Christus, cum hominum subjaceret injuriis; Paulum docere non dedignatus est, cum jam virtutum cælestium vallaretur obsequiis. Cum aliis degebat Apostolis, dum nostræ mortalitatis adhuc infirma perferret; Paulum sibi familiarem fecit, cum, calcato, ac potenter everso mortis imperio, Paternæ majestatis solio præsideret. Hinc est, quod ait: *Notum vobis facio*, *fratres*, *Evan-* (Galat. 1.)

Evangelium, quod evangelizatum est a me, quia non est secundum hominem: neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per revelationem Jesu Christi. Ideoque licet sancti Apostoli per corporales obtutus cuncta Salvatoris nostri gesta perspexerint; in nulla tamen beati Pauli præcessere notitiam, dum idem hunc da cælo Magister instruxit, qui ante cum illis in terra corporaliter habitavit. Unde est, quod ad Corinthios per interrogationem dicit:
1. Cor. 8. *Num sum Apostolus?* Nonne Jesum Dominum nostrum vidi? Nonne opus meum vos estis in Domino? Deo itaque revelante, ad tantam pervenit scientiæ plenitudinem, atque ita perductus est in omnem Evangelicæ regulæ veritatem, ut cum omnes superessent, Apostolorum magisterio non egeret. Hinc est,
Galat. 1. quod ad Galatas dicit: *Cum autem placuit ei, qui me segregavit ex utero matris meæ, & vocavit per gratiam suam, ut revelaret Filium suum in me, ut evangelizarem illum in Gentibus, continuo non acquievi carni, & sanguini, neque veni Hierosolymam ad antecessores meos Apostolos.* Quando autem ierit, aperit, cum subjungit: *Deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum.* Videre, non discere.

S. Lucas a Paulo Apostolo quid didicerit. Sed dicet aliquis: Hic sermo non Lucam Evangelistam sicut promiserat, loquitur, sed in Pauli Apostoli disputatione versatur. Verum plane, nec possumus diffiteri. Sed cum Beatus Lucas ejusdem Apostoli individuus comes extiterit, atque ab eo didicerit omne quod scripsit, ubi dignitatem præceptoris exprimimus, alumni quoque præconium non tacemus. Et doctoris laus redundat in discipulum, dum Evangelicæ veritatis historiam, quam ille divinitus didicit, hic ex ejus ore percipiens, fideliter apicibus exaravit. Quantæ ergo dignitatis, quantæque sit excellentiæ B. Lucas, in hoc liquido deprehenditur, quia cum Marcus a beato Petro edoctus, & Matthæus atque Joannes, qui Evangelium descripserunt, Redemptoris nostri gesta in terra didicerint, iste solus, ut ita loquar, hoc Evangelium scribere meruit, quod e cælo descendit, dum scilicet hoc Spiritus Sanctus Paulo cælitus revelavit, & postmodum per eumdem Paulum, quasi per organum suum, B. Lucæ Christus innotuit. Hinc est quod ipse
2. Cor. 13. Paulus ait: *Ad experimentum quæritis ejus, qui in me loquitur Christus?*

De cælo ergo Christus in Paulum gestorum suorum sacramenta profudit, eademque per Paulum in Lucam, velut aurea fistula mediante, transfudit, ut huic beato viro non immerito congruere videatur, quod per Esaiam dicitur:
Psal. 41. *Primus ad Sion dicit, Ecce adsum, & Hierusalem Evangelistam dabo.* Ideoque non casu, sed Spiritus sancti magisterio factum est, ut beatus Matthæus, qui a conversante in terra Domino Evangelium didicit, quadraginta genera-
Luc. 3. tiones enumerando descendat; Lucas vero septuaginta septem cognationum gradus ascendendo, describat. Per quadragenarium quippe numerum labor exprimitur, quo videlicet Christus in corpore suo, quod est Ecclesia, per diversa
Exod. 24. & 35. Matth. 4. vitæ hujus tempora fatigatur. Hinc est, quod Moyses, & Elias per quadraginta dies continuavere jejunium. Sed & ipse Dominus sub eodem numero abstinuit a perceptione ciborum. Per Moyses itaque lex, per Eliam prophetia, per 3. Reg. 19. Christum vero novi Testamenti patenter intelligitur gratia. Per afflictionem ergo legis, prophetiæ, simul, & gratiæ, labor innuitur universalis Ecclesiæ, per universa mortalis hujus vitæ sæcula fatigatæ. Hinc est, quod filii Israel ærumnis, at- Jos. 5. que laboribus diutinæ peregrinationis attriti, post quadraginta annos terram sunt promissionis ingressi, quia videlicet omnes Electi post emensum hujus peregrinationis excursum, mox hæreditario jure terram viventium possidebunt.

Per numerum ergo, quem Matthæus ordinat, susceptio laboriosæ mortalitatis nostræ; per illum vero, quem Lucas posuit, indubitanter exprimitur mysterium nostræ Redemptionis. Per illum similiter numerum edocemur, quia Christus, juxta prophetiam, peccata nostra ipse portavit; per illum vero Esa. 53. consequenter addiscimus, quia, secundum Apostolum, omnia nobis delicta donavit. Ipse Coloss. 2. quippe est Agnus, qui oblatus est, quia ipse voluit; ipse est, qui & abstulit peccata mundi. Septuagenarius quippe septimus numerus, quem Esa. 53. Lucas posuit, remissionem significat peccatorum; Joan. 1. sicut ipse Dominus innuit, cum Petro quærenti, quoties essent dimittenda fratri peccata, respondit: *Dico tibi non tantum septies, sed us-* Matth. 18. *que septuagies septies.* Nec mirum, si per hunc numerum, qui ab undenario, & denario nascitur, humanæ pravitatis abolitio designatur. Undenarius quippe numerus si septies multiplicatur, profecto septuaginta septem summa completur. Sed denarius, qui perfectus est numerus, Decalogum signat. Per undenarium vero, qui hunc transgreditur, quid, nisi legalis transgressio figuratur?

Cum ergo in tota illa summa legis, simul & transgressionis uterque numerus comprehendatur, quid mirum, si per eam scelerum remissio designetur? Septenarius plane numerus, qui supra Dominum in columba descendit, nostræ pravitatis undenarium abolevit. De quo scilicet charismatum numero per Esaiam dicitur: *Requie-* Esai. 11. *scet super eum Spiritus sapientiæ, & intellectus; Spiritus consilii, & fortitudinis; Spiritus scientiæ, & pietatis; & implebit eum Spiritus timoris Domini.* Unde B. Lucas, ut expiari nos a nostris sceleribus per adventum nostri Salvatoris ostendat, non ab Evangelicæ narrationis exordio, sed a Baptismo dumtaxat, Christi cognationis ordinem inchoat. Quod etiam in libro Geneseos evidenter ostenditur, ubi Lamech uxoribus suis dixisse narratur: *Septu-* Gen. 4. *plum ultio dabitur de Cain, de Lamech vero septuagies septies.* Ultio quippe de Lamech septuagies septies danda dicitur, quia septuaginta septem homines de femoribus ejus perhibentur egressi, ac postmodum diluvio vorante, referuntur absorpti. Sed quia Lamech percutiens, sive percussus exprimitur, quid per hunc, nisi primus Parens humani Generis figuratur, qui nimirum peccati telum, quo primus ipse percussus interiit, universo quoque Generi successuræ posteritatis inflixit? De hoc ergo Lamech septuagies septies ultio data est, quia peccatum, quod primus homo contraxit per septuaginta septem generationes in humano genere viguit. Usque ad

Homines 77. de femoribus Lamech egressi, in diluvio absorpti.

ad Christum siquidem peccatum originale permansit, quod ipse per Baptismi sui (unde Lucas incipit) sacramenta delevit. Ubi videlicet
Joan. 1. de illo dicitur: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*.

Redemptionis ergo nostræ materiam uterque sanctus Evangelista sic invicem dividunt, & narrationis partem sibi quisque congruam sumunt, ut Matthæus per generationum lineam descendendo, Christum ad nos peccatores de cælis advenisse perhibeat; Lucas autem a sacramento Baptismatis ad Patrem usque conscendens, traxisse nos secum ad cælestem gloriam peccatorum sordibus ablutos ostendat. Ille siquidem astruit Christum ad terram misericorditer descendentem; iste fatetur eum nos ad cæ-
Matth. 18. lestia sublevantem. Ostendit ille Pastorem nonagintanovem oves in desertis pascuis relinquentem; docet iste, quam perdiderat, ovem scapulis impositam ad ovile proprium revocantem.
Luc. 15. Ille perhibet descendisse Medicum ad ægrotos; fatetur iste ad incolumitatis æternæ gaudia secum nos reduxisse sanatos. Ostendit ille solum Unigenitum a Patre ad nos missum; docet iste quoniam ad cælestem patriam multitudinem transtulit Electorum.

Porro utriusque Evangelistæ intentionem una B. Apostolus sententia comprehendit, dicens:
Rom. 8. *Misit Deus Filium suum in similitudinem carnis peccati, ut de peccato damnaret peccatum in carne*. Nam cum dicit: *Misit Deus Filium suum in similitudinem carnis peccati;* ostendit susceptionem mortalitatis nostræ, quam Matthæus aperte declarat, cum ad Abraham descendendo, quadraginta generationes enumerat. Cum vero subjungit: *Et de peccato damnavit peccatum in carne;* abolitionem perhibet peccatorum, quam Lucas indubitanter exprimit, cum septuaginta septem cognationum lineam texit. Quam videlicet utramque sententiam idem Paulus uno alibi versiculo complexus est, di-
Rom. 4. cens: *Jesus Christus traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter justificationem nostram*. Descendit enim Christus ut nos a peccatis eriperet: surrexit autem ut candore justitiæ nitidos exhiberet.

Cur Matthæus descendendo, Lucas vero ascendendo Genealogiam Christi contexerint.

Quæ nimirum utriusque B. Evangelistæ diversitas etiam in hoc evidenter ostenditur, quia Matthæus per Salomonem, in cujus Matre David per adulterium corruit, Dominicæ generationis lineam descendendo producit; Lucas autem per Nathan ascendit, per cujus videlicet æquivocum Prophetam hoc ipsum ejusdem David peccatum Dominus expiavit, & sic quasi lapsum miseratus erexit. Ille itaque docet Dei Filium ad nos humiliter inclinatum; iste pronuntiat nobiscum simul cum triumphali gloria cælitus exaltatum. Descendit enim Christus ad jacentes, ut eos secum provehat in astra victores. Unde non sine divino factum præsagio creditur, quod Beatus hic Evangelista tali vocabulo nuncupatur. Lucas enim Hebraice, Ipse consurgens sive elevans, vertitur in latinum.

Hoc igitur in proprio nomine prætulit, quod ipse postmodum de Salvatore conscripsit. Redemptor enim noster & ipse de morte surrexit, & nos ad cælestia viventes de mortuis elevavit. Unde & per Apostolum dicitur? *Qui nos conresuscitavit, & consedere fecit secum in cælestibus*. Ipse itaque principaliter consurgens, sive elevans dicitur, quoniam ad hoc de morte surrexit, ut nos in morte prostratos erigeret: ad hoc ascendit in cælum, ut secum nos ad cælestia sublevaret. Quod igitur B. Lucas de Christo scribendo perhibuit, hoc quasi prophetice proprio nomine designavit. Et hoc magnum certe mysterium, quod B. Lucas a Baptismo Salvatoris incipit, & usque ad Deum, Patrem generationum lineam ascendendo producit. Per lavacrum quippe sacri Baptismatis a peccatis abluimur, & sic Deo Patri per Mediatorem Dei, & hominum reconciliamur. In Baptismo itaque est nostræ ascensionis initium, & sic ad Deum a viventibus pervenitur per boni operis incrementum.

Lucas multus est in commemorando Sacerdotio.

Nec prætereundum, quia cum Redemptor noster verus utique sit Rex, & Sacerdos, sicut B. Matthæus regiam ejus texuit describendo progeniem; sic e diverso Lucas sacerdotalem indicat per omnem textum sui voluminis dignitatem. In sacerdotali quippe plerumque versatur officio, & dum diversa Dominici operis gesta percurrit, ab his tamen, quæ ad Sacerdotium pertinent, non recedit. Modo enim Sacerdoti delegatum narrat officium, modo progeniem, modo vicem, modo sacrificium, modo nominat templum: & cum plurima intra sacræ Historiæ seriem comprehendat, intentione tamen, qua cœperat, prosequendi Sacerdotii perseverat. Nam ipso suæ narrationis initio sic exorsus est, dicens: *Fuit in diebus Herodis Regis Judææ Sacerdos quidam, nomine Zacharias, de vice Abia, & uxor illius de filiabus Aaron*. Luc. 1.
Deinde ipsum Sacerdotem ad adolendum ante altare sacrificium statuit. Postmodum quoque ad ejusdem Sacerdotis domum Mariam Virginem dirigit. Tria quoque Cantica in Ecclesia cantanda describit, quod nullum Evangelistarum præter eum, fecisse reperitur; unum scilicet Zachariæ, secundum Mariæ, tertium Simeonis. Luc. 1. & 2.
Quadragesimo vero die postquam natus est, Dominum cum mulieribus in templo narrat oblatum. Deinde duodennem in eodem templo inter Doctores constituit residentem. Parentes quoque Domini narrat per singulos annos in solemnitate Paschali orationis gratia Hierusalem ascendere solitos. Postremo Evangelium suum hoc fine concludit, ut dicat: *Ipsi adorantes regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno, & erant semper in templo laudantes, & benedicentes Deum*. Luc. 24.

Unde fit, ut B. Lucas vituli speciem teneat; sicut & Ezechiel Propheta, & Joannes Evangelista se vidisse pronuntiant. Ezech. 1. Apoc. 4.
Vitulus siquidem in templo solebat offerri. Et bene vitulus, quia sacræ linguæ vomere cordis nostri arva prosulcat, eaque Evangelici seminis jactu vitali fruge fecundat. Vel certe iccirco B. Lucas vituli prætendit imaginem, quia dum Evangelicam, atque Apostolicam describit historiam, hostes Christi, atque adversarios veræ Fidei, tamquam duobus cornibus ventilat, eosque ne aream Catholicæ Ecclesiæ depopulentur, expugnat. His itaque cornibus præmunitur, quibus & Judæos feriat non credentes, & hæreticos hinc inde concludat a regula veræ Fidei declinantes.

Cur S. Lucas vituli speciem teneat.

Scri-

Scripsit itaque B. Lucas Apostolorum labores, & actus, quibus & ipse collaborator interfuit. Scripsit & Evangelium, quod quasi signatum magni thesauri pondus de cælo percepit. Cui videlicet illud Esaiæ vaticinium congruenter aptatur, quo dicitur: *Et erit vobis visio omnium, sicut verba libri signati, quem cum dederint scienti litteras, dicent: Lege istum, & respondebit: Non possum: signatum est enim.* Quis enim est liber ille signatus, nisi sanctum Evangelium mysticis figuratum sententiis obvolutum, & ab humanæ mentis intelligentia procul arcana quadam profunditate remotum? Hic profecto liber ille est, de quo Joannes ait: *Vidi in dextera Sedentis supra thronum librum scriptum intus, & foris, signatum sigillis septem.* Quæ sunt autem sigilla, quibus liber Evangelicus obsignatus dicitur, nisi septem illa Sacramenta, quibus utique totus ordo Dominicæ dispensationis impletur? videlicet Incarnatio Domini, Nativitas, Passio, Resurrectio, ad cælos Ascensio, deinde Judicium, postremo Regnum? His itaque sigillis liber Evangelicus ita signatus est, ut nisi eum Christus aperuisset, cuilibet omnino patere non posset. Unde subjungitur: *Ecce vicit leo de Tribu Juda, radix David, aperire librum, & solvere septem signacula ejus.* In Actibus vero Apostolorum dum quasi nudam narrat historiam, quodammodo nascentis Ecclesiæ teneram lactat infantiam.

Esai. 29. — Liber signatus quid sit. — Apoc. 5. — Septem sigilla quæ sint. — Apoc. 5.

Sed si diligenter attendimus, quia medicus est ille qui scribit, nil aliud in illa reperimus historia, nisi dumtaxat animarum languentium medicinam. Humanæ quippe conversationi, quasi quamdam rectitudinis lineam tendit, & per eam nos velut per semitam dirigit; ut sicut primitivam Ecclesiam vixisse perpendimus, in quantum facultas suppetit, & ipsi vivere studeamus, quatenus eadem puritas, quæ de origine fontis emanat, etiam per declivia nihilominus postrema decurrat, & qualis oriendo progreditur, talis in fine servetur. Unus est enim ipse de quatuor fluminibus Paradisi, qui videlicet uberibus doctrinæ suæ fluentis universam mundi latitudinem irrigavit. De quibus videlicet aquis per Esaiam dicitur: *Scissæ sunt in deserto aquæ, & torrentes in solitudine, & quæ erat arida in stagnum, & sitiens in fontes aquarum.*

Quatuor Evangelistæ, quatuor fluminibus paradisi comparantur. — Esai. 35.

Recurramus itaque, dilectissimi, ad innocentiam primitivæ Ecclesiæ, ut discamus, & possessa relinquere, & in regiæ paupertatis simplicitate gaudere. Non in ima nos terrenæ substantiæ pondus deprimat, quod ad supernæ Hierusalem gloriam Rex cælestis invitat. Nos non ab hoc temere carnalis illecebræ retrahat lenocinium, quibus utique per præcedentis nostri Redemptoris introitum patet aula cælorum. Nam dum generationis ejus ordo ab humilitate Baptismatis ad Patrem usque producitur, liquet proculdubio, quia Patriæ cælestis ingressum se sequentibus pollicetur, & quo prior introivit, sibi ministrantibus viam stravit. *Volo*, inquit Pater, *ut ubi ego sum, illic sit & minister meus;* ut nimirum ad caput se membra colligant, & (sicut eodem spondente promittitur) ubi fuerit corpus, & aquilæ congregentur.

Regia paupertas. — Joan. 12. — Matth. 24.

Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Nam (sicut idem dicit Apostolus) talem habemus Pontificem, qui consedit in dextera sedis magnitudinis in cælis, Sanctorum minister, & veri tabernaculi, quod fixit Deus, & non homo. Illuc itaque se jam noster spiritus dirigat, illuc diruptis terrenæ concupiscentiæ vinculis æstuanter evolare contendat: & ubi caput eminere considerat, se quoque securum esse confidat. De quo videlicet dicitur: *Non in manufacta Sancta Jesus introivit exemplaria verorum, sed in ipsum cælum, ut appareat nunc vultui Dei pro nobis.* Illic ergo habemus Pontificem, qui justificat peccatores: Illic habemus & Regem, qui coronat post victoriam triumphantes, qui nimirum ad hoc dignatus est de summis ad ima nostra descendere, ut nos secum ab infimis ad propria sublevaret, Jesus Christus Dominus noster, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Hebr. 4. — Hebr. 8. — Hebr. 9.

SERMO LIV.

XXVIII. Octobr.

De Sancto Fidele Martyre.

NOSTIS, fratres charissimi, quia iccirco ad audiendas Martyrum Christi victorias frequenter ex institutione Ecclesiastica convenimus, ut dum eorum gestis instruimur, ad amorem cælestis patriæ, quam viriliter decertantes adepti sunt, ferventius accendamur: dumque illos audivimus edicta Regum, minas Principum, tribunalia Judicum contemnentes, tot suppliciorum genera percurrisse, pudeat ingenuos fidelium animos saltem carnis suæ vitiis non obsistere. Pudendum namque est sic bellatorum Christi spectare victorias, ut dum alios triumphalibus titulis insignitos, spolia ex hostibus reportare conspicimus, ipsi in pace domestica surrepentibus vitiis, velut insidiantibus adversariis enerviter succumbamus. Porro autem Beati Martyres, & antequam in certamine sanguinem funderent, diversis floruere virtutibus. Nobis autem, quia pro defensione Fidei mori non possumus, consummata victoria est, si in sanctarum conversatione virtutum vivere studeamus, ut inde nos protinus transferamur ad Regnum, unde illi meruere Martyrium. Ex vitæ quippe meritis, quibus illi obtinere meruerunt sui certaminis palmam, inde nos absque ullo persecutionis obstaculo perducimur ad coronam.

Aliud igitur in sanctis Martyribus solummodo venerari, & admirari debemus, aliud etiam imitari. Admiremur scilicet constanter, & ingenue morientes, imitemur honesta morum conversatione viventes. Veneremur in illis, quod corpus suum pro Fide diversis tradidere suppliciis; imitemur autem, quod carnem suam ante crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis. Admiremur illos viriliter morientes, ne vitam ipsi negarent, sed & imitemur per charitatis zelum sanctis exhortationibus insistentes, ut ad vitam & alios traherent. Et ut breviori, quod gestio, sermone concludam, tunc memoria Martyrum digne recolitur, si dum mors eorum ingerit

Sanctos in quibus imitari debemus.

gerit audita miraculum, præcedens etiam vita ducitur in exemplum.

Festum S. Fidelis Martyris. Ecce B. Martyr iste Fidelis, cujus hodie festivitatem colimus, sicut gestorum ejus testatur historia, & antequam Martyrii occasio præberetur, vitam Martyrio dignam duxisse cognoscitur. Nam cum claris natalium titulis fulciretur, & arridente rerum copia, viam mundi posset non ingloriosus arripere, spreto Magnatum quorumlibet patrocinio, religioso devotus Episcopo maluit adhærere, ut se patenter ostenderet, non ad gratiam, vel divitias anhelare Potentis, sed benedictionem potius eligere Sacerdotis. Cum quo videlicet non ad litigiorum forensium jurgia, non ad præstigiosa figmenta scenarum, non ad theatralia dignum duxit commeare spectacula, sed Martyrum potius carceres visitabat. Et quia devotus Martyribus fuit, quandoque Martyr fieri & ipse promeruit.

3. Reg. 18. Sic olim dispensator ille domus regiæ Abdias, quia Prophetas centum in specubus absconditos pavit, prophetalem gratiam & ipse postmodum digne remuneratus, accepit. Et qui tunc pane, simul & aqua Prophetarum aluit piæ sedulitatis ministerio turbam, nunc Prophetiæ suæ oraculis, cælestibus videlicet alimentis, universam recreat, & pascit Ecclesiam. Sic Josue, qui Jos. 1. Moysi, ductori videlicet Israeliticæ plebis, obsequium famulatus impendit, eidem postmodum plebi, & laudabiliter præfuit, & de ejus adversariis cum magna gloria triumphavit. 4. Reg. 2. Quid Eliseum referam, qui dum ab Elia separari nec ad momentum patitur, ejus subinde spiritum duplicem promeretur? Ac si jam tunc Matth. 10. Dominus illud Evangelicum intonaret: *Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet.*

Multos convertit ad Christum. Enimvero nec solum Sanctis Martyribus beatus iste Fidelis officium piæ humilitatis exhibuit, sed diligentiam suam ad lucrandos etiam eos, qui Idolorum erroribus tenebantur, extendit. Et sicut ipse propriis videtur verbis asserere, dum in sæculari militia versaretur, magis divino parebat imperio, quam terreno, adeo ut nonnullos a prophana idololatriæ cultura compesceret, & ad veri Dei notitiam salutiferis admonitionibus advocaret. Militaribus quidem castris intereat, sed cælestis militiæ signa gerebat. Armatorum denique videbatur cuneis admisceri, sed pro cælestibus castris sociare sibi alienæ professionis milites satagebat. Quibus nimirum non terrenæ militiæ balteum, non temporalis stipendii donativum, sed cælestis promittebat curiæ municipium.

Sub terrenæ itaque militiæ chlamyde pro castris cælestibus stabat, ut de terrena transfugas faceret, quibus numerum cælestis militiæ augeret. Huic & David simile quid fecisse cognovimus, videlicet cum apud Achis Regem Geth, Saulem fugiens moraretur. Opulenta nimirum spolia de his sæpe regionibus auferebat, quibus prædictus Achis imperabat: & juxta quæ Scri-
1. Reg. 27. ptura testatur, ut ejusdem verbis loquar, *Percutiebat David omnem terram, nec relinquebat viventem virum, & mulierem, tollensque oves, & boves, & asinos, & camelos, & vestes, revertebatur, & veniebat ad Achis.* Quem cum interrogaret Achis: *In quem irruisti hodie?* fatebatur ille se contra meridiem Juda, vel contra regiones Israel insiluisse. David itaque alienigenæ Regi, quasi devotum se urgente necessitate, præbuerat; sed ex profano ejus populo strages plurimas coacervabat. Beatus vero Fidelis sub sæcularis professione militiæ in procinctu castrorum cælestium, desudabat. Propterea mundo, immo Principi hujus mundi, cui specie tenus servire videbatur, illudens, sequaces quousque satagebat abstrahere, potiorisque militiæ cœtibus aggregare. Sub sæcularibus armis militiæ spirituali vacat.

Ille igitur ferro nationes Barbaricas obtruncabat; iste gladio Spiritus, quod est Verbum Dei, Ephes. 6.
a carnali vita inconditi, & revera Barbarici ritus homines occidebat. Ille diversorum turmas animalium rapuit; hic brutos homines ad Ecclesiæ stabulum, & capessendæ rationis pabulum vitale perduxit. Ille consultus Dei se populo testabatur extitisse contrarium, iste etiam parti fidelium quodammodo se perhibebat obsistere, dum sæcularem militiam videretur cum infidelibus bajulare. Militari namque professione superficietenus videbatur asserere, quod hæreditatem Dei, cujus ipse pars erat, diversis moribus velut quibusdam gladiis, oppugnaret. Sic nimirum, sic sancta fraus liberius procedebat, dum is, cui suspicio deerat, acquirendis Christo fidelibus insistebat. Videbimus igitur, quia B. Fidelis ad coronam martyrii, merito præcedente pertinuit, qui lucrandis animabus vere charitatis studio & ante martyrium desudavit. Præcedente vitæ merito, venit ad palmam martyrii. Quasi enim bona terra, & ferax prius germen sancti operis protulit, & sic deinde triumphalis gloriæ lumen excepit. Hinc est enim, quod in Gen. 1.
hujus mundi primordio prius terra germinare præcipitur, sequenti vero die luminaria in cælo fiunt; quia necesse est, nos primo sanctæ operationis vitales fructus afferre, ut ad contemplandum summæ veritatis lumen, valeamus postmodum pervenire. Domum nempe suam supra Matth. 7.
firmam petram in pace fundaverat, unde postmodum dum venti minarum furerent, dum diversi suppliciorum fluctus impingerent, immobilis permanebat. Et tamquam radix egregii trunci robur prius in occulto conceperat, quo fulta postmodum adulta seges auris impellentibus non cadebat. In pace igitur ex bona operatione promeruit, quod invictus in persecutionis stadio, & imperterritus stetit. Elaboravit in otio, quod superavit in bello. Intra pacis mœnia conquisivit, quod in campo victor obtinuit,

Inter cetera autem meritorum ejus insignia, illud quantæ gloriæ est, quod beatus hic, & invictissimus Martyr, mox ut capite cæsus est, turbida tempestas, & nimia coruscatio dicitur emersisse? Cur Sancto Dei decollato tempestas orta sit. Hoc siquidem divinæ fuit æquitatis judicium, ut per hoc manifesta clarescceret, quod qui Martyrem suum recipiebat in gloria, tortores ejus digne terrebat in ira.

Ad terrificandum itaque reprobos coruscatio, & tempestas erupit: quibus videlicet comitantibus supernus Arbiter ad judicium veniet, sicut per Prophetam dicitur: *Ignis ante eum præibit, & in circuitu ejus tempestas valida.* Psal. 19. Matth. 27. Porro in morte Domini elementa turbata leguntur. Quan-

Quantæ ergo dignitatis eſt, quamque nobilis inſigne triumphi, ad inſtar Dominicæ mortis, etiam in decollatione Martyris elementa fuiſſe commota? ut ex aliqua parte mortis ejus moriendo teneret formam, cujus imitatus eſt vivendo doctrinam.

Dæmoniacus ad ejus corpus curatur.

Illud etiam parvipendendum non eſt, quod quidam ex perſecutoribus a dæmonio perhibetur arreptus, qui nimirum cum promitteret ſepulturæ ſe corpus Martyris cum magna reverentia traditurum, ſi eo interveniente mereretur a dæmonio liberari, mox ut cadaver Martyris tetigit, dæmon abſceſſit. In hoc etiam ejuſdem noſtri Redemptoris perſpicue videtur exemplum. Siquidem ex ipſis perſecutoribus Domini quicumque myſterium ſacroſancti corporis ejus attingere meruerunt, a dæmonum jugo ſoluti ſunt, ipſo redempti ſanguine, quem fuderunt. Atque ut in martyrio ſuo ſervus paſſionem Domini ſui videatur quaſi pediſſequus imitari, dum carnifices Principi ſuo miracula, quæ per B. Martyrem oſtenſa fuerant, nuntiarent: cuiquam talia referre omnino prohibuit, perpetuoque celare territus imperavit. Quis enim hoc audiens, non illud protinus ad memoriam revocet, quod Principes Sacerdotum dixere cuſtodibus: *Dicite*, inquit, *quia Diſcipuli ejus noctu venerunt, & furati ſunt eum, vobis dormientibus; & ſi auditum fuerit a Præſide, nos ſuadebimus ei, & ſecuros vos faciemus*. Iſti ſiquidem docuere cuſtodes, ut mendacium fingerent; ille præcepit officialibus, ut veritatem ſilentio ſupprimerent. Utrique nimirum veritatis ſunt inimici, dum aut commenta fallaciæ nequiter fabricant, aut veritatem ſilentio malignitatis occultant.

Matth. 28.

Nos autem, fratres chariſſimi, qui tam egregii conſtantiam præliatoris audivimus, qui tantæ virtutis inſignia tamquam poſita ſub oculis intuemur, & ipſi virtutes habere cum Dei omnipotentis auxilio ſtudeamus. Pudeat ſub ignaviæ torpore langueſcere, quia alios cernimus cum tanta ad cælum gloria penetrare. Incaleſcat mens noſtra ad agonem certaminis; & ſi non timet audacter cum hoſte confligere, non dubitet duce Chriſto, facilem ſibi victoriam provenire. Et quidem nobis minor eſt labor, cum tamen commune ſit præmium. Quis enim neſciat incomparabiliter eſſe difficilius gladio cervicem ſubdere, quam gulæ illecebras cohibere? Quis non malit æſtuare laboribus, vel nuditate frigeſcere, quam flammarum furentium incendia ſuſtinere? Quis non levius cenſeat eſurire, & ſitire, quam radi ungulis, vel beſtiarum morſibus tradi? An non perioculoſius eſt, in publico micantia frementium Regum mandata contemnere, quam latenter in mente pravis cogitationibus contraire? Semetipſum morti ultroneum tradere, quam voluntates proprias, & carnis deſideria refrænare? Cum itaque minus laborando ad eamdem beatitudinem tendimus, cur decertantes in ſtadio imitari negligimus, ut conſortes in patria victoribus exiſtere valeamus.

Per Chriſtum datur in agone victoria.

Pugnemus igitur, fratres mei, & infeſtantium nos vitiorum illecebras amputare curemus; non enim, juxta Pauli vocem; poſſumus hic gaudere de ſæculo, & illic regnare cum Chriſto.

Et quidem Beatos Martyres cum membris diaboli dimicaſſe cognoſcimus; nos autem cum ipſo iniquorum capite infœderabilis pugnæ luctamen habemus. Illi vicerunt eum per membra ſua immaniter ſævientem; nos ſuperare præcipimur ſub inſidiarum fraudibus latitantem. Utroque modo triumphum de illo glorioſus Martyr Fidelis obtinuit, qui & in pace per ædificationis gratiam ab ejus vinculo nonnullos eripuit, & oblato perſecutionis articulo, blandientem nihilominus, & terrentem per ſua membra contempſit. Victus vicit, dejectus aſcendit, proprium caput gladio ſubdidit, & cervicem diaboli perpetuæ victoriæ pede calcavit. Nunc proculdubio inter ignitos ſupernæ Hieruſalem lapides emicat, & cum purpuratis commilitonibus Imperatori ſuo cæleſtis harmoniæ carmen alternat. Felici nimirum commercio fragilem corporis exuit tunicam, & candidam immortalitatis adeptus eſt ſtolam. Caput decollatus amiſit, & pretioſo nunc lapide coronatus incedit. Ille quippe eum remunerat in æterna jam quiete victorem, qui & inter bella dudum protexerat decertantem, Jeſus Chriſtus Dominus noſter, qui cum Patre, & Spiritu ſancto vivit, & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

NOVEMBER.

HOMILIA LV.

In feſto omnium Sanctorum.

IN illo tempore: *Videns Jeſus turbas aſcendit in montem: & cum ſediſſet, acceſſerunt ad eum Diſcipuli ejus*. Et reliqua. Hodie dies ſerenior arriſit nobis, & Sol ſolito lucidior terris illuxit. Non enim unus, ſed univerſi Sancti ſanctificant eam, & ſplendoribus irradiant luminoſis. Spectabilis illa cælorum ſolemnitas, quæ non annuis, ſed continuis gaudiis inclareſcit; ubi lumen videtur in lumine, & Trinitatis ſubſtantia beatis oculis, oculo ad oculum aperitur. Ibi cognoſcitur Gignentis, Genitique, & Procedentis ratio ſempiterna, quæ hic credi poteſt, comprehendi non poteſt. Illic Regina Virginum Virginibus innumeris comitata, manſiones perambulat Angelorum, & utriſque naturis gloriam ejus admirantibus dicit: Quid me admiramini? Divinum eſt myſterium hoc quod cernitis, divinum profecto non humanum, nec humanis umquam rationibus comprehenſum. Ibi numeroſus Angelorum exercitus ſacratis diviſionibus ſplendeſcit, volitatorio delectatus obſequio, non velat, ſed revelat Domini majeſtatem. Illic Patriarcharum electio primitiva, reverenda ſocietas Prophetarum, glorioſus Apoſtolorum

Bonæ æternæ gloriæ.

rum chorus, purpurea Martyrum multitudo, congregatio florida Confessorum, candida Virginum turma, Monachorum numerus infinitus. Sedet in medio Dominus virtutum, & de refusione gloriæ suæ inebriat intuentes: *Inebriabuntur* namque, ait Propheta, *ab ubertate domus tuæ*. Ibi pax secura, requies voluptuosa, vita perpetua, sapientia mentis, agilitas corporis, cordis illuminatio. *Beati qui habitant in domo tua, Domine*. Sicut lætantium omnium habitatio est in te, Civitas Dei: & in plateis tuis vox exultationis dulcioribus modulis intonatur. *Quare tristis es, anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi*. Confitebor illi ibi: nam hic stadium, illic præmium; hic pugna ibi corona. Vanum est ante lucem surgere. Indurandus est animus, & a blandimentis voluptatum procul abstrahendus, & utriusque substantiæ materia repurganda, si ad proprios ortus volumus evolare. Amanda est interim tenuitas paupertatis, sermo suspendendus amarior, elatio fugienda, sustinendi labores, cum vitiis congrediendum, eliminandæ divitiæ seculares.

Psal. 35. Psal. 83. Psal. 86. Psal. 41. & 42.

Hoc est, quod ille pauper, & unicus in hodierna sancti Evangelii lectione pauperibus, quos de mundi paupertate vocaverat, ait: *Beati pauperes spiritu*. Hæc sunt octo, immo septem beatitudines, quia octava eadem, quæ & prima. Felicissimi gradus, quibus itur ad Dominum, quos omnes in persona sua prius ascendit. Qui ascendit in montem, & aperuit os suum, ut doceret Discipulos suos. Denique, quis pauperior illo, qui non habuit ubi caput suum reclinaret? Quis illo mitior, qui mitis est, & humilis corde? Qui videns civitatem flevit super illam, flevit Lazarum, justitiam docuit, justitiam fecit, in cujus ore non est inventus dolus. Quis illo misericordior, qui mulierem adulteram liberavit? Peccatricem sanavit septem dæmonibus cumulatam. Quis mundior illo, qui peccatum non fecit? Pacificare venit, & quæ in cælis, & quæ in terris; pacem reliquit discipulis suis, persecutionem pro justitia passus est, flagellatus in carne, suspensus in Cruce, morte turpatus. Qui dicit se in Christo manere, debet, sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Canta ergo canticum graduum, & gradatim ascende, nec præpropero saltu aliquem prætermitte; Quia, qui offenderit in uno, factus est omnium reus.

Psal. 24. Matth. 5. Luc. 9. Matth. 11. Luc. 19. Joan. 11. Is. 53. Joan. 8. Luc. 7. 1. Joan. 2. Jacob. 2.

Pauper spiritu quis sit. Sis ergo pauper spiritu, nec putes hunc primum gradum leviter attingendum, cum multæ sollicitudinis, sit mundum, & mundana relinquere, & a consuetudinario cursu cor, corpus, & studium revocare. Qui enim pauper est spiritu, vilitate gaudet, humilitatem amplectitur, desideria terrena conculcat; sed quia illa paupertas execrabilis est, quæ regio spiritu intumescens discordias seminat, inservit litibus, detractoriis sermonibus juncundatur, evolandum est ad secundi gradus sublimitatem, ut sit mitis. Mitis est, qui nulli reddit malum pro malo. Læsus veniam petit, & benefacit lædentibus. Nec plenam jactet victoriam, quisquis hunc fortassis ascendit, cum sit omni lacrymarum fonte plangendum, quod tamdiu luto, &

Mitis quis.

lateri sub Pharaonis servierimus potestate; & ideo beati, qui lugent. Luctus autem Sanctorum non est de diminutione rerum, de corporum infirmitate, de ferocitate sublimioris potestatis; lugent enim peccata, vel propria, vel aliena, ruinam mundi, detrimentum Fidei, contemptum justitiæ, abundantiam iniquitatis, dilationem Regni.

Luctus sanctorum.

Nec hic consummationis terminus imponendus, cum perfecta justitia sit diligere proximum, sicut seipsum: & ejus excessus libera discretione, & discreta redarguere libertate. Qui enim pro persona, quam gerit, non resistit peccantibus, de suo se noverit silentio esse damnandum. Esurit ergo, & sitit justitiam, qui vitia destruit, construit virtutes; sobrius sibi, justus proximo, pius Deo. Cujus animam urit zelus domus Dei, qui cantat cum justo: *Tabescere me fecit zelus tuus, quia obliti sunt verba tua inimici mei*.

Perfecta justitia quæ sit.

Sed quia secundum vocem Oratoris, plerumque summum jus malitia est, & inconsiderata justitia præcipitium parturit, ideo sequitur: *Beati misericordes*. Misericordia est speciosum humanæ naturæ ornamentum, cujus expers male degenerat, & hominem diffitetur. Est autem vera misericordia, cum superexaltatur misericordia judicio, cum vel largitate substantiæ, vel bona voluntate, vel doctrina verbi, vel exemplo facti, proximi corpus, & animam refovemus. Cum autem jam a claritate in claritatem sic cœperimus ambulare, a claritate cordis nostri, ad clarificandum cor proximi, mundandi sumus ab omni inquinamento carnis, & spiritus, ab omni hujus mundi aspersione, pure presseque tergendi, sicut subjungitur: *Beati mundo corde*. Quis gloriabitur castum se habere cor? Pravum est cor hominis, & inscrutabile. Quis cognoscet illud? Difficile est illud mundare, cum in suis abditis delitescens, irruentium recipiat agmina cogitationum, plurimum etiam renitentibus nobis, sed nequaquam obniti valentibus. Ille igitur mundum cor habet, qui utriusque hominis motibus mitigatis, passiones non modo reprimit, sed ignorat, naturali cursu bonorum operum communitus, crucifixus mundo, & cui crucifixus est mundus. Pauci autem, quibus se infuderit tantæ gratiæ plenitudo. Quicumque autem illi sunt, jam sunt prope palmam supernæ vocationis, si pace, qua refecti sunt, pacificare studeant diffidentes, & dicere cum Propheta: *Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus*. Iccirco subinfertur: *Beati pacifici*, non solum pacati, sed pacifici, facientes pacem, concordiæ semina seminantes.

Vera misericordia. Prov. 20. Hier. 17. Mundi corde qui. Galat. 2. Psal. 119. Item pacifici.

Sed quia sæpius vel adulatione potentium, vel amore temporalium, justitiam aut dimittimus, aut non defendimus dimissam, ad metam cursus porrigenda est dextera, ut pro justitia non solum nostra, sed & alterius persecutionem patiamur, & resistamus usque ad sanguinem, vel usque ad mortem. Et hoc est, quod subsequitur: *Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam*. Post hæc autem quid? Hic adhæremus Domino, & unus cum eo spiritus efficimur. Hic disrumpitur nubes, & transit oratio. Hic revelata facie gloriam Domini spe-

Veri Martyres qui. Psal. 88.

fpeculamur. Hic dulcedo fpiritus, cordis fuavitas, jubilatio mentis. Beatus populus, qui fcit jubilationem.

Chrifti beatitudines S. Spiritus donis notantur. Timor Domini. *Efai. 26.* Videamus fi forte aliqua fermonis confequentia beatitudines iftas feptem donis S. Spiritus poffimus affignare. Paupertatem fpiritus generat timor Dei, qui pungit animam, & fanguinem elicit, & cogit nos quærere medicinam. A timore tuo, Domine concepimus, & parturivimus, fpiritum falutis fecimus fuper terram, hoc eft, fpiritum paupertatis; dicit Efaias Propheta, immo per Efaiam Dominus. Hic facit nos mundana vel relinquere, vel non concupifcere, clavus clavum expellens, & pertingens ufque ad divifionem animæ, & fpiritus. Pietas. Pietas autem mites facit, dum nos dulciori fpiritu fuperfufos ad manfuetudinis thalamum introducit. Qui enim efferati funt fuperbia, fublimes in oculis fuis, ardentes invidia, invicem mordentes, & invicem confumpti, quomodo mitigatoria poffunt indui pietate? Scientia. *Efai. 38.* Porro fcientia luctum parit. Scimus enim, quia fingularis fcientia eft recogitare annos noftros in amaritudine animæ noftræ, & multiplicibus lacrymarum rivulis propria deflere delicta.

Fortitudo. De fortitudine vero nafcitur fames, & fitis Juftitiæ; cum virium fit non paucarum, pro libertate juftitiæ mori, nedum loqui: & ubi Deus in caufa eft, nec allici blanditiis, nec terrore moveri. Confilium. Confilium autem mifericordiam parit, cum fumma totius confilii fit confulere omnibus, & infirmitates tam animarum, quam corporum benigna manu mifericordiæ fublevare. Intellectus. Munditia cordis ab intellectus puritate defcendit, qui cordis receptacula purgat, & latebrofos ejus affectus acutiffima circumfpectionis falce fuccidit. Sapientia. Porro pacificus ab ipfius fapientiæ nafcitur fummitate, conformis illi Sapientiæ, quæ pretio fanguinis fui & terram pacificavit, & cælum.

Petitionibus item orationis Dominicæ. Fortaffis etiam, fi diligentius perfcrutemur, feptem petitionibus, quæ in oratione Dominica continentur, eas iterum concatenare poterimus. Illi etenim de timore Domini paupertatem fpiritus amplectuntur, qui volunt, ut fanctificetur in eis nomen Domini, & dicunt cum Pfalmifta: *Cuftodi animam meam, quoniam fanctus fum.* *Pfal. 85. Philip. 1.* Qui vero funt mites, nifi quos pietas imbuit, qui cum patientia, & manfuetudine frequenter poftulant, ut adveniat Regnum Dei, cupientes diffolvi, & effe cum Chrifto? Quorum univerfitati Sanctus eructat dicens: *Exfpecta Dominum, & cuftodi viam ejus, & exaltabit te, ut hæreditate capias terram*; *Pfal. 36.* terra enim viventium promittitur poffidenda. Qui autem lugent, nifi quos inftruit fcientia falutaris, qui piarum undis lacrymarum voluntatem Dei volunt fieri ficut in cælo, ita in terra; ficut in Angelis, ita in hominibus. Porro fames, & fitis juftitiæ de mentis fortitudine generatur, quæ quotidianum panem ab ipfis Dei manibus quærit: panem illum videlicet qui cor hominis confirmat. *Pfal. 103.* Qui etiam mifericordes funt, nifi qui pro facultate confulunt omnibus, & audaci confcientia pactum faciunt cum Deo, dicentes: *Dimitte nobis debita noftra, ficut & nos dimittimus debitoribus noftris.* Mundum autem cor non nifi luciditfimus percipit intellectus, qui non inducitur in tentationem, rogans a Patre luminum, non ut non tentetur, fed ut non inducatur, excutiens latrocinantium turmas negotiorum: Pacificatio vero a Sapientia ipfa defcendit, ubi liberamur a malo, & ab omnium iniquitatum mundamur influxu. Hæc funt feptem beatitudines, feptem dona, feptem petitiones, feptem candelabra, feptem lucernæ, feptem infuforia, feptem fpicæ, & in qua funt alia, quæ in arce feptenarii numeri Scripturarum confecravit auctoritas.

Adolefcentulus ergo aufus fum totam lectionis hujus feriem explanare, illorum rogatus, immo compulfus precibus, & præcepto, quibus nec velle, nec poffe fuerat obviare. Sed ut præfenti folemnitati aliquantulum infiftamus, favorabili, & mellita dulcedine redundans tanta feftivitas eft, in qua laudem dicunt Deo omnes Sancti ejus, & totus orbis clara voce refultat. Ifti funt advocati, quos apud Judicem habemus. Pro quo ifti interceffferint, fententiam non timet capitalem. Sancti advocati noftri apud Chriftum Judicem, & Confiliarii.

Confugiamus ergo ad probata fuffragia, nec nos deterreat enormitas peccatorum; quia major eft illorum pietas, quam impietas noftra. Confiliarii funt Regis noftri, & ipfius iræ fæpe refiftunt, nec nos deferunt in tempore malo. Sciunt enim ubi nos reliquerint, quantis hoftium infidiis pateamus. Sufpiremus igitur ad illorum memoriam, ut protegant nos fub umbra alarum fuarum, donec tranfeat iniquitas, & perducant nos ad Sponfum Ecclefiæ, qui eft Deus benedictus in fæcula. Amen.

SERMO LVI.

XI. Nov.

De S. Martino, Epifc. & Confeff.

NOBILIS ille Confeffor, Sacerdotum gloria, gemma Pontificum, Clericorum forma, lumen Monachorum, folemnem diem univerfitati noftræ præfixit. S. Martini varia præconia. Hic eft Martinus miraculorum poteftate fublimis, qui terrarum orbem lumine fuæ cognitionis implevit. Ægyptus religionis mater, & Eremitarum fecundiffima nutrix, Martinum, tantis filiis pofuit in exemplum. Crevit in immenfum fama nominis ejus, & aufa eft in ipfam Apoftoli irrumpere dignitatem: quorum manus tractaverunt de verbo vitæ, qui Filium hominis inter filios hominum felicis vocis officio divulgarunt. *1. Joan. 1.* In omnem terram pervagata eft memoria tanti Pontificis, & ubicumque refonat Fides Chrifti, fonat vita Martini. Glorificatur Imperator in milite, laudatur miles in Imperatore. Teftatur hoc Turonenfis Ecclefia thefaurum corporis ejus continens, quæ poffeffiones fuas extendit a mari ufque ad mare, quam fecundaverunt Reges, & ornaverunt Principes, cui Romani Pontifices fummæ libertatis faftigia providerunt.

Accedit etiam ad gloriam Confefforis, quia in ipfius honore nonnulla Sedium Epifcopalium fundamenta locata funt, quod (nifi fallor) de alio non legitur Confeffore. Scintillat longe, lateque fulgor claritatis illius, & de remotis mundi partibus ad præfentiam fancti corporis

 fefti-

festinatur. Clementia divinitatis, & Regibus, & Regno nostro providit misericorditer, ubi tantum lumen ad remedium peccatorum in sæculum collocavit. Actus ejus & vitam Severus insignis Orator, ita suo nobilitavit eloquio, ut & historiam relatione plena veritatis proponeret, & rhetoricis legibus multipliciter insigniret. Et nunc arida vel jejuna lingua nostra, quid audeat de laudibus ejus immurmurare, cujus laudis plena est terra?

Sub tribus verbis Evang. totius hum. perfectionis summa recluditur. Eccl. 2. Ne tamen in tantis gaudiis cujusque sermonis videamur immunes, recurrendum est ad Evangelicam lectionem, in qua sub trium brevitate verborum Sapientia Dei Patris totius humanæ perfectionis summam inclusit; ait enim: *Videte, vigilate, & orate*. Ille, qui videt omnia, hortatur nos ut corporalibus oculis postpositis, mentis lumine videamus, oculis illis, de quibus Psal. 24. per Salomonem dicitur: *Oculi sapientis in capite ejus*. Præcipit ergo ut soli solitudinem nostri cordis ingrediamur, & revolvamus veterum sarcinas peccatorum, quibus polluti sumus, & obvoluti.

Primum ergo videamus apud nos peccatorum 2. Par. 36. abundantiam. *Propter nomen tuum, Domine, propitiaberis peccato meo, multum est enim*; ait unicus ille consecrarius Regis æterni. Peccavimus super numerum arenæ maris, & mul- Psal. 37. tiplicata sunt peccata nostra. Tu innumerabilia numerare contendis, & in summa ponere quod summam exsuperat? Ecce, grandis acervus, impetuosus torrens, nec potest discuti tanta miseria; Quoniam iniquitates nostræ supergressæ sunt caput nostrum. Ambulavimus collo extento, oculi nostri pleni sunt vanitate, aures detractione. Odoremus non odorem unguentorum, in quo Sponsa se currere gloriatur; sed odorem mortis in mortem, quorum os maledictione & amaritudine plenum esse describitur. Manus nostræ plenæ sunt sanguine, pe- Psal. 13. des veloces ad sanguinem effundendum; contritio, & infelicitas in viis nostris, & via pacis abjecta; non est timor Dei ante oculos nostros. Quid igitur faciendum, in quo sperandum, quove confugiendum? Standum est in Ezech. 3. hoc acervo, non novarum, sed veterum frugum, & videnda visio timescenda, & statuamus nos ante oculos nostros, ne Judex quandoque arguat nos, & statuat nos ante faciem nostram. In hac visione Dei videtur a nobis ventus turbinis, quia secundum Virum justum, Job. 6. hic involutæ sunt semitæ gressuum eorum. Ne putes autem hanc visionem inter parva connumerandam, cum hæc perducat ad visionem Cherubim, & animalium pennatorum; & ad ipsius Dominantis introducat aspectum.

Visa igitur abundantia peccatorum nostrorum, videamus secundo negligentiam nostram. Traximus peccata nostra sicut restem longam, & sanguis sanguinem tetigit, & dissimulavimus; vulnus, & livor, & plaga tumens, & non aspeximus. Zelus Dei recessit a nobis, & nos contempsimus. Sic peccatorum multitudini ne- Esai. 1. gligentiam cumulantes, obstruximus nobis iter confessionis, semitas justitiæ evitamus, non solum negligentes, sed & de negligentia gloriantes, juxta illud Viri sapientissimi: *Qui cum malefecerint, lætantur, & exultant in rebus pessimis*. Prov. 2. Vis scire, quia de peccatorum abundantia, negligentia pessima filia generatur? *Peccator cum venerit in profundum malorum, contemnit*. E contrario autem, Prov. 18. qui Deum timet, nihil negligit; quia, *qui modica spernit, paulatim decidet*. Peccatorum multitudo negligentiam, negligentia contemptum, contemptus mortem interminat sempiternam.

Contemptus peccatorum mortem interminat sempiternam.

Vide & tertio patientiam, & longanimitatem Prov. 15. Dei nostri. *Hæc fecisti, & tacui*. Omnia videt, & omnia audit, nihilque remotum ab oculis ejus, de quo dicitur: *Oculi Domini in* Psal. 74. *omni loco, contemplantur bonos, & malos*. Oculos hominum timuisti, oculos autem Altissimi non expavisti? Ecce ipse cognovit omnia novissima, & antiqua, neque ab Oriente, neque ab Occidente, neque a desertis montibus locus est fugiendi quoniam Deus Judex est. Vidit opera tua, recursus, & excursus flagitiorum tuorum; & continuit iram suam. Cælum non fulminavit, aqua non submersit, non absorbuit tellus; & cum omnis terra plena sit gloria Domini, in gloria ejus tuam miseriam evomuisti, nec reveritus es præsentem Dominum, & coram tanta munditia tuas immunditias exercere. Ipse autem quid? *Ego*, inquit, *quasi non videns*. Numquid alicui ministrorum suorum, qui vindices sunt iræ ejus, in hoc ipsum constituti revelavit ignominiam tuam? Ecce, videt, & tacet; videt, nec manifestat; videt, nec judicat; videt, nec vindicat; videt, & videre dissimulat; vocat, & non audis; promittit, & contemnis; minatur, nec metuis, & thesaurizas iram tibi in die iræ. Cum ergo sit Judex ju- Psal. 7. stus, & fortis, multum est patiens, nec irascitur per singulos dies. Ecce continet iram, reprimit furorem, avertit oculos, peccantibus parcit; & illi omnia hæc in suum judicium congregant omnium rei. Numquid qui ita tacuit, & siluit, semper ita tacebit? An non legisti, quia ad judicium veniet, patientiam abjiciens, humilitatem nesciens, ignorans misericordiam?

Dissimulat peccata hominum Deus propter pœnitentiam.

Attendisti patienter tacentem, attende & impatienter loquentem: *Sicut parturiens*, inquit, Esai. 42. *loquar*. Vidisti dissimulantem, vide etiam quæcumque minima numerantem. *Vestigia*, inquit, *pedum meorum dinumerasti*. Job. 13. Quis locus erit spei, cum venerit Judex, qui stetit sub Judice, præcinentibus tubis, conclamantibus Angelis, elementis ardentibus? Ad cujus fugiemus auxilium, cum ventis ex transverso furentibus, mundialis machina divelletur, & ignis incandescens cælum, & terram finalibus immiscebit incendiis? Veniet ipse cum potestate magna, & majestate; non cum dulcedine, & humilitate; quia illic justitia plena est dextera ejus, quæ hic misericordiam seminavit, & sparsit. Tunc ille misericors oculus non parcet, & non miserebitur; sed percutiet, & occidet, indutus iram, furore repletus, plenus crudelitate. Peccatores autem quid? Videntes turbabuntur timore horribili, sed incorrigibili, audientes illud horrendum tonitrum: *Ite, maledicti, in ignem æternum*. Matth. 25. Quanti putas doloris erit excludi a facie Dei, videre, & perdere Deum, cum Rex gloriæ Civitatem subli-

Dies extremi judicii terribilis.

sublimem intrabit, miseris peccatoribus omni spe misericordiæ in perpetuum sigillata? Quisquis ergo es, qui contemnis divitias bonitatis, & patientiæ Dei, relege textum Epistolæ ad Romanos, & illa tibi plenius dicet, quia non evasisti judicium Dei. *Rom. 2.*

Aspice & quarto misericordiam ejus, licet peccaveris, licet neglexeris, & provocaveris patientiam Dei, paratus est tamen misereri, cum volueris, & reverti ad revertentem, oblivisci, & tegere peccata tua, & projicere in profundum maris. Nec erit mora inter confitentem, & remittentem; inter gementem, & gemitus exaudientem; quia benignus, & misericors est. Sunt homines mundi faciles ad iram, difficiles ad misericordiam: Deus autem & ad irascendum difficilis, & facilis ad miserandum. Revolant illi ad opprobria, quæ remiserunt; iste cum remiserit, sic est, quasi non fuerit. Ad limina potentium frequentius excubamus, non habentes liberos accessus ad colloquendum, & si quid deliquimus, supplicibus oculis, facie tribulata, verbis humilibus emendamus. Illi autem plerumque superbo oculo, & humero dedignati, pedibus suis provolutos, vel respicere nolunt. *Deus difficilis ad irascendum, facilis ad miserendum.*

Non sic Dominus Jesus, qui libentius loquitur mecum, quam ego secum: quem invenio quoties quæro; qui occurrit cum panibus fugienti, qui vultum lætum ostendit mihi, qui meam pœnitentiam, sicut innocentiam amplexatur, ubique lætus, ubique bonus, ubique pius, ubique dulcis cum magna multitudine dulcedinis suæ. Non facit supercilium, oculos non obliquat, non detorquet faciem, nec verba resonat ampullosa, sed occurrit revertenti, & accurrit in amplexus, flens super collum meum, & jubet proferri stolam primam, dari annulum intelligentiæ, & calceari pedes in præparatione Evangelii, in choro, & symphonia ad superna gaudia revocari, & occidi vitulum saginatum in remissionem peccatorum meorum. Vides ergo quam longa patientia sit in Deo, quam velox misericordia. *Longanimis*, ait Sanctus, *& multum misericors*, Libenter igitur ad te confugio, Domine Jesu, qui diutius pateris, & velociter misereris, quia tu es Deus, & non homo (sicut Propheta dicit) qui servet iram, abscondat malitiam, vindictam inquirat. *Luc. 2.* *Ephes. 6.* *Psal. 102.* *Oseæ 11.*

Ad hæc & istud considerandum in misericordia miserantis, quia sæculi homines semel, aut bis, aut multum septies, vel decies dimittunt, hic autem millies in die, si fieri posset, quæ committimus dimittit, & hoc quamdiu vivimus, quamdiu peregrinamur ab ipso. Visis igitur his, quæ enumeravimus, attolle oculos etiam ad videndum Domini largitatem, sive familiaritatem. Si cui maxime potenti fecimus, quod ei displiceret, numquid amplius nobiscum loqui, nedum aliquid largiri, vel familiaris dignatur? Graves sumus ei etiam ad videndum, & pro magno beneficio computat, si saltem a nostra læsione desistat: & licet multiplicibus, & devotis obsequiis defendamus offensam, semper tamen injuriæ memoria prætervolat oculos illius, nec obliterari valet vel beneficio, vel obsequio, vel ipsa etiam vetustate. Numquid ita Deus meus, misericordia mea? Absit. Consuevit enim honorare pœnitentes, magis quam innocentes; revertentes, plusquam remanentes: quia devotior est fervidus pœnitens, quam tepidus innocens, cum ille materiam fervoris habeat, hic tepiditatis. *Misericordia Dei quanta.* *Deus injuriarum immemor semper recipit pœnitentes.*

Fortassis præsumptionis arguar, qui contra præceptum Apostoli, verborum novitates induco, sed habeo ad manum testimonia, nec parva, nec pauca, quæ & ipsa credibilia facta sunt nimis, & quæ possint satisfacere murmuranti. Petrus Apostolus, non quilibet Apostolus, sed Princeps Apostolorum, cui traditus est principatus cæli, & terræ, numquid non de choro pœnitentium est, & de sorte graviter injustorum? Nonne ipse est, qui Deum negavit, reliquit Magistrum, amicum deseruit, fefellit promissum? qui cœpit detestari, & jurare, quia non novit hominem, negationi perjurium addens, crimini crimen adjiciens? Cecidit, sed non est collisus, quia Dominus supposuit manum suam. Vide quid dicat Scriptura: *Respexit*, inquit, *Dominus Petrum*. Respectum Christi sequitur fletus Petri, & lacrymarum amaritudo dulcedinem antiquæ dignitatis instaurat. *Matth. 16.* *Matth. 26.* *Ibidem.*

Felices, sancte Apostole, lacrymæ tuæ, quæ culpam abluunt, gradum restituunt, debita dimittunt, ampliora committunt. Respexit pietas, & impietas cessit, & accessit prisca familiaritas. Denique, *Simon Joannis, diligis me plus his? Pasce oves meas*: & his similia, quid sunt, nisi magna documenta familiaritatis? Illud etiam singulare sancti Spiritus organum, quem invenit Dominus secundum cor suum, cui revelata sunt incerta, & occulta sapientiæ Dei, nonne cum homicidio, & adulterio insignitus est nota, & nomine proditoris? Sed vide quam celeri pœnitentiæ saltu resilivit ad arcem innocentiæ, & grandia vulnera sic revinxit, ut non solum vulneris, sed nec etiam cicatricis vestigia remanerent. Redargutus enim a Propheta, & retorsione parabolica sugillatus dixit: *Peccavi*. Et ille ex thesauro divinæ misericordiæ statim subintulit: *Transtulit Dominus peccatum a te, & non morieris*. Translatum est peccatum, & ablatum, quod dividebat inter David, & Deum; & sublato eo, David idem, qui prius. *Joan. 21.* *2. Reg. 12.*

Sed & ille Vas electionis, qui volavit super pennas ventorum, qui plus omnibus laboravit; cui credita sunt eloquia Dei, nonne primus in primitivam Ecclesiam ceteris ardentius fertur efferbuisse? Actus Apostolici sunt in testimonium, quanta mala fecerit Sanctis Dei in Hierusalem. Hic autem, qui tanta mala fecit, tanta postea passus est pro nomine Christi, & lucet in firmamento cæli, nec est aliqua gemma pretiosior in corona Regis æterni. Accedat & illa mulier, quæ septem dæmoniis, id est, universis vitiis cumulata fuit, cui multum amanti, multum dimittitur, quæ prima videt Dominum a mortuis resurgentem, Apostolorum Apostola, dilecta proprie Salvatoris. *1. Cor. 15.* *Act. 9.* *Marc. 16.*

Veniat nunc omnis Innocentium chorus, & tota virginea puritas adunetur, quis erit, qui ad

ad istorum gloriam aspirare, nedum transcendere audeat? Propterea confitebor tibi, Domine Jesu, & laudem tribuam nomini tuo, quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinui te, Domine. Quæ est ista lex, quæ propitiatio? Quia offensus, te clementem promittis; pœnitentiam admittis; punire prætermittis. Magna est igitur virtus pœnitentia vera, cùm Ambrosius dicat: Facilius inveni eos, qui innocentiam servaverunt, quam qui congruam egerunt pœnitentiam.

Psal. 129. Plures innocentiam servant, quam qui vera agunt pœnitentiam.

Vide & sexto custodiam ejus, quia nisi ipse custodierit nos, frustra vigilamus.

Decursis igitur sex visionibus istis, transeamus ad secundam Salvatoris vocem dicentis: *Vigilate*. Vigilandum omnino, & somnus ab oculis auferendus, quia latrones multi obsident iter nostrum toxicatis missilibus formidandi, nullum prorsus intentatum transire sustinentes. Tres enim hostes præcipuos habemus, & præcipitium suadentes, carnem, diabolum, & mundum: ex quibus duo, & si aliquando intermittunt, numquam tamen dimittunt: tertius autem, diabolus videlicet, ita inexorabile odium adversum nos exercet, ut numquam ab eo inducias, vel in ictu oculi potuerimus extorquere. At ut verba illius Oratoris ponamus, qui ubique redolet Ciceronem: Cum hoc quotidianus, & anceps congressus; ex hoc innumerum vulnus, nec ex facili cicatricem promittens; sub hoc casus frequens, & respiratio difficilis; de hoc rara, & numquam secura victoria; huic voluntas semper iniqua, & fallendi principatus. Quis adversus hunc poterit vigilare, nisi custos ille de nocte venerit in auxilium nostrum. Per nos namque non sufficimus, immo deficimus, si confidamus in nobis.

Tres hominis hostes.

Attende autem de hoste isto invisibili, quantus ingrediatur ad singulare certamen, qualia gerit arma, quam fortia, quo turbine torqueat hastam. Recole librum Job, & historiam Regum, & armatum, & arma considera, quia qui Goliath in libro Regum, idem est Diabolus in Regno Christianorum. Habet enim hastam delectationis, obdurationis clypeum, desperationis loricam, gladium occisionis, armigerum superbiam, qui antecedit eum, & exprobrat agminibus Dei viventis, & dicit inimicus: *Persequar, & comprehendam, dividam spolia, implebitur anima mea*. Tu autem quid? Assume Apostolicam armaturam, scutum Fidei, loricam Justitiæ, gladium Spiritus, circumspectionis hastam; & præcedat te humilitas, & dic: *Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non convertar donec deficiant*. O Domine Jesu, numquid æqua pugna est hominis, & dæmonis; duplicis & simplicis, fortis, & imbecillis? Invoca me in die tribulationis, ait Dominus, & eruam te, & honorificabis me. Invoco te Salvator, apprehende arma, & scutum, ut videam contra fortem armatum fortiorem armatum, & conteras Assyrium in terra tua. Facta ergo congressione; inimicos tuos comminuet, ut pulverem ante faciem venti, & ut lutum platearum delebit eos. Sic autem contra istum vigilandum est, ut semper de redivivo certamine timeas, & de victoria non desperes.

Exod. 15. Psal. 17. Psal. 49. Psal. 81.

Caro autem sub necessitatis specie furiosi tumultus sui velat imaginem, & nunc ferculorum varietate repleta, nunc pretiosa vina commutans, incipit lascivire, laxatisque frænis, tota fertur in præceps. Satim recrudescunt affectus, cogitationes rebellant, visæ proponuntur imagines, & pingimus in cordibus nostris quod multis diebus deleri non possit. Ingurgitati enim, non confortati; impleti, nec nutriti, & corpore, & corde distendimur, completurque illud Satyricum: Inguinis, & capitis nullum discrimen habetur. Parco sermonibus, quia turpis sententia non nisi verbis turpibus explicari potest: & unicuique nostrum totum est, vel quod tacemus, vel quod volumus præterire. Tenuis autem mensa, cibus asperior, simplicior potus, corpus firmant, confirmant animum, & utriusque hominis statum reddunt alacriorem.

Mundus vero quid facit? Offert nobis quidquid pulchrum est visu, & concupiscentiam carnis, & oculorum, & ambitionem sæculi, ut illaqueet miseros, illaqueatos strangulet, strangulatos sempiternis involvat incendiis. Tentat nos multiformibus insidiis, superius per superbiam, per luxuriam inferius; a dextris per prosperitatem, per adversitatem a sinistris; anterius per mundi concupiscentiam, posterius per præteritorum vitiorum recordationem, in orbiculari motu per involutionem sensum.

Vigilare igitur necesse est adversus hujusmodi latrunculos, manumque sicariam, & cum Esaia dicendum: *Super speculam Domini ego sum, stans jugiter per diem: & super custodiam meam ego sum, stans totis noctibus*. Nec solum stare convenit, sed armatum stare armatura illa, quam Apostolus dicit: *Induite vos armaturam Dei*. Alter nostrorum temporum Tullius, de quo superius mentionem feci, vernans ubique flore sermonum, armaturam in hunc modum lucidissimis capitulis inauravit. Si fabulosi Spiritus & incantatores motus carnis circa te obstrepuerint, confide, & dic: *Discedite a me maligni, & scrutabor mandata Dei mei*. Si recalere carnem senseris, & velle revolare ad ineptias suas, esto constans, & dic: *Confige timore tuo carnes meas, Domine*. Si paupertatem odisse cœperis, & desiderio divitiarum inceperis suscitari, expergiscere, & dic: *Væ vobis, divites, qui habetis hic consolationem vestram*. Si te demulceat adulator, & ad plebiculæ laudes animus hilarescat, confortare, & dic: *Oleum peccatoris non impinguet caput meum*. Si tibi suggeratur in futurum tempus bonum differre propositum, consurge, & dic: *Dies Domini sicut fur, ita in nocte veniet*. Si gula desæviens lautiores tibi commendaverit apparatus, recalcitra, & dic: *Non est Regnum Dei esca, & potus*. His velut quibusdam increpationibus diffugiunt inimici, delabitur memoria voluptatum, carnis gurgulitas contiscescit, sanctæ conversationis initia convalescunt, mundus contemnitur, superatur hostis antiquus.

Esai. 21. Ephes. 6. Psal. 118. Ibidem. Matth. 8. Psal. 140. 2. Petr. 3. Rom. 14.

Sic igitur videns, & vigilans fac funiculum triplicem, qui difficile rumpitur: & transi ad orationes, ingrediens interiora veli cum summo Pontifice Domino nostro Jesu Christo, qui pro-

propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui assistit vultui Dei pro te. Admissus autem non sic audacter, & frontose ingeras te oculis majestatis, sed humillima trepidatione concussus, saltem quomodo ad tanta miracula admitti potueris, admirare.

Sit ergo oratio verecunda, ut erubescamus peccata nostra, & tantæ reverentiæ deferemus; pura, ut nihil ab ipso præter ipsum quæramus; devota, ut in pinguedine spiritus eam & protendamus: ampla, ut extendamus eam usque ad inimicos: sit continua, ne intermissione fiat remissior; sit pacata, ne turbulentis cogitationum fluctibus submergatur. Fateor, excessi modum, & magis solito vestras aures onerare non timui, dum stylus in longinquitatem extenditur. Sed scio, quia patienter audistis me de illius patientia disputantem, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LVII.

XXX. Novemb.

I. De S. Andrea Apostolo.

HODIE, fratres charissimi, B. Andreæ nobis festivitas votiva resplenduit, quæ inter ipsam glacialis brumæ caliginem, jucundam nostris mentibus induxit lætitiæ serenitatem, & dum aeris inclementia extrinsecus obrigescit, tanti præliatoris audita victoria, pia corda ad procinctum spiritalis certaminis incitat, & insignes bellatorum Christi animos igne divini amoris inflammat. Inter cuncta sane Martyrii genera illud nobilius, illud non immerito judicatur esse præcipuum, quod in ipso Redemptore nostro, capite videlicet Martyrum, cognoscitur dedicatum. Unde cum divina dispensatio Petrum, & Andream consummari per Crucis supplicium voluit, inter ceteros Apostolos (licet omnes unius potestatis, & dignitatis sint) quodammodo egregios, atque conspicuos fecit. Crux enim, quæ Regem præmisit ad sceptrum, eadem utrumque militem, subsequenter evexit ad præmium.

Nobilissimum martyrii genus Crux. Apostoli omnes unius potestatis, sed non officii, sive ordinis. Nam Petrus omnium Pastor, cui dictum est: *Pasce oves meas.*

O beata germanitas, quam sicut mundo una consanguinitas edidit, sic eadem triumphalis mors victores ad astra transmisit: & quos in hac vita unius generis protulit natura consortes, in illam beatitudinem sempiternam Crux parturivit æquales. Ejusdem nobilitatis in terra eamdem prosapiæ celsitudinem sortiuntur in cælo. Qui enim hic sunt filii Joannis, illic sunt filii Crucis. Isti enim sunt filii Chore, qui in quorumdam Psalmorum titulis prænotantur. Crux enim, quæ eos morientes huic vitæ subtraxit, cælesti Hierusalem renascentes cum triumphali gloria novos cives invexit. Et Andreas quidem in Apostolici senatus catalogo secundus ponitur, qui tamen agnitionem Domini, juxta Evangelicam fidem, primus * invenitur. Dicit enim Joannes Evangelista: Quia cum staret *Joannes, & ex Discipulis ejus duo, & respiciens Jesum ambulantem, dixit: Ecce Agnus Dei. Et audientes eum duo Discipuli loquentem, secuti sunt Jesum.* Et paulo post: *Erat autem Andreas*, inquit, *frater Simonis Petri, unus ex duobus, qui audierant ab Joanne, & secuti fuerant eum.* Deinde sequitur: *Invenit hic primum fratrem suum Simeonem, & dicit ei: Invenimus Messiam, quod est interpretatum Christus: & adduxit eum ad Jesum.*

* Tit. Ps. 41. 44. &c.

Ecce Andreas inter ipsa novi tyrocinii sui, rudimenta fructificat, & veritatis jam prædicator efficitur, cujus adhuc vix erat auditor. Novus discipulus factus, non est propria salute contentus, condiscipulos quærit, ad lucrandos alios fraternus se amor extendit. Thesaurum reperit, gaudet aliis prodere, furtum deputat, illum sine consortibus possidere. Fausta denique, & præclara futuræ indolis signa novus tyro prætendit, qui in ipso novitiæ conversionis exordio, mox, quod didicerat, docuit: quod acceperat, fideliter erogavit. Magnum nuntium, nova, & admiranda relatio, illum promittere visibiliter ostendendum, quem tot Prophetarum oracula præcinuerant affuturum.

S. Andreas primus omnium Christum prædicat.

Magni certe mysterii bajulus Andreas extitit fratri, qui nimirum eum se reperisse testatus est, quem ab origine mundi omnes sancti cum magno desiderio præstolati sunt, & tamen videre non potuerunt. Non hoc præstitum est Patriarcæ Jacob, qui dicebat: *Salutare tuum exspectabo, Domine.* Non Abrahæ, cui divina sponsio facta est, quod in semine suo hæreditaret omnes Gentes. O quanti hoc pretii æstimasset insignis ille Propheta Esaias, si ei ad hoc spectaculum aspirare licuisset! nimirum cum tanti desiderii ardore succensus flagitaret mediatoris adventum, & tamquam morosæ dilationis impatiens, æstuans proclamaret: *Utinam dirumperes cælos, & descenderes. A facie tua montes defluerent, sicut exustio ignis tabescerent, aquæ arderent igne; ut notum fieret nomen tuum inimicis tuis.* Quam terribilis, ac vehemens tuba vox hæc in Petri corde personuit: & tamquam repentinum fulmen inopinato coruscans, attonitum fecit: *Invenimus*, inquit, *Messiam, qui dicitur Christus.*

Gen. 49. Gen. 22.

Esai. 64.

Joan. 1.

Ad præliandum plane Rex gloriæ solus advenerat: & ideo ad procinctum belli paulatim sibi jam milites acquirebat. Venerat namque ut fortem armatum superveniens vinceret, & universa arma, in quibus confidebat, auferret. Venerat, ut captivum hominem, qui sub diabolicæ tyrannidis jugo premebatur, eriperet, & ad ingenuitatis antiquæ titulos revocaret. Venerat, ut suum Israel de vinculo vetusti Pharaonis absolveret, & in manu forti, atque robusta, terræ lacte, & melle manati prævius ductor inferret. Non tamen eligebat in adjutorium sibi triumphalibus titulis claros, non strenuos bellatores, non frementium ascensores equorum, non denique Philosophos, & eloquentes; sed retium vectores, & perexilis naviculæ remiges, ut victoria soli divinæ potentiæ, non humanis viribus adscribatur.

Christus cur in mundum venerit.

Luc. 11. Cur simplices piscatores elegerit Apostolos.

Hanc porro victoriam illa Urbis Jericho olim subversio figuravit, quando non telorum missilibus, non falaricis, non certe bellorum quibuslibet machinis, sed vociferantis populi strepitu, & tubis clangentibus munitissima ejus mœnia corruerunt. Præceperat namque Dominus Josue, ut arcam fœderis viri bellatores armati præcederent, Sacerdotes autem septem buc-

Josue 16.

buccinis clangerent, ficque per feptem nihilominus dies Jericho mœnia circuirent. Septimo itaque die, dum vociferatio populi tubis clangentibus admifcetur, Jericho protinus a fundamento collapfa fubvertitur.

Quid eft autem quod ad capiendam Urbem non gladius educitur, non tela vibrantur non jaculum mittitur, non acies militaris cunei ad irruptionis impetum conftipatur; fed tubis dumtaxat Sacerdotalibus clangitur, & fic victoria non jam jure belli, fed virtute potius Sacramenti de fuperatis hoftibus obtinetur? Deliramenti fane videretur ineptia, fi evidens non fuiffet victoria fubfecuta. Sed per Jericho quæ dicitur Luna, non incongrue mundus innuitur, qui fic per labentium momenta temporum, tamquam per menftrua detrimenta finitur. Arca autem fancta erat Ecclefia; tubæ vero Apoftoli funt, vel quinque fancti Doctores Ecclefiæ: quorum videlicet admonitionibus dum pugnare femper contra carnis illecebras, & antiqui hoftis infidias nititur, velut ad conflictus aciem, & conferenda bella tubarum clangoribus incitamur: quæ nimirum tubæ feptem fuiffe referuntur, quia Prædicatores fancti feptiformis Spiritus gratia funt repleti. Septem quoque dierum viciffitudine omne tempus noftræ mortalitatis evolvitur.

Urbem ergo Jericho Sacerdotes arcam ferentes, & clangentes feptem diebus circumeunt, & muri ejus per arcæ præfentiam, & tubarum fonitum cadunt: quia in hujus mortalis vitæ decurfu, dum circumquaque per orbem terrarum fancta movetur, & dilatatur Ecclefia, per fanctæ prædicationis inftantiam omnis elati mundi fuperbia frangitur, & cuncta infidelitatis obftacula fubruuntur.

Et notandum, quod armati milites cum Sacerdotibus ire jubentur: nimirum, ut & ii, quibus non eft injunctum promendi clangoris officium, nequaquam fe remotos intelligant a congreffione bellorum, quatenus & ii, qui non prædicant, contra occulti hoftis infidias armati nihilominus, & circumfpecti femper incedant. Hujus itaque belli Duces, ac Principes fancti Apoftoli funt, qui arcam fœderis Jerichuntinis mœnibus, cum tubarum clangore circumferunt; quia per totius mundi circulum, fanctæ prædicationis officio Ecclefiæ Sacramenta diffundunt.
Pfal. 18. *In omnem*, enim, *terram exivit fonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*. Evolutis autem fex diebus, feptimo tandem die Rex Jericho cum omni populo, gladio devorante, confumitur; quia in die noviffimo diabolus, qui eft Rex fuperbiæ, cum omnibus fuis fequacibus, quafi quodam divinæ fententiæ gladio, morti perpetuæ condemnatur. Tunc nempe fiet, quod per Apoftolum dicitur: *Quia cum*
1. Cor. 15. *evacuaverit omnem principatum, & omnem poteftatem, & virtutem, noviffime inimica deftruetur mors*. Sola autem domus Rahab meretricis evafit, quam videlicet funiculus coccineus in feneftra difcrevit. Domus autem illa unicam præfigurat Ecclefiam, quæ purificata eft a turpitudine fornicationis, per feneftram confeffionis, in fanguinis remiffione. Hæc plane a communi pereuntis mundi liberatur excidio, quia in feneftra domus fuæ coccineum ligat funiculum, dum in ore corporis fui portare non definit Paffionis Dominicæ Sacramentum. *Corde enim creditur ad juftitiam, ore autem confeffio fit ad falutem*. Rom.
Porro autem funiculus ille ad domum erat ligatus, fed exterius videbatur; quia Dominicæ Crucis Fides in corde retinetur, quæ oris confeffione depromitur. Reliquis quidem pereuntibus, omnes, qui in domo illa reperti funt, mortis evafere periculum; quia ficut intra Ecclefiam omnes falvantur electi, ita extra Ecclefiam nemo poterit falvus inveniri.

Sed fortaffe quæritur, quomodo & arca, quæ Urbem circumiens obfidebat, & domus Rahab, quæ ipfius mœnibus inhærebat, utraque nimirum res unam defignat Ecclefiam; cum arca videlicet obfideat, & expugnet; domus autem videatur obfeffa? Sed hæc quæftio facile folvitur, fi in membris Ecclefiæ, quæ fit diverfitas, fubtiliter attendatur. Ecclefia namque expugnat Ecclefiam, cum prædicatores, magiftri, & difcipuli præfidentes, & obtemperantes ex uno divinæ regenerationis fonte procedere, unum denique corpus Ecclefiæ tamquam diverfa videantur membra complere. Cui nimirum Ecclefiæ per Pfalmiftam dicitur: *Pro Patribus tuis nati funt tibi filii*; ipfi fane Apoftoli, qui ad capiendam humanæ fuperbiæ Jericho tam valida, tam robufta fulminea prædicationum fuarum jacula contorfere.

Unius, ejufdemque Ecclefiæ, & Patres quodammodo videntur, & Filii: Filii videlicet Patriarcharum & Prophetarum; Patres vero fubfequentium omnium deinceps electorum. Hinc eft enim, quod Moyfi divina voce præcipitur, ut & bafes argenteas fundat, & tabulas inauratas defuper erigat. Quid autem per bafes argenteas, nifi Prophetarum videtur ordo fignari, qui dum primi de Sacramento Ecclefiæ funt locuti, quafi quafdam bafes eos afpicimus a fundamento confurgere, & fuperpofita fabricæ pondera fuftinere. Exod. 26.

Quid vero per tabulas, nifi fancti figurantur Apoftoli, qui extenfa per mundum prædicatione funt ampliffime dilatati? Apoftolorum namque doctrina, quafi quibufdam bafibus propheticæ prædicationis innititur, eorumque auctoritate ad ftatus fui robur firmiter folidatur. Unde & conjunctæ binæ bafes in fingulis tabulis fupponuntur: quia dum Prophetæ fancti in verbis fuis invicem de futuræ tunc Ecclefiæ Sacramento concordant, & fubfequentes Apoftolos, ædificantes ædificant; & cum a femetipfis in nullo diffentiunt, illos in fe robuftius figunt. Nec immerito bafes, quibus Prophetæ fignantur, ut ex argento debeant fundi, præcipitur. Argenti quippe claritas ex ufu fervatur, fine ufu autem in nigrendinem vertitur. Prophetarum quoque dicta, antequam Apoftolica prædicatione clarefcerent, quia in ufu fpiritualis intelligentiæ non erant, dum confpici præ obfcuritate non poterant, quafi nigra remanebant: at poftquam Apoftolicæ prædicationis manus vaticinia obfcura deterfit, quidquid lucis in eis latebat, inclaruit, fenfufque eorum myfticos in ufum dedit; quia verba jam rebus effe expofita perfpicue nuntiavit. Jure igitur præcipiuntur fieri & bafes argenteæ, & tabulæ deauratæ: quia videlicet Apofto-

postolica præcepta Prophetarum oraculis longe sunt clariora.

Ut ergo ad superiora redeamus, non incongruum est si & arca, & domus meretricis, quæ obsidetur; unam eamdemque exprimere videantur Ecclesiam, cum ejusdem Ecclesiæ, sicut dictum est, diversa sint membra: alia videlicet, per sanctæ prædicationis ambitum obsidentia, alia a suæ infidelitatis, vel pravitatis munimine salutis doctrinæ jaculis obruenda, alia jam domestica, alia adhuc per aversionem pravi operis aliena. Hunc in testimonium spiritualis pugnæ conflictum Esaias jam odoraverat; cum, postquam Salvatoris adventum perspicue descripsisset, protinus addidit: *Et cor Ægypti tabescet in medio ejus, & concurrere faciam Ægyptios adversus Ægyptios; & pugnabit vir contra fratrem suum, & vir contra amicum suum, & civitas adversus civitatem, regnum adversus regnum: & dirumpetur spiritus Ægypti in visceribus ejus.* Esai. 19.

Cum igitur per Apostolicæ prædicationis obsidionem, fratres charissimi, de pereuntis Jericho simus internecionibus eruti, immo de subversæ Gentilitatis excidio divinitus liberati, non gravemur Duces nostros subsequi, quo præcedunt: non videatur onerosum quidquid nobis pro nostra salute præcipiunt.

Ecce beati Apostoli Petrus, & Andreas ad unum Domini jubentis imperium, non dubitaverunt, quæ possidebant, cuncta relinquere, ut terrenis mererentur cælestia permutare. Dimittunt quæ præ oculis sunt, ut invisibilia bona recipiant. Postponunt habita, ad sperata pertingunt, ad regnum per supplicium transeunt, ad æternæ vitæ gaudia per momentaneum Crucis patibulum provehuntur. Nihil sibi in peregrinatione reservant, ut pervenientes ad patriam omnia simul inveniant. Unde cum illis per immutationem dexteræ Excelsi hoc factum est, ut qui tunc abjecti videbantur, & humiles, nunc animarum Judices, & cælestis sint Curiæ Senatores. Tunc vilium possessores retium, nunc in Regnis cælestibus obtinent gloriæ principatum. Et quos in terra positos ipsa terrenarum rerum copia destituerat, nunc & totius orbis monarchiam tenent, & in illa cælesti Hierusalem judiciariæ potestatis soliis præsident. Quique extremi pæne fuerant hominum, nunc concives sunt, & participes Angelorum. Boni siquidem magistri, & grati remuneratoris adhærere vestigiis, qui eis aurum pro cœno, cuncta pro nihilo, pro tenebris lucem, pro somnio reddidit veritatem. Quibus nimirum & in cælo ipse fit præmium, & in terris quoque omnium subjicit jura Regnorum.

Per hanc ergo viam, fratres mei, qua nos præcessere, sequamur, si illuc, ubi sunt, pertingere volumus. Post hos itaque recta via gradientes, sic relinquamus Jericho, eorum obsidione * submersam, atque destructam, ut nequaquam de ejus anathemate aliquid usurpemus. Prohibet nempe Jesus ille Nave, ne de facultatibus Jericho aliquis concupiscat. Vetat & noster Jesus, vetus utique Salvator, ut nemo ea, quæ mundi sunt, diligat. *Nolite*, inquit, *thesaurizare vobis thesauros in terra*. Et per Apostolum suum: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt*. Non ergo ad exemplum infelicis Achan, de anathemate Jericho aliquid defraudemus, ut videlicet nihil ex dissolutis mundanæ conversationis moribus, disciplinis Ecclesiasticis inseramus. Non auferamus pallium, ut post indumentum Fidei, cultum conversationum sæcularium nullatenus induamus. Non argenti siclos, ut qui æternum thesaurum in cælo recondimus, nullam temporalem pecuniam per ambitionem in sudario reponamus. Non denique regulam auream, ut in Ecclesiam Christi non accurata introducamus hæreticorum dogmata, non trutinata Philosophorum acute disputantium studia, vel Poetarum elaborata figmenta. Hæc est enim aurea illa regula, limato videlicet, atque polito sermone directa, & velut aureo luculentæ facundiæ nitore vestita. Hanc autem regulam furati sunt Arrius, Marcion, & Appelles, aliæque perversorum hominum pestes, qui dum Philosophorum sectas in Ecclesiam conati sunt introducere, iram Dei quodammodo super castra Israel visi sunt provocare. Sed ii obruti sunt cum Achan sub acervo lapidum, quia oppressi sunt immanissimo pondere peccatorum.

* subversam. — Josu. 6. — Matth. 6. — 1. Joan. 1. — Jos. 7. — Hæretici omnes regulam auream Achan Israelitæ spiritualiter furantur.

Nos autem, fratres charissimi, quia Philosophia nostra Christus est, & hic crucifixus, atque ideo magistros habemus, non Oratores, sed Piscatores, non versutos, & eloquentes, sed mites, ac simplices, despiciamus sapientiam, quæ cæcat; appetamus stultitiam, quæ discentes illuminat. *Quia* enim, ut Apostolus ait, *non cognovit mundus per sapientiam Deum, placuit per stultitiam prædicationis salvos facere credentes*. 1. Cor.

Teneamus igitur in sua puritate doctrinam, & rectæ Fidei adhibeamus operis efficaciam. Enatemus procellosum mundanæ perturbationis fluctum. Includi libeat tantorum retibus piscatorum. Incalescat cor nostrum ad tam promptæ obedientiæ, tam ferventissimæ devotionis exemplum, & quod Doctores nostros novimus tunc fecisse, ipsi etiam divina opitulante clementia, studeamus implere. Ecce beatos fratres, Petrum, videlicet, & Andream, numquam post conversionem legimus carnali quadam necessitudine sibimet invicem familiarius adhæsisse, quam ceteris, non arctius inter se mutuo confœderatos affectu, non easdem provincias prædicationis gratia consortitos: &, ut magis stupeas, non moleste tulit Andreas, quod in Fide primus, factus est ordinis dignitate secundus: nec zelo ductus est, quod Petrus, qui ejus ducatu posterior credidit, cujusque ad Fidem ipse prævius fuit, prioratus tamen inter omnes Apostolos jura suscepit. Hanc nempe mortificationis regulam oculis nostris supernus Magister apposuit, hanc nobis veræ humilitatis normam, per quam illum recta via sequeremur, exhibuit. In illis namque primis discipulis, quos & mundi doctores instituit, omnium virtutum formam signanter expressit; ut usque ad consummationem sæculi unusquisque fidelium ad eos imitationis oculos dirigat, & per eorum tramitem neutrolibet exorbitaturus incedat: quatenus tenendo vitales affluentiæ

Apostoli imitandi.

tiæ

tiæ rivos, perveniamus ad fontem: sequendo milites recto itinere perducamur ad Regem, Jesum Christum Dominum nostrum, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

XXX. Novemb.

SERMO LVIII.

II. De S. Andrea Apostolo.

Et quietum studium, & attentum silentium, & tanta tanti viri festivitas monent, immo compellunt aliquid dicere ad ostendendam gloriam Deitatis, gloriam Apostolicæ dignitatis, confessionis virtutem. Demus gloriam laudis ejus, quem laudant omnes Gentes, qui ministros suos & laudat, & laudabiles facit. Ipse est, cui assistunt Angeli ad audiendam vocem sermonum ejus; qui stellas vocat, & dicunt: Adsumus; cujus manus extendit cælos; qui fundavit terram super stabilitatem suam, qui graditur super fluctus maris; qui fecit mirabilia solus; in quem desiderant Angeli prospicere. Ipse est, qui fecit omnia, & in omnibus, quæ fecit, quæcumque voluit. Huic servire, regnare est; qui servivit pro nobis sub dura, & gravi necessitate: & purpuram suæ divinitatis cilicio nostræ mortalitatis operiens, pauper, & mendicus venit in regionem nostram. Numquid non ludus vobis videtur, Judæi, Pagani, Hæretici, & omnis illa subsannantium, immo insanientium turba, cum dicimus, Filium Dei carnem, crucem, mortem, clavos, & lanceam tolerasse? Ludus profecto est, unde sic nobis luditur, ut vobis illudatur.

Psal. 102. Baruc. 3. Psal. 103. Job 9. — Deo servire regnare est.

Unicus ille Sapiens hujus mysterii non ignarus, ludum istum eleganti sermone prælusit. *Delectabar*, inquit, *per singulos dies, ludens coram eo in orbem terrarum.* Lusit quippe coram Deo, cum carnem ex ejus præcepto suscepit; & in orbem terrarum, quia ad redemptionem orbis terrarum, delectatus per singulos dies, in singulis Apostolis jucundatus, dum uni tradidit Regnum cælorum, alteri de pectore suo reclinatorium fecit. *Et deliciæ meæ esse cum filiis hominum.* Putabam ego, Domine Jesu, quod deliciæ tuæ essent non cum filiis hominum, sed cum choris Angelorum, ubi divinitatis gloria Thronis, & Potestatibus admirandus, superiorum oculos reverberas naturarum. Ibi lucem habitas inaccessibilem, & circumstantiam clarissimorum luminum tui luminis obtegis majestate. Sed illa clementissima tua pietas, & benignitas adoranda, delicias suas dicit esse cum filiis hominum. Isti sunt filii hominum, qui speraverunt sub tegmine, quos elegisti de plebe, quorum lavisti pedes, quibus tuum Spiritum infudisti, qui Fidem tui nominis quadrigis Evangelicis per orbem quadrifidum portaverunt.

Prov. 8. Matth. 16. Joan. 13. 1. Tim. 6. Psal. 35.

Nota tamen, quod dicit, non cum hominibus sed cum filiis hominum. Ego puto homines ad veterem hominem, filios vero hominum ad Filium hominis pertinere, juxta quam intelligentiam puer citharista sic intonat: *Quis est homo quod memor es ejus, aut Filius hominis, quoniam visitas eum?* Videsne, quia Deum hominis esse memorem, Filium vero hominis se confirmat visitare? Præsumimus, & suspiramus, quia faciet nobis misericordiam suam in conspectu filiorum hominum, si interim protegat nos in abscondito suæ faciei a conturbatione hominum.

Psal. 8. Psal. 38.

Magister, & Dominus noster, cujus schola est in terris, & cathedra est in cælo, ex his omnibus quos elegit, elegit, & prælegit Andream Apostolum, cujus solemnitatem, & vocibus, & cordibus inclamamus: O dulcis Apostolus, & primiva vocatio Salvatoris, qui in ipsum Apostolicum chorum tanti prioratus insignitur fastigio! Non subterfugit nos, quia quodammodo tenerrimus est, & dulcior in cordibus fidelium, cujus passio tanta spiritus devotione distillat, ut mentes audientium adipe, & pinguedine replere videatur. Unde non immerito in singularem auctoritatis arcem suscepta est, quam qui viderunt, scripserunt orbi, & ministri fuere sermonis. Vocatio ejus, vita, & passio cognita sunt vobis, & nunc, quid superest ut a me amplius exspectetis? Verumtamen monet me lectio Apostolica, ut aliquantisper de ea vestræ reverentiæ colloquamur. Ait enim: *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Dicit enim Scriptura. *Omnis qui credit in illum, non confundetur.* Tria pronuntur hic, & corde credere ad justitiam, & ore confiteri ad salutem; & in illum credere, in quem, qui crediderit, non confundetur. Solum cor hominis capax est rationis, & susceptibile mysteriorum Dei, quod purgatum, atque politum, ipsam divinitatis substantiam, & si non comprehendit, apprehendit tamen. Cor est in pectore, anima in corde, mens in anima, Fides in mente, Christus in Fide, & hoc esse puto, quod dicit Apostolus: *Habitare Christum per Fidem in cordibus vestris.*

S. Andræa primitius vocatio ad Apostolatum. — Nota fidem Historiæ passionis S. Andreæ. — *Rom. 10. Esai. 18. Ephes.*

Hoc igitur in meracissimam æliquatum est puritatem, cum omnia mysteria Christianæ Fidei Fide principis inconcussa, nihilo tibi dubitationem parit, licet non videas rationem. Hæc est consummata justitia, perfecta veritas, & vera perfectio, si tamen oris confessio subsequatur. Fides enim cordis sine Fide oris, aut nulla est, aut parva, Salvatore dicente: *Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet coram Angelis Dei*: Et Propheta *Periit Fides, ablata est de ore eorum.* Non dixit de corde, sed de ore; quia nihil valet Fides cordis, sine Fide oris, nec Fides oris, sine Fide cordis, cum ista justitiam, illa donet salutem: quia salus a Justitia, vel justitia a salute separari non possunt. Crede ergo, & confitere, nihilominus confitere, & crede; quia Fides ad justitiam, confessio fit ad salutem.

Luc. 9.

Verum quoniam in hæc devenimus loca, & occasio Confessionis se obtulit, reddendum nunc est quod alibi promisimus, totumque proferendum quod de Confessione sentimus. Patientes autem estote, & si forte protensius sermonem extendero, vos attendite iis, quæ dicuntur, quia vestræ proferuntur utilitati. Via enim est, sine qua nemo venit ad patrem, quam, qui perdidit, perdidit Deum. Cum igitur de vitiorum abysso disponis emergere, ad illum præcipue

Via qua itur ad Patrem quæ sit.

pus ſit refugium tuum, cui anima tua commiſſa eſt, quem impoſuit Deus ſuper caput tuum. Nec te moveat ſi illiteratus ſit, vel indiſcretus, quia hoc ipſum ſignum humilitatis eſt, quæ generat Confeſſionem. Memento, quia non eſt poteſtas, niſi a Deo. *Super cathedram*, inquit, *Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi*. Et tu attende non ad ſedentem, ſed ſedem; cathedram, non perſonam. Quod ſi forte, vel licentia ejus ad alium tibi fugere permittatur, tu tamen prius ei reveles tui cordis arcanum, quia non eſt plena ſalus, ſi ille fugitur, aut contemnitur, cui adhærere, & quem honorare debueras. Quod ſi minus tibi ſufficiens videtur ejus inſtructio, patet ad libertatem via, ut coram alio litterato, atque diſcreto effundas cor tuum, reſervato illi privilegio ſuo, cui tu tuam animam commendaſti.

Rom. 13. Matth. 23.

Ignis purgatorius.

Nec tibi blandiaris, ſi graviter peccanti levior pœnitentia, vel a neſciente, vel a diſſimulante dicatur; cum in purgatoriis ignibus perficiendum ſit quidquid hic minus feceris, quia dignos pœnitentiæ fructus quærit Altiſſimus. Licet autem non evaſeris manus Dei viventis, qui tibi plene non conſuluit, tibi tamen ratio magiſtra præſidet, quæ te doceat tantum a licitis abſtinere, quantum te memineris illicita perpetraſſe.

Confeſſio vitioſa quorum ſit.

A veſtibulo igitur hujus ſacratiſſimæ virtutis omnes illos excludimus, quos ad Confeſſionem vel timor cogit, quia extorta Confeſſio non eſt Confeſſio, ſed confuſio, vel aliorum accuſatio trahit, quæ non eſt Confeſſio, ſed offenſio, vel ſui excuſatio ducit, quæ non eſt Confeſſio, ſed defenſio, vel inanis jactantia rapit, quæ non eſt Confeſſio, ſed illuſio, & ſi quæ aliæ peſtes ſunt, quæ obumbratorio velamine tanti Sacramenti ſimulant ſanctitatem. Cor in ſemetipſo, & ex ſemetipſo contritum, & humiliatum, ad hujus purificationis poteſt aſcendere puritatem. Oſtendam tibi unum juſtorum juſtiſſime confitentem. Quæris quiſnam ſit? Pſaltes Domini eſt: *Dixi*, inquit, *confitebor adverſum me injuſtitiam meam Domino*.

Pſal. 31.

Dixi, hoc eſt, in corde meo propoſui, non coactus, neque compulſus, ſed ſpontaneus. Injuſtitiam meam, ait, non alienam, adverſum me, me arguens, & accuſans. Vides, quia non timore alterius, vel ad alium accuſandum, vel excuſandum ſeipſum, Sanctus Domini confitetur? Pro hujuſmodi Confeſſione remittes tu, Domine, impietatem cordis mei, peccati ſcilicet. Et, *pro hac orabit ad te omnis Sanctus in tempore opportuno*. Hoc primum in corde germinat ad juſtitiam, poſtea in ore naſcitur ad ſalutem.

Ibidem.

Primus ejus gradus cognitio peccati.

Primus ejus gradus eſt cognitio peccati. Initium ſalutis, ait quidam, notitia peccati. In hac cognitione videndum eſt, quid egeris, quantis contumeliis affeceris corpus tuum, ambulans in paſſione deſiderii ſicut & Gentes, quæ ignorant Deum, poſſidens vas tuum in immunditia, & vilitate, non in ſanctificatione, & honore. Conſiderandum etiam, quid merueris, ignem videlicet illum, qui paratus eſt diabolo, & angelis ejus, & omnia pœnarum genera, quæ in illis pœnalibus locis cumulantur, & creſcunt. Inſpiciendum vero quid amiſeris, bona videlicet illa, quæ oculus non vidit.

1. Theſ. 4.

Matth. 25.

II. gradus Pœnitentiæ.

Horum igitur omnium conſideratione perterritus, tranſi ad pœnitentiam. Pœniteat te, qui tot, & tantis flagitiis involutus, in luto fæcis, & miſeriæ diutius jacuiſti. Pœnitentiam age, corpus conterens, & furibundo carnis aſello in incentivorum ſemina præſumenti, pœnitenda amplius non admittas, ne vulnus vulneri frequenter ingeminans, confringas oſſa animæ tuæ, quæ cuſtodit Dominus in juſtis. *Unum*, inquit, *ex his non conteretur*. Eſt autem notandum, quod hæc duo ita ſibi ad invicem conjuncta ſunt, ut cognoſcere quis non poſſit, niſi pœniteat: & pœnitere non poſſit, niſi ſe cognoſcat.

Pſal. 33.

III. gradus dolor ob admiſſa peccata.

Sic ergo tibi cognitus, & in te pœnitens, tranſvola ad tertium gradum, dolorem videlicet cordis, & jam plantata erit juſtitia plantatione, illa quam plantavit Pater tuus cæleſtis. Dole igitur quia Creatorem offendiſti, cujus legem cæleſtia, & terreſtria, præter te, indefeſſa ſtatione conſervant; & in tanta Republica Dei tu ſolus peregrinus es, & Imperatoriæ majeſtatis Decreta non curas. Surgat & acrior dolor, quod tuum Creatorem & Patrem offenderis, & illum Patrem, qui tibi miniſtrat ſiderum curſus, fœcunditatem terræ, fructuum ubertatem. Accedat & acerrimus dolor, qui pertranſeat animam tuam, quod tantum benefactorem contempſeris, qui dolorem Crucis ſuſtinuit, ne dolores inferni amplius ſuſtineres. Sic igitur in interiori homine juſtitia germinante, ſurculus erumpat in arborem, & loquatur lingua, quod ſcientia loquebatur.

IV. gradus, oris confeſſio, quæ fit Sacerdoti.

Quartus itaque gradus eſt confeſſio oris. Hæc pure facienda eſt, quia non eſt pars peccatorum dicenda, & altera retinenda, neque levia confitenda, & gravia diffitenda, nec alter accuſandus, & ipſe excuſandus, ſed cum Juſto dicendum: *Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis*. Hæc enim ſunt verba malitiæ, & gravis malitiæ, qua gravior, vel pejor eſſe vix poſſit. Confitendum eſt, & humiliter, ut idem ſit in corde, quod ſonabit in ore. Sunt enim nonnulli, qui narrare in Confeſſionibus ſolent, quæ vel arguere litteratorio, vel fortiter gladiatorio geſſere conflictu, (proh dolor) ſub humilitatis pallio ſuperbiam inducentes, & putantes ſe poſſe vitare oculos Judicis cuncta cernentis. Nonne utrique Reges Saul, & David redarguti a Prophetis Samuele, & Nathan dixerunt: *Peccavi*. Et tamen Saul audivit: *Tranſtulit Regnum Dominus a te, & dabit illud æmulo tuo*; & David: *Tranſtulit Dominus peccatum tuum a te, & non morieris?* Quid eſt, niſi quia quod Saul habuit in ore, non fuit in corde; & humilitas, quæ in ore David extitit, in corde etiam radiavit.

1. Reg. 15.

2. Reg. 12.

Matth. 27.

Dicendum eſt & fideliter, ut in Fide Eccleſiæ credat ſibi peccata dimitti, quia Cain, & Judas pure, & humiliter confeſſi ſunt, ſed nequaquam fideliter, nam alter eorum deſperans ad laqueum cucurrit, alter illud grande ſcelus evomuit: *Major eſt iniquitas mea, quam ut veniam merear*. Mentiris latro, quia major eſt pietas Dei, quam quævis iniquitas,

Gen. 4.

Psal. 144. tas, quia *miserationes ejus super omnia opera ejus*.

V. gradus maceratio carnis. Sequitur quintus gradus, maceratio carnis, quæ jejuniis, & vigiliis attenuanda eſt, ne nova prurigine ad voluptuoſam revolet pravitatem. Hæc autem facienda eſt cum licentia, quia quod ſine licentia fit, vanæ gloriæ deputabitur, non mercedi; occulte, ut *neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera tua*; diſcrete, propter debilitatem corporis, & multimodas infirmitates. Pleroſque enim vidimus in principio converſionis, ita diſcretionis infregiſſe repagula, ut laudum ſolemnibus inhabiles redderentur, & apparatu deinceps lautiori diuturnis foveri temporibus indigerent.

VI. gradus correctio operis. Psal. 32. Jam ſic illuminatus procedat ad ſextum, qui eſt correctio operis. Prohibe ergo linguam tuam a malo, operare quod bonum eſt, & ſenſuales motus tuos continentiæ frænis infræna, & ſic erit pax in terra carnis tuæ. Atque malos pro perſona, quam habes, & te præſente, juſtitiam non ſinas ſepeliri.

VII. gradus perſeverantia bonitatis. Exod. 24. Veni ad ſeptimum gradum, qui eſt perſeverantia bonitatis, & in hoc ſeptimo vocabit te Dominus cum Moyſe de medio caliginis, & in ipſam divinitatis ſubſtantiam interiores oculos infiges. Perſeverantiam autem faciunt exſpectatio præmiorum, pœnarum recordatio, primitiæ ſpiritus, & donum cæleſte, de quibus loquitur Apoſtolus, quod nec expertus ignorat, nec inexpertus intelligit. Stultitia eſt enim illi, & non poteſt intelligere, quia ſpiritualiter examinantur. Hebr. 6. 1. Cor. 2.

Confeſſarius qualis eſſe debeat. Audite & breviter, quem oporteat ordinari ad diſpenſationem miniſterii hujus: oportet enim non minus litteratum, quam religioſum, ut zelum Dei habeat, & ſecundum ſcientiam, cum indiſcreta religio magis obeſſe ſoleat, quam prodeſſe. Litteratum autem ideo, ut ſciat, quod injungat, cui parcat, quando parcere debeat, quam conſolationem proferat de Scripturis. Religioſum vero iccirco, ut puras manus levet ad Deum, & pro peccatoribus fiducialiter intercedat. Videat autem, ne umquam de his, quæ ſub ſignaculo Confeſſionis accepit, aliquam faciat mentionem, vel alicui loquenti conſentiat. Caveat etiam, ne vileſcat in conſpectu ejus, qui ei ſuam vilitatem oſtendit, nec ſit ſuſpectus, nec de præterita futuram vitam æſtimet peccatoris.

Quod ſi fortuito de his, quæ in confeſſione ſuſcepit, cauſa coram eo fuerit ventilata, non tamquam conſcius in partem declinet, ſed quaſi neſcius judiciarium ordinem permittat excurrere. Habeat autem in voluntate compati, & eum liberare, & nitatur aliquid detrahere ſeveritati, imitans dulcedinem Domini mei, de quo dicit Sanctus: *Quoniam feciſti judicium meum, & cauſam meam*. Sed proh dolor! temporibus noſtris per univerſum mundum peſtilentialis morbus excrevit, ut præferantur Eccleſiis, quos nec ſcientia, nec vita commendat, ceu duces cæcorum, & præcipitati, & in præcipium perducentes. Psal. 2.

Confeſſionem impedientia. Audivimus de confitente, de Confeſſionem ſuſcipiente, audiamus nunc quæ ſunt quæ impediant Confeſſionem. Quantum colligere poſſum, quatuor præcipue occurrunt, pudor, timor, ſpes, & deſperatio. Nihil fortius ad expugnandum gratiam Dei, quam timor humanus, quia dum erubeſcimus confiteri quæ commiſimus, Deum minus quam homines reveremur. Hæc eſt confuſio adducens peccatum. Opponamus ergo ei conſiderationem rationis, reverentiam intuentis Dei, comparationem majoris confuſionis. Ut enim confiteamur, ratio monet, Deus cogit, qui videt; & ſi confundimur hic dicere, quid erit in illa magna confuſione, ubi omnia omnibus patebunt? Timor autem pleroſque opprimit, ne gravi pœnitentia percellantur, & perferre non poſſint. Vere qui timet pruinam, irruet ſuper eum nix. Pudor. Eccl. 4. Timor. Job 6.

Hic conſiderandum, quam gravis ſit pœna gehennæ, quam longa, quam infructuoſa. E contrario autem pœnitentia præſens, levis, brevis, & fructuoſa. Spes autem multos obruit, qui dum bona præſentia cupiunt, aperire conſcientias ſuas nolunt, ne ſi quales ſunt, hominibus appareant, ad nulla præſentis vitæ bona conſcendant. Quibus inculcandum eſt, quia bona hujus ſæculi parva ſunt, incerta, & momentanea; & illa illius vitæ maxima, certiſſima, & æterna. Plurimos deſperatio interficit, qui hoc ſolum metuunt, ne poſſint continere. Verum namque eſt, quia peccator cum venerit in profundum malorum, contemnit. Hanc obterere debemus vigore Confeſſionis, gratia humilitatis, & compaſſione illius, cui aperimus conſcientiam noſtram. Spes vana. Deſperatio. Prov. 12.

Duplex Confeſſio. Sciendum autem, quia alia eſt Confeſſio, quæ peccatum plangit: alia, quæ laudem canit. Bonum animæ ornamentum Confeſſio, quæ & peccatorem purgat, & juſtum reddit purgatiorem.

Quid ſit vere credere Deo. Sequitur: Qui crediderit in illum, non confundetur. Credere Deo, eſt verbis ejus fidem adhibere. Credere Deum, eſt confiteri ubique Deum eſſe. Credere in Deum, eſt omnem ſpem ſuam in illum dirigere. Deum, & Deo credunt dæmones; ſed in illum non credunt, in quem qui crediderit, non confundetur, quia ſpem ſuam non ponunt in illum.

Ecce quantum potui, & ſi non quantum volui, de Confeſſionis diſſerui Sacramento. Sed quia ſermonem in longum protraximus, finem loquendi pariter audiamus. Det nobis corde credere ad juſtitiam, ore confiteri ad ſalutem, & in ſe credere, Sponſus Eccleſiæ, Filius Mariæ, qui eſt Deus benedictus in ſæcula. Amen. Rom. 10.

DECEMBER.

XXVII. *Sermo I. De S. Joanne Apostolo, & Evangelista.*
Sermo II. de eodem.
XXX. *Sermo de S. Barbatiano Presbytero, & Confessore.*
XXXI. *Sermo de S. Columba Virg. & Mart.*

VI. Decemb.

SERMO LIX.

De S. Nicolao Episcopo Myrensi; & Confessore.

Laudes q amplures S. Nicolai. Festum S. Nicolai. Tot miracula ab ipso operata, sanctitatem, & splendorem vitæ ejus attestantur.

NICOLAUS iste meus, immo & vester, electus ab utero, sanctus a puero, juvenum gloria, reverentia senum, Sacerdotum honor, splendor Pontificum, conventum vestrum sua lætificat festivitate. Hic est Nicolaus, cujus miracula per totam mundi latitudinem diffunduntur, quem laudat orbis terræ, & qui habitant in eo. Tot enim, & tanta miracula cumulantur, ut omnes litteratorum argutiæ vix ad scribendum sufficiant, nos ad legendum. Et licet scholarium numerus incude rhetorica sub Quintiliani, vel Ciceronis malleis, tenuissimas orationum laminas extendat, superat tamen gloria Confessoris vocem, mentem, linguam, & conscientiam. Crebrescunt enim quotidie mirabilia, nec requiescit spiritus Dei ad memoriam militis sui sua continuare miracula. Glorificatur in mari, laudatur in terra, in omnibus periculis invocatur. Denique qui descendunt mare in navibus facientes operationem in aquis multis, ipsi viderunt opera Domini, & mirabilia ejus in profundo. Ipsi viderunt opera Domini, & Nicolai per Deum miracula in profundo.

Deus ad invocationem Sanctorum miracula facit, sive illi per Deum. *Psal. 106.* Quid clarius, aut celebrius dici posset pro invocatione Sanctorum. S. Nicolaus ab omnibus invocatur.

Nonne post memoriam Virginis, tam dulcis pietas vel pia dulcedo in cordibus fidelium obversatur, ut in die tribulationis Nicolai nomen teneatur in ore, requiescat in corde. Si coruscationes fulgurant, & procellis detonantibus a supernis vindicta procedit, Nicolaus in patronum assumitur; Nicolaus dulciter inclamatur. Si tempestas sæviens, & crudelitas maris navigantibus mortem intentant, Nicolaus flebiliter exoratur, ut audiat; suppliciter invocatur, ut veniat; ut eruat, misericorditer acclamatur. Si pulsamur incommodis, vel offendiculis indolemus, statim sanctum nomen prosilit in os nostrum, Nicolaus ingeminatur, patrocinium quæritur Nicolai.

Ne putetis autem me declamatorie loqui, vel venustate rhetorica verborum aggerare splendorem, cum totus mundus beneficia sentiat Confessoris, nec sit qui se abscondat ab amore ejus. In testimonium sunt peregrinationes ad sanctum illius corpus a finibus terræ susceptæ, ut videantur quæ per eum fiunt mirabilia. Non solum autem Christianis, sed & Paganis in tantam reverentiam sancti nominis advolavit auctoritas, ut certatim confluant ad laudandum, & glorificandum nomen sanctum ejus. Præcipue Sacerdotum, & Clericorum turba tanta devotione circa cultum ejus afficitur, ut in toto terrarum orbe, quicumque, undecumque se contradant ad obsequendum tantæ solemnitati. Lætantur pueri, juvenes gratulantur, ornantur virgines, senes exhilarantur, & omnis ætas personanter alludit. Unusquisque autem habet materiam gaudiorum, ut laudent pueri puerum jejunantem, juvenes juvenem liberantem, virgines virginum infamiam redimentem, senes senis inopiam miserantem. Juvenes, & virgines, senes cum junioribus laudant nomen Domini hujus. *Psal. 148.*

Vide quomodo olim ad Sanctorum visenda sepulchra peregrinabantur homines.

Sed nunc post actus ejus Græcorum linguis excellentibus insigniter diffamatos, quid audeat sermo pauperculus balbutire? Verumtamen ne videar excusatorias tergiversationes inducere, recurro ad Evangelicam lectionem: & quod de communi accepi, profero in commune. Ait enim: *Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam, & ait servis suis: Negotiamini, dum venio.* Secure negotiabor, præcipiente Domino meo, non timebo Psalmistam dicentem: *Quia non cognovi negotiationem, introibo in potentias Domini.* Non enim parvum mihi fiduciæ robur præstat, quod ille summus Imperator factus est negotiator meus, & negotium meum sine otio egit, quamdiu fuit in terris, & pretiosarum mercium sarcinulas portans ad Patrem, ipsi vultui Dei, & quid emit, & quid redemit, & unde redemerit, ostendit. Tu ergo illo negotioso, otiosus esse disponis? illo laborante, quiescere? Ipse venit negotiari in regionem longinquam, & tu ad regiones proximas ambulare contemnis? Aggredere, & ingredere regionem dissimilitudinis, videlicet mundum istum, & vide quam frequentes ibi nundinæ, quantæ germinent, & regerminent vanitates; prorsus dissimilitudinis; quia regionem similitudinis, ubi ad similitudinem Dei facti nos fuimus, amisisse nos constat. Numquid non magna dissimilitudo, de Paradiso ad infernum, de Angelo ad jumentum, ad Diabolum de Deo? Vade ergo per forenses tumultus, & hic decertantes circumspice. Quantum vero colligo, in tribus causis natat omnis voluntas. Alii divitiis, alii honoribus, alii gloriæ innituntur.

Luc. 15. & 19.

Psal. 70. Cum Domino negotiari debemus in hac mortali vita.

In tribus causis natat omnis voluntas.

Curris ad Indiam, Æthiopiam circuis, maria transis, & alium orbem tibi aperis navigando, ut divitias congreges, fugis patriam, ignoras filios, divelleris ab uxore, & omnium necessitudinum oblitus quæris ut acquiras, acquiris ut pereas, perdis ut doleas, thesaurizas, & ignoras cui dictum, *Filii hominum, usquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* Et hoc quidem pro divitiis. Audi & breviter de honoribus: Ducem te constituerunt, & data est tibi facultas, ut miser sis, & amplius non quiescas. Cumulatur materia solicitudinum, & inter ærumnas cor ipsum exedentes, necesse est vultum induere gaudiorum. Numquid in honore sine dolore, in prælatione sine tribulatione, in sublimitate sine vanitate esse quis potest? Miseri, juxta Philosophum, mercedem miseriarum amamus, ipsas execramur. Regum nobis animos induimus, & quidquid vobis ex voluntate non respondet, statim evocat eam, nec communis recogitatur humanitas, & tamen est vermis arrodens, qui

Divites miseri sunt.

1. Cor. 10.

Prælatorum miseria quæ.

qui conſcientiam jugiter torqueat: timor potentiæ ſuperioris.

Hæc eſt juſtiſſima lex, ut ſic vivas cum inferiori, quemadmodum ſuperiorem vis vivere tecum. Audi & de gloria. Si quæris gloriam, omnibus invidiæ ſemina præbuiſti. Inflatus es, & ventilatorio ſpiritu plenus diſrumperis: nec attendis quot te ſequantur, ſed quot præcedant. Conglomerantur omnes ad detrahendum tibi, ad maledicendum linguas acuunt, & argutiſſimus es ſi vel linguam, vel manum invidorum poſſis evadere. Ecce unde glorioſus eſſe volebas, inglorius eſſe convinceris. Nullum enim inexorabilius perſequitur multitudo, quam illum qui ſibi multitudinis arrogat principatum. Junge his tribus potentiam, & voluptatem, quæ & ipſa tenui, & perfuſorio gaudio rapiuntur, & videbis quia copia pauper eſt, honor humilis, vilis gratia, potentia debilis, & laborioſa voluptas: ut, juxta Apoſtolum, omnem intellectum in Chriſti obſequium redigamus. Relege maximum illum Latinorum Philoſophorum, & in illius verbis meam invenies eſſe ſententiam. Contemne igitur hæc omnia, quia omnia contemnenda, & de his omnibus fac ſarcinam tuam, contemptum mundi.

Prov. 4. Mundus cum omnibus pompis ſuis contemnendus.

Decurſa vero hac regione, & quod pretioſius eſt inde ſublato, tranſi ad ſecundam, quæ eſt Paradiſus clauſtralis. Vere clauſtrum eſt Paradiſus. Hic prata virentia Scripturarum, præterfluens lacrymarum undoſitas, quam de puriſſimis affectibus amor ille cæleſtis eliquat. Hic ſunt arbores erectiſſimæ choris Sanctorum, nullaque eſt, quæ non multa fructus gaudeat ubertate. Hæc eſt illa ſublimis menſa, in qua Deus eſt, & cibans, & cibus; munerans, & munus; offerens, & oblatum; conviva, & convivium. Hic aggeſtæ ſunt Omnipotentis divitiæ, hic refuſa eſt gloria Angelorum. Putas ne nullas hic eſſe nundinas, & otiari illos qui habitant unius moris in domo? Videas hunc ſacris lectionibus intendentem, illum incumbentem orationibus, hunc pro ſuis exceſſibus lacrymantem, illum in Dei laudibus exultantem, hunc vigilantem, jejunantem, & illum, officio pietatis ſibi ad invicem invidere. Nocte conſurgunt ad confitendum Deo; veſpere, mane, & meridie narrant, & annuntiant laudem ejus, & omnis illorum ſedulitas in orbem divini rotatur obſequii. Curre ergo per omnes, curre per ſingulos, & de univerſis, & ſingulis fac ſarcinam tuam, formam vivendi.

Monaſteria ſunt Paradiſi terreſtres.

Monachorum exercitia, & forma vivendi.

Relicto ergo mundo, & modo vivendi ſuſcepto, tranſi ad tertiam, quæ eſt regio expiationis. In hac regione benignus Pater examinat filios rubiginoſos, ſicut examinatur argentum; ducit per ignem, & aquam, ut inducat in refrigerium. Trinæ ſunt diſtinctiones locorum, quos pro diverſitate meritorum animæ ſortiuntur. Ad cælum namque ſtatim evolant, qui domicilio corporis uſi ſunt, tamquam carcere, qui defæcatam puramque ſubſtantiam utriuſque hominis ſervaverunt. E contrario qui fecerunt uſque ad mortem, quæ digna ſunt morte, locis gehennalibus ſine miſericordia deputantur. Qui vero neutrum ſunt, ſed ſunt inter utrumque: qui mortalia quidem commiſerunt, ſed circa mortem pœnituerunt, pœnitentiam non explentes, indigni ut ſtatim gaudeant, nec digni ut ſemper ardeant, loca purgatoria ſortiuntur, in quibus flagellantur, ſed non ad inſipientiam ſibi, ut extorti transferantur ad Regnum.

Pſal. 65. Trinæ ſunt diſtinctiones locorum cæli, & purgatorii.

Pro his, qui in cælo ſunt, non orandum, quia eos, non pro eis orare debemus. Pro his, qui in inferno ſunt, ſuſpendendæ ſunt preces, quibus clauſa eſt miſericordiæ janua, & totius ſpes intercluſa ſalutis. Pro illis tantum vigilandum eſt in orationibus, ſubveniendum ſacrificio ſingulari, qui locis purgabilibus emundantur, ut benignus Pater pœnitentiam eorum in ſatisfactionem, ſatisfactionem in glorificationem cito convertat. Curre iterum per iſtos intuitu pietatis, & fac ſarcinam tuam, affectnm compatiendi.

Pro detentis in Purgatorio orandum, & ſacrificandum.

Quarta Regio, eſt regio gehennalis, regio dura, regio extimeſcenda, terra afflictionis, terra oblivionis, terra miſeriarum, terra tenebrarum, terra turbinis, & caliginis, terra maledictionis, & mortis, in qua nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat. Totus tremo, atque horreo ad memoriam regionis iſtius, & concuſſa ſunt omnia oſſa mea. Illic eſt ignis, qui non ſuccenditur, vermis qui non moritur, frigus horrendum. Ibi fœtor intolerabilis exoritur, percutientes mallei reſonant inceſſanter, obfuſæ tenebræ cumulatius indenſantur. Illic confuſio peccatorum, horribilis facies dæmonum, inextricabilium vinculorum fertilis multitudo. Ibi fletus, & ſtridor dentium, planctus, & gemitus, & alternantia mala impios ſine pietate diſcerpunt. Nihil ſic valet ad extirpandas voluptatum radices, quam iſtorum memoria, & recordatio vulnerum Domini mei, qui ſtetit ante Judicem, qui alapas accepit, qui flagellatus eſt, qui conſputus, qui coronatus ſpinis, qui colaphis cæſus, qui ſuſpenſus in ligno, cui pendenti inſultatum eſt, qui mortuus in Cruce, qui lancea percuſſus, qui ſepultus, qui reſurrexit, qui aſcendit ad cælos, qui fecit nos Regnum, & Sacerdotes Deo, & Patri. Curre per has tumultuantes nundinas, ut vivens deſcendas in infernum, & fac ſarcinam tuam, odium peccati.

Eſai. ult. Infernalis regio qualis.

Matth. 25. Luc. 13.

Ex inferni memoria naſcitur odium peccati.

Quinta regio eſt Paradiſus ſupercæleſtis, regio beata, & glorioſa, plena voluptatis, & gloriæ, ſuavitatis, & lætitiæ, gratiæ, & benignitatis. Ibi requies a labore, jucunditas de novitate, de æternitate ſecuritas. Ibi eſt Civitas Regis magni, cujus plateæ conſtratæ ſunt auro putiſſimo, quæ fecundata eſt in Sapphiris, in qua Jaſpidis propugnacula prævireſcunt, & per ordinem lapides inſternuntur. Nam lapides pretioſi omnes muri ejus. Illic omnes vivunt, nullus moritur; omnes exultant in voce exultationis. Intraverat David in Sanctuarium ejus, & mente exceſſerat Deo, nec tamen aliquid aliud potuit aſportare, niſi, quia *glorioſa dicta ſunt de te Civitas Dei;* & illud: *Beati, qui habitant in domo tua, Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te.* Neſcio quid magnum promittitur, videre Deum, & laudare. *Lætatus ſum & ego in his, quæ dicta ſunt mihi, in domum Domini ibimus.* Jam ſtamus in atriis Hieruſalem, jam e veſtibulo magnæ civitatis gaudia ſomniamus. Curre igitur & per

Cæli regio qualis.

Apoc. 21.

Pſal. 86.

Pſal. 83. *Pſal. 121.*

per regionem istam, & fac sarcinam, amorem Dei.

Luc. 19. *Negotiamini ergo donec veniat homo ille nobilis, qui abiit in longinquam regionem accipere sibi Regnum, & reverti.* Revertetur plane, & tunc cum usuris exiget pecuniam, quam tradidit nobis. Nihil perdit, nihil obliviscitur, nihil impunitum relinquit. Supplicemus igitur Confessori; ut Redemptori nostro, amico suo, pro nobis hodie supplicare dignetur, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

XXIV. Dec.

HOMILIA LX.

In Vigilia Natalis Domini.

TANDEM de mari ad portum, de promisso ad præmium, de labore ad requiem, de desperatione ad spem, de via ad patriam pervenimus. Scripserat quidem nobis frequentibus Epistolis calamus scribæ velociter scribentis, Expecta, reexpecta; sed nos, quod subjungitur, dicere poteramus, *Modicum ibi, & modicum ibi*. (Psal. 44.) Præcurrerant cursores promissione divites, sed exhibitione pauperrimi. Dicebat alius: *Viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum*; (Esai. 28. Psal. 26.) alter vero: *Si moram fecerit, exspecta eum, quia veniens veniet*. (Habac.) Pari consilio exierant de Sanctuario Dei, nihil secum, nisi promissionum multitudinem reportantes. Unde & Citharista noster jam dormitaverat præ tædio, & in ipsum Deum tacitis * obligationibus totam culpam modis flebilibus intorquebat. (* allegationibus.) *Tu vero*, inquit, *repulisti, & despexisti, distulisti Christum tuum*. (Psal. 88.) De flebili quoque ad intemperativum conversus est, exagitante impatientia, quæ mater est impudentiæ, & frontositatis. *Qui sedes*, inquit, *super Cherubim, manifestare*. (Psal. 79.) Ut quid tamdiu dominatrici sedens in cathedra, circumvolantibus, & vallantibus Angelis, non respicis super filios hominum, quos absorbuit, & absorbuit iniquitas, per Adam quidem commissa, sed a te permissa. (Psal. 38.) Memorare quæ sit mea substantia, ad tuæ substantiæ similitudinem fabricata, quia etsi omnis homo vivens est vanitas, in imagine tamen tua pertransiens, vanitas esse non potest. Numquid ita vane constituisti omnes filios hominum, de quibus dicis: *Et deliciæ meæ cum filiis hominum*; (Prov. 8.) ut eos verberet, & diverberet arte malignissimus ille deceptor, qui decipere, nisi te permittente, non potuit? Inclina cælos tuos, & descende, & illos misericordes oculos miseris inflecte precantibus, nec saltem in perpetuum obliviscaris nos.

Hæc quidem iste, sed gemitibus, & ærumnis intortus, tantæ præsumptionis sententiam abjurabat. *Dixi*, inquit, *custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea*. (Psal. 38.) Verum ille vir nobilis, & profundi sermonis urbanitate prælucidus affectuosis excessibus incalescens: *Propter Sion*, inquit, *non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, donec egrediatur, ut splendor Justus ejus*. (Esai. 62.) *Utinam*, ait, *disrumperes cælos, & descenderes*: (Psal. 46.) & alia multa, quæ fastidiosa prolixitas vetat inserere. Hic etiam morosioris gratiæ longinquitate suspensus, & nimietate doloris excedens, impatienter oblatrat, dicens: *Ecce Gentes, quasi non sint, sic sunt coram eo: quasi nihilum, & inane reputatæ sunt ei*. (Esai. 40.) Hieremias in vocem gratulabundæ laudis adverbio demonstrante prorumpens: *Ecce*, inquit, *faciet Dominus novum super terram, & mulier cirrumdabit virum*. (Hier. 31.) Sed tamen repentinæ subversionis lacrymis edocetur, ut prius lamentum suscipiens, quam adventum, penitus conticescat. Danieli dicitur: *visio est in dies, & in tempora longa*. (Dan. 10.) Et Ezechiel tantis caliginibus involvitur, ut vix dignosci possit unde veniat, aut quo vadat. Denique omnis ille Prophetalis conventus longa tardantis gratiæ morositate pertæsus, nunc rogando, nunc conquerendo, variat orationem, & plerumque sermonibus exorativis indignatorios intermiscet. Nos quoque satis, satisque eos audivimus, & nobis in fastidium releguntur. (Exod. 6.) Jam fugiat Moyses; impeditioris siquidem linguæ factus est nobis: Esaiæ labia immunda sunt: (Esai. 6.) Hieremias nescit loqui, quia puer est: (Hier. 1.) Ezechiel polluto pane vescitur: (Ezech. 4.) Oseas fornicariam, & adulteram ducit Uxorem: (Oseæ 1.) Daniel per visionem graviter infirmatur: (Dan. 8.) Omnes Prophetæ elingues sunt, & muti. Jam lætari, & exultare non possumus, nisi osculetur nos osculo oris sui: auditi, & exauditi estis. Adest benignitas, & humanitas Salvatoris nostri Dei, (Tit. 3.) quæ vel differri, vel auferri non patiatur amplius amorem languentium.

Quid enim audistis? *Sanctificamini filii Israel, & estote parati, quia crastina die descendet Dominus*. Residuum Diei hujus, & superventuræ noctis vix medianda progressio, dirimunt nos a vultu gloriæ, a puero Deo, a puerperio singulari. Currite celeres horæ, & rapidiori passu conficite metas vestras, ut liceat videre Filium Dei vagientem in cunis, & salvatrici nativitati qualiacumque obsequia præparare. Credo vos esse filios Israel sanctificatos ab omni inquinamento carnis, & spiritus, paratos ad diei crastinæ sacramenta, & solicita devotione, & devota solicitudine. Quid enim aliud his sacris diebus ejus adventui dedicatis, egistis?

Vide ego senes senectutis oblitos, astare vigiliis sacris juvenili alacritate: & juvenes juventute sepulta, senili gravitate reverentiæ divinitatis assistere. Plena erant subsellia continentibus, & concentu parili voces in sublimibus resultabant, ut felici invidia vos cernerem jubilare Deo in voce exultationis. Psalteria erant præ manibus, psalmi in labiis, in corde devotio; solemnitatem animi indicabant hilaritas vultus, discursio corporis, operis solicitudo. Inspexi Sacerdotes vigilantibus oculis primos diei ortus subtiliter indagare, sacramentalibus indui vestimentis, introire ad altare Dei ad sacrificandum corpus, & sanguinem Redemptoris. (Sacerdotes Missarum Sacrificiis Nativitatem Domini solemnem faciunt.) Vidi assistentium turbam, ministeriali devotione nunc flectere genua, nunc osculari manus, & ad imperantium nutum nutu citius obedire. Sed & pueros aspexi, qui nesciunt quid sit inter dexteram, & sinistram, sibi ad invicem psalteria invidere, & deportare ad lectulos suos, furari somnum ab oculis suis, & in lectulo suo per noctes quærere, quem diligebat anima eorum.

Quod

Quod licet contra consuetudinem præsumptum sit, non tamen contra devotionem.

Gen. 28. Fateor, inter hæc omnia cogitabam: *Castra Dei sunt hæc*; *Non est hic aliud*, *nisi domus Dei*, *& porta cæli*. Vellem, nollem, vestra devotione trahebar: & vobis negotiantibus, otiari non poteram. Sequebar vos, sed a longe, vel aberrans a via, vel claudicans a semitis meis, lugens, & contristatus, quia non poteram æquare currentes. Novit ille unus, cum quo uno unum esse cœpi in Domino, quam frequentibus querelis impleverim aures ejus, quod vos in meridie essetis cum Sponso, & ego in vespertino frigore commorarer. Eja fratres, si aliquis adhuc influus humor de flumine mortalitatis hujus vestras circumrorat affectiones, tergite, & tegite illum niveo confessionis amictu, & calceate vos in præparatione Evangelii pacis, ut sitis de quibus dicit Sanctus, *In flumine pertransibunt pede*. Quid autem post hæc; *Ibi lætabimur in ipso*. De flumine hoc, immo de fluminibus istis Esaias Propheta in nocturnis lectionibus largius disputavit, *Percutiet*, inquit, *Dominus fluvium Ægypti in septem rivis, ita transeant per eum calceati*. Volo de fluvio, & ruinis ejus paulisper confabulari vobiscum, quomodo, & qualiter percutiantur, & quid sit transire per eum calceatos.

Ephes. 6. Psal. 65. Esai. 11.

Ægyptus mundi typus.

Per Ægyptum figuraliter exprimi mundum istum, divinorum eloquiorum scrutatores affirmant, qui positus est in maligno, qui tenebris, & confusionibus est repletus. Flumen fluxus humani generis est, qui de primis Parentibus infelici vena prorumpens, impetuosum torrentem per totam mundi latitudinem instagnavit, qui in septem torrentibus derivatus, valles, & campestria profunda voragine supersedit, ipsis quoque montium cacuminibus eamdem refusionem intentans, unde unus de altioribus clamat: *Torrentes iniquitatis conturbaverunt me*: Et, *Intraverunt aquæ usque ad animam meam*.

Psal. 17. Psal. 68.

Cogitatio mala Multiplices dæmonum tentationes, præsertim in Monasteriis.

Primus hujus fluminis rivus est cogitatio mala, rivus exundans, & qui nullis obicibus repellatur. Habet frequentiam pluviarum, fenestras corporeorum sensuum, qui ei de mundanis cataractis mortiferos imbres infusius administrant. Occursat aspectui mentis quod vidit, & audivit; quod odoravit, & gustavit; quod palpavit, & tetigit; & plerumque quod simplici oculo aspeximus, versipellis contortor ad offendiculum retorquet, & scandalum. Fingit similitudines, imagines pingit, colores aptat, & in thalamo mentis universa convolvit, si forte consensum eliciat, & inficiat affectum. Offert horribilia de divinitate, terribilia de Fide, mirabilia de Fidei institutione, & in alveolo mentis veneniferas ingerit potiones, quas vel in Confessione evomere peccator oneratus exhorret. Venit in oratorium, dormitorium occupat, insidet refectorio, circuit claustrum, revisit officinas, nullam prætermittit artem nocendi, sed ubique suæ calliditatis assignat argutias, & in choro quidem inter orandum, & psallendum mentem pertrahit in diversa, præteritorum rememoratione puritatem intellectus involvens.

In toro multiformes libidinis sensus involvit, insidians solitudini nostræ, & telis fortioribus oppugnans, utinam non expugnet; pungat, non vulneret. In refectorio autem gulam allicit ad videndum quæ perferantur, & ingenti aviditate onerat distentum ventrem, ut majore opera ad egerendum egeat, quam ad ingerendum. In claustro libros revellit a manibus, memoriam resecat scripturarum, & nunc de illo ad istum cum signis, & scurrilitate transvertit. Per officinarum multitudinem te facit excurrere, & vagabundo se comitem facit, donec taciturnitatis ostium, aut aperiat, aut confringat. Quid plura? In choro devotionem, in toro castitatem, in refectorio parcitatem, in claustro lectionem, in officinis silentii virtutem virtutis inimicus extirpat. Nec sufficit in vigilando subtilibus spiculis cordis terebrare muralia, sed dormiendo singulari se versat, & reversat astutia; quæ melius vestræ conscientiæ, quam styli scientiæ derelinquo.

Sed & ad altare Domini virtutum sequuntur vos spiritus isti, in ipsos mentis oculos involantes, & vix aliqua, vel nascentis Dei, vel pendentis in Cruce possunt memoria deturbari. Magnus ille Patriarcha vix volucres hujusmodi a suis Sacrificiis abigebat. Nos quid sumus, qui fugare præsumimus? Quis in hoc rivo, vel mersum, vel submersum se esse negaverit? Videris quam turbidus torrens, & limosa regurgitans cœnositate, qui vix, aut numquam ad hoc ducitur, ut penitus exsiccetur: Non puto quod ille, qui clausit cælum oratione, clauserit animum a cogitatione; ut facilius sit cælum obserare, quam animum. 3. Reg. 17.

Locutio perversa.

Secundus rivus est locutio perversa. Linguam nullus hominum domare potest, ait Apostolus: membrum inquietum, membrum mortiferum, facilis ad loquendum, ad obsequendum proclivior. Et notandum, quod nascitur alter ex altero, cum malæ cogitationi pravæ locutionis janua sit aperta. Et est verbum, aliud falsum, unde dicitur: *Perdes omnes, qui loquuntur mendacium*; aliud vanum, de quo scriptum est: *Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum*, aliud maledicum, de quo Apostolus scribit: *Neque maledici Regnum Dei possidebunt*; aliud impudicum, de quo idem: *Turpis sermo de ore vestro non procedat*; aliud excusatorium, unde Psalmista: *Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis*: aliud dolosum, de quo Propheta: *Disperdat Dominus universa labia dolosa*; aliud otiosum, de quo idem Dominus: *De omni verbo otioso, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii*: & si quæ alia sunt genera pestis hujus, quæ nos brevi saltu transilire non possumus.

Jacob. 3. Psal. 5. Psal. 11. 1. Cor. 6. Ephes. 4. Psal. 140. Psal. 11. Matth. 12.

Actio prava.

Tertius est actio prava. Post cogitationem, & locutionem venitur ad opera, quando exhibemus membra nostra arma iniquitatis peccato, & contumeliis afficimus corpora nostra. Quid enim turpius, quam membra Christi sanguine consecrata, & consepulta ei in Baptismate, libidinosis ardoribus maculare, nec attendere reverentiam præsentis Dei, minantis pœnam, gloriam promittentis: Absit, ut aliquis vestrum huic idolo substernatur, ut filium Virginis in Veneris templo suscipiat, ut arcam Dei juxta Dagon collocet, ne nutritus in croceis stercora com-

1. Reg. 5. Thren. 4. complectatur. Quid Petro cum Mago? Quid Christo, cum Antichristo? Quid virgini, & libidini? Quid puritati, & impuritati? Absit, ut quisquam vestrum ambulet in passione desiderii, sicut & Gentes, quæ ignorant Deum, qui corpus Christi aut consecratis, aut Christi corpori ministratis, electi servire Imperatori, ut cum Imperatore sedeatis, cum sederit in Sede majestatis suæ. Qua fronte, quibus oculis videret nos, viveret nobiscum, qui tantis inter nos obscœnitatibus deserviret? Qua mente, qua conscientia accederet ad sancta Sanctorum, immolare sanctum Sanctorum, cujus fama contemptibilis, vita notabilis, sermo reprehensibilis haberetur?

Peccatorum confessio quam sit salutifera. Sed si forte, humanum loquor, propter infirmitatem carnis nostræ aliquis nostrum tale aliquid in cubiculo conscientiæ complicavit, duplicet illud per confessionem, & pœnitentiam, & ego ei de misericordia nascentis pueri repromitto, quia si confessus fuerit, & pœnituerit, nascetur in eo lux mundi, ut, dimotis fallacibus tenebris, splendorem veræ lucis accipiat. Quomodo enim miseris misericordia hac nocte negabitur, in qua misericorditer nascitur misericors, & miserator Dominus? Adest Deus, & homo; mater, & virgo; caro, & verbum; lux, & illuminans; bonus, & bonitas, misericordia, & veritas, fecunda virginitas, virginalis fecunditas, æterna novitas, nova æternitas, divina humanitas, humana divinitas, humilis sublimitas, & in his omnibus misericordia fabricatur. Cohibete igitur extollentiam ab oculis, loquacitatem a lingua, crudelitatem a manibus, voluptatem a lumbis, pedes ab itinere non trito, & venite, & arguite eum, si non hac nocte disrumpit cælos, si non descendit ad vos, & projicit in profundum maris omnia peccata vestra. Quis enim est, qui hujus tertii rivuli non sit mersus, & remersus instantia?

Peccati defensio quam invisa Deo. Quartus rivus est defensio peccatorum. In veritate dico vobis, quia nihil sic exasperat iram divinitatis, quam iniquitatis defensio. Æquo enim certamine nos decertamus cum Domino, cum defendimus quod odit, cum nobis placet quod displicet illi. Magna quippe differentia est inter superbum, & humilem peccatorem, cum illum despiciat, hunc respiciat: Psal. 137. quia *humilia respicit, & alta a longe cognoscit*. Quando sanari poterit, qui medicum spernit, medicinam conculcat, & infirmam substantiam contrariorum receptione succendit? Tu dicis malum bonum, amarum dulce, tenebras lucem, & in Creatorem refundis injurias, ut quod laudaverit, tu vituperes, quod vituperaverit, tu laudes. Non est hoc palpativa dissimulatione tacendum, cum viderim quosdam vestrum tantis impatientiæ stimulis agitari, ut ad primas correptionis voces, non solum excusationem, sed defensionem exhibeant; & nisi Job 31. disciplinaris vigor obviaverit, ad tumultus, & jurgia prosilitur. Hæc est impietas maxima in Deum, delictum maximum, quæ vir simplex, & rectus, & puer Domini summa circumspectione devitat.

Elegantissimam super his comparationem inducit Propheta, quam de sacrario sancti Spiritus asportavit: *Ibi*, inquit, *habuit foveam hericius*. Hericius si apprehendi se sentiat, vel contingi, ita confertissima spinositate densatus est, ut undique compunctionibus, & aculeis vestiatur; cum vero se solitudinem adeptum putat, caput aperit, exerit pedes, & vivificatorios motus plana deambulatione demonstrat. Si quis supervenerit, statim celerrima velocitate caput cum pedibus ad interius absconditum reportatur, ut si illum tenere volueris, prius videas sanguinem tuum, quam corpus suum. Sic & peccatoris caput cum pedibus, intentio cum actione, a Pastorum solicitudine prospectatur, & quod fere omnium peccantium vitium est, cum ab omnibus videatur, a nemine æstimat se videri. Si vitium resecare studeas, & intentionis ingressus cum actionis egressibus, correctivis manibus deprehendere, statim Ciceronis eloquentia renovatur, excusatur, & defenditur, quod opponis, accusaris & offenderis qui proponis. Interrogat de loco, de tempore, quando factum fuerit, & novus dialecticus exerta lingua prorumpit, in medium parentes advocat, patrocinatores quærit, gravari se judicat, indicat se recessurum, malleque mori, quam pati talia, & quæ vidisti negans, & quæ non vidit, in te convitia retorquens. Sic spinam sentis, & culpam perdis, odium incurris, nec corrigis: & quem totum tenere putabas, totum amittis. Vides quam multiplici cumulositate rivus iste omni homini, & maxime nostro ordini se infundit.

Esd. 36. Natura hericii.

Exultatio in peccatis. Quintus est exultatio in peccatis. O detestanda lætitia, & in sempiterni doloris tristitiam demutanda, in peccatis sicut in virtutibus exultare: Nonne latrocinantes, & facinorosi quique cum votorum plenitudinem assequuntur, non se capiunt præ gaudio, ita etiam, ut audeant ipsi divinitati gratias immutire? *Qui cum malefecerint, lætantur, & exultant in rebus pessimis: cadent super eos carbones, & in ignem dejicientur*. Prov. 2. Psal. 139. Sed & rivus iste quam undosa refluxione miseros animantes offundat, melius conscientia, quam eloquentia comprehendit.

Aliorum eversores sceleſtiſſimi. Sextus est alios docere ad malum. Hæc doctrina de cathedra pestilentiæ derivatur, quam detestatur, & reprobat, qui docet hominem scientiam. O quam in vano accipit animam suam qui aliorum animas venatur ad mortem, qui trahit peccata sicut longam restem, qui miscet sanguinem sanguini, cui non sufficit, ut intereat in sæculum sæculi, nisi & alios ad interitum pertrahat sempiternum. Scitis enim, quia multa vitia tenerrimis ætatibus imprimuntur, quæ postea in magno corpore vix mitigare, nedum extirpare quisquam possit. Infelices magistri, qui hujusmodi plantaria plantaverunt, quæ explantantur ab illa cælesti plantatione, quam plantavit Pater ille cælestis. Quis gloriabitur se hujus rivi torrentibus non fuisse vallatum?

Perseverantia in peccatis. Septimus est in his omnibus perseverare. Hic peccator submersus est, & absorptus, & clausit super eum puteus os suum. Cum enim non levat oculos ad cælum, nec recordatur judiciorum justorum, mortuus, & sepultus est in sepulchro conscientiæ suæ. Tunc a mortuo, tamquam qui non est, perit confessio. Tunc pec-

Eccl. 17. Prov. 18. *peccator cum venerit in profundum malorum, contemnit*. Hic est in extremo fluminum Ægypti. Hic multitudo miserationum Domini tollitur ab oculis ejus. O flumen malum, rivi pessimi, rivi exterminantes: Hac nocte Dominus eos calceatus transivit, cum in virginali substantia puram carnem & omnium prætaxatione pestium immunem accepit, illo calceamento calceatus, quod in Idumæam extendit, cujus corrigiam solvere non potuit magnus ille Psal. 59. Luc. 3. Baptista. Misit de summo Filium suum, & accepit me in utero Virginis, & sic tandem assumpsit me de aquis multis: quas vobis breviter prælibavimus. Psal. 68. *Libera me*, inquit, *ab his, qui oderunt me, & de profundis aquarum*.

Exhortatio ad pœnitentiam. Percutiemus eos, si cogitemus pro peccato nostro, si prohibeamus linguam a dolo, si declinemus a malo, & faciamus bonum; si confiteamur adversum nos injustitiam nostram Domino, si dolor noster sit semper in conspectu nostro, si doceamus iniquos vias Domini, & semper laus Dei sit in ore nostro. Et, ut de arte sutoria nostris moribus aliquid consuamus, habeamus calceamenta densa, & subtiliter consuta, quæ possint aquas obviantes excludere. Faciamus carnem nostram firmam, & confixam timore Domini, quæ libidinis humorem excludat, & excocta tribulationibus, atque densata, fiat uter novus ad conservandum vinum novum, de quo dicitur: Psal. 118. *Quia factus sum sicut uter in pruina*.

Sed jam corda, & corpora nostra ad suscipiendum Filium Virginis præparata dimittamus in pace, & omnes in commune lumen ad revelationem Gentium innocentibus brachiis amplectamur, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

XXV. Dec.

HOMILIA LXI.

In Nativitate Domini.

CHARITATI vestræ, fratres charissimi, ædificationis verbum facere gestio, sed quia, ut nostis, nuper ad Episcopatus apicem, Deo auctore, promotus sum, loqui ante prudentiam vestram, dum conscientia metuit, lingua etiam necdum assueta, balbutit. Numquid enim, qui navim remigii imperitus ingreditur, suscipere gubernaculum non veretur? Et qui rudis tyro militiam noviter intrat, præferre vexillum principum non formidat? Sed ego, qui de propria infirmitate diffido, vestris orationibus adjuvandum me, per Dei misericordiam, credo; alioquin quomodo nos penitus desperare de propria imperfectione possumus, qui nati Salvatoris infantiam celebramus? Qui enim per ætatum incrementa dignatus est crescere, valet etiam nos de minimis ad majora provehere, & teneram nostri sensus infantiam perfectionis suæ gratia roborare. Qui nimirum iccirco parvus in nostris fieri dignatus est, ut nos in suis magnos efficeret: iccirco nostram infirmitatem pertulit, ut nos suæ virtutis plenitudine solidaret.

Non ergo timeamus defuturum nobis transitorium verbum, qui illius Verbi gloriam quærimus, quod manet in æternum, de quo videlicet in lectione sancti Evangelii, modo dum legeretur, audistis: *Quia in principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*. Joan. 1. Sed hoc de illa Nativitate dictum est, quæ ex Patre est, qua videlicet Deus apud Deum ante sæcula extitit, & cuncta ex nihilo propria virtute creavit. Unde non immerito dictum est: *Quia omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil*. Ibid. Sed qui secundum illam Nativitatem omnia fecit, secundum istam, quæ hodierna est, ipse fieri dignatus est. Quod idem B. Evangelista patenter innotuit, cum post nonnulla subjunxit: *Verbum*, inquit, *caro factum est, & habitavit in nobis*. Ibid. Ubi protinus additur: *Et vidimus gloriam ejus gloriam quasi Unigeniti a Patre*.

In utraque ergo natura idem est Dei Filius, nostra suscipiens, & propria non amittens. Verbum quomodo caro factum. Qui dum in homine hominem renovat, in se incommutabilis perseverat. Deus enim, qui, ut nos erigeret, se misericorditer inclinavit, nos quidem in suam gloriam transtulit: sed nihilominus ipse in sua divinitate permansit. Nobis contulit, sibi nihil minuit. Ita magnus in forma Dei, sic brevis in forma servi; ut nec ista brevitate magnitudo illa minueretur, nec illa magnitudine ista brevitas premeretur. Nec enim quando membra humana suscepit, opera divina deseruit. Nam quod auditis, fratres mei, quia Verbum caro factum est, nequaquam debetis intelligere, quod in carnem sit Dei natura mutata, sed quod a Verbo in unitate personæ sit caro suscepta. Carnis autem nomine homo totus accipitur, cum quo intra Virginis viscera sancto Spiritu fecundata, tam inseparabiliter Dei Filius est unitus, ut qui erat sine tempore de essentia Patris genitus, ipse sit temporaliter de utero Virginis natus. Sed hoc Dominicæ Nativitatis ineffabile Sacramentum, quæ mens comprehendere, quæ lingua valeat pleniter explicare? Non enim a Propheta sine causa dictum est: *Generationem ejus quis enarrabit?* Esa. 53.

Postpositis igitur his, quæ de sacratissima Nativitate a Patribus nostris latius disputata sunt, libet, fratres charissimi, paulisper ad humilitatem Redemptoris nostri, locutionis articulum flectere, & quid pro nostra salute jam in ipsa sua Nativitate pertulerit, communi vobiscum discussione pensare. Quæ mirabilia Christus Deus operatus sit in assumptione carnis. Quis enim digne mirari valeat? Quis non obstupescat, quod is, qui Cæli immensitate non capitur, in angusto præsepio reclinatur? Qui Electos suos stola immortalitatis induit, vilibus pannis contegi non contempsit. In stramine recubuit animalium, qui cibus est Angelorum. Qui marium procellas mitigat, qui aquarum abundantiam fluminibus subministrat, raras de Virgineo pectore guttas lactis exspectat. B. Virginis laus. Exprimitur lac ex uberibus Virginis, & in carnem vertitur Salvatoris. Felix ista Puerpera, quæ sic gaudet de fecunditate prolis, ut nequaquam doleat de amissione Virginitatis: quæ illum fovebat, a quo fovebatur; illum in ulnis gestabat, a quo totius mundi machina continetur. Stringitur a Matre puerilibus fasciis infantulus, qui cum Patre omnium rerum jura gubernat immensus.

O quanta tunc erant Regum mundi turrita pala-

palatia, quanta miris lapidibus ornata triclinia! & tamen omnia illa contempsit, qui præsepium ad cunabula suæ Nativitatis elegit. Non lectos petiit auratis vestibus obsitos, non purpura, vel pictis tapetibus adornatos; sed in catabulo recubuit animalium, qui innumeris vallatur Angelorum agminibus; dejici voluit, ut nos ad summa proveheret; pauper in hoc mundo factus est, ut nos divitiarum suarum participes exhiberet.

Hanc Redemptoris nostri humilitatem, fratres charissimi, tota animi consideratione perpendite: hanc solerter habere curate, mundi gloriam spernite, pauperes esse cum Christo veras divitias deputate. Sacrificium Deo bonæ voluntatis offerre satagite, si in conspectu ejus vultis veri divites apparere. Audistis enim, quia hodie nato Domino sancti Angeli cantaverunt: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Hodie quippe pax Deo cum hominibus facta est, sed non cum hominibus multarum divitiarum, vel terrenæ sapientiæ, aut generosæ nobilitatis, sed cum hominibus bonæ voluntatis. *Luc. 2.*

Ephes. 2. Gaudeamus itaque, dilectissimi, & totis in Domino visceribus delectemur, quia Christus pax nostra, qui fecit utraque unum, iccirco hodie visitare dignatus est mundum; ut homines bonæ voluntatis perducat ad consortium Deitatis. Qui videlicet utraque unum fecit, quia homines cum Angelis in supernæ Hierusalem socia cohabitatione conjunxit. Utraque unum fecit, quia ovem, quæ perierat, ad gregem propriis humeris reportavit, Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat benedictus in sæcula sæculorum. Amen. *Matth. 19.*

ALOYSIUS Lipomanus, & Recentiores alii sequentem sermonem de Nativitate Domini, B. Petro Damiano adscribunt. Sed quam verum id sit, optime animadvertit Cardinalis Baronius initio tomi primi Annalium Ecclesiasticorum. Cum enim in eo sancti Bernardi Abbatis Claravallensis, qui post B. Petrum Damianum octoginta annis diem obiit, mentio habeatur, absque dubio alii tribuendus videtur: Nos vero hac de causa Beati viri sermonibus illum inserendum duximus, ut aliquando alicujus diligentia suo restituatur Auctori.

XXV. Decemb.

Anonymi cujuspiam Sermo, de Nativitate Salvatoris & præclaris miraculis in ea factis.

NON poterit explicari sermone quod mente concepi, stupor enim miraculorum opprimit me, & dum omnia replico, omnia complicantur. *Quis poterit cogitare diem adventus ejus?* Ideo fit elinguis lingua, memoria immemor insensibilis sensus. Insueta Nativitate relucent omnia, & omnia partui Virginis obsequuntur. Fiunt mirabilia in cælo sursum, & in terra deorsum, & universa in nascentis Dei obsequium juraverunt. Insigniuntur convexa cælorum stella lucentiori, & multo lumine loca flammantia præstringuntur. Diffunduntur per quadrifidum orbem radii rutilantiores, & pluralitatem stellariorum ignium novus ignis obtundit. Miratur orbis, cælos novum peperisse splendorem, & inconvertibilem eorum statum ad signa, & prodigia fuisse conversum. Vident Chaldæi in cælis, quod Balaam reliquit in scriptis: *Orietur*, inquit, *stella ex Jacob, & consurget homo ex Israel, & erit omnis terra possessio ejus*. Nascitur stella in excelsis, & Deus in terris, cujus possessio a mari usque ad mare. Præparant se Reges Tharsis, ut cum novitate munerum videant novam matrem, filii novam nativitatem. Fons olei de terra erumpit. Templum Romæ, quod vocabatur æternum, corruit, omnibus impensis & Urbis, & orbis mirabiliter consummatum. Cum enim Romani in victoriosæ antiquitatis memoriam templum singulari schemate facere decrevissent, ab omni illa Deorum immo dæmoniorum multitudine quæsierunt, usquequo durare posset tam excellentis operis operosa constructio. Responsum est: Donec Virgo pareret. Illi ad impossibilitatem oraculum retorquentes, templum æternum solemnem illam machinam vocaverunt. Nocte autem ista, cum de Virginali thalamo Virgineus flos Mariæ egressus est, ita cecidit, & confractum est illud murale, & columnatum opus, ut vix appareant vistigia ruinarum.

Malach. 3. *Matth. 2.* *Num. 24.* Mira quæ contigere, nascente Christo.

O Bethleem civitas Dei summi, & in te, & in suburbiis tuis visa sunt mirabilia hodie. Deus pendet ab uberibus, ponitur in præsepe, ligatur in cunis, pannis involvitur, & laxatis fasciolis, felices manus, & sancta brachiola per cunarum parvitatem expandit. Alludit Virgini, Matri arridet, & blandientes oculos ad Mariam intorquet. Stat perterrita tantis miraculis Regina cælorum, confert in corde suo salutationem Archangeli, conceptionem Dei, nativitatem pueri: & miratur quod ille, qui sic potuit ad nos venire, sic voluit subvenire.

Adest & Joseph, sed ab utroque remotus, & in excessu mentis miratur, & mirari satis non potest, qualiter sit ad tantæ dignationis admissus arcanum. Adest multitudo cælestis exercitus, & vocibus gloriosis, *Gloria in excelsis Deo* auditur. Pastores veniunt, & inveniunt puerum, & puellam. Procedit stella, Reges accedunt, adorant Filium, Matrem venerantur, offerunt munera, deferunt majestati. Cruciatur Herodes; Hierosolyma turbatur, requiruntur Scribæ, locus prædicitur; inducitur simulatio, simulator ad nihilum deducitur, deteguntur commenta fraudum: Magi per aliam viam revertuntur, pax inaudita a sæculo regnat, universus orbis ad censum describitur, rivus olei de terra persudat, & in divitem venam liquor sanctificatus ebullit. *Luc. 2.* *Matth. 2.* *Luc. 2.*

Quid est hoc, nisi quia vera pax in terris apparuit, nisi quia ad supernum Regnum cives adscribuntur, nisi quia fons misericordiæ de Virgine emanat, oleum effusum nomen tuum? Spiritus sanctus Scripturæ istius unus, & unicus fabricator, nonnullam suæ pinguedinis dulcedinem sub hoc capitulo dereliquit. Sed vos nocturnis vigiliis ita defatigati estis, ut vix possitis somnum ab oculis removere. Evigilate tamen paulisper, & somni torporem excutite. *Cant. 1.*

L 2 Aderit

Aderit ille, de cujus nativitate loquimur, ut illuminet oculos nostros, ne obdormiamus. Totus autem sententiæ sensus ex illius arca mutuabitur, cujus consilium est, quasi consilium Dei. Ipse ille est Dominus videlicet Claræ-vallensis, cujus religio, & discretio, sapientia, & eloquentia, vita, & fama per totam Latinitatem non immerito decurrit; libenter enim illius sarcinas adoro. Sed ad propositum revertamur.

S. Bernar. dum dicit. Vide *ejus ferm.* 15. *in Cant.*

Benignus ille Spiritus, de cujus secretiori fonte Canticorum flumen evadit, in his tribus verbis tria nobis requirenda reliquit, videlicet nomen Sponsi, quare oleo comparetur, & quomodo effundatur, quia & nomen tacet, de comparatione nil loquitur, nihil dicit de effusione. Primum de nomine videamus. Multa, ut arbitror, vocabula Sponsi per Divinam Scripturam sparsa leguntur, sed in duobus verbis universa complector. Nullum profecto reperietis, quod non sonet aut majestatis potentiam, aut gratiam pietatis. Puer Domini, de quo frequentius facio mentionem, ad Regis cubiculum introductus, duo quasi sublimiora de ipsius ore divinitatis audivit: *Potestas Dei est*, inquit, *& tibi Domine misericordia*. Sed & ipse Salvator propheticæ veritati attestans, ait: *Vos vocatis me magister, & Domine, & bene dicitis. Sum etenim*. Dominus nomen est majestatis, pietatis magister. Si enim pium est præbere escam corpori, multo misericordius est escam animæ impartiri, quod est proprie magistrorum, qui mentes indisciplinatas sub disciplinæ rigore coercent.

Esa. 61. *Joan.* 13.

Videamus quod horum nominum effundatur, utrum nomen potentiæ in nomen gratiæ, vel nomen pietatis in majestatis vocabulum. Absit, ut misericordia in potentia includatur, quia *miserationes ejus super omnia opera ejus*. Certum est ergo, quia potestas Dei in majorem hodie pietatem effusa est, cum cæli distillaverunt a facie Dei, & de Virgineis membris vetustus dierum exoritur. Non est, qui se abscondat a calore isto: quia largior olei effusio a capite descendit in barbam: quæ etiam extremam vestimenti fimbriam largius irroravit. Tanta est abundantia miserantis, ut non solum sub nomine effusionis, sed & exinanitionis censeatur: *Exinanivit semetipsum*, ait Apostolus, *formam servi* hodierna die *accipiens*, & cum tota multitudine miserationum suarum de thalamo prosiliit virginali; non enim habuit dulciorem modum ad redimendum nos abyssus illa consiliorum Dei, quia quidquid divinitatis in thesauro pietatis inventum est, totum in utero Virginis est aggestum.

Psal. 144. *Philip.* 2.

Non me capio præ lætitia, quod illa majestas naturam suam exinaniens, in naturam meæ carnis, & sanguinis superveniat, & me miserum in divitias gloriæ suæ non ad horam, sed in sempiternum includat. Fit frater meus, Dominus meus; timorem Domini fratris vincit affectus. Domine Jesu, libenter te audio regnantem in cælis, libentius nascentem in terris, libentissime Crucem, clavos, & lanceam sustinentem; hæc siquidem effusio rapit affectum meum, & istorum memoria convalescit cor meum viventis, & vividæ potionis asperitate purgatum. Vivens est iste sermo, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens ad divisionem animæ, & spiritus, compagum quoque, ac medullarum scrutator.

Hebr. 4.

Unus illorum, qui prophetalis chori aut magister, aut inter magistros est, sub senaria divinorum nominum partitione, de hac effusione mirabiliter quidem, sed subtiliter prophetavit: *Vocabitur*, inquit, *nomen ejus admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, pater futuri sæculi, Princeps pacis*. Erat quidem admirabilis Dominus meus inter Angelicos ordines, audiens hymnum gloriæ suæ, admirabilis illi mirabili creaturæ, faciens mirabilia in cælo, & in terra, in mari, & in omnibus abyssis. Ego autem, in luto fæcis, & miseriæ obvolutus miser, & miserabilis omnem spem emergendi perdideram. Ille in gloria, ego in miseria; ille admirabilis, ego miserabilis. *Sanctum & terribile nomen ejus*, quod vix audeat illa dignior nominare natura. Nomen istud clausum, & integrum, quomodo capere poteram, quem vix Angelicus oculus prospicere, nedum percipere potest.

Esai. 9. *Esai.* 134. *Psal.* 110.

Sed vide effusionem. Ille, qui erat admirabilis agminibus Angelorum, inclinat cælos, & fit consiliarius hominum. Maiestativum nomen in pietativum effunditur; & qui mirabilis est in cælis, consulere venit in terris; abscondit purpuram sub miseriæ vestimentis, & ad lutum, ubi jacebam, inclinatus, non mergitur. Is, audeo dicere, infixus in limo profundi, operi manuum suarum porrigit dexteram, de profundis aquarum extrahit, extractum abluit, ablutum induit, indutum reportat, reportatum confirmat. Porrigit dexteram cum nascitur, cum loquitur extrahit, abluit cum moritur, induit cum resurgit, cum ascendit reportat, confirmat cum spiritum emittit de cælis. Bonus quidem consiliarius, qui consilium, quod voce dederit, & morte defendit. Erat enim docens, ait Evangelista, sicut potestatem habens, non sicut eorum Scribæ, & Pharisæi: Deus, & fortis, nomina sunt potestatis, sed Deus effunditur in Patrem futuri sæculi, fortis in principem pacis. Breviter curro, quia & fatigatis, & scientibus legem loquor.

Psal. 68. Vide beneficia Dei homini collata. *Matth.* 7.

Quid tibi, mussitabunde Lucifer, in tanta diffusione? Clausum est tibi totum itinerarium Dei, & malignans oculus tuus hic nimium caligavit. Sed & Dominus meus admirabilis fuit in nativitate, consiliarius in prædicatione, Deus in miraculorum coruscatione, fortis in passione, pater futuri sæculi in resurrectione, Princeps pacis in illa æterna beatitudine. Non terreamini novitate verborum, quia nihil novum introducitur. Sic & olim nomina commutata, & effusa sunt, Abram in Abraham, Sarrai in Saram, & si quas alias mutationes in illa veteri officina vos legisse recolitis. Sed & ab ipsis pœne mundi principiis, in arcano quodam Scripturarum loco, divini nominis effusionem invenisse me recolo. Loquitur Deus ad Moysen de liberatione Israelis, & post multam Dei, & Moysi confabulationem, Propheta subtiliter inquirit nomen ejus, & Dominus dicit: *Ego sum, qui sum: hoc mihi nomen in æternum. Hæc dices filiis Israel: Qui est, misit me ad vos*.

Gen. 17. *Exod.* 3.

vos. Perterritus Moyses inextricabilis auctoritate vocabuli, ac si diceret: Hoc excedit intellectum meum, non possum capere, nisi effundatur; audit a majestate: *Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob*. Vides effusionem? Ecce Deus Angelorum, vocat se Deum hominem.

Unus Deus Angelorum, qui & hominum.

Curramus ergo fratres, in odorem unguentorum illorum. Curramus ad oleum de oliva speciosa in campis expressum, nulla infectum amurca, nulla substantiarum amaritudine; oleum, quod exhilarat faciem hominis, quod sanat vulnera, dolorem tollit, reddit suavitatem. Nonne Samaritanus noster nobis a latrone pessimo vulneratis attulit oleum, & vinum ad purgandum, & mitigandam vulneris magnitudinem? Sed multum olei, parum vini; multum misericordiæ, justitiæ parum. Sic quippe decebat miserantem, sic misero expediebat. *Non intres in judicium cum servo tuo*, Domine ait Justus, *quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens*; sed corona me in misecordia, & miserationibus. Veniens quippe hodie, quinque vasa attulit olei, non nisi duo vini. Spiritus enim sapientiæ, & intellectus, consilii, scientiæ, & pietatis, nonne dulcedinem sonat, misericordiam fragrat, eructat abundantiam suavitatis? Fortitudo & timor vinum sunt. Sed hoc vino potatus est potens ille, cum Christus in spiritu fortitudinis descendit ad inferos, non timidus, sed timendus.

Psal. 103. *Esai.* 142. *Psal.* 102. *Esa.* 11.

Videamus nunc quare oleo comparetur oleum. Si vos melius non habetis, lucet, pascit, & ungit. Idem facit Christi nomen, & per omnia consonat comparationi. Lucet prædicatum, pascit recogitatum, invocatum lenit, & ungit. Vide quando præclara luminaria lumen nominis hujus super eloquentiæ candelabrum portaverunt, si non illuxerunt coruscationes Dei orbi terræ, si non in splendore fulguris commota est, & contremuit terra. *In nomine Jesu Christi surge, & ambula*, dicit claudo Princeps Apostolorum. Nonne quasi fulgur exilivit ab ore Petri, cum nominatum est nomen, quod os Domini nominavit? *Et statim*, inquit, *consolidatæ sunt bases ejus, & plantæ*. Vocabulum Jesu, sicut Origenis lingua nobilior diffinivit, dulce, & gloriosum omni odoratu, cultuque dignissimum, quod non prius ab hominibus decuit efferri in mundum, sed a quadam sublimiori excellentiorique natura. Omnes quippe Prophetæ nomen istud aut nescierunt, aut penitus tacuerunt, & reservata est prærogativæ dignitas Archangelo Gabrieli, qui sancto ore sanctissimæ Virgini illud primum evolvit. Nonne Esaias in excessum mentis raptatus, verbis Archangelicis, eisdem pœne syllabis consentit usque ad sancti nominis novitatem?

Nomen Jesu quid præstet. *Act.* 3. Nomen Jesu ab Angelo decuit mundo manifestari. *Luc.* 1. *Esai.* 7.

Pascit revera, nec est felicior pastio in loco pascuæ, ubi nos Dominus collocavit. Quid æque mentem cogitantis impinguat? Nomen Jesu mel in ore, in aure melos, in corde jubilus. Omnis cibus, qui non conditur hoc, infatuatus est. Scriptura, quæ non fuerit interlita oleo tantæ devotionis, aut insipida est, aut amara. Olim mihi Tullius dulcescebat, blandiebantur carmina Poetarum; Philosophi verbis aureis insplendebant; & Sirenes, usque in exitium dulces meum incantaverant intellectum. Lex, Prophetæ, Evangelium, Epistolæ, & omnis gloria sententiarum Domini mei, & servorum ejus, aut parva videbantur, aut nulla. Nescio modo quid dulcius immurmurat Filius Jesse, qui vario sermonum, & sententiarum concentu omnes illos, quos diligere consueveram, ineloquentes reddit, & mutos.

Psalm. 22.

Lenit, & ungit, quia nihil sic recreat in tribulatione. Denique & probare licet. *Invoca me*, inquit, *in die tribulationis; eruam te, & honorificabis me*. Hoc est nomen, hoc est oleum, hæc olei effusio. Amen dico vobis, non deficiet hic lecythus olei, nec minuetur, donec pluviam voluntariam, quæ segregata est hæreditati ejus, diffusius instillet, donec faciat cælum novum, & terram novam, quia misericordia ejus ab æterno, & usque in æternum super timentes eum.

Psal. 49. 3. *Reg.* 17. *Psal.* 67. *Psal.* 102.

Sed jam surgamus, & præparemus nos ad solemnioris Missæ jubilationem, nec cordibus parcentes, nec vocibus, ad honorem Pueri, qui natus est nobis, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LXII.

XXVI. Decemb.

De S. Stephano Protomartyre.

ADHUC Filium Virginis habemus in manibus, & obsecutoria delinitione vagientis Dei honoramus infantiam. Ducit nos Virgo ad veneranda cunabula, & Speciosa præ filiabus hominum ad Speciosum forma præ filiis hominum, benedicta inter mulieres ad benedictum inter homines nos conducit. Submurmurat nobis in aurem ne forte domus exasperans audiat, & concitetur, revelata esse velamina Prophetarum, & completum consilium Dei. Videte miraculum Matris Domini, quia creatura erat, & Creator creatur. Scintillat sidus, Magus adorat, exultat polus, tellus resultat; gloriantur Angeli, Pastores adgaudent: Virgo parit, nascitur Deus, & cælorum luminaria clariori lumine lumen exortum in tenebris prosequuntur. In istis bonis versamur. *Beatus vir, qui implevit desiderium suum ex ipsis*. Scio quia dulce vobis est, *In principio erat Verbum*; dulcius, *Verbum caro factum*; dulcissimum, Verbum in Cruce suspensum. A tanto puerperio quis insanus oculos suos amovere, nedum avellere præsumat, nisi ipse jubeat qui dicit: *Averte oculos tuos a me, quia ipsi me avolare fecerunt?*

Psal. 44. Deus, & homo ex B. Virgine nascitur. *Psal.* 126. *Joan.* 1. *Cant.* 6.

Ecce dum osculatur nos osculo oris sui, dum tantis miraculis & stupidos nos facit, & attentos, Stephanus plenus gratia, & fortitudine facit prodigia & signa magna in populo. Numquid æquum est derelinquere Regem, & ad militem oculos retorquere? Nequaquam, nisi imperaverit Imperator. Surgit ipse Rex Filius Regis, & lapidantium acies interrumpens, triumphatorio certamini non sine dolore cordis assistit. Videt opprimi primum & primicerium purpuratæ cohortis, & grandinaria lapidum densitate fontes sanguinis de corpore Protomartyris ebullire. Videt, quia universa debacchatio

Cant. 1. *Act.* 6.

tio redundat in ipsum, & ipsi soli improperia exprobrantium cumulantur. Ubi pietas, & misericordia tua, Domine, si non compateris patienti? Ubi & æquitas, & justitia, si non judicas, & vindicas de populo lapidante? Curramus ad spectaculum, ad quod currit, qui
Psal. 18. exultat *ut gigas ad currendam viam*, & videamus quibus armis armatus vexillifer Martyrum in campum pugnaturus descendit, & ut diligentius elucescat singularis Martyrii prima prærogativa, revocemus ad memoriam Apostolicorum Actuum descriptionem, in quibus historicis, & figuralibus dictis conversatio, & passio belligeri militis continetur.

Act. 6. & 7. *Stephanus*, inquiunt, *plenus gratia, & fortitudine faciebat prodigia, & signa magna in populo*. Non parvum latet hic mysterium, nec vilipendenda simplicioribus Scripturæ manifesta positio. Ad Virginem quippe loquens Archangelus verba de cælestibus scriniis sumpta, nec alterius nisi ipsius Dei Spiritu fabricata, nova salutatione perorat. Nulli dubium quin omnium verborum excedant altitudinem, utpote de melioribus disciplinis sancti Spiritus evoluta, quorum enuntiatione confœderandum erat illud unicum sacramentum Verbi, & hominis; divini-
Luc. 1. tatis & carnis. *Ave*, inquit fortitudo Domini, *gratia plena*.

Deipara Virgo, & Stephanus præ ceteris pleni gratia quam differenter dicuntur.

Quid autem de Stephano? Stephanus plenus gratia, & fortitudine. Nonne Lucas eisdem pœne litteris de utrisque loquitur? Sed licet longe excellentior modus in Virgine prædicetur, secundario tamen laudatur in Martyre. Habet igitur gratiam Stephanus sublimiori genere, quam reliqua Martyrum multitudo, plenus gratia, refertus videlicet, & cumulatus, quod raro in Scripturis Canonicis subtilis inquisitor inveniet. Jungitur gratiæ fortitudo, quia infuso spiritu libertatis, ignitus animus in lucem veritatis erumpit, nec patitur ullo pacto rigorem tristitiæ, vel submitti aliquando, vel dimitti. Sic loricatus gratia, & hasta fortitudinis sapienter infrendens faciebat prodigia, & signa magna in populo. Ille potest signa, & prodigia facere, in quo gratia, & fortitudo sedem fortissimam statuerunt. Sic exit Stephanus ad homicidas, ad legis adulteros, ad crucifixores Filii Dei Patris; loquitur genti peccatrici in Ægypto, populo gravi iniquitate in deserto, semini nequam in terra promissionis, filiis sceleratis in
Esai. 1. morte Salvatoris. *Dura cervice*, inquit, *& incircumcisi corde, & auribus, vos semper Spiritui sancto restitistis, &c.*

Surrexerunt autem quidam de Synagoga utique Satanæ, undique conglobantur, vel ad convincendum, vel ad occidendum; faciunt parietem unum, impietatis squama squamæ conjungitur, sibilant sibi serpentes ad invicem, & conveniunt in unum adversus Dominum, & adversus Servum ejus. Velit, nolit, cedit impietas pietati, veritati error, stultitia sapientiæ, Spiritui sancto præsumptio, & vanitas spiritus humani. *Et non poterant*, inquit, *resistere sapientiæ, & spiritui, qui loquebatur*. Non dixit, Non volebant quod rationabilium est, & perfectorum; sed, non poterant, ubi menti malæ facultas tollitur, non voluntas mutatur.

Redarguebantur ait, *ab eo cum omni fiducia*. Fiducialiter agit, nec mutat, nec mutatur mens imperterrita, quæ magis amat justitiam, quam vitam; Fidem, quam sanguinem; mortem, quam justitiæ taciturnitatem. Concurrentes rapiunt eum, adducunt in concilium, & gaudent eum intra sua retiacula conclusisse: *Sed frustra jacitur rete ante oculos pennatorum*. Tunc vox liberior, & illorum cotibus sermo exacuitur veritatis, totumque Martyrem rapit sibi Spiritus Dei, & ex ejus ore sonantiori organo modulatur. Apparet ei una facies scripturarum & veteris Instrumenti dispendia in compendiosam redigit brevitatem. Replicat promissiones, & beneficia Dei, murmurationes, & maleficia populi, bona præstita, reddita mala, & ad extremum divini sanguinis exprobrat effusionem; Vocat refractarios Spiritui, dura cervice, incircumcisos corde, & auribus, & sublimi voce homicidas, & proditores appellat. Non veretur conventicula congregata de sanguinibus, & inter manus quærentium animam ejus, deliberatione justitiæ cacumen veritatis ascendit. Dissecantur cordibus, & strident dentibus in eum, concipiunt dolorem, & prope est, ut pariant iniquitatem.

S. Stephani constantia, & immutabilitas.

Prov. 1.

Psal. 15.

Mirum, quia non revocantur insueti novitate miraculi quod luminosa Protomartyris facies non refrænat insanos. *Videbant*, inquit, *faciem ejus tamquam vultum Angeli stantis inter illos*. Quid est, Judæi? Lumine vultus Dei insignitur gloriosus Levita, ut vibranti splendore Stephanus serenatur, reverberantur oculi vestri, & tamen invidiæ magnitudo, visionis majestatem occludit. Respondeant mihi divinorum voluminum evolutores, ubi revolverint hominem in terris positum vultum Angelicum induisse, & cum in utrisque Legibus, vel raro, vel numquam invenerint, adstupeant gloria triumphantis.

Invidia Judæorum, oculos mentis occludit.

Sequitur: *Cum autem esset plenus Spiritu sancto, intendens in cælum, vidit gloriam Dei*. Mirum dictu, & totius supergressio creaturæ. Intendit in cælum, videt jam non cælum, sed cælos apertos, videt gloriam Dei, & Jesum stantem a dextris virtutis Dei. Movet me hæc intentio, quæ de cordis puritate refusa, vim facit cælis, & ad ipsius divinitatis consistorium penetrat, & attingit. Cæli aperiuntur, gloria Dei videtur, Jesus conspicitur, stans non solum a dextris Dei, sed a dextris virtutis. Hanc intentionem fecerat abjectio mundi, contemptus sui, cordis munditia, dilectio Dei, amor proximi, veritatis defensio, desiderium Christi.

Retorquenda essent hæc omnia ad communes flosculos mortalitatis, nisi esset excellentia Martyris commendanda. Felices oculi, subtilis visus, visio gloriosa. Simulque signanter recollige positionem verborum. Plenus est Spiritu, & sic intendit in cælum; quia qui Spiritu divinitatis afflatur, conculcatis terrestribus, cælestibus inhiat, & æternis. Post hæc aperiuntur cæli, nullaque prævalet obfirmatio, vel claustra, quæ non transvolet, aut irrumpat mens illa summæ menti affectanter inhærens. Aperiuntur ergo cæli, & puto, quod omnes cæli, eorumque apertionem sequitur visio gloriæ Dei, & videtur Dominus Jesus stans a dextris virtutis Dei. Ne Patre minor esse putetur, stat cum stan-

Ecce quibus donis fruantur, qui Spiritu Dei aguntur.

ſtante, cum bellante bellatur, qui lapidatur in lapidato.

Cur Dei Filius a dextris Patris sui stet. Non mediocris ſtupor involvit me, utrum primitivus flos Martyrum corporeis, an incorporeis oculis iſta proſpexerit. Grande quidem miraculum ſi mortali intuitu ſtellantibus ſe immerſit arcanis, ſi mundi corde oculi tam ſolemnem inſpexerint viſionem. Quod ſi corporalibus, certum eſt hunc omne hominum genus diſparilitate gloriæ prævolaſſe, & pennis Fidei, & virtutum, incorporea corporeis, & ſi non comprehendiſſe, apprehendiſſe tamen. Nihil audeo temere definire, vel ex abrupto præcipitare ſententiam; cum finitivam ſuper hujuſmodi regulam me non legerim inveniſſe. Securius tamen ſequor Apoſtolum, immo Spiritum Dei in Apoſtolo, qui cum ſumma verborum deliberatione magis ſecuræ ambiguitati, quam periculoſæ definitioni, iſta committit. 2. Cor. 11. *Sive*, inquit, *in corpore*, *ſive extra corpus*, *neſcio*, *Deus ſcit*.

Exclamant ſtatim clamore horribili, continent aures ſuas, & eas obſtruunt veritati. Impetum fecerunt unanimiter in eum, facti amici in morte illius, & ejicientes eum extra civitatem, lapidabant. Pſal. 1. Ejicitur Martyr extra civitatem ſanguinum, in qua prius juſtitia habitaverat, nunc autem homicidæ, de qua dicit Pſal. 45. Sanctus: *Quoniam vidi iniquitatem*, *& contradictionem in civitate*. Hæc eſt civitas, quam die, ac nocte circumdat iniquitas, civitas caſtellum deſpective vocata, quod contra Apoſtolos, & Apoſtolorum Dominum, duriſſimis infidelitatis vectibus eſt munitum. Matth. 21. Extra portam civitatis hujus paſſus eſt Dominus, extra eam lapidatur ſervus exiens ad eum extra caſtra, & Luc. 9. portans ſimilitudinem improperii ejus. Deponuntur veſtimenta Martyris ad pedes perſecutoris, qui ad tactum ſacrarum veſtium, & orationibus lapidandi fuerat convertendus, Converſio S. Pauli orationibus S. Stephani adſcribenda. *Et lapidabant*, inquit, *Stephanum invocantem*, *& dicentem: Domine Jeſu*, *accipe ſpiritum meum*. Currunt illi ad lapides, & ille ad preces, lapides lapidem percutiunt, ſed lapidem molliorem, de quo fluit oleum charitatis, & tinnitus redditur pietatis. Domine Jeſu, inquit, ne ſtatuas illis hoc peccatum, quia neſciunt quid faciunt. Rogat ſuſcipi ſpiritum ſuum: ſpiritum utique, & ſpiritum illum, quem ſignanter quaſi quoddam tertium Apoſtolus in homine præcipit conſervari. 1. Theſſ. 5. *Ut integer*, inquit, *anima mea*, *& ſpiritus*, *& corpus in diem Domini ſine querela ſervetur*.

O quanta pietas, quantus affectus, & ardentiſſimæ charitatis integritas. Recte martyrii florem iſte ſibi prævendicat, in quo ſimilitudo Domini pendentis in Cruce mirabilibus formulis eſt impreſſa. In ligno enim ſpinis, clavis, lancea affixus, & crucifixus, diſſimulat illum unicum dolorem, & obliviſcitur mortis vicinæ, novum introducturus exemplum, aperit latitudinem charitatis, & apertiori campo terminos traditæ legis amplificat, non jam ſolum amicus amicis, ſed velint nolint, amicus pariter inimicis. Luc. 23. *Pater*, inquit, *ignoſce illis*, *quia neſciunt quid faciunt*. Non potuit eſſe inefficax oratio morientis, unde & inimicorum numeroſitas ad numerum amicorum tranſivit.

Vide quam recto curſu Stephanus, & ſi non æquat, ſequitur tamen Redemptorem. Volat ſaxorum imber, & fortiſſimis invidorum manibus loca vulnerum duplicantur, ſed patienter patitur coronatus noſter, de corona nominis ad coronam regiminis transferendus. Neſcit affectum carnis, & mortis horam ignorat; & vide quid deliberet faciendum. Poſitis autem genibus clamavit voce magna dicens: *Domine*, *ne ſtatuas illis hoc peccatum*, *quia neſciunt quid faciunt*. Charitas proximi in S. Stephano quanta. Clamat voce magna, quia magna utique charitate; poſitis genibus, quia vera, & humili ſimplicitate. Pro ſe orans ſtat, & erigitur: pro lapidantibus flectit genua. Quis audivit umquam talem, & quis vidit huic ſimilem? Plus dolet perſequentium peccata, quam ſua vulnera; illorum iniquitatem, quam ſuam mortem.

Et cum hoc dixiſſet, *obdormivit in domino*. Felix ſomnus cum requie, requies cum voluptate, voluptas cum ſatietate, ſatietas cum ſecuritate, ſecuritas cum æternitate. Obdormivit, inquit, in Domino, abſorptus in charitatis abyſſum, & inter Dei ſui brachia requieſcens. Sedebat a dextris Dei Dominus Jeſus, ſed primo Martyri Martyrum caput. S. Stephanus poſt mortem ſeptem mortuos reſuſcitat. Recolis, quid illa Eccleſiæ lingua, Auguſtinum loquor, de hoc Martyre ſenſerit, qui poſt mortem ſeptem mortuos * aſſerit.

Eja vos, qui Levitico ordine præfulgetis, cantate huic canticum novum, & tantæ feſtivitati feſtivis vocibus incumbite. Fortaſſis aderit canentibus, & ſuggeret de nobis Domino ſuo, judici noſtro: Ne ſtatuas illis aliquid ad peccatum, qui es Deus benedictus in ſæcula. Amen.

SERMO LXIII.

XXVII. Decemb.

De Sancto Joanne Apoſtolo & Evangeliſta.

HODIE, dilectiſſimi, ſanctæ nobis lætitiæ gaudia geminantur, quia recenti adhuc nativitate Dominica, B. Joannis occurrit ſolemnitas glorioſa. S. Joannis Evang. ſolemnitas. Hodie Diſcipulus, quem diligebat Jeſus, dilectoris ſui amplexibus ſtringitur, ſocietate perfruitur, & quod viderat, quod audierat, quod manibus attrectaverat de verbo vitæ, tanto jam liquidius quanto ſublimius contemplatur. Hodie ſcilicet illa mirabilis aquila, 1. Joan. 1. Ezech. 1. quam & olim Ezechiel eminere ceteris quatuor animalibus vidit, & ipſe Joannes ſuimet, ut ita loquar, propheta factus, volantem in myſtica viſione conſpexit, ad unicam Angelorum, & hominum eſcam, pennis librata ſublimium meritorum feliciter evolavit. Licet enim ubicumque fuerit corpus, illic neceſſario congregentur & aquilæ; Cur S. Joannes Aquilæ volanti ſit comparatus. iſte tamen tanto familiarius ad vitæ pabulum, corruptionis vinculis jam ſolutus accedit, quanto & in carne adhuc poſitus in ipſum æterni Solis orbem, hoc eſt, in divinæ ſubſtantiæ claritatem, radios purificatæ mentis infixit. Luc. 17.

O quam miranda ſuper nos cæleſtis conſilii diſpenſatio! O quam profunda divinæ ſapientiæ eſt altitudo! Deſcendit Deus ad hominem, ut occultam hominibus patefaceret Deitatem. Ad hu-

humanæ mortalitatis exire dignatus eſt publicum, ut nobis æternitatis ſuæ revelaret arcanum. Sed ſi mox, ut in Evangelicæ doctrinæ cœpit verba prorumpere, ac novæ gratiæ myſteria rudibus adhuc imperitorum cordibus aperire, ſtatim divinitatis ſuæ panderet ſacramentum, cujus quæſo ferret auditus, cujus umquam caperet intellectus? Nam ut de divinitate nunc taceam, cum Dominus diceret: Quia *niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*: &, *qui manducat me, ipſe vivet propter me*; protinus aſpernati ſunt verbum, & exhorruere dicentes: *Durus eſt hic ſermo: quis poteſt eum audire?* Deinde Scriptura ſubjungit: *Ex hoc*, inquit, *multi diſcipulorum ejus abierunt retro, & jam cum illo non ambulabant*: videlicet non de turba; non quilibet imperiti, ſed ipſi etiam diſcipuli nequierunt capere verbum myſterii. Quid ergo iſti facerent ante ſolem, qui cæcati ſunt ad lucernam? Quomodo tonitrui ſuſtineant ſonitum, qui clangentis tubæ pondus ferre nequeunt, immo qui ſuppreſſæ, ac temperatæ humanæ vocis exilitate ſordeſcunt. *Joan. 6.*

S. Joannes organum divinorum myſteriorum. Propterea igitur Redemptor noſter dilectum ſibi ſpeciali prærogativa Diſcipulum, ad declarandam ſuæ divinitatis eſſentiam quoddam quaſi organum fecit, atque ut hic ſuppleret, quod ad tempus ipſe Dominus diſpenſative ſuppreſſerat, ſibimet vicarium dereliquit, quatenus expleto paſſionis, ac reſurrectionis, aſcenſioniſque myſterio, poſt tredecim fere annorum luſtra, cum jam videlicet homines liberiorem ad capeſſendam veritatem haberent mentis obtutum, hic coeſſentialis, & coæterni Deo Verbi panderet ſacramentum, dicens: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Humanæ quippe imbecillitatis ordo poſcebat, ut prius Chriſti humanitatis primordia, curſum conſummationemque pernoſceret: Miracula etiam, quæ in hominem geſſit, addiſceret, ſicque paulatim ad comprehendendum divinitatis occultæ myſterium, ſuis vegetata provectibus aſpiraret. Qua propter divini fuit cauſa conſilii, ut ceteri Evangeliſtæ, qui in deſcribenda Salvatoris humanitate verſati ſunt, longe præcederent; Joannes vero, cum homines tamquam primo lactantes firmiora jam in via veritatis veſtigia figerent, eos ad conſcendendam divinæ ſcientiæ gratiam promoveret. *Joan. 1.*

Hanc denique ſupereminentem divinæ ſcientiæ celſitudinem tunc divinitus illuſtrata mente concepit, cum in ſacroſancto myſticæ cœnæ convivio ſupra pectus recubuit Redemptoris. Et quia in pectore Jeſu ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ abſconditi, ex illo cæleſti gazophylacio ſummam traxit, unde noſtræ paupertatis inopiam copioſa liberalitate ditavit. Ex illo, inquam, nobis ærario divitiarum copias attulit, & in communem totius mundi ſalutem bene prodigus erogavit: immo ſupra fontem perennis vitæ recubuit, ut & ipſe tunc ſemper manantia fluenta divinæ doctrinæ hauriret, & eadem nobis poſtmodum præfixo certi temporis articulo propinaret. *Joan. 13.*

S. Joannes magnus Magnus videlicet paradiſi fluvius, qui ex principali ſui fontis origine profluens, ac uberiori cæleſtium chariſmatum inundatione procedens, ſqualentia deſerta humanarum mentium irrigat, & ad proferenda bonorum operum tamquam novarum frugum germina, uberrima fertilitate fecundat. Et non immerito tam profunda, tam ſupereminens revelatio Deitatis Virgini debebatur, ut qui carnis ſibimet amputavit illecebras, felici commercio, pro carnali dulcedine, cæleſtium epularum divitiis frueretur. Ad tantum ſcilicet gratiæ provectus eſt privilegium, ut omnem tranſgrediens creaturam, illuc acie mentis attingeret, quo non Propheta, non Patriarcha, non denique quiſquam ab ipſo mundi primordio cognoſcatur in carne poſitus aſpiraſſe. Nec mirum ſi Redemptor noſter Beato Joanni vicem ſuam ad declarandum divinitatis ſuæ myſterium delegavit, quem & ad cuſtodiendam venerabilem Matrem ſuam, perpetuam videlicet Virginem, quaſi alterum filium ſui loco ſuppoſuit: *Mulier*, inquiens; *ecce filius tuus*; ad Diſcipulum autem: *Ecce mater tua*. Dignum quippe fuerat, ut cui potiſſimum commiſit cæleſtia, committeret & terrena. *Paradiſi fluvius.* *Joan. 19.*

Et quia Mediator Dei, & hominum ex duabus naturis, divina videlicet, & humana conſiſtit unus Emmanuel; æquum admodum viſum fuit, ut beatus Joannes utriuſque naturæ fidelis miniſter exiſteret, qui & Divinitatis Sacramenta conſcriberet, & beatæ Genitrici, perpetuæ cuſtodiæ, ac ſedulitatis ſuæ miniſterium exhiberet. Cujus utriuſque, excellentiſſimi videlicet ſacramenti, quodammodo miniſtrum ſe eſſe teſtatur, cum per omnem Evangelici textus ſui ſeriem, ſic ſtyli modum temperet, & quadam viciſſitudine myſticæ varietatis alternat, ut modo humana pronuntiet, modo divina revelet, modo quæ humanitatis ſunt, hiſtorialiter inferat, modo quæ ſunt divinitatis, quadam ſublimium, ac ſubtilium verborum majeſtate depromat. Tantaque locutionis arte verborum vim temperat, ac librati moderaminis ſobrietate diſpenſat, ut nec divinitatis arcana vulgari; nec ea, quæ Fidei noſtræ neceſſaria ſunt, patiatur abſcondi. *Unus Emmanuel Chriſtus ex duabus naturis, divina videlicet, & humana conſiſtit.* *Styli dignitas S. Joannis.*

Proinde dum hiſtoriæ verba contexit, velut per tenuiſſimas rimas divinitatis fulgorem ad oculos hominum coruſcare permittit, ſicque dum tenuiſſimo lucis æternæ radio, oculus mentis noſtræ perſtringitur, ad indagandum mox illud inacceſſibile ſummæ veritatis lumen perſpicacius aperitur. Quia vero beatus Joannes alternato ſuæ narrationis ordine, modo divinitatem Chriſti ſubtiliter intonat, modo quæ humanitatis ſunt, plane quodammodo, atque humiliter aſſeverat, ſicut ipſe in Evangelii ſui principio cœpit, ita ſeriatim uſque ad finem hunc eumdem modum per omnem ſuæ deſcriptionis articulum tenuit. Nam, ſicut noſtis, in capite ſui libri deificum illud, ac ſingulare ponit exordium: *In principio*, inquiens, *erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*. Ecce aquila Dei ad cæli verticem ſublimiter evolat, ſed ad eſcam carnis neceſſe eſt, ut repreſſis alis, aliquando in imum ſubmiſſa deſcendat. Unde & paulo poſt quid ſubdat, audite: *Et Ver-* *Joan. 1.* *Ibid.*

Ibid. *Verbum*, inquit, *caro factum est*, & *habitavit in nobis*.

Hanc itaque diversitatem humanitatis, atque divinitatis unitæ sibimet, atque inconfusæ Sponsa de Sponso dicit in Canticis: *Venter*, inquit, *ejus eburneus*, *distinctus sapphiris*. In membris nempe humani corporis vix aliquid ventre fragilius, sive tenerius invenitur, ideoque per ventrem recte fragilitas in Christo assumptæ humanitatis accipitur: Ebur autem os est Elephantis, quod videlicet animal fertur esse castissimum, frigidissimæque naturæ. Venter ergo Sponsi eburneus est, quia suscepta Redemptoris humanitas, ab omni peccatorum contagio casta prorsus, & inviolata permansit. Siquidem peccatum non fecit, nec dolus inventus in ore ejus. Sapphirus autem lapis est, sereni cæli colorem habens; unde & in visione Domini dicitur: *Erat sub pedibus ejus quasi opus lapidis sapphirini*, & *quasi cælum*, *cum serenum est*. Per sapphiros ergo opera divinitatis intelliguntur, quæ in carne Dominus ostendebat. Venter ergo Sponsi distinctus erat sapphiris, quia Christi humanitas divinis virtutibus refulgebat. Nec plenus sapphiris esse dicitur, sed distinctus, ita videlicet, ut inter sapphiros candor eboris appareret; quia sic Dominus ex parte hominis assumpti operabatur humana, ut aliquando nihilominus ex parte deitatis ostenderet & divina. Nam esurire, sitire, flere, postremo crucifigi, & mori, humanitatis erant opera; miracula vero facere, & non solum alios, sed semetipsum a mortuis suscitare, evidentissima erant divinitatis indicia. Hoc itaque modo beatus Joannes quasi eburneum ventrem Sponsi sapphiris distinguit, dum aliquando sacramenta divinitatis aperit, aliquando humanitatis infirma describit.

Cant. 5. Elephas animal castum & frigidæ naturæ.

Christi humanitas ab omni peccatorum contagio aliena.

1. Pet. 2. Exod. 24.

Expositio illorum, venter ejus eburneus distinctus sapphiris.

Theologus S. Joannes.

Quia igitur hic beatus Joannes de Deo mirabiliter, atque incomparabiliter ceteris mortalibus loquitur, jure factum est, ut non solum a Græcis, sed etiam a Latinis undique Theologus appelletur. Theotocos Maria, quia Deum veraciter genuit; Theologus Joannes, quia Dei verbum ante sæcula apud Patrem esse, & Deum esse, non solum inenarrabiliter vidit, sed & profunda sublimitate descripsit. Unde non immerito potest dicere cum Propheta: *Eructavit cor meum verbum bonum*. Recte igitur Virgo Virgini ad obsequium traditur, & pro Domino servus vice filii subrogatur, ut virginalis pudicitiæ splendor, ex utraque persona sibimet invicem congruant, & floridus intimi candoris aspectus, quod in se virere considerat, hoc vernare & in altero deprehendat.

S. Maria vero cur *Theotocos* nominetur.

Psal. 44.

Libet hic, fratres charissimi, pulchram varietatem divinæ dispositionis coram charitate vestra perpendere, & egregios duos Redemptoris nostri Discipulos, qualiter inter se quadam dignitatis similitudine congruant, comparare? Petrum videlicet, & Joannem. Commisit namque Dominus Petro claves Ecclesiæ; voluit & beato Joanni custodiam Mariæ delegare. Utraque nimirum mater, mater Maria, mater Ecclesia. Sed Maria mater Christi, Ecclesia mater populi Christiani. De Maria Christus carnem suscepit, Ecclesiam vero de lateris sui carne produxit. Ex ista prodiit secundum carnem natus, illam protulit carne jam mortuus. Ex ista voluit nasci, pro illa dignatus est mori. Ex una semel natus est in persona sua, ex altera nascuntur quotidie membra sua. Traxit ex altera, quod pro altera moreretur, ut quo utraque communiter salvaretur. Magna igitur, & felix mater & beata Virgo Maria, ex cujus visceribus caro Christi desumpta est: ex qua rursus per aquam, & sanguinem profluxit Ecclesia. Hoc itaque modo & ex Maria prodiisse videtur Ecclesia. Utraque tamen casta, utraque munda, utraque perpetuæ virginitatis singulo præmunita.

Matth. 16.

Joan. 16. S. Ecclesia mater populi Christiani.

Harum itaque duarum matrum, duarum perpetuo virginum, alteram Dominus Petro committere, alteram Joanni voluit commendare, ut perpenso diligenter utriusque pondere ministerii, excellentium meritorum dignitas in duobus cæli Senatoribus videatur æquari. Dicit Dominus Petro: *Tibi dabo claves Regni cælorum*. Numquid & B. Virgo, fratres mei, cælum non fuit, in cujus utero virginali novem mensibus tota divinitatis plenitudo permansit? Ex ipsius quippe castis, mundisque visceribus, Dei Verbum, per quod facta sunt omnia, immaculata se carne vestivit. In angusto scilicet latebat alvo conclusus, sed totius orbis jura regebat immensus. In brevissimo, inquam, virginalis uteri domicilio constitutus, & cæli gubernabat imperium, & terrenorum omnium non amiserat principatum. Non ergo præsumptive cælum dicitur venerabilis virgo Maria: atque ideo beatum Joannem Dominus quodammodo cæli clavicularium esse constituit, cum beatæ Genitricis suæ eum decrevit esse custodem.

Joannes Petro comparatur.

Matth. 16.

S. Maria cælum dicitur, & cur.

Proinde ut beato Petro Joannes multipliciter comparetur, cum Discipulos suos Redemptor noster inquireret, qua circa se opinione hominum ducerentur, illique protinus respondissent, alii Joannem Baptistam, alii autem Eliam, alii vero Hieremiam, aut unum ex Prophetis, donec ad Petrum ventum est, nutabat assertio, nec ambiguitatis vinculum solvebatur. At ubi quid habeat, Discipulorum sensus exigitur, præcedit in veritatis confessione, qui primus erat in Apostolica dignitate, Petrus videlicet: *Tu es*, inquiens, *Christus filius Dei vivi*. Inter nutantis adhuc Fidei sinuosa volumina, inter procellosas ambiguitatum fluctuantium tempestates, piscator iste veritatis anchoram fixit, & naviculam Fidei in tutissimo tranquilli portus gremio collocavit.

Matth. 16.

Sed videamus utrum Joannes, & huic operi aliquam cum B. Petro similitudinem teneat. Constantissimæ itaque prædicationis arguitur, sicque a Domitiano tunc Cæsare in exilium destinatur. Protinus hæretici Marcion, Cerinthus, Ebion, ceterique quamplurimi, quos ipse convenienter Antichristos appellat, caulas Ecclesiastici gregis irrumpunt, & veluti lupi graves super ovilia pastoris adminiculo destituta grassantur, Christum scilicet ante Mariam non fuisse dogmatizantes, & ita simplicem Evangelicæ Fidei puritatem, perfidiæ suæ squa-

Hæretici Apostolorum tempore qui fuerint.

squaloribus corrumpentes. Confunditur mundus, turbatur Ecclesia, vacillat Fides, & velut inhorrescente tempestate perfidiæ, plurimi naufragantur. Quid plura? Tandem perempto Domitiano, duce divina gratia, rediit Joannes Ephesum, turbatamque gemit Ecclesiam. Sed quidquid invenit erroris turbine, atque tempestate turbatum, solidius, atque robustius, ad pristinæ Fidei revocat fundamentum. Nam rogatus (ut ab Historiographis traditur) a charitate fere totius universalis Ecclesiæ, in illud tandem erupit divinæ inspirationis elogium: *In principio*, inquiens, *erat Verbum*, *& Verbum erat apud Deum*, *& Deus erat Verbum*. Hoc itaque signaculo veritatis, & hæreticorum tergiversationis metam fixit, & Catholicorum Fidem perpetua ex tunc & deinceps certitudine roborabit.

S. Joannes rogatus ab Ecclesia suum conscripsit Evangelium.

Matth. 16. Petrus igitur petra: *Tu es*, inquit, *Petrus*, *& super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Petra quoque factus est & Joannes, supra cujus Fidei fundamentum totius Ecclesiæ structura consurgit: quam videlicet, sive hæreticorum furor impingat, sive tentationum irruat impetus, non evertit. Hæc petra veri David implet fundam, qua Philisthæum Goliath signanter in fronte percutiat, ubi videlicet Crucis vexillum profanus, & impius non habebat. Hæc siquidem petra omnes Ecclesiasticæ doctrinæ adversarios destruxit, hæc Judaicam perfidiam cum omni prorsus hæretica pravitate prostravit. Nec mirum si instar Petri & Joannes petra dicatur, cum hæc ad Ezechielem Dominus dicat: *Ecce dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum*, *& frontem tuam duriorem frontibus eorum*, *ut adamantem*, *& ut silicem dedi faciem tuam.*

S. Joannes per suum Evangelium Petra dicitur.

1. Reg. 17.

Ezech. 3.

Plane quod uterque Discipulus protulit de Sacramento Dominicæ Fidei, quamquam profundissimum sit, atque omnino divinum, & utrumque pari modo vires humanæ mentis excedat, nec videatur in excellentiæ dignitate diversum, quod eodem est Spiritu dictante prolatum; illud tamen beati Joannis singularitatis locum sibi vindicare conspicitur, quia neque ante illum, neque post illum hoc idem scripsisse aliquis invenitur. Nam illam B. Petri Apostoli sententiam, & Martham sororem Lazari eisdem fere verbis legimus protulisse. Cui nimirum cum Salvator diceret: *Omnis qui vivit*, *& credit in me*, *non morietur in æternum*; atque subjungeret; *Credis hoc?* illico eodem Spiritu, quo & Petrus, inspirante respondit: *Ego credidi*, inquit, *quia tu es Christus filius Dei vivi*, *qui in hunc mundum venisti.*

Joan. 11.

Ibidem.

Quid autem mirum, si Joannem de divinitate loquentem, beato Petro præferimus, cum illud Evangelii sui singulare principium ipsa etiam verba Dominica (si dici liceat) excedere videamus? Nec injuria fit Redemptori nostro, si dicatur ipse sublimius aliquid depromere per Discipulum, quam per semetipsum, & per illius linguam manifeste proferre, quod per semetipsum liquido noluit aperire. Nam, ut & hic quædam adhuc inter eosdem beatos Apostolos comparatio videatur, hoc beato Joanni Dominus concessit in verbis, quod & Petro contulit in miraculis, videlicet ut & iste altiora proferret, & ille majoribus virtutum prodigiis coruscaret. In Apostolorum enim Actibus invenimus, quia in plateis ejiciebant infirmos, & ponebant in lectulis, & grabatis, ut veniente Petro, saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus suis: quod tamen Dominum fecisse nusquam legimus, ut per umbram videlicet sui corporis, remedium sanitatis alicui attulerit. Sed quod prædixit, exhibuit, quod promisit, implevit. Nam in ejusdem Joannis Evangelio dicit: *Amen amen dico vobis*, *qui credit in me*, *opera*, *quæ ego facio*, *& ipse faciet*, *& majora horum faciet*, *quia ego ad Patrem meum vado.* Enimvero ipse operabatur in Petro, ipse locutus est in Joanne. *Non enim*, inquit, *vos estis*, *qui loquimini*, *sed Spiritus Patris vestri*, *qui loquitur in vobis.*

S. Joannes de divinitate locutus, profundius quam Petrus, aut alii Apostoli.

Act. 5.

Joan. 14.

Matth. 10.

Merito nempe beatus Joannes & præcedentes omnes ac subsequentes divinorum Scriptores voluminum, gloria singularis præcedit eloquii, quem non luxuria polluit, non libido corrupit, sed virginalis integritas perpetuæ incorruptionis titulo decoravit. Qui nimirum nuptialis copulæ thalamum deserens, omnem illecebræ carnalis ardorem in cælestium deliciarum transtulit voluptatem, arctissimeque se in sui Redemptoris, ac dilectoris amore conjunxit, propter quem scilicet conjugalis tori fœdera abdicavit. Unde divinitus illi concessum est, ut tanta cor ejus etiam circa fratres charitatis gratia repleretur, ut sacrosanctum pectoris ejus templum velut caminus quidam divini videretur incendii. Quod profecto in quibuslibet scripturis ejus patenter agnoscitur, in quibus utique per omnem fere paginam, quasi per quasdam rimas, charitatis vapores effundere, charitatis videtur ardoribus æstuare. Modo enim patres nominatim ad charitatem provocat, modo non filios, sed filiolos, quasi tenere diligens appellat. Modo propriis ætatum vocabulis infantes, modo juvenes, modo sigillatim admonet adolescentes. Modo etiam mulieribus epistolas destinat, easque ad cautelam Fidei, & studium sinceræ dilectionis invitat.

S. Joannes perpetuo Virgo permansit.

Charitatis ejus in proximum quanta.

Sic itaque inenarrabili charitatis ardore succensus, huc, illucque se vertens, undique circumiens, ubique discurrens, omnia ad salutem hominum genera concitat, omnia ætatum incrementa perlustrat, omnes humanæ conditionis ordines oculo curiosæ solicitudinis investigat, & tanquam Argus universalis Ecclesiæ factus, totius humani generis summam, ulnis paternæ dilectionis, amplectitur, atque ad Redemptoris sui consortium trahere, unumquemque sigillatim admonendo conatur. Amor quippe Domini, quo eum præ cunctis mortalibus dilexit, & hoc ei pondus fraternæ dilectionis exhibuit, ut nimirum plus amaret, qui plus amabatur, & qui primus erat in Redemptoris amore, præcipuus in fraterna fieret charitate.

Quantum autem apud Dominum impetrandi locum, quam præcipuæ familiaritatis Joannes obtinuerit privilegium, hinc manifestius colligere possumus, quod idem beatus Evangelista testatur, quia in ipso vitalis cœnæ convivio Jesus

Joan. 13.

Jeſus turbatus eſt ſpiritu, & proteſtatus eſt, & dixit: *Amen amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me*. Deinde ſequitur: *Aſpiciebant ergo ad invicem Diſcipuli hæſitantes, de quo diceret*. Moxque ſubjungit: *Erat ergo recumbens unus ex Diſcipulis ejus in ſinu Jeſu, quem diligebat Jeſus. Innuit ergo huic Simon Petrus, & dicit ei: Quis eſt de quo dicit?* Atque ut hiſtoriæ ſtylo non tenear, Joanni mox interroganti Dominus reſpondit: *Ille eſt, cui ego intinctum panem porrexero*.

Soli Joanni Judas proditor indicatur.

O mirabilem atque incomparabilem virum, & omni Chriſtianæ devotionis præconio præferendum! Ecce verbum profertur in medium, & totus tacet, ac ſub ſilentii cenſura reprimitur Senatus Apoſtolorum. Tanta ſiquidem Magiſtri præſidentis videbatur auctoritas, ut ſub diſtricta ſe compeſceret beata Diſcipulorum concio diſciplina. Hæſitant, ambigunt, atque inter ſe invicem oculorum nutibus quodammodo interrogantes aſpiciunt; verumtamen lingua proferre quod geſtiunt, vel Dominum conſulente inquirere non præſumunt. Tacet Petrus, tacet cæli clavicularius. Tacet denique lingua, quæ clavis facta cælorum, cælum ſimul & terram ligat, & ſolvit. Tacet is, inquam, cui portæ inferi non prævalent, qui ligandi animas; atque ſolvendi obtinet principatum. Silet Andreas, qui ipſi fratri ad fontem vitæ prævius fuit. Non loquitur Thomas, qui viam ſe neſcire profeſſus, eumdem eſſe viam, veritatem, & vitam, ipſo referente, cognovit. Non præſumit os aperire Philippus, qui dum Patrem ſibi popoſcit oſtendi, profunda myſteria individuæ Trinitatis audivit. Omnes tacent, omnes dubitant, & latenter inquirunt, non quidem prolatione verborum, ſed tantum nutibus oculorum.

Matth. 16. Joan. 1. Joan. 14. Ibidem.

Sed cum res diu ſub hac ambiguitate penderet, nec nodum dubietatis quiſpiam abſolveret, tandem Joannis patrocinium quæritur, & ſic ad rei dubiæ notitiam pervenitur. Ille nimirum, Condiſcipulorum in ſe perſona ſuſcepta, conſultor accedit, qui de ampliori familiaritatis, atque dilectionis prærogativa confidit.

Vides hic ſanctos eſſe invocandos.

Unde conſiderandum eſt, fratres mei, quantæ devotionis inſtantia Beati Joannis flagitare debemus auxilium, quem ſibimet interventorem, & ipſi Apoſtoli quæſierunt. Quantum apud juſtum Judicem pro peccatoribus poterit, qui & pro ipſis cæleſtis curiæ Senatoribus intervenit? Et qui advocatus factus eſt ſummis, quam humiliter implorandus eſt a minimis? Hanc nimirum hominis eminentiam, hanc meritorum ſublimium celſitudinem Angelus ille cognovit, qui ſe ab illo adorari prohibuit. *Vide*, inquit, *ne feceris; conſervus enim tuus ſum, & fratrum tuorum habentium teſtimonium Jeſu. Deum adora*. Refugit obſequium ab illo ſuſcipere, quem noverat apud communem Judicem locum gratiæ familiariter obtinere. Noluit adoratorem, quem decernebat æqualem. Fratrem recognovit, ſocium judicavit, ſubjectionis obedientiam non accepit. Quamvis enim in omnibus Sanctis ſemper ſit Angelicæ munditiæ contubernalis, & cognata virginitas; beatus tamen Joannes tanto reliquos virgines ſuperat, quanto virginitati beatæ Mariæ per ſedulitatis, ac perpetuæ cuſtodiæ meritum appropinquat. A qua ſola videlicet præceditur, quia fecunditas virginalis, quæ eſt in Maria, nullis eſt omnino meritis comparanda: & non ſolum quia fecunda eſt, ſed quia Deifica. Virginem enim parere, novum ac ſingulare eſt; Deum vero parere, ita omnem novitatem ſingularitatis exſuperat, ita omnia quæ miranda ſunt, antecedit, atque incomparabiliter ſupereminet, ut nec mente concipi, nec lingua valeat aliquatenus explicari. Sed ſicut venerandæ matris Domini virginitas, Beati Joannis virginitatem excedit, ſic ipſe pro glorioſo ejus contubernio ceteros a mundi primordio virgines antecellit.

Apoc. 21.

Virginitatis commendatio quanta.

Deum parere & Virginem permanere, ſtupendum plane, & admirandum.

Huc accedit, quod ille recubitus in pectore Salvatoris, ille divinus ardor, quem ex arcana ejus inſpiratione concepit, ita in ejus viſceribus omnium libidinum fomenta decoxit, ut corpus ejus, tamquam revera Spiritus ſancti templum, a cunctis vernaret æſtuantis luxuriæ ſqualoribus defæcatum: nec ullum in eo locum vindicabat flamma libidinis, cujus templum gratia ſancti Spiritus jugiter obumbrabat. Quocirca dignum fuit ut beatus Joannes Apoſtolus Archangelo Gabrieli ad cuſtodiam Matris Domini ſocius haberetur, quatenus ille cæleſtis olim paranymphus intactam Virginem inviſibiliter cuſtodiret, & iſte forinſecus fragilitati fœmineæ obedientiæ ſuæ miniſterium exhiberet. Et congruum erat ut quæ talem genuit, qui cæli, ſimul & terræ Dominus eſſet, utriuſque patriæ cives in ſuo conſortio haberet; ut in ore duorum, vel trium teſtium ſtaret omne verbum. Quapropter Beatus Joannes quanto familiarior cum Matre Verbi converſatur, tanto & ipſi vicinior Verbo invenitur.

Matth. 18. 2. Cor. 13.

Et quoniam non ab alio, ſed ab ipſa Veritate Mariæ dictus eſt filius (*Mulier* enim inquit, *ecce filius tuus*; atque idipſum reiterando confirmat, ad Diſcipulum dicens: *Ecce mater tua*) nemo jure videtur major meritis eo, qui ſpeciali quadam gloria frater eſt Salvatoris.

Joan. 19. Neminem eſſe majorem meritis S. Joannis Evangeliſtæ.

Hujus igitur tam ſublimis, tam pii, tam caſti, tamque præcellentiſſimi Deo dilecti, fratres chariſſimi, laboremus præcepta ſervare; per hujus veſtigia, in quantum poſſumus, duce divina gratia, ſtudeamus incedere. Quod ſi omnes cum Joanne virginitatem habere jam in carne non poſſumus, quia poſt naufragium ſecunda reſtat tabula, ſtudeamus florere virtutibus, & ſic virginitatis amiſſæ diſpendium optime compenſabimus. Non igitur nobis avaritiæ ardor incandeat; non iracundiæ nos furor impellat. Non in nobis flamma libidinis æſtuet; non turpis cogitatio pulchram animæ noſtræ coram Deo ſpeciem fœdet. Non nos terrenæ facultatis abundantia in ſuperbiam erigat; non tenacitas miſericordiæ viſcera pauperibus claudat. Vigeat in nobis perpetua caſtitas, humilitas, patientia, ſobrietas, juſtitia cum pietate, ſeveritas cum manſuetudine.

Charitas mater virtutum. 1. Joan. 4.

Inter hæc, fratres chariſſimi, ceterarumque dona virtutum, charitas, quæ mater eſt omnium, in ſacrario pectoris noſtri ſemper teneat principatum; quia, ſicut Joannes dicit, *Deus charitas eſt*; ut quia per charitatem Dei Filius deſcendit in Virginem, per eam nos exaltet ad pater-

paternæ gloriæ claritatem, qui vivit, & regnat in Trinitate perfecta, unus, & verus Deus, per omnia fæcula fæculorum. Amen.

XXVII. Decemb.

SERMO LXIV.

De Sancto Joanne Apost. & Evangelista.

Ecce solemnem conventum ad festivitatem S. Joannis Evangelistæ.

GAUDEMUS, fratres chariffimi, copiofum veftræ fraternitatis adeffe conventum, quia dum nos ad hodiernam feftivitatem, B. Joannis gloria provocat, etiam Spiritus fanctus, ut tam reverenter, tam pacifice, tam devote conveniatis, indubitanter infpirat. Dignum quippe eft, ut qui a Chrifto præ cunctis mortalibus fpecialiter eft dilectus, a Chrifti quoque dilectoribus permaxime diligatur, præfertim cum & ipfe circa nos tantæ charitatis extiterit, ut divinitus fibi traditis fapientiæ, & fcientiæ clavibus, omnes facramentorum cæleftium thefauros expanderet, & æternæ vitæ divitias, quas folus acceperat, nobifcum participando largiter, ac fideliter erogaret. Quid enim divinæ fapientiæ quæris, quod apud Joannem reperire non poffis? Quæ enim hæretica pravitas, quæ Arriana perfidia, quo Judæorum vefana calumnia, quæ gentilium Philofophorum verfutia, quæ denique fchifmaticorum abominanda fciffura, beati Joannis non eft eloquio fuperata, ejufque doctrina evidenter attrita? Si quando enim ab inimicis veritatis objiciuntur nobis volumina quæftionum, illico Joannes accedit in medium, Joannes occurrit, Joannes filentium verbofis imponit. Quoties fiquidem de vera humanitate, ac divinitate Chrifti certamen quæftionis oboritur, quæ videlicet omnibus pacis inimicis communis eft materia dimicandi, protinus ad Joannis Evangelium curritur, Joannis in pugna patrocinium quæritur, & fic mox cuncta litigiofi certaminis jurgia conquiefcunt.

S. Joannis doctrina hæreticis omnibus filentium imponit.

S. Joannes, Apoftolus, Evangelifta, & Propheta.

Quid igitur neceffarium in doctrinis, quod Joannis volumina facrofancta non teneant? Quid in virtutibus, quid in meritis, quo beatiffimus incomparabiliter non excellat? Apoftolus fiquidem in Epiftolis, Evangelifta in Evangelio, Propheta in Apocalypfi. Propheta, inquam, & non qualifcumque, fed mirabilis, atque ad fimilitudinem alterius Joannis, plufquam Propheta. Nam quia Prophetæ officium eft, futura prædicere, non præfentia demonftrare, Beatus Joannes Baptifta iccirco ceteris Prophetis enituit, quia Dominum digito, quem prophetabat, oftendit. Numquid & ifte Joannes plufquam Propheta non eft, qui præter omnium confuetudinem Prophetarum, femetipfum confpexit in fpiritu, & inter plurima revelationum cæleftium facramenta, dum aquilæ volantis fimilitudinem vidit, femetipfum veraciter recognovit? Ezechiel autem eamdem aquilam fpiritu revelante confpexit, non quidem volantem, fed ceteris animalibus defuper eminentem. Cum quo videlicet Propheta Beatus Joannes confiderato utriufque volumine, in multis non ambigitur concordare. Cum eo nimirum & librum, qui quafi mel, dulcis erat, in ore comedit, & Sanctuarii loca defcribit, atque in pluribus aliis Propheta cum Apoftolo confonanter incedit.

Joan. 1.

Ezech. 1.

Apoc. 10.

O quam admirabilis eft mutatio dexteræ Excelfi! o quam terribilis Dominus in confiliis fuper filios hominum! Quis enim digne confideret, de quanta humilitate ifte pifcator ad quantæ celfitudinis culmen meruerit fublimari? Enimvero qui olim vili navicula contentus, & retibus maris profunda fimpliciter fcrutabatur, nunc illuftratæ mentis radio fecreta cæleftia penetrat, myfteria intonat, divini confilii occulta hominibus revelat, prophetica depromit oracula, Apoftolica tradit hominibus documenta: immo in fpeculanda fummæ divinitatis effentia præcedit Prophetas, fupergreditur Patriarchas, Apoftolos fuperat. Poftremo totius humanitatis tranfcendit ingenia, & illuc ufque mentis aciem tendit, quo vix & Angelica valet attingere creatura. O Dei plene gratia (*Pax* enim *Dei*, ficut Apoftolus, *exfuperat omnem fenfum*) ut illud Sponfæ dicere non immerito videatur: *Introduxit me Rex in cella vinaria, exultabimus, & lætabimur in te.*

Pfalm. 76. Pfal. 65. S. Joannis excellentia.

Philip. 4.

Cant. 1.

Penfemus itaque, fratres, quantum ab eo, qui nunc eft, homo ifte tunc differebat, quando matre interveniente rogabat, ut ipfum cum fratre Domini, alterum a dextris, alterum federe concederet a finiftris. Nam quantum ad verba, hoc petere vifus eft, ut ex eis unum Dominus cum dextris eligeret, alterum a finiftris cum peccatoribus reprobaret. Sed quia infipienter petiit, repulfam patiens, illico cum filiis, quod merebatur, audivit: *Nefcitis*, inquit, *quid petatis. Poteftis bibere calicem, quem ego bibiturus fum?* Refpondentibus autem, *Poffumus*, præfto fubjungit: *Calicem quidem meum bibetis, federe autem ad dexteram, & ad finiftram, non eft meum dare vobis.*

Matth. 20.

Ecce hic in verbis Dominicis patenter oftenditur, quia Joannes & martyr fuit, dum conftat, quia Domini calicem biberit. Et revera martyr fuit, quia multa pro Domino perfecutionum fupplicia pertulit. Martyr itaque fuit, quia Crucem Domini per fui corporis afflictionem, & proximorum errantium compaffionem diu vivendo portavit: & quo ceteris Apoftolis in carne prolixius manfit; eo durioris martyrii tormenta fuftinuit. Unde pie credendum eft quod inter centum illa quadraginta quatuor millia virginum, qui habent nomen Agni, & nomen Patris ejus fcriptum in frontibus fuis, qui empti funt de terra, & cantant canticum novum ante fedem Dei, & Agni, hic B. Joannes egregius fit, & infignis; atque cum his omnibus tanto propinquior Agnum quocumque ierit, fequitur, quanto & eidem Agno dilectior, ac familiarior extitit, & infuper Matri ejus, quæ Virgo eft virginum, perpetua filii fubjectione conjunxit. Nam ex utriufque, matris videlicet, filiique confortio, Joannis virginitas excellenter enituit, & quoufque humana poffunt merita provehi, quafi meta virtutum factus indefinenter excrevit.

S. Joannes verus martyr fuit.

Apoc. 13.

Item Virgo.

Neque

Neque enim illa verba, quæ Salvator noster in Cruce positus protulit, *Mulier*, inquiens, *ecce filius tuus*: ad Discipulum autem: *Ecce Mater tua*: sic simpliciter sunt accipienda, ut humano tantum videantur more prolata, sed prorsus efficacia sunt, & divinis virtutibus fulta, atque inevitabili Veritatis auctoritate subnixa. Illud enim unicum Patris Verbum, quod in Cruce pendebat, substantivum, & consubstantiale Patri, ac sempiternum est; atque iccirco verba, quæ locutus est, quia Spiritus, & vita sunt, inaniter transire non potuerunt. *Cælum*, inquit ipse pius Jesus, *& terra transibunt*, *verba autem mea non transibunt*. Sicut enim dixit Matri: *Hic est filius tuus*; ita dixit Discipulis: *Hoc est corpus meum*. Et tantus fuit in illis verbis effectus, ut illico panis ille, quem dabat, Dominicum fieret corpus. Dixit enim, & omnia facta sunt; mandavit, & creata sunt. Ex quadam itaque similitudine, si dicere audeamus, & B. Joannes non solum filii potitus est nomine, sed propter verba illa Dominica, quoddam majus necessitudinis sacramentum apud Beatam Virginem meruit obtinere.

Joan. 19. Matth. 24. Mar. 13. & Joan. 19. Matth. 26. Luc. 22. & Psal. 148.

Per verba Dominica ex pane verum Domini corpus efficitur.

Consideremus itaque, dilectissimi, quantæ gloriæ magnus vir iste credendus est, qui per quoddam adoptionis arcanæ mysterium, & filius Virginis, & frater est Salvatoris. Hinc est quod mentem ejus omnipotens Deus ad tantum puritatis, ac mysticæ revelationis culmen evexit, ut ei non modo statum Ecclesiæ præsentis ostenderet, sed etiam quid deinceps futurum esset usque in perpetuum revelaret. Unde & illam nobilem suam scripsit Apocalypsim, quæ nimirum tantis cognoscitur redundare mysteriis, ut tot videatur habere sacramenta, quot verba; immo in verbis singulis multiplices lateant intellectus.

Quæ profecto cum septem Asiæ Ecclesiis mittitur, omni universali Ecclesiæ, quæ sub septiformi Spiritus sancti regitur magisterio, destinatur. Unde consequens est, ut omnes Ecclesiæ per orbem terrarum circumquaque diffusæ non dubitent B. Joannem communem se habere doctorem. Quibus videlicet tamquam egregius quidam regalis Imperii nuntius, ab Jesu Christo, qui est testis fidelis, primogenitus vivorum, & mortuorum, & princeps Regum terræ, cælitus destinatus, gratiam simul & pacem ab eo, qui est, & qui erat, & qui venturus est, attulit, & multa secreti cælestis mysteria patefecit.

Apoc. 1.

Jam vero illa beatæ migrationis ejus novitas mirabilis quem non moveat? Quis felicissimæ consummationis gloriam non obstupescat? Quia enim mirabiliter vixit, mirabiliter obiit: & quia non communem cum hominibus vitam duxit, non communi hominum morte transivit. Nam ut historiæ continent, quadratam in Ecclesia fieri foveam jussit, moxque in eam descendens, extensis manibus, post prolixa fusæ orationis verba migravit. Mox autem tanta super eum lux cælitus est emissa, ut nullus eam ferret affectus. Postmodum vero inventa est fovea, nihil aliud in se continens, nisi manna, quod videlicet, sicut dicitur, usque hodie scaturire non desinit.

Ejus migrationis inaudita novitas.

Sic nimirum, sic dilectum Auctori vitæ Discipulum transire de sæculo dignum fuit, ut tam fieret a dolore mortis extraneus, quam a corruptione carnis fuerat alienus. In sepultura in Crucis modum jacere voluit; quia Crucem jugiter vivendo portavit; & sicut Petrus Magistrum secutus est, a persecutoribus crucifixus, ita quodammodo & Joannes in Ecclesiastica pace sepultus.

Sed Dominus inter eos fore diversitatem docuit, cum dixit Petro: *Sic eum volo manere donec veniam*, *Quid ad te? Tu me sequere*. Qui enim Petrum voluit secum in crucis patibulo triumphare, ipse decrevit Joannem in Ecclesiastica pace quiescere; quatenus & ille subeundi martyrii ceteris præberet exemplum, & iste erecta supra fundamentum Fidei Ecclesiæ fabrica, quietus migraret ad cælum. Ille secuturis Martyribus esset constantiæ forma, iste noviter in Fide plantatis esset morum atque virtutum spiritualium disciplina.

Joan. 21.

Sic eum volo manere donec veniam. Veniam, inquit, ut eum vinculo carnis absolvam. Veniam, ut eum ad gloriæ meæ consortium transferam. Veniam, ut laboribus ejus dignæ remunerationis præmium reddam. Ad hujus denique promissionis effectum clarum dedit indicium, cum in ejus obitu radiantem fecit enitescere lucem, per quam videlicet liquido patuit, ipsum cælitus advenisse lucis Auctorem. Affuit itaque Dominus promissionis suæ non immemor, qui & animam ejus in illa supernæ Hierusalem quiete susciperet, & sacratissimum corpus in ea, quæ ipse novit, secreti recessus arcana transferret. Nam & de B. Enoch legitur, quia ambulaverit cum Deo, & non inveniebatur, quia transtulit illum Deus.

Habes hic S. Joannis animam receptam fuisse in cælo.

Gen. 5.

Jam vero illud quis digne miretur, quod in sepulchro ejus manna reperitur, & in terræ specu panis cæli non semel, sed quotidie nascitur? De manna quippe, salvo altiori mysterio, scriptum est: *Panem de cælo dedisti eis, Domine, habentem omne delectamentum*. Veniant igitur omnes nationes Gentium, & obstupescant miraculum omnibus ubique sæculis inauditum. Veniant, inquam, & admirantes aspiciant, quia in sepulchro, quod proculdubio domus est vermium, panis nascitur Angelorum; adeo ut cum Propheta in magni muneris admiratione pronuntiet, quod Israelitico populo manna Deus concessit in cibum, dicens: *Panem cæli dedit eis*: *Panem Angelorum manducavit homo*; quod illis tunc mittebatur e cælo, nunc scaturire conspicitur e sepulchro. Si enim magnum in terra miraculum manna non esset, nequaquam Moysi Dominus servari per sæcula illud præcepisset: *Imple*, inquit, *Gomor ex eo*, *& custodiatur in futuras retro Generationes*, *ut noverint panem*, *quo alui eos in solitudine*, *quando eduxi eos de terra Ægypti*. Ecce quid meretur pudicitia virginalis. Ecce quantæ magnitudinis est inviolatæ carnis integritas. Videte, fratres mei, considerate, perpendite, quid deliciarum incorruptio carnis habeat in cælo, si cibum cæli germinat in sepulchro. Quantis illic honoribus sublimatur beata virginitas, ubi nimirum sola est gloria, si & in

Sap. 16.

Manna scaturire e sepulchro ejus conspicitur.

Psal. 77.

Exod. 16.

Virginitatis commendatio quanta.

in loco foetoris, atque putredinis tam mirabiliter est gloriosa.

De resurrectione ejus, Auctoris opinio.

Unde & si non audeamus pleniter definire, pium tamen est arbitrari, ut sicut de beata Dei genitrice creditur, ita etiam B. Joannes jam resurrexisse probabiliter asseratur; quatenus sicut in virginea fuerunt integritate participes, ita nihilominus & in anticipata resurrectione merito videantur aequales: nec sit in surrectione diversitas, quibus tanta fuerat unanimitas conversationis in vita. Si enim beatissimi virgines isti, Joannes videlicet, & Maria nullatenus surrexissent, cur in eorum tumulis sepulta cadavera non jacerent; cum scilicet BB. Petri, & Pauli ceterorumque Apostolorum, & Martyrum corpora suis quæque noscantur mausoleis tumulata? Nam quod vere B. Joannes obierit, ac proculdubio mortis jura persolverit, nullo modo melius, quam per ejus verba valet probari. Cum enim exisset sermo inter fratres, quod Discipulus ille non moritur, cur ipse vera dicentibus obviasset, dicens: *Et non dixit Jesus, non moritur*. (*Joan. 21.*) Frustra nimirum hic moram texere, ac verba multiplicare videretur; si dum illi vera dicerent: *Non moritur*; iste protinus obstitisset, dicens: *Non dixit Jesus, non moritur*, ac per hoc veritati quodammodo contradiceret, etsi verba referentibus contrairet. Sed dum se non moriturum, Salvatorem dixisse negavit, moriturum se indubitanter asseruit.

Porro autem sive resurrexisset, sive non resurrexisset, quod in sepulchro sanctum corpus ejus ulterius non apparuit, divinæ sine dubio virtutis operatio fuit. Scriptum est in Deuteronomio: *Mortuus est Moyses famulus Domini in terra Moab jubente Domino, & sepelivit eum in valle terræ Moab contra Phogor, & non cognovit homo sepulchrum ejus usque in præsentem diem*. (*Deut. 34.*) Renovatum est itaque illud de corpore Moysi nunc etiam in Joanne miraculum: & qui legislatorem tunc dignatus est, nullis scientibus, sepelire, ipse etiam corpus Evangelistæ sui secreto quodam mysterio voluit sepulturæ subducere. Uterque scilicet lux mundi, uterque mandatorum cælestium bajulus, uterque divini consilii revelator. Nec immerito in dignitate suis delata cadaveribus congruunt, qui & in sublimibus vitæ suæ meritis, diversis licet temporibus, concorditer claruerunt.

Moysi, & Joannis corpora Dominus abscondit.

Verum si res diligenti consideratione perpenditur, ut cum beati Moysi pace loquar, Joannes potior invenitur. Ille siquidem minister extitit legis; hic prædicator extitit gratiæ. Ille præcepta tradidit, quibus peccata punirentur; iste poenitentiæ Baptismum contulit, quo omnia crimina delerentur. Ille annuntiator est umbræ; hic minister est veritatis. Ille dixit Domino: *Si inveni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam, ut sciam te*; (*Exod. 33.*) sed protinus audivit: *Non poteris videre faciem meam; non enim videbit me homo, & vivet*; iste vero Deum incarnatum non solum vidit, & audivit, sed etiam manibus contrectavit, sicut ipse testatur, dicens: *Quod fuit*, inquit, *ab initio, quod vidimus, quod audivimus, quod oculis nostris perspeximus, & manus nostræ contrectaverunt de Verbo vitæ, & vidimus & testamur, & annuntiamus vobis vitam æternam quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis*. (*1. Joan. 1.*) Et non solum Deum hominem factum oculis carnalibus vidit, sed & ipsum Verbum, quod erat apud Patrem per quod facta sunt omnia, illustrata divinitus mente conspexit. (*Joan. 1.*)

Atque ut adhuc comparatio producatur, Moyses tabernaculo præerat, quod nubes operiebat, ita ut aliquando nec ipse Moyses posset intrare, sicut in Exodo legitur: *Quia operuit nubes tabernaculum testimonii, & gloria Domini implevit illud*, (*Exod. 40.*) nec poterat Moyses ingredi tectum foederis, nube operiente omnia; Joannes vero melioris tabernaculi custos factus, B. Mariæ minister extitit, quam non videlicet corporea hujus aeris nubes obtexit; sed Spiritus sanctus invisibiliter obumbravit. Et gloria Domini, hoc est Filius Dei, qui hoc tabernaculum, non mox discessurus, sed veram carnem suscepturus implevit, non mansit sub aereæ caligine nubis, sed potius in lumine Solis, sicut per Prophetam dicitur: *In sole posuit tabernaculum suum*. (*Psal. 18.*) Per illum manna datum est tunc Israelitico populo; ecce quanto gloriosius habet iste manna etiam in sepulchro. Et quid plura? (*Exod. 34.*) Ille faciem suam obnubuit, ne videatur a populo; iste etiam divinitatis revelat essentiam, ut Deus ab omnibus agnoscatur. Atque ut idem repetam, ille splendorem sui vultus obtexit, ne ab illa plebe conspiceretur; iste Dei Verbum, quod est imago Patris, splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus, perspicue revelavit, ut a nobis agnosceretur.

Egregia Joannis cum Moyse comparatio.

Postremo Dei Filium, quem iste præ manibus habuit, (*Joan. 1. Hebr. 1.*) cum quo diutissime conversatus est, a quo unice, & specialiter dilectus, ille quidem obnixe, ac desiderabiliter petiit, dicens: *Obsecro, Domine, mitte quem missurus es*; (*Exod. 4.*) sed impetrare non valuit. Verumtamen dum magnis, summisque apud Deum meritis ambo claruissent, uno uterque spiritu plenus fuit, uno uterque Redemptoris desiderio concorditer æstuabat. Nec nos alterum alteri præferre præsumimus, si diversitatem pro sui cujusque dignitate pensamus: Duorum quippe viatorum nulla oculorum vivacitate disparium, qui orto Sole graditur clarius quælibet opposita cospicit, quam is, qui antelucanus exurgit. Et ditior est, qui autumnalem fructuum maturitatem capit, eo, qui vernæ propaginis arbusta plantavit.

Convenienter igitur factum est, ut sicut Moysi, ita & Joannis glebam omnipotens Deus absconderet, & in duobus mirabilibus veris unum miraculum exhiberet.

Et notandum, quam affectuose, quam pie, quam paterne, quam amabiliter Salvator, *Sic*, inquit, *eum volo manere, donec veniam*. (*Joan. 21.*) Veniam, inquit, non mittam. Non mittam videlicet supernam aliquam Virtutem, non Angelicam potestatem, quæ hujus ministerii mihi fungatur officio, quæ obedientiæ hujus exequatur effectum. Ipse per memetipsum veniam, ipse egredientem ejus animam in gloriæ meæ claritate suscipiam, quam & in carne manentem divinitus illustrabam. Quantæ igitur reverentiæ habendus est hominibus beatus iste Joannes, quem

Dominus Jesus obitui S. Joannis interfuit.

quem ipse Auctor vitæ honoravit in carne viventem, honoravit & de sæculo recedentem: *Nimis* enim *honorati sunt amici tui Deus*. Honoravit siquidem eum in vita; cum de sacrosancto pectore suo sibi reclinatorium fecit. Honoravit rursus in morte, cum ad suscipiendam felicem meritis animam dignatus est advenire. Nec mirum si diversis eum honoribus cumulavit, quem & in consortium sibimet adoptivæ fraternitatis adscivit.

Psal. 138. Nota felicem meritis animam.

Dictus est etiam frater Domini B. Jacobus; sed ille frater ex natura, iste frater ex gratia: ille ex cognatione, iste ex præcipua dilectione; ille per lineam maternæ consanguinitatis, iste per vinculum paternæ charitatis: *Si quis*, inquit, *diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus*. Et quid amplius dicam? Frater Domini fuit ille carnalis, iste spiritualis. Sed quantum cognatio spiritualis carnalem necessitudinem probatur excedere, in ipsius Domini verbis possumus luce clarius invenire. Ait enim: Spiritus est, qui vivificat, nam caro non prodest quidquam.

Joan. 14.

Jacobum itaque, ut frater esset Domini, natura carnalis instituit; Joannes vero tanto nobilius frater est, quanto & ipsius naturæ Dominus, eum in affinitatem sibi spiritualis adoptionis assumpsit. Quamquam & ipse Jacobus iccirco beatus sit, quia ejusdem spiritualis cum Domino participium tenet. Alioquin nisi Domino per spiritum jungeretur, per illud terrenæ consanguinitatis vinculum a Domino nullatenus salvaretur. Sed tanto excellentius Joannes, quanto & ante Crucem constitutus audivit: *Ecce Mater tua*. Merito ergo quo eum ceteris plus dilexit, sublimius eum ceteris honoravit. Et nos, fratres charissimi, pro modulo nostro dignis eum studeamus efferre præconiis, dignis semper veneremur obsequiis.

Jacobus frater Domini secundum carnem, Joannes vero secundum spiritum.

Joan. 6. Joan. 19.

Notandum tamen, quia numquam tam digne, tam reverenter Beatos Apostolos colimus, quam cum Apostolica præcepta servamus, cum eos in via Dei præcedentes semper attendimus, cum eorum vestigia sequimur, cum eorum angustam, & arctam semitam sine offensione tenemus. Enimvero in Baptismo Apostolorum ducatum secuti sumus, quia per eosdem Fidem sanctæ Trinitatis inter ipsa regenerationis nostræ rudimenta didicimus. Sub cujus videlicet figuræ mysterio, Sacerdotes Israeliticæ plebis olim transeundo Jordanem præcedebant, & populus sequebatur. Sed non sufficere illis visum est, si Sacerdotum tantummodo vestigia in transitu sequerentur, nisi & duodecim lapides de Jordanis alveo tollerent, atque in Galgalis pro testimonio ponerent. *Elige*, inquit Dominus ad Josue, *duodecim viros, singulos per singulas tribus, & præcipe eis, ut tollant de medio alvei Jordanis, ubi fixerunt Sacerdotes pedes, duodecim lapides durissimos, quos ponetis in loco castrorum, ubi fixeritis hac nocte tentoria*.

Cum recta Fide oportet nos etiam vitæ sanctitatem, & innocentiam habere.

Josue 4.

Ut autem non omnia, licet plena mysteriis, verba discutiam, quid per hoc factum nobis innuitur, nisi ut postquam mystici Jordanis fluenta transimus, postquam de lavacri salutaris fonte consurgimus, durissimos duodecim lapides, idest, firmissima Apostolorum exempla ad imitationem nobis proponere studeamus? Lapides quippe, ubi Sacerdotes pedes fixerant, in loco castrorum ponimus; si in procinctu spiritualis militiæ positi, Apostolorum vestigia constanter, & firmiter teneamus. Nam juxta Salomonis sententiam, *Qui mollis, & dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis*; nimirum qui in moribus suis molles, ac fluidi sunt, more aquæ præcipiter ad ima defluunt: qui vero constantes, ac firmi, in arcem quotidie virtutis excrescunt. Quod nimirum & illud ejusdem historiæ significare perpenditur: nam transeunte eodem populo, aquæ superiores ad instar montis intumescunt, inferiores vero in mare mortuum delabuntur; quia profecto ex eis, qui baptizantur, alii in accepta cælestis gratiæ dulcedine perseverant, alii in peccatorum amaritudinem defluere, reprobe vivendo, non cessant, & velut in maris mortui salsuginem corruunt, dum sapiendo terrena, per pravæ vitæ declivia ad mortem tendunt.

Apostolorum doctrina XII. lapidibus comparatur.

Prov. 18.

Jos. 3.

Nos autem non sic, dilectissimi, non sic, sed ad veram sapientiam animum transferentes, sic per Dei misericordiam in virtutum studeamus alto proficere, ut in vitiorum pudeat voraginem declinare. Sic perseveremus semper ad superna properare, quo tendimus, ut divini amoris dulcedinem in nostris jugiter mentibus conservemus: illius itaque sapientiæ laboremus participes fieri, qua Beatus Joannes per amplioris gratiæ cumulum meruit incomparabiliter illustrari: cujus nimirum splendore concepto, cælum velut aquila penetrat, ita ut creata cuncta transgrediens, ad ipsum rerum omnium verticem mentis contemplatione pertingat.

Exhortatio Auctoris ad vitam spiritualem amplectendam.

Nostis, fratres mei, quia in mundi nascentis origine, tertio die germinaverit terra, quarto cæli facta sunt luminaria, quinto volatilia sunt creata. Quare autem in creandis rebus hic ordo cucurrit, nisi ut nos instruemur, quia prius necesse est, ut mens nostra virentium virtutum opera germinet, quatenus sic mereatur cælestis gratiam luminis, ac postremo evolare valeat ad contemplandam speciem veritatis? Germinemus itaque, fratres, ut illuminemur, quatenus illuminati, virtutum pennis ad cælestia sublevemur. Non nos mundi hujus dulcedo falsa demulceat, non carnalis illecebræ voluptas luxuriosa resolvat. Nusquam certe præceptum in veteris Testamenti cærimoniis invenitur, ut mel sacrificiis misceatur. Per quod intelligitur, quia his, qui Deo vitæ suæ sacrificium offerunt, nullam Deus carnalem vult inesse dulcedinem, nihil in eis vivere, quod ad carnalem pertineat voluptatem: oleum autem frequenter immittitur, ut omnis nostræ operationis oblatio hilariter offeratur: *Hilarem* enim *datorem diligit Deus*. In omnibus etiam sal jubetur admisceri, ut omne boni operis sacrificium, rationis, discretionis, ac cælestis sapientiæ sale sit conditum.

Gen. 1.

Cur in sacrificiis veteris Testamenti oleum, & sal, numquam vero mel sit oblatum.

2. Cor. 9.

Hoc autem divinæ sapientiæ sale, ita omnis Beati Joannis doctrina videtur respersa, ut merito dicatur os Dei, lingua Spiritus sancti, cedrus Paradisi, lux Ecclesiæ, decus orbis, præco cæli, lumen mundi, sidus hominum, specimen Angelorum, lapis vivus, speculum lucis, logotheta divinitatis, forma Fidei, columna

S. Joannis Evang. præconia.

mna cæli, architectus veri tabernaculi, quod fixit Deus, & non homo. Nam & Cherubim jure perhibetur, qui scientiæ plenitudinem ex ipso Redemptoris pectore percepisse cognoscitur.

Verumtamen cum nos quantumlibet efferre contendimus, celsitudinis ejus merita non æquamus; quia qui divinæ laudis præconia meruit, ad ejus digne collaudanda merita humanæ linguæ fragilitas non assurgit. Ipse quippe ejus est laus, qui illi & olim pretium, & nunc factus est præmium.

Hujus Apostoli vita necessario imitanda. Per hujus ergo vestigia, dilectissimi, ad Redemptorem nostrum pleno cordis amore tendamus, hujus doctrinam velut coruscam in tenebris lampadem nostris semper gressibus præferamus. Pudeat jam terrenis incumbere, qui per spei desiderium ad cælestem cœpimus gloriam festinare. Qui ad cælestium nuptiarum delicias properat, terrenæ voluptatis cœno volutari erubescat: qui titulis Angelicæ dignitatis ornari sperat in patria, dignitatis locum in exilio non requirat. Incassum porro terrena lucra congerimus, qui divitias immortales in Regni cælestis ærario possidemus. Quem igitur pondus terrenæ corruptionis aggravat, rerum extrinsecus affluentium copia non extollat. Qui ad hoc constitutus est, ut totis viribus jugiter cum adversario dimicet, torporis hunc & negligentiæ dissolutio non enervet. Sic, sic per divinæ pietatis auxilium, & florentes virtutibus, & vitiis repudium dantes, si hic eum sequimur, qui nobis iter Crucis ostendit, illuc perveniemus ad eum, qui calcato mortis imperio, cælum cum triumphali gloria penetravit, Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

XXXI. Decemb.

SERMO LXV.

De sancto Barbatiano Presbytero & Confessore.

NUPER celebravimus, fratres charissimi, ineffabilem Redemptoris nostri nativitatem, nunc geminato solemnitatis gaudio venerabilem colimus beatissimi Sacerdotis ejus assumptionem. In illa festivitate Salvator noster obumbrata majestatis suæ specie descendit in mundum, in ista gloriosissimus ejus famulus deposito corruptibilis carnis pondere, liber ascendit. In illa Unigenitus Dei filius humanitatis nostræ formam pro nostra salute suscepit; in ista Beatus confessor ejus ad Angelicæ beatitudinis speciem felici morte pervenit. In illa solemnitate Redemptor noster trophæo carnis indutus, ad debellandas aereas potestates in mundum præliaturus accessit; in ista vero egregius miles ejus, triumphato mundi principe cæleste palatium victor intravit. Iccirco quippe Deus descendit, ut homo ascenderet; iccirco humiliari dignatus est, ut hominem exaltaret.

Cur Deus per nativitatem de cælo descenderit.

In nativitate Dominica vox Angelica sonuit: *Gloria in excelsis Deo; & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*; hodie dilecto suo suavissima vox divinæ Majestatis intonuit, dicens: *Euge serve bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.* In illa festivitate Dominus exivit de utero Virginis; in ista venerabilis ejus famulus egressus est de ergastulo carnis. In illa Christus pro nobis est pannis involutus; in ista Sacerdos ejus stola est ab eo immortalitatis indutus. Ille angustias intrare non dedignatus est uteri, ut istius animam latitudo susciperet cæli. Ille descendit carne velatus, ut iste ascenderet stola gloriæ decoratus.

Luc. 2. Matth. 25.

Considerate, fratres charissimi, quantus vir iste fuerit, quam pleniter illum, ut revera sacratissimum templum, Spiritus sanctus inhabitaverit, qui & in pace sanctæ Ecclesiæ tot miraculis coruscavit. In initio quippe nascentis Ecclesiæ illi etiam miracula faciebant, qui facere signa digni non fuerant: & sine virtutibus morum plerique excellebant virtute signorum. Unde & ipsa Veritas dicit: *Multi dicent mihi illa die, Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus? nonne in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis: Quia non novi vos; discedite a me operarii iniquitatis.* Ut enim ad Fidem cresceret sancta Ecclesia, miraculis fuerat nutrienda; quia & nos cum arbusta plantamus, tamdiu eis aquam fundimus, quousque ea in terra convaluisse videmus: at si semel radicem fixerint, irrigatio cessabit. Hinc est enim, quod Paulus dicit: *Linguæ in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus.* Matth. 7. Hæc Gregorius similiter sentit. Hom. 29. super Evang. Marci. 1. Cor. 2.

Sed cum ista dicimus, quæstionem nobis oriri non sine aliqua difficultate videmus. Si enim signa propter infideles data esse dicuntur, quid est hoc, quod Redemptor noster in patria sua propter incredulitatem hominum vix paucas virtutes facere potuisse perhibetur? Sicut enim Marcus Evangelista testatur: *Multi audientes admirabantur in doctrina ejus, dicentes: Unde huic hæc omnia? Et quæ est sapientia, quæ data est illi, & virtutes tales, quæ per manus ejus efficiuntur? Nonne hic est fabri filius, & Mariæ; frater Jacobi, & Josephi, & Judæ, & Simonis? Nonne & sorores ejus nobiscum sunt? Et scandalizabantur in illo.* Unde & paullo post subditur: *Et non poterat ibi virtutem ullam facere, nisi quod paucos infirmos impositis manibus curavit; & mirabatur propter incredulitatem illorum.* Quid est hoc, fratres, quia Paulus affirmat signa pro infidelibus data, Marcus asserit propter infideles fuisse subtracta? Numquid contrarias inter se invicem proferre sententias possunt, qui uno Spiritu pleni sunt? Matth. 13. Marc. 6.

Sed notandum est, quia in ipsis infidelibus erat quidam diversitatis modus. Par quidem error fuerat omnium non credentium, sed magna diversitas meritorum. Aliud est enim si sola quis fallatur ignorantia, aliud si adjuncta quoque erret malitia. Ignorantia Paulus peccaverat, qui dicebat: *Qui prius fui blasphemus, & persecutor, & injuriosus; sed ideo misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci.* Per malitiam Judas peccavit, & ideo nequaquam venire ad indulgentiam meruit. 1. Tim. 1.

Signa quibus sint data, & quibus negata infidelibus. Pro illis ergo infidelibus signa data sunt, quos divina providentia misericorditer salvare decreverat. Propter illos vero subtracta sunt, quos ab electorum sorte exigentibus eorum peccatis, di-

districtæ severitatis justitia repellebat. Christianis autem temporibus cum jam pœnæ totus ubique terrarum orbis in catholica Fide persisteret, & pacem sanctæ Ecclesiæ vix ulla persecutorum sævitia perturbaret, cur beatissimus Confessor Christi Barbatianus tot miraculorum virtutibus claruit, nisi quia ante divinæ majestatis oculos excellentium meritorum virtutibus fulsit? Erat enim, sicut de Joanne dicitur, lucerna ardens, & lucens, ardens videlicet per amorem cordis, lucens splendore eximiæ conversationis. Sed tunc lucerna sub modio occultari voluerat, cum, sicut in sanctissimæ vitæ ejus narratur Historia, latens in cellula manifestari Principibus devitabat. Nolebat mundi Regibus innotescere, ut Regi Regum potuisset familiarius adhærere: recusabat ab hominibus temporalem suscipere gloriam, ut cum Angelis acquirere mereretur æternam. Ad hoc quippe pertinet, quod his, quibus sanitatem restituere cupiebat, sæpe superponendum quid, velut emplastrum: sæpe comedendum aliquid, quasi medicinale antidotum conferebat; eo nimirum, ut opinor, studio, ut dum herbarum virtus, vel medicinalium specierum potentia creditur, nequaquam sanctitatis suæ viribus restituta sanitas adscribatur: & dum ab eo medicina suscipitur, magis medicus, quam sanctus esse videatur.

Iccirco sancti miraculis clarent, quia meritorum excellentia fulgent. *Joan.* 5.

S. Barbatianus celabat sanctitatem suam.

Sed dic, mihi, o bone medice, unde confectionem tam efficacis, tam subitæ virtutis nostris finibus attulisti, ut non triduo, non biduo, non vel unius momenti spatio exspectatur, sed mox ut adhibita fuerit, statim omnis languor, omne vulnus pristinæ saluti restituatur? Epithema siquidem curari non potest, nisi tamdiu tumori adjaceat superpositum, donec vel vigorem suum per occultos meatus in corporis interiora transfundat, vel humorem pestiferum virtutis suæ potentia ad exteriora trajiciat. Antidotum vero, quod ore perficitur, necesse est, ut eatenus moras faciat, quousque per venas, & poros occulta viscerum funditus penetret, & vel corrupta solidet, vel tumefacta noxiis humoribus purget. Tua vero mirabilis medicina non moras innectit, non quæ a medicis custoditur, dietæ discretionem quærit, sed mox ut summotenus tangitur, salus integerrima reparatur. Solve ergo, Pater, solve, obsecro ligaturam, & tam incomparabilis medicinæ nobis trade notitiam.

Medicina supercælestis moras non innectit.

Videamus & nos inæstimabiles pigmentorum tuorum species, odoremus jucundissimas fragrantium aromatum suavitates. Eja, fratres, audite, libellus sacratissimæ ejus vitæ coram cunctis aperiat, quas aromatum species ejus in se medicina contineat historia, videlicet saluberrima. Illa confectio quibus aromatibus constet. Dicit enim inter cetera, quia cujusdam Juliani filium guttur gravabat miserabiliter tumidum, qui cum beato viro delatus fuisset, & cum pater pro filio lacrymabiliter postularet; venerabilis vir quamdam confectionem, de pane videlicet, & cera, & oleo faciens, super ejus vulnera posuit, & facto Crucis signaculo, statim in ipsius ore puncto omnem pestem de ejus gutture mirabiliter effugavit.

Vide genus curationis.

Audistis, fratres charissimi, quæ pigmentorum genera egregius noster medicus habuit, qui mortale vulnus tanta velocitate sanavit? Panem, ceram, & oleum, quæ sustentandæ vitæ habebant usum, in medicinalis curæ transtulit instrumentum: & unde vitam alebat suam, inde mortem repulit alienam; speciebus videlicet utens domesticis, æstimationem pretii minuit peregrinis. Aliquando ægrotanti citri peciam, aliquando caricam porrigebat: & hujusmodi curationis genere illos ad perfectæ valetudinis robur, expulsa omni languoris molestia, revocabat, ea nisi fallor intentione, ut quia uterque hic fructus in Romanis finibus apud quosdam rarior cernitur, medicinale aliquid fuisse credatur: & dum reparata salus medicinæ tribuitur, in æstimatione hominum sanctitatis ejus opinio minuatur.

Quid ergo nos miseri dicturi, quid facturi in districto examine tremendi Judicis sumus, qui & virtutes non habemus, & tamen de meritorum excellentia ante humanos oculos superbimus? qui sanctitatem habere ante interni arbitri oculos nullo desiderio quærimus, & sanctitatis nomen apud humana judicia nobis fallaciter usurpare gaudemus? Quantos enim hodie cernimus, qui si de virtutibus admirabilis hujus Viri, vel ultimam particulam attingere potuissent, ad cælum se in superbiæ cornibus exaltarent, qui sæpe forte aliquid de virtutibus faciunt, sed per hoc non cælum, sed terram petunt. Affectantes nimirum laudes hominum, in semetipsis dissipant fructum laborum; cumque se ostendere alienis oculis appetunt, ante divinæ majestatis intuitum damnant omne quod agunt. Sæpe etiam sacræ legis eruditione & alios instruunt, omne quod sentiunt testimoniis accingunt, nec tamen per hoc vitam audientium, sed proprios favores quærunt; quia nec proferre alia cupiunt, nisi quæ auditorum corda ad repetendas laudes excutiunt, non autem ad lacrymas tendunt. Mens quippe exterioribus occupata, igne divini amoris non calet, & iccirco ad supernorum desiderium inflammare auditores suos nequeunt verba quæ frigido corde proferuntur. Neque enim res quæ & in semetipsa non arserit, aliud accendit. Unde fit plerumque ut hypocritarum dicta, & audientes non erudiant, & eosdem ipsos, qui proferunt, elatos laudibus deteriores reddant. Attestante etenim Paulo, *Scientia inflat, charitas ædificat*. Cum ergo charitas auditores ædificando non erigit, scientia proferentes inflando pervertit.

En quantum officit, velle laudari ab hominibus.

Hypocritarum dicta raro audientes, erudiunt.

1. *Cor.* 8.

Plerumque etiam hypocritæ, fratres mei, mira se abstinentia affligunt, omne robur corporis atterunt, & quasi carnis vitam funditus in carne viventes extingunt, sicque per abstinentiam morti appropriant, ut pœne quotidie morientes vivant, sed ad hoc humanos oculos quærunt, admirationis gloriam expetunt: Veritate attestante, quæ ait: *Exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus jejunantes*. Nam ora pallescunt, corpus debilitate quatitur, pectus interrumpentibus suspiriis urgetur; sed inter hæc ab ore proximorum sermo admirationis quæritur, nihilque pro tanto labore aliud, nisi æstimatio humana cogitatur.

Matth. 6.

M Per-

Humanæ laudes in virtutis operibus fugiendæ. Perpendite, dilectissimi fratres mei, quam miserabilis vecordiæ est, laboriose agere, & ab ore hominum laudes inhiare; forti opere præceptis cælestibus inservire, sed terrenæ retributionis præmium quærere. Sicut enim beatus Gregorius. ait Gregorius, qui pro virtute quam agit, humanum favorem desiderat, rem magni meriti vili pretio venalem portat. Unde cæli Regnum mereri potuit, inde nummum transitorii favoris quærit. Intus ergo, fratres mei, intus servanda sunt bona, quæ agimus, si ab interno judice vicem recipere nostri operis exspectamus. Hinc est enim, quod in Evangelio Veritas dicit: Matth. 6. *Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua, ut sit eleemosyna tua in abscondito, & Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi*. Hinc est, quod de electorum Ecclesia per Psal. 44. Psalmistam dicitur: *Omnis gloria ejus filiæ Regis ab intus*. Filia quippe Regum est sancta Ecclesia, quæ in bono est opere spiritualium principum prædicatione generata, quæ dum se in virtutibus sanctæ conversationis exercet, quia per hoc soli Deo placere studet, non foris glo- 2. Cor. 1. riam, sed intus habet. Hinc Paulus ait: *Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ*. Gloriam suam Apostolus testimonium conscientiæ memorat, quia favores oris alieni non appetens vitæ suæ gaudia extra semetipsum ponere ignorabat.

Occultanda sunt ergo, fratres charissimi, bona quæ agimus, ne hæc in hujus vitæ itinere incaute portantes, latrocinantium spirituum in- Festum S. Barbatiani. cursione perdamus. Ecce enim hic beatissimus vir Barbatianus, cujus hodie nobis festivus natalis illuxit, non humanæ laudis gloriam petiit, non favores hominum affectavit; non ostensis tot miraculis apparere ipse mirabilis voluit, non de collatis tot in languidos beneficiis humanæ retributionis præmium exspectavit; quin etiam medicinalis exercitii prætendebat speciem, ut clarissimum virtutis suæ potuisset obfuscare nitorem. Et velut magnum cæli astrum nubem virtutibus suis curabat opponere, ut dum minus ad exteriora radios suæ lucis expanderet, quasi undique in semetipso collectus, in conspectu æterni Solis plenius eluceret.

Libet autem, dilectissimi, pulchrum divinæ dispensationis ordinem studiose perpendere, videlicet qualiter omnipotens Deus ad illuminandam noctem vitæ præsentis stellas suas in cæli faciem mittere, & per eas totius mundi decernat caliginem illustrare; ut dum fulgentia astra radiare per cæli climata cernimus, inoffenso pede operis iter nostræ noctis ambulemus. Sicut enim matutinus lucifer solem præcedens ab Orientali prius plaga consurgit, deinde meridiani climatis superiora conscendit: ad extremum quoque pronus in occiduum axem vergit; Patria Sancti Barbatiani. sic nimirum, sic beatissimus Confessor Christi Barbatianus, de Antiochenis finibus, unde oriundus fuerat, exiit, & Romam pertransiens, multa eam miraculorum luce perfudit: postremo Ravennam usque perveniens, Christum, qui est sol justitiæ, plurimis hominum mentibus introduxit: Antiochiæ scilicet splendore sui ortus emicuit, Romæ plurimos signorum igniculos sparsit, urbem vero Ravennam velut occasu sacratissimi sui obitus illustravit. Ita videlicet meritis sanctissimi hujus viri; velut novi splendore luciferi, in tribus suis præcipuis regionibus totus rutilat mundus, dum in alia mundi plaga ejus cernitur ortus, in alia quodammodo videtur ascensus, in tertia celebratur occasus.

Et, sicut de compatriota ejus beatissimo Apollinari in alio sermone jam diximus, quam Ser. 2. de S. Apollinari. recte sibi luciferi nomen congruit, qui Romam ingressus, primum virtutis suæ miraculum de lumine fecit. Regina enim Galla Placidia, ut Miraculum ex tactu pallii ejus. audistis, suppliciter ejus flagitabat auxilium pro quadam sua pedissequa, quæ intolerabilibus cruciabatur doloribus oculorum; qui mox pallio suo ejus oculos tangi præcepit, & sic ab ea protinus omnem pestiferæ ægritudinis molestiam effugavit.

Quapropter cum dignitatem tuam, felicissima urbs Ravenna, subtili meditatione considero, largissimis te misericordiæ divinæ beneficiis ditatam esse perpendo. Video enim quia ex ipso originali fonte Christianæ religionis, perpetuæ meruisti poculum haurire salutis. In Act. 11. Antiochia namque, sicut in Actibus Apostolorum legitur, primum Christiani Discipuli sunt vocati.

Ex ipso igitur sanctæ Ecclesiæ fundamento quadratos lapides suscepisti, super quos velut firmissimas bases erecta, immobili es Fidei, & sanctitatis soliditate fundata. Inde enim habes Apollinarem Apostolicum martyrem, inde etiam Barbatianum egregium Confessorem, qui velut duæ excellentissimæ cedri Paradisi, sic te ramis suæ protectionis obumbrant, ut si sub eis humiliter manere volueris, omnem a te turbinem adversariæ tempestatis expellant. Et ut eis deesse nil valeat, quod ad cumulum tuæ felicitatis attineat, mox ut de Antiochenis fi- Roma caput totius Ecclesiæ. nibus exeunt, Romæ, quæ absque dubio caput est, & principalis sedes totius sanctæ Ecclesiæ commorantur; nimirum ut in schola Petri primitus discant, quod te postmodum de doctrina veritatis erudiant; & de purissimo fonte abundanter bibant, quod in te salutaris doctrinæ magisterio velut eructando transfundant. Tamquam enim iterum Paulus, iterum Apollo, quos ille in Fide plantavit, iste largissimo miraculorum, & prædicationis imbre rigavit. Sed quia neque qui plantat, ex se est aliquid, neque qui rigat, nos etiam Apostolica sequentes verba dicamus: *Deus autem incrementum dedit*.

Hos igitur tam præclaros cælestis curiæ Senatores, fratres charissimi, perfecto cordis amore diligite, horum imitari exempla tota animi devotione curate: nam si vultis esse quod sunt, necesse est etiam vos facere quod fecerunt. Per angustam ergo, & asperam laboris viam, dilectissimi, in hoc sæculo cum Sanctis incedite, ut postmodum valeatis ad eorum gaudii latitudinem pervenire. Qui enim dicit se in Chri- 1. Joan. 2. Duæ viæ, angusta scilicet, & lata. sto manere, debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Proculdubio autem a vestigiis Christi exorbitat, qui angustam fugiens, latitudinis viam calcat. Iste namque Beatissimus Vir, cujus hodierna solemnia frequentare gaudemus, non terrenos honores voluit, non fallaces di-

vi-

vitias congregavit, non mundi gloriam petiit, non transitoriæ possessionis prædia dilatavit, propinquos sprevit, patriam dereliquit, semetipsum quoque pro amore Christi funditus abnegavit.

Nemo ergo dicat quod illi solummodo cælestibus digni præmiis habeantur, qui persecutorum gladiis pro Christi nomine feriuntur. Conclusit Deus omnem nostræ tergiversationis aditum, obstruxit omne excusationis humanæ confugium. Ecce jam non valeamus cum beato Apollinare pro Deo mortem subire, possumus saltem cum beato Barbatiano vitam Deo placentem ducere. Magnum quippe est mori pro Christo, sed non est inferius vivere Christo. Utrumque enim in statera Paulus æqua lance pendebat, cum diceret: *Nemo enim nostrum sibi vivit, & nemo sibi moritur; sive enim vivimus, Domino vivimus: sive morimur, Domino morimur. Sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus.* (Rom. 14.) Quisquis igitur amat martyrium, exhibeat se martyrio dignum, & martyrii consequetur proculdubio præmium. Non potest sanguinem fundere; potest semetipsum pœnitentiæ telo percutere; & in cordis contritione mactare. Præparetur ad feriendum jugulus, non deerit remunerator, etiamsi defuerit gladius. Deest carnifex, qui cervicem exterius feriat; adest judex, qui bonæ voluntatis præmium reddat.

(Habes hic in quo debeas Sanctos imitari.) Studeamus igitur, dilectissimi, cum beatissimo Confessore Christi Barbatiano sæculi blandimenta despicere, rerum temporalium affluentiam devitare, carnis incentiva reprimere, crucem post Christum etiam in pace Ecclesiastica bajulare; quatenus qui nunc ejus imitabilem sequimur vitam, cum ipso postmodum desiderabilem perducamur ad gloriam; præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & gloriatur, per infinita sæcula sæculorum. Amen.

XXX. Dec.

SERMO LXVI.

De Sancta Columba Virgine, & Martyre.

DUM recentem, immo præsentem adhuc Virginis partum, colimus, dilectissimi, ecce novus Virginis triumphus occurrit, qui solemnem nobis lætitiam germinat, atque, ut iterum gaudeamus, invitat, Apostolo nos excitante, qui ait: *Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete.* (Philipp. 2.) Virgineo partui victoria virginalis inseritur, & erectis adhuc fidelium animis rediviva gaudia reparantur. Nuper de Virgine Dominus humiliter prodiit, hodie per Virginem mirabiliter triumphavit. Tunc cæli Conditor ad nos inviolata uteri virginalis integritate descendit; hodie inconcussa Virginis fide victoriæ titulos ad cælum cum gloria reportavit, dicens illi, quam soliis cæleſtibus inferebat: *Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni.* (Cant. 2.) Tunc Dei Genitrix Christum custodiebat in præsepio vagientem, hodie B. Columba reperit eum in Paternæ majestatis solio coruscantem. Tunc ad Virginis partum exultavere Pastores, nunc ad conspectum Virginis confusi sunt Imperatores. Unus est enim, sicut Beata Mater ejus ait, qui & *deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles.* (Luc. 2.) Nam, sicut in descripta beatæ Columbæ reperitur historia, Imperator Aurelianus ut eam posset a cælestis Sponsi Fide convellere, conatus est eam filio suo matrimonii vinculo copulare: Sed Virgo prudens aliena prorsus a fatuitate vecordiæ constanter tenuit regulam disciplinæ, ad Salvatoris nostri protinus recurrit exemplum, quod tamquam impenetrabilem clypeum fervida bellatrix arripuit, & venenata in se spicula dirigentem divini Verbi Siromaste perfodit. Hoc, inquit, antiquus hostis usus est argumento, cum Domino meo Jesu Christo ostendit omnia Regna mundi, dicens: *Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraveris me.* (Matth. 2.)

Quid est hoc, fratres mei, quia Imperator iste tam potens, tam sublimis, tamque terribilis, fragilem puellam suis legibus nulla potuit ratione subigere? Et modo promittendo regnum, modo intentando supplicium, nullatenus a suo valuit proposito dimovere? Sceptrum porrigit, dedignatur; vibrat gladium, non terretur. Sic artifex, & cruenta crudelitas cunctos malitiæ suæ nervos exercet: sic blandis dura permiscet. (Honor vehementius stimulat.) Acutiora quippe sunt auri tela, quam ferri; & validius mentem frangit honoris ambitio, quam tormentum. Omnium itaque genera movet armorum ut turris Christi quatiat fundamentum: sic columna Dei perseverat immobilis, & armatum Regem inermis puella contemnit. (S. Columbæ constantia.)

Dedignatur esse nurus Imperatoris, non refugit cruenti subire cruciamenta tortoris. Quid est, inquam, quod fragilis sexus infirmitas a tanta telorum grandine non concutitur? Modo blanditiis delinita non flectitur, modo intonantium minarum impetita stridoribus non movetur. Quid est hoc? nisi quia ille nostræ carnis infirma susceperat, qui debilibus, & infirmis robur suæ fortitudinis administrat? Ad hoc enim Dei virtus exinanita est, ut infirma nostra firmaret. Ad hoc Dei sublimitas inclinata est, ut dejectos erigeret. Ad hoc vita mori dignata est, ut mortis imperium destruens, ad vitam mortuos revocaret. Quod nimirum etiam in ipso generis humani declaratur exordio. Scriptum est enim: Quia *immisit Dominus soporem in Adam: cumque obdormisset, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro ea, & reædificavit costam, quam tulerat Dominus de Adam in mulierem.* (Gen. 2.) Super quo cum loqueretur Apostolus, dicens: *Relinquet homo patrem, & matrem suam, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una;* (Ephes. 5.) præsto subjunxit: *Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo, & in Ecclesia.* Et vere magnæ virtutis indicium, mirandæ profunditatis est Sacramentum. Per Adam siquidem Christus, per Evam designatur Ecclesia. (Ecclesia de Christo, ut Eva de Adam.) Quid est autem quod prius Adam Dominus soporavit, deinde costam ex ejus latere, unde mulier formaretur, eduxit; nisi quia prius Redemptor in morte dormivit, sicque de latere ejus in Ecclesiæ Sacramentum sanguis, & aqua profluxit? Translata est Eva de viri latere dormien-

mientis: exivit Ecclesia de latere Salvatoris in Cruce pendentis.

Sed quid est, quod omnipotens Conditor cum mulierem de viro, id est, fragilem sexum de fortiori propagare disponeret, non viri carnem, sed os potius ad faciendam feminam sibi voluit materiam exhibere? Potuit enim Deus homini carnem detrahere, unde femina formaretur, & hoc certe congruentius videretur. Sciebat enim sexus debilior, quid nimirum consequentius de carnis infirmitate, quam ex ossis procederet fortitudine, & ut magis stupeas divini operis Sacramentum, non pro osse os reddidit, sed carne potius, quod in viri corpore vacabat, implevit. Unde Scriptura cum dixit: *Tulit unam de costis ejus;* mox addidit: *Et replevit carnem pro ea*. Poterat nempe ad mulierem plasmandam carnem viro detrahere, poterat osse ossis dispendium in mutilato corpore restaurare; sed os tulit, & carnem reddidit: sicque fragilem de virtute formavit.

Gen. 2.

Debilis itaque factus est Adam; ut fortis fieret Eva. Infirmatus est Christus, ut roboraretur Ecclesia. Illius enim infirmitas nostra est fortitudo, & ad hoc ille nostram pertulit infirmitatem, ut ad suam nos statueret fortitudinem. *Quod infirmum est Dei*, ait Apostolus, *fortius est hominibus*. Et alibi: *Nam etsi crucifixus est Christus ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei. Nam etsi nos infirmi sumus in illo, sed vivimus cum eo ex virtute Dei*. Enimvero sæculi hujus homines, qui bellorum ambiunt virtute clarescere, qui per ora vulgi suas optant victorias celebrari, cum ingressuri sunt prælium in corpore suo, quod infirmum est, & molle subjiciunt, quod durum est, atque ad penetrandum difficile, superponunt. Loricis quippe se ferreis induunt, carnem, quæ facile cedit ictui, custodire contendunt, ut illud durum, ac forte, quod foris est, defendat molle, quod intus est.

1. Cor. 1.
2. Cor. 13.

Redemptor noster cum hujus mundi campum pugnaturus ingreditur, cum ad debellandas aeris hujus nequitias fortis præliator armatur, quia novum debebat instruere prælium, novum induit genus armorum, videlicet ut quod infirmum est, superponeret, & quod robustum est, occultaret: Loricam siquidem imbecillæ carnis induit, & insuperabilem divinitatis fortitudinem occultavit. Sic, sic per carnem diabolus a secundo homine perdidit, qui per carnem dudum primum hominem superavit; eademque sibi nunc ruinæ facta est causa, quæ victoriæ fuerat de primo parente materia.

Hoc per allegoriæ mysterium res illa præmonuit, quod David a facie Regis Saul fugiens, in præsentia Achis Regis Geth se furere simulavit. Dicit enim Scriptura, quia *defluebant salivæ ejus in barbam*. Sane quia barba, viri est proprium, quid est per mysticum intellectum, nisi virtutis indicium? Quid ergo per salivas, quæ nimirum fluidæ sunt, & fluxæ, nisi carnis infirmitas: Quid vero per barbam, nisi divinitatis innuitur fortitudo? Barba ergo salivis defluentibus operitur, quia fragili carnis velamine divinitatis virtus induitur. Sed quod David dispensationis agebat industria, hoc a nescientibus putabatur insania. Unde Achis servis suis ait: *Vidistis hominem insanum, quare adduxistis eum ad me? An desunt nobis furiosi, quod introduxistis istum ut fureret me præsente?* Nonne etiam vero David Redemptori nostro simile quid accidit, ut insanus ab insanientibus putaretur, & miracula per dæmones agere a dæmoniacis diceretur? Hinc est, quod Marcus Evangelista dicit: *Et cum vidissent sui, exierunt tenere eum. Dicebant enim: Quoniam in furorem versus est*. Quibus verbis protinus addidit: *Et Scribæ, qui ab Hierosolymis descenderant, dicebant, quoniam Beelzebub habet: & quia in principe dæmoniorum ejicit dæmonia*. Porro autem, quia salivæ frequenter ex infantium ore decurrunt, nonne velut infantilia videbantur verba, cum diceret: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Quod audientes Discipuli, dicebant: *Durus est hic sermo, & quis potest eum audire?* Et sicut Evangelista refert, *jam non cum illo ambulabant*. Sed istæ salivæ barbam David tegebant, quia sub his infantilibus verbis virtus divina latebat.

1. Reg. 21. Barba virtutis indicium.
Ibidem.
Marc. 3.
Joan. 6.

Factus est ergo Redemptor noster infirmus, ut nos fortes efficeret; visus est stultus, ut ad veram nos sapientiam revocaret. Unde dicit Apostolus: *Quia quod stultum est Dei, sapientia est hominibus*. Et paulo superius: *Quia non agnovit mundus per sapientiam Deum, placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes*. Nec indignum super Domino Salvatore nostro infirmitatem, vel stultitiam dici, cum etiam per leprosum, tum etiam per serpentem non dedignatus sit mystice figurari. Unde est, quod Scriptura testante, dixit Deus Moysi: *Mitte manum in sinum tuum, qui cum misisset in sinum, protulit leprosam instar nivis. Retrahe, ait, manum in sinum tuum. Retraxit; & protulit iterum, & erat similis carni reliquæ*. Quid hoc loco per manum Moysi designatur nisi Filius Dei? Unde dicitur in Psalmo: *Fiat manus tua ut salvet me*. Ac si diceret, fiat ille, per quem facta sunt omnia; ut dum ille creatur, a reatus sui contagio liberetur. Hæc manus in sinu Patris est, sicut Joannes Baptista dicit: *Filius, qui est in sinu Patris, ipse narravit*. Sed manus hæc cum de sinu prolata est, hoc est, cum per mysterium incarnationis apparuit, peccatorem eum, & tamquam sceleris lepra perfusum, is unde processerat populus æstimavit. Unde dicit Esaias: *Et nos putavimus eum quasi leprosum, & percussum a Deo, & humiliatum*. Sed manus hæc cum in sinum rediit, lepram prorsus amisit; quia Redemptor noster postquam ad Patrem, calcato mortis imperio, rediit, jam in fine sæculi non peccator homo, sed vere Deus, & homo Judæis omnibus apparebit. Scriptum quippe est: *Quia si fuerit numerum filiorum Israel sicut arena maris, reliquiæ salvæ erunt*.

1. Cor. 1.
Exod. 4.
Psal. 118.
Joan. 1.
Esai. 53.
Rom. 9.

Per serpentem quoque figuratus est, cum ad eumdem Moysen Dominus ait: *Quid est, quod tenes in manu tua?* Respondit: *Virgam*. Ait: *Projice eam in terram: projecit, & versa est in colubrum, ita ut fugeret Moyses. Dixitque Dominus: Extende manum tuam, & apprehende caudam ejus. Extendit, & tenuit, versaque est in virgam*. Quid per Moysen, nisi Judaicus populus? Et quid per virgam, nisi potestas Di-

Exod. 4. Christus figuratus per serpentem.

Divinitatis? Et quid per ferpentem, nifi mortalitas noftri Redemptoris exprimitur? Quia enim per ferpentem mors, recte mortalitas in ferpente, vel certe, cum fcriptum fit: *Eftote prudentes ficut ferpentes;* quia ipfa fumma prudentia, id eft, Dei fapientia, incarnari dignata eft, recte ejus mortalitas in ferpente figuratur. Unde & in Evangelio de paffione fua loquitur, dicens: *Sicut Moyfes exaltavit ferpentem in deferto, ita exaltari oportet Filium hominis.* Matth. 10. Joan. 3.

Moyfes ergo virgam tenuit, quia Judaicus populus ante Redemptoris adventum in divina poteftate confifus eft: fed virgam in terram projecit, quia idem populus per Patriarchas, ac Prophetas Deum incarnandum effe nuntiavit. Virga vero in colubrum vertitur, quia Redemptor nofter Deus in fe permanens, mortalis inter homines factus eft. Sed Moyfes colubrum confpiciens pertimuit, & fugit, quia Judaicus populus dum Redemptorem humani generis mortalem vidit, dum crederet, quafi formidolofus expavit. Cui jubetur, ut colubrum cauda teneat, quia perfidus ille populus qui modo credere recufat, in extrema parte Dominici corporis, id eft, pofteriori tempore fanctæ Ecclefiæ, videlicet in fine mundi fefe ad Fidem recolligit. Et colubrum cauda tenet, quia eum, quem mortalem ante defpexerat, Redemptorem fuum in ultima jam parte Ecclefiæ confitetur. Sed mox ferpens in virgam redit, quia ftatim ut Judaicus populus in Redemptorem noftrum crediderit, idem Redemptor ad judicium in poteftate fuæ divinitatis apparebit: ut ei jam ferpens virga fit, quia is, qui in terra homo defpectus eft, de cælo veniens, fuper Angelos videbitur Deus.

Sicut ergo Dominus & fine lepra leprofus, & fine veneno ferpens per myfterium dicitur; ita nihilominus, & fine fatuitate ftultus, & fine imbecillitate perhibetur infirmus. Qui nimirum fic fe noftræ infirmitati componit, atque contemperat, ut & cum dimicantibus certet, & cum patientibus fimul fupplicia toleret.

Quid ergo mirum fi beata Columba dum tribunalibus rabidi perfecutoris affifteret, & fortis erat in fuppliciis, & fapiens in refponfis? Si dum illa torquebatur, per eam alius loquebatur? Illa nimirum linguam movebat, fed alius verba formabat. *Non enim*, inquit, *vos eftis qui loquimini, fed Spiritus Patris veftri, qui loquitur in vobis.* Illius erat exponere corpus ad pœnam, alteri competebat virtutis, ac patientiæ miniftrare conftantiam. Affiftebat quidem tribunalibus Regis, torquebatur manibus fubjecta carnificis; fed deridebat utrumque, & judicante fublimior, & puniente robuftior. Unde Sponfus in Canticis, velut ad eam fermonem fpecialiter dirigit, cum ait: *Quam pulchra es, & decora, chariffima, in delitiis, ftatura tua affimilata eft palmæ.* Mens quippe fancta chariffima in deliciis dicitur, quia dum perfecutionibus attrita foris affligitur, piis æftuans defideriis, fuavitatis intimæ dulcedine recreatur. Cujus ftatura palmæ fimilis dicitur, quia ficut non vitiorum titillantium flatibus, ita nec perfecutionum quarumlibet terroribus inclinatur. Dumque eam perfequentium rabies velut impactis minarum arietibus pulfat; illa fundamento invictæ Fidei conftanter innixa revera ftans, & fupereminens, infuperabilis perfeverat. Nequaquam illis fimilis, cujus per Prophetam de malignis fpiritibus dicitur: *Quia humiliaverunt te, & dixerunt animæ tuæ, incurvare, ut tranfeamus;* fed illud potius fervans quod filiis Ifrael Dominus ait: *Ego fum*, inquit, *Dominus Deus, qui eripui vos de ergaftulo Ægyptiorum, ut incederetis recti.* Matth. 10. Cant. 7. Efai. 51. Exod. 4.

Et quoniam palma folet manum ornare victricem, recte fancta, & infuperabilis anima palmæ effe fimilis perhibetur, quia per omnem fui certaminis curfum peractæ victoriæ præmium meditatur. Atque iccirco floccipendit omne quod in infimis tolerat, quia erecta velut palma, id quod in cæleftibus afpicit, firmiter fperat. Huc accedit, quia cum cæli Dominum eamdem paffionis viam percurriffe commemorat, jam fe, quæ pulvis, & cinis eft, fui Salvatoris imitari veftigia vehementer exultat. Unde & eidem Spofæ Sponfus ait: *Comæ capitis tui ut purpura Regis juncta canalibus.* Sicut per caput intelligimus mentem, ita per comas capitis non inconvenienter accipimus cogitationes. Sicut enim capilli de vertice prodeunt, ita cogitationes ex mente procedunt. Purpureus vero color, quia fanguinis habet fpeciem, quid per myfterium, nifi Dominicam innuit paffionem? Quid vero canales, nifi Sanctorum fignificant mentes? Sicut enim in canalibus conchiliorum fanguis effunditur, ut in purpureum colorem lana vertatur; fic in Sanctorum mentibus Dominicæ paffionis cruor meditatione recolitur. Et ita quodammodo pia quælibet anima fanguine tingitur, ut æterni Regis purpuram imitetur. Hoc nimirum modo efficimur Salvatori noftro conformes, ut fimus etiam merito poftmodum cohæredes. Cant. 7.

Coma ergo capitis beatæ Martyris Columbæ, ut purpura erat Regis juncta canalibus; quia conftituta in paffione proprii corporis, recolebat affidue fupplicium Redemptoris; ne videlicet in fua paffione fuccumberet, dum remuneratorem fuum per eamdem viam fe præceffiffe penfaret. Paffio quippe Domini quafi vicaria quædam nobis menfa propofita eft, ut quique ad eam invitati difcumbimus, nos etiam fimilia præparemus. Ad quam nos fponfus invitat in Canticis: *Comedite*, inquit, *amici mei, & bibite, & inebriamini, chariffimi.* Et in Proverbiis Salomonis: *Si federis*, inquit, *cœnare ad menfam potentis, confiderans intellige quæ apponuntur tibi, & fic mitte manum tuam, fciens quoniam talia oportet te præparare.* Cant. 5. Prov. 1.

Quænam eft illa menfa potentis, nifi unde fumitur corpus, & fanguis ejus, qui fuam pro nobis animam pofuit? Et quid eft ad eam federe, nifi humiliter, ac reverenter accedere? Ubi quæ nobis apponuntur confiderantes, intelligimus fi digne tanti muneris gratiam cogitamus. Et tunc ita manum mittimus, ut fciamus, quia talia nos expediat præparare, cum prudenter intelligimus, quia ficut Chriftus pro nobis mori dignatus eft, ita nos pro illo, fi detur

tur occasio, debemus animas ponere. *Quid enim*, ait Psalmista, *retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam*. Hinc est etiam quod dilectæ suæ Sponsus in Canticis cum præmisisset, *Sub arbore malo suscitavi te*, consequenter adjunxit: *Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum*. Ac si dicat: Quia ego te in tantum dilexi, ut per mortem Crucis te mortuam suscitarem; tu etiam me * alterutrum dilige, meque in tuis non modo cogitationibus, sed & operibus, velut integri, atque perfecti amoris signaculum pone. Nam per arborem malum Dominicam Crucem debemus accipere, cui videlicet arbori ipsum alibi Christum comparat, dicens: *Sicut malus inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios*.

Psal. 115. Cant. 8. * alterum tantum. Cant. 2.

Arbor ergo mali Crux est Christi, per quam suscitata est anima, mortis scilicet æternæ vinculis absoluta. *Pone me*, inquit, *ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum*. Quid per cor, nisi cogitationes: quid per brachium, nisi operis debemus intelligere fortitudinem? Christum ergo tamquam signaculum in corde nostro debemus imprimere, ut nulla hoc valeat hostilis irruptio violare. Christum etiam operibus nostris debemus insculpere, ut per omne quod agimus, Crucifixi præceptoris Discipulos demonstremus. Hoc signaculum exteriori quoque vitæ suæ signanter impressum Apostolus ostendebat, cum diceret: *Ego stigmata Jesu in corpore meo porto*. Et iterum: *Semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes*.

Galat. 6. 2. Cor. 4.

Plane si nos Salvator noster hoc charactere sculptos esse perpendit, & ipse nos grata vice sibimet signaculum ponit. Sicut duci Judææ Zorobabel per Aggæum prophetam pollicitus est, dicens: *In illa die suscipiam te Zorobabel, fili Salathiel, serve meus, & ponam te sicut signaculum in conspectu meo*. Quod si nos ejus, quod absit, obliviscimur, necesse est, ut & ipsi ab eo consequenter oblivioni tradamur: Sicut de impio Rege Dominus: *Si fuerit*, inquit, *Jechonias anulus dexter in manu mea, inde evellam eum*. Hoc plane signaculum beata Christi Sponsa Columba intus, & extrinsecus sibi signanter impresserat, cum non eam regales thalami ad lenocinia fluxa resolvere, non honoris ambitio provocare, non minarum intonantium furor innectere, non eam certe a sui cursus impetu quamlibet dura, & exquisita poterat tormentorum genera retardare. Hoc signaculo præmunitum Regis æterni sacrarium nulla potuit acies hostilis irrumpere, nulla fraudum subrepentium valuerunt molimina violare.

Aggæi 2. Hier. 22.

Armis igitur accincta virtutum gloriosa Martyr, & Virgo, per ferrum, per ignes, per immane supplicium properavit ad Regna cælorum. Ubi nunc inter Virginum choros canticum novum modulando conjubilat, & victoriæ palmam beatis manibus portat. Ubi castis Sponsi sui, quem dilexerat, ulnis astringitur, stola decoris induitur, corona gloriæ feliciter adornatur. Nunc itaque velut sidus aureum inter ignitos supernæ Hierusalem lapides emicat, & in illius obtutibus semper festiva coruscat, qui vitæ fons, & lucis origo cunctos sibimet assistentes radiis inoccidui splendoris illustrat, Jesus Christus Dominus noster, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMONES EXTRAVAGANTES DE SANCTIS.

SERMO LXVII.

I. In Natali Virginum.

INter cuncta Sanctorum gesta, fratres charissimi, nihil est, quod plus, quam sacrarum victoria Virginum pia corda, vel ad amorem Conditoris accendere, vel ad fortiter agendum valeat uberius excitare. Quis enim audito nomine Virginis, non protinus in memoriam revocet humanæ salutis exordium, ac singularem illum non recolat intemeratæ Virginis partum. Huc accedit, quia cum fragilis sexus certaminis sui victoriam obtinuisse cognoscitur, audientis animus ad certandi laborem avidius inflammatur.

Memoria Virginum propter B. Virginem grata.

Hoc itaque modo Virgineus adhuc germinat partus, adhuc Virginalis illa fecunditas cælestium segetum fructus accumulat, cum mulieris infirmitas non modo sexum superat, sed & mundi hujus principem insuperabili mentis magnanimitate triumphat. Ad hoc namque Dei Filius vernantis vulvæ flore conceptus est, ut fermentum vetus in azymum verteret, & per carnem, quæ victa fuerat, humano generi victoriam repararet. Loricam quippe sibi de nostra fragilitate composuit, in qua exultans ut gigas, & potens, ac fortis in prælio potestates aereas debellavit. Sic itaque de infirmitate constantia, de captivitate victoria, de ruina est ascensio procurata. Hinc siquidem factum est, ut antiquus hostis, qui sibi provenisse victoriam per unius feminæ vecordiam applaudebat; per multas se jam devictum, atque confusum feminas erubescat. Juxta Prophetæ quippe vocem, *Computruit jugum a facie olei*. Quia mox ut gratia sancti Spiritus mentibus humanis influxit; homo protinus & jugo pristinæ servitutis absolvitur, & novæ libertatis titulo decoratur. Unde est illud in Canticis: *Oleum effusum nomen tuum*, Chrisma græce, latine dicitur Unctio. A Chrismate ergo Christus, & a Christo dicitur Christianus. Per oleum autem

Esai. 10. Cant. 1.

tem Spiritus sanctus solet intelligi, sicut per Psalmistam Salvatori nostro dicitur: *Unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis*. Oleum ergo effusum est nomen Christi, quia in tot Spiritus sancti gratia propagatur, quot sunt qui Christi vocabulum veraciter sortiuntur.

Psal. 44.

Sed movere potest, cur Joannes Baptista perhibeat, quia *non ad mensuram dat Deus spiritum*; cum Paulus e contrario dicat: *Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi*. Quomodo ergo non ad mensuram, & quomodo secundum mensuram? Sed quod Joannes asserit non ad mensuram spiritum dari, de Redemptore nostro proculdubio debet intelligi; in quo videlicet habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter. Quod patenter agnoscitur, si ipsa textus Evangelici series attenditur. Nam cum præmisisset: *Non ad mensuram dat Deus Spiritum*; protinus intulit: *Pater diligit Filium, & omnia dedit in manu ejus*. Unde & alibi dicit: *Nos de plenitudine ejus accepimus*. Concordat ergo cum Psalmista Joannes, quia huic iste mensuram tollit, quem ille unctum præ consortibus asserit.

Joan. 13. Ephes. 4. Coloss. 2. Christo D. data est gratia sine mensura. Joan. 1.

Quod autem Apostolus mensuram ponit, hoc de quibusque fidelibus vult intelligi. Juxta mensuram namque spiritus inest cuique mensura virtutis, atque constantiæ, ut vel vitiis attentantibus in pace resistat, vel in certamine constitutus insuperabiliter tormenta percurrat. Sampson quippe donec septem crines habuit, insuperabilis fuit, & qui septiformis habet gratiæ Spiritum, invictum se præbet ingruente quorumlibet tempestate bellorum.

Judic. 16.

Hinc est, quod hæc sacratissima Virgo, cujus gloriosum recolimus hodierna solemnitate triumphum, facilius potuit mori, quam ab eo, quod semel conceperat, sancto potuerit proposito revocari. Erat enim templum Dei, aula Regis æterni, sanctuarium Spiritus sancti. Virile quippe robur enitebat in femineo pectore, quod non blandiloquis persuasionibus flecti, non minarum asperitate terreri, non denique pœnarum quarumlibet potuit generibus superari. Erat enim nobilis, & inflexibilis animus, ideo vinci nescius, quia & Fidei flagrabat ardore succensus, & ideo tamquam in excelsi montis erat vertice constitutus. Subesse sibi judicabat judicem in cathedra pestilentiæ præsidentem, horrebat blandum, subsannabat iratum, tantique apud eam erat, si minax, ac terribilis frenderet, si certe plagas, ac vulnera exquisitæ necis infligeret, quanti si gemmarum, sive vibrantium metallorum pondus offerret. Hinc est, quod Sponsus ait in Canticis: *Surge Aquilo, & veni Auster, persla hortum meum, & fluant aromata illius*. Quid per Aquilonem, qui nimirum ventus est frigidus, nisi persecutionis asperitas? Quid per Austri teporem, nisi male blandientium remissio designatur? Sed inter utriusque persecutionis genera, inter utraque maligni spiritus argumenta, Ecclesiastici horti fluere jubentur aromata; quia fortis animus inter hæc certamina deprehensus, aperit quidquid virium, quidquid Fidei, quidquid invictæ fortitudinis eatenus occultavit, & velut aromata foras profluunt, ad humanam notitiam virtutes prodeunt, ac piæ opinionis odores longe, lateque diffundunt.

Cant. 4. Quid sit Surge Aquilo, &c.

Hæc itaque venerabilis Virgo emisit aromata in campo certaminis, quæ prius in sui cordis tegebantur arcanis, attrita prælo persecutionis, aspersit odorem aromatis. Pugnabat enim in ea David velut in arce Sion contra faciem Damasci; vel potius ut in sexu fragili ipse parvulus, ac despectus uno contra magnum Goliath lapide dimicabat, de quo etiam in libro Regum velut in magnæ laudis præconio dicitur: *David sedens in Cathedra sapientissimus Princeps inter tres*. Ipse quasi tenerrimus ligni vermiculus, qui octingentos interfecit impetu uno. Quid est, quod David, tam novæ, tam inauditæ præconio laudis attollitur? Quis est iste tam humilis, tamque sublimis? Quis, inquam, est iste David ita debilis, atque despectus, ut vermiculi speciem gerat? ita fortis, ac validus, ut uno impetu octingentos homines interficiat? In palea nempe literæ videtur esse ridiculum, si non in medulla spiritus lateat sacramentum.

1. Reg. 17. 2. Reg. 23.

Quis ergo vermiculus iste, nisi ille, qui per eumdem David canit in Psalmo: *Ego autem sum vermis, & non homo?* Sicut enim vermis ex sola ligni materia gignitur; ita Christum absque virili semine de solo virginali utero genitum, Fides catholica confitetur. Sed quamvis vermis sit tener, & debilis, ligni vero duritia fortis, ac solida; vermis tamen lignum vertit in cariem, & cavernosum reddit, & cavum. Ita Redemptor noster verus utique manu fortis atque desiderabilis, qui semetipsum exinanivit, qui non habens speciem neque decorem, invalidus, ac despectus apparuit: humanum genus unde ortus est, paulatim a suo rigore mollivit, magnumque sibimet in Electis suis habitationis spatium procuravit. Hic itaque David sedet in cathedra, quia in Paternæ majestatis gloria constitutus, omnia judicat, cui Pater ait: *Sede a dextris meis*. Sapientissimus est, quia ipsa Patris Sapientia est.

Psal. 21. Christus D. vermis, & cur?

Sed quomodo David dicitur Princeps inter tres, cum ille non inter alios, quemlibet principatum, sed super omnes potius regalis sceptri teneret imperium? laus enim ista depretiat, non exaltat; deprimit, non attollit; cum ille non tam tribus interesset, quam omnibus superesset. Sed cum ab illo David videatur sententia ista diffidere, est cui valeat aptissime convenire. Beatus enim, ac singularis ille homo, qui mystice dictus est vermis, mox ut a Verbo in unitate personæ suscipitur, in sancta Trinitate non inæqualiter principatur. Princeps est ergo inter tres, quia unitus est Verbo, quæ una est in sancta Trinitate persona. Hic octingentos interfecit impetu uno. Octonarius numerus ad resurrectionem, centenarius pertinet ad perfectionem. David ergo uno impetu octingentos interfecit, quia Salvator noster omnes, qui vel perfectionem Fidei appetunt, vel resurrectionis gloriam concupiscunt, gladio sui spiritus interfecit, dum eos per incarnationis, ac Crucis suæ mysterium ab amore mundi hujus mortuos reddidit; &

Psal. 109.

hoc uno operatus eſt impetu, id eſt, uno ſuæ incarnationis adventu. Semel enim pro peccatis noſtris mortuus eſt, jam ultra non moritur. An non ejus adventus jure vocatur impetus; de quo Salomon ait: *Ecce iſte ſaliens in montibus tranſiliens colles*. Et David: *Exultavit*, inquit; *ut gigas ad currendam viam*. Qui enim currit, proculdubio impetum facit. Nam & Verbum Dei tamquam rivus aquarum viventium cum impetu venit, & ſicut torrens cuncta doctrinarum ardentium inquinamenta ſubvertit. Unde & in Canticis Canticorum dicitur: *Fons hortorum, puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano*. Hinc & Pſalmiſta: *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei*.

Rom. 6. Cant. 2. Pſal. 18. Cant. 4. Pſal. 45.

Huic ergo Regi tam humili, tamque ſublimi; tam infirmo, ſed ita fortiſſimo gratias referamus, qui icirco fieri dignatus eſt vermis in ligno, ut nos conſtitueret cives in cælo. Ideo vetuſtum humani generis inimicum in ſe permiſit inſurgere, ut ex eo poſtmodum non modo per viros, ſed etiam per feminas triumpharet, Jeſus Chriſtus Dominus noſter, qui cum Deo Patre, & Spiritu ſancto vivit, & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

SERMO LXVIII.

II. In Natali Virginum.

Hodie, fratres chariſſimi, virginale nobis decus illuxit, quod noſtræ memoriæ divinæ virtutis victoriam renovavit. Porro quanto fragilior ſexus, quanto infirmius vaſculum, quod reportat ex hoſte triumphum, tanto majori diabolus opprobrio confuſionis induitur, tanto mirabilior Deus in ſuis Sanctis agnoſcitur, tanto etiam Rex Martyrum Chriſtus in propugnatricibus ſuis jucundius delectatur. Hinc eſt etiam, quod Salvator noſter in hujus mundi campum poteſtates aereas debellaturus adveniens, non elegit Rhetores, & Philoſophos, ſed ſimplices, ac litteralis induſtriæ prorſus ignaros; ut in utroque ſexu verum ſit, quod Apoſtolus ait: *Quia non multi ſapientes ſecundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, ſed quæ ſtulta ſunt hujus mundi, elegit Deus ut confundat fortia: & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & quæ non ſunt, ut ea, quæ ſunt deſtrueret, ut non glorietur omnis caro in conſpectu ejus*. Talibus enim omnipotens Deus uberiorem ſæpe prædicationis gratiam tribuit, atque per eos verſura mundanæ ſapientiæ argumenta convincit. Hinc eſt, quod Sponſus ad Sponſam dicit in Canticis: *Umbilicus tuus crater tornatilis, numquam indigens poculis*. Umbilicus autem fragiliſſima pars corporis eſt. Quid ergo per Eccleſiæ deſignatur umbiculum, niſi cœtus infirmorum, atque debilium? Quid vero per craterem, niſi prædicatorum intelligimus ordinem: qui nimirum mentibus auditorum cæleſtis doctrinæ vina propinant, eaſque poculis ſanctæ prædicationis inebriant?

1. Cor. 1. Cant. 7. Expoſitio: Umbilicus tuus tornatilis.

Umbilicus ergo Eccleſiæ, crateri merito comparatur, quia plerumque debilis, & infirmus quilibet vas doctrinæ cæleſtis efficitur. Qui non indiget poculis; quia cæleſtis eloquii non deſinit irriguus eſſe fluentis. Unde bene crater hic tornatilis dicitur, torno ſiquidem quis facilius operatur. Expeditius enim ſæpe atque inoffenſe in ſancta prædicatione diſcurrunt, qui prædicationis gratiam non ſuo ſtudio, ſed divinitus acceperunt. Hanc prædicationis gratiam viris ſimplicibus, ſive ſanctis mulieribus tribuendam illa Sampſon victoria figuravit, qua videlicet mandibulam aſini ferveſactus arripiens, mille Philiſthinorum viros occidit. Quid enim per mandibulam aſini, quod utique ſimplex eſt animal, niſi imperita ſimplicium hominum ora ſignantur? Sampſon itaque, non cum armis, non cum diverſis telorum generibus, ſed cum mandibula aſini mille viros occidit; quia Redemptor noſter, quem ille ſignabat, cum imperitis, & rudibus perfectum infidelium numerum a vita veteris erroris extinxit.

Judic. 15. Sampſon, qui tot vicit in aſini mandibula, cujus figura.

Quid autem mirum, ſi ſanctos prædicatores per aſini maxillam ſacrum deſignet eloquium, cum & ipſum prædicationis verbum per hordeum quandoque denuntiet, quod eſt utique pabulum jumentorum: Quod certe non modo per Evangelicos quinque panes agnoſcitur, ſed per hoc etiam, quod in libro Judicum reperitur. Nam cum Gedeon auſcultationis gratia ad caſtra Madian, Domino præcipiente, dirigitur, Madianita quiſpiam alter ad alterum vidiſſe ſe ſomnium * profitetur. *Videbatur*, inquit, *mihi quaſi ſubcinericius panis ex hordeo volvi, & in caſtra Madian deſcendere*. Cumque perveniſſet ad tabernaculum, percuſſit illud, atque ſubvertit, & terræ funditus coæquavit. Reſpondit auditor: *Non eſt hoc aliud, niſi gladius Gedeonis filii Joas Iſraelitæ: tradidit enim Dominus in manu ejus Madian, & omnia caſtra ejus*. Per Gedeon, qui non circuitus, ſed circumiens in utero dicitur, ille merito deſignatur, qui dum virginali clauderetur in alvo totam mundi machinam ſuo circumdabat, ac diſponebat imperio. Per Madian autem, qui de judicio interpretatur, populus infidelis accipitur, de quo Dominus ait: *Qui non credit, jam judicatus eſt*.

* Confitetur. Judic. 7. Gedeon cujus figura & quomodo. Joan. 3.

Porro autem uſque ad Salvatoris adventum, more hordei ſub paleis litterarum, & legis præcepta, & Prophetarum tegebantur oracula; ſed poſtquam ille veniens, panes hordaceos fregit, deditque Diſcipulis, ut turbis apponerent: cujus etiam operis expoſitio eſt, quod Evangeliſta dicit: *Quoniam aperuit illis ſenſum, ut intelligerent Scripturas*; jam ex hordeo, quod brutis videbatur animalibus congruere, panem facere dignatus eſt animarum. Sicut enim hordeum inter molam utramque conteritur, ut a farinæ farragine cantabrum ſecernatur; ita velut inter duos, Legis ſcilicet, & Evangelii, lapides ſanctæ Eccleſiæ doctrina commolitur, ut litteræ ſuperficies a medullis ſpiritus diſcernatur. Sed ut in his verbis non diutius immoremur, hæc hordei farina, ſacri Baptiſmatis aqua conſperſa conflata, & ſancti Spiritus igne percocta, fit panis, qui videlicet Madian caſtra ſubvertit; quia cun-

Luc. 24.

cunctas infidelium machinas destruit. Hic panis, juxta veri illius interpretis conjecturam, Gedeonis est gladius; quia sicut Apostolus ait:
Ephes. 6. *Gladius Spiritus est Verbum Dei.*

Hoc sancti Spiritus gladio Rex exercituum Christus suos armat milites, hoc etiam suas præcingit, ac roborat bellatrices. Ex utroque siquidem sexu militiæ suæ cuneos instruit, aciesque componit; quia viros, ac feminas ad procinctum beati certaminis indifferenter admittit. Et quamquam mirabilis sit Deus in viris, mirabilius tamen, & gloriosius triumphat in feminis. Huic porro militiæ Judith erat adscripta, quæ dum deauratos, atque gemmatos Holofernis thalamos respuit, ebrium luxuriosi Principis caput proprio ipsius pugione truncavit. (Judith. 13.) Hujus militiæ consors erat Esther, quæ dum feroces Assueri Regis animos artificibus delinivit alloquiis, & Mardochæum ab imminentis sententia mortis eripuit, & in caput Aman, qui necis hujus auctor extiterat, dignæ damnationis argumenta retorsit. (Esther 8.) Hanc gaudebat bajulare militiam Debora, quæ dum Israeliticam plebem propheticis gubernaret oraculis, in prælium quoque velut quædam Dei Bellona congrediens, copiosum Jabin Regis exercitum perdidit, & populum Dei durissimæ jugo servitutis absolvit. (Judic. 4.) Huic militiæ deserviunt Jahel uxor Haber, cum Sisaram fugientem intra tabernaculum quidem blande suscepit, sed cerebrum ejus clavo tabernaculi per tempus utrumque transfixit. (Ibid.)

Hujus certe militiæ particeps fuit insignis illa bellatrix, scilicet beata Felicitas, quæ dum septem sibi filios in agone præmisit, salvo sibi, & sui certaminis præmio, septemplici in sobole martyrio triumphavit. Hanc quoque militiam strenue bajulavit & hæc Virgo clarissima, cujus hodie votiva festivitas colitur. Quæ videlicet duplicis pugnæ victoriam tenuit, dum & titillantia carnis incentiva perdomuit, & illata sibi horrifica pœnarum tormenta calcavit. O quantis ista cumulabitur præmiis in retributione Justorum! quanta, judicante Christo, ditabitur gloria, quæ tanto Crucis Christi fuit pondere prægravata! Nam juxta Veritatis vocem: Seminis, quod in terram cecidit, *aliud trigesimum, aliud sexagesimum, aliud centesimum attulit fructum.* (Matth. 13.)

(Virginitati centuplus fructus debetur.) Cum ergo, sicut authentici Doctores exponunt, Virginitati fructus centuplus debeatur, quantis hæc beata Virgo accumulabitur donis, quam insignis gratiæ decorabitur infulis, quæ postquam centenos fructus de virginitate messuerat, etiam martyrii coronam cum tanta gloria reportabat? (Quanta res est Virginem, simul & Martyrem.) Nam cum esset in certamine constituta, lorica Fidei præmunita, & armis invictæ patientiæ, ac geminæ charitatis accincta, duplicibus diversorum hostium agminibus cingebatur. Intus contra seditiosos pugnabat cives, foris adversus persecutorum ac Fidei resistentium acies dimicabat. Pro duobus castris stabat una Bellatrix. Hinc pudicitiæ clausulam, illinc impresso Sponsi sui charactere, Fidei signaculum defendebat. Sic docta manus ad prælium, circumacto virtutis undique clypeo, modo lita veneno tela luxuriæ, modo imminente perfidia jaculorum ingruentium grandinem propellebat.

Dicebat ergo Agonotheta Dei: *Nigra sum, sed formosa, filiæ Hierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pellis Salomonis.* (Cant. 1. Expositio: Nigra sum, sed formosa.) Cedar interpretatur tenebræ, ii sunt infideles lucem Fidei non habentes. *Nigra sum*, inquit, propter persecutionis æstum, propter adversa, quæ patior a filiis tenebrarum. Sed intrinsecus formosa sum, quia *concupivit Rex speciem meam, & omnis gloria mea ab intus.* Formosa sum, inquam, sicut pellis, hoc est, sicut tabernaculum Salomonis. Sicut enim tabernaculum ex mortuorum fit pellibus animalium, ita dumtaxat illi sunt habitaculum Dei, qui Christo commortui, vitiis quoque, carnisque concupiscentiis sunt extincti. Nec enim potuisset hæc Virgo mori pro Domino, nisi mortua fuisset primitus mundo. *Nolite*, inquit, *me considerare, quod fusca sim, quia decoloravit me Sol.* (Cant. 1.)

O filiæ Hierusalem, id est, o fideles animæ, in illa jam cælesti gloria per desiderium constitutæ, nolite me considerare, quod fusca sim, id est, nolite desperare, vel nimis expavescere, quod me tribulationes opprimunt, quod persecutiones afficiunt, quod in hoc tempestatis procellarumque naufragio intumescentes me fluctus illidunt; quia decoloravit me Sol: quoniam super me persecutionis æstus incanduit, decoremque meæ venustatis, ac pulchritudinis offuscavit. Ac si dicat: Nolite tam ea, quibus extrinsecus affligor, attendere, quam vernantem interioris venustatis species cogitare. Tale est & quod Apostolus dicit: *Nolite deficere in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra; non enim condignæ sunt passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* (Ephes. 3.) Hanc autem interiorem pulchritudinem, exterioremque nigredinem breviter Hieremias comprehendit, dicens: *Candidiores Nazaræi ejus nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores.* (Thren. 4.) Ecce pulchritudo, sed audi nigredinem; nam illico sequitur: *Denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis. Adhæsit cutis eorum ossibus, aruit, & facta est quasi lignum.* (Ibidem.) Sed aspicimus exteriorem nigredinem, aperiat ipsa unde sit interior pulchritudo: *Indica mihi*, inquit, *quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie.* (Cant. 1. Expositio: Ubi pascis.) Ac si dicat: O Sponse cælestis, quem anima mea inenarrabiliter diligit, in quo per desiderium jugiter requiescit, quem ulnis intimæ dilectionis amplectitur, in quo totis visceribus delectatur; dic mihi, ubi pascas, hoc est, tu qui pastor bonus es, ubi oves tuas pascere facias; ipse etiam ubi cubes, id est, ubi requiescas in æstu persecutionis, & fervore tentationis nostræ: ubi scilicet, nisi in his, qui furenti vesaniæ cedere nesciunt, & crassantis malitiæ conatibus enerviter non succumbunt.

Inde ergo formosam se Sponsa ista dicebat, quia ille in ipso persecutionis articulo in ea delectabiliter quiescebat, qui serenitate vultus sui cuncta clarificat. Unde & Sponsus ad eam: *Tota*, inquit, *pulchra es amica mea, & macula non est in te.* (Cant. 4. Expositio: Tota pulchra es, &c.) Tota pulchra intrinsecus, & extrinsecus, foris in perfectione clari operis, intrinsecus in munditia purissimæ cogitationis.

Et

Cant. 5. Et illa quid Sponso? *Dilectus meus*, inquit, *candidus, & rubicundus, & totus desiderabilis*. Dilectus candidus est virginitate, rubicundus in passione. Apoc. 1. *Lavit* enim *nos a peccatis nostris in sanguine suo*. Totus autem desiderabilis est, quia desiderabilis est in singulari nativitate, in vivifica morte, in gloriosa resurrectione, in triumphali ascensione. Desiderabilis est, dum loquitur, dum mirabilia operatur. Et o quam præclarum, ac dulce commercium, ubi mutua invicem prædicatione laudatur Sponsus, & Sponsa, Creator, & creatura! Sic impletur quod per Psalmistam dicitur: Psal. 103. *Jucundum sit ei eloquium meum, ego vero delectabor in Domino*.

Deus in Virginibus peculiarius delectatur. Et revera hæc est illa humani generis pars, virginalis scilicet chorus, in qua Deus omnipotens propensius, ac specialius delectatur. Nam esto, ut omnes a Domino Discipuli diligantur, sicut a Patre diligitur ipso perhibente, ait: Joan. 15. *Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos*. Esto quod Petrus claves acceperit regni cælorum. Esto quod in cælis, ac terris, ligandi, solvendique sortitus sit principatum; verumtamen Joannes, quoniam Virgo est, ipse est Discipulus, quem diligebat Jesus. Hinc est, & quod in Apocalypsi Joannes dicit: Matth. 16. Joan. 13. *Quia nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti sunt de terra: hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati, Virgines enim sunt, hi sequuntur Agnum quocumque ierit*. Sed hunc Agnum, ut multæ valeant Virgines, qua graditur, sequi, ipse dat in servanda virginitate constantiam, in superanda tentatione victoriam, in præmii retributione coronam. Ipse dicit: Cant. 2. *Ego sum lilium convallium*. Lilium plane propter niveum candorem mundissimæ castitatis. Lilium non montium, sed convallium, quia pias eligit mentes humilium, non scopulos inhabitat superborum.

Hunc Agnum, dilectissimi, sequamur in via, quam in hac vita positus tenuit, ut & sequi mereamur in gloria, ad quam devicta morte conscendit. Consideremus diligenter, ubi sint ejus impressa vestigia, nec declinemus a semita gradientis, si volumus consortes esse regnantis. Dux itineris nostri Crucis extitit bajulus, felle cibatus est. Qui ergo Ducis hujus vexillum sequi desiderat, carnalis dulcedinis mella contemnat. *Non enim*, juxta Pauli vocem, *possumus hic gaudere de sæculo, & illic regnare cum Christo*. Hinc est, quod per mandatum Legis, omne sacrificium sale conspergitur, mel autem, sive fermentum adoleri in sacrificio funditus prohibetur. Unde Dominus ad Moysen in Levitico: Levit. 2. *Omnis*, inquit, *oblatio, quæ offertur Domino, absque fermento fiet, nec quidquam fermenti, ac mellis adolebitur in sacrificio Domini*. Quid sit offerre sacrificium sine fermento. Quisquis enim vel rapinam in opus pietatis impendere, vel vanæ gloriæ causa bonum videtur aliquid exercere, hic non azymam sinceritatis, & veritatis, sed fermentum malitiæ, atque nequitiæ conatur offerre. Quid sit offerre cum sale. Mellis quoque sacrificium Dominus non approbat, quia luxuriæ voluptatem omnemque carnalis illecebræ dulcedinem damnat. Sal autem omnibus præcipitur oblationibus adhiberi, ut quidquid Domino super aram devoti cordis offerimus, rationis semper, atque intelligentiæ sapore condire studeamus. Ait enim: *Quidquid obtuleris sacrificii, sale condies, nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo*.

Et ut quod dicebat, altius inculcaret, & ne mens nostra fortassis aliquando insulsa desiperet, adhuc ingeminans, dicit; *In omni oblatione tua offeres sal*. Coloss. 4. Hoc plane istud est sal, de quo Apostolus ait: *In sapientia ambulate ad eos, qui foris sunt, tempus redimentes*. Ibid. *Sermo vester semper in gratia sale sit conditus, ut sciatis, quomodo oporteat vos unicuique respondere*. De hoc sale & Dominus ait: Matth. 5. *Si sal infatuatum fuerit, in quo condietur?* Non ergo sal simus infatuatum, ne quod absit, cum fatuis Virginibus adveniens cælestis ille nos Sponsus inveniat, & pulsantibus, ac gementibus nuptialis convivii januam claudat; sed hujusmodi sal esse per divinam gratiam studeamus, quod nos esse vult, qui discipulis suis dicit: Ibid. *Vos estis sal terræ*, quatenus tenebrarum opera relinquentes, & nunc elaboremus ut filii lucis ambulare, & postmodum inter sapientes Virgines, accensis lampadibus, advenienti Judici mereamur occurrere, qui cum Deo Patre, & Spiritu Sancto vivit, & regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO LXIX.

I. In dedicatione Ecclesiæ.

Post Crucem, post Virginem, post Angelos, quid est majus in terris, quid in cælis sublimius? Illa utique quam acceptavit Altissimus, quæ vulneravit cor Sponsi sui, cui Sponsus idem in Canticis dicit: Cant. 4. *Vulnerasti cor meum, soror mea Sponsa, in uno crine colli tui, & in uno oculorum tuorum*. Sancta Mater Ecclesia Christi sponsa. Quam speciosa Sponsa ista, quæ in uno capillulo, & ocelluli scintillatione vulnerat cælorum Regem, Angelorum Dominum, Filium Dei Patris. De illa nobis est sermo, licet non sit sermo in lingua nostra. Hæc est illa, quæ posita est in superbiam sæculorum, cujus gloria a mari usque ad mare, cui Reges, & principes famulantur, quam circumvolat cælestium legionum multitudo, in qua fons sapientiæ repositus est, *hortus conclusus, fons signatus*. Hortus ubi clara rosaria pulchriori colore refulgurant, & felices virgæ florum, & fructuum gloria cumulantur. Hortus, quem ventorum non tangit alternitas, ubi mollioris auræ gratia frequenter aspirat, & vernans amœnitas allicit intuentes: Conclusus, non murali machina, nec cæmentatorum lapidum glutinosa tenacitate, sed Angelica statione vallatus. Fons, de quo fontes Israel derivantur, qui irrigat universam superficiem terræ, & inebrians, & emundans: Gen. 2. Signatus, sigillo utique totius Trinitatis, quod ille malignans effractarius non dico confringere, sed nec contingere audeat. In hac mortua germina regerminant, & aridiora signa facile revirescunt.

XII. sunt Sacramenta large vocem Sacramenti accipiendo: alias tantum sunt. In hac congeritur multiplex varietas Sacramentorum, & contegitur antiquitas misericordiarum Domini Dei nostri. Et ut breviter intelli-

telligentiolæ nostræ propalemus indaginem, duodecim Sacramenta sunt in Ecclesia, quæ unius Fidei pietas contegit, circa quorum instantiam reflectitur Christianæ religionis auctoritas.

VII. Conf. Schol. I. Baptismus. Primum est Baptismatis Sacramentum. Hoc pretiosius est cunctis opibus, & omnia, quæ desiderantur, huic non valent comparari. Quis enim cogitatione cordis, vel volubilitate sermonis impleat, quanta sint in aquarum substantia Sacramenta completa? Antequam mundus parturiretur, & ex informi materia multiformium specierum diversitas exiliret, Spiritus Dei in aurigæ modum ferebatur super aquas, & elementum hoc figurali præmulcebat obsequio. *Gen. 1.* Cælum ipsum ex aquis compactum Hebræorum tradit auctoritas; & per aquas universalis illa purgatio celebratur. Patriarchæ ad aquas fiunt uxorii, & per aquas terribile Judæorum murmur extinguitur.

Omnis illa series veteris instrumenti diligentius introspecta, majorem Sacramentorum altitudinem in aquarum materia consignavit. *Matth. 3.* Salvator ipse Legem sequens, itinerarii sui principium aquis indixit, cum in flumine sublimis illa potestas ab illo magno homine voluit baptizari. *Joan. 2.* Primum miraculum ex aquis fecit. Samaritanæ juxta puteum aquarum fontem aquæ salientis in vitam æternam repromittit. *Joan. 2.* Denique qui ab aquis cœperat finivit in aquis. *Joan. 19.* Vulnerato enim latere Crucifixi, manavit aqua, quæ terrarum orbem purgatorio lavamine candidavit. Ad extremum inclusiva sententia chorum Apostolicum imbuens: *Marc. ult.* *Euntes*, inquit, *baptizate omnes Gentes, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*. Nonne igitur liquido colligis, quia Legis utriusque sublimitas vim rerum sacramentalium in hujus elementi liquore refudit? Non te moveat paucitas exemplorum, cum plurima præ manibus haberentur, nisi prolixitatem evitasset oratio.

II. Confirmatio. Secundum est Sacramentum Confirmationis. In baptismate Spiritus datur ad veniam, hic ad pugnam; ibi mundamur ab iniquitatibus, hic virtutibus præmunimur. Nonne in superliminari fronte domus nostræ terrestris consecrata manus sacri Chrismatis imprimit Unctionem? Epifcopus Confirmationis minister. Nec quilibet tanti mysterii legitur executor, sed solus Episcopus, super cujus caput fusum est unctionis oleum, & cujus ditioni Sacerdotalis subditur multitudo. Baptismi gratiam omni homini, vel omni sexui tradidit auctoritas antiquorum; confirmationis autem insigne, sola Pontificalis persona suæ vindicat dignitati. Inde est, quod decretales paginæ, & sanctorum Patrum instituta decernunt, non esse differendam post Baptismum Sacramenti hujus virtutem, ne nos inermes inveniat fraudulentus ille contortor, a quo nemo umquam nocendi inducias extorsit. Delibuti igitur utriusque roris unguento, illo sanati, confortati isto, securius descendamus ad singulare certamen? Nec nos deterreant arma Goliæ, vel magnitudo moveat staturalis, quia nobiscum magnus est Dominus Deus noster, & magna virtus ejus, apprehendens arma, & scutum, ut exurgat in adjutorium nobis.

III. Extrema Unctio. *Psal. 102.* Tertium est unctio infirmorum. Infirmantibus nobis, & usque ad mortem mortali peccatorum febre languentibus, Spiritus pietatis assistit, & recordatus est, quoniam pulvis sumus. Ait enim Divus Jacobus: *Jacob. 5.* *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo, in nomine Domini, & oratio Fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis est, dimittentur ei*. Solemnis unctio, liquor excellens, quo sanitas redditur, peccatum dimittitur, immittitur timor Domini. Fructus sanctæ unctionis. Videsne qualiter Sacerdotalis manus infirmantis corpus alleviet, & illecebrosam sensuum motionem sacratissima mitiget unctione? Unde & sancti Patres hanc unctionem Sacramentum esse sanxerunt.

IV. Ord. Quartum est consecratio Pontificis. Hæc quanto sublimior, tanto dignior approbatur. Cum enim Canonicis sanctionibus eligitur persona, quæ tantæ dignitatis debeat subire fastigium, clarior Pontifex cum ceteris Pontificibus evocatur. Mos consecrandi Episcopos. Præparatur Ecclesia patrem susceptura de filio. Ungitur illius caput oleo lætitiæ præ consortibus suis, in illius figuram, qui thalamo Virginali spirituali balsamo profusius irroratus, oleum benedictionis super filios hominum distillavit. Liniuntur & manus, ut quidquid benedixerint, benedicatur & acceptum sit divinæ majestatis aspectui. Ponitur & Evangelica pagina super caput ipsius recumbentis, ut & verbo vitæ suam sentiat excedere rationem; & oculi ejus deficiant in eloquium Domini. Imponitur cidaris capiti consecrato, & aurea lamina frontis gloria præsignitur, in qua contexitur nomen divinitatis. Traditur anulus secretorum in manu ejus; ut dicat cum Propheta: *In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi*. *Psal. 118.* Calceantur & pedes in præparatione Evangelii pacis, ut sit de quibus dicitur: *Quam speciosi pedes evangelizantium pacem*. *Ephes. 6.* Accipit & baculum pastoralem, ut ex ipsa virgæ qualitate signetur, qualiter mansuetos colligat, corripiat inquietos. *Esai. 52.* Sic sic solemni vestimentorum glorificatione præfulgidus, & ad altare Dei familiarius intrans, & exiens, iram Judicis in misericordiam Patris felici commutatione devolvit. Hic habet gladium spiritus, quod est Verbum Dei. *Ephes. 6.* Hic potest tradere Satanæ in interitum carnis. *1. Cor. 5.*

V. Inunctio Regum. Quintum est inunctio Regis. Sublimis ista delibutio, quia sublimen efficit potestatem. Cum enim tantæ nobilitatis sanguis, vel genere, vel electione consecratur in Regem, religio cum nobilitate totis Regni viribus convocatur. Reges olim ut nunc fit, inungebantur. Astat hinc Primatum, Metropolitanorum, & Episcoporum gloriosa societas, illinc Ducum, Comitum, Castellanorum non spernenda nobilitas. Procedit medius homo super homines regnaturus, constipatus agmine personali. Ducitur denique ad aram excelsi Principis principium Regni sortiturus ab illo, per quem Reges regnant. *Prov. 8.* Mos creandi, & inungendi Reges. Prius autem quam imperatoriis cultibus vestiatur, requiritur super eo cleri voluntas, & populi, & manu propria jurat libertatem Ecclesiarum. Ex tunc exuitur vestimentis suis, & oleo sanctificationis aspergitur, ut typico rore perfusus, cælestis unguenti plenitudine glorietur. Induitur denique purpura,

ra, quod est regiæ majestatis insigne, gestans Regni sceptrum in manibus ad regendum populum sanctum Dei. Ponitur & corona aurea super caput ejus expressa signo sanctitatis, gloria honoris, & ope fortitudinis. Præfertur & gladius in oculis ejus, ut cognoscat, quia vindex est iræ Dei, in hoc ipsum constitutus. Tantis igitur, ac talibus mysteriis initiatus, reportatur ad palatium, a die illa & deinceps timendus, pariter & amandus. Felix autem, si gladium Regni cum gladio jungat Sacerdotii, ut gladius Sacerdotis mitiget gladium Regis, & gladius Regis gladium acuat Sacerdotis. Isti sunt duo gladii, de quibus in Domini passione legitur: *Ecce gladii duo hic*; & respondetur a Domino: *Sufficit*. Tunc enim Regnum provehitur, Sacerdotium dilatatur, honoratur utrumque, cum a Domino prætaxata felici confœderatione junguntur.

Eccl. 45.

Gladii Regni, & Sacerdotii per gladios Evangelicos præfigurati.

Luc. 22.

Sextum est Sacramentum Dedicationis Ecclesiæ. Dici vix potest quanta sit in hoc loco Sacramentorum varietas, & institutionum alternatio. Primum enim Ecclesia intus, & deforis dealbatur, cruces duodecim in interiore circuitu Ecclesiæ imprimuntur, cerei totidem accenduntur, emundatur Ecclesia, Pontifex Ecclesiam exterius circuit cum aqua benedicta, & in superliminari portæ tertio virga pastorali percutiens, dicit: *Attollite portas vestras, & elevamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ*; illis deintus respondentibus: *Quis est iste Rex gloriæ?* Tunc benedicit aquam sale, cinere, vino, hyssopoque consperfam, alphabetum ex transverso quadrangula ratione conscribit, altare septies ex eadem aqua respergit, cruces chrismate, altare vero mixtura chrismatis, oleique perungit, ad quatuor altaris cornua incensum incendit, altare tersum novis velaminibus operit, aliaque multa, quæ sermonis brevitas non permittit inserere. Post hæc omni vestimentorum gloria cumulatus ingreditur ad altare, Sacrificium singulare celebraturus, & sic sanctificationi finem impositurus. Quis hujus abyssi caliginem sermonis claritate possit illuminare? Attigissemus tamen quantulumcumque, nisi nostris temporibus quidam, qui Carnotensi præsedit Ecclesiæ, vivacissimo mentis igne lucidius omnia declarasset. Ad illum igitur plenissimum fontem sitientem mittimus, ubi plenissimam hauriat veritatem. Notandum tamen, quia præcedentia Sacramenta sine visibili unctione non fiunt, cum subsequentia nihil hujusmodi merito continere legantur.

VI. Ecclesiarum Dedicatio.

Mos & ritus consecrandi Ecclesias.

Psal. 23.

Puto illum fuisse Fulbertum Episcopum.

Septimum est Sacramentum Confessionis. Confessionis bonum quantum, vel quale sit, non est nostræ tenuitatis laudibus efferendum, cum præclara Patrum ingenia multis eam insignierint documentis. Hæc est via communis ad Deum, fons tam justis, quam peccatoribus patens, qui criminum abundantiam abundantiori liquore detergit. Primam reddit innocentiæ stolam, & fugitivum filium in paternos reducit amplexus. Ex hoc fonte felices Apostoli lacrymæ profluxerunt: in hoc peccatricis feminæ dæmonia sunt submersa; per hunc adulter, & homicida David Spiritu principali legitur confirmatus; in hoc felix ille volutatus est latro, qui brevi ponte Crucis de patibulo ad Regnum, de supplicio in Paradisum translatus est; consummatus in brevi, explevit tempora multa.

VII. Pœnitentiæ sacram.

Luc. 15.

Luc. 7.

2. Reg. 12. & Psal. 50.

Luc. 23.

Sap. 4.

In hac virtute caligant oculi plurimorum, qui vel discretione privati, vel assentatione seducti, aut nesciunt quid injungant, vel si sciunt, privatam gratiam præferunt veritati. Verum non suscepimus hic aperire quid sentiamus ex ea, sed sermoni proprio proprietatem illius reservamus. Hoc tamen lectori tædiosum non sit intelligere, quia confitens pastori suo, puritatem cordis, veritatem oris, macerationem carnis debeat exhibere. Ille vero cui confitetur, pœnitentiam dignam, orationem continuam, taciturnitatem perpetuam confitenti suo curet administrare.

Octavum est Canonicorum. Isti sunt in Ecclesiæ solio sublimati, qui in Episcopali sede veste candida refulgentes, innocentiam cordium colore vestium repromittunt. Ii de communi, & in commune viventes, vel vivere debentes perpetua, si peccaverint, sunt pœnitentia castigandi: habitus enim eorum non pœnitentiæ, sed innocentiæ esse monstratur. Videant ipsi amici Sponsi quid respondeant ante faciem Sponsi, qui judicat orbem terræ in æquitate, quum de Sponsa cœperit exigere rationem. Nolumus invehi super illos, sed hoc solum caveant, ne de patrimonio Crucifixi lautioribus epulis infundantur, vel vestimentis ornentur nitidioribus, ne audiant a Propheta: *Non compatiebantur super contritione Joseph*.

VIII. Canonicorum. Legant hæc inertes Canonici, qui nihil aliud, quam ventrem curant.

Amos 6.

Nonum est Monachorum. Hi sunt, qui a forensium causarum tumultibus elongati, ludificatorias incantationes dæmonum patienter eludunt. In scripturis assidui, in obedientia præcipui, fervidi charitate, beatæ Urbis gaudia e vestibulo contemplantur. Circumspiciant tamen semetipsos, ne in amplioris coronæ, vel laxioris calceamenti vilitate confidant, cum homo videat in facie, Deus autem in corde.

IX. Monachorum. Monachorum studium sub compendio recitatum.

Decimum est Eremitarum, qui per cavernas montium, & vallium concava latitantes, Angelicis sociati spiritibus, in divitias gloriæ contemplativis oculis rapiuntur, & in carne carnis obliti, naturam suam indefessa meditatione fatigant.

X. Eremitarum.

Undecimum est Sanctimonialium. Istæ sexum, & sæculum ausu validiore vincentes, spectabilem victoriam ab hostis antiqui feritate reportant. Gloriosa res, ubi tenera membra longiori Martyrio confringuntur, & illius enervant fortitudinem, qui similitudinem Altissimi concupivit. Ad hujus spectaculnm pugnæ cito convertitur ille misericors intuitus, & tali potissimum victoria delectatur.

XI. Sanctimonialium.

Duodecimum est Nuptiarum Sacramentum. Hoc magnum est, ait Apostolus; & Dominus in Evangelio: *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una*. Quid enim magis unum quam illi, quibus est una caro, una mensa, unus torus, hæreditas una? *Honorabile conjugium* (dicit Vas electionis) *torus immaculatus*. Hoc destruuntur incestuosa conjugia, & legitimorum hæredum digna progenies propagatur. Hæc sunt duodecim Sacramenta, quæ

XII. Matrimonium.

Ephes. 5.

Marc. 10.

Heb. 13.

quæ (nisi fallor) illæ duodecim cruces significant, quas in circuitu Ecclesiæ videmus impressas. Sed jam dimittendus est stylus, quia & ingenii paupertas, & infirmitas carnis, quæ solito durius inundavit, vetant me aliquid longius scriptitare. Si convalere potuero, exequar quod cœpi, ad honorem illius, qui est benedictus in sæcula. Amen.

SCHOLIA.

DUODECIM *Sacramenta sunt in Ecclesia.*] Constat Sacramenti vocem ambiguam esse, atque ex prima impositione non significare tantum sacrum signum sanctificantis gratiæ, ut a Theologis accommodata est ad significanda propria Sacramenta, præsertim novæ legis, quæ tantum sunt septem; sed ex se latius extendi ad significandum quodlibet abditum, mysterium, præsertim illud, quod cum spirituale sit, sub velamine signorum sensibilius latet. In hoc ergo sensu hoc loco sumpta est vox illa, *Sacramenta*, ut constat, tum ex tanti Doctoris eruditione, & fide, qui non ignorabat septem tantum esse novæ legis propria Sacramenta; tum quia paulo ante dixerat: (*In Ecclesia contegi multiplicem varietatem Sacramentorum.*) Quo verbo significat, se non loqui tantum de proprio Sacramentorum genere, sed de omni varietate mysteriorum, vel cæremoniarum visibilium, quibus Ecclesia ornatur. Quod autem in hac enumeratione nonnullam affert obscuritatem, solum est, quam rationem in re servaverit Damianus, & præsertim cur ex septem propriis Sacramentis sex enumeraverit, omisso principali eorum, quod est Sacrosanctum Eucharistiæ mysterium: cur etiam ex impropriis, & late dictis Sacramentis, sex alia enumeraverit, cum etiam ratione pari potuerit alia complura numerare, ut vasorum sacrorum & vestimentorum benedictionem, aut consecrationem, Sacramentalium omnium institutionem, & benedictionem, ut aquæ lustralis, panis benedicti, & ceræ, ex qua Agnus Dei conficitur; item exorcismi, & similia: & ex illis, quæ numerat, multa non videantur distincta, ut sunt varii Religiosorum status.

Dicendum vero est in primis, Sanctum Doctorem non omnino prætermisisse Eucharistiæ Sacramentum: nam sexto loco declarans Sacramentum Dedicationis Ecclesiæ, subdit hæc verba: [*Post hæc omni vestimentorum gloria cumulatus ingreditur ad altare, sacrificium singulare celebraturus, & sic sanctificationis finem impositurus.*] Ecce sub hoc Sacramento complectitur augustissimum Eucharistiæ mysterium. Et ne videretur supremum Sacramentum, obiter, & quasi aliud agens attigisse, subjungit: [*Quis hujus abyssi caliginem sermonis claritate possit illuminare? Attigissemus tamen quantulumcumque, nisi nostris temporibus quidam, qui Carnotensi præsidet Ecclesiæ, vivacissimo mentis igne lucidius omnia declarasset. Ad illum igitur plenissimum fontem, sitientem mittimus, ubi plenissimam hauriat veritatem.*] Hisce autem verbis Lectorem videtur remittere ad Epistolam Fulberti Carnotensis Episcopi, Adeodato scriptam. Non ergo omisit sanctus Cardinalis omnino hoc divinum Sacramentum, sed quidquid Fulbertus de illo scripsit, sua interfuisse videtur. Adde, potuisse etiam prætermittere numerationem Eucharistiæ inter illa duodecim Sacramenta, quia tantum agebat de Sacramentis, seu visibilibus signis, quæ ad venerationem, & honorem hujus excellentissimi Sacramenti ordinantur, & in dedicatione Ecclesiæ figurantur. Itaque Eucharistia non solum Sacramentum, sed etiam continet in se finem Sacramentorum omnium; nec est solum signum, sed etiam res, ad quam sacra signa referuntur; & ideo non numeratur inter Sacramenta, quæ sunt tantum cæremoniæ vel signa sacra. Unde *in serm.* 4. *de eadem Ecclesiæ Dedicatione*, ait idem Auctor: *Per hoc, quod in sacris altaribus Dominico corpori Sanctorum reliquiæ copulantur, unitum Redemptori suo sanctæ Ecclesiæ corpus ostenditur, & quasi sponsus cum sponsa in sancto altaris thalamo collocatur.* Itaque in præsenti sermone illa tantum Sacramenta numerat, quibus sponsa ornatur: & ideo merito potuit inter illa sponsum ipsum non numerare, sed solum attingere, tamquam ultimum complementum totius ornatus ejusdem sponsæ. Unde & *in eodem sermone* 4. optime concludit; omnia illa Sacramenta referri ad honorem corporis Domini, & memoriam mortis ejus: *Dignum est ergo*, inquit, *ut in altari, super quod corpus Dominicum jugiter immolatur, mors ejus etiam per rerum invisibilium ænigmata nuntietur.* Si quis autem recte consideret sancti Cardinalis verba illa: *Duodecim sacramenta sunt in Ecclesia, circa quorum instantiam reflectitur Christianæ Religionis auctoritas*: Intelliget ipsum solum voluisse numerare illa Sacramenta, id est, cæremonias, aut observantias Ecclesiasticas, quibus Ecclesiæ membra vel constituuntur, vel perficiuntur, & ornantur, aut mundantur, vel in diversos gradus, & ordines distinguuntur. Hac ergo ratione ponit Baptismum, tamquam primam Ecclesiæ professionem, & quasi viam, per quam Ecclesiæ membra constituuntur. Cui adjungit Confirmationem, tamquam perfectionem ejus, & sacram Unctionem, & Confessionem, tamquam medicinas his membris necessarias ad sanitatem animæ, & corporis, si expediat. Adjungit deinde duo Sacramenta, Ordinis, & Matrimonii, quibus duo ordines membrorum Ecclesiæ (scilicet Ecclesiasticorum, & laicorum) distinguuntur. Inter laicos autem Rex tantum, aut Imperator videtur ad specialem auctoritatem, & defensionem Ecclesiæ pertinere, & ideo inter illa Sacramenta ponit Regis unctionem. Inter Ecclesiasticas vero personas tres gradus distingui possunt, scilicet Pontificum, Clericorum, & Religiosorum. Addit ergo Sacramentum illud, quo Pontifices consecrantur, sub quo totum sacrum Ordinem, & Clericorum communem statum comprehendit. Deinde vero Religiosorum statum ac professionem, ut maxime pertinentem ad Ecclesiæ auctoritatem, ac perfectionem enumerat, & in quatuor ordines distinguit: scilicet Canonicorum, per quos re-

Fulb. Car. not. Epist. hac hib.

tom. 1. Biblioth. Patrum, edit. 2. Paris. 1589. & prima in ord. Epist. Fulber. edit. Paris. 1608.

regulares Canonicos, atque adeo Religiosos omnes clericalem statum profitentes comprehendit: deinde Monachorum in communi viventium; & Eremitarum solitariam vitam agentium, & Monialium religiosam etiam vitam profitentium, quam professionem religiosam inter Sacramenta, quæ ornant Ecclesiam, non immerito numeravit. Atque ita probabilis ratio hujus enumerationis constat, satisque fit dubitationi, cur alia omiserit; aut enim ad hæc facile reduci possunt, aut ad prædictam Ecclesiæ auctoritatem per se non referuntur.

SERMO LXX.

II. In Dedicatione Ecclesiæ.

Psal. 49. IMOLA Deo sacrificium laudis, & redde Altissimo vota tua. Tria sunt principalia, & perfecta sacrificia, quæ reddere tenemur Domino. Sacrificium piæ contritionis, sacrificium justæ operationis, sacrificium laudis, vel jubilationis. Horum duo in præsenti sunt necessaria, tertium hic inchoat, & in futuro consummabitur. De primo dicitur: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus*. De secundo: *Sacrificate sacrificium justitiæ*; & alibi: *Tunc acceptabis sacrificium justitiæ*. De tertio: *Beatus populus, qui scit jubilationem*. Item: *Sacrificium laudis honorificabit me*. Primum sacrificium placat Deum, secundum delectat, tertium honorat. Non curat Deus de his sacrificiis, nisi medullata sint, & saginata. Unde ait Psalmographus: *Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea*.

Sacrificia tria, quibus obligamur Domino.

Psal. 50. Psal. 4. Psal. 50. Psal. 88. Psal. 49. Psal. 62.

In lege omnis adeps offerri jubetur, & holocaustum pingue laudatur. Caro enim macra, & sine pinguedine, neque quando comeditur præstat saporem, neque quando assatur reddit odorem. Hæc autem pinguedo non corporis, sed spiritus; non carnis, sed mentis intelligi debet. Pinguedo animæ virtutes sunt. Hæ suaviter redolent, hæ in Dei sacrificio Domino placent, & sine his nullum sacrificium est acceptabile. Hoc adipe pingues erant illi, de quibus dicitur: *Manducaverunt, & adoraverunt omnes pingues terræ*. Itemque tres pueri in Daniele: *Sicut in holocausto arietum, & taurorum, & sicut in millibus agnorum pinguium, sic fiat sacrificium nostrum*. Ut ergo placeant hæc sacrificia nostra Deo, pinguia sint, & medullata.

Psal. 21. Dan. 3.

1. Sacrificium. Sacrificium piæ contritionis exigit butyrum humilitatis, quæ in tribus consistit; scilicet, ut consideret homo, quam imperfectum sit quod habet, & hoc respectu superiorum; unde illud: *Ut sciam quid desit mihi*. Deinde, ut consideret, quia nil habet proprium; unde Apostolus: *Quid habes quod non accepisti?* Consideret etiam, quod nil habet in hac vita, quod perdere non possit, juxta illud: *Memento unde excideris, & prima opera fac*. Sacrificium justæ operationis exigit oleum discretionis. Sacrificium laudis requirit balsamum devotionis.

Psal. 38. 1. Cor. 4. Apoc. 2.

Duo reliqua. Habent autem hæc sacrificia opposita sibi vitia quasi ex latere venientia. Sacrificio contritionis opponitur absynthium indignationis; sacrificio justæ operationis, acetum confusionis; sacrificio laudis, venenum adulationis, sive detractionis. Offeramus igitur, dilectissimi, Domino piam contritionem in amaritudine interiori, & pœnitentia exteriori; ut *sobrie, juste, ac pie vivamus in hoc sæculo*. Sobrie nobis, juste proximo, pie Deo. Sobrie in duobus, in cavenda voluptate, & curis hujus vitæ: juste in duobus, ut nemini noceamus, & cunctis prodesse studeamus, juxta illud: *Declina a malo, & fac bonum*; pie in duobus, ut scilicet in præsenti vivat justus ex Fide, & in futuro æternam exspectet beatitudinem. Unde Apostolus: *Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus, cum autem venerit, quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est*. Offeramus dignam laudem in confessione oris, & devotione cordis. Pia quippe cordis contritio nascitur ex recordatione peccatorum, & timore futuri judicii; justa operatio, ex amore virtutis, & fiducia spei, laus, & jubilatio ex affectu charitatis, & recordatione beneficiorum Dei.

Tit. 2. Psal. 36. 1. Cor. 13.

Sunt autem tres recordationes peccati, prima afficiens, & delectans, quæ mala est; secunda exasperans, & pungitans, quæ utilis est; tertia gloriosa, quæ perfectorum est. Afficiens est, qua afficitur homo recogitans ad ollas carnium Ægyptiorum, quam delitiose, & suaviter vixerit: & quam arduum sit iter, quod aggressurus est. Recogitatio pungitans est, quod reminiscitur, quam sordide & flagitiose vixerit, non ut ad priora redeat, sed ut digne defleat, & coram se ea statuat, unde David: *Peccatum meum coram me est semper*. Tertia recordatio, quæ dicitur gloriosa, est, quando homo remeditans quis fuerit, & qua gratia de lacu miseriæ & de luto fæcis liberatus sit, gratias agit, dicens: *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam*. Et cum Israelitis de Ægyptia servitute liberatus, gratulabunde decantat, dicens: *Cantemus Domino, gloriose enim honorificatus est, equum, & ascensorem dejecit in mare?* & cum Zacharia: *Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit, & fecit redemptionem plebis suæ*. Hæc sunt, quæ Deo offerre debemus.

Tres peccati recordationes. Exod. 16. Psal. 50. Psal. 113. Exod. 15. Luc. 1.

Tenemur etiam ei reddere, quæ fecimus vota, juxta Prophetæ admirationem: *Venite, & reddite Domino Deo vestro*. Qui non reddit quod vovet, quasi Deum provocat, & irridet. Reddendum est votum integrum, & perfectum, quia aliter non satisfaceret Deo, qui votum nostrum tamquam proprium exigit debitum. Unde & in lege dicitur, quod bovem, & ovem, aure, & cauda amputatis, voluntarie offerre possumus. Votum autem ex his solvi non potest, quibus aliquid perfectionis deest.

Vota facta Deo reddenda. Luc. 22.

Recogitet igitur unusquisque nostrum, quid Domino voverit, & satagat illud reddere. Abrenuntiavimus sæculo, monachi nomen suscepimus, & habitum. Vovimus Domino continentiam, obedientiam, humilitatem, patientiam, sæcularium morum mutationem. Prædicta tria voverunt specialiter Sancti, & reddiderunt. Audite quid dixerit, & quid fecerit Apostolus: *Non sum, inquit, dignus vocari*

Tria vota monastica. 1. Cor. 15.

ri Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei. Ecce pia contritio de recordatione peccati. Item: *Bonum*, inquit, *certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi, de reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus Judex.* Ecce justa operatio de fiducia spei. Item: *Benedictus Deus, & Pater Domini nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra.* Ecce laus de beneficiis Dei. Vovit David, & reddidit: *Vota*, inquit, *mea Domino reddam in conspectu omnis populi ejus.* Votum vovit Jacob, & reddidit: *Si fuerit*, inquit, *Dominus mecum, & custodierit me in via, per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum ad induendum, reversusque fuero prospere ad domum Patris mei, erit mihi Dominus in Deum, & lapis iste, quem erexi in titulum, vocabitur domus Dei, cunctorumque, quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.* Jephte Galaadites votum vovit, & reddidit: *Domine*, inquit, *si tradideris filios Ammon in manus meas, quicumque primus egressus fuerit de foribus domus meæ, mihique occurrerit revertenti cum pace a filiis Ammon, eum in holocaustum offeram Domino. Transivitque Jephte ad filios Ammon, ut pugnaret contra eos, quos tradidit Dominus in manus ejus. Revertenti autem in Maspha domum suam, occurrit unigenita filia sua cum tympanis, & choris; non enim habebat alios liberos. Qua visa, scidit vestimenta sua, & ait: Heu me, filia mea, decepisti me, & ipsa decepta es. Aperui enim os meum ad Dominum, & aliud facere non potero. Et fecit de ea, sicut voverat.* Ipsum unigenitum Dei Filium jurasse Patri, ac vovisse scimus, attestante Psalmista, qui ait: *Sicut juravit Domino votum vovit Deo Jacob*, scilicet ut Sacramentum religionis in passione suæ carnis pro salute generis humani expleret. Faciamus & nos similiter, & vota, quæ vovimus, integre persolvamus. Quod ipse præstare dignetur, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

1. Tim. 4. — 2. Cor. 1. — Psal. 115. — Gen. 28. — Judic. 11. — Psal. 131.

SERMO LXXI.

III. In Dedicatione Ecclesiæ.

Gen. 1.

FECIT *Deus duo magna luminaria, luminare majus, ut præesset diei, & luminare minus, ut præesset nocti.* Non omnia, fratres charissimi, quæ sunt in cithara, sonant, sed omnia juvant. Sic non omnia, quæ sunt in divina Scriptura, spiritualem intelligentiam generant, sed omnia juvant. Unde si in aliquo Legis capitulo fas est sensum spiritus aliqua rimula intueri, non in inquisitione dormitare debemus, sed thesaurum jacentem in littera vigore alacris ingenii perscrutari. Quod satis egregie vir Sapiens adumbravit, cum dixit: *Non dormias in sinu mulieris.* Mulier nempe sacri eloquii litteram exprimit, ex qua fidelis expositor fructum gignit. Quæ littera, cum ei Catholicæ rationis diligentia adhibetur, vitilis intellectus robori maritatur: cum vero eam seductæ mentis ingenium depravat, quasi castitatem feminæ adulterino coitu violat. Recte ergo dicitur: *Ne dormias in sinu mulieris:* ac si aperte diceretur: Ne in secreto litteræ sensu torpeas, sed latentem animæ profectum pudica excute vigilantia.

Non omnia Scripturæ loca spiritualem habent intelligentiam. — Eccl. 9.

Fecit, inquit, *Deus duo magna luminaria.* Verum quidem est, quod Deus in mundi creatione cælum clarum Solis & Lunæ distinxit ornatu; ut alterum diei, alterum noctis vicissitudinem gubernaret. Porro si interius perscrutemur, inveniemus nobis allegoriæ respondere secretum. Ecclesia enim mundi figuram gerit, quia sicut mundus ex quatuor elementis subsistit, ita Ecclesia ex quaternaria doctrina Evangelii coalescit. Habet autem Ecclesia suum diem, habet & Lunam in nocte. Dies Ecclesiæ est tempus pacis; nox Ecclesiæ est tempestas persecutionis. Sol vero in Ecclesiæ die, est sapientia; Luna autem in Ecclesiæ nocte, est patientia. His luminibus Deus Ecclesiam suam pinxit, quatenus & in pace non sit improvida, & in bello non inveniatur mollis, & fracta. Per sapientiam Ecclesia se protegit in pace a dæmonibus; per patientiam se tuetur in bello a persecutoribus. Non claudicat Ecclesia, non est inermis, argumenta divina sapienter eludit, tormenta hominum sustinet patienter.

Gen. 1. — Sancta Mater Ecclesia mundi figuram gerit.

Recta prorsus comparatio est Solis ad sapientiam, Lunæ ad patientiam; quia sicuti Sol Lunæ, ita sapientia præpollet patientiæ. Sapientia itaque Sol, quia illuminat; patientia Luna, quia confortat. His geminis brachiis Ecclesia pugnat, altero prosternens dæmones, altero vincens homines. Fecit itaque Deus hæc duo magna luminaria, quibus ornatur Ecclesia, quibus quasi duobus oculis munitur Christi columba.

Dissolutis nebulis allegoriæ, hunc etiam rivulum Scripturæ ad irrigandos mores nostros possumus trahere. Nam sicut Deus in hoc mundo duo magna luminaria fecit, ita etiam in homine duo magna luminaria ordinavit. Ne sibi videatur durum, quod dicimus; homo enim alter est mundus, unde ipsa Græca lingua vocatur, μικρόκοσμος, id est, minor mundus, quia ad similitudinem majoris mundi est factus. Nam sicut Deus majori mundo præsidet, ita quod ubique est totus; sic anima corpori dominatur, ita quod ubique tota est in corpore.

Homo alter est mundus.

Homo itaque habet diem, habet & noctem; habet Solem in die, habet Lunam in nocte. Dies hominis est vita justitiæ, nox hominis est vita nequitiæ. Sol autem in vita justitiæ est charitas, quæ præest vitæ justitiæ; Luna vero in vita peccatoris, est pœnitentia. O quam clarus Sol est charitas, cujus quindecim radios enumerat filius Solis Paulus Apostolus, in Epistola ad Corinthios, ubi ait: *Charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur.* O quam clarum pœnitentiæ jubar! noctem peccati removet, quod conscientiæ nubilum tergit.

Charitatis radii quindecim. — 1. Cor. 13.

Lunæ hujus, scilicet pœnitentiæ, quatuor sunt radii; cognitio peccati, dolor pro peccatis, confessio peccati, fructus eleemosynæ. Prius opor-

Pœnitentiæ radii quatuor.

oportet cognoscere peccatum; sed non sufficit, oportet dolere pro peccato; addenda est etiam Confessio, quia frustra dolet, qui non confitetur, his vero adjungendus est fructus eleemosynæ, qui est pretium peccati. Unde Propheta de impio dicit: *Non credat frustra errore deceptus, quod aliquo pretio redimendus sit*. Pretium certe peccati est eleemosyna. Sed qui semper eleemosynam erogat, & semper peccat, frustra credit quod eleemosyna ei proficiat. Interpretandum est igitur eleemosynæ vocabulum. El, Hebraice, Deus, Moys, Ægyptiaca lingua dicitur Aqua, inde eleemosyna, id est, Aqua Dei. E contrario videre possumus, quod peccatum est ignis diaboli. Igitur contra ignem diaboli opponatur aqua Dei. Perpende, Christiane, dignitatem tuam, & redemptionem culpæ tuæ. Noli belluina mente contemnere. Deus eleemosynam fecit tibi, corpus proprium morti tradendo, tu eleemosynam fac illi, buccellam panis porrigendo pauperi. Esto prius in te misericors, deinde in proximum clementiæ rivum effunde, ut sic pariter cum proximo ad fontem misericordiæ valeas pervenire, Jesum Christum Dominum nostrum, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Job. 15.

Eleemosynæ interpretatio.

SERMO LXXII.

IV. In Dedicatione Ecclesiæ.

Sermonis hujus principium non habetur in MS.

.... vere est mons fortitudinis, innuitur salutare vexillum, id est, Crux, quæ immortali memoria viret semper, floret, atque fructificat in mentibus electorum.

Per hoc autem, quod in sacris altaribus Dominico corpori Sanctorum reliquiæ sociantur, unitum Redemptori suo sanctæ Ecclesiæ corpus ostenditur: & quasi Sponsus cum Sponsa in sancti altaris thalamo collocatur. Et quia in Apocalypsi, sub altari Dei visæ sanctorum Martyrum animæ referuntur, aptissime congruit, ut etiam apud nos sub aræ visibilis mensa eorum patrocinia recondantur.

Apoc. 6. Joan. 19.

Præterea sicut in sepulchro Redemptoris myrrha & aloe missa sunt: ita & hic thus apponitur, per quod ejusdem Domini mortificatio figuratur, sicut ipse dicit: *Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat*. Dignum est ergo, ut in altari, super quod corpus Dominicum jugiter immolatur, mors ejus etiam per rerum invisibilium ænigmata nuntietur.

1. Cor. 11.

Parietibus quoque basilicæ per circuitum duodecim de sancto Chrismate signa Crucis imprimimus, totidemque candelas affigimus, ut eam sancti Spiritus unguedine delibutam, & Apostolorum doctrinis divinitus illustratam, his signis invisibilibus ostendamus.

Sunt etiam alia nonnulla, fratres mei, quæ in ecclesiarum consecrationibus certi causa mysterii rationabiliter adhibemus, sicut est vinum, hyssopum, sal, cineres, pulveres, fragmen rubei lapidis. Quæ videlicet omnia icciro per ordinem vobis exponere, cur adhibeantur, omittimus, ne charitatem vestram prolixis sermonibus oneremus. Quæ tamen breviter perstringendo transcurrimus, ut tenuem saltem uberius intelligendi lineam producamus. Porro sicut aqua vetus Testamentum, sic & vinum significat Evangelium, quod Dominus tunc expressit, cum aquam in vinum, in nuptiali constitutus solemnitate, mutavit. Joan. 2.

Et sicut liquores illi simul in consecratione miscentur Ecclesiæ, sic proculdubio dignum est ut utraque Lex jugiter nostro versetur in corde. Sal etiam simul immittitur, ut insipidus veteris legis sapor Evangelicæ intelligentiæ sale conditus esse doceatur. Unde cum cives Jericho aquas illius terræ conquererentur amaras, ait Eliseus: *Afferte mihi vas novum, & mittite in illud sal. Qui cum attulissent, egressus ad fontes aquarum, misit in eum sal, & ait: Hæc dicit Dominus: Sanavi aquas has, & non erit in eis ultra mors, neque sterilitas. Sanatæ ergo sunt aquæ usque ad diem hanc, juxta verbum Elisei, quod locutus est*. Per quod designatur, quod amara veteris Legis aqua per spiritualem Evangelii intellectum erat in dulcedinem convertenda. Hyssopus autem, qui pectoris arcana purificat, Fidem designat, de qua nimirum dicit Apostolus: *Fide purificans corda eorum*. In cinere vero significatur humilitas, per quam scilicet Abraham Deo colloquens, ait: *Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis, & cinis*. Per speciem vero rubei fragminis, fervor innuitur charitatis. Hinc est, quod Adam dicitur terra rubra, videlicet ut in vocabulo primi hominis homo discat, quatenus, quia terra est, humiliter vivat: & quia ruber dicitur, a fervore charitatis geminæ non tepescat. Quæ scilicet omnia icciro in Dedicatione Ecclesiæ visibiliter admiscentur; ut nos eorum mysticum intellectum in mente nostra recondere doceamur. Et quia nos utique sumus Ecclesia, per visibiles species, atque corporeas mystice designatur, quæ spiritualium virtutum nobis inesse debeant Sacramenta. Hæc interim vos nosse sufficiat, ut per hæc, quæ dicimus, valeatis, & illa conjicere, quæ tacemus.

4. Reg. 2.

Ibid.

Act. 15.

Gen. 18.

Videtis præterea, dilectissimi, quia Basilica ista constat lapidibus, & cæmento: quod si parietis machina in alta se subrigens, solis lapidibus coacervatur, & calcis, ac sabuli glutine non obstringitur, ad violentiæ cujuslibet impetum quidquid constructum est, necesse est subruatur. Quid est aliud templum Dei, nisi populus Dei? Lapides nisi homines? Quid cæmentum, nisi tenax coagulum charitatis? Unde dicit Apostolus: *Charitatem habentes, quod est vinculum perfectionis*. Sicut ergo muralis machina sine cæmento constructa, perflantibus ventis evertitur; ita boni operis ædificium ad quemlibet tentationis impetum cito collabitur, si paternæ charitatis coagulo non tenetur. Coloss. 3.

Ut ergo, dilectissimi, sancti operis nostri structura permaneat, Spiritus Dei vos in fraternæ charitatis compage connectat. Non enim omnes qui Christianum videntur habere vocabulum, pervenire merentur ad Christum: neque omnes, qui habent Ecclesiæ societatem, ad

ad Ecclesiastici corporis pertinent veraciter unitatem. Tabernaculum nempe fœderis, quod Christi tunc præfigurabat Ecclesiam, Bezeleel filius Uri de tribu Juda, & Ooliab filius Achisamech de tribu Dan pariter construxerunt. Sed cuncti liquido novimus, quia de tribu Juda natus est Christus, de tribu vero Dan nasciturus est Antichristus. Sic ex utriusque nunc membris universalis constat Ecclesia, sed sola charitate discernitur, qui scilicet ad Christum, qui ad Antichristum merito pertinere credatur. Unde & Bezeleel dicitur in umbra Dei; quia quisquis Christum veraciter sequitur, umbra sancti Spiritus, ex quo ille in Virginis utero conceptus est, ab æstu desideriorum carnalium temperatur. Ooliab interpretatur protectio mea pater; quoniam Antichristus cum suis utique membris Patrum suorum, hoc est, veterum Judæorum, se testimonio protegit, dum legalia mandata juxta litteram servat, & ea secundum illorum traditionem carnaliter observanda mendaciter dogmatizat.

Tabernaculum fœderis S. Ecclesiæ figura.

Exod. 31.

Ecce, dilectissimi, tabernaculum Dei nunc communis frequentiæ societate construimus, & templum Dei corporali frequentia sufficienter implemus, immo & ipsi templum Dei per novæ regenerationis gratiam effecti sumus. *Templum enim Dei sanctum est*, dicit Apostolus, *quod estis vos: & Spiritus Dei habitat in vobis*. Ubi terribile est, quod præsto subjungitur: *Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus*. Templum sane, id est, materialis quælibet, ac terrena Basilica, aliquando pulvere, vel levi quacumque sorde polluitur: aliquando per effusionem sanguinis, vel certe per admissum aliquod grave facinus violatur; sed cum solus se nimius pulvis exaggerat, vel tenuis quædam pollutio pavimenti munditiam fœdat, levi ramusculo, quod injectum est, scopitur: & sic ad priorem munditiam, quod fœdatum est, revocatur. At si vel homicidii, vel gravissimi, quod absit, sceleris contaminatione respergitur, denuo per summi Sacerdotis officium necesse est instauretur. Nos certe in die sacri Baptismatis per sanctificationem Spiritus Dei templum sumus effecti; quod si vel otiosi sermonis, vel exigui cujusquam reatus attaminatione contingimur, facile est ut levis pœnitentiæ satisfactione purgemur. At si gravis culpæ lepram nos incurrisse contigerit, adeunda est protinus mater Ecclesia, supplicandus est Pontifex, ut animæ nostræ templum, quod violatum, atque destructum immani scelere cernitur, per sacerdotalis auctoritatis officium, ac satisfactionis dignæ remedium noviter instauretur.

1. Cor. 3.

Nec dubium, quin illa templi spiritualis instauratio, quæ per visibilis Sacerdotis exhibetur officium, per divinæ virtutis, atque potentiæ intrinsecus impleatur effectum; & Christus Jesus, qui verus Rex est, & Sacerdos, quod collapsum in homine, vel destructum maligni spiritus arte considerat, per plenioris gratiæ largitatem in melius renovat, & reformat. Quod etiam templi Hierusalem instauratio tunc illa signaverat, quæ per Zorobabel filium Salathiel, Ducem videlicet Juda, * Jesum filium Josedech Sacerdotem magnum, facta fuisse legitur sub Dario Rege Persarum. Sicut enim tunc Nabuchodonosor Rex Babylonis templum Hierusalem populum captivando destruxerat, sic nequitiæ spiritus, qui possessor est intimæ confusionis, humanam animam a sua sæpe libertate captivat, & sic templum Dei perversa concupiscentiæ sorde contaminat.

1. Esdr. 3.

* Josue.

Et sicut per Zorobabel, atque Jesum, regiam videlicet, sacerdotalemque personam, tunc instauratum est templum, sic hominis anima furore antiqui hostis impellente collapsa, & per ejus astutiam turpiter violata, ex virtute Redemptoris nostri, qui ex utraque stirpe descendit, erigitur; & non solum in id quod fuerat, sed & in amplioris gratiæ plenitudinem reformatur. Unde & per Aggæum Prophetam de lapideo illo templo dictum est: *Magna erit gloria domus istius novissimæ plusquam primæ; & in loco isto dabo pacem, dicit Dominus Deus exercituum*. Tunc Sacerdos ille Pontificum, & Rex Regum templum suum perpetuo possessurus ingreditur, & illud non solum a perpetrati sceleris contaminatione purificat, sed etiam gloria continuæ deinceps inhabitationis illustrat. Sicut per eumdem Prophetam dicitur: *Et veniet desideratus cunctis gentibus, & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum*.

Aggæi 2.

Ibid.

Hortamur, itaque, dilectissimi, & sanctæ devotionis vestræ prudentiam salubriter admonemus; ut si templum pectoris vestri cognoscitis, vel antiqui hostis arte corruptum, vel etiam perpetrati gravissima cujusquam sceleris attaminatione pollutum, illum adite Pontificem, qui restaurationis, & totius humanæ salutis principaliter obtinet potestatem; de mentis vestræ cubiculo pravæ concupiscentiæ sordes abjicite, furoris, & iracundiæ stimulos per patientiæ mansuetudinem mitigate, petulantis luxuriæ virus expellite, supernæ contemplationis intuitu vanarum cogitationum caliginem dimovete: sicque procul abjectis omnium sordibus vitiorum, succedant spiritualium ornamenta virtutum, quibus suaviter delectatus omnipotens Deus, illud in vobis construat domicilium, in quo sit ipse summitas simul & fundamentum. Summitas quidem, sicut scriptum est: *Lapidem, quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli*. Fundamentum vero, sicut dicitur: *Fundamentum autem nemo potest ponere, præter id, quod positum est, Christum Jesum*.

Christus Jesus templi nostri summitas est, & fundamentum.

Psal. 117.

1. Cor. 3.

Non ergo sit mens vestra, dilectissimi, apotheca mercium, non cupiditatis ærarium, non area bellatorum. Quidquid enim sedulo versas in conscientia, hoc idem & ipse es in æstimatione divina. Omne siquidem nostrum, sive boni, sive mali desiderium coram divino conspectu in nostra cernitur mente depictum. Porro si in te flamma libidinis æstuat, mens tua domus est fornicationis, non domus orationis; si fomes inest livoris, & odii; non domicilium pacis, sed campus videtur esse certaminis. Sit ergo mens nostra non obscœnæ luxuriæ clibanus, non passionum sentina carnalium, non denique volutabrum vitiorum, sed sit cum Dei omnipotentis auxilio spiritualium aula virtutum,

tutum, quam ipse supernus dignetur habitator invisere, atque in templo dicati sibi pectoris habitare, sicut per Prophetam promittit, dicens: *Inambulabo in illis, & inhabitabo, & ero illorum Deus:* qui vivit, & regnat in Trinitate perfecta unus, & verus Deus in sæcula sæculorum. Amen.

I. Cor. 9.

SERMONES MORALES.

Sermo de Vitio linguæ.
Sermo de Spirituali Certamine.
Sermo Synodalis.

SERMO LXXIII.

De Vitio linguæ.

CUM pius exactor quæcumque merces sub chirographo cautionis offeruntur, amplectitur, securus est debitor, qui tenetur. Sic ergo, fratres charissimi, sic nimirum, cum vos ad libenter audienda, quæ de meæ rusticitatis inopia proferuntur, intentos aspicio, ad reddendum vobis deinceps promissi sermonis debitum promptior convalesco. Et quia per totius hebdomadæ circulum, in cellulis singulariter constituti, affluentibus Scripturæ sacræ dapibus estis saginati, nunc de manibus servitutis nostræ vester animus tamquam vilia ad vescendum poma suscipiat, ut postmodum ad priores epulas, quanto esurientius, tanto avidius recurrat.

Monastici incessus decorum.

Curate igitur, fratres mei, cum invicem convenitis, ut honeste, graviter, & morose incedere studeatis, quatenus debitæ mortificationis insignia præferentes, & inter vosmetipsos quiete, ac pacifice fraterna valeatis charitate congruere, & extrinsecus adventantibus sanctæ conversationis exempla præbere; præcipue tamen loquacitatis vitio severe, ac vigilanter obsistite, & prurienti linguæ frænum sobrii moderaminis adhibete, ne, quod absit, brevis horæ spatio perdatis otiosa loquendo, quod per plures acquisistis orando: & nunc ex lingua leviter affluat, quod mentem postea pœnitendo graviter premat. Sæpe namque inter reliquos cibos, unum fortasse quid a comedente trajicitur, quod per plures postmodum dies occupans stomachum minime digeratur. Sic nimirum inter multa verba, quæ indiscrete proferimus, impossibile est ut non quandoque aliquid prodeat, quo deprimi mentis nostræ stomachum sentiamus, ac per hoc nequeat facile digeri: quia non potest oblivioni traditum a cogitatione deleri. Nonnulli enim fratrum postquam se aliquanto diutius siluisse meminerint, quadam quasi ex ipso silentio securitate præsumpta, mox ad proferenda vana quælibet, & levia defluunt, & non ad necessitatis indicia, sed ad voluptatis potius petulantiam indiscreta ora resolvunt. Quibus profecto valde timendum est, ne magis Deum vitio vanifluæ verbositatis offendant, quam sibi prius de silentii sui censura placaverant. Deum siquidem, quem & silendo, & orationibus insistendo, in se suscipere fortassis ante meruerant, nunc vacando fabulis, & sermonibus otiosis, tanto periculosius, quanto vicinius persequi non formidant.

Linguæ adhibendum frænum.

Verba otiosa mentem lædunt, ut cibi quidam stomachum.

Vana securitas ex silentio cavenda.

Audiant itaque quid Paulus Ephesiis dicat: *Omnis*, inquit, *sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quid bonum est, ad ædificationem opportunitatis Fidei, ut det gratiam audientibus.* Et quia nonnulli Deum prius bene vivendo lætificant, sed postmodum superflua quæque, & perversa loquendo contristant; illico subjunxit: *Et nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis.* Perpendant miseri, quæ illis lætitia in vanis sermonibus potest lenocinantes obrepere, quibus sciunt se non potentem sæculi, non etiam quemlibet sanctum hominem, sed ipsum Spiritum sanctum, qui proculdubio Deus est, contristare.

Ephes. 4.

Ibid.

Quanto autem cautelæ studio linguæ procacitas frænanda sit, si quis nosse desiderat, inter quæ crimina ab eodem Magistro Gentium numeretur, attendat: *Fornicatio*, inquit, *& omnis immunditia, aut avaritia, nec nominetur in vobis, sicut decet Sanctos, aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet.* Ubi enim fornicationem, immunditiam, atque avaritiam texuit, ibi etiam indifferenter scurrilitatem, & stultiloquium nominavit; ut manifeste detur intelligi, linguæ malum gravissimis criminibus in offensione conjunctum, a quibus in ipsa non est prohibitione discretum. Quid autem vaniloquio potest esse deterius, quod non modo per semetipsum infelicem animam letaliter gravat, sed & ipsam honestæ vitæ religionem, quæ hominem Deo junxit, evacuat? Jacobo testante, qui ait: *Si quis putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, hujus vana est religio.* Quibus nimirum verbis luce clarius constat, quia in nihilum omnis nostra religio redigitur, nisi solerter immoderatæ linguæ lascivia compescatur. Qui rursus ait: *Qui in verbo non offendit, hic perfectus est vir.* Si viri perfectio in verbi custodia ponitur, profecto patet, quia per effrænatæ loquacitatis incuriam, omnis etiam perfectæ vitæ compositio dissipatur. Et si rem velimus diligenter inspicere, deterius peccat plerumque lingua, quam vita: nam & si vigilanti cura animam nostram custodire proponimus, tamen quia propagati de carne cum peccato sumus, impediente sæpius ipsa carnis infirmitate, peccamus. Sed quidquid in humana conversatione delinquitur, fructuosæ pœnitentiæ remedio, & crebris orationibus expiatur.

Ephes. 5.

Linguæ vitium gravissimis criminibus æquale.

Jacob 1.

Jacob 3.

Consideremus ergo, fratres charissimi, quam grave sit in lingua delinquere, quæ compuncti, & amari cordis interpres pro nostris delictis efficaciter consuevit orare; & eam vanissimæ loquacitatis vitio ream, atque obnoxiam divino conspectui reddere, quæ nimirum in suæ munditiæ puritate persistens, nostris reatibus poterat veniam obtinere. Unde non immerito per virum Sapientem dicitur: *Flagelli*

Eccl. 28. *gelli plaga livorem facit ; plaga autem linguæ comminuet ossa* . Ecce , lingua ossa non habet, & ossa comminuit ; quia cum ipsa per ventosa verba leviter effluit, fortia, atque robusta virtutis nostræ facta corrumpit . Nam
Prov. 18. cum mors & vita sit in manu linguæ ; valde cavendum est vitium, quod & manu ad feriendum uti dicitur, unde inaniter loquentis anima trucidetur. Unde non immerito idem, qui supra,
Eccl. 27. Sapiens dicit : *Multi ceciderunt in ore gladii , sed non sic, quasi qui interierunt per linguam suam* .

Quibus remediis linguæ vitium cohiberi possit.

Duo autem unicuique necessaria sunt, qui se ab hujus nequitiæ peste custodire desiderat ; ut videlicet & proprium os a supervacuis sermonibus comprimat, & aures etiam ab ineptis alienæ loquacitatis confabulationibus claudat ; quoniam hoc virus non solum eos , a quibus oritur , lethaliter inficit , sed eos etiam , in quos effunditur , perniciosa tabe corrumpit .
Eccl. 28. Unde scriptum est : *Sepi aures tuas spinis, & noli audire linguam nequam ; & ori tuo facito ostia , & seras auribus tuis ; aurum tuum , & argentum tuum consla , & verbis tuis facito stateram , & frænos ori tuo rectos , & attende , ne forte labaris in lingua , & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus insanabilis in mortem* . Sa-
Prov. 13. lomon autem dicit : *Qui custodit os suum , custodit animam suam ; qui autem inconsideratus est ad loquendum , sentiet malum* . Nec enim credendum est, fratres mei , sanctos Doctores , novi scilicet ac veteris Testamenti , tot sine causa sententias adversus linguæ vitium protulisse . Nisi enim huic morbo immane periculum inesse cognoscerent , nequaquam adversus hunc tam austere , tam acute , tam multipliciter , tam uniformiter disputarent.

Ut enim cetera testimonia sacræ Scripturæ prætereaam , quem Apostolica tuba illa non terreat , quæ de hac pernicie terribiliter into-
Jacob 3. nat , dicens : *Ecce* , inquit , *quantus ignis quam magnam silvam incendit : & lingua ignis est, universitas iniquitatis, lingua constituitur in membris nostris , quæ maculat totum corpus , & inflammat rotam nativitatis nostræ , inflammata a gehenna* . Non autem immerito lingua ignis dicitur , quia sicut de
Eccl. 20. insipiente Salomon dicit : *Apertio oris illius inflammatio* . Si ergo lingua ignis est , quæ omnem virtutum nostrarum silvam incendit , si universitas est iniquitatis , si totum corpus sua fœditate contaminat, si rotam nostræ nativitatis inflammat, id est, si omne meritum instabilis hujus vitæ nostræ suæ damnationis incendio devorat, nisi linguam suam quis discreta moderatione custodiat, quis de sobrietate, quis de castitate præsumere, quis de jejuniis, sive vigiliis, aut aliqua se poterit bona operatione jactare?

Ponamus ergo , fratres charissimi , frænum ori nostro ; non ex eo verba scurrilia prodeant, non fluxæ lætitiæ fomenta prorumpant ; non lingua nostra fratris infirmi vitam detractorie mordeat ; non bene currentis opera sub vitæ hujus incerto præcipitanter extollat ; non præterita facta, vel dicta inaniter recitet, non quid a sæcularibus agatur , inter fratres pestilenter enarret ; servemus & nos quod Paulus Colossensibus præcipit , dicens : *Sermo vester* Coloss. 4.
semper in gratia sale sit conditus ; ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere . Sit igitur lingua nostra modesta , sobria , discreta , pudica ; sit oris nostri saliva virgo die crescente , & nisi utilitatis occasio præbeatur , usque in crastinum , sive perendie incorrupta servetur.

Portatis , fratres mei , vobiscum , portatis clavem cellulæ , portate & clavem linguæ ; opponitis pessulum ostio , adhibete retinacula salubriter ori vestro. Auceps non emittit accipitrem , nisi anserem videat , & monachus dimittet linguam suam , si loquendi necessitas non assistat ? Dedignatur venator catulum solvere, nisi lepus appareat ; viliorem habeat monachus linguam suam, quam ad nullius salutem , vel commodum inutiliter solvat ? Sudat lapis in manu oppugnantium mœnia , & incassum volet verbum de ore stantis in sanctæ militiæ disciplina ? Arcus frustra flexis cornibus non intenditur, & rationale os ad effundenda passim superflua reseratur ? Parcitur pharetræ , ut ex ea sagitta leviter non exeat ; non parcitur linguæ, ut mordax , in quemlibet verbum , velut ictum vulneris non infligat ?

Stare in S. Ecclesiæ disciplina, pro monasticam vitam agere.

Quid ad hæc , fratres, dicimus, qua nos argumentatione defendere, qua possumus artificiosa nos excusatione purgare ? Numquid non facilius est , atque tranquillius facere, quam loqui ? Numquid non laboriosius est linguam per tot prolixæ loquacitatis verba discurrere, quam in suo quietam silentio permanere ? Unde non immerito de quibusdam per Hieremiam dicitur : *Docuerunt linguam suam loqui mendacium, ut inique agerent , laboraverunt* . Laborasse Hier. 4.
namque dicuntur , ut nequiter agerent , qui tacendo utique sine peccato melius quievissent. Et si forte quemlibet fratrem in lingua se jugiter fatigare delectat , Paulum audiat quod Corinthiis dicat : *Quid ergo , fratres ? cum convenitis , unusquisque vestrum psalmum habet , doctrinam habet , Apocalypsin habet , linguam habet , interpretationem habet : omnia ad ædificationom fiant* . 1. Cor. 14.

Si quem ergo tædet linguam suam rigida silentii censura compescere, orando, psallendo, legendo , sive etiam ædificationis verba proferendo, studeat eam salubriter exercere , ne cui nunc ardet lingua in loquendi concupiscentia , damnationis suæ postmodum comburatur in pœna . Neque enim negligenter audiendum est, Luc. 16.
quod dives ille petebat refrigerari linguam suam , quia cruciabatur in flamma . Quia enim , juxta Apostolicam sententiam , humana lingua a gehenna , hoc est, a gehennalibus incolis, nunc dicitur inflammari ; non immerito postmodum flammis ultricibus tradita , cum eisdem simul meretur aduri . Unde non incongrue de perversa lingua per Virum sapientem dicitur : *In flamma* , inquit , *sua non comburet justos . Qui relinquunt Deum , incident in illam, exardebit in illis , & non extinguetur , & immittetur in illos , quasi Leo , & quasi Pardus lædet illos*. Illud etiam
Jacob 3. Eccl. 28.

 quan-

quantæ formidini, quanto nobis debet esse terrori, quod Veritas ait: *Omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die judicii.* Matt. 12.

Audiat lingua vaniloqua, audiat lingua otiosa, audiat lingua scabiosa. Scabiosa, inquam, lingua, quæ velut scabiem quamdam, atque pruritum patitur, nisi semper acuto quodammodo supervacuæ locutionis ungue scalpatur. Audiat, & pavescat, intelligat, & tam terribilem sententiam perhorrescat. Audiat terrorem judicii de ore ipsius judicaturi. An non habet aures ut possit audire, quæ & manum habet ut possit occidere? *Mors enim & vita in manu linguæ.* Audiat ergo quod ex ore Veritatis dicitur; & subtili meditatione discutiat quod minatur: *Omne*, inquit, *verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii.* Ponamus itaque ut otiosum verbum, si contra sacræ Scripturæ sententias fas est dicere, leve sit, & exiguum omnino peccatum: sed quid milio brevius? quid penna levius invenitur? Verumtamen si pennarum, vel miliorum innumerabilis multitudo congeritur, necesse est, ut portantis cervix, velut sub gravi lapide immoderantius pressa, frangatur. Ex humentibus quoque saxis tenuis quidem, & rara gutta distillat; sed si vas subesse spatio longiore permittitur, ita plenum, ac si profluens unda decurreret, invenitur. Parvæ quidem sed innumeræ Cinifes superbi Pharaonis, & totius Ægypti superavere virtutem. Breve tempus est hora, sed dum hora horæ continua successione conjungitur, totius vitæ nostræ cursus impletur.

Prov. 18. Matt. 12. Exod. 8.

Nemo itaque semetipsum decipiat, fratres mei, sed peccatum, quod leve arbitratur esse, dum pensat; grave videatur in ejus æstimatione, cum numerat. Quid enim durius saxo? Quid aqua liquidius? & tamen a quodam Sapiente dicitur:

Gutta cavat lapidem, consumitur annulus usu. Ovidius.

Nimirum & omnis animæ nostræ soliditas, ac fortitudo destruitur, si assiduis inundantium, & quodammodo pluvialium verborum fluxibus atteratur, quamvis & leviter se peccasse quis asserat, cum Apostolus dicat: *Qui legem prætereit, Deum inhonorat.* Porro otiosis verbis assuetus, duplici proculdubio culpæ videtur obnoxius, qui & divinas laudes, ad quas humana conditio assidue provocatur, abjicit, & superfluæ loquacitati, a qua prohibetur, insistit; sicut de quibusdam Hieremias dicit: *Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.* Quæ nimirum Prophetæ verba, etiam de otiosa loquentibus possunt non inconvenienter intelligi, qui nimirum derelicto fonte aquæ vivæ, hoc est, postposito verbo vitæ, ora sua cisternas faciunt, ex quibus non novi, sed veteris hominis verba proferunt, quemadmodum non recentem de fonte, sed sentinosam potius aquam de cisterna proferant: & quia labia sua moderata nesciunt discretione reprimere, cisternæ dissipatæ aquam nequeunt continere.

Rom. 2. Hier. 12.

Notandum sane, quia sicut avis advolans exponit se ramo cujuslibet arboris, sic plerumque malignus spiritus veniens insidet linguæ inconsiderate loquentis: & inordinatum quid in decursu sermonis per surreptionem suadet effluere, unde postmodum veniens quasi congesta dimicandi materia, cor hominis valeat impugnare. Intra conscientiam suam, fratres charissimi, unusquisque vestrum redeat, & se, quod dicimus, recognoscat. Sæpe namque negligenter quid loquimur; unde postmodum ad silentii nostri custodiam redeuntes, tantam ingruentium cogitationum molestiam patimur, ut vix tolerare possimus. Et pœnitet quidem omnino tam incaute noxia protulisse, sed remedium non occurrit; quia quod semel emissum est, non possumus revocare. Juxta quod Flaccus ait:

Dæmon linguæ petulanti, ut avis ramo insidet.

Et semel emissum volat irrevocabile verbum. Horat.

Oramus, psallimus, sed evellere de corde nostro infixum spinæ illius aculeum non valemus. Tunc veternosus hostis cum mentem nostram in tanto versari turbine conspicit, victor, & insultans gaudet se quasi fructus de suo labore colligere, quos in male feraci terra linguæ nostræ meminit seminasse: in quo videlicet facto quid aliud quam Turdelam imitantur, quæ ex eo, quod digerit moritur? Ex ejus quippe stercore planta nascitur, de cujus humore viscus conficitur, quo postmodum, & ipsa capiatur; atque ex eo agitur, quod prius fuerat cibus suus, ut & ipsa postmodum sit cibus alienus.

Ita ergo cum immunda quæque, ac vana proferimus, quid aliud quam laqueos nobismetipsis loquendo compingimus, quibus ab astutis aucupibus, hoc est, malignis spiritibus, postmodum capiamur? Sæpe autem sermo noster non loquenti, sed audienti pugnam generat, ita ut cor ejus in odium illius, qui contraria verba protulerat, vehementer accendat: & si facultas adsit non tam verba verbis reddere, quam malæ retributionis paratactibus respondere. Hæc autem in ipsa verborum confabulatione parvipendenda nobis videntur & levia, sed cum ad orationum secreta recurrimus, reducta protinus ad memoriam, dura prorsus & intolerabilia judicamus.

Quapropter, dilectissimi fratres mei, studeamus nosmetipsos intra silentii claustra reprimere, & linguas nostras a vanis & inutilibus eloquiis cohibere. Anima namque nostra superni Regis est Sponsa, quæ accepto pignore sancti Spiritus, signaculo Fidei est dotata. Maneat ergo in suis penetralibus virgo, non indecenter in publicum prodeat, non per oris limen egressa, in supervacua se verba, ac sæcularia inaniter fundat, ne si deviare eam Sponsus a modestia pudicitiæ suæ gravitate conspexerit, quandoque objurgans, dicat: *Si ignoras te*, inquiens *o pulchra inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum.* In cubiculo igitur suo virginali more resideat, oris ostium clausum teneat, & numquam, nisi quæ ad exspectandum pertinent Sponsi cælestis adventum, locutura procedat, sub umbra se silentii reprimat, ne decolor videatur, ab omni se æstu negotii sæcularis abscondat; ut non immerito possit alacri voce cantare: *Sub umbra*

Anima nostra Dei Sponsa est. Cant. 2. Cant. 2.

bra illius quem desiderabam, sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo: introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem.

Solent autem Sponsæ nobilium diversas pigmentorum species mandendo per ora revolvere, ut advenientibus procis flagrantius valeant, ac suavius redolere. Anima etiam nostra cepas, alia, & quidquid terrenæ prudentiæ acritudinem fervet, prorsus abhorreat; cassiam vero assiduæ orationis, stacten sacræ lectionis, psalmodiarum cinnama, & cuncta odoramenti spiritualis aromata jugiter fragrare contendat. Christus sit omne quod loquitur; omne quod delectatur; omne quod sapit; omne quod vivit, Christum spiret, Christum flagitet, Christum æstuet, Christum ore pronuntiet, Christum assidua cordis meditatione pertractet. Amare alium nesciat, ad hunc solum totis visceribus inardescat. Illum summis desiderii vocibus clamet, illum ad se venire suspiriis, & crebris gemitibus provocet; illum diversis adornata virtutibus, ipsa sui pulchritudine, ut ad se ingrediatur, invitet; quatenus dum ad se eum, cui æstuat, cui anxiatur, cui inhiat, venire persenserit, protinus gratulabunda alacriter exclamet, dicens: *Vox dilecti mei pulsantis, aperi soror mea, amica mea, immaculata mea*; ac deinde subjungit: *Surrexi aperire dilecto meo*. Felix anima, cujus thalamum cælestis ille Sponsus ingreditur, ac indissolubili sibi perpetui amoris vinculo copulatur: quæ nimirum sine intermissione celebrat nuptiale convivium, & indeficienti copia cælestium fruitur epularum. Felix, inquam, anima, quæ dum divinæ gratiæ rore perfunditur, cælesti mox sobole fecundatur. Sic nimirum arefacta carni, germinat sibi, mortua mundo, vivit Deo viventi, atque regnanti in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO LXXIV.

De Spirituali Certamine.

Si diligenter considerare volumus, fratres charissimi, unde venimus, & quo vocamur, nullæ in nobis vires sunt, quibus ad reddendas Deo gratias sufficere valeamus. *Exod. 3.* Nos enim filii Israel sumus, qui Pharaoni in Ægypto servivimus, qui gravissimo superbi Regis imperio premebamur. Gaudebat siquidem Princeps mundi hujus sub ferreo suæ servitutis jugo nos indesinenter atterere, & servilium operum semper officiis occupare. Cogebat nos lateres coquere, quia non ex pretiosis virtutum lapidibus templum Deo construere, sed terrenum potius sibi dictabat ædificium fabricare. Sed ecce jam Deus Patrum nostrorum, Deus benedictus in sæcula, ex Ægypto nos, id est, de tenebris vitæ veteris eruit, de vinculo tyrannicæ dominationis absolvit, atque in terram nos repromissionis fideliter introduxit. *Terram promissionis ingredi, mystice quid sit.* Terram namque repromissionis ex eo jam ingressi sumus, ex quo spreto mundi desiderio, firmæ spei fiduciam in æternitate posuimus: & jam in spe possidemus, quam in re habituri postmodum per Dei gratiam sumus. In hac videlicet terra jam illi per spei gratiam introducti fuerant, quibus Petrus ajebat: *Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, ut virtutes annuntietis ejus, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum.* *1. Pet. 2.*

Sed quia in hanc terram, duce divina gratia, sumus ingressi, jam non nobis vacandum est otio, non torpori, vel desidiæ cedere, non somno, vel incautæ securitati sanum est indulgere. Expedit itaque, ut virtutum armis semper accincti, ad custodiam nostri jugiter excubemus, & adversus immanissimos hostes nostros acriter dimicemus. Per bellum namque pervenitur ad pacem, per laborem transitur ad requiem. Non est enim sine pugna victoria, non absque victoria pertingitur ad coronam. Intestinos autem hostes habemus, cum quibus si perire nolumus, infatigabiliter, & sine ulla prorsus intermissione pugnare compellimur. Hostes nempe nostros, adversum quos in acie semper assistimus, non a nobis interjecti aggeres dividunt, non mœnia turrita secernunt, non profundi amnes interfluunt, non prærupti montes, ne cominus congrediantur, obsistunt. Nobiscum semper sunt, quia in nostræ mentis penetralibus degunt. Septem namque principalia vitia sunt, ex quorum vipereo semine ceteræ vitiorum pestes, quasi venenatæ nihilominus soboles oriuntur, quæ nimirum sunt, superbia, avaritia, inanis gloria, ira, invidia, luxuria, tristitia. *Septem vitia capitalia.* De quibus nos iccirco diligenter disputare omittimus, quia plerosque sacri Tractatores eloquii multiplices super his reliquisse sententias invenimus.

Hoc tantum nunc affirmare sufficiat: quia quisquis adversus ista confligere, quisquis hæc cum Dei adjutorio neglexerit superare, numquam in militia spiritali victor existere, numquam ad coronam victoriæ poterit pervenire: *Non enim coronabitur, nisi qui legitime certaverit.* *2. Tim. 2.* Hæ sunt denique gentes, quas Israelitico populo Moyses præcipiebat extinguere, & a facie terræ absque ulla fœderis interpositione delere: *Cum introduxerit te*, inquit, *Dominus Deus tuus in terram, quam possessurus ingredieris, & deleverit gentes multas coram te, Hethæum, & Gergezæum, & Amorrhæum, Chananæum, & Pherezæum, & Hevæum, & Jebusæum, septem gentes multo majoris numeri, quam tu es, & robustiores te: tradideritque eas Dominus Deus tuus tibi, percuties eas usque ad internecionem: non inibis cum eis fœdus, nec misereberis earum.* *Deut. 7.*

Ecce audistis, fratres charissimi, quia gentes nobis infestas nostris manibus Deus omnipotens tradidit, easque jam a facie nostra in suæ providentiæ dispositione delevit. Cur ergo degeneri languore torpescimus? Cur collatam nobis cælitus victoriam non arripimus? cur ex eo, quod in superno jam examine constitutum est, id solum quod ad nos pertinet, non implemus? Nam si ipsam verborum seriem caute perpendimus, jam ipsas gentes apud divinam sententiam prostratas aspicimus, quas ipsi per-

cutere, & delere jubemur. Cum enim dicitur: *Cum introduxerit te Dominus Deus in terram, quam possessurus ingredieris, & deleverit gentes*, atque paulo post adjungit, *Percuties eas*, luce clarius constat, quia adversarios nostros in sua præscientia jam omnipotens Deus, extinxit, quos nos, ut extinguerenus, instituit. Ipse pugnat, & ut nos vincamus, invitat: ipse hostium vires destruit, & nobis victoriæ nomen adscribit. Vult nos fieri sua virtute victores, ut merito coronare valeat triumphantes.

Deus Pugnat, ut triumphemus.

Nulla nos ergo desperatio frangat, quos ad fortiter agendum supernæ virtutis adhortatio provocat. Nulla infirmitas humanæ conditionis obsistat, ubi ad confligendum divinæ jussionis auctoritas roborat. Audiamus & nos quod illis dictum est: *Si dixeris in corde tuo: plures sunt gentes istæ, quam ego, quomodo potero delere eas? Noli metuere, sed recordare quæ fecerit Dominus Deus tuus Pharaoni, & cunctis Ægyptiis, plagas maximas, quas viderunt oculi tui, & signa, atque portenta, manumque robustam, & extentum brachium, ut educeret te Dominus Deus tuus; sic faciet cunctis populis quos metuis*. Ut quid ergo ex nostra infirmitate diffidimus, qui ipsum virtutis auctorem prævium, ac ducem nostræ congressionis habemus, & ille tenetur ex promissione victoriæ, qui dux & auctor est pugnæ?

Deut. 7.

Accendatur igitur mens in amorem certaminis, & in campum pugnaturus procedat, ad debellandos hostium cuneos resides animi incalescant. Nullum inter nos atque adversarios fœdus interveniat: nulla nos sequestræ pacis jura componant. Non ire namque ad prælium, inglorium est; ire autem, & segniter agere, mortis est omnino periculum. Melius est enim non agnoscere viam veritatis, quam post agnitionem retrorsum reverti. Nonnulli enim post arrepta sacræ rudimenta militiæ, in tantam se mollitiem animo tepescente resolvunt, ut & si videantur mala non agere, nullis tamen studeant animæ suæ profectibus insudare. Hi nimirum non famem inedia vincere, non oblatis epularum suavitatibus repugnare, non frigoris asperitatem ferre, non communes satagunt vigilias prævenire, qui videlicet, & si usurpare illicita respuunt, his tamen quæ licita sunt, suaviter perfruuntur. Hi profecto intra sacram militiam constituti sunt, sed quid spirituale certamen sit, nesciunt. Intra militum numerum censentur adscripti, sed militaris officii probantur ignari. Siquidem inter armatos non verentur inermes incedere, inter loricatas bellatorum acies non erubescunt discincti segniter ambulare; atque iccirco ad primum vibrati cujuslibet jaculi ictum corruunt: quia nullo causa circumspectionis clypeo muniuntur, meliusque fuerat intra septa domus ignobiliter vivere, quam imbelles intra bella sine ullis præconiorum titulis interire.

Enimvero qui monachicho habitu carnis delectationem quærunt, ex arido ligno succum exprimere gestiunt, ex qua nimirum mollitie, ac remissione vivendi plerisque contingit, ut cum multa sciant, se nesciant, & quid districtionis ipsi pati possint, quidve non possint, pleniter

Unde fiat, ut qui multa sciunt, seipsos nesciant.

non agnoscant: sicque fit, ut quibus datum est exteriora multa cognoscere, adhuc ad cognoscendum semetipsos videantur probationis indigere. Plerosque enim vidimus jamdudum in sacro Ordine constitutos, qui necdum nossent quid in jejuniis, quid in vigiliis, quid in reliquis cælestis disciplinæ studiis ferre potuissent: & cum Scriptura dicat, *Qui ignorat, ignorabitur*; quo pacto vel a Deo cognosci, vel Deum mereatur ipsum cognoscere, qui semetipsum in ejus obsequio convincitur ignorare? Porro autem fervidus bellator, qui mœnia obsidione circumdat, appropinquare aggeribus nititur, occupare vallos attentat, atque inter ipsas crebrescentium missilium grandines, quousque violentus irrumpere possit explorat. 1. Cor. 14.

Qui semetipsum ergo vult vincere, in mensura suarum virium turpe est notitiam non habere. Hinc est enim quod Dominus dicit: *Contendite intrare per angustam portam*. Necdum autem experimentum sui ille Dei miles acceperat, de quo Scriptura dicit: *Quia imposita galea ærea super caput ejus, & vestitus lorica, accinctus etiam gladio super vestem suam, cœpit tentare si armatus posset incedere, non enim habebat consuetudinem, & dixit, Non possum sic incedere, quia nec usum habeo, & deposuit ea*. Jam autem idem se docte probaverat, cum gladium Goliath Philisthæi involutum pallio post Ephod abstulit, & secum a facie persequentis Saul fugiendo portavit, dicens: *Quia non est gladius alter similis illi*. In hoc autem probatio est, quia qui in militiæ spiritualis agone profecerit, si jam debiliorem contra se vitiorum contumaciam sentit, si surgentes in se motus carnis facile reprimit, si tumultuantium cogitationum strepitum minori jam labore compescit, si nascentes carnalis illecebræ spinas, mox ut oriri cœperint, resecat, si tumentia superbiæ, luxuriæ, ceterorumque vitiorum colla gladio protinus divini timoris obtruncat.

David suas vires nondum noverat. 1. Reg. 17.

1. Reg. 21.

Spiritualis militiæ, sive vitæ Christianæ tyrocinium.

Ceterum, quid prodest diu quemquam sacræ interesse militiæ, quem velut sub ipsa primi tyrocinii rudimenta remissis manibus, & tenero adhuc poplite videas claudicare? A qua nimirum negligentiæ dissolutione Prædicator egregius discipulos suos prohibet, dicens: *Remissas*, inquit, *manus, & dissoluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris, ne claudicans quis erret*. Docta manus ad prælium, facile pervenit ad triumphum; corpus attritum lorica, promptum fertur in pugnam. Monacho nempe, cui adhuc impossibile est superbiam premere, avaritiam cohibere, invidiæ faces extinguere, mundam mentem a luxuriæ petulantia custodire: qui virus malitiæ adversus offendentem nequit expellere, qui pro servanda censura justitiæ, succumbit injuriam sustinere; quid aliud dicendum est, nisi quia quantum ad professionem quidem jam in sacra militia nomen dedit, sed quid sit spirituale certamen, adhuc penitus non agnovit? immo ad perfectionem tendentibus hoc totis est viribus annitendum, ut salubriter rigidi magis discant ista nescire, quam vincere. Pudeat hos, qui se mortuos profitentur esse cum Christo, rebelles motus carnis, & passiones animorum adhuc in se procaciter vivere: adversus quæ

Hebr. 12.

quæ velut sub ipso congressionis initio, necesse sit repugnare, ne cum sit tempus, ut jam jure quiescere permittantur emeriti, adhuc versentur inter bella tyrones.

Remedia contra vitia.

Discat igitur miles Christi, dum adhuc novus est, manus conferere: discat, emergentibus quibusque vitiis, prout res dictaverit, obviare. Huc, illucque circumductis vivacis experientiæ oculis providus se vertat; & singulis quibusque jaculis, quæ mittuntur, defensionis tegmen opponat, ut superbiam humilitate dejiciat, gulam sobrietate restringat, mansuetudine iracundiam calcet, avaritiam largitate refrænet, ardorem libidinis terrore perpetui ignis extinguat, odii trabem flamma suavissimæ charitatis exurat. Delectatur certe Deus isto certamine, qui subtiliter ac profunde considerat totum quidquid illud est, quod versatur in mente. Gratulantur Angeli ad tale spectaculum, videntes quod humana natura in eo quod contra semetipsam pugnat, ad eorum se consortium, unde fuerat ejecta, reformat; & secum rixando ad veram proculdubio pacem tendit, quam olim sibimet male consentiendo, quia non repugnavit, amisit.

Deus, & Angeli gratulantur spiritualibus athletis fortiter pugnantibus.

Nec conqueramur, fratres mei, si ad votum mox cuncta non vincimus, si in hujus conflictatione certaminis, ærumnas, labores, angustias, & gravissimum sæpe fluctuantis animæ tædium sustinemus. In hoc enim divina nobis dispensatione prospicitur, ne de repentina victoria in arrogantiam noster animus extollatur, & de altitudine sua profundius corruat, si non Auctori Deo, sed sibi victoriæ suæ vires adscribat. Hinc est enim, quod Israelitico populo per Moysen dicitur: *Postquam afflixit te Dominus, & probavit, ad extremum misertus est tui, ne diceres in corde tuo: Fortitudo mea, & robur manus meæ, hæc omnia mihi præstiterunt, sed recorderis Domini Dei tui, quod ipse tibi vires præbuerit.* Hinc est etiam, quod sæpe mens, quæ multa in se, & fortia superat, unum quid fortasse minimum, quamvis solerter invigilet, non expugnat. Quod divina nimirum dispensatione agitur, ne humana conditio undique virtutibus splendens, in elatione sublevetur; ut in eo quod se superasse fortia quæque considerat, dum parvum non potest diu conando subigere, non sibi, sed illi victoriam tribuat, cujus munere potuit quæ subacta sunt superare. Unde illic dicitur: *Hæ sunt gentes, quas Dominus dereliquit, ut erudiret in eis Israelem.* Israel namque reservatis gentibus eruditur, dum mens nostra in parvis sibi resistentibus discit, quia nequaquam ex se majora subjecit.

Deut. 8.

Cur Deus sinat perfectos a vitiis etiam minimis vinci.

Judic. 3.

Hic totius negotii summa est, fratres charissimi, quare mundum reliquimus; hic tota versari debet intentio, quid ad sacrum Ordinem nos venisse gaudemus: videlicet, ut mens nostra virtutum armis accincta, in spiritali certamine se semper exerceat, & vitiorum portenta, quæ circa nos mitescere nesciunt, fervido spiritu debellare contendat. Quid enim profuisset Israelitico populo Ægyptiaca tantummodo rura relinquere, nisi cervices hostium bellica ferbuissent strage percutere, ut terram optimam quieto postmodum possent otio possidere? Qui denique profectus esset, si Pharaonis jugum, sub quo qualitercumque vivere sinebantur, effugerent, si Chananæorum enses in proprios jugulos per torporis incuriam provocarent?

Excutiamus ergo, fratres charissimi, degenerem marcidæ dissolutionis inertiam, qui per fortitudinem strenue dimicandi pervenire volumus ad coronam. Parati simus semper irruentes vitiorum cuneos, ac frementes bestias de agro nostri cordis ejicere, nullumque eis in ea quæ nostri juris sunt, permittamus locum perversæ damnationis habere. Non videant nos inimici nostri, quod absit, enerviter cedere; ne mox sibimet applaudentes, de nostris valeant recessibus exultare. Invictum namque militiæ nostræ ducem habemus, cui fiducialiter dicimus: *Judica, Domine, nocentes me, expugna impugnantes me, apprehende arma, & scutum, & exurge in adjutorium mihi.* Felix spiritalis ille bellator, qui talem sequitur in prælio ducem, qui talem meretur habere suæ congressionis auctorem, qui & præsumenti præbet audaciam, & pugnanti victoriam, & vincentem provehit ad coronam: quin potius ipse est militantibus donativum, emeritis municipium, triumphantibus præmium sempiternum Jesus Christus heri, & hodie, ipse Deus benedictus in sæcula. Amen.

Psal. 34.

SERMO LXXV.

Sermonis primi Synodalis fragmenta.

Sicuti in monte Sinai Dominus Israeliticæ plebi per Moysen Legis edicta proposuit, ita & in sancta Ecclesia per ministerium Sacerdotum idem Legislator, & Judex Christiano populo vivendi mandata depromit. Sinai quippe interpretatur rubus, sive tentatio. De rubo siquidem Dominus, ut Scriptura testatur, apparuit, & Moysi ad filios Israel deferre mandata præcepit: & in Ecclesia Deus proculdubio cernitur, sicut eidem Moysi roganti quatenus sibi semetipsum ostenderet, pollicetur, dicens: *Ecce locus apud me est, stabis supra petram: cumque transierit gloria mea, tunc videbis posteriora mea.* Quod autem Sinai etiam tentatio dicitur, quid per hoc aliud debet intelligi, nisi quia in Ecclesia ubi Lex datur, ibi tentatio maligni spiritus aliquando pestilenter oboritur? Ut ad violandam recti judicii regulam modo spes quæstus obrepat, modo rigorem justitiæ laus, vel humanæ gratiæ favor emolliat, modo ad nocendum iræ, vel odii livor impellat, modo metus a libertate recte judicandi cor reprimat, modo crudelitas dignæ ultionis mensuram excedat.

Exod. 19. & deinceps.

Exod. 33.

Ecce locus apud me est, & stabis super petram, & tunc videbis posteriora mea. Quis autem iste locus, ubi statim * super petram Dominus cernitur, nisi sancta intelligitur Ecclesia, ubi dum petræ Fidei constanter innititur, simul cum Apostolo Domini gloriam speculamur? Hæc enim est, de qua dicitur, *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.*

* supra.

Matth. 16.

Terra usque ad fenestras, & fenestræ clausæ. Ait Apostolus, *Templum Dei sanctum est, quod estis vos.* Hujus autem templi fenestræ Sacerdotes

Ezech. 41. 1. Cor. 3.

tes ſunt, qui fidelium populo lumen ſanctæ prædicationis infundunt. Sed cum terra uſque ad feneſtras aggeritur, clauſis feneſtris templum continuo tenebratur. Et cum terrena negotia Sacerdotes implicant, quaſi feneſtræ clauſæ templum, quod amittit lumen, obſcuratur. Nos ergo neceſſe eſt, quantum poſſumus, ab actibus vacare terrenis, ut ſacris jugiter invigilemus eloquiis. Sicut Sponſa dicit in Canticis:
Cant. 5. *Oculi tui ſicut columbæ ſuper rivos aquarum, quæ lacte ſunt lotæ, & reſident juxta fluenta pleniſſima.*

SANCTORUM HISTORIÆ.

Vita S. Odilonis Abbatis Cluniacenſis, & Confeſſoris, Ordinis S. Benedicti. *Ann. Chriſti 1049. 1. Januarii.*

Cum adnotationibus Cl. V. Andreæ Quercetani Ducheſnii, & Anonymi.

Petrus Damiani ſanctis Eccleſiis, quæ ſunt in Occidentalibus Galliarum partibus conſtitutæ, ſalutem, quæ eſt in Chriſto Jeſu.

HUgo Cluniacenſis Monaſterii Rector, & ſpiritualis militiæ dux, ac præcipuus informator, hoc mihi laboris injunxit, ut vitam B. Odilonis, deceſſoris videlicet ſui, proprio ſtylo ſuccincte perſtringerem; & ex his, quæ in anterioribus paginis latius reperiebantur eſſe diffuſa, utiliora quæque magiſque neceſſaria brevi compendio deflorarem. Cujus ego compulſus imperio, non venuſtatem luculenti aucupabor eloquii, ſed ſicut ex oblatis apicibus deprehendere potero, cum Dei omnipotentis auxilio meræ veritati deſervire tentabo. Superfluum quippe eſt, lucernam manibus adhibere, dum micantium ſtellarum conaris ſigna diſtinguere; ego quoque dum actus mirabilis Viri, tamquam ſereni cujuſdam, atque perlucidi cæli ſtellas oſtendo; facetiis urbanæ facundiæ non indigeo. Ipſa quippe per ſe Sanctorum vita fideliter enarrata ſic rutilat, ut ſplendorem accurati ſermonis ad illuſtranda fidelium corda non requirat. Huc accedit, quia ruſticitas ſermonis inculti ſuſpicionem purgare conſuevit mendacii. Nam qui vix ſufficit, ut elimatum ſaltem depromat eloquium, quomodo noverit fabricare commentum? Et certe majoris tibi honoris eſt, ut Rex in ferro, quam ſervus attituleris in auro: & habilior eſt aqua perſpicua in vaſe fictili, quam lutulenta, vel lurida, quam non ſapor proprius, ſed exteriora commendant ornamenta gemmarum. Sic & melior eſt veritas in ſimplicibus verbis, quam ſit mendacium in elucubrati venuſtate ſermonis. Sed jam res ipſa producatur in medium, & illius ſummæ veritatis auxilium imploremus, qua abbreviatum Verbum per Prophetam promittitur; quatenus in hujus ſcriptionis articulo, & competenti brevitate ſuccinctos, & a nota mendacii nos exhibeat alienos. *Eſai. 10.*

Hugo fuit VI. Abbas Cluniacenſis, ſanctitate quoque clarus.

Beatus igitur Odilo (*a*) Arverniæ oriundus, ex

Extat ex Bib. Cluniac. Martini Marrier pag. 316.

(a) De hoc Odilone præter Petrum Damianum, & Silviniacenſem Monachum Anonymum, qui vitam ejus, & miracula ſcriptis conſignavere, mentionem faciunt adhuc Chartularium S. Honorati Lerinenſis Inſulæ, Claber Rodulphus *lib. hiſtor. capp.* 5. & 8. *lib.* 3. *cap.* 3., & *lib.* 5. *capp.* 1. & 4. Ademarus Chabanenſis in hiſtoria Aquitaniæ, Concilium Lemovicenſe *Seſs.* 3. Chronicon Caſſinenſe *cap.* 58. Fulbertus Carnotenſis Epiſcopus *epiſt.* 31. & 66. Concilium Cabilonenſe Provinciale 8. Hermanni Contracti Continuator, Sigebertus *ad annum* 993. Petrus Bleſenſis *Epiſt.* 133. Liber Conſuetudinum Cœnobii Cluniacenſis, Faſciculus temporum, Vincentius Bellovacenſis, *lib.* 26. *Speculi cap.* 102., & *ſequentibus*. Chronicon Lemovicenſe, Bernardus Guidonis, Chronicon S. Petri vivi, Platina, Chronicon Chronicorum, Lupoldus Bebemburgenſis lib. de veterum Principum Germanorum fide, & religione, *cap.* 13. Trithemius *lib.* 2. de Viris illuſtribus Ordinis S. Benedicti *cap.* 75. *lib.* 3. *cap.* 235., & lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis, Antonius Archiepiſcopus Florentinus in Chronicis, Philippus Bergomas in Supplemento, Volaterranus in Anthropologia, Chronicon rerum Burgundionum, Guillelmus Paradinus in Annalib. Burgundiæ, Petrus San-Julianus in antiq. Matiſc., & Cabil. Riccardus Waſſeburgenſis in hiſtoria Galliæ Belgicæ, Cæſar Baronius in Annalib., & ad Martyrol. Roman. Alfonſus Epiſcopus Albienſis in lib. de Regno Burgundiæ Transjuranæ, Chopinus in Monaſtico, & alii tum veteres, quam moderni. Quibus addendus etiam Joannes Pariſienſis in Memoriali Hiſtoriarum, ubi ſic ait: *Poſt Beatum Majolum factus eſt Odilo quartus Abbas Cluniacenſis. Hic de Alvernia ex equeſtri genere oriundus fuit, & ſub S. Majolo factus Monachus Cluniacenſis, ubi dum in quiete, ſimplicitate, & humilitate, & ſancta converſatione perſiſteret, & jam perfectionis normam attingeret,* vix

S. Odilonis patria, & genus. Infantis morbus.

ex equestri quidem ordine genus (*a*) duxit, sed terrenæ prosapiæ lineam cælestis vitæ nobilitate transcendit. Hic dum adhuc puerili teneretur infantia, tanto repente est omnium fere membrorum languore constrictus, ut incedendi quoque prorsus amitteret facultatem. * Accedit autem aliquando, ut nutrix eum ante januam cujusdam Basilicæ, quæ in honorem Beatæ Dei Genitricis erat dedicata, relinqueret; & ipsa intenta suis compendiis, per diversa procul abiret. Puer itaque se conspiciens sine custode relictum, ac nutriciæ sedulitatis ministerio destitutum, divino quodam provocatus instinctu, tentare cœpit, si valvas Ecclesiæ quolibet nisu posset attingere. Fluctuabat igitur innocens reus Dei, & sub divino verbere constitutus, quid ageret nesciebat. Innocens, inquam, ut puta qui non peccaverat; reus autem Dei, quia cælesti verbere vapulabat. Tandem repens & quasi quodam se manuum, pedumque remigio fulciens, vix pervenit ad januam, paulatim progressus intravit. Jamque spe concepta, valentior palam altaris arripuit, & sic se erigere, quibus poterat conatibus, cœpit. Sed dum intempestive conatur, necdum soluti languoris adhuc nodositate restringitur. Quid plura? Tandem divinæ virtutis auxilium sensit, & omni languore deposito factus incolumis, ad referendum Deo gratias intuentium animos provocavit. Et quia tunc alius deerat, qui pro se intercederet, Sanctus ipse, ut ita loquar, in se signum virtutis exhibuit, ipse pro se intervenit; & de ipso miraculo faciens medicinam divinæ curationis obtinuit. Hoc est enim egregium, & insigne miraculum, cum homo non per alium, sed ipse sibi conscivit divinæ virtutis auxilium.

* *Accidit.*

Ope B. Virginis adhuc puer curatur.

Curatur divinitus.

Fit Clericus, inde Monachus.

Qui præterea dum ad grandiusculæ jam ætatis adolesceret incrementum, prius apud sanctum Julianum Martyrem factus est Clericus (*b*), deinde B. Majoli confessoris egregii se magisterio tradidit, & in Cluniacensi Monasterio habitum sanctæ religionis accepit. Ubi dum quietus & simplex humiliter in sancta religione persisteret, & in ipso rudis, ac novitiæ conversationis exordio, quædam jam in eo perfectionis insignia prælucerent, vix evolutis quatuor annis, B. Majolus obdormivit in Domino, sed antequam humanitatis debitum solveret, proximus tamen beatæ dormitionis articulus immineret, beatum Odilonem sibimet in pastoralis officii cura substituit, suumque super Dominici gregis custodiam Vicarium dereliquit. In quem protinus omnium fratrum vota concurrunt, omnes se ad obedientiam ei unanimi devotione substernunt; quique se eatenus orbatos remanere desleverant, decessionis paternæ jacturam, supparis Vicarii reformatione compensant.

S. Majolus eum sibi Abbatem substituit.

Virtutes S. Odilonis.

Jam vero in commissi regiminis solicitudine constitutus, plurimis sanctæ religionis cœpit florere virtutibus; nimirum ut psalmodiæ studiis vigilanter insisteret, dura corpus inedia maceraret, atque a sacris altaribus non recedens, quotidianum fere omnipotenti Deo sacrificium laudis offerret. Inter quas profecto piæ devotionis excubias, uberrimis plerumque lacrymarum compunctionibus affluebat.

Porro autem Adraldus (*c*) Abbas Bremensis Monasterii, vir videlicet religiosus, ac sanctæ conversationis honestate conspicuus, qui discipulus ejus extiterat, nobis aliquando retulit, quia vir Dei, dum in eo, quo postmodum defunctus est

---

vix annis quatuor evolutis, S. Majolus in Domino requievit; Beato tunc Odilone concurrentibus in eo votis omnium fratrum sibi substituto in cura pastorali. Præfuit igitur 56. annis, nec aliqua die a Missæ celebratione cessavit, quamtumcumque impeditus fuit, in erogandis eleemosynis ita largus, ut a quibusdam non dispensator, sed prodigus diceretur. Tempore famis consumptis in usus pauperum thesauris Ecclesiæ, plura etiam sacra vasa, & Ecclesiastica ornamenta pauperibus distribuit. Coronæ etiam, quam Henricus Secundus Imperator sibi ob sui memoriam destinavit, non pepercit. Corpus suum non tantum duris attenuabat jejuniis, & asperrimis edomabat ciliciis, sed & quibusdam ferreis nexibus coarctabat: Sobrius erat in edendo, & pius in compatiendo. Inter ceteros Sanctos circa Beatam Dei Matrem ardentissima devotione flagrabat, ipseque dum reprehenderetur ex eo quod in pœnitentes misericordior justo esse videretur, respondit: Si damnandus sim, malo damnari de misericordia, quam de duritia, vel crudelitate. Hujus vitam jussu Hugonis ejus successoris scripsit Petrus Damianus. Clarus igitur miraculis in vita, migravit ad Christum in Vigilia Circumcisionis. In extremis laborans diabolum adstare vidit, & eum adjuratum fugavit. Meminit & illius Chronicon S. Benigni Divionensis, in quo legitur, quod anno 1014. *Rex Robertus Burgundiam intrans cum plurimo exercitu Divionem Castrum advenit, circumpositam regionem devastans, ac depopulans. Cujus iram timens Abbas Willelmus, omnes Monachos ab hoc loco per alia Monasteria jussit secedere, aliquantos vero, & omni ornatu Ecclesiæ in Castrum Divion, ac in Ecclesiam S. Vincentii, quam tunc quieto jure monachi istius loci possidebant, fecit residere. Paucis solummodo fratribus ad custodiam loci, & S. Benigni servitium cum domino Abbate Odilone in hoc loco dimissis. Rex vero, ut erat mente benignus, cum cognovit propter se Monachos dispersos, valde doluit. Paucis itaque transactis diebus Franciam repedavit.* Omnes illi concorditer hunc Odilonem Abbatem vocant: nec aliam ejus nominis scripturam alibi vidisse sedatum, præterquam in Othonis Imperatoris unico diplomate, quod *Odilum* pro *Odilone* nuncupatum præfert. *Duchesnius.*

(a) Scribunt idem, & allegatorum jam Auctorum plerique: qui tamen gentis, sive familiæ tacent nomen. Verum illam *Mercorii* fuisse, Sanctumque Odilonem *de Mercorio* cognominatum suspicor, adjutus testimonio Kalendarii Claromontensis Ecclesiæ, quod humanitate D. Savaronis exhibitum, est hujusmodi; *Quarto nonas Januarii, Octava S. Stephani, & Odilonis Abbatis, & Confessoris, pro quo festo librando Odilo de Mercorio Canonicus Claromontensis, & Præpositus Brivatensis promisit quadraginta solidos censuales, aut reddere semel quadraginta libras, & debent librari in Missa, & in Vespero dicti festi.* Ad quid enim pecuniam pro S. Odilonis Abbatis festo librando promisisset Odilo de Mercorio, nisi consanguineus ejus, & ex eadem familia procreatus extitisset. *Duchesnius.*

(b) In * Brivatensis vico scilicet. Unde & Silviniacensis Monachus in ejusdem vita, *tamquam alter Isaac*, inquit, *sive Samuel Christo consecratus, & Brivate apud S. Julianum gloriosum Martyrem Clericale sorte est donatus.* Duchesnius.

* *Brioude.*

(c) De quo & Chronici Cluniacensis Scriptor, qui corrupte *Adraudum Uremetensis Monasterii Abbatem* vocant. *Duchesnius.*

eſt languore decumberet, illi præcepit, ut ex calcularis abaci ſupputatione colligeret quæ poſſet eſſe ſumma Miſſarum, quas celebravit per ſpatium quinquaginta ſex annorum, quibus Monaſterium rexit. In quo facto liquido deprehenditur, quam diuturna, quam indeficiens divini amoris flamma beati Viri pectus excoxit, quod nimirum ab offerendis quotidie ſalutaribus hoſtiis cohibere tot curarum, tot ingruentium negotiorum ſolicitudo non potuit.

Annis quinquaginta ſex Abbas fuit.

Largitas eleemoſynarum.

In erogandis præterea eleemoſynis ita largus erat, ut nonnulli dum eum omnia diſpergentem ſine cunctatione conſpicerent, non diſpenſatorem, ſed prodigum judicarent: præſertim quodam tempore dum fames valida Aquitaniæ fines vehementer affligeret, ac plurimas Galliarum Provincias peſtilenter arctaret; exhauſtis jam in pauperum uſus ærariis, & horreis quorumcumque proventuum non mediocriter profligatis, mox etiam plurima Sacrarii vaſa confregit, inſignia Eccleſiæ ornamenta diſtraxit, coronæ quoque, quam ſibi Imperator (*a*) Henricus ob ſui memoriam deſtinaverat, non pepercit: Ut igitur tam acerbæ fami (*b*), in quibus valuit, temperaret inopiam, quidquid hinc inde corradere potuit facultatum, in ſuſtentationes & alimenta contradidit egenorum.

Quodam ſane die, dum per publicum pius equitator incedit, duos in itinere pueros fame peremptos reperit. Mox equo deſiliens, laneam, qua indutus erat, ad carnem ſubduxit ſibi interulam; eaque prout velaminis quantitas permittebat, utrumque cadaver obvolvens, exhibet mortuis ſepulturam. Nam & Veſpillones mercede conduxit, & funeris uſque ad tumulum perſecutus exequiis, defunctis fratribus debitum humanæ pietatis exſolvit.

Severitas erga ſeipſum.

In eadem quoque geſtorum ejus reperitur hiſtoria, quia corpus ſuum, non modo duris conſueverat attenuare jejuniis, aſperrimis edomare ciliciis, ſed quibuſdam ferreis nexibus coarctabat. In percipiendis autem ita ſe moderabatur eduliis, ut appoſita quæque contingens, ac naturali dumtaxat neceſſitati diſpenſative ſubſerviens, & vanitatem ſuperſtitionis effugeret, & ſobrietatis continentia reſervaret.

Humanitas erga alios.

In promulgandis porro judiciis, ac modis pœnitentiæ præfigendis, tam pius erat, & tanta mœrentibus humanitate compatiens, ut nequaquam diſtrictum patris imperium, ſed maternum potius exhiberet affectum. Unde ſe reprehendentibus, hujuſmodi verbis ſolebat eleganter alludere: *Etiamſi damnandus ſim*, inquit, *malo tamen de miſericordia, quam ex duritia vel crudelitate damnari*. Inter cæteros autem Sanctos circa Beatam Dei Genitricem tam ardentiſſima devotione flagrabat, ut conſtitutus in Choro pſallentium, cum ad illum veniret ex modulantium alternatione verſiculum: *Tu ad liberandum ſuſcepturus hominem; non horruiſti Virginis uterum*, in terram ſe proſterneret: ſicque per corpus oſtenderet, quibus deſiderii cæleſtis in mente facibus æſtuaret.

Devotio erga Dei Genitricem.

Cant. Amb. & Aug.

Miracula ejus.

Vir igitur ſanctus cum in bonis moribus per quotidiana piæ converſationis incrementa ſuccreſceret, ſeſeque quotidie melior ad perfectionis culmen ferventius anhelaret, cœpit nonnullis coruſcare miraculis; ut qui clarus erat in probitate morum, clareſceret etiam in oſtenſione ſignorum; & qui in obtutibus omnipotentis Dei erat lucerna ardens, fieret etiam coram hominibus lucens. Unde divino diſponente judicio factum eſt, ut quia de illis erat, quibus, dictum eſt, *Vos eſtis lux mundi*, primum de luce miraculum exhiberet. Aliquando ſiquidem dum eſſet in quadam ſui juris villa, quæ Berſoniacum dicitur, videt puerum, venuſtum quidem forma, ſed cæcum a nativitate. Super quo conſulens, didicit quia filius eſſet villici, & quia viſum penitus numquam habuiſſet. Cui mox pia benignitate compatiens, & apud ſe tacitis præcibus latenter inſiſtens, ut puta quia talia nondum expertus, advocat tandem parvulum, ſignum illi ſalutiferæ Crucis in fronte depingit, & confeſtim viſum, quem natura negaverat, puer accepit.

Joan. 5.

Matth. 5.

Cæco puero oculos aperit.

Aqua bis mutat in vinum.

Alio quoque tempore dum eſſet vir Dei apud ſuum quoddam Monaſterium, (*c*) quod Vallis-Aurea vocatur, quarta videlicet feria primæ Quadrageſimalis hebdomadæ, quæ caput jejunii dicitur, ſurgentibus a menſa fratribus, ille pugillum cineris latenter implevit, & appoſito pane diſcubuit. Cumque cinerem tamquam panem manducaret, ut potum quoque, juxta Prophetam, cum fletu temperaret, innuit fratri ut clam ſibi aquam nullo teſte deferret. Ille, quod erat juſſus, implevit: aquam attu-

Pſal. 101.

(a) Hujus Henrici liberalitatem in Cluniacenſes, etſi non expreſſo Coronæ nomine, commendat quoque Lemovicenſis Monachus in hiſtoria Aquitanorum his verbis: *Henricus Imperator multa dona contulit Cœnobio Cluniacenſi*. Fuit autem is Henricus II. nomine, filius Conradi, vel ſecundum alios gener: qui & Odilone defuncto, ſicut refert Hildebertus Epiſcopus Cenomanenſis, S. Hugonis ejus in Abbatia Cluniacenſis Succeſſoris *faciem videre, & familiaritatem adipiſci deſiderans, ut venire dignaretur ad ſe, ſupplici voce poſtulavit. Poſtulantem pius pater exaudiit, intravit Saxoniam, ſummo pariter, & honore ſuſceptus eſt, & gaudio. Paucis ibi diebus peractis, ex petitione Regis filium ejus ſacro de fonte levavit, puero nomen patris imponens. Celebravit autem Paſcha cum Imperatore in Agrippina Coloniæ; Teuthonicis mirantibus in juvenili adhuc ætate canitiem morum, converſationis manſuetudinem, vultus gratiam, verborum lenitatem. Quibus profecto virtutum indiciis, ita cum eo, & cum Cluniacenſi Monaſterio Regis eſt anima colligata, ac ſi Rex ipſe perpetuam cum eis amicitiam pepigiſſet*. Henrici filius, Henricus tertius dictus, Henricum quartum genuit, qui & ipſe tandem, veluti quidam dicunt apud Martinum Polonum lib. 4. Chronici, *imperio dimiſſo Monachus Cluniacenſis eſt effectus*. Coronæ porro, quam avum ejus Odiloni deſtinaſſe ſcribit Damianus, meminit item Anonymus Silviniaci Monachus in vita ejuſdem Odilonis, ubi ait, quod *in uſus pauperum confregit plurima vaſa Eccleſiæ, & ornamenta inſignia, inter quæ etiam Imperialem Henrici Imperatoris coronam*. Ducheſnius.

(b) Extat in tomo II. Spicilegii Dacherii Beati Odilonis Epiſtola ad Garſiam Regem Navarræ, qua ejuſdem opem implorat tempore famis. Quare Mabillonius ea occaſione ipſam ſcriptam credit. *Anonymus*.

(c) De quo & ipſe Damianus poſtea, *Præterea*, inquit, *cum vir venerabilis apud quamdam Eccleſiam Monaſterii, quod dicitur Vallis-aurea, cibum caperet*. Ducheſnius.

attulit, quæ dum labiis adhibetur, austeritatem vini redolere sentitur. Reprimit ergo manum, abigit poculum, atque ut sibi aquam minister afferat, signis evidentibus imperat. Ad quod minister obstupuit, & vinum se a mensa referre, qui aquam propinaverat, admiratus expavit. Geminat tamen officium, vinum projicit, convasat aquam, denuo porrigit discumbenti. Sed ecce, dum aqua potanda repetitur, vinum rursus in poculo reperitur. Jam itaque vir sanctus divinæ erga se pietatis beneficium recognoscens, quod Deum sibi misericorditer indulgere considerat, cum gratiarum actione percipere non recusat.

Præterea, cum vir Dei cum Heinrico Rege, qui postmodum factus est Imperator, in Ticinensi simul urbe consisteret, & Dominicæ Nativitatis gloriam celebraret, contigit ut velamen mensæ ejus artificiosa textrini laboris operatione conspicuum, sacrilega fuisset fraude sublatum. Postquam autem vir Dei cum Rege discessit, fur qui rapuerat, jam securus, proposuit velamen in foro venale. Sed dum illi dispositio cælestis obsistit, sancta distrahi præda non potuit. Ter igitur, quod subduxerat, inter nundinarum merces exposuit, tertio subtiliter attentavit; sed cum emptoribus de pretio penitus convenire non potuit, nec inter distrahentem, & coementem pacisci valuit venale commercium, quia divina dispositio conatibus hominum negavit effectum. Interea sceleris hujus auctorem ultio divina corripuit, & manus, quæ sacrilegium perpetraverant, ac pedes, quibus raptor aufugerat, arefaciens, intolerabili dolore constrinxit. Mox itaque compulsus languore, ad Ecclesiam B. Maioli manibus alienis advehitur, mantile sublatum ad reatus indicium coram cunctis appenditur, & divina clementia ab omni populo, qui perculsus hujus famæ rumore confluxerat, imploratur. Sic itaque B. Maioli meritis, ac precibus fratrum sibi servientium, sanus & incolumis factus, velamen reddidit alienum, & recepit semetipsum. Probavit ergo, quo præmio dignus esset, qui beatum offenderet Odilonem.

Fur rem ablatam S. Odiloni distrahere non potest.

Alius quoque fur, cum vir Dei in eadem urbe consisteret, stabulum ejus nocturnus irrupit, & equum cui specialiter ipse insidere consueverat, caute subduxit. Sed quia illis in partibus deprehendi fur sacrilegus timuit, concitus ad oppidum Laudense profugit. Securus itaque recognoscentium, proponit equum, emptores invitat, vehiculum laudat, commercium flagitat. Sed sic hominem divina dispositio præpedivit, ut nec cum quolibet emptore componere, nec animal potuisset pecunia permutare. Postremo autem reversus ad se, & pœnitentia ductus, bestiam ad locum sui criminis conscium revocat, & quid sibi contigerit, ad sui confusionem, & omnipotentis Dei gloriam non occultat.

Idem alteri accidit.

Vir idem venerabilis dum esset in itinere constitutus, quia causa dictabat, Ticinum festinanter, ac sine mora transire cupiebat; sed intumescentibus aquis, etiam navigium deerat. Protinus ergo confisus in Deum, unum e famulis vocat, seque in nomine Christi præcedere per alveum fluminis imperat. Obedit illico famulus, spumantes profluentium undarum cumulos ingredi non moratur: deinde vir sanctus cum omni commeantium turba subsequitur: & sic omnes in ulteriorem alvei crepidinem absque ullo prorsus incommoditatis offendiculo transponuntur. Quod dum nunnulli, qui aderant, mirarentur, velut æmuli præcedentium, cœperunt attentare meatum: sed mox ut adorti sunt extremos citerioris ripæ fluctus attingere, nisi equos sub celeritate repressissent, profluentis aquæ submersi voragine, proculdubio naufragium pertulissent. Unus autem ex his, qui tunc aderant, ut tam insigne miraculum vidit, obstupuit, hominemque Dei, ut suæ domus subire dignaretur hospitium, fusis humiliter precibus impetravit.

Transit flumen illæsus cum suis.

Intempestæ alias noctis silentio vis venti vehementior irruit, & lucernam, quæ in dormientium cubiculo dependebat, extinxit. Expergefactus autem cubicularius, cum lumen agnovisset extinctum, ad abigendam noctis tenebrosæ caliginem, divini luminis infulgere postulat claritatem: Deus, inquit, omnipotens, qui lumen es verum, pro amore servi tui Odilonis, ab hac domo tenebras dimove, eamque gratiæ tuæ luce perfunde. Confestim de cælo coruscæ lucis splendor emicuit, & totam domum superni splendoris claritas illustravit. Si ergo hoc agebat Odilo tunc sopore depressus, quid putas nunc apud Deum potest carnalis sarcinæ corruptione solutus?

Domus cælitus illustratur.

Paulo ante Nativitatem Domini, per hyemalium inclementiam imbrium sanctus senex ad beati Marcelli Martyris Monasterium (*a*) festinabat. Venerunt autem ad quoddam flumen, quod ita fluctibus exundantibus inhorruerat, ut prorsus intransmeabile videretur. Confisus autem in Domino dirigit prævium, qui vada prætentet: & ipse mox cum comitibus subsequens, pertransivit illæsus. Sed in hoc vadantium transitu illud mirabile fuit, quia cum ceteris aqua pertingeret usque ad femora, viro Dei nec corrigia quidem pedis aquarum est inundatione perfusa. In illo scilicet solo madoris sui perdidit unda vires: in reliquis autem naturalem ingenitæ * viris exhibuit facultatem. Illum aqua tangere potuit, humidare non potuit; illos

Aliud flumen transit illæsus.

* viris, videtur usurpasse pro genitivo a vis.

(a) Quod Guntchramnus Burgundiæ Rex juxta Cabilonem condidit, ut notat Fredegarius in Appendice ad Gregorium his verbis. *Anno 24. Regni sui, divino amore Ecclesiam Beati Marcelli, ubi ipse preciosus requiescit in corpore, quæ in Suburbano quidem Cabilonensi, sed tamen in Sequano est territorio, mirifice, & sollerter ædificare jussit, ibique Monachis congregatis Monasterium condidit, ipsamque Ecclesiam rebus plurimis ditavit.* Longe vero postea *Nobilissimus Comes Cabilonensis Gaufredus*, inquit Theobaldus, & ipse Comes Cabilonensis in Præcepto, quod pag. 314. integrum posuimus, *accessit ad beatæ recordationis Abbatem Majolum, & comendavit illi Monasterium hoc, in Suburbio Cabilonensis Civitatis a Guntchramno prædicto Nobilissimo, & Religioso Rege magnifice constructum, ubi requiescit corpus Beati Marcelli Martyris: eo tenore ut Religionem Monastici Ordinis, quæ pene abolita fuerat, reformaret, jura, & possessiones ad ipsum locum pertinentes excoleret: & ut ipse, & successores ejus Cluniacenses Abbates perpetualiter haberent, & possiderent*. Duchesnius.

* In Biblioth. Cluniac.

illos autem, quod natura dictaverat, undique madefecit.

Praeterea, dum vir Domini apud Monasterium B. Martini, quod ad Publicam (a) stratam dicitur, receptus esset hospitio, sicut moris erat; ut ubicumque maneret, quocumque se verteret, Monachorum illico frequentia non deesset, non parvus ei coetus fratrum affluxit. Quos ille cum alacritate suscipiens, & prius eis ineffabilis eloquii familiaritate communicat, & postmodum, ut sibi pro charitate convescantur, invitat. Sed dum in longum sermo protrahitur, semotim quosdam ex familia servos accipit: utrum sit unde refici fratres valeant invitati solerter inquirit. Qui de ceteris quidem alimentis constare perhibent quantitatem: de piscibus autem pene nihil esse, quod ad tantam hominum perveniat multitudinem. Ad quos ille, In nomine, inquit, illius, qui novit quinque millia hominum ex pane modico, & gemino pisce reficere, non quasi nihil, ut dicitis, sed uberrimam nobis, & hospitibus nostris piscium copiam ministrate. Cum igitur mensae discumbentium pauci, qui aderant, pisces a dapiferis inferuntur, coepit esca in manibus discumbentium crescere: & quo magis a convescentium turba consumitur, exuberantius abundare; adeo ut satiatis omnibus, plurima superessent, quae non modo servitoribus cunctis, sed & aliis, si supervenirent, oblata sufficerent. Cui protinus famuli, Ecce, Pater, inquiunt, quod pusillanimitas nostra non credidit, vestrae Fidei meritum divinitus impetravit. Jam non dubitare didicimus, si promissionem vestram in articulo cujuslibet difficultatis audimus. At ille, ut semper erat mitis & humilis, non suae Fidei, quod divinitus factum erat adscripsit; sed illorum potius obedientiae, & sanctorum hospitum meritis imputavit.

Luc. 9. & Joan. 6. Pisces multiplicantur.

Huic etiam illud non dissimile est, quia cum Dei famulus in Romana urbe consisteret, & hospitium in monte Aventino apud Monasterium Beatae Dei Genitricis haberet, contigit, ut, sicut illius urbis familiare est, omnino tale vinum deesset, quod sancto viro saporis habilitate congrueret. Inquirit ergo Abbatem loci, utrum melius habeat. Qui se confestim & profitetur habere, & quantum ipse praeceperit, libenter afferre. Vir autem Domini modicum, quod ante se erat vasculum, dedit; ut sibi plenum deferretur, expetiit. Allatum ergo ante se posuit, & ipse potissimum more pincernae sibi dumtaxat, & Abbati, qui juxta se discumbebat, expendit. Cumque jam a mensa surgendum refectio completa dictaret, & paululum adhuc vini in vasculo superesset, Pater Sanctus blande subridens: Non, inquit, fratres mei, plene circa vos officium charitatis exhibui, qui vinum, quod mihi sapuit, vobiscum participare neglexi. Arripiens ergo cyathum, infudit merum, singulis singulum pro benedictione largitur. Res mira: Cum fratres essent fere duodecim, & eis bibentibus potus copia non defecit, & eorum completo numero, nil omnino superfuit. Illis itaque quod factum fuerat admirantibus, vir verae humilitatis custos, ut in alium divinae gratiae munus impelleret, & ipse favoris humani gloriam declinaret, charitati dumtaxat illius qui vinum dedit, miraculum supernae benedictionis applicuit.

Vinum exiguum multis sufficit.

Dehinc dum egressus Roma reverteretur ad propria, quidam intra Taurinensem urbem nimium febris patiebatur ardorem. Hic furtive per ministros aquam, qua vir Domini manus abluebat, accepit, fideliter bibit, & sic absque mora, deposita prorsus omni febricitatione, convaluit.

Febrem pellit aqua, qua se vir sanctus abluit.

Jamque Jovini montis praerupta conscendens, obvios habuit pauperes, prae difficilis viae lassitudine potum aestuanti desiderio flagitantes. Pius itaque Pater sui negligens, aliis in necessitate compatiens, jussit, ut quidquid vini propriis haberetur in vasculis, absque ulla reservationis industria, vel potus diffidentia, praeberetur egenis. Paulo post necessitate naturae cogente, discumbunt omnes, ut capiant cibum. Et ecce utres, qui studio fuerant piae compassionis exhausti, vino reperiuntur, Deo scilicet debitum persolvente, repleti. Nam, juxta Scripturam, *Qui dat pauperi, Domino foeneratur*. In hoc ergo felici commercio ubi Dominus debitor, famulus fuerat foenerator: quod a servo fideliter est depositum, a bono debitore non segniter est solutum.

Utres vacui inveniuntur pleni vino.

Prov. 19.

Aliquando Imperator Henricus dum apposita mensa discumberet, vas illi holovitreum valde pretiosum, & Alexandrini operis arte compositum, cum tritis est pigmentis allatum. Mox advocat duos aulae regiae Capellanos, Albericum videlicet, & Landulphum, quorum alter Cumanae, (b) alter vero Taurinensis Ecclesiae postmodum Episcopi facti sunt. His itaque vasculum tradidit, & per eos beato viro Odiloni odoriferi nectaris xenium destinavit. Quod profecto vasculum Capellani sancto viro, prout decebat, humiliter offerunt, ac pro eo postmodum redituri, ad Regis interim convivium revertuntur. Paulo vero post, sicut humanae curiositatis mos est, ut nova quaelibet, & insueta inhianter aspiciat, coeperunt Monachi praefatum vas sub admirationis intuitu contrectare, & de manu in manum solerter inspiciendo transponere; cum ecce de manibus incaute se tenentium labitur, & ut fragilis est natu-

Albericus, & Landulphus Episcopi.

(a) In Vita Jotsaldi legitur lib. II. c. 8. *Est prope Sanctum Dionysium Monasteriolum in honore S. Martini consecratum, & vulgariter ad publicam Stratam dictum*. Quibus verbis haec adnotavit eruditissimus Mabillonius. *Subsistit hodieque Ecclesia S. Dionysii de Strata, vulgo* Saint Denys de l' Estree, *ubi visuntur vetustissima sepulcra SS. Dionysii & sociorum. Nulli ibi habitant Monachi, quamvis reditus pinguissimi sint, qui a Priore Commendatario percipiuntur. Juxta hanc Ecclesiam alia habetur parochiali titulo insignita sub sancti Martini patrocinio*. Anonymus.

(b) Nempe, *Comensis*, qui & *Cumanus* saepius dicitur. Comum, vulgo *Como*, Insubriae urbs est; Cumae vero, italice *Cuma*, Campaniae. Inter Episcopos Cumanos nullus occurrit Albericus; secus inter Comenses. Albericus enim per ea tempora celebris est, utpote de Ecclesia & de Monastico Ordine optime meritus. Vide Ital. Sacr. Ughelli Tom. V. *Anonymus*.

naturæ, continuo frangitur. Quod mox ut vir sanctus accidisse cognovit, graviter tulit, & præsertim Clericis, qui deliquerant, paterna pietate condoluit; ne videlicet Augustum innocentes offenderent, & non modo jacturam gratiæ, sed & regii motus periculum sustinerent. Mox ergo cum fratribus Ecclesiam pius Pater ingreditur; & ne hi, qui erant immunes a culpa, motum regiæ indignationis incurrant, orationibus & Psalmis incumbens, clementiam divinitatis implorat. Jam igitur, oratione completa, vir Dei fractum sibi vas jubet afferri. Manibus contrectat, oculis undique subtiliter inspicit: & ecce nulla prorsus in eo fracturæ vestigia deprehendit. Tunc indignatus in fratres, eos cum austeritate redarguit, cur vas conquerentur confractum, quod omnino permanserat illibatum. Illi vero vehementer attoniti, tam evidentis ostensione miraculi, & austeritatem corripientis libenter accipiunt, & ad referendas omnipotenti Deo gratias ferventius accenduntur.

Vas magni pretii confractum, suis precibus redintegrat.

Præterea religiosus quidam vir oriundus de pago * Rotenensi, revertebatur ab Hierosolymis, qui dum mare transiret, quod a Sicilia versus Thessalonicam per plurima fluctuum periculosa loca protenditur, eumque cum multis aliis furentium ventorum horror impelleret, applicuerunt ad insulam quamdam, sive rupem, ubi sanctus quidam servus Dei manebat inclusus. Rotenensis itaque vir illic aliquamdiu commorans, & tranquillitatem sedandi maris exspectans, delectabatur cum servo Dei frequenter habere colloquium. Sed dum hinc nonnulla dicuntur, illinc plurima referuntur, perquisitus hospes a viro, unde genus duceret; originaliter Aquitanum se esse respondit. Requisitus insuper, utrum cœnobium illud, quod dicitur Cluniacum, & Odilonem ejusdem loci nosset Abbatem; optime quod quærebat, se nosse perhibuit. Siscitatur homo, cur hoc Dei servus ab eo requirat. Ad quem ille: Sunt, inquit, vicina nobis loca, ex quibus gravissima flammarum furentium evomuntur incendia (a), in quibus etiam locis (b) animæ reproborum diversa luunt pro meritorum qualitate tormenta. Ad quorum semper exaggeranda supplicia innumerabiles sunt dæmones deputati, qui intolerabiles eorum pœnas quotidie renovant; & eos ad rediviva supplicia indesinenter instaurant. Quos tamen ego frequenter audivi querulis lamentationibus ejulantes, & lacrymabili vociferatione deflentes, quod orationibus & eleemosynis quorumdam adversus eos infœderabiliter concertantium frequenter ex eorum manibus eriperentur animæ damnatorum (c). Inter cetera de Cluniacensium cœtu permaximam, & eorum Abbate querimoniam faciunt, quia quam sæpe per eos sui juris vernaculos perdunt. Quamobrem per terribile Dei nomen obtestor, ut sanctis fratribus illic hæc, quæ tibi dixi, fideliter referas, & ex nostra quoque illis parte denunties, ut eleemosynis & orationibus magis ac magis insistant, ac præsertim hujus intuitu, ut de manibus dæmonum eos, qui ab illis cruciantur, educant: quatenus de quotidianis eorum rapinis, & luctus inferatur generis humani inimico, & gaudium multiplicetur in cælo. Aliquanto post homo regressus in patriam, quidquid ex viri Dei relatione didicerat, beato Patri, & sanctæ Congregationi fideliter narrat. Tunc venerabilis Pater Odilo per omnia Monasteria sua constituit generale (d) decretum, ut sicut primo die mensis Novembris, juxta universalis Ecclesiæ regulam, omnium Sanctorum solemnitas agitur; ita sequenti die in psalmis & eleemosynis, & præcipue Missarum solemniis, omnium in Christo quiescentium memoria celebretur (e).

* de Rolez.

Loca pœnarum in Sicilia.

Dies omnium animarum a S. Odilone instituitur.

Si quis autem non generalitate contentus, quis specialiter per B. Odilonem de pœnis ultricibus sit ereptus, inquirit, quid de reliquis sentiat, in Papa Benedicto (f) evidenter addiscat: ut in Romanorum Pontifice, qui omnium Christianorum caput est, valeat liquido conjici quid de ceteris merito debeat æstimari. Apostolicus

Benedictum VIII. intelligit.

(a) Narrant idem Sigebertus, Vincentius, Joannes Parisiensis, Bernardus Guidonis, & alii. Sed ad illustrandam cum eorum, tum Damiani nostri narrationem, de flammis illis, in quibus animas reproborum diversa pro meritorum qualitate tormenta luere referunt, nulla melius facere possunt exempla, quam quæ Damianus ipse recitat Epist. 9. lib. 1. de Pandulpho Capuæ Principe, & Joanne Magistro militum Neapolitanæ Civitatis. Mortuis enim illis, inquit, Siciliæ *Mons Vesuvius, unde videlicet gehenna frequenter eructat, in flammas erupit. Nam quandocumque in illis partibus reprobus dives moritur, ignis erumpere prædicto de monte videtur, tantaque sulphureæ resinæ congeries ex ipso Vesuvio protinus fluit, ut torrentem faciat, atque decurrente impetu in mare descendat. Ubi scilicet corporaliter videri potest, quod in Apocalypsi Joannis de reprobis dicitur. Quia pars illorum erit in stagno ardenti igne, & sulphure, quod est mors secunda*. Et paulo post. *Enimvero & Salernitanus Princeps cum procul aspexisset quadam die de prædicto monte Vesuvio piceas, atque sulphureas repente flammas erumpere, protinus ait: Procul dubio sceleratus aliquis dives moriturus est, atque ad inferos descensurus; Sed o cæca mens reprobi hominis! superveniente siquidem proxima nocte, dum securus cum meretrice concumberet, expiravit*. Duchesnius.

(b) Hæc loca *Vesuvius mons* ab eodem Damiano vocantur epist. 9. lib. primo, sicut ex præcedenti notatione patet: ab incolis autem, ut Sigebertus ait, *Ollæ Vulcani*. Duchesnius.

(c) Non in perpetuum, scilicet, sed ad tempus, damnatorum, seu purgatoriis potius addictorum pœnis, quæ nonnumquam etiam *infernales* appellantur, ut apud Sigebertum, *Stephanus Papa dixit se infernalibus pœnis cruciari, sed sperare se interventu Odilonis Abbatis veniam posse consequi*. Et sic quoque Beatum Augustinum interdum accipere condemnationem dicitur *ex cap.* 110. Enchiridii. *Duchesnius*.

(d) Decretum hoc Cluniacenses *Statutum de Defunctis* appellant, habeturque pag. 330. hujus Bibliothecæ. *Duchesnius*.

(e) Ritus, qui, ut Sigebertus addit, *a Monasteriis Cluniacensis Ordinis, ad multas Ecclesias postea transiens, fidelium Defunctorum memoriam ubique solemnizari fecit*. Duchesnius.

(f) Benedictum VIII. nomine intelligit, de quo & idem Damianus epist. 9. lib. primo, & Sigebertus in Chronicis, ubi tamen male Stephanum pro Benedicto appellat. Joannes enim Portuensis Episcopus, cui post obitum apparuit, non fuit frater Stephani, sed Benedicti VIII. sicut docet Baronius ad annum 1024. *Duchesnius*.

cus (*a*) igitur iſte, quem diximus dum adhuc viveret, beatum virum affectuoſe dilexit, reverenter excoluit, & Apoſtolorum limina frequentanti, neceſſarii ſumptus optima ſæpe ſubſidia miniſtravit. Huic plane mox, ut obiit, germanus ejus Joannes in Apoſtolica dignitate ſucceſſit. Jam vero poſtquam humanis rebus exemptus eſt, non parvi temporis evoluto curriculo jam dictus Papa Joanni Portuenſi Epiſcopo, & aliis duobus, quorum nomina nobis nota non ſunt, per ſpeciem nocturnæ viſionis apparuit, eiſque quia pœnalibus eſſet conſtitutus in tenebris, indicavit: hoc inſuper addens, qualiter B. Odilonis venerabilibus meritis eum ſuperna cenſura liberare decreverit a tormentis. Obſecrat itaque per eos, & humiliter flagitat, ut frater ejus ad præfatum unicæ pietatis virum, agilem quantocyus veredarium dirigat, eumque ſuppliciter obſecrans, pro ſe orare depoſcat. Protinus idem Joannes Portuenſis Epiſcopus, auctoritatis Apoſtolicæ fultus Epiſtolis, concito gradu Papiam uſque pervenit. Ubi longo & immoderate fortaſſis accellerato fractus itinere, per Monachos (*b*) Cœnobii B. Majoli, Apoſtolicæ legationis apochas dirigit, omnemque per eos ſancto viro ſeriem a ſe conſpectæ viſionis exponit. Enimvero divino factum eſſe conſtat judicio, ut eum apud Cluniacenſe Monaſterium Apoſtolicæ legationis bajulus inveniret. Præcepit itaque venerabilis Pater, pro illo pſalmodias & orationes ab omnibus privatim, ac publice fieri, eleemoſynas indigentibus erogari, ſacrificium Deo myſterii ſalutaris offerri. Nec in illo dumtaxat loco id ſtatuere contentus fuit, ſed & per omnia ſui regiminis Monaſteria ejuſdem ſanctionis edicta mandavit. Cumque hoc fratres intentiſſima devotione ſatagerent, & ex ara ſanctorum pectorum fraternæ charitatis flamma proſiliens divinæ clementiæ ſacrarium penetraret, jam præfixi temporis terminus propinquabat: & ecce quidam ſanctæ converſationis Monachus, Heldebertus nomine, qui videlicet hoc obedientiæ fungebatur officio, ut inopes aleret, indigentibus ſubſidia miniſtraret: hic itaque per ſoporem vidit, quod quidam pulcher, ac ſerenus aſpectu, ac ſolemni quodam nitore conſpicuus, clauſtrum Monaſterii magno candidatorum agmine conſtipatus, ingrederetur. In Capitulum deinde, ubi frater Odilo cum fratribus reſidebat, intravit, ad ejus genua caput humiliter flexit, eique, ſicut in geſtu corporis videbatur, gratias egit. Cumque frater ille, qui hoc in viſione contemplabatur, inquireret, quiſnam eſſet ille tam decorus ac fulgidus, qui ſancto viro ſalutationis officium exhiberet; reſponſum eſt ei, quia ille eſſet Benedictus, ſummæ Sedis Epiſcopus, qui nimirum iccirco viro Dei gratias ageret, quia piis ejus, ſanctorumque fratrum precibus, tartarei cruciatus evaſiſſet interitum, & cum beatis civibus quieturus, ſupernæ Hieruſalem meruiſſet ingreſſum.

In hoc valet liquido deprehendi, quæ de meritis B. Odilonis opinio jure poſſit haberi; cum is nimirum, qui juxta privilegium Apoſtolicæ dignitatis, claves Eccleſiæ præ cunctis mortalibus tenuit, qui ligandi atque ſolvendi vires præeminenti quodam jure poſſedit, in illo jam inviſibili examine conſtitutus, non aliter quam precibus iſtius vel a peccatis ſolvi, vel de pœnali potuit ſupplicio liberari. *Auctoritas præcipua ſummi Pontificis.*

Porro autem dum aliquando in Monaſterio moraretur, quod (*c*) Paterniacum dicitur, erat ibi quidam puerulus Monachus, nomine Rodulphus, quem ſtruma quædam gutturis intumeſcens deturpaverat uſque adeo, ut claritatem vocis auferret, & inſuper quodammodo minaretur, quod ſibi etiam aliquando auditum interciperet. Quem ad ſe vir Dei vere miſericors advocat, palpante manu locum tumoris attrectat, deinde ſignum Crucis plagæ gutturis imprimit, & divina quædam verba dicens, mox abire permittit. Deinde mirum in modum ſicut in aliis morbus ille, poſtquam ſemel oboritur, in dies ſolet excreſcere, totumque guttur miſerabiliter occupare; ſic in iſto verſa vice cœpit ex tunc ſenſim quotidie detumeſcere, donec peſtis illa funditus evaneſceret, & guttur pueri ad naturalem ſe ſpeciem per omnia reformaret. *Strumoſum ſanat puerum.*

Alio quoque tempore de Monaſterio (*d*), quod eſt in Jurenſi territorio conſtitutum, vir ſanctus exie-

---

(a) Ideſt Papa, ſive Pontifex Romanus. Auctor vitæ Caroli Magni, *Sed poſt Laudes, a Domno Apoſtolico more antiquorum Principum adoratus eſt.* Et Pipinus in fund. Figiaci, *Placuit etiam nobis, & domino Reverendo Apoſtolico.* Unde olim Scriptoribus noſtris vernaculis *Apoſtole*, & *Apoſtoile* olim dictus eſt. Guidonis Biblia.

De noſtre pere l' Apoſtoile
Voulſiſſe qu' il ſemblaſt l' eſtoile.

Et Guillelmus de Nangiaco in Chronicis. *Icheſt Roy de France Pepin enoinſt, & couronna primierament Sainct Boniface l' Eveſque de Majance par l' authorité de l' Apoſtole Zacharie.* Sed hoc tam frequens, & uſitatum, ut alia probatione indigere non videatur. *Duchesnius.*

(b) Papienſis nempe, quod ipſius Odilonis induſtria non parum auctum eſt, ut aſſerit Anonymus Silviniaci Monachus, qui S. *Majoli nobiliſſimum apud Papiam locum* appellat. *Duchesnius.*

(c) Monaſterium hoc ab Adalheida Imperatrice conditum in Lauſanenſi Diœceſi, & Majolo Cluniacenſi Abbati, ſuiſque ſucceſſoribus commiſſum, uti refert idem ipſe Odilo in vita Sanctæ Adalheidæ his verbis. *In patris vero, Rodulphi videlicet nobiliſſimi Regis, & Domni Chuonradi fratris regno, loco videlicet Paterniaco, ubi Matrem Reginam vocabulo Bertam, Deo in omni bonitate devotam ſepulturæ tradidit, in honorem Dei Genitricis Monaſterium condidit, & Sanctiſſimo Patri Majolo, ſuiſque ſucceſſoribus ſua munificentia, & fratris ſui Chuonradi Regis præcepto ordinandum perpetuo commiſit.* Et aliquanto poſt. *In ipſo quoque tempore Monaſterium Paterniacum adiit, quod ipſa ad honorem Dei Genitricis pro remedio animæ ſuæ Matris ibi requieſcentis, tam ex maternis rebus nobiliter condidit.* Imo & Odilonis Abbatis tempore *Paterniacus* iſte, ſicut ait Monachus Silviacenſis, *ob Dei amorem Genitricis ſibi delectabilis locus, in ædificiis, in poſſeſſionibus, & ornamentis ampliſſime dilatatus crevit.* Ducheſnius.

(d) Romanum Monaſterium notari ſuſpicor, quod & ipſum Lauſanenſi Diœceſi ſitum eſt, & ab Adalheide Rodulphi Regis Sorore forſitan etiam Odiloni, ſuiſque in Cluniacenſi Cœnobio ſucceſſoribus commiſſum. In Chartulario namque Cluniacenſi regale

exierat, & ad Gebennensem (*a*) urbem cœpto itinere contendebat. Cum autem ad quemdam concavæ profunditatis fluvium devenisset, accidit, ut mulus, qui hominis Dei supellectilem, libros scilicet, ac lectulum deferebat, a publico vado procul aberrans, in profundiorem alvei voraginem caderet, sicque raptatus a gurgite, nullo membrorum, nisi solo capite, fluctibus emineret. Qui tandem e naufragio protractus educitur, ad perscrutandum, utrum res, & maxime libri perierint, desagmatur. Miro itaque supernæ dispensationis ordine, libri simul cum lectulo ita a fluctibus reperiuntur intacti, ut ne tenui quidem aquæ stilla videantur aspersi. Mantilia vero simul & manutergia prorsus undique reperta sunt madida. Ubi notandum quam pervigil fuerit erga servum suum divina protectio, ut ea videlicet quæ ablui frequentius indigent, madere permitteret; quæ vero madefieri sine damno non possunt, a contactu fluctuum immunia custodiret.

Libri, & lectulus sancti Odilonis ab aquis nihil læduntur.

In eodem quoque Jurensi Monasterio vir Domini Odilo aliquando constitutus, reperit puerum nomine Gerardum terribili caducæ passionis languore detentum. Qui sæpissime quasi lunaticus corruebat, & sic eum occidui languoris impetus obruere consueverat, ut in eo neque vox, neque memoria, neque prorsus aliqua membrorum officia remanerent, ac fere a mortuo nihil distaret. Huic homo Dei misericorditer condescendens, fratribus, ut pro eo Dei clementiam deprecentur, injungit, ipse vero ad sacrosanctum altare, Missam celebraturus, accedit; æger etiam ut interesset, admonuit. Cui mox Eucharistiæ salutaris munus tradidit; deinde, sicut sibi moris erat, sanctificatam aquam cum B. Majoli calice propinavit. Nec mora, protinus a puero languor omnis abscessit, salus optata succedit; & sic per merita beati viri, restituti sibi vigoris incolumitas permansit.

Aqua benedicta sanat morbum caducum.

Aliquando vir Domini per prærupta Jurensium Alpium iter habebat, & repente sagmarius nonnullis oneratus sarcinis, per montis devexa collabitur, atque per aspera rupium scopulorumque præcipitia usque ad vallis infimæ profunda raptatur. Ministri protinus in illud lubricæ ruinæ præcipitium descendentes, nonnulla quidem de sarcinulis, quæ passim dispersa fuerant, illæsa reperiunt, librum tamen Sacramentorum aureis litteris exaratum, cum vitreis quibusdam vasculis, anaglypha fusilitate cælatis deesse perpendunt. Quibus interim recedentes omissis, hospitium subeunt, corpora fessa reficiunt, & nocturno soporati silentio quieverunt. Mane autem facto, mature surgentes, ad locum illum celeriter redeunt: & curiosius quæque diverticula perlustrantes, omnia, quæ periisse suspicabantur, inveniunt: vasa nimirum vitrea reperiuntur illæsa: deauratus etiam liber, cum tempus scilicet imbriferum inhorresceret, a nulla prorsus est pluviarum inundatione contactus. Sic itaque beati viri meritis, & vitrum frangere præceps ruina non potuit, & perfundere codicem inundantium imbrium densitas ignoravit.

Nobilis quidam vir, dum jaceret sub arbore, particula corticis in ejus oculum cecidit, cui non modo lumen omnino turbavit, sed & aliarum calamitatum multiplex pondus invexit. Nam cum id, quod oculo semel insederat, nullo modo potuisset expelli, fugit somnus ab oculis; & non modo jam homo non dormire, sed nec cibo-

---

gale Præceptum extat, quo Rodulphus Rex Monasterium hoc Adaheidi Sorori suæ concessit in vita sua, & ut haberet post decessum suum potestatem relinquendi cuicumque vellet. Præcepti tenor hic est.

De Romano Monasterio.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis, Rodulphus divina favente clementia Rex. Cum conveniat Regiam eminentiam, ut erga subjectos benignum præbeat auditum, & justam petitionem eorum ad effectum perducat, decet maxime, ut qui promptissima devotione in ejus servitio intendunt, liberalitatem clementer impertiat. Ac per hoc noverit omnium Sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium tam præsentium, quam videlicet & futurorum solertia, quoniam accessit ad præsentiam magnitudinis nostræ dulcissima, ac dilectissima Adalheidis soror mea, petens, & supplicans, ut Abbatiam Romani Monasterii, quæ constructa habetur in honorem Beati Petri Apostolorum Principis, & est sita in Comitatu Waldense, per Præceptum nostræ regalis dignitatis ei in vita sua concederemus, & ut haberet post decessum potestatem relinquendi cuicumque voluerit hæredum suorum. Quam petitionem intimo ex corde suscepimus, & per auctoritatem, quam habemus principalem, jam dictam Abbatiam Romanam eidem largimur dum vixerit. Cum autem Deus eam a corpore vocare dignatus fuerit, habeat licentiam, & omnem facultatem relinquere eam cuicumque elegerit de suis hæredibus. Atque ut hæc nostra largitio firmior habeatur, & per cuncta sæcula inconvulse servetur, manu nostra subterfirmavimus, & de annuli nostri impressione sigillari præcipimus.

Signum Rodulphi piissimi Regis.

Berengarius Notarius ad vicem Theodori ci Archiepiscopi, & Cancellarii recognovi.

Datum IV. Idus Junias anno X. propitio Rodulphi piissimi Regis I. anno ab Incarnatione Domini 988. *Indict. VI. Actum Vabræ in Dei nomine. Amen.*

Quicquid sit, & data præcepti Romanum Monasterium alio quam Odilonis tempore Cluniacensis Cœnobii membrum fieri non potuisse demonstrat, & Anonymus Silviniaci Monachus ab eodem ipso Odilone reædificatum a fundo testatur. *Duchesnius*.

(a) In qua antiqua, & nobilis Sancti Victoris Ecclesia, quæ & ipsa juris Cluniacensis, & ab eodem rursus Odilone reparata, sicut idem Monachus affirmat. *Duchesnius*.

Duchesnius legit ad *Genuensem urbem*, quæ intelligi potest pro *Genua*, seu *Janua* dicta, vulgo *Genova*. Attamen de Gebennensi Urbe, vulgo *Ginevra*, hic sermonem esse, satis constat ex dictis a Mabillonio in Elogio S. Odilonis n. 74. sæc. VI. p. 1. *Anonymus*.

ciborum quidem valebat alimenta percipere. Quem seorsum vir sanctus adducens, signum sibi Crucis impressit, ac mox insufflans super locum doloris halavit: deinde promittens se salutares pro eo victimas oblaturum, abiit. Abscedente itaque viro Dei, protinus homo suaviter obdormivit: evigilans autem, particulam corticis ab oculo non sine lanugine quadam projecit, & e vestigio factus incolumis, nullam de cetero doloris hujus molestiam sensit.

Curat oculum hominis graviter læsum.

Cuidam Turonensis Ecclesiæ Clerico lethale ulcus in brachio pestilenter excreverat, ut sibi jam non languoris ægritudinem, sed ipsam potius interminaretur & mortem. Cumque vir Dei Lucensi (*a*) teneretur hospitio, accedit Clericus, & periculum tam pestiferæ calamitatis ostendit. Quod ille quasi videre dissimulans, latenter brachium apprehendit, vivificæ Crucis signaculum imprimit, eumque dimittens, ut sibi caute provideat, præcipit. Qui paulo post dum locum ulceris curiosius attendere studuit, nulla prorsus vestigia deleti languoris invenit. Stupefactus igitur novitate miraculi, ad hominem Dei præsto regreditur: quid sibi contigerit, non tam relatione verbi, quam ostensione sui brachii evidentissime confitetur. Quod ille satis moleste tulit, eumque a suo conspectu cum indignatione exturbavit. Nam tamquam venena serpentium, sic rumores hominum fugiebat. Asserebat enim, quia quantumlibet sublime sancti operis ædificium, per vanæ gloriæ subito corruit appetitum.

Nota Sancti viri humilitatem.

Præterea miles quidam tam mentis inops erat effectus, ut postposita penitus omni cura privata, vel publica, per devia solivagus, & nudus erraret, inconditas voces emitteret, & tamquam dæmoniacum se per inordinati gestus insaniam exhiberet. Cui vir Domini paterna pietate compatiens, simul cum fratribus ante altare S. Petri prosternitur, divinam clementiam cum psalmis, & litaniis implorat, ut perire creaturam suam sub hujus furoris insania non permittat. Hinc ab oratione consurgens, ad eum, qui patiebatur, accedit: aqua sanctificationis aspergit, atque, ut ex ea bibat, suadendo compellit. Qui non multo post ad Cluniacum sanus & incolumis venit, xenia piscium detulit, & quia sibi plenissime redditus esset, gratias referens, indicavit.

Aqua benedicta curatur amens.

Alius quoque miles efficaciam edendi sermonis admiserat. Hic per visionem admonitus est, ut si aquam, qua manus B. Odilonis abluebantur, hauriret; hac sibi loquendi vires, & amissæ linguæ officium proculdubio reformaret. Aqua igitur per ministros fideli furto subripitur: altera etiam aqua a viro Dei benedicta, de Calice sancti Majoli, muto transmittitur. Quas ille cum nimia devotione suscipiens, mutatis vestibus ingressus Ecclesiam, quia lingua non poterat, ore cordis oravit; & sic poculo benedictionis accepto, reparatum sibi locutionis officium recognovit. Mox etiam expedite loquens, mirum de se spectaculum cernentibus dedit, & quid B. Odilo apud Deum posset, evidenter innotuit.

Mutus sanatur.

Præterea cum vir venerabilis apud quamdam Ecclesiam Monasterii, quod dicitur Vallis Aurea, cibum caperet, sed locum magna vini laborare penuria didicisset, ne gravaret fratrem, qui eum cum alacritate susceperat, hoc in commune præfixit, ut quisque decumbentium uno tantum scypho contentus esset: solis autem Monachis pincerna poculum geminaret. Mensura tamen exceditur, & largus ad bibendum potus cunctis epulantibus exhibetur. Enimvero cum vas illud vinarium & unum dumtaxat esset, & modicum, non modo tot indiscrete bibentibus, non defecit, sed & illis recedentibus, absque ulla diminutione repertum est plenum, ut per hoc evidentibus clarescat indiciis, quia vir Domini non tantum id apud Deum potuit impetrare quod petiit: sed & nonnulla per eum virtutum signa divinitus ostensa sunt, quæ nescivit. Et de signis quidem, atque virtutibus, quas vir Sanctus adhuc in corpore constitutus ostendit, ista sufficiunt, nunc ad explicandum felicem ejus obitum, auxiliante Domino, propinquemus.

Vinum bibendo non absumitur, sed augetur.

Enimvero quamquam homo Dei sublimiter se in spiritualibus studiis, & divina contemplatione suspenderit, in corpore tamen utilitatis industria non mediocriter laboravit. Monasteria scilicet nonnulla a fundamentis erexit; alia vel jam semiruta, vel ruinam forte minantia reparavit. Dilatavit illis prædia, nonnullis etiam insignia contulit ornamenta. Quæ vero Monasteria nova condiderit, quibus parietina tantum, & sarta tecta collatis sumptibus instauraverit, enumerare per ordinem iccirco postponimus; ne prolixitate styli lacinias contexere videamur; præsertim cum in ipsis vivis operibus gestorum fidem multo clarius experiantur oculi, quam ullo sermone valeant narrari. Dispensationis quoque geminæ moderator insignis, & in spiritali studio coram divinis obtutibus fulsit, & in terreni laboris industria non mediocriter floruit.

Monasteria a S. Odilone constructa, & instaurata.

Porro cum vir Domini jam in extremis ageret, per quinquennium fere compulsus est gravissimi languoris molestia cruciari. Mox itaque beatorum Apostolorum limina festinat invisere, ut quasi sub eorum pedibus, si sibi daretur, quod semper in votis habuerat, posset ex hoc mundo transire. Verumtamen quia *non est in homine via ejus*, aliter sibi contigit, quam speravit. Per quatuor plane menses illic ægritudine detentus elanguit: deinceps contra spem aliquantulum convalescens, ad propria remeavit. Cluniacum itaque deveniens per annum fere totus in oratione permansit, seseque quantum ægritudo permisit, jejuniis ac vigiliis vehementer afflixit. Decrevit autem ut antequam debitum conditionis humanæ persolveret, quæque Monasteria sua circumiens sanctæ admonitionis studio visitaret. Expeditione igitur sanctæ hujus ædificationis incepta, Silviniacum de-

Limina SS. Apostolorum Romæ invisit.

Hier. 10.

S. Odilo prædicit obitum suum.

(a) *Lucense* dixit, quod Glaber Rodulphus, & alii *Lucense*, a Lucis, seu Lochis pagi Turonensis urbe: quæ gallice *Loches* dicitur. *Duchesnius*. Attamen Mabillonius intelligendum heic esse de Lucensi urbe, quæ Respublica est in Etruria, vulgo *Lucca*. *Anonymus*.

devenit; ibique se circa festivitatem Dominicæ Circumcisionis ex sæculo hoc migraturum manifeste dixit. Porro autem cum jam in agonis esset angustia constitutus, diabolum astare conspexit, eumque per nomen tremendi Judicis, ut abscederet, terribiliter increpavit.

Moritur. Anno itaque Dominicæ Incarnationis (*a*) Mxlviii. ætatis autem suæ lxxxvii. Ordinationis etiam lvi. ea nocte, quæ Dominicæ Circumcisionis solemnia præcedebat, salutaris Eucharistiæ Sacramenta percepit; sicque beatum Deo spiritum reddidit. Paulo autem post, eadem scilicet nocte, cum Beati viri corpus in Ecclesiam jam fuisset delatum, frater quidam, Gregorius nomine, * Juveneta (*b*) natione, naturæ simplicis, & innocentis vitæ exequiarum funebrium lassitudine prægravatus, in eadem cella, in qua Sanctus obierat, proprium stratum petiit, in quo se projiciens, dormire tentavit. Sed necdum plane resolutus in somnum, beatum Odilonem sibi videt astantem. Ad quem mox voce promptissima, Quid, inquit, agis, Domine Pater? Et ille: Bene frater & optime. Dominus enim meus Jesus servo suo per semetipsum dignatus est adesse, & sui præsentiam misericorditer exhibere. Sed in ipsa meæ decessionis hora, in illo scilicet angulo, ostendebat enim quasi digito locum, vidi figuram quamdam trucem nimis, atque terribilem, quæ mihi teterrimæ suæ visionis horrorem atque formidinem tentavit incutere; sed Christi confortante virtute, nulla mihi potuit infestatione nocere.

* for. Venetus.

Apparet cuidam post mortem.

Adest exequiis Laurentii Archiepiscopi Amalfit. Proxima quoque Quadragesima succedente, sanctæ ac venerandæ memoriæ (*c*) Laurentius, Amalfitanæ Sedis Archiepiscopus, qui potens in litteris ac biglossus, Græce noverat & Latine; & quod longe præstantius est, laudabilis vitæ claritate pollebat. Hic itaque tunc Romæ constitutus, obdormivit in Domino. Cumque cadaver ejus fuisset in Ecclesiam illatum, honestus quidam Clericus, Albero nomine, in ejusdem Ecclesiæ angulo lassabunda dedit membra sopori: cumque subito adhuc pene vigilanti vir Beatus apparuit; ei mox Clericus intulit: Domine mi, quando huc, & cur advenisti? Ad charissimi, inquit, olim amici mei Domini Laurentii Pontificis exequias veni, quibus expletis, antequam te viderem, recedere nolui. Et his dictis species loquentis evanuit. Vir itaque Domini, quia recte vixit, feliciter obiit: & quia vitam mirabilem duxit, jure miraculis coruscavit. Vita quippe beati hujus viri velut aurea tabula est, cui quasi margaritas quasdam, ac gemmas insigimus, dum gestis ejus interlucentia virtutum miracula permiscemus. Apud cujus venerabilem tumulum nihilominus adhuc rutilant nova signa virtutum, quæ nimirum nos his inserere superfluum ducimus, cum per alios apicibus exarata cernamus. Legentium igitur tædio consulentes, his contenti sumus, quæ succincta brevitate perstrinximus, ad honorem & gloriam Redemptoris nostri Jesu Christi, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vivit, & gloriatur in sæcula sæculorum. Amen (*d*).

Vita S. Mauri Episcopi Cæsenatis, & Confessoris, ex Ordine S. Benedicti assumpti, XX. Januar.

Cum Joannis Bollandi S. J. adnotationibus.

PROLOGUS.

CUPIENTES aliquid scribere ad gloriam Dei nostri de B. Mauro Pontifice, sic auditorum desiderio satisfacere cupimus; ut juxta digestæ relationis modum, veritati per omnia consulamus. Contemnendus quippe pincerna est, qui dum vini copiam jactat, fæcem quoque punienda temeritate propinat. Improbus opipator est, qui tanta ambitione aliis convivium præparat, ut in semetipsum æstuantis famis incendium sevire permittat. Temerarius nihilominus narrator est, qui dum laudum præconiis alios extollere nititur, ipse mergi in falsitatis barathrum non veretur. Nonnulli enim Deo se deferre existimant, si ad deferenda laudis ejus insignia, falsitatis argumenta componant, qui nimirum si egregii Prædicatoris verba diligenter attenderent, talia non sentirent. Ait enim Corinthiis: *Si autem Christus non resurrexit, inanis ergo est prædicatio nostra, vana est Fides vestra, invenimur autem & falsi testes Dei, quoniam testimonium diximus adversus Deum, quod suscitaverit Christum, quem* non

Falsa fingere ad laudem Sanctorum nefas.

1. Cor. 1.

(a) Ab Jotsaldo S. Odilonis obitus ad sequentem annum 949. producitur. *Anonymus*.

(b) Mabillonius in Vita S. Odilonis ab Jotsaldo conscripta profert *Ninivita natione*, & in MSS. legitur *Ninevita*, quamquam a Bollando legatur *Juveneta*. *An a* Ninivia, ait Mabillonius, *Flandriæ oppido medio inter Bruxellas & Aldenardum in Comitatu Alostensi*? Anonymus.

(c) Archiepiscopum *de Malfiæ* vocat Martinianus Codex his verbis. *Frequens etiam Monachorum, & Clericorum grata visitatio, inter quos sæpius eum revisebat Domnus Laurentius Archiepiscopus de Malfia, vir per omnia Sanctissimus, in scripturis utriusque linguæ, Græcæ videlicet, & Latinæ, facundissimus*: nisi potius *de Malfia* legendum. Est autem Amalfis vel Amalfitana Sedes, in Regno Neapolitano: vulgo *Amalfi*. Duchesnius.

(d) Fusiorem S. Odilonis Vitam ab Jotsaldo (non Lotsaldo ut perperam nonnulli) Cluniacensi Monacho ac ipsiusmet Odilonis Discipulo conscriptam videant hi, qui ejusdem Sancti gesta edíscere cupiunt. Hanc Jotsaldi S. Petrus Damiani hortante Hugone Abbate & S. Odilonis successore in compendium reddidit superfluis resectis. Duchesnius in appendice ad Bibliothecam Cluniacensem sub Anonymi Silviniacensis nomine, & Bollandus sub altero Lotsaldi, hujusce Vitæ fragmentum edidere. Verum Mabillonius eam integram vulgavit *par. II. Sæc. VI. Act. Ord. S. Bened.* notisque illustravit, ac speciatim Elogium, seu potius Commentarium de S. Odilone eidem præfecit, ubi plurima ad illustrandam ejusdem Sancti, & Cluniacensis Congregationis historiam accommodatissima singulari eruditione contexuit. *Anonymus*.

Falsus Dei testis, laudator ejus mendax. *non suscitavit*. Secundum hæc ergo Apostolica verba, falsus testis Deo merito dicitur, qui indiscrete eum cupiens laudare, mentitur: & adversus Deum proculdubio perhibet testimonium quisquis in ejus laude perversa molitur arte commentum. Propheta quoque terribiliter intonat, dicens: *Odisti omnes qui operantur iniquitatem, perdes eos qui loquuntur mendacium*. (*Psal. 5.*) Nimirum manifeste declarans, quia sicut levius est odire, quam perdere; ita etiam tolerabilius est iniquitatem ex infirmitate perficere, quam ex studio mendacia fabricare.

Hinc est, quod per Hieremiam de mendacibus dicitur: *Docuerunt linguas suas loqui mendacium; ut inique agerent, laboraverunt*. (*Hier. 9. 5.*) Qui enim simplicem veritatem ultro oblatam proferre facile poterant, satagunt, ut mendacia cum labore confingant. Hic, si quis nos longæ præfationis forte redarguat, atque id, quod in Machabæorum libro scriptum est, austerus censor opponat: *Stultum est*, inquiens, *ante historiam effluere, in ipsa autem historia succingi*; (*2. Machab. 2.*) hanc reddimus rationem: quia ubi materiæ abundantia suppetit, ipsa styli prolixitas prohibet in talibus immorari. Hic autem, ubi de beati viri virtutibus pauca, quæ scribi debeant, præsto sunt, utilius arbitramur ad ædificationem audientium, ad quam omnis Ecclesiastica intendit scriptura, in procemio contra mendacium scribere, quam pro narrationis inopia ipsam historiam mendaciorum finibus protelare. (Pauca de S. Mauro comperta.)

Igitur, quæ de vita vel miraculis B. Mauri ad nostram notitiam pervenire potuerunt, juxta quod quorumdam Monachorum non omnino contemptibilium, conjicere narratione potuimus, fidelibus Christi fideliter intimamus.

CAPUT I.

S. Mauri Episcopatus. In eo gesta.

Cæsena sub ditione Romanæ Ecclesiæ. EO itaque tempore, cum adhuc Romana Ecclesia spatiosius multo quam nunc possessionum jura protenderet, & inter cetera Cæsenate etiam oppidum (*a*) possideret, contigit, ut eadem Cæsena suo privaretur Episcopo. Cumque (*b*) Romanus Pontifex cerneret nepotem suum, beatum videlicet Maurum, virtutum gradibus ad alta conscendere, & in (*c*) sanctæ conversationis studio non segniter vigilare, congruum duxit, ut talem virum ad Sacerdotalis officii apicem promoveret, quatenus lucerna Spiritus sancti non sub modio delitesceret: sed super candelabrum posita, omnes qui in domo Dei sunt, sacræ doctrinæ radiis illustraret. (S. Maurus nepos Romani Pontificis.) Quid plura? Tandem beatus Maurus Cæsenatis Ecclesiæ cathedram, divina providentia disponente, suscepit. Iccirco autem vel Regis, qui tunc imperabat, aut ipsius Apostolici Præsulis hic interponere nomina prætermisimus; quia cum ipsis qui nobis reliqua dictant, hæc pariter ignoramus. Eorum namque vocabula in antiquis quidem (*d*) tomis se vidisse commemorant, sed cum civitas ante hæc flammis fuisset exusta, monumenta quoque perhibent simul fuisse consumpta.

Cum igitur vir Domini Maurus tam arduæ curæ sibi conspexisset onus impositum, sicut de beato Paulo legitur, nequaquam acquievit carni, & sanguini, (*Galat. 1. 16.*) sed cœpit se in divinis obsequiis tanto vigilantiorem reddere, quanto sibi noverat & tot subditorum custodiam imminere. Perpendens namque, quia ars est artium regimen animarum; congruum judicabat nec internorum curam exteriorum occupatione minuere; nec rursus exteriorum providentiam, internorum solicitudine funditus declinare, ne videlicet aut exterioribus deditus, ab intimis omnino corrueret: aut solis interioribus occupatus, quæ foris debebat proximis, negligentius exhiberet.

Sæpe namque nonnulli velut obliti, quod fratribus animarum causa prælati sunt, tanto cordis annisu sæcularibus curis inserviunt, quod has, cum adsunt, se agere exultant: ad has etiam, cum desunt, turbulentis cogitationum æstibus anhelant. (In quosdam nimium deditos externis occupationibus.) Cumque ab his, cessante forsitan opportunitate, quieti sunt, ipsa deterius sua quiete fatigantur. Voluptatem namque decernunt, si actionibus deprimantur, laborem putant, si in terrenis negotiis non laborant. At contra, nonnulli gregis quidem curam suscipiunt, sed sic sibimet vacare ad spiritualia appetunt, ut rebus exterioribus nullatenus occupentur. Qui cum curare corporalia funditus negligunt, subditorum necessitatibus minime occurrunt, quorum nimirum prædicatio plerumque despicitur: quia dum delinquentium facta corripiunt, sed tamen eis necessaria præsentis vitæ non tribuunt, nequaquam libenter audiuntur. Egentis etenim mentem doctrinæ sermo non penetrat, si hunc apud ejus animum manus misericordiæ non commendat. Tunc autem verbi semen facile germinat, quando hoc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. Hæc autem iccirco de diversis Pastorum moribus loquimur, ut quam prudens, quam moderata in beato Mauro fuerit discretio, demonstremus. (Magna Sancti Mauri moderatio.) Qui nimirum dum neque contemplativæ vitæ otium sectando, activam omnino deseruit, neque per activæ (*e*) lassitudinem libere discurrendo, a contemplatione recessit, & ut ita dixerim, per auream viam cælestis Regni celsitudinem penetravit.

Denique dum in Episcopio suo degeret, & commissam sibi Ecclesiam strenue gubernaret, cœpit talem locum solicita mentis indagatione perquirere, ubi ad tempus, & a sæcularium turba secedere, & soli Deo posset specialius adhærere, Domini sui scilicet non segnis imitator, (*Luc. 21. 37.*) qui

(a) Leander Albertus: *Cæsenates Longobardorum temporibus in fide urbis Romæ constanter hæsere*.
(b) *Joannem IV.* hunc fuisse, tradit Ferrarius, ut ante scriptum.
(c) Menardus hinc probare conatur, Monachum fuisse *Maurum*.
(d) Sur. *Codicibus*.
(e) Sur. *Latitudinem*.

qui per diem in urbibus prædicabat, noctu vero in monte orationibus insistebat. Dumque in dies hujus anxietatis magis ac magis cura succresceret, tandem adjecit oculum ad breve quoddam promontorium, quatuor fere stadiis ab exigua urbe semotum. Vocabatur autem saltus Spatiani, locus scilicet nec præruptis cacuminibus sublimius ad alta porrectus, nec omnino depressus in ima, ad arvalis (*a*) lamæ videbatur planitiem coæquatus: sed ita erat congruo tenore in quodam meditullio constitutus, ut & super se positis liberam visendæ totius pene diœcesis facultatem tribueret: se autem ascendentes nequaquam excelsior declivis processibus fatigaret. Erat enim mons ille nemorosa diversarum arborum densitate vestitus. Hic itaque mons ita Beati viri aspectibus placuit, ac si montem Oliveti adjacere urbi Hierusalem cerneret: atque hunc Psalmum non immerito cum Propheta concinere potuisset: *Memor*, inquit, *ero tui*, *Domine*, *de terra Jordanis & Hermoniim*, *a monte modico*; quem videlicet montem prius a Romano Pontifice, sub cuius jure detinebatur, petiit: deinde cellulam sibi illic cum exigua Ecclesia fabricavit, ubi Quadragesimali tempore perseverans, jejuniis & orationibus operam dabat: & si quando de Ecclesiasticis negotiis furari poterat, ad eamdem cellulam, velut ad dulcium epularum convivium, recurrebat. Illic denique fluentum divinæ contemplationis avidis mentis suæ faucibus hauriebat, unde postmodum arentia proximorum pectora sanctæ prædicationis poculo recreabat. Illo plane loco quasi pro balneo utebatur. Ibi enim curabat abluere, si quam ex sæcularium hominum collocutione, aut verbi, aut cogitationis maculam contraxisset: & pulverem mundanæ conversationis, sine quo hæc humanæ mortalitatis via non carpitur, crebris illic lacrymarum fontibus expiabat. Ille igitur locus, qui sancto viro in vita tam dilectus, & familiaris extitit, post mortem quoque ejus sepultura meruit insigniri. Nam corpus ejus in saxea arca reconditum, juxta parvam Basilicam, quam ipse construxerat, est collocatum.

Psal. 41. 7.

S. Maurus construit sibi cellulam & ædiculam in colle.

In ea conditum est corpus ejus.

CAPUT II.

Translatio corporis; miracula.

HÆC igitur, quæ de vita beati viri ad nostram potuerunt pervenire notitiam, non quid sunt a nostris relatoribus visa, sed succedentium generationum celebri memoria divulgata.

Quidam autem antiquus admodum senex, & corpore marcescente jam tremulus, nostris nuper temporibus extitit, qui se vidisse hujus B. Mauri nepotem, Constantium videlicet nomine, Episcopum Cæsenatis Ecclesiæ testabatur.

Constantius nepos S. Mauri, Episcopus Cæsenas.

Sed quoniam de vita B. Mauri, ea quæ nobis audire contigit, stylo currente digessimus, nunc qualiter omnipotens Deus ad gloriam sui nominis ejus merita revelaverit, breviter explicemus.

(*b*) Est autem nunc celebre Monasterium in prædicto monte, in quo vir Dei orare consueverat, ad honorem B. Dei Genitricis & Virginis constitutum, ubi mons Mauri ex antiqua populi consuetudine dicitur, quia locus ille non immerito sancti viri vocabulo decoratur.

Cœnobium S. Mariæ prope Cæsenam, olim Cluniacensibus, nunc Casinensibus patet.

Cum igitur arca illa, ubi beati viri corpusculum claudebatur, juxta præfatam Ecclesiam, terræ undique crescente congerie, delitesceret: & vix saxi ipsius summitas solotenus emineret, contigit, ut homo quidam cum litaniis adveniens, soluta caligæ ligula, repente illic pedem poneret: & nil tale existimans, secure ligaret. Vincto igitur talo, cum jam vellet abscedere, pedem nullo modo potuit amovere. Cumque diu conaretur, & omnia tentans, huc illucque se verteret, pes nihilominus stabat immotus, & quibusdam clavis saxo tenebatur affixus. Stabat miser ignoti criminis reus, & qui sibi corrigiam ligore volverat, semetipsum potius saxa ligasse dolebat. Volebat stare, sed una innixus planta, non poterat: optabat jacere, sed a suo pede corruere non valebat. Tandem repentino populi adventante concursu, alii malleis, alii securibus gestientes, partem lapidis præciderunt: & post multa vix hominem de saxo exsculpere potuerunt. Mox lætantis turbæ clamor exoritur, mira Dei virtus attollitur, & B. Mauri tumulus dignus reverentia judicatur.

Mors Mauri, vide Miraculum.

Cujusdam pes sancti tumulo adhæresit.

Tumulus sancti Viri innotescit.

Idem prædicti Cœnobii monachus, (*c*) Teuzo videlicet nomine, grandævus jam, & ipsa canitie venerandus, cujus hæc relatione didicimus, aliud miraculum retulit, quod nequaquam silentio præterimus. Aliquando ipse prædictus frater acerrima vi febrium urgebatur. Cumque nulla medicinali cura, nullo prorsus humano studio ad incolumitatis statum redire potuisset, cuidam suæ materteræ religiosæ, videlicet sanctimoniali, nocturno silentio B. Maurus apparuit, eique dixit: Si vis, inquit, nepotem tuum ex ea, quam patitur, ægritudine convalescere, denuntia ei, ut super sepulturam meam signum sanctæ crucis infigat, totoque anno solemnitatem mihi se celebrare devoveat. Cumque ille beati viri oraculum, quod sanctimoniali referente cognovit, gratanter impleret; mox ut ferream crucem super tumulum fixit; deinde commotis visceribus præcipitanter evomuit; atque ita protinus omnem ignei languoris molestiam, velut ipso vomitu egerente, projecit: jamque pristinæ sanitati integriter restitutus, dignas Salvatori Deo gratias retulit, & B. Mauri miraculum, quod in se expertus fuerat, ad gloriam nominis Dei, multis indicare curavit.

Febricitans miro modo liberatur.

O 2 Jam

(a) *Lama*, lacuna est, sive aquarum collectio.

(b) Leander. *Intus ad Æmiliam, in primis Apennini collibus, qui vite, ficu, oleo, ceterisque fructiferis arboribus conferti sunt, prope Cæsenam Cœnobium est sumptuosum cum æde Cælitum Reginæ, quam hic D. Mariam Montanam nuncupant, sacra. Loco nomen est* Mons Mauri, *a D. Mauro Cæsenatium Antistite, qui hic sanctissime vitam egit: Occidentem, & Septemtrionem spectat: estque Monachorum D. Benedicti habitatio.*

(c) Sur. *Tenzo.*

Jam igitur celebri utriusque signi fama volitante per populum, cœperunt multi ad sacras beati viri reliquias devote concurrere, piisque ejus meritis suas animas attentius commendare: nonnulli etiam diversis valetudinum incommoditatibus laborantes, dum vel detritam sepulcralis marmoris limaturam biberent, vel beati Confessoris misericordiam, fusis tantummodo precibus implorarent, sani & incolumes ad propria sunt reversi, quocumque fuissent vinculo ægritudinis obligati. Videres miserabilium languidorum soluta cadavera alieno prius adminiculo sustentante deferri; qui mox cum magna exultatione, atque tripudio remeabant, saluti pristinæ reparati.

Multi curantur morbidi.

Cumque tot miraculis coruscantibus magis præclara B. Mauri fama crebresceret, & virtutes, quas per eum Dominus ostendebat, non solum contigua quæque, sed & remotiora locorum spatia personarent; tandem convocatis Episcopis vicinarum urbium, multisque populorum turbis undique confluentibus, certatim arca illa, in qua beati viri patrocinia reconduntur, effoditur: & terebrato pariete Ecclesiæ, inter absidam & altare, cum hymnis & laudibus summa diligentia collocatur. Processu vero temporis eadem Basilica major facta est: atque ut in præsentiarum cernitur, festivius decorata, ubi ad declaranda B. Confessoris merita, multa fiunt usque in præsentem diem, Deo operante, miracula, ex quibus nos pauca perstringimus, quæ nimirum hi qui nobis referunt, se vidisse testantur.

Corpus transfertur.

CAPUT III.

Varia ad reliquias miracula.

(a) PAPA Gerbertus juxta Cæsenam castrametatus erat, ejusque (b) oppidum circumfusi exercitus obsidione vallabat. Tunc temporis ad B. Mauri tumulum delatus est quidam rusticus, gemina morborum passione depressus, contractus videlicet, ac cæcus, sed postquam est oratum, & lux amissa ad oculos rediit, & rigida membra fugatus languor absolvit. Protinus videns se homo sanitati tam mirabiliter redditum, utpote quas valebat, gratias agens, beato se Mauro servum perpetuo jure contradidit, mansurumque se in ejus obsequio, donec adviveret, devotavit. Qui perceptæ salutis munere pene per decennium fruens, postmodum fragilitati carnis enerviter cessit, uxoremque sibi non fausto conjugio copulavit. Mox enim, ut luxuriandi voluptate potitus est, oculorum lumen funditus perdidit, & quamdiu vixit, in eadem cæcitate permansit. Et certe dignum fuerat, ut qui a jure B. Mauri, cui se mancipaverat, se subtrahens, (c) libidinis jugo turpiter colla supposuit, donum, quo a bono Domino fuerat ditatus, amitteret: & qui in interiores sponte ceciderat, invitus exteriores tenebras incurrisset.

Sanatur contractus, idemque cæcus.

Nota ultionem in votifragum.

Alio quoque tempore dæmoniaca quædam ad altare beati viri deducta est, quam tanto pestifer spiritus furore repleverat, ut eam sibi quasi organum faciens, multa per os ejus sacrilega, & insana proferret, diras voces emitteret, & velut canis rabida crebris (d) naubatibus elatraret. Triduo autem, postquam illuc perducta est, vehementi quodam impetu sanguinem vomuit, & ita malignum spiritum, a quo tenebatur, ejecit.

Liberatur dæmoniaca.

Alia quædam mulier necessitati rei familiaris plusquam deberet, intenta, in festivitate sancti Rophilli (e) triticum purgare non timuit; sed dum beato Confessori digni honoris reverentiam non exhibuit, dignæ animadversionis sententiam non evasit. Nam illico divino percussa judicio, brachiis attractis obriguit, & eodem modo, ac si capisterium (f) adhuc ventilare videretur, tremere infeliciter cœpit. Hæc itaque ante beati Mauri altare deducitur, & in prædicta solemnitate, numquam se ulterius quippiam tale facturam instantissime pollicetur; mox largissima omnipotentis Dei misericordia clementer adfuit, & stupida mulieris brachia ad libertatem proprii vigoris pleniter reformavit.

Punitur, festum diem S. Rophilli violans.

Sanatur.

Rursus alia mulier profluvium sanguinis patiebatur, quæ cum insanabili plaga jugiter vexaretur, & hæc atque illa tentans, nullum salutis potuisset invenire remedium; tandem in extremis angustiis constituta, reperit necessitas ipsa consilium. Nitido itaque juxta possibilitatem suam linteo B. Mauri mausoleum cooperuit, & ita divinitus liberata, omnem prorsus molestiam luridi languoris evasit. Enimvero cum Apostolus dicat: *Fide mundans corda eorum*; quia mundo corde, utpote plena fide, beati viri tumulum tetigit, digne promeruit a profluentis sanguinis immunditia liberari.

Item alia morbida.

Act. 15. 9.

Item alia mulier ita erat violentissimi languoris immanitate contorta, ut soluto naturæ ordine, ora teneret post se, cervicem ferret ante se. Quæ similiter super B. Mauri memoriam linteum posuit, & protinus sanitate recepta, quibusque membris jus suum natura restituit, & ad tenendum vigorem proprium arteriarum organa temperavit.

Rursus alia.

Sanatur.

Alia quoque mulier, amisso lumine, de Aquitaniæ

(a) *Gerbertus* primum Rhemensis, deinde Ravennas Archiepiscopus fuit, ann. *999*. Romanus Pontifex factus & *Silvester* II. dictus obiit ann. 1003.

(b) Rubeus lib. 5. *Sequenti anno* (1000.) *Silvester Cæsenam admoto exercitu circumsedit: qua causa Pontificem impulerit, incertum*. Sigonius de regno Italiæ lib. 7. eodem anno. *Silvester Urbevetum profectus, remp. ejus civitatis multis salutaribus legibus vinxit, & Cæsenam admoto exercitu circumsedit*.

(c) Videtur desiderari *se subtrahens*, aut quid simile, monuit Surius.

(d) Editum erat in Surio *naubatibus*, librarii culpa. *Baubant*, sive *Baubantur*, βαΰζετι, & βαυΰζουσι *canes*.

(e) Colitur *S. Rophilus*, sive *Rofilus*, aut, ut Leander Albertus scribit, *Rofillus*, 18. Julii.

(f) Vetus MS. Glossarium: *Capisterium est vas quoddam, quo frumenta purgantur*. Vox etiam Columellæ usurpata lib. 2. cap. 9.

taniæ finibus deducta eſt, quæ Gallicæ animoſitatis genium ſervans, & ex more patriæ verba violenter infringens, obſtinatiſſime teſtabatur, quod numquam inde recederet, niſi per B. Mauri merita lumen quod amiſerat, recepiſſet. Sicque magno fidei fervore ſuccenſa, breve tuguriolum juxta Eccleſiæ parietem compilavit; ut quodammodo potius habitaculum, quam præparare videretur hoſpitium. Cumque per octo dies inſtantiſſime fuiſſet oratum, lumen quod quærebat divina gratia largiente recepit; & dignas illuminatori ſuo Deo, & Mauro ejus famulo gratias retulit.

Cæcæ lumen reſtituitur.

(*a*) Popilienſis diœceſeos turba ad B. (*b*) Arduini limina orationis cauſa tendebat, cumque per oratorium B. Mauri tranſitum habuiſſet, contigit, ut quædam ex illis femina, genu Abbatis ipſius monaſterii humiliter oſculata, commeandi licentiam peteret, quæ vix unius ſagittæ emiſſione progreſſa, arrepta mox a dæmonio, in terram projicitur, concutitur, volutatur, & multa convitia adverſus eumdem Abbatem mordaciter evomebat. Hæc itaque ante B. Mauri altare deducta, non multo poſt divinæ virtutis eſt imperio liberata, ita ut redeuntibus ſociis, jam ſibimet reddita, ſimul cum eis ſana & incolumis reverteretur ad propria.

Energumena ſanata.

Hæc itaque, fratres chariſſimi, de virtutibus, quas omnipotens Dominus per beatum Confeſſorem ſuum Maurum operari dignatus eſt, pauca perſcripſimus, ut ad glorificandam divinæ majeſtatis potentiam veſtræ charitatis ſtudium incitemus: qui dum nobis adhuc in via poſitis miraculorum ſuorum dignatur exhibere virtutem, per hæc nos ad capeſſendam cæleſtis patriæ invitat, & provocat hæreditatem; teſtante Pſalmiſta, qui ait: *Virtutem*, inquit, *operum ſuorum annuntiabit populo ſuo, ut det illis hæreditatem Gentium*; quatenus dum ipſa Sanctorum ſepulchra tot miraculis radiare conſpicimus, de immenſa eorum gloria, qua jam cum Chriſto regnant, minime dubitemus; ut deſpectis terrenis, illuc ſe noſter animus jam per deſiderium transferat, ubi ſe gaudere in perpetuum ſperat; illuc ſe libere ſpiritus dirigat, ubi Imperator cæli Chriſtus cum ſupernæ curiæ Senatoribus ineffabiliter regnat, cui ſit gloria & imperium cum coæterno Patre & Spiritu ſancto, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Pſal. 110. v. 7.

Vita S. Romualdi Abbatis & Confeſſoris Congregationis Camaldulenſis, Ordinis Sancti Benedicti Inſtitutoris,

Ann. Chr. 1027. 19. Junii.

Cum Anonymi adnotationibus.

Prologus Vitæ S. Romualdi Abbatis & Confeſſoris.

ADVERSUM te prorſus (*c*), immunde munde, conquerimur: quia habes intolerabilem ſtultorum ſapientium turbam tibi facundam, Deo mutam. Habes, qui per vanam eloquentiam & inanem Philoſophiam ſe ſciunt in ſuperbiæ cornibus arroganter extollere: non habes qui profuturum aliquid ædificationi proximorum (*d*) ac poſterorum velit memoriam ſchedulis annotare. Habes, inquam, qui in prætoriis Judicum negotiorum ſæcularium lites, & cauſarum jurgia continuis valeat declamationibus perorare: non autem habes, qui poſſit in ſancta Eccleſia, vel unius Sanctorum virtutes, & clara geſta deſcribere. Sapientes ſiquidem ſunt, ut faciant mala, bona autem facere neſciunt. Ecce enim (*e*) tria jam fere luſtra tranſacta ſunt, ex quo beatus Romualdus depoſito carnis onere ad ætherea regna migravit, & nemo adhuc ex hujuſmodi ſapientibus extitit, qui de tot mirabilis vitæ ejus præconiis pauca ſaltem hiſtorico ſtylo digereret, & aviđiſſimæ devotioni fidelium ſatisfaciens, ad communem utilitatem recitanda, (*f*) Legivo ſanctæ Eccleſiæ tradidiſſet. Nobis autem in anguſto cellulæ angulo reſidentibus, utilius erat, ſicut propoſuimus, propria peccata ad mentis oculos aſſidue revocare, quam alienæ virtutis hiſtoriam texere; magis expedire (*g*) commiſſi reatus tenebras plangere, quam ſplendida ſanctitatis inſignia imperitis ſermonibus offuſcare. Verumtamen cum ad ſepulchrum ejus ex longinquis terrarum partibus toto anno, maximeque in ejus feſtivitate fidelium multitudo conveniat, miracula per eum divinitus facta conſpiciat, audire vitæ ejus hiſtoriam deſiderabiliter quærat, ſed utpote quæ non ſit, audire non valeat; non irrationabiliter pertimeſcimus, ne celeberrima ejus fama, quæ adhuc populi totius ore depromitur, labente curriculo

Joan. 4.

Ex longinquis regionibus veniunt ad S. Romualdi ſepulchrum.

(a) *Forum-Popilii* oppidum eſt in via Æmiliæ, aliis *Forum-Pompilii*, corrupte *Forum Populi* dictum in variis itinerariis; vulgo *Forlimpopoli*, & ſæpe *Forlì piccolo*, ideſt *Forum-Livii minus*; nec immerito, cum, ut auctor Leander, funditus circa an. 1370. excifum, annis 20. poſt a Sinibaldo Ordelaffo Forolivienſium Principe reædificatum ſit, qua nunc cernitur forma. Diſtat Cæſena 6. millibus paſſuum. Sedes Epiſcopalis Foro Popilii *Britniorium*, ſive *Forum Fruentinorum*, aut *Druentinorum*, urbem propinquam, translata.

(b) De *B. Arduino* Presbytero Ariminenſi agemus 15. Auguſti.

(c) Editio facta anno 1513. Florentiæ apud Philippum de Giunta, ſicut & alia in Monaſterio Fontis boni prope Camaldulum anno 1520. Typis Bartholomæi de Zanettis Brixienſis, non habent emphaticam particulam *prorſus*.

(d) In Codice Vaticano num. 3797. anno 1113. ut Fontaninio *in Diſ. S. Petri Urſ. pag.* 30. creditur, ſcripto, qui totam hanc divi Romualdi Vitam continet, legitur *ad poſterorum velit memoriam*.

(e) Hinc veritas, & ſinceritas hujus Hiſtoriæ ab eruditiſſimo alias & Sanctiſſimo viro Petro Damiani conſcriptæ poteſt colligi, quippe quæ tam parvo poſt S. Viri obitum tempore fuit exarata, ita ut oculatos teſtes recentiori memoria rerum inſtructos habere potuerit, ut revera habuit ipſius S. Romualdi Diſcipulos, ſicut infra ipſe teſtatur.

(f) Fontis-boni editio habet *Collegio S. Eccleſiæ tradidiſſet*, ideſt Fidelium in unum convenientium collectioni. In Vaticano codice tamen legitur *Legivo*, quod S. Benedictus Cap. IX. Regolæ *Analogium* vocavit.

(g) In Vaticano codice habetur *expediret*; & in editione Fontis-boni *magis expedire videbatur*. Utrumque recte; alias deficeret aliud verbum regens infinitam dictionem *expedire*.

temporum, de memoria hominum penitus deleatur.

Quapropter hoc timore compulſus, multorumque fratrum precibus, & germana charitate devinctus, quod de prædicto mirabili viro ab egregiis ejus diſcipulis didici, aggrediar, Deo auctore, deſcribere, vitæque ejus initium, curſum & finem, nimirum imperitus homo, non hiſtoriam texens, ſed quoddam quaſi breve commonitorium faciens, quibuſcumque tentabo litterarum apicibus exarare. Hoc autem unum in primis lectorem meum noſſe deſidero, quia non multa per eum facta miracula in hac ego deſcriptiuncula colligam, ſed potius quod ad ædificationem omnimodis attinet, converſationis ejus ordinem referre contendam. Beatus ſiquidem vir in tantum ſe humilitatis tegmine a vento vanæ gloriæ cuſtodivit, quod undecumque humanis oculis videri mirabilis potuit, ſtudioſiſſima occultatione ſuppreſſit. Quæ tamen miracula etiamſi minime feciſſet, mirabilem vitam ducens, minori veneratione dignus non eſſet. Neque enim Præcurſor Domini feciſſe miracula legitur, quo majorem nullum inter natos mu-
Matth. 11. lierum ſurrexiſſe, Veritas ipſa teſtatur. Nonnulli enim Deo ſe deferre exiſtimant, ſi in extollendis Sanctorum virtutibus mendacium fingant. Hi nimirum ignorantes Deum noſtro non egere mendacio relicta veritate, quæ ipſe eſt, falſitatis ei putant ſe placere poſſe commento.
Hier. 9. Quos bene Hieremias redarguit, dicens: *Docuerunt linguas ſuas loqui mendacium, ut inique agerent laboraverunt.* Qui enim ultro oblatam ſimplicem veritatem referre facile poterant, in componendis, quæ neſciunt, caſſo labore deſudant: & quo ſe pro Deo ſtare quaſi adjutores autumant, eo ut revera falſi teſtes contra Deum pertinaciter pugnant, Apoſtolo Corin-
1. Cor. 15. thiis atteſtante, qui ait: *Si Chriſtus non reſurrexit, inanis eſt prædicatio noſtra, inanis eſt fides veſtra;* deinde ſubjungit: *Invenimur falſi teſtes Dei, quoniam dixi teſtimonium adverſus Deum, qui ſuſcitaverit Chriſtum, quem non ſuſcitavit.* Sed quia neceſſitate ad ſcribendum coacti, velut commoti iſta præmiſimus, jam precibus ejus, de quo loquimur, Deo opitulante, ad narrationis ordinem veniamus.

Incipit vita S. Romualdi Abbatis, & Confeſſoris.

CAPUT I.

Cauſa converſionis Romualdi.

ROMUALDUS igitur Ravennæ civitatis oriundus, ex illuſtriſſima (*a*) Ducum fuit ſtirpe progenitus. S.Romualdi patria, & genus. Qui cum jam in adoleſcentiam perveniſſet, cœpit in peccato carnis proclivis exiſtere, quo videlicet vitio illa ætas impugnare homines, præſertim divites, vehementius ſolet. Mente tamen Deo devotus, frequenter (*b*) ſe tentabat erigere, facturumque ſe magnum aliquid proponebat. Nam & ſi quando ſe ad ſtudium venationis accingeret, ubicumque per ſylvas amœnum locum reperire poterat, mox ſe ad eremi deſiderium ejus animus accendebat, dicens intra ſe: O quam bene poterant Eremitæ in his nemorum receſſibus habitare! quam congrue poſſent hic ab omni ſæcularis ſtrepitus perturbatione quieſcere! Et ita mens ejus cælitus inſpirata, jam divinabatur in amore, quod impleturus erat poſtmodum operari.

Huic erat pater, nomine Sergius, mundo Pater ejus. vehementer intentus, & omnino ſæcularibus negotiis implicatus. Qui dum adverſus quemdam propinquum ſuum exortis (*c*) ſimultatibus pro poſſeſſione prati inimicitias exerceret, videns filium ſuum Romualdum in contentione molleſcere, crimenque fratricidii medullitus formidare, minari cœpit exhæredem facere, ſi in eadem diutius ſententia permaneret. Quid plura? Tandem utræque inimicantium partes ex Romualdi pœnitentia ob admiſſum a patre homicidium. urbe ad litis materiam proruunt, arma corripiunt, bellum ſociale committunt: & dum cominus hinc inde pugnatur, repente manu Sergii inimicus, & (*d*) affinis occiditur. Romualdus autem licet nullum perempto vulnus inflixerit, quia tamen interfuit, pœnitentiam tanti reatus accepit: moxque ad Claſſenſe monaſterium B. Apollinaris, more homicidarum, (*e*) diebus quadraginta permanſurus in luctibus properavit.

CA-

(a) Nobiliſſimam fuiſſe Romualdi originem ex ipſo, quem Damianus exponit, *illuſtriſſimæ ſtirpis* titulo, haud dubie intelligitur. Cl. V. Muratorius in *Diſſert. V. Antiquit. medii Ævi* Tom. I. pag. 158. nonnulla eruditiſſime juxta morem conſcripſit circa hanc *Ducum* nobiliſſimam Ravennatem familiam, quæ circiter annum 1180. defecit, e vivis ſublato *Joanne* Duce abſque prole, ac ad ejus hereditatem vocatis *Petro Traverſaria* Patritio Ravennate, & *Taurello* nobili Cive Ferrarienſi Patre celebris Salinguerræ, ut ex duabus chartis, quas in ipſa Diſſertatione profert, clariſſime patet., Quamquam „ credibile ſit, ait ipſe, hoſce *Duces* antiquitus aſ„ ſumſiſſe eximium hunc titulum a ſplendido quo„ piam Magiſtratu, ſive a regimine Civitatis Ra„ vennæ, aut alicujus alterius in Exarchatu poſitæ, „ attamen ad opinandum feror, ipſos procedente „ tempore inde dejectos, impetraſſe ſaltem Tituli „ continuatum honorem, atque ea de cauſa impo„ ſitam eorum Pago appellationem *Ducalem*, quem„ admodum *Comitis* nomen olim Rectoribus tan„ tummodo Civitatis alicujus datum, Caſtellorum „ & Vicorum Dominis tribui ſenſim cœpit.

(b) Sic legitur in Vaticano codice n. 3797. ſupra memorato, ſed in quodam fragmento Vitæ hujus ſcripto ſæculo fortaſſe XI., quod extat in Codice Vaticanæ Bibliothecæ n. 5411. habetur *frequenter ſe contra ſe magnum aliquid proponebat*, ut & in editionibus nonnullis apparet.

(c) In citato Codicis Fragmento Vaticanæ Bibliothecæ additur *fraudolenter*.

(d) Hæc dictio *affinis* in eodem Fragmento, & in vetuſtioribus editis codicibus deſideratur. Unde Rubeus ait *Hiſt. Rav. l.* 5. inter *Sergium patrem & vicinum* contentionem fuiſſe. Fortunius vero *p.* 2. *l.* 1. *c.* 7. æquivocam vocem uſurpans ortam fuiſſe inter *Sergium Parentem*, & *alium propinquum de quodam prato controverſiam* ſcribit.

(e) Id peculiari Ravennatum conſuetudini adſcribunt Raſtius in *Deſcript. S. Eremi* c. 2. & Lucas Barchinonenſis *Hiſt. Rom. l.* 1. *c.* 4. Rubeus tamen *lib.* 5. ait Claſſem veniſſe, *ut ibi pro more ejus ſæculi pœnam ſubiret*. In Fragmento ſupra memorato pro *in luctibus* legitur *in luctu*.

CAPUT II.

Ipsa conversio, & quia corpus B. Apollinaris sine dubio in Classensi monasterio jaceat.

ILLIC autem districta se pœnitentia jugiter macerans, cœpit cum quodam Converso (*a*) quotidianum habere colloquium, a quo etiam juxta mediocritatem sensus, bonæ exhortationis audiebat sæpe consilium. Quem cum Conversus frequenter admoneret, (*b*) sæcularem vitam omnino postponere, & ad sanctæ conversationis ordinem festinare, sed (*c*) ad hoc mentem ejus humiliare nullatenus posset, aliquando inter cetera velut gratulabundus intulit, dicens: Si tibi, inquit, ego B. Apollinarem corporali specie, ita ut cum manifeste videre possis, ostendero, quid a te præmii reportabo? Ad hæc Romualdus, Firma, inquit, & inviolabili me obligatione constringo, quia mox, ut beatum Martyrem videro, apud sæculum ulterius non manebo. Hortatur ergo Conversus, ut ipsa nocte Romualdus dormire postponeret, & una secum intra Ecclesiam in orationibus vigilaret. Cumque nocturno silentio longanimiter ambo in oratione persisterent, ecce circa gallicinium noctis B. Apollinaris, his duobus manifeste videntibus, exiit de sub altari, quod in medio Ecclesiæ ad honorem B. Virginis Mariæ cernitur esse constructum. Visus est autem exire ab orientali parte, illinc videlicet, ubi marmor porphyreticum jacet. Confestim vero tantus splendor totam replevit Ecclesiam, ac si Sol fulgoris sui radios intra ipsos parietes cohiberet. Tunc beatissimus Martyr sacerdotalibus infulis mirabiliter exornatus, aureum in manu portans thuribulum, cuncta Ecclesiæ incensavit altaria, & hoc facto, statim unde exierat rediit, & mox omnis ille splendor eum prosequens, apparere cessavit.

Visio ejus.

Nota antiquum usum altaria thurificandi.

Cœpit itaque Conversus Romualdo durus nimirum exactor vehementer insistere, & ut impleret quod ultro promiserat, anxie postulare. Cumque Romualdus adhuc resisteret, & eamdem visionem cernere denuo flagitaret, alia nocte similiter in oratione persistunt, & beatum Martyrem per omnia, sicut prius, aspiciunt. Unde etiam postmodum si de corpore prædicti Martyris aliquando quæstio oriretur, Romualdus penitus affirmabat in ipsa Ecclesia esse reconditum; & quamdiu vir sanctus vixit, hoc proferre testimonium non cessavit (*d*).

Habebat quoque Romualdus consuetudinem ante præcipuum altare Ecclesiæ orationi frequenter incumbere: ibique postquam fratres abscederent, multis Deum satagebat gemitibus exorare. Dumque hoc quadam die post visionem attentius faceret, tanto mox divini amoris igne mentem illius Spiritus sanctus accendit, ut in fletum repente prorumperet, uberes lacrymarum rivos restringere non valeret. Monachorum se pedibus prostratus advolveret, tradi sibi monachicum habitum inenarrabili desiderio flagitaret. Monachi vero dum patris ejus duritiam metuunt, conversioni illius aditum pandere non præsumunt. Honestus (*e*) autem, qui tunc Ravennæ Archiepiscopalem cathedram obtinebat, olim Classensis cœnobii Abbas extiterat, hunc ergo Romualdus impiger adiit, eique omne sui cordis (*f*) desiderium patefecit. Qui alacer factus, castæ concupiscentiæ exhortationis stimulos addidit, fratribusque ut cum suo collegio incunctanter ascisceren, imperavit. Hujus itaque patrocinio Cœnobitæ suffulti, Romualdum intrepida securitate suscipiunt, eique sanctæ conversationis habitum tradunt. In eo igitur Monasterio (*g*) triennium fere transegit.

S. Romualdus induit habitum monasticum.

CAPUT III.

Quomodo Monachi correpti Romualdum de solario præcipitare voluerunt.

SED cum ibi cerneret nonnullos per lata gradientes remissius vivere, sibi autem arduam perfectionis semitam, quam mens dictabat, arripere non liceret; quid sibi agendum esset, solicite in semetipso cœpit inquirere, multisque cogebatur cogitationum fluctibus æstuare. Præsumebat autem leviter conversantium vitam dure corripere, & sæpe ad eorum confusionem præcepta Regulæ in testimonium convocare. Cumque in redarguendis eorum vitiis vehementer insisteret; illi (*h*) autem junioris, & novitii verba pro nihilo deputarent, tandem hoc opprobrium non ferentes, dum propriam emendare vitam despiciunt, de corripientis morte tractare cœperunt. Solebat denique Romualdus per noctem ceteris fratribus maturius surgere, & si oratorii adhuc janua clausa esset, intra ipsum dormitorium in orationibus excubare. Erat autem prædictum ædificium more solarii alte ædificatum. Hoc itaque invenerunt filii Cain, diabolo dictante, consilium, ut dum Ro-

Improbi monachi ei necem moliuntur.

(a) Conversos antiqui vocabant eos, qui ex adultis Monasticum Institutum capiebant. Hic vero de fratre Laico sermo esse videtur, ut Mabillonius adnotavit.

(b) Fontis-boni editio habet: *ut sæcularem vitam omnino postponeret, & ad Sanctæ conversationis ordinem festinaret.*

(c) In Fragmento Codicis Vaticani legitur, *sed cum ad hoc mentem ejus humiliare nullo modo posset.*

(d) Sanctissimi Ravennatum Proto-pastoris ac Æmiliæ Apostoli Apollinaris Corpus etiamnum in Classensi Basilica summa religione colitur.

(e) Legenda est *Dissert. Camal.* II. c. 3. Cl. V. Guidonis Grandii, ubi satis erudite probare contendit *Honestum* tunc temporis Petri Archiepiscopi Ravennatis Coadjutorem tantum seu Coepiscopum fuisse.

(f) Hic definit laudatum Fragmentum Vaticani Codicis N. 5411.

(g) Classense hoc appellabatur Monasterium ob vicinam Classis Urbem, cujus modo nullum vestigium apparet. Verum propter bella aerisque insalubritatem monachi ad Urbem Ravennam se transtulerunt sæculo XVI. novo pulcherrimoque Monasterio excitato, quod Divo eorum parenti Romualdo nuncuparunt; vulgo tamen eadem *Classis* nomenclatura vocitatum. Extat adhuc antiquissima Classensis Basilica, quæ ab iisdem monachis summo studio & veneratione servatur.

(h) In Fontis-boni editione legitur, *ut junioris & novitii.*

Romualdus ante alios solito more consurgeret, ipsi eum per solarii speculum (a), verso deorsum capite, in terram præcipitarent. Quæ res postquam Romualdo per conscium conspirationis innotuit, ille jam de cetero intra cordis cubiculum clauso oris ostio, orans Patrem suum, imminens periculum devitavit. Hoc itaque modo dum sibi cavit præcipitium corporis, fratribus, ne in animarum mortem corruerent, barathrum clausit iniquitatis.

CAPUT IV.

Quomodo Romualdus se ad Eremum contulit.

CUMQUE in ejus animo perfectionis amor magis ac magis in dies cresceret, nullamque mens ejus requiem inveniret, audivit, quia in Venetiarum partibus (b) quidam spiritualis vir esset, Marinus nomine (c), qui eremiticam duceret vitam. Consensu itaque ab Abbate (d), & fratribus nimirum facillime impetrato, ad prædictum venerabilem virum navigio discurrente pervenit, & sub illius regimine degere humillima mentis devotione instituit. Erat autem Marinus inter ceteras virtutes, vir simplicis animi, & sincerissimæ admodum puritatis, nullo quidem magisterio eremiticæ conversationis edoctus, sed ad hanc solummodo bonæ voluntatis impulsu fuerat incitatus. Porro autem hunc vivendi morem habebat, ut per continuum anni circulum tribus in hebdomada feriis mediam panis buccellam, & pugillum fabæ gustaret: tribus vero vinum, & pulmentum discreta sobrietate perciperet. Psalterium (e) quidem per dies singulos totum canebat: Sed nimirum rudis, & nullatenus ordine vitæ (f) singularis instructus, sicut ipse postmodum B. Romualdus hilariter referebat, plerumque de cella exiens, una cum discipulo passim per latitudinem eremi psallendo spatiabatur, nunc sub ista arbore vicenos, nunc sub illa tricenos, vel quadragenos concinens psalmos. Romualdus autem, quia sæculum idiota reliquerat, aperto Psalterio, vix suorum versuum notas syllabatim explicare valebat: & hæc oculorum in ima defixio intolerabilem sibi importunitatem accidiæ generabat; Marinus vero virgam in dextera gerens, Romualdo e diverso sedenti, sinistram capitis partem sæpissime verberabat. Post multa autem Romualdus gravi admodum necessitate compulsus, humiliter ait: Magister, si placet, a dextro me deinceps tempore percute, quia jam lævæ auris auditum funditus perdo. Tunc ille tantam ejus patientiam admiratus, indiscretæ severitatis temperat disciplinam.

Degit apud Marinum eremitam.

B. Marini austeritas vitæ, & psalmodia.

CAPUT V.

Qualiter Petrus Urseolus est primo Dux factus, & postmodum sit conversus.

Petrus Urseolus Dux Venetiarum.

EODEM vero tempore Petrus (g) cognomine Urseolus, Dalmatici (h) Ducatus gubernabat habenas. Qui videlicet ad hujus fastigium dignitatis ascendere iccirco meruerat, quia decessoris sui, Vitalis (i) scilicet Candiani, peremptoribus fautor (k) extiterat. Cur autem ille a suis extinctus sit, non ab re esse arbitror, si servatæ compendio brevitatis exponam. In conjugium namque Germanam (l) Ugonis magni illius Marchionis acceperat, & æmulatione Leviri suadente, multos ex Longobar-

(a) Haud meminimus nos alias hoc vocabulo significatam fenestram apud Latinos invenisse. Præferenda igitur lectio illa, quæ habet *per speculam*, quæ vox usurpari solet ad partem illam editioris loci significandam, unde aliquid prospici seu speculari facile possit, indeque aditus rebus dejiciendis pateat, quemadmodum apud Virgilium *Eclog. VIII.*

Præceps aeri specula de montis in undas
Deferar:

(b) Ad locum nempe, qui & modo Turris caliginis, vulgo *Torre di Caligo* appellatur, ubi desertæ quondam Heracleæ antiquissimæ Civitatis apparebant Monumenta.

(c) Sigonius *Regn. Ital. l. 7.* Ravennatem *Marinum* nominat; Venetum vero Ferrarius ac alii faciunt.

(d) Fortasse hic Abbas erat Dominicus ille, de quo Rubeus in *Actis Conc. Ravenn. an. 995.*

(e) De integro Psalterio ab Eremitis privatim recitando vide Petr. Dam. *Opusc. XV. Cap. XVIII.* & Bedam *Hist. Angl. Lib. III. c. 27.* de Egeberto.

(f) Singularis vitæ, idest Eremiticæ, ut cap. seq. & IX.

(g) Hic *Petrus*, ex Participatia antiquissima familia, cognominabatur *Urseolus*, vel & *Ursiolus*, ut in Vaticano Codice, & alibi, pro *Ursione* & *Ursone*, uti multis in locis etiam appellatur. Participatia & Ursona eadem gens ex hoc Petro viro sanctissimo *Urseolam* alteram familiam propagavit; eo modo quo Justinianus & Baduarius itidem Participatii *Justinianam* ille, iste *Baduariam* produxerunt. Videsis *Præf. Dissert. n. II. de S. Petro Urseolo* Cl. V. Justi Fontanini.

(h) Quamquam a Damiano *Dalmatici Ducatus*, & inde *Dalmatici regni Principatus* divo Petro Urseolo tribuatur; tamen sub ejus tantum Filio Petro Urseolo II. Duce Veneti *Dominium Dalmatiæ primitus acceperunt*, ut ex Dandulo *L. IX. c. 1. Parte XV.* qui postea *parte XXXI.* de Petro Urseolo II. hæc subdit: *pari omnium consensu Ducem Dalmatiæ se primitus nominavit.*

(i) Lege *Petri Candiani*; Vitalis enim Candianus S. Petro Urseolo successit, non prævivit. Damiano solitario in loco scribenti facile fuit circa nomina errare. Quare *Epist. X. lib. 1.* ingenue adnotavit: *Nec magnopere curamus videri aucupes nominum, dummodo non excidat series & ordo gestorum.* Potest etiam error hic esse amanuensium.

(k) Hic pariter aberravit piissimus Scriptor falso rumore deceptus. *A puerili* enim *ætate* divus Petrus Urseolus *nil aliud quam Deo placere studens, ad tantæ dignitatis provectum scandere contemnebat, timens, ne sæcularis honoris ambitione propositum amitteret Sanctitatis. Tandem, importune populo interpellante, non humano favore, sed totius Reipublicæ commodo hujusmodi Principatus apicem accipere non recusavit.* Ita Chronicon Venetum antiquissimum, aliique Codices.

(l) Hæc *Valdrada* & *Valderada*, atque *Gualdrada* seu *Valderta* & *Walderta* a Scriptoribus appellatur; quæ soror erat Hugonis, & Filia Uberti Marchionis & Etruriæ Principis. De Hugone & Uberto, seu & Oberto lege Damianum *Opusc. 17. Dissert. 2. de Principis Officio ad Gothifredum Marchionem cap. 3.*

bardiæ, & Tusciarum partibus milites, profligatis pecuniarum stipendiis, acquirebat. Hoc autem Venetiarum incolæ non ferentes, clam iniere consilium, ut repentino impetu Ducis palatium armati violenter irrumperent, eumque cum omni domo sua in ore gladii absque ulla retractatione necarent. Hujus denique Conventiculæ conjuratione comperta, Vitalis dux, nocturnis, diurnisque vallatus excubiis, hostiles insidias ad nihilum redigebat. Illi autem hæc & illa tentantibus, sed ad inceptæ factionis effectum attingere non valentibus, tandem visum est, ut domum Petri, quæ Ducis palatio adjacebat contigua, prius incenderent: istoque modo & Ducem caperent, & universa ejus domestica concremarent. Istius vero rei experiendæ consensum a Petro, qui eorum consilii particeps fuerat, flagitantes, hujus tandem mercedis fœdere pacti sunt, ut pro una ejus domo, quam igne consumerent, totam ditioni illius Venetiam subderent: & deleto illo, quem exosum habebant, Ducem, hunc loco ejus protinus subrogarent. Hoc igitur modo Petrus Dalmatici Regni adeptus est Principatum, qui postmodum ambitionis suæ jam voluptate potitus, respectu divinæ gratiæ demum corde compunctus est.

Corde compungitur.

Quidam autem venerabilis Abbas, (*a*) Guarinus nomine, ex ulterioris Galliæ finibus orationis gratia per diversas mundi regiones peregrinari solitus erat. Hic quoque ad Ducem veniens, ab eo protinus, ut sibi ad evadendum tanti reatus periculum, consultum præberet, exactus est. Accersitis igitur Marino, & Romualdo, hoc sibi communi jubetur sententia, ut sæculum simul cum ipso, quem per nefas invaserat, Ducatu, relinqueret: & quia ad alienæ dominationis arcem injuste proruperat, ipse se alienæ potestatis dominio subjugaret. Ille autem homo nimirum in potestate positus, quia conversionem suam manifeste facere ausus non est, tutum putavit hoc utendum esse consilio. Imminente igitur festivitate sancti cujusdam Martyris, ex cujus vocabulo Basilicam in propria possessione adhuc privatus habuerat, illic pridie uxorem (*b*) suam præmisit, ipse quasi mox secuturus; hoc ei præcipiens, ut & ornatum Ecclesiæ accuratissimum provideret, & secum venientibus sumptuosas epularum delicias in crastinum præpararet. Ipse autem post conjugem remanens, his de suis thesauris, quæ sibi videbantur, ablatis, cum quodam suo familiari (*c*), Joanne scilicet Grandenico, qui præfatæ conjurationis conscius fuerat, & cum tribus illis (*d*) beatis viris, quos præposuimus, navem ascendit, deinde in Galliam ad Monasterium (*e*) Abbatis Guarini magnus conversus aufugit. Petro igitur, & Joanne, monachis in S. Michaelis cœnobio factis; Marinus, & Romualdus non longe a Monasterio degentes, ad singularem vitam, cui assueti fuerant, revertuntur. Quibus etiam ipsi jam dicti fratres, peracto vix annuo spatio, ad perferendam ejusdem solitudinis districtionem aggregati sunt.

Petrus Urseolus Dux fit Monachus.

CAPUT VI.

Qualiter Romualdus uno anno de pugillo ciceris per diem, & tribus annis de sua agricultura vixit.

INTEREA Romualdus, accenso mentis desiderio, cœpit de virtutibus in virtutes mirabiliter crescere: & reliquos fratres sanctæ conversationis gressibus longius anteire: ut, jam quidquid inter fratres, sive de spiritualibus, sive etiam de corporalibus ipse decerneret, cunctis volentibus, ejus omnino sententia prævaleret. Ipse quoque Marinus gaudebat Romualdo esse devotus, cui nuper fuerat ipse prælatus. Per continuum quippe annum Romualdus nihil aliud in cibum habuit, nisi tantum per singulos dies ex uno pugillo elixi ciceris vixit. Tribus vero annis, ipse & Joannes Grandenicus sarculis terram frangentes, & triticum seminantes, ex manuum suarum labore vixerunt. Qui nimirum dum agriculturam exercebant, pondus jejunii duplicabant.

Magna S. Romualdi abstinentia.

CA-

(a) *Guarinus*, seu *Warinus*, quod idem est, vir fuit sanctissimus, de quo Monachus Gartia in quadam Epistola a Balutio in *Marchiæ Hispan. Appendice tit.* 222. relata, scripsit: *Angelus vel cœlestis homo Warinus*. Et in Actis Consecrationis Basilicæ Cuxanensis, ut in citata *Append. tit.* 119., legitur, Principem Seniofredum locasse *ibi Abbatem egregium, nomine Guarinum, qui ceu ut sydus lucidum affatim vibrare satagit cosmum*.

(b) *Felicia* a Dandulo, & a fere omnibus nominatur; a Sansovino *Felicita*, quæ in antiqua Altaris tabula ad S. Joannem de Judaica Venetiarum cognomento *Maripetra* inscribitur, cujus etiamnum nobilissima vulgo *Malipiero* familia extat. Piissima hæc femina fuit, quæ unico edito filio (nempe Petro Urseolo II. Duce) una cum sponso castitatis perpetuæ votum vovit Deo; & *calcatis rebus humanis animo cœlestium bonorum tantum contemplatione gavisam esse, potentemque in opere fuisse* prædicant Sabellicus, Justinianus &c.

(c) *Joannes* ex antiquissima æque ac nobilissima *Gradonica* gente D. Petri Urseoli nepos, qui numquam, sicut & ipse Urseolus, cædis Petri Candiani conscius fuerat.

(d) His addendus *Joannes Maurocenus* æquali nobilitate, pietateque socius, & Urseoli gener, qui post exactam in Cuxanensi Cœnobio monasticam conversationem Venetias rediit, & Monasterium S. Georgii Venetiarum condidit, quod impræsentiarum Monachi Congregationis S. Justinæ seu Montis-Casini incolunt.

(e) Monasterium nempe *Cuxani*, cui præerat Guarinus Abbas, in Diœcesi Helenensi situm, quod Damianus supra *in ulterioris Galliæ finibus* locatum fuisse statuit; nec perperam, nam Cl. V. Mabillonius in *Osservat. ad Vitam S. P. Ursoli n.* 4. adnotavit: *Cuxanense S. Michaelis Cœnobium, quamquam in Catalaunia positum, in Galliæ finibus rite locatum est, quandoquidem Barchinonensis tractus, Ceritania, aliique ad Lubricatum amnem Comitatus, jam pridem Gallicæ ditioni accesserant*.

CAPUT VII.

De diversa pugna diaboli, quam sustinuit.

Tentatur a dæmone.

IMPUGNABAT tamen diabolus Romualdum multis, & variis tentationum immissionibus, maxime initio conversionis, mentemque ejus per multa vitiorum incentiva raptabat, modo illi in memoriam revocans, quæ, & quanta, ut puta vir strenuus, in sæculo acquirere potuit; modo quæ ingratis propinquis necdum post se concupiscibiliter hæreditanda reliquit; modo parva nimis, & nullius meriti esse, quæ faceret, accusabat: modo tanti laboris honorem incutiens, longæ vitæ spatium promittebat. O quam sæpe cellulam ejus percutiens, eum cum adhuc vix obdormisceret, excitavit, & quasi jam jam imminente crepusculo, per totam noctem vigilando deduxit: Per continuum ferme quinquennium, super pedes ejus, & crura diabolus nocturno tempore jacuit: & ne huc, illucque se facile verteret, typo phantastici ponderis aggravavit. Quis explicare valeat, quot frementes vitiorum bestias pertulit? Quam sæpe præsentes iniquos spiritus durissimis increpationibus effugavit? Unde etiam si fratrum aliquis silentii tempore cellam ejus quavis necessitate compulsus adiret, statim miles Christi paratus ad prælium, solito more, ipsum esse existimans diabolum, claris vocibus increpabat, dicens: Quo tendis modo turpissime? Quid tibi in eremo de cælo dejecte? Recede canis immunde, evanesce coluber veternose. His igitur, & hujusmodi verbis declarabat se cum malignis spiritibus in acie semper assistere, & fidei se armis accinctum, provocantibus hostibus in campum protinus obviare.

Vide dæmonis improbitatem.

CAPUT VIII.

Unum genus vitæ Romualdi: & de pœnitentia Petri Ducis, & prophetia ejus.

CONTIGIT autem, ut aliquando librum de vita Patrum legens, in illum locum incideret, ubi continetur, quod quidam (*a*) fratres per continuam hebdomadam singulariter jejunantes, sabbatorum die pariter convenirent; ipsoque & Dominico die jejunii rigorem interponerent, & remissius victitarent. Quem vivendi ordinem statim Romualdus arripuit, & in eo quindecim fere annis, vel eo amplius continua austeritate permansit. Petrus autem Dux, quia multis educari deliciis solitus fuerat, jamjam sub tam districti jejunii pondere succumbebat. Unde se ad pedes (*b*) B. Romualdi humiliter stravit. Jussus vero ut surgeret, necessitatem suam cum verecundia coactus aperuit: Pater, inquit, quia magnum corpus habeo pro peccatis meis ex hac paximatii medietate (*c*) sustentare me non possum. Romualdus igitur fragilitati pie compatiens, consuetæ mensuræ (*d*) quadram paximatii superaddidit, & sic labenti jam fratri, ne omnino deficeret, misericordiæ manum tetendit, & ad peragendum bene vivendi iter, quod cœperat, confirmavit. Hunc filius ejus sibi æquivocus, vir valde secundum sæculum prudens, aliquando visitavit. Cui Pater, nescio utrum prophetiæ spiritu, seu revelatione aliqua, quæcumque sibi essent eventura prædixit. Novi, inquit, fili mi, proculdubio, quia (*e*) Ducem te constituent, & prosperaberis. Tu tantummodo satage, ut & Ecclesiis Christi sua jura conserves, & erga subditos alicujus amore, vel odio, a justitia non declines.

Auget abstinentiam S. Romualdus.

Petri Ducis prophetia.

CAPUT IX.

Aliud vivendi genus Romualdi.

POST hæc autem Romualdus iterum legens, quia sanctus Silvester (*f*) urbis Romæ Episcopus sabbatorum diem jejunandum esse, ut revera sancti Paschatis vigilias, instituerit, mox remissionem sabbati in quintam feriam commutavit, & sic infirmorum imbecillitati consulens, longum jejunium discretione habita facilius reddidit. Hanc nimirum vivendi regulam cunctis sectatoribus singularis vitæ præfigens, ut tunc se unusquisque eremiticæ vitæ jejunium tenere cognoscat, si per hebdomadam triduanas, (*g*) & bi-

Canon jejuniorum a S. Romualdo præfixus.

(a) Vide Palladium *c.* 24. *&* *cap.* 106., quæ jejunandi severa consuetudo ab Reg. *S. Antonii c.* 2. statuitur, & ab S. Athanasio in *Sintagm. Doctrinæ ad Monac.* observatur.

(b) Hoc indubium monimentum est, S. Romualdi Discipulum, ejusque spiritualem filium fuisse divum Petrum Urseolum, quippe qui ante ejus pedes, uti Magistri sui humiliter rogans se profternit.

(c) In Regula Eremitica a B. Paulo Justiniano Edita 1520. in Monasterio Fontis boni prope Camaldulum *cap.* 28. scribitur. *Erat illis quotidiani cibi mensura per singulos pars dimidia Paximatii, idest sicci, aut biscocti panis dimidium.* Apud nonnullos *Paximatium* est panis subcinericius, vel hordeaceus.

(d) B. Paullus Justin. in laudata Regula Eremitica ait: *idest, quartam partem hujusmodi panis.*

(e) Impletum est hoc vaticinium post Vitalis Candiani & Tribuni Memmi Ducatum, cum anno 991. *juxta prophetiam Sancti genitoris sui tricesimo ætatis anno Dux creatus* fuit Petrus Urseolus II., sicut scribit Dandulus *Lib. IX. c.* 1.

(f) Vide Epistolam Petri Damiani ad suæ Congregationis Eremitas, *t.* 1. *lib.* 6. *Ep.* 35., ubi de hac B. Silvestri sententia in Sabbato jejunandi disseritur.

(g) Frequens harum vocum usum in vetustis Constitutionibus, de quarum significatione & usu late differit Lucas Barchinonensis, alias Hispanus dictus, in *Hist. Romualdina l. V. c.* 3. *Biduana* autem & *triduana* vocabantur jejunia antiquo tempore, cum feria II. & III. & IV.; & postea VI. feria & Sabato in pane & aqua jejunabatur, ut priorum scilicet trium dierum *triduana*, sequentium vero duorum *biduana* diceretur abstinentia; prout B. Paullus Justinianus in Reg. Eremitica *cap.* 27. exposuit. De hisce jejuniis legatur etiam noster Petrus Dam. *Opusc. XV. c. 6. & Opusc. XIV.* in quibus ait de *jejunii* significatione: *Jejunare autem illos dicimus, qui panem cum sale, & aqua percipiunt, ut autem præter hæc aliud aliquid additur, perfectum jejunium non vocatur.*

& biduanas jejunando, quinta feria, & Dominicis diebus olera, vel quodcumque liquamen (*a*) cum gratiarum actione percipiat, exceptis videlicet duabus anni Quadragesimis, in quibus non solum ipse, sed & plerique sui discipuli totius hebdomadæ soliti erant continuare jejunium. Et certe satis congruum erat, ut qui Deum in choro laudare semper studebat, & tympano, præcipuas modulationis harmonicæ consonantias, (*b*) diapason videlicet, & diapente atque diatesseron jugiter in aures incircumscripti luminis personaret. Jejunare autem omnino, hoc est, diem absque ullo cibo transigere, licet ipse sæpissime fecerit, aliis omnimodo prohibebat. Dicebat enim ad perfectionem tendenti hoc summe congruere, ut quotidie comedat, & semper esuriat, quatenus hoc caro per consuetudinem leviget, quod grave novitiis initio conversionis apparet. Parvi-pendebat autem si quis ad tempus magnum quid inciperet, si non etiam in eo longanimiter perseveraret.

Vigiliæ nocturnæ. Vigilias vero temperate, & cum magna discretione faciendas maxime suadebat, ne cui fortasse contingeret, ut sopori, peractis nocturnis officiis, consentiret. Sane hujusmodi somnum Vir sanctus in tantum habebat exosum, ut si quis ei confiteretur, post duodecim psalmorum vigilias, vel, maxime circa diluculum obdormisse, nequaquam posset eo die cum ejus licentia sacra Missarum solemnia celebrare. Dicebat etiam melius esse, si possibile sit, unum psalmum ex corde & cum compunctione cantare, quam centum cum mentis fabulatione percurrere. Cui autem hæc gratia perfecte data non esset, hortabatur tamen nequaquam desperare, nequaquam vel ab ipsa corporali exercitatione tepescere, donec ipse, qui voluntatem dedit, tribuat etiam aliquando facultatem. Tantummodo orationis incensum mentis intentio in Deum semel fixa custodiat, quod exterius veniens cogitationum aura perturbat. Ubi enim est intentio recta, contra voluntatem cogitatio veniens, non est nimium formidanda.

CAPUT X.

De Comite, qui vaccam rapuit; & eam comedendo necatus est.

QUODAM vero tempore, dum adhuc in Galliæ finibus (*c*) moraretur, familiarem sibi quemdam habebat agricolam, qui sibi & utensilia, quibus in cella opus est, aliquando faciebat, & si quid ei opportunum esset, ditior charitate, quam rebus, de suæ paupertatis inopia hilariter ministrabat. Hujus vaccam Comes quidam superbus, & tumidus, missis parasitis, impetu barbarico rapuit, ejusque carnes præparari sibi ad prandium cum magna gulæ aviditate præcepit. Ecce autem rusticus cellam Romualdi festinus aggreditur, jacturæ suæ casum clamosis ululatibus vociferatur, spem suam, & suæ domus ablatam esse conqueritur. Sanctus itaque Romualdus ad eumdem Comitem concito gradu nuntium dirigit, & ut pauperi animal suum reddat, humillima supplicatione (*d*) deposcit. Cujus preces lubricus Comes protervo spiritu respuit, & quem saporem crassæ vaccæ lumbi potuissent habere, quia ipso die esset gustaturus, asseruit. Adveniente autem hora prandii, apposita mensa, vaccæ carnes allatæ sunt: & divinæ ultionis jam imminente sententia, in ipso edendi initio Comes frustum bovini (*e*) renis abscindens, sibi in os misit. Quod repente in illius gutture tam immobiliter hæsit, ut nec ad interiora descendere, nec foras ejici, ullis conatibus potuisset. Sicque inter suorum manus, interclusо spiraminis aditu, terribili morte necatus est: & unde contra Dei servum concupiscentiam carnis explere ad saturitatem voluit, inde justo Dei judicio carnalem vitam adhuc jejunus amisit. Horrenda mors crudelis Comitis.

CAPUT XI.

De Olibano conversionem promittente.

ALIUS quidam Comes (*f*), Olibanus nomine, in eisdem Galliarum partibus erat, sub cujus jure Monasterium quoque prædicti Guarini Abbatis fuerat positum. Qui sublimi quidem culmine terrenæ potestatis erectus, sed mul-

(a) *Quodcumque legumen* legit B. Paullus Justin. *in Reg. Eremitica*.

(b) Hæ voces a musicis ad significandas præcipuas seu perfectas, ut vocant, armonicæ modulationis consonantias usurpatæ sunt; nam *Diapason* octava est, *Diapente* significat quintam, & *Diatesseron* quartam. Cum ergo in quadragesimis B. Romualdus, ejusque Discipuli a Dominica in Dominicam refectionem suam differrent, recte per octavæ intervallum *Diapason* armonicam in divinis auribus personabant. Dumque aliis temporibus hebdomadæ jejunium in feria quinta relaxabant, ipsam *Diapason* in graviorem *Diapente* (quæ est a prima Dominica in quintam feriam) & acutiorem *Diatesseron*, (quæ a quinta feria ad proximum Dominicum diem residua est) dividebant; sicque præcipuis consonantiis eorum jejunia per mysticam melodiam distincta noscebantur.

(c) In solitudine nempe Cuxanensis Cœnobii.

(d) B. Hieronymus e Praga sanctitate & doctrina illustris Camaldulensis asceta, qui XV. sæculo floruit, in S. Romualdi Vita addit minitatum fuisse Romualdum Comiti divinam, quæ postmodum sequuta est, ultionem.

(e) Ab Hieronymo eodem scribitur *frustum vaccinæ carnis*. Petrus vero de Natalibus absolute ait: *os subito in gutture raptoris transvertitur, & ille continuo suffocatur*.

(f) Urseoli Encomiastes penes Mabillonium *n.* 18. *Patriæ Dominum*, & *n.* 19. *Ducem illius Provinciæ* vocat hunc Olibanum Comitem, qui Galliam Narbonensem, nempe Catalauniam, ubi Cuxanum situm est, suo sub jure tenebat.

multis erat peccatorum molibus aggravatus. Hic aliquando Romualdum gratia visitationis adiit, & ceteris extra cellulam manentibus, solus cum solo gestorum suorum seriem narrare quasi per confessionem cœpit. Cui vir venerabilis, his quæ ab eo referebantur auditis, respondit, aliter eum salvari minime posse, nisi mundum relinquens, ad Monasterium convolaret. Comes autem mox mente turbatus, ait: quia videlicet sui spirituales viri, qui ejus acta cognoscerent, nequaquam ita sentirent, neque tam intolerabilem rem sibi aliquando suaderent. Ascitis itaque Episcopis, & Abbatibus, qui secum venerant, cœpit in commune perquirere, ita res sicut Dei servus testabatur, se haberet. Illi autem B. Romualdi sententiam omnes una voce confirmant, se autem id Comiti eatenus non dixisse, terrore constrictos excusant. Tunc Comes, semotis omnibus, hoc cum B. Romualdo secreto valde consilio pepigit, ut ad Casinum montem sub prætextu orationis pergeret, & in Monasterio S. Benedicti divino se servitio irrevocabiliter manciparet.

CAPUT XII.

De Sergio ad sæculum reverti volente.

Sergius pater S. Romualdi fit monachus.

INTEREA Sergius pater Romualdi monachus efficitur, sed aliquanto post, suadente diabolo, factæ conversionis pœnitens, in Ægyptum redire conatur. Quod protinus Monachi, cœnobii videlicet sancti Severi (*a*), quod non longius ab urbe Ravenna est positum, ubi corpore, non corde Sergius habitabat, B. Romualdo indicare per nuntium studuerunt. Hac ille sinistra relatione perculsus, necessarium esse decrevit, ut Guarinus Abbas, & Joannes Grandenicus una cum Comite ad ejus conversationem pergerent, ipse vero pereunti patri quantocyus subveniret. Petrus autem Dux extremum jam diem feliciter clauserat. His itaque duobus Comitem in eorum fide commisit, utique quidem, sed Joanni præcipue, qui ei subditus erat, per obedientiam specialiter mandans, ut etiam si Guarinus abscederet, ipse se numquam a Comite separaret.

CAPUT XIII.

De prudentia Romualdi, & labore itineris, & disciplina in patrem.

Præpostera pietas quorumdam.

AUDIENTES autem illius regionis incolæ, quia Romualdus abire disponeret, nimio mœrore turbati sunt. Et tractantes intra se qualiter ab hac illum intentione reprimerent, hoc illis tandem potissimum visum est, ut eum missis interfectoribus, impia pietate perimerent, quatenus quia eum non poterant retinere viventem, haberent pro patrocinio terræ vel cadaver exanime. His vero cognitis Romualdus caput suum undique decalvavit, & hujus rei executoribus cellulæ ejus jam appropinquantibus, primo fere diluculo (*b*) comedere quasi per aviditatem cœpit. Illi autem hoc videntes, dementiam credidere, & arbitrantes mentem læsam esse, corpus lædere dedignati sunt. Sic videlicet, sic prudens spiritualis David insania stultam carnaliter sapientium superavit astutiam. Nam & volentes peccare cohibuit, & ad meritorum suorum cumulum sine mortis formidine, mortis periculum declinavit. Deinde jam libera uti facultate permissus, non equo fultus, non vehiculo deportatus, sed solum in manu ferens baculum, nudis plantis ex intimis Galliarum finibus Ravennam usque pervenit, ibique patrem ad sæculum reverti volentem reperiens, in ligno pedes ejus fortiter strinxit, gravibus eum vinculis alligavit, verberibus duris afflixit, & tamdiu corpus ejus pia severitate perdomuit, donec ejus mentem ad salutis statum Deo medente, reduxit.

1. Reg. 21.

S. Romualdus patrem suum severitate retinet in Monasterio.

CAPUT XIV.

Quomodo Sergius vidit Spiritum sanctum.

SERGIUS igitur tandem sanæ mentis recepto consilio, quidquid prius retrograda voluntate deliquit, multipliciter postmodum rectis sanctæ conversationis gressibus emendavit. Habebat denique inter cetera consuetudinem ante quamdam Salvatoris imaginem frequenter assistere, ibique peculiarius orans, uberibus lacrymis, & multa se cordis contritione mactare. Quadam igitur die dum ibi attentius in oratione persisteret (nova res, & nostris temporibus inaudita) repente sibi, nescio qua specie, Spiritus sanctus apparuit. Qui protinus a Sergio quis esset interrogatus, manifeste quia ipse esset Spiritus sanctus, asseruit, & subito quasi pertransiens, ab oculis se aspicientis evasit. Statim ille in extasim raptus, atque ejus, quem viderat, igne succensus, cœpit per claustrum Monasterii post eum velociter currere, fratresque qui illic aderant, magno fervoris impetu, quo Spiritus sanctus abisset, interrogare. Illis autem, in insaniam eum cecidisse putantibus, atque illum dure corripientibus, asserebat Sergius se Spiritum sanctum absque ulla dubietate vidisse, & ante suum conspectum visibiter pertransisse. Qui statim languore correptus, lecto decubuit, & intra paucos dies felici consummatione finivit. Hinc sane probatur, quod divina voce ad Moysen dicitur: *Non enim videbit me homo, & vivet.* Hinc Daniel cum non Deum, sed visionem Dei se conspexisse diceret, addit: *Elangui, & ægrotavi per dies plurimos* (*c*). Recte igitur Sergius postquam æternam vitam, quæ Deus est, cernere meruit, a temporali mox vita defecit.

Sergio apparet spiritus sanctus.

Exod. 33.

Dan. 8.

CA-

(a) Nobile olim fuit inter Classem & Ravennam assurgens S. Severi Cœnobium, cujus ad hanc diem perseverat Ecclesia, de qua fuse Fortunius *Hist. Camald. Par. 2. lib. 1.*, & Classensi unita est.

(b) Haud dissimile exemplum in *Libro Doctrinæ Patrum n. 8.*

(c) Vulgata caret hac dictione *plurimos*.

CAPUT XV.

De crure Joannis propter inobedientiam fracto.

Olibanus Comes fit monachus Cassinensis.

OLIBANUS autem Comes sua relinquens filio, (*a*) cum multa divitiarum copia, quindecim scilicet onustis thesauro sagmariis (*b*), comitantibus eum Guarino, & Joanne, ipso quoque Marino, ad B. Benedicti se Monasterium contulit, & vale dicens his, qui secum venerant, nil tale de eo usque tunc suspicantes, multis gemitibus, & amaris se fletibus affligentes, ad propria remeare coegit. Marinus autem paulo post Apuliam versus abiit, ibique postmodum in solitudine habitans, ab Agarenis est latrunculis (*c*) interfectus. Brevi post tempore Guarinus, orationis causa discurrere solitus, Joannes vero fratris exemplo, ad idem religionis officium provocatus, Hierosolymam commeare pari consilio decreverunt. Hoc igitur Olibanus cognito, tristis, & flens, obsecrare devotissime cœpit, ne se violata fide desererent, sed sicut B. Romualdus præceperat, in Dei illum servitio custodirent; addens etiam: Memento tu saltem, Joannes, quia magister tuus in tua me propensius fide commisit, & titulum tibi inobedientiæ, si discedis, opposuit. Illi autem obstinata intentione in proposito persistentes, relicto tandem Olibano, peregrinationis iter arripiunt. Cumque descendentes de monte jam in campestria declinassent, figentes se loco, necessarium aliquid inter se tractare cœperunt. Et inter agendum, subito Guarini equus furioso rotatus impetu in aliam partem invito sessore divertit, & Joannis tibiam ferrato calce percutiens, fregit. Qui illico ad terram nimio dolore prostratus, jam sero memor magistri præcepta ad mentem revocat, & se perfidum, se inobedientiæ reum verbis publicæ confessionis accusat. In fracto namque crure didicit, quia fidem frangere peccatum fuit. Et quia ipse rationis capax magistro inobediens extitit, ad incolumitatis suæ custodiam irrationale animal sessori obedire nescivit. Deinde illuc, unde venire cœperat, rediens, cellam sibi ædificari prope Monasterium petiit, ibique per triginta fere annos, quamdiu vixit, sancta conversatione permansit. Multa in eo charitas, mira humilitas, abstinentia vero districta nimis, & cauta; ita ut nec intra claustrum Monasterii quisquam sciret, (*d*) Vir sanctus qualiter jejunaret. Inter reliqua autem virtutum dona ita exosum habebat detractionis vitium, quatenus mox ut quis ad detrahendum os aperiret, velut sagitta vigore lapidis repercussa, in dirigentem protinus reduedaret, (*e*) ita ab eo illius obtrectatio reprimeretur. Post ejus vero obitum nonnulla per eum miracula divinitus facta sunt.

Pœna inobedientiæ.

Joannis Grandenici virtutes.

CAPUT XVI.

De Romualdo a dæmonibus percusso.

ROMUALDUS autem post patris correptionem, in palude Classis cellulam figens in loco, qui Pons Petri dicitur, habitavit. Postmodum vero non corporis ægritudinem metuens; non fœtoris nauseam perhorrescens, sed ne imbecillitatis occasione quantumlibet se ab abstinentiæ rigore remitteret, ad Classis itidem prædium, ubi est Ecclesia B. Martini, quæ dicitur in Silva (*f*) migravit. Ibi vero quadam die dum Completorium (*g*) caneret, quia antiquum illic cœmeterium fuerat, ut sæpe fit, subito illi ex hujusmodi recogitatio incidit, moxque ejus animum magnus phantasticæ illusionis horror invasit. Cumque hoc crebrius in mente revolveret, ecce maligni spiritus repentino impetu cellam ejus ingressi, protinus illum in terram sternunt, immani eum cæde conficiunt, & exhaustis longo jejunio membris, (*h*) dirissimos ictus illidunt. Tandem Romualdus inter ipsa percussionum verbera, respectu divinæ gratiæ visitatus, in hanc vocem erupit: Chare Jesu, dilecte Jesu, quare me dereliquisti? Numquid omnino me inimicorum manibus tradidisti? Ad hæc omnes iniqui spiritus divina virtute fugati sunt. Et continuo tanta divini amoris compunctio Romualdi pectus accendit, ut totum cor ejus in lacrymas quasi cera liquesceret, & de tot allisionibus sauciati corporis nil sentiret. Mox sanus, & validus de terra surrexit, & licet impediente adhuc sanguine, ad eumdem psalmi versum, quem reliquerat, rediit. In ingressu quippe dæmonum fenestra cellulæ in frontem illius impegit,

Dæmones cædunt S. Romualdum.

Divinitus sanatur.

(a) Nempe *Olibæ* seu *Olivæ*, quod idem est, (nomen in iis regionibus frequens) qui & ipse Monachus factus, Cuxanensis & Rivipullensis Abbas adlectus, inde Ausonensis Episcopus creatus fuit.

(b) Equi onerarii seu jumenta explicantur *Sagmarii*, tum a Leone Ostiense hæc eadem referente, tum ab ipso Petro Damiani in Vita S. Odilonis, & in Epistolis.

(c) In Codice MS. Vitæ B. Marini legitur: *ab Agarenis latrunculis, quorum vitia acriter corripiebat, pro Christi nomine ipse correptus, & impie jugulatus Martyrii coronam meruit obtinere.* Agareni) circa annum millesimum in apice Gargani montis (ubi Eremum B. Marinus sibi condiderat) castra metantes ferali excursu Italiam totam, ac Galliæ Hispaniæque littora ad Oceanum usque rapinis pervagarunt.

(d) De B. *Joanne Gradonico* satis eruditum Commentarium habemus a religioso viro Amedeo Lutio Minorita Veneto conscriptum.

(e) Desunt in Vaticano Codice hæc verba, *ita ab eo illius obtrectatio reprimeretur.*

(f) Recensetur etiamnum inter Classis prædia non ignobilis iste locus vetustum S. Martini cognomentum servans; nulla tamen ibi antiquæ Ecclesiæ remanent vestigia.

(g) Inter alia quamplurima laudabilia instituta, quæ universalis Ecclesia a Monachis accepit, hanc quoque divini operis partem, veluti diurnarum laudum epilogum & compendium, a Benedictinis sumsisse, nonnulli scripsere. Re tamen vera S. P. Benedictus nonnisi *Completorii* nomen ei dedit, nam ante ejus ætatem hæc Hora Canonica in usu jam erat. Videsis Martene & Calmet Cap. XVII., Megè Cap. XVI. Commentarii in Reg. S. Benedicti.

(h) Vat. Cod. *Durissimos.*

git, in qua manifeſta poſtmodum cicatrix occalluit, quæ evidens vulneris indicium, quamdiu Vir ſanctus vixit, oſtendit.

CAPUT XVII.

De iniquis ſpiritus, qui ſibi velut diræ volucres apparebant.

JAM igitur miles Chriſti aſſueto bello robuſtior, ſtudebat quotidie ad majora proficere, de viribus in vires creſcere, & ſemper ſemetipſo fortior, nullas jam poterat enervati hoſtis inſidias formidare. Dæmones eum terrere nituntur. Sæpe enim ſibi in cella reſidenti velut teterrimi corvi, vel vultures, iniqui ſpiritus videbantur aſſiſtere, & quaſi ad cuſtoditum animalis cadaver, quia non audebant accedere, cogebantur eminus aſpectare. Sæpe ſe in figuris Æthiopum, ſæpe ſe per diverſorum animalium ſpecies oſtendebant. Quibus clarus Chriſti triumphator inſultabat, dicens: Ecce paratus ſum, venite; & ſi quæ in vobis eſt (*a*) virtus, oſtendite. Numquid jam omnino deficitis? numquid jam victi eſtis, & aliquas contra Dei ſervulum certandi machinas non habetis? His denique, & hujuſmodi verbis confundens iniquos ſpiritus, confeſtim eos, velut miſſis totidem jaculis, effugabat, Videns ergo diabolus, quia per ſemetipſum contra Dei famulum prævalere non poſſet, ad callida argumenta converſus, quocumque Vir ſanctus ibat, diſcipulorum ejus animos adverſus eum in malitiam excitabat; ut quia retentari eum ab accenſo ſui fervoris impetu impoſſibile fuerat, ſaltem ab alienæ ſalutis cura compeſceret: & quia ipſe ab hoſte ſuperari minime poſſet; vel ex aliis victoriam non negaret.

CAPUT XVIII.

De monachis Romualdum verberantibus, & divina ira percuſſis.

ALIQUANDO namque ad locum, qui Balneum (*b*) dicitur, videlicet in Saxenati conſtitutus eſt territorio, tranſiit: ubi etiam Conſtruxit monaſterium. non pauco tempore commorans, Monaſterium ad B. Archangeli Michaelis honorem conſtruxit (*c*), a quo non longe cellam in ea habitaturus intravit. Illuc autem Hugo (*d*) Marchio ſeptem ſibi pro neceſſitate miſit numiſmatum libras: quas ille, ut bene prodigus miſericorditer diſpenſaret, accepit. Audito itaque quod monaſterium Palatioli (*e*) fuiſſet igne conſumptum, ſexaginta ſolidos de prædicta pecunia fratribus in adjutorium direxit, reliqua autem, ut in ſimile opus expenderet, reſervavit. Cognito hoc, Monachi S. Michaelis, belluino contra eum furore commoti ſunt, tum quia pravis eorum moribus contrarius jam (*f*) in multis extiterat, tum quia quæ illi deferebantur, non eis omnia, ſed quædam aliis impendebat. Facta igitur conſpiratione, unanimiter cellam ejus cum ſudibus, & (*g*) phalangis irrumpunt, verberibus eum multis afficiunt, & direptis omnibus turpiter dehoneſtatum de finibus ſuis expellunt. Cum itaque (*h*) eliminatus abiret, & nimia triſtitiæ vis Monachi eum expellunt. in mentis ejus jam interiora deſcenderet, hoc apud ſemetipſum deliberat, ut jam de cetero ſua contentus, alienæ ſalutis curam omnino poſtponat. Poſt quam videlicet cogitationem tantus animum ejus terror invaſit, ut ſi in eo, quod mente conceperat, obſtinate perſiſteret, periturum ſe, damnandumque divino judicio nullatenus dubitaret. Monachi autem compotes diu deſideratæ ultionis effecti; & quaſi projecto gravi onere (*i*) levigati, hoc, quod in Dei famulum egerant, multis inter ſe laudibus efferunt, & in immoderatum ludum, atque cachinnum ſe lætitia lenocinante reſolvunt: deinde, etiam ut tanti gaudii ſolemnitatem quodammodo jucundiſſimam faciant, ſumptuoſas deliciarum copias ſibi ad convivium parant. Erat vero tunc hiems, quæ non ſolum viciſſitudini temporum, ſed frigidis quoque eorum mentibus aptiſſime congruebat. Unus autem Divinitus puniuntur monachi illi. ex eis, qui in beatiſſimum Chriſti famulum (*k*) ſævior fuerat, mel acquirere, unde multum epulantibus faceret, ſatagebat. Cumque Sapin fluvium hoc ſtudio tranſmearet, offendentibus in plancas (*l*) pedibus, ſubito de ponte dejicitur, & fluviali voragine funditus abſorbente raptatus, extinguitur. Juſto videlicet

(a) In Vaticano Cod. legitur *ſit*.

(b) Balneum Oppidum eſt in Romandiola ſub ditione temporali Magni Etruriæ Ducis, ſpirituali tamen Monachorum Camaldulenſium, qui Abbatiam ibi B. Mariæ Virgini ſacram incolunt. Vulgo *Bagno* appellatur, ſitumque eſt in Apennino monte non procul ab Eremo Camaldulenſi, in territorio Sarſinæ urbis, quæ antiquitus *Saxena*, *Saxina*, & *Saſſina* nuncupabatur.

(c) B. Hieron. Pragenſis ait: *Monaſterium in S. Michaelis honore conſtruxit, in quo ordinatis Monachis, & Abbate, ipſe non longe a Caſtro Vergarethe recluſionem in parva cellula intravit*. *Vergherctum*, ſeu *Vergaretum*, & *Verghereta* eſt Apennini Caſtrum non longe a Balneo juxta Sapis (vulgò *Savio*) fluminis fontes.

(d) De hoc Hugone Etruriæ Principe vide ſupra *Cap. V. lit. e.*

(e) Plura hujuſce nominis loca in Italia. Unum inter Bedeſim & Candianum fluvium ſupra Claſſenſe Monaſterium; aliud in paludibus Ravennam inter & Padi oſtia, de quo puto hic ſermonem eſſe, & B. Mariæ erat nuncupatum. Aliud in Monte-viridi Diœceſis Populoniæ in Etruria; aliud in Latio quatuor millibus paſſibus Albano diſtans.

(f) Surius habet: *jam ex multis annis*.

(g) *Phalangas* pro perticis poſuit. Familiare id Afris vocabulum, uti ex Plinio *Lib. VII. c.* 56. S. Auguſt. *Serm.* 100. *de temp.* 1. *fer. III. poſt IV. Domin. Quadrag.* S. Proſpero *de Promiſſionibus & prædictionibus par.* 2. *c.* 9. Honnius tamen abjecta aſpiratione *palangas* vocat, atque ita legitur apud Varronem *Lib. IV. de Vita Populi Romani*.

(h) Fontis-boni Editio habet: *cum itaque ſic eliminatus*.

(i) Ideſt *alleviati*.

(k) Cod. Vat. *Militem*.

(l) Plancæ ſunt tabulæ planæ, quæ pontem fluvii, unde dejectus eſt, componebant, uti & in Plinio *l.* 8. *c.* 43. legitur, *nec pontes aſini tranſeunt per raritatem plancarum tranſlucenſibus fluviis*.

cet Dei judicio, ut turbida illum aqua satiaret ad mortem; quia in eo, quod flere debuerat, mellis dulcedinem ad vitæ concupierat voluptatem. Nocte vero dum omnes ex more quiescerent, descendente crebra nivium multitudine, repente tota communis ædificii super eos fabrica corruit, & alteri caput, alii brachia, & alii crura, vel quælibet alia membra contrivit. Uni etiam eorum oculus evulsus est, & merito divisionem corporeæ lucis pertulit, qui divisus a proximo, etiam si alterum haberet, geminæ charitatis unum lumen amisit.

CAPUT XIX.

De jussione sancti Apollinaris ad Romualdum.

ALIQUANDO autem Vir sanctus non longe mansit a (*a*) Catria. Cumque ibi aliquamdiu moraretur, manifeste sibi B. Apollinaris apparuit, & quatenus ad suum (*b*) Monasterium pergeret, ibique potius habitaret, ex magna auctoritate præcepit. Quod Vir sanctus nequaquam negligendum ducens, locum, in quo morabatur, sine cunctatione deseruit, & quo missus fuerat, impiger festinavit.

CAPUT XX.

De habitatione ejus in Origario.

INCLUSUS est etiam quodam tempore Vir venerabilis in palude (*c*) Commiaclensi, quæ dicitur Origarium: unde postmodum præ nimio palustris cœni fœtore, & corrupto aere, ita totus tumefactus, & depilatus exiit, ut nequaquam eadem, quæ inclusa fuerat, species videretur. Nam & caro ejus tota eatenus erat viridis, ut vix stellioni (*d*) discolor appareret.

Ex palustri loco valde affligitur.

CAPUT XXI.

De cella incensa, & per orationem extincta.

ALIO quoque tempore in insula, quæ Pereum (*e*) dicitur, habitavit: quæ videlicet insula a Ravenna urbe duodecim fere millibus distat. Ibi vero dum in cella cum quodam venerabili viro, suo nimirum discipulo Guilielmo nomine moraretur, angusti parietes habitaculi repente flamma corripuit, deinde ad alta conscendens, dominari per tecta liberis jam viribus cœpit. Protinus Vir sanctus ad solitæ defensionis argumenta confugiens, non quæ ibi erant reposita foras extrahere, non, ut mos est, tecti scindulas (*f*) dissipare; non aquarum abundantiam spargere, non ullis impulsus est ad extinguendos ignes nisibus anhelare, solummodo orationem fudit, & confestim stridentes ignium globos divina virtus extinxit.

Precibus domat flammas.

CAPUT XXII.

De Rege hospite Romualdi; & quia Abbatiam suscepit.

EODEM vero tempore junior (*g*) Otto Imperator Classensem Abbatiam ordinare desiderans optionem fratribus dedit, ut quem ipsi vellent, indubitanter eligerent. At illi continuo unanimiter expetunt Romualdum. Imperator autem diffidens beatum Virum ad Regiam aulam evocari posse per nuntium, ire ad eum per semetipsum voluit, & ad cellam ejus, Sole jam occidente pervenit. Cui Romualdus, quia magnum hospitem in parva domo susceperat, lectulum suum ad quiescendum dare dignatus est. Coopertorium tamen Rex noluit, quia asperrimum judicavit. Mane autem facto, Rex eum secum ad Palatium duxit, tandemque sibi instare, ut Abbatiam susciperet, multis precibus cœpit. Qui cum reluctaretur, & Regiæ petitioni assensum penitus denegaret, Rex autem e contrario excommunicationem, & anathema ab omnibus Episcopis, Archiepiscopis, & toto synodali Concilio minaretur, tandem imminente necessitate succubuit, & animarum regimen coactus accepit. Referebat (*h*) tunc hoc sibi nequaquam videri novum, sed ante quinquennium sibi fuisse divinitus revelatum. Regebat itaque Monachos sub districta Regulæ disciplina, neque alicui ab ea declinare impune licebat, non denique nobilis, non litteris eruditus, per actus illicitos in dextram, lævamque partem deflectere, vel a rectæ conversationis audebat rectitudine deviare. Vir denique sanctus cordis oculos in cælum figens, ut Deo in omnibus obtemperaret, non timebat homi-

Otto Imperator eum invisit.

Classensi Abbatiæ invitus præficitur.

(a) Mons est *Catria* altissimus inter Apenninos vertice nubes penetrans in Urbinatense nimirum Ducatu Diœcesis Eugubinæ, positus inter Callensem Urbem & Saxum-ferratum Oppidum, ad cujus radices Monasterium invisitur S. Crucis Fontis-Avellanæ nuncupatum, ac tot Monachorum sanctitate illustrium longe celeberrimum. Tunc hoc in loco B. Lodulphus hujusce Monasterii, seu potius Eremi excitator vivebat, cum a D. Romualdo Eremiticæ vitæ leges accepisse habetur.

(b) Idest *Classense*, in quo Monastico schemmate donatus fuerat.

(c) Lege *Comaclensi*. Comaclum urbs est Episcopalis Æmiliæ, vulgò *Comacchio*, celebris piscatione ob aquas inibi stagnantes. Infra Ferrariam est sita ad Padi ostia.

(d) Stellio est animal lacertæ parum dissimile, tergum habens lucentibus quibusdam guttis distinctum; de eo Plinius *l.* 3. *c.* 10.

(e) Insula erat ad Padi ostia antiquitus *Pyretum* dicta, mox etiam *Peretum*. B. Hieronymus Pragensis Eremum de *Peretello* vocat. Nunc locus *S. Alberto* vulgò appellatur.

(f) Legunt nonnulli *scandulas*. Hæ sunt tabellæ e ligno in tenues laminas scissæ, quibus ante inventas tegulas ædes tegebantur. Isidor. *Orig. l.* 19. *c.* 19. *Scindulæ, eo quod scindantur, & dividantur.*

(g) Otto nempe hujusce nominis tertius, qui anno Christi 996. in Italiam venit Sedi Apostolicæ a Crescentii Ducis tyrannide vexatæ opem laturus, juxta Baronium.

(h) Vat. Cod. *tamen.*

minibus displicere. Hoc autem (*a*) fratres considerantes, semetipsos prius accusant, quia hunc sibi præesse poposcerant: deinde multis eum detractionum susurrationibus lacerant, & duris scandalorum aculeis vexant.

CAPUT XXIII.

De Abbatia dimissa: & pace inter Regem, & Tiburtes facta.

Ea cura se abdicat.

ROMUALDUS itaque videns & suam perfectionem aliquatenus minui, & illorum mores proclivius in deteriora converti, Regem impiger adiit, & eo non leviter reluctante, una cum Archiepiscopo (*b*) Ravennate, in utriusque conspectu virgam projecit, & Monasterium demisit. Porro autem Rex Tiburtinam tunc civitatem obsidebat. Cives enim inclytum ejus Ducem, (*c*) Mazolinum nomine interfecerant, ipsum quoque Regem correptis armis (*d*) a suis mœnibus exturbarant. Unde non dubium est B. Romualdum illuc ex divina providentia missum, qui imminens tot animarum periculum sequestra pace delevit (*e*). Hoc etenim inter eos pactus est, ut Tiburtes ad honorem Regis murorum partem diruerent, obsides darent. Ducis vero interfectorem ad ejus matrem catenatum dirigerent. Quæ sancti Viri, fusis ad Deum precibus, mitigata, crudeliter offensa & crimen indulsit, & incolumem ad propria redire permisit.

CAPUT XXIV.

De (f) sancto Venerio.

Venerii monachi sanctitas.

FECIT quoque venerabilis Vir apud Tibur alium boni operis fructum, quem silentio prætereundum esse non arbitror. Quidam namque beatus vir, Venerius nomine, habitare primitus in Monasterio cœpit cum tanta humilitate, & simplicitate, ut omnes illum fratres subsannando despicerent, & delirum eum, atque dementem esse putarent. Alii namque illum sæpe colaphizare, alii sordida, qua lebetes (*g*) lavabantur, aqua perfundere, alii diversis illum solebant conviciorum jurgiis lacerare. Cumque ille se perpenderet inter tot adversa tranquillum suæ mentis statum servare non posse, consortium deserens, in solitudinem fugiens properavit. Ubi per sex annos absque vino, omnique pulmento sub nimiæ districtionis ariditate permansit. Hunc (*h*) itaque Romualdus, audita ejus fama, visitare curavit. Quem interrogans, sub cujus regimine degeret, cujusve arbitrio suæ conversationis obedientiam exhiberet; respondit, se alieno solutum imperio, hoc sequi, quod sibi utilius videretur. Cui Romualdus ait: *Si Crucem Christi portas, superest, ut Christi obedientiam non relinquas. Vade igitur, & consensu a proprio Abbate suscepto, revertere, & sub ejus dominio humiliter vive; quatenus sacri operis ædificium, quod bona voluntas ædificat, humilitas* (*i*) *erigit, obedientiæ virtus extollat.* Obedientia.

Hæc, & multa alia ædificationis monita proferens, docuit eum qualiter cogitationibus suis resistere, qualiter posset iniquorum spirituum infestationibus repugnare, & ita confirmatum, & instructum in multa eum alacritate reliquit. Ille igitur sancti Viri documenta gratanter amplectens, Abbatem suum protinus adiit, consensum accepit, & ad dilectam solitudinem quantocyus remeavit. Volens autem in possessione sui Monasterii habitare, ascendit in quoddam saxum nullis hominum vestigiis pervium, & ab humana penitus conversatione remotum, ibique per quatuor annos omni humano solatio destitutus, singulariter habitans, exceptis tribus buccellis, quas de Monasterio secum detulerat, non panem comedit, non vinum bibit, non coctum aliquid omnino gustavit, sed solis arborum pomis, & herbarum radicibus vixit. Erat autem in eodem saxo quædam concavitas, ubi colligebatur aqua in hyeme, ex qua vir sanctus tota bibebat æstate. Tandem vero cognito quod ibi servus Dei moraretur, cœperunt ad eum multi confluere, ciborum alimenta deferre, & quæque sibi quasi necessaria ministrare. Quorum ille nullius indigens, cuncta pastoribus pecorum, & aliis indigentibus exhibebat. Exhortante autem loci Episcopo, Basilicam sibi fieri, & consecrari permisit. In qua ipse aliquanto post tempore defunctus est, & a quibusdam se quærentibus inventus est acclivis ante altare, quasi causa orationis incubitis, & genibus jacens. Ubi nonnulla per eum Dominus miraculorum signa operari dignatus est. Sic denique, sic bona terra uberes fructus reddidit, quæ verbi semen ex ore Romualdi multiplicatum suscepit. Abstinentia. Felix ejus obitus.

CA-

(a) In eodem Codice legitur: *Hoc autem suscepti fratres sero considerantes* &c.

(b) Gerbertus, qui postmodum Silvester II. Pont. Max. fuit.

(c) *Mazolinum* habet & Vaticanus Codex. Surius vero *Matholinum*; *Masolinum* Hieronymus Pragensis; & *Mamolinum* antiqua editio.

(d) Vat. Cod. *de suis &c.*

(e) Legendus Baronius *ad an. 996. n. 77.* de obsidione hujus Tiburtinæ civitatis (vulgo *Tivoli*) ab urbe Roma circiter XVIII. millibus passibus distantis. Tiburtes autem memores tanti beneficii ipsis a D. Romualdo collati, uti Patronum etiamnum eum venerantur.

(f) Etiam Vaticanus codex *Sanctum* appellat, cum tamen careant hoc titulo Capp. XXVII. & XXVIII. quæ sunt: *de Bonifacio Martyre*, & *de Joanne & Benedicto martyribus*, qui ab Ecclesia Sanctorum albo sunt adscripti. Ex quo argui potest *Venerii* Sanctitas.

(g) *Lebes* Monachorum antiquum indumentum, quod & *colobium* dicebatur, sine manicis, & aliquod capitis operimentum habens; unde de S. Petro Urseolo Anonymus Rivipullensis scripsit, quod *posuerant super caput suum LEBETEM.*

(h) Desiderantur in Vaticano Codice hæc verba: *Hunc itaque Romualdus, audita ejus fama, visitare curavit.*

(i) Vat. Codex habet *erigat*.

CAPUT XXV.

De Tammo, & religione Regis Ottonis.

APud prædictam quoque civitatem convertit beatissimus vir (Romualdus) (*a*) Tammum quemdam Teutonicum, qui sicut dicitur, in tantum Regi familiaris, & charus extiterat, ut utriusque vestes utrumque contegerent, & amborum manus una paropsis communi sæpe convivio sociaret. Crescentius (*b*) namque Senator Romanus indignationem Regis incurrens, in montem, qui dicitur sancti Angeli, confugium petiit, & quia munitio inexpugnabilis est, obsidente Rege, ad defendendum se fiducialiter præparavit. Cui Tammus ex præcepto Regis jusjurandum securitatis præstitit, & ita ille deceptus adnitente Papa (*c*) qui sibi inimicus erat, quasi reus majestatis capitalem sententiam subiit. Cujus uxorem postea Imperator in concubinam accepit. Quia igitur Tammus & fraudis conscius, & perjurio tenebatur obnoxius, iccirco a beato Romualdo jussus est relinquere sæculum. Qui mox a Rege licentiam expetens, non modo facilem reperit, sed nimium etiam alacrem fecit. Erat enim prædictus Imperator monastico ordini valde benevolus, & nimia circa Dei famulos affectione devotus.

Crescentius Senator Romanus capite plectitur.

Ipse autem Rex ex eodem crimine beato Viro confessus pœnitentiæ causa nudis pedibus de Romana urbe progrediens, sic usque in Garganum (*d*) montem ad S. Michaelis perrexit Ecclesiam. Per totam etiam Quadragesimam in Classensi Monasterio B. Apollinaris, paucis sibi adhærentibus, mansit. Ubi jejunio, & psalmodiæ, prout valebat, intentus, cilicio ad carnem indutus, aurata desuper purpura tegebatur. Lecto etiam fulgentibus palliis strato, ipse in storea de papiriis confecta tenera delicati corporis membra terebat. Promisit itaque B. Romualdo, quod Imperium relinquens, monachicum susciperet habitum, & cui innumeri mortales erant obnoxii, jam ipse pauperculo subjectus, cœpit esse debitor sui.

Ottonis Imperatoris pœnitentia.

CAPUT XXVI.

Quod Romualdus apud Casinum ægrotavit, deinde ad Pereum venit.

ROMUALDUS igitur cum eo, quem prædiximus, Tammo, & cum Bonifacio viro (*e*) clarissimo, quem nunc felicissimum martyrem se habere Russiana gloriatur Ecclesia, & cum aliis conversis Teutonibus, a Tiburis oppido ad Monasterium B. Benedicti, quod in Casino constitutum est, monte devenit. Ibi nempe graviter infirmatus est, sed cito ex divina misericordia convaluit. Habebat autem equum satis egregium, quem sibi (*f*) Busclavi Sclavonici Regis filius dederat, factus ab eo monachus. Hunc Vir sanctus humilitatis studio permutavit, & lucroso concambio asinum laudabilis negotiator accepit. Nimio quippe Redemptoris nostri desiderio, qui asellæ tergo consederat, Vir venerabilis hoc ipsum animal libentius equitabat. Cum his igitur omnibus superius nominatis, Romualdus ad Pereum, ubi dudum habitaverat, rediit, ibique denique his, & aliis multis fratribus aggregatis, & per cellas singulas constitutis, tanto fervore eremiticæ conversationis rigorem, & in se, & in aliis tenuit, ut illorum vita omnibus, ad quos fama eorumdem pervenire poterat, mirabilis haberetur. Quis enim non obstupesceret? Quis non immutationem divinæ dexteræ prædicaret, cum vidisset prius homines sericis, immo deauratis vestibus indutos crebris obsequentium cuneis constipatos, omnium deliciarum affluentiis assuetos; nunc eos cerneret uno birro (*g*) contentos, inclusos, discalceatos, incultos, & tanta abstinentiæ ariditate contritos? Faciebant autem omnes opera manuum, alii scilicet coclearia, alii nebant, alii retia nectebant, alii cilicia.

Busclavi Regis filius fit monachus.

Matth. 21.

Opus manuum in monachis.

CAPUT XXVII.

De Bonifacio Martyre.

QUorum tamen omnium vitam B. Bonifacii conversatio longius transcendebat. Hic denique Regis (*h*) fuerat consanguineus, & ita charus, ut Rex illum non alio vocaret nomine, nisi Anima mea. Erat autem apprime liberalium artium doctrinis, maximeque in modulationis musicæ studiis approbatus. Hic itaque cum in capella Regia moraretur, videns Ecclesiam (*i*) antiqui Martyris Bonifacii, mox exemplo sui æquivoci ad martyrii desiderium provocatus, ait: Et ego Bonifacius vocor. Cur ergo etiam ipse Christi Martyr esse non debeo? Deinde quoque jam monachus factus, tanta se abstinentiæ frugalitate constrinxit, ut sæpe Dominicis diebus, & quinta tantum feria per hebdomadam manducaret. Non-num-

S. Bonifacii Russiæ martyris historia. Mira ejus abstinentia.

(a) Fontis boni editio habet, *Tamum nomine quemdam Teutonicum*. Hieronymus Pragensis *Thanium* appellat & *Principem militiæ*.

(b) De hujus Crescenti historia lege Baron. ad *ann. 996. n. 7. seq.* Verum Lambertus Schafnaburgensis monachus, qui sæculo XI. vixit, in Annal. Germaniæ ad annum 998. Crescentii decolationem reducit.

(c) Nempe *Gregorio V.* Imperatoris consanguineo cui a Crescentio oppositus fuerat Antipapa Joannes XVI., antea Episcopus Placentinus.

(d) De situ hujus montis canit Lucanus *Libro V.*
Appulus Adriacas exit Garganus in undas.

(e) Hic divus Bonifacius ipsissimus est S. Bruno, de quo in Monastico Breviario agitur XV. Octobris. Videndus Mabillonius *Sæc. VI. p. 1. ad annum 1009.*; & inde Commentarius novus Conradi Janningi in *Junio Bollandiano tom. VI. par. 1. pag. 27.*

(f) Vaticano in Codice legitur *Blusciavi*; verum mendosum hoc nomen esse nonnulli autumant.

(g) Villosa & impolita tunica *Birrum* est, de quo Cangius in Glossario.

(h) Imperatoris Ottonis III., quem sæpe Damianus *Regem* tantum appellat.

(i) Illam nempe, quæ in Aventino colle Romæ visitur Ss. Alexio & Bonifacio Moguntiæ Archiepiscopo, Germaniæque Apostolo & Martyri dicata, cui olim ordinis S. Benedicti monachi, sed impræsentiarum alii ordinis divi Hieronymi inserviunt.

numquam vero si urticarum, vel etiam veprium cerneret densitatem, illuc se projiciens volutabat. Ex quo cum quidam frater aliquando eum corriperet, dicens: Hypocrita, quare hoc ad captandos popularis auræ rumores coram omnibus facis? nihil aliud respondit: Tui sint Confessores, mei sint Martyres. Cum vero post diuturnam eremiticæ conversationis vitam ad prædicandum jam ire disponeret, Romam pergere studuit, & ab Apostolica Sede consecrationem Archiepiscopatus accepit. Retulit mihi quidam senex monachus, qui eum illuc comitatus de Ravennæ finibus fuerat, quia in toto illo itinere Vir venerabilis, cum omnibus quidem qui eum sequebantur, pedester ibat, sed ipse jugiter psallens, & ceteros longe, nudis semper pedibus incedebat. Pro labore quidem itineris quotidie comedebat, sed per singulos dies de medio pane, & aqua vivens, in diebus festis, ignoto videlicet omni liquamine, quotidiano victui poma quælibet, vel herbarum radices addebat.

Magna ejus vitæ austeritas.

Postquam autem consecratus est, quotidie observabat & monasticum pariter, & canonicum in celebrandis Horarum officiis ordinem. Cum vero jam ultra montanos peteret fines, equo quidem vehebatur, sed venerabilis Pontifex, sicuti dicitur, nudis cruribus semper, & plantis adeo intolerabilem frigidissimæ regionis tolerabat algorem, ut volens descendere, vix pedem ab subhærente ferro disjungeret, nisi aqua prius calida subveniret. Ad Gentiles autem postremo perveniens, cum tanta cœpit fervidi pectoris constantia prædicare, ut jam nullus ambigeret, quin Vir sanctus martyrium flagitaret. Illi vero timentes, ne sicut post martyrium B. Adelberti coruscantibus miraculorum signis, Sclavonicæ Gentis plerique conversi sunt, ipsis quoque similiter eveniret, longo tempore a beato Viro manus artificiosa malitia reprimunt; & cupidissimo mori, nolentes eum occidere, crudeliter parcunt. Cumque ad Regem Russorum Vir venerabilis pervenisset, & constanti animo prædicationi vehementer insisteret; videns eum Rex squalidis vestimentis indutum, nudis pedibus incedentem, opinatus est, quia Vir sanctus talia non religionis causa proferret, sed iccirco potius, ut pecunias congregaret. Promisit ergo sibi, quia si ab hujusmodi vanitate recederet, ipse paupertatem ejus largissima divitiarum liberalitate ditaret. Bonifacius itaque mox ad hospitium sine mora revertitur, pretiosissimis pontificalibus ornamentis decenter induitur, & sic ad Regis palatium denuo præsentatur. Rex autem videns eum tam decoris vestibus adornatum, ait: Nunc scimus, quia te ad vanam doctrinam non paupertatis inopia, sed veritatis impulit ignorantia. Verumtamen si vis vera credi quæ asseris, erigantur duæ excelsæ lignorum catastæ, brevissimo a se interstitio separatæ, & igne supposito, cum vaporatæ fuerint, ita ut utriusque struis unus ignis esse videatur, tu transi per medium. Quod si læsus ex aliqua parte fueris, ipsis te penitus consumendum ignibus trademus: sin autem (quod credi non potest) sanus evaseris, omnes nos Deo tuo absque ulla difficultate credemus. Cumque hoc fœdus non solum Bonifacio, sed & cunctis, quæ aderant, Gentibus placuisset, Bonifacius ita vestitus, velut Missarum solemnia celebraturus, prius cum sanctificata aqua, & incenso thure undique perlustrans ignem, deinde stridentes flammarum globos ingressus, ita exivit illæsus, ut nec minimus capitis ejus capillus videretur exustus. Tunc Rex & ceteri, qui huic spectaculo interfuerant, catervatim se ad pedes beati Viri projiciunt, indulgentiam lacrymabiliter petunt, & baptizari se instantissima supplicatione deposcunt.

Apud Russos concionatur.

Ecce sanctificatæ aquæ virtutem, & thuris incensi.

Cœpit itaque tanta Gentium multitudo ad Baptisma confluere, ut Vir sanctus ad spatiosum quemdam lacum pergeret, & in ipsa aquarum abundantia populum baptizaret. Decrevit autem Rex, ut Regnum relinquens filio, ipse quamdiu viveret, se a Bonifacio nullatenus separaret; Frater autem Regis cum ipso pariter habitans, dum nollet credere, absente Bonifacio, ab ipso Rege peremptus est. Alius vero frater, qui jam a Regis erat cohabitatione divisus, mox (*a*) ad eum Vir venerabilis venit, audire ejus verba noluit, sed de conversione fratris nimia adversus eum ira succensus continuo comprehendit, deinde timens, ne si vivum teneret, Rex eum de manibus ejus eriperet, in sua præsentia, circumstante non parva hominum multitudine, decollari præcepit. Statim vero & ipse cæcatus est, & tantus eum cum omnibus qui astabant, stupor oppressit, ut (*b*) nec sentire, nec aliquid humanitatis officium agere aliquatenus possent; sed cuncti velut lapides rigidi, & immobiles permanerent. Rex autem hoc audiens, nimio dolore percussus, omnino deliberat non solum fratrem occidere, sed & cunctos, qui sibi tanti reatus fautores extiterant, gladiis trucidare. Sed cum illuc protinus advenisset, & corpore Martyris adhuc in medio posito, fratrem simul cum reliquis hominibus sine sensu, & motu stupefactus astare conspiceret, hoc sibi cum suis omnibus placuit, ut prius pro eis oratio fieret, si forsitan illis divina misericordia sensum, quem amiserant, reformaret: deinde si acquiescerent credere, indulto crimine, viverent, sin autem, omnes ultoribus gladiis interirent. Cum igitur & ab ipso Rege, & a ceteris Christianis diutius fuisset oratum, non solum prior sensus stupefactis hominibus redditur, sed insuper consilium quoque flagitandæ veræ salutis augetur. Nam continuo pœnitentiam sui criminis flebiliter expetunt, Baptismi Sacramenta cum magna alacritate suscipiunt, super corpus quoque beatissimi Martyris Ecclesiam construunt. Verumtamen ego si de hoc mirabili Viro cuncta, quæ dici veraciter possunt, virtutum dona referre tentarem, deficeret forsitan lingua, non deficiente materia. Dum igitur Bonifacii virtus proprio indigeat stylo, iccirco tamen illum cum aliis Romualdi discipulis summotenus hic me-

Russi credunt in Christum.

S. Bonifacius decollatur.

Ejus interfectores credunt.

(a) Vat. Cod. *mox ut ad eum*.
(b) In Vaticano Codice legitur: *ut nec loqui, nec sentire, nec aliquod humanitatis officium agere aliquatenus potuissent*.

memorare curamus, ut ex eorum laude, quam magnus vir, gloriosus Magister eorum fuerit, demonstremus; quatenus dum celsitudo clientium auribus fidelium insonat, quam excelsus Doctor eorum fuerit, ex schola, quam tenuit innotescat.

CAPUT XXVIII.

De Joanne & Benedicto Martyribus.

INTEREA Romualdo in Pereo adhuc habitante, Busclavus Rex preces Imperatori direxit ut sibi spirituales viros mitteret, qui Regni sui Gentem ad fidem vocarent. Mox Romualdum Imperator aggreditur, & concedi sibi de suis Monachis, qui illuc destinari utiliter valeant, deprecatur. Ille vero nulli suorum hoc præcipere velut ex prælationis auctoritate voluit, sed in eorum voto ponens, sive manendi, sive abeundi, (*a*) eis optionem dedit. Ignorabat enim ex tam metuendo negotio voluntatem Dei, & ideo non illud suo, sed fratrum potius arbitrio committebat. Interrogante igitur eos, (*b*) & humiliter obsecrante, tandem duo solummodo sunt ex omnibus inventi, qui se ultro ad eumdum promptos offerunt. Quorum unus Joannes, Benedictus alter vocabatur. Hi itaque ad Busclavum euntes, in eremo prius eo sustentante manere cœperunt, & ut prædicare postmodum possent, Sclavonicam linguam laboriose discere studuerunt. Septimo vero anno, cum jam loquelam terræ plene cognoscerent, unum ad Romanam urbem Monachum mittunt, & per eum a summæ Sedis Antistite prædicandi licentiam petunt. Injungunt etiam, ut nuntius ille aliquos secum de B. Romualdi fratribus duceret, qui eremiticæ conversationis gnari, cum eis simul in Sclavorum partibus habitarent.

Busclavus autem volens coronam sui Regni ex Romana auctoritate suscipere, prædictos venerabiles Viros obnixa cœpit supplicatione deposcere, ut ipsi plurima ejus dona Papæ deferrent, & coronam sibi a sede Apostolica reportarent. Qui Regiæ petitioni assensum penitus denegantes, dixerunt: Nos in sacro ordine positi sumus, tractare nobis sæcularia negotia minime licet: & ita relinquentes Regem, ad cellam reversi sunt. Quidam vero Regis agnoscentes consilium, sed quid sancti Viri responderint ignorantes, copiosum auri pondus, quod mittendum Apostolico fuerat, secum eos detulisse ad cellulam opinati sunt. Deinde intra se conventione pacta condicunt, ut noctu eremum latenter ingressi, monachos interficerent, & pecuniam asportarent. Quos cum beati Viri tentantes irrumpere persensissent, adventus eorum causam protinus agnoscentes, confessionem inter se facere, & sanctæ Crucis se cœpere vexillo munire. Erant autem ibi duo pueri eorum obsequio ex aula Regia deputati, qui prout vires dabant, stare pro sanctis, & furibus resistere nisi sunt. Fures vero reperto tandem aditu irruentes, extractis gladiis, omnes pariter occiderunt. Tunc thesaurum anxie perquirentes, sed eversis omnibus nihil invenientes, ut tanti reatus crimen obtegerent, & humana suspicio non armis, sed flammis potius, quod factum fuerat, deputarent, cellam incendere, & ipsa conati sunt Martyrum cadavera conflagrare. Sed admoti ignes, amissis naturæ viribus, nil omnino consumere ullis hominum studiis potuere. Ita enim eos ipsa etiam parietum materies repellebat, ac si pro lignis durissimi silices essent. Frustrati itaque fures in fugam se conferre nituntur, sed & hoc illis ex divina providentia denegatur. Tota siquidem nocte per fruteta nemorum, per latitudinem saltuum, per opaca silvarum viam anxiati sunt quærere, quam tamen nullatenus valuere errabundis vestigiis invenire. Sed neque pugiones in vaginas recondere arefactis brachiis potuerunt. Ubi vero Sanctorum jacebant corpora, copiosum lumen usque in diem splendescere, & dulcissima Angelicæ cantilenæ non desiit suavitas resonare.

S. Viri ab impiis jugulantur.

Vide miraculum, & divinam in impios illos ultionem.

Adveniente autem die, quod factum fuerat, Regem latere non potuit. Qui illico ad eremum cum numerosa populi multitudine festinavit, & ne fures evaderent, facta corona hominum totam silvam undique circumcinxit. Qui tandem reperti sunt manifesti criminis rei, & ad gladios suos adhuc divina ex ultione ligati. Rex autem quid de eis faceret, habita consideratione deliberans, hoc postremo decrevit, ut nequaquam eos, sicut merebantur, occidi præciperet, sed ferreis catenis vinctos ad sepulcra Martyrum destinaret, quatenus aut ibi usque ad obitum in vinculis miserabiliter viverent, aut si sanctis Martyribus aliter videretur, ipsi eos sua misericordia liberarent. Qui cum ad Sanctorum tumulum fuissent ex præcepto Regis attracti, mox ineffabili divinitatis omnipotentia fractis sunt nexibus absoluti. Deinde facta super corpora Sanctorum Basilica, innumerabilia non solum tunc, sed & nunc ibi fiunt ex divina virtute prodigia (*c*).

Miracula ad corpora Sanctorum.

CAPUT XXIX.

De Monacho per Angelum de carcere liberato.

IMPERATOR autem Heinricus Busclavi consilium non ignorans, undique vias custodiri præceperat, ut si Busclavus Romam nuntios mitteret, in ejus illico manibus devenirent. Monachus (*d*) ergo qui nuper missus a sanctis Martyribus fuerat, demum captus est, & mox carcerali custodiæ mancipatus. Nocte vero il-

P 2 lum

(a) *Omnibus* habetur in Codice Vaticano.
(b) *Rege* in eodem Codice additur.
(c) A Camaldulensibus horum Sanctorum suorum festivitas die XVI. Novembris celebratur.
(d) Ractius, Minius, aliique Scriptores hunc monachum *B. Barnabam* nominant, qui una cum SS. Andrea Benedicto, Justo aliisque præclaris Camaldulensis Instituti cultoribus magna sanctitate refulsit, & quorum Vitas Martinus Baronius edidit Cracoviæ anno 1610. typis Basilii Skalski.

lum Angelus Domini in carcere visitavit, & consummatos esse eos, quorum legatione fungebatur, (*a*) admonuit: statimque aperto divinitus carcere, præparatum sibi esse navigium in fluvio, quem transiturus erat, asseruit. Quo festinans Monachus, Angelicæ promissionis fidem veram esse probavit.

CAPUT XXX.

De Monasterio sancti Adelberti constructo, & prophetia Romualdi adversus Regem prolata.

DUM moraretur autem Romualdus adhuc in Pereo, Imperator Otto (*b*) Monasterium ibi ad honorem S. Adelberti, eo suggerente construxit, cui contigua Classensis cœnobii præsidia contulit, & ea sibi ex fiscali possessione in Firmensis (*c*) Monarchiæ partibus recompensavit. Abbate ergo illic ex Romualdi discipulis constituto, & fratribus aggregatis, cœpit eos Romualdus sub magna tenere custodia, & docebat eos sub regulari vivere disciplina. Præcepit etiam Abbati, ut in eremum secedens, per totam hebdomadam in cella consisteret; diebus vero Dominicis fratres ad Monasterium veniens, visitaret. Qui sancti Viri jussa contemnens, cœpit sæculariter vivere, & pede operis semel exorbitante a rectitudinis tramite jam longius declinare. Videns ergo Romualdus quod secundum suæ voluntatis ardorem ibi laborare non posset, Regem protinus adiit, & acceptæ promissionis exactor, ut Rex Monachus fieret, insistere vehementius cœpit. At ille facturum se quidem, quod exigebatur, asseruit, si tamen prius Romam, quæ sibi rebellabat, impeteret: & ea devicta, Ravennam cum victoria remearet. Cui Romualdus, Si Romam inquit, ieris, Ravennam ulterius non videbis: & apertissime illi mortem propinquam esse denuntians, quia eum revocare non potuit, proculdubio de ejus certus interitu, dum Rex Romam properat, Romualdus navim ascendens, ad civitatem (*d*) Parentium transfretat. Rex itaque secundum beati Viri prophetiam, vix a Roma reverti incipiens, mox languore correptus, apud Paternum (*e*) defunctus est.

S. Romualdus prædicit Ottoni Imp. mortem.

CAPUT XXXI.

Ubi gratia perfectionis Romualdo divinitus est concessa.

ROMUALDUS autem tribus annis in Parentinæ civitatis finibus habitans, in uno Monasterium (*f*) construxit, & Abbatem in eo cum fratribus ordinavit: in duobus vero inclusus (*g*) mansit. Ibi nempe ad magnæ perfectionis cumulum pietas illum divina provexit, ita ut sancto afflatus Spiritu, & nonnulla ventura prospiceret, & multa veteris, ac novi Testamenti occulta mysteria radiis intelligentiæ penetraret. Anxiebatur autem ibi aliquando in lacrymas erumpere, sed nullo valebat conamine ad contriti cordis compunctionem venire. Factum est ergo quadam die dum in cellula psalleret, ut in hunc psalmi versiculum incidisset: *Intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac qua gradieris: firmabo super te oculos meos.* Psal. 31.
Repente igitur tanta sibi lacrymarum effusio orta est, & ita mens ejus ad intelligendas divinæ Scripturæ sententias illustrata, ut ex eodem die, & deinceps quamdiu vixit, & quandocumque voluisset, uberes sibi lacrymæ facillime fluerent, & plurima illum Scripturarum (*h*) mysteria non laterent. Frequenter enim tanta illum divinitatis contemplatio rapiebat, ut quasi totus in lacrymas resolutus, æstuante inenarrabili divini amoris ardore, clamaret: Chare Jesu, chare, mel meum dulce, desiderium ineffabile, dulcedo Sanctorum, suavitas Angelorum, & cetera hujusmodi: quæ ille sancto Spiritu dictante in jubilum proferebat, nos humano sensu exprimere talia non valemus. Sicut enim Apostolus dicit, *Nos sicut oportet, orare nescimus, sed ipse Spiritus orat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* Et ideo Romualdus Missam celebrare coram pluribus numquam volebat, quia se a lacrymarum inundantia continere non poterat. Unde etiam postmodum præ nimia jam consuetudine vir simplicis animi putans gratiam

Gratia lacrymarum in S. Romualdo.

Rom. 8.

(a) Pro *admonuit* in Vaticano Codice legitur *innotuit*.

(b) Hujusce Monasterii nec vestigium quidem modo apparet. Extat eo in loco Ecclesia non antiqua eidem divo Martyri sacra, quæ corrupto vulgi sermone *S. Alberto* dicitur.

(c) In ipsa, quam vocamus, Marchiæ Anconitanæ provincia, ubi Firmensis civitas, vulgo *Fermo*, habetur.

(d) Urbs est in Istria sub Venetorum Dominio, vulgo *Parenzo*.

(e) Hoc *Paterni* nomine plures & civitates, & castra adnotantur; Verum heic intelligendum ducimus de castro illo, quod in Tudertino agro est situm, ut Cosmus de Arena in sua Etruriæ Ducum Serie observat *pag.* 183.

(f) Extat & modo prope Parentium Ecclesia D. Michaeli Archangelo dicata, ubi D. Romualdum vixisse, traditio est. Monachi aeris insalubritate ibidem habitare nequeunt, qui tamen ad Monasterium S. Mathiæ de Muriano prope Venetias sunt translati. Præter Ecclesiam, agrum totum, qui *Lemmi* a propinquo *Lemmo* flumine nuncupatur, sua tenet sub ditione Samathianus Abbas, qui gaudet *Comitis Lemmi* titulo a Veneta Republica nuperrime confirmato. Anno 1040. *Illustrissima Vilpurga Histriensium Comitissa consensu Domini Ucxelini, & Domini Vodoxici, & filiorum & filiarum suarum* præfatæ Ecclesiæ, quæ *ad honorem Dei, & Sanctæ Mariæ Virginis, & beati Michaelis Archangeli a D. Joanne Abbate fuit ædificata & a D. Hengalmero Episcopo Parentino consecrata* maximam Lemmi Comitatus partem donavit, prout videtur in ipsa donationis pagina, quæ anno 1305. de mandato D. Bonifacii Episcopi Parentini ab Andrea de Parentio notario transcripta fuit; cujusque exemplum manu Cl. V. Petri Delphini Abbatis Camaldulensis exaratum extat in Tabulario S. Michaelis de Muriano *caps. 66. n. 1.*

(g) Fortasse in quadam Crypta, quam etiamnum Lemmi incolæ, ut locum a D. Romualdo inhabitatum agnoscunt.

(h) Vat. Cod. *mystica*.

tiam sibi divinitus prærogatam, omnibus esse concessam, dicebat plerumque discipulis: Cavete ne multas lacrymas effundatis, quia & visum minuunt, & verticem lædunt. Ubicumque autem vir sanctus habitare disponeret, oratorium cum altari primitus in cellula faciens, deinde se recludens, aditum damnabat.

CAPUT XXXII.

De prophetia Romualdi, qua discipulorum prænuntiavit adventum.

MISERUNT aliquando ad illum fratres, qui morabantur in solitudine, quæ (*a*) Bifurcum dicitur, consilium flagitantes, qualiter conversari in eremo deberent, qualiter diabolicis impugnationibus resistere potuissent. Quorum nuntii cum ad Monasterium a quo Romualdi cella longius aberat, pervenissent, illico venerabilis vir per spiritum, eorum cognovit adventum, præcepitque Abbati Ansoni (*b*) qui sibi tunc assistebat, dicens: Vade, & pulmentum fratribus præpara, qui de longinquis partibus advenerunt. Qui continuo cœpit eum deridere, & dicere: Quia vere falsus Propheta esset. Postremo tamen velut coactus ad Monasterium veniens, eos, quos vir sanctus prædixerat, orantes jam in Ecclesia reperit. Quos videlicet Romualdus multo salutaris doctrinæ sale condivit, multis denique contra antiqui hostis insidias virtutum armis instruxit; & postquam eos de omnibus subtiliter docuit, cum multa eos ad eremum alacritate remisit.

Per spiritum cognoscit fratrum adventum.

CAPUT XXXIII.

De reditu ejus a Parentio, & nautis, ejus meritis, de periculo liberatis.

ALIO quoque tempore rursus prædicti fratres ad eum nuntios dirigunt, & de eadem re consilium majori adhuc anxietate requirunt. Quibus vir venerabilis ait: Ego nunc (*c*) libellum de pugna dæmonum scribo, quem vobis, quum redieritis, dabo, vel certe ipse vobiscum forsitan venio. Hoc illi audientes, protinus in faciem se prosternunt, & ut cum illis ire dignaretur, importuna admodum supplicatione deposcunt. Altera vero die iterum se cum eis incunctanter asseruit, & ut navim inquirerent, jussit. Audiens hoc Parentinus (*d*) Episcopus nimio mœrore perculsus est. Inveniens quoque Monachos propter navigium discurrentes, multis contumeliarum eos dehonestavit injuriis. Hoc etiam cunctis juxta portum manentibus promulgavit edictum, ut quicumque Romualdo navim dare præsumeret, ipse quoque una cum ipso irrevocabili profectione demigrans, Parentium ulterius non rediret. Festine igitur nuntius ad Polensem (*e*) Episcopum mittitur, ut beato viro navigium mittere non moraretur. Sæpe namque præfatus Episcopus adhortatus illum fuerat, ut nequaquam de cetero in tam obscuro recessu inclusus lateret, sed illuc potius se conferret, ubi animarum lucrum copiosius facere potuisset, ne videlicet sicut carbo soli sibimet arderet; sed magis, ut revera lucerna super candelabrum posita, omnibus qui in domo Dei sunt, radios suæ lucis infunderet.

Dum igitur nuntius qui missus fuerat, exspectaretur, Romualdus his qui secum erant, fratribus ait: Noveritis proculdubio, quia frater ille tardius veniet, & in alia navi nos ire prius quam ille revertatur, oportet. Adveniente autem sancto die Dominico, in ipso primæ lucis crepusculo dixit assistenti sibi cuidam fratri nomine Ingelberto, qui postea Archiepiscopus in Gentibus factus est*: Respice, inquit, procul in pelagus, & vide duas naves longinquis adhuc spatiis pari adversum nos velocitate tendentes, quarum nos definite debet una suscipere. Qui curiosius intendens, & expansis oculorum radiis solicite cuncta perlustrans, aliquod remigandi signum omnino videre non potuit. At cum dies jam jamque claresceret, ecce extremo videt intuitu duas naves eminus adventantes, & præ nimia adhuc longinquitate quasi totidem volucres apparentes. Quibus tandem subeuntibus, portum interrogati remiges, utrum Romualdum cum suis in propria vellent nave suscipere, nova mox repleti lætitia, se & sua omnia in ejus potestate constituunt, & beatos se fore tam pretiosæ margaritæ pondere profitentur. Illo itaque die minas aeris formidantes ire noluerunt. Romualdus autem exhortatus est eos, ut statim in spe divinæ gratiæ iter inciperent, spondens eis, quia nullum omnino periculum sustinerent. Illi tamen tota die ibidem commorantes, nocte navigare cœperunt.

Ingelbertus Mon. & Archiep.

En quanti sit sanctus vir.

Circa diluculum autem subito venti sæviunt, tempestas oritur, mare ab imo fundo versatur. Jam vero furentes undique procellæ ipsos quoque remiges transvolant, & navim hinc inde concutientes, totas pene tabulas laxant. Videres itaque homines, alios quidem se ad natandum exuere, alios vero diversis se palustribus religare; quosdam autem, ut supernatare fluctibus possent, remos aut lignum aliquod strictum tenere. Cumque in tanto discrimine non jam dubium desperatis omnibus naufragium immineret, illico Romualdus ad solita videlicet orationis armamenta cucurrit, & reclinato paululum capitio, capite devexo in gremium, preces sub silentio ad Dominum fudit: deinde Ansoni Abbati, qui cominus assidebat, secure præ-

Oratione maris tempestatem sedat.

(a) *Bifurci* locus est in Alpibus Dominii Florentini, Faventiam versus, ubi Monasterium divo Benedicto nuncupato, absoluto nomine dicebatur *S. Benedicti in Alpibus*.

(b) De quodam *Asone* mentionem facit Damianus in tomo hoc in *Vita SS. Rodulphi & Dominici*. Nescio an idem sit a Monastica ad Eremeticam conversationem translatus, ut sæpe fieri tunc solebat.

(c) Utinam extaret ille!

(d) De Andrea Parentii Episcopo forsitan intelligendum est, quippe qui ab anno 998. ad 1010. saltem vixerat, prout in *Italia Sacra tom. V.* apparet.

(e) Fortasse *Bertaldum* fuisse hunc Episcopum Polæ, quæ urbs Istriæ antiquissima vulgo *Pola* nuncupatur, est habendum.

præcepit, dicens: Denuntia nautis, ut nequaquam timeant, sed omnes se incolumes evasuros absque ulla penitus ambiguitate cognoscant. Vix modicum post hoc, & ecce ultra omnium spem absque ullo humano studio ipsa se navis dirigit, & mox in portum Capreolæ (*a*) civitatis delapsa, celeriter subintravit. Tunc omnes liberatori Deo dignas referunt gratias, & manifeste se de faucibus mortis ereptos Romualdi meritis profitentur.

Prophetia, ejus.

CAPUT XXXIV.

De adventu Romualdi in Bifurcum.

VENIENS itaque Romualdus Bifurcum, visis omnium fratrum cellis, quia superstitione quadam ambitiosæ videbantur, in nulla earum habere hospitium voluit, nisi in illa solummodo in qua Petrus (*b*) venerabilis ejus discipulus habitabat; vir siquidem mirabilis abstinentiæ, multæque admodum extremitatis, qui cellulam sibi ad S. Hilarionis exemplum vix umquam largiorem fieri quatuor cubitis permittebat. Referebat autem nosse idem venerabilis vir, quia dum B. Romualdus cum ipso maneret, & psalmos uterque inter se vicariis versibus alternaret, tricies in nocte, vel eo amplius se Romualdus ad requisita naturæ ire simulabat, quoniam affluentium lacrymarum inundantiam, atque singultus cohibere non poterat. Cumque ibi Romualdus aliquamdiu moraretur, & fratres non solum de spirituali certamine, verum etiam ut sibi Abbatem præferrent, & communia cuncta facerent, admoneret; illi, quia suum habebat unusquisque sustentatorem, & prout cuique libuerat, proprii sequebantur arbitrii libertatem, Romualdi præcepta suscipere non magnopere curaverunt.

Affluentia lacrymarum.

CAPUT XXXV.

De adventu ejus ad Vallem de Castro, & multo animarum fructu per eum facto.

ROMUALDUS ergo sterilitatis impatiens, anxia cœpit aviditate perquirere, ubi terram potuisset ad proferendos animarum fructus idoneam invenire. Misit itaque nuntios ad Camerinæ provinciæ (*c*) Comites. Qui audito nomine Romualdi, nimio repleti gaudio, cuncta suæ virtutis offerunt prædia, non modo sylvarum, & montium, sed si sibi etiam placeret, agrorum. Postremo repertus est in eorum possessione locus eremiticæ conversationi satis congruus, montibus undique vallatus, & sylvis. In medio vero ampla quædam planities non solum proferendis frugibus apta, sed perspicuis etiam fontium aquis irrigua. Hic itaque locus vallis de Castro antiquitus vocabatur, ubi jam parva erat Ecclesia, (*d*) in qua Conversarum quarumdam mulierum videbatur esse Conventus. His itaque loco sedentibus, constructis cellulis illic habitare cum suis discipulis vir venerabilis cœpit. Ibi autem quantos animarum fructus per illum Dominus acquisierit, quis valeat vel atramento describere, vel lingua proferre? Cœpere namque homines ad pœnitentiam hinc inde confluere, sua pauperibus misericorditer erogare, alii sæculum omnino relinquere, & ad sanctæ conversationis ordinem spiritu fervido festinare. Erat enim vir beatissimus quasi unus de Seraphim, quia & ipse flamma divini amoris incomparabiliter æstuabat, & alios, quocumque pergeret, sanctæ prædicationis facibus incendebat. Sæpe namque dum prædicationis verba proferret, tanta illum compunctio in lacrymas excitabat, ut subito interruptum sermonem relinquens, aliquorsum repentino impetu velut amens aufugeret. Nam & si quando cum fratribus equitabat, longe post alios veniens semperque psallens, nihilominus ac si in cellam resideret, jugiter lacrymas effundere non cessabat.

Ingens animarum fructus.

Inter ceteros autem præcipue sæculares Clericos, qui per pecuniam ordinati fuerant, durissima severitate corripiebat, & eos nisi ordinem sponte desererent, omnino damnabiles & hæreticos asserebat. Qui novam rem audientes, occidere illum moliti sunt. Per totam namque illam Monarchiam, usque ad Romualdi tempora, vulgata consuetudine, vix quisquam noverat Simoniacam hæresim esse peccatum. Qui dixit eis: Canonum mihi libros afferte, & utrum vera sint quæ dico, vestris attestantibus paginis comprobate. Quibus itaque diligenter inspectis, & crimen agnoscunt, & errata deplangunt. Constituit itaque vir sanctus plures Canonicos & Clericos, qui laicorum more sæculariter habitabant, Præpositis obedire, & communiter in congregatione vivere docuit (*e*). Nonnulli quoque Episcopi, qui per Simoniacam hæresim sacras Sedes invaserant, ad eum causa pœnitentiæ concurrebant. Qui etiam venerabili viro se committentes, & Episcopatum termino statuto deserere, & ad sanctæ

Simoniacos severe castigat.

(a) Loco *Capreolæ* lege *Caprulensis*, nam *Caprulæ*, (vulgo *Caorle*) civitas est XL. circiter milliariis Venetiis distans, quæ aeris insalubritate est infrequentissima. Attamen Episcopum habet, qui Veneto Patriarchæ est suffraganeus.

(b) A Scriptoribus præsertim Camaldulensibus titulo *Beati Petri de Bifurco* hic Venerabilis Vir adnotatur.

(c) Est ad Picenæ, Umbriæque confinia positum Camerinum civitas Episcopalis, Italis *Camerino*. Ab ipsa *Camerinæ* nomen accepit provincia, quæ a Damiano in Epistola 12. *Lib. VII.* ad Gothifredum Ducem, appellatur *Monarchia* (idest Marchia) *Camerini*. Hugo Etruriæ dominio sibi reservato, hanc Camerini Provinciam una cum Spoletano Ducatu Imperatori cessit, ut retulit in laudata Epistola ipse Damianus.

(d) Ss. Salvatoris, & B. Mariæ nomini dedicata.

(e) Hanc Canonicorum communiter in Congregatione sub Præpositis viventium S. Romualdi institutionem imitatus est Damianus, quippe qui Velitrensis Ecclesiæ suæ Canonicos non modo corripuit, sed ad arctam vivendi normam sponte reduxit, ut in sua Epistola, quæ est Opusculum XXXIV., refert.

ctæ conversationis se promittebant ordinem festinare. Ex quibus tamen vir sanctus quamdiu vixit, nescio si vel unum convertere potuit. Est enim venenata illa hæresis, præsertim in Episcopali ordine, tam dura, & ad convertendum rigida, ut semper promittens, semper de die in diem producens, atque in futurum procrastinans; facilius possit Judæus ad fidem converti, quam hæreticus latro plene ad pœnitentiam provocari.

CAPUT XXXVI.

De fure, quem frangentem cellam Gregorii per spiritum vidit, & illæsum dimisit.

IN eisdem quoque partibus vir sanctus Monasterium condidit puellarum. Solemni quadam die dum vir venerabilis illic cum fratribus in Capitulo resideret, & eos salutaris doctrinæ dapibus satiaret, repente ipsum interrumpens sermonem, anxia quadam animadversione exclamare cœpit, & dicere: Agite nunc, inquit, agite, & quantocyus properate, quia jam fratris Gregorii cellam fur frangit: hic autem Gregorius (*a*) Archiepiscopus in Gentibus postmodum consecratus est; qui protinus exilientes ad cellam perniciter currunt, & furem jam parietes infringentem inveniunt. Quem capientes ad magistrum pertrahunt, & quid de tam sacrilego raptore faciendum esset, inquirunt. Quibus vir sanctus cœpit hilariter dicere: Et ego, fratres, ignoro quid de tam malo homine possimus facere. Eruimus sibi oculos? sed postea non videbit. Incidimus ei manum? sed amplius non laborabit, ac per hoc forsitan fame peribit. Si pedem truncamus? ambulare non poterit. Sed intro eum minate (*b*), & cibum illi prius apponite, ut quid de eo faciendum sit, interim pertractemus. Et ita vir sanctus exultans in Domino, postquam cibari latronem fecit, deinde modeste correptum, & dulcibus verbis admonitum, redire ad propria in pace permisit.

Furem absens prodit.

Eius jucunda in furem humanitas.

CAPUT XXXVII.

De Monasterio Urbis veteris quod construxit.

POSTREMO dimissis in valle de Castro nonnullis de suis discipulis, ad regionem se (*c*) Urbis veteris contulit, & in possessione Pharulphi Comitis (*d*) Monasterium, multis quidem suffragantibus, sed eo maxime expensas præbente, construxit. Tantus namque in sancti viri pectore faciendi fructus ardor incanduerat, ut effectis numquam contentus, dum alia faceret, ad facienda mox alia properaret; adeo ut putaretur totum mundum in eremum velle convertere, & Monachico ordini omnem populi multitudinem sociare. Multos denique illic de sæculo abstulit, quos per plura sacra loca divisit.

Valde propagat Monachismum.

CAPUT XXXVIII.

De filio Comitis, qui cæcum post mortem illuminavit.

NONNULLI quoque nobilium filii, contemptis parentibus, ad virum beatissimum fugiebant. Ex quibus etiam filius (*e*) Guidonis Comitis fuit, qui in ipsa pueritia non longo tempore postquam Monachus factus est, ad mortem veniens, vidit duos iniquos spiritus, quasi nigerrimos vultures, terribiles in se oculos infigentes. Cumque hoc assistenti sibi B. Romualdo puer ediceret, protinus addidit: Ecce Magister, tanti nunc Æthiopes intrant, ut jam totum ædificium repleant. Exhortatur autem, ut confiteretur quid deliquisset: hoc solummodo crimen felix ille peccator cum magno terrore confessus est, quia jussus fuerat à Priore, nescio quot scopas (*f*) accipere, quas necdum acceperat. Romualdo igitur sibi tanti facinoris veniam indulgente in pace defunctus est. Postera vero die cæcus quidam, præbendarius videlicet Patris ejus, ad sepulcrum illius venit, & altiori voce clamavit: Hem, Domine, inquit, meus, si cum Deo es, sicut credo, preces pro me ad eum funde, & oculorum mihi lumen restitue. Et hoc dicto, statim

Cæcus videt ad sepulcrum Guidonis Comitis & Monachi.

(a) Hic etiam, ut S. Bonifacius & Ingelbertus, a Summo Pontifice ad prædicandum Gentibus Christi Evangelium Archiepiscopatus titulo tantum fuit consecratus.

(b) Fontis-boni editio habet, *intro eum ducite*. Obsoletum est verbum *minare*, sicut & *minitare*, quod idem est ac *ducere*.

(c) Augustinus Florentinus, & una cum eo non pauci Scriptores perperam vertunt *Civita vecchia*, olim Centum-cellæ; sed re ipsa de regione Urbevetana, vulgo *di Orvieto*, quæ civitas est non incelebris Etruriæ sub Ecclesiæ ditione, intelligendum Damianum, nemo non imperitus ambigit.

(d) Pharulphus erat Urbis-Veteris Comes, ut ipse Damianus refert in *Epist. XIX. Libri VI.* Ex celeberrima Comitum Montis-martis, seu Martini dicitur fuisse familia, quæ Corbariæ Comitum a nonnullis habetur. Monasterium autem illud esse videtur Beatæ Mariæ in Sylva, cujus est mentio in Pontificio Diplomate Alexandri IV., aliisque.

(e) Ita & Vaticanus Codex. In Appendice Vitæ B. Guidonis de Monte-marte, a Francisco Lollio Ravennate conscriptæ, quæ una cum aliis Vitis B. Reginaldi ordinis Prædicatorum, & B. Angelinæ tertii ordinis S. Francisci de eadem Montis-martis gente, in lucem prodiit Bononiæ anno 1659., totum hocce XXXVIII. Caput Romualdinæ Vitæ profertur, ubi legitur: *Ex quibus etiam Guido Comes Filius Comitis Pharulphi fuit*. Ab Jacobillo, qui hujus Sanctissimi monachi historiam *tom. II. pag.* 215. *Sanctorum Umbriæ* inseruit, & a Camaldulensibus, aliisque Scriptoribus *Guidonis Comitis Pharulphi filii* nomine semper is donatur. Quod si ita sit, dicendum in hoc Damiani loco *Filii* nomen significare nepotem, nam in donationis Valliscastri pagina, si tamen omni ex parte vera sit, quæ ab Augustino Florentino edita fuit in *Parte II. pag* 37. *Hist. Camal.* legitur: *Ego Pharulphus Comes Filius Guidi Comitis*.

(f) Virgarum scopas *in corrigiarum scuticas* vertisse B. Dominicum Loricatum, in ejusdem Vita Damianus noster scribit.

tim illuminatus est. Nonnulli quoque ægroti ad ejus tumulum venientes, redditi sunt sanitati. Nam & ipsum ejus sepulcrum velut multis plenum aromatibus redolebat. Et ita a Deo meruit honorari post mortem, qui pro ejus amore, dum viveret, carnalium parentum sprevit hæreditatem.

CAPUT XXXIX.

De tribus Monasteriis quæ Romualdus construxit, & de profectione ejus in Ungariam.

INTEREA Romualdus audiens, quia beatissimus vir Bonifacius (*a*) martyrium suscepisset, nimio desiderii igne succensus, ut pro Christo sanguinem funderet, Ungariam mox ire disposuit. Interim tamen dum in ipsa intentione persisteret, brevi tempore tria constituit Monasteria, unum videlicet in valle de Castro, ubi tunc sanctissimum corpus ejus est conditum, aliud prope Isinum (*b*) fluvium, tertium juxta oppidum condidit (*c*) Esculanum. Deinde licentia ab Apostolica Sede suscepta, & duobus (*d*) e suis discipulis in Archiepiscopos consecratis, cum viginti quatuor fratribus iter arripuit. Tantus enim ardor moriendi pro Christo in omnibus æstuabat, quod vir sanctus ad tale negotium cum paucis ire difficile poterat. Euntes ergo cum jam ipsis Pannoniarum finibus interessent, repente Romualdus languore correptus, ulterius ire non potuit. Cumque diutius pateretur, si quando redire disponeret, protinus ex ægritudine convalescebat. Sin autem ire ultra tentaret, tota ejus facies protinus intumescebat, cibos quoque jam retinere stomacho languescente non poterat. Advocatis itaque fratribus ait: Perpendo, inquit, nequaquam divinæ voluntatis esse indicium, ut ultra progrediar. Verumtamen quia intentionis vestræ desiderium non ignoro; neminem vestrum redire compello. Multi nempe etiam ante nos notis nisibus studuerunt ad martyrii culmen pertingere, sed quia divina providentia aliter sensit, in suo gradu coacti sunt remanere. Licet ergo vobis omnibus martyrium defuturum esse non ambigo, qui tamen ire, qui mecum redire voluerint, uniuscujusque relinquatur arbitrio. Quindecim igitur Ungariam

S. Romualdus vult Ungaris prædicare Christum, sed divinitus retardatur.

prodeuntibus, duobus alibi jam dimissis, vix septem cum Magistro discipuli remanserunt. Euntium autem quidam flagellantur, venduntur, plures Domino subeunt; ad martyrium tamen, sicut vir sanctus prædixerat, non pertingunt.

Romualdus autem converso quodam nobilissimo viro, Adhelberonis videlicet Ducis consanguineo, qui postea Monachus factus in sancta usque ad mortem conversatione permansit, aliisque Teutonicis, ad Monasterium, quod in Urbis veteris regione construxerat, redit. Notandum itaque est, quia sanctus vir nequaquam velut levitate usus, falli inaniter potuit, qui secundum intentionem quidem suam martyrium subiit, juxta divinum vero consilium pro salute eorum missus est, quos convertit. In prædicto igitur Monasterio multa persecutionis scandala passus est. Volebat enim Abbatem, ut revera Monachum, extremitatem diligere, sæcularia ex desiderio non tractare, res Monasterii pro vana gloria non expendere, fratrum usibus necessaria ministrare. Quæ omnia dum ille surda aure contemnit, Romualdus locum cum suis discipulis deserens, non longe a Castro prædii in virtute (*e*) Rainerii, qui postmodum Thusciæ Marchio factus est, habitavit.

Infestas patitur persecutiones.

CAPUT XL.

De Rainerio Marchione.

HIC autem Rainerius (*f*) conjugem suam occasione propinquitatis abjecerat, & consanguinei sui uxorem, quem ipse se insequentem quodammodo invitus occiderat, in conjugium copularat. Ob hoc itaque Romualdus, ne criminis ejus particeps fieret, gratis manere in ejus possessione noluit, sed unum sibi aureum pro aqua, alterum vero pro lignis appendit. Quos cum ille omnino respueret, malens videlicet sua dare, quam a sancto viro quidquam recipere, postremo tamen victus assensit, potius quam Romualdus abiret. Dicebat autem idem Rainerius cum jam Monarchiam obtineret; quia non Imperator, non aliquis omnino mortalium tantum mihi metum valet incutere, quantum me Romualdi terret aspectus. Ante ejus quippe vultum neque quid dicam scio, neque quibus me defendere valeam, ullas excusatio-

Rainerius Marchio virum sanctum admodum veretur.

(a) Hieronymus Pragensis in *S. Rom. Vita Cap. VIII. num. 49.* addit: *audiens, quod discipuli ejus Adalbertus, & Bonifacius glorioso martyrio coronati fuissent, & ipse nimio desiderio martyrii succensus &c.*

(b) S. Helenæ nempe Monasterium juxta Æsinum flumen, cujus impræsentiarum extat tantum Ecclesia sub jure Abbatis Commendatarii. Aesis est fluvius Camerinensis agri, olim limes inter Umbriam & Picenum, vulgari vocabuli confusione ab accolis dictus *il Fiumesino*. Celeberrimum antiquitus fuisse hoc Cœnobium clarissime patet ex Diplomate *Dato Laterani anno 1199. XIII. Kal. Aprilis* ab Innocentio III. P. M. ad Nicolaum hujusce Monasterii Abbatem Camaldulensem, ejusque successores, quo præter plurima bona etiam jus ipsi confirmavit in XL. & amplius Ecclesias & quinque Castra. Porro si fides Jacobillo sit adhibenda, S. Romualdus in eo primum Sanctimoniales instituit. Vide *Tom. II. pag. 27. SS. Umbriæ*.

(c) Olim *Esculum*, sed modo *Asculum* nuncupatur, vulgo *Ascoli*, urbs Episcopalis Picenæ Provinciæ. Quale id Monasterium fuerit, non satis ab ullo hactenus compertum est.

(d) Facile *Gregorio* & *Ingelberto*, ut supra.

(e) Idest *in possessione*, ut Dam. in *cap. XXXV.* hujus Vitæ ait: *cuncta suæ virtutis offerunt prædia.* Aliquando *virtutes* significabant *jura* & *privilegia*, aliquando *Reliquias Sanctorum* &c. Vide *Glossarium Cangii secundæ editionis*.

(f) Ad Rainerium Marchionem Tusciæ, qui Guillam Comitissam matrimonio sibi copulaverat, Damianus *Lib. VII.* Epistolam 17. misit, & sequentem 18. ad ipsam Guillam. Verum hoc in capitulo intelligendum potius de Rainerio dicti Rainerii parente, qui & ipse Etruriæ Marchio & Dux fuerat, quemque *Walderadam* conjugem habuisse Cosmus de Arena *pag. 155.* refert.

ſationes invenio. Habebat revera vir ſanctus hanc ex divino munere gratiam, ut quicumque peccatores præſertim potentes ſæculi in ejus præſentiam deveniſſent, mox velut ante majeſtatem Dei tremefactis viſceribus formidarent. Sanctus nimirum Spiritus, qui pectoris ejus habitator inerat, hunc terrorem injuſtis divinitus (*a*) intendebat.

CAPUT XLI.

De Abbate Claſſis, qui Romualdum voluit ſtrangulare.

ILLIS vero temporibus vir venerabilis unum Monaſterium non longe a (*b*) Maſſiliano caſtro conſtruxit. Audiens autem aliquando, quia Venetus quidam Claſſenſem Abbatiam per coemptionem Simoniacæ hæreſeos invaſerat, inſuper quoque in corpus ſuum inique peccabat, illuc protinus ire miles Chriſti impiger ſtuduit, diverſiſque modis ex eo Monaſterium purgare tentavit. Vir autem reprobus dum Abbatiam metuit perdere, non timet homicidium perpetrare. Intempeſta ſiquidem nocte, dum Romualdus in lecto ſecure quieſceret, ille eum latenter aggreſſus, impiis cœpit digitis guttur ejus aſtringere, nitens eum crudeliter ſuffocare. Sed dum vir ſanctus necdum prorſus intercepto ſpiramine anhelitu vix eluctante, rauciret, Ingelbertus illico Magiſtri ſingultibus excitatus, torrem mox ex ſopito igne corruit, & miniſtrum diaboli ab incepto nefandiſſimi criminis exturbavit.

Quidam improbus virum Dei præfocare nititur.

CAPUT XLII.

De itu & reditu rurſus a Parentio.

POST hæc Romualdus denuo Parentium navigavit, ſed Apoſtolicæ Sedis Antiſtes, & Romani cives ad eum redeundi legationem dirigunt. Quod ſi reverteretur, facturos ſe omnia ejus præcepta promittunt; ſin autem excommunicationis ſententiam comminantur. Hoc itaque modo ſuum Romualdum alumna Italia recuperare promeruit.

CAPUT XLIII.

De miraculo latronis in monte Petrano facto.

Multos convertit.

EO itaque tempore in faucibus (*c*) Callenſium montium aliquamdiu manſit, deinde in (*d*) Petranum montem, non longe videlicet a Monaſterio ſancti Vincentii, quod juxta (*e*) Candilianum conſtitutum eſt fluvium, demigravit. Quocumque autem vir ſanctus ibat, ſemper fructificans, ſemper animarum lucrum magis ac magis accumulans, & homines de ſæculo abſtrahens, velut totus in ignem converſus, ad cæleſte deſiderium animos hominum accendebat. Volens autem tunc locum ad eremum faciendam idoneum invenire, præcepit cuidam Presbytero, ut ad domum propriam rediens, ſibi, & his, qui eum comitabantur, alimenta deferret. Deinde montem indagine ſtudioſa perluſtrans, poſtremo quemdam Monachum juxta parvam Baſilicam habitantem reperit, a quo mox, ut ſecum pergeret, & locum oſtenderet ubi aqua inveniretur, exegit. Qui nimirum denegavit ſe domum ſine cuſtode poſſe relinquere, quia latronum inſidiantium impetum formidaret. Ad hæc Romualdus ſe recompenſaturum, ſi tale quid accidiſſet, cuncta ſpopondit. Sicque jam alienæ injuriæ debitor factus, Monachum ſecum duxit. Illis itaque locum quærentibus, ecce Presbyter, ut juſſus fuerat, prandium deferens, furem jam domum infringentem reperit, repertum cepit, captum uſque ad Romualdi reditum cuſtodivit. Quem Romualdus inveniens, prius illum pia ſtuduit verborum auſteritate corripere, deinde dulciter admonens incolumem permiſit ad propria remeare. Sic nimirum, ſic divina providentia ſervavit illæſum, quod in abſentis Romualdi fuerat cuſtodia derelictum.

CAPUT XLIV.

Item miraculum de aliis latronibus.

RURSUS dum in eiſdem partibus cellas conſtrueret, (erat autem ſarcina procul ab eis ſub quodam ſaxo repoſita) tunc vir venerabilis quemdam fratrem illuc quaſi cum quodam impetu propulit, præcipiens ſibi, ut nimis anxie feſtinaret. Qui mox fures ſuperveniens, illos quidem jam rapere tentantes reperit, ſed nihil adhuc ex his quæ repoſita fuerant, deeſſe cognovit. Qua ex re recte colligitur, beatum virum non ſine divinæ revelationis inſtinctu fratrem cum tanta ſolicitudine deſtinaſſe, ipſo videlicet puncto, quo fures ad rem non cuſtoditam contigit perveniſſe.

Fures per ſpiritum diſcit, & impedit.

CAPUT XLV.

Quare & quomodo Romualdus ejectus eſt de Valle de Caſtro.

POST hæc Romualdus ad Monaſterium Vallis de Caſtro revertitur, moxque Abbatem ſic alios regere, ut ſemet ipſum tamen nequaquam negligeret, exhortatur. Volebat inſuper, ut cellam qua uſus fuerat, occaſione regimi-

---

(a) Vat. Cod. *intentabat*.

(b) Petrus de Natal. profert *Caſtrum Maximianum*, & editiones nonnullæ habent *Maxiliano* & *Mariliano*.

(c) Nempe Apennini montes juxta Callium, civitas Umbriæ non ignobilis, italice Cagli.

(d) Idem quod *Petra-Pertuſſa*, ſeu *Pertuſa*, ut legitur in Petri Damiani Vita *cap.* 5. Apud nonnullos etiam *Petralata*, modo vulgo *Petrolata*. Aliqui tradunt, D. Romualdum incoluiſſe montem illum, olim dictum Petranum, ſed impræſentiarum ab regionis accolis *il monte de' Cavalli*, iiſdem utique in locis, ubi ſita eſt Eccleſia S. Nicolai ſupra Boaſim amnem, quæ unita eſt Prioratui Secchiani, & altera S. Bartoli ſupra Buranum flumen Præpoſituræ Callenſis Eccleſiæ adnexa.

(e) Nempe *Candianum*, alias *Cantium*, *Cantianum* & *Candilianum*.

giminis, non omnino desereret, sed in ea sibimet spiritualiter vivens, præcipuis tantum festivitatibus fratres admonitionis gratia visitaret. Erat enim beato viro tam odiosa ista quam cernimus, Abbatum conversatio, ut non minus gauderet, si de manu cujusque Abbatiam potuisset evellere, quam si daretur sibi potentissimum quemlibet sæcularium ad sanctæ conversationis ordinem convocare. Sed sicut per Salomonem dicitur: *Velut acetum in nitro, ita qui cantat carmina cordi perverso;* ille prædicatione venerabilis viri de malo deterior factus, Comitissas loci (*a*) dominas protinus addit, & ut ligna, quibus Romualdi cellæ debebant construi, minutatim incidi præciperent, sacrilega machinatione suggessit. Eo itaque modo alta Paradisi cedrus de terrenorum hominum silvis ejecta est.

Prov. 25.

CAPUT XLVI.

De miraculo quod fecit in Aqua-bella curans Presbyterum.

INDE vero progrediens non longe ab Apennino monte, in loco qui dicitur Aqua-bella, (*b*) manere constituit. Illic sane dum sæculares quidam cum discipulis ejus habitationum tecta construerent, Romualdus autem, quia jam præ senectute laborare non poterat, & solus hospitium custodiret, Presbyter quidam intolerabilem dolorem in dentibus sentiens, opus ædificii invitus reliquit, & postulata a fratribus licentia, redire domum miserabiliter ejulans, cœpit. Cumque per Romualdum transitum reversionis haberet, interrogatus cur abscederet, mox casum suæ passionis innotuit. Huic Romualdus hianti locum ubi patiebatur, digito tetigit, dicens: Ignitam, inquit, subulam, ne labrum lædat, in calamum mitte, & hic pone, sic dolor aufugiet. Vix Presbyter unius jugeris spatio ultra progressus est, & confestim omni dolore deposito, ad opus quod reliquerat, sanus & incolumis repedavit, claris nimirum vocibus exclamans, & dicens: Gratias tibi agimus, omnipotens Deus, qui regionem nostram splendore tanti sideris illustrare dignatus es. Vere Angelus Dei, vere Propheta sanctus, & lux magna occulta mundo, in finibus nostris apparuit. Hæc, & alia multa in Dei laudem vociferans, vix a beati viri discipulis tacere compulsus est. Nam si talia verba ad Romualdi aures qualibet occasione pertingerent, gravissima cor ejus indignatione ferirent.

Pellit dolores dentium digiti sui contactu.

CAPUT XLVII.

Item miraculum de fago prope cellam ejus incisa.

ALIO quoque tempore, dum in quadam Eremo valde (*c*) speciosa & egregia, cui nomen est (*d*) Camaldulensis, quam ipse ædificaverat, in cellam resideret, magnam aliquam fagum, quæ prope cellam ejus astabat, incidi præcepit. Erat autem fagus ita cellæ aclivis & imminens, ut juxta humanam opinionem, si cecidisset, totum mox ædificium indubitanter obrueret. Cumque operarii vellent jussa perficere, sed ruinam arboris formidarent; ille, ut nequaquam timeretur, instabat. Itaque cum impactis circumquaque securibus, in ipsa jam arboris viscera veniretur, arbor autem super beatum Virum non jam dubio impetum minaretur, cœpere omnes rogare, & vocibus clamosis vehementer insistere, ut si cellam postponeret, semetipsum exiens conservaret. Ille autem nequaquam eorum clamoribus acquiescens, ut cœptum cito perficerent definite præcepit, (*e*) facto signo Crucis contra eam. Postremo fagus gravissimo sonitu corruens, ita aliorsum est ex divina virtute projecta, ut cunctis mirantibus, cella omnino remaneret illæsa. Omnes igitur tanto obstupefacti miraculo, lætas ad cælum voces tollunt, & immensas Deo gratias referunt.

Ruentem arborem in alio avertit.

CAPUT XLVII.

De ilice lapsa super rusticum, & eum non lædente.

SED quid nos de divina circa venerabilem Virum custodia dicimus, cum & alios sæpe per ejus præsentiam ex magnis ereptos fuisse periculis non ignoramus? Ex quibus videlicet unum hic memorare sufficiat, ut plures fuisse prudens lector agnoscat. Aliquando namque ipse cum operariis manens, nimiæ magnitudinis ilicem in monte Petrano faciebat incidi. Quæ videlicet arbor in prærupto montis declivio pendens, in ima vergebat. Rusticus autem quidam paulo inferius stabat. Cum igitur præcisa arbor graviter corruens, per devexum montis volveretur in præceps, mox reper-

(a) Vallis-Castri locus est in Camerinensi Agro, ejusdemque loci dominas fuisse Camerini Comitissas facile censendum est.

(b) *Aquabella* eadem est, quæ Vallis-Umbrosa, Diœcesis Fesulanæ, ubi percelebre constructum fuit Monasterium a D. Joanne-Gualberto post ejus a Camaldulo discessum, quod Congregationi Vallis-Umbrosæ ordinis S. Benedicti nomen dedit.

(c) In editione anni 1513. & in illa Fontis-boni legitur *valde speciosissima*. In Vaticano codice, sicut & in exemplari a Mabillonio edito in *Actis Sanctorum Ord. S. Bened.*, desunt verba nonnulla, ac solummodo legitur: *Alio vero tempore magnum quandam fagum, quæ prope cellam ejus adstabat, incidi præcepit.*

(d) Editiones aliquæ habent, *cui nomen est Camaldulum;* quasi *Campus Malduli*, a quodam Maldulo loci domino. Verum tunc etiam *Campus amabilis* nuncupabatur, ut in Bullis Alexandri II. *Dat. anno* 1072. & Gregorii VII. *anno* 1074. & alibi. Ex hac Eremo, quæ inter Apenninos montes sita est Arretinæ Diœceseos, nomenclaturam accepit Camaldulensis Benedictina Congregatio, utpote quæ præ ceteris Eremis atque Monasteriis a D. Romualdo vel fundatis, vel etiam ad Regularem normam revocatis, nobilissima semper extitit, ac est.

(e) Desunt in codice Vaticano hæc verba, *facto signo Crucis contra eam.*

pertum rusticum repentino impetu cœpit ad inferiora rotare. Cuncti protinus dolentes exclamant, & jam non solum esse hominem mortuum, sed totum quoque dilaceratum ejus corpus existimant. Sed mira divina virtus, ita mox sanus & incolumis repertus est, ac si super eum non arbor, sed arboris folium cecidisset. Hinc jure perpenditur sancti Viri meritum, quantum apud Deum pondus habuerit, in cujus conspectu gravissima arboris moles pondus habere nescivit.

CAPUT XLIX.

De contumelia, quam passus est a suis discipulis in Sytria.

POSTMODUM vero Romualdus, cum Apenninum (*a*) desereret, montem (*b*) Sytriæ habitaturus ascendit. Cavendum autem summopere est, ne quis cum audierit, quia vir sanctus tot loca mutaverit, pii operis pondus vitio levitatis adscribat. Hæc namque mutationum ejus causa proculdubio fuerat, quia ad venerabilem Virum, ubicumque degeret, turba hominum pene innumerabilis concurrebat. Ratio ergo poscebat, ut cum unius loci spatium plenum habitatoribus cerneret, illic Priore constituto, ad replendum mox aliud festinaret. In Sytria vero quot contumelias, quot scandala a suis discipulis passus sit, non est nostræ facultatis evolvere. Ex quibus videlicet unum hic ponimus, cetera brevitatis studio prætermittimus. Habebat namque quemdam discipulum, Romanum nomine, qui nobilis quidem fuerat genere, sed omnino degener actione. Hunc itaque Vir sanctus cum pro suæ carnis immunditia non modo verbis argueret, sed sæpe etiam verberibus gravissimis coerceret, ausus est diabolicus vir titulum illi ejusdem reatus opponere, & impudenter contra sancti Spiritus templum sacrilego ore latrare, dicens videlicet, sanctum Virum una secum ex eadem contagione peccasse. Mox itaque discipuli omnes adversus eum irati, omnes infesti, alii clamant, senem impium laqueo debere suspendi, alii dignum judicant, cum ipsa cellula ignibus concremari. Quod utique valde mirabile fuit, præsertim spirituales viros ex decrepito sene, & ultra quam centenario (*c*) tam nefarium scelus credere potuisse: cui etiam si voluntas adesset, natura tamen, & frigidus sanguis, & ariditas attenuati corporis hoc penitus denegaret. Sed credendum est proculdubio, ad augendum sancti Viri meritum, hoc sibi tam gravis adversitatis cælitus accidisse flagellum.

Cur sæpe loca mutarit.

Calumniatur eum discipulus ejus.

Nam & ipse asserebat, hoc in Eremo, unde nuper abscesserat, veraciter agnovisse, & ad hoc dehonestatis improperium subeundum alacriter advenisse. Ille autem (*d*) Sarabaita reprobus, qui sancto Viro crimen intenderat, Episcopatum postmodum (*e*) Nucerinum per Simoniacam hæresim acquisivit, & per biennium illum occupans, in primo anno incensam ædem cum libris, & tintinnabulis, ac ceteris sacris ornamentis, exigentibus suis meritis, vidit; in secundo autem dignitatem cum vita, divina illum feriente sententia, miserabiliter perdidit.

CAPUT L.

De divina jussione ad Romualdum, ut Missam celebraret, & Psalmos exponeret.

IMPOSUERUNT itaque discipuli sancto Viro, quasi de commisso crimine pœnitentiam, & celebrandi sacra mysteria penitus abstulere licentiam. Quod ille præjudicium libenter amplectens, & pœnitentiam velut revera obnoxius criminis observavit, & ad sacrosanctum altare per sex fere menses accedere non præsumpsit. Tandem vero, sicut ipse postmodum eisdem suis discipulis retulit, divinitus sibi jussum est, ut si divinam timeret gratiam perdere, jam indiscretam simplicitatem omnino postponeret, & sacra Missarum solemnia fiducialiter celebraret. Postera igitur die sacrificare incipiens, cum ad secunda Missæ secreta perventum esset, in extasim raptus, tam longo temporis spatio siluit, ut omnes, qui aderant, mirarentur. Interrogatus autem postmodum, cur in offerendo Sacrificio tantas moras præter solitum habuisset, respondit: Raptus, inquit, in cælum, oblatus sum ante Deum, & continuo mihi divina voce præcepum est, ut secundum hunc intellectum, quem mihi Deus immisit, Psalmos exponerem, & pro modulo mei sensus chartulis per ordinem commendarem. Ego autem nimio & inenarrabili terrore constrictus, respondere nihil aliud potui, nisi tantummodo, fiat, fiat. Unde postea Vir sanctus totum Psalterium, & nonnulla Prophetarum Cantica luculenter exposuit: & licet corrupta grammaticæ regula, sanum tamen sensum ubique servavit (*f*).

Agit pœnitentiam non admissi criminis.

CA-

(a) Vat. Cod. *deseruit*.

(b) Sitriæ mons, non longe est ab Avellanensi Asceterio, ubi olim celebre Monasterium S. Mariæ extabat, cujus hodie pauca visuntur vestigia, nam a Commendatario Abbate possidetur.

(c) Ita per extensum legitur in codice Vaticano, ac ubique. Quare nescio, quo monimento tam apertam Damiani significationem circa divi Romualdi ætatem refellant ii, qui ad tantum septuaginta annos ipsius Romualdi vitam reduxerunt.

(d) Genus monachorum, qui *mentiri Deo per tonsuram noscuntur &c.* ut ait S. Benedictus in *Cap. 1. Regulæ*. Vide & Damianum nostrum in *Epist. 9. Lib. V.*

(e) *Nuceria* Civitas est Umbriæ, quæ *Camellaria* dicitur ad differentiam alterius *Nuceriæ Paganorum* nuncupatæ, quæ in Campaniæ provincia sita est.

(f) Hic venerabilis codex ab ipso B. Romualdo conscriptus modo etiam in Camaldulensi Sacrario adservatur; de quo vide Mabill. in *Itinere Italico*.

CAPUT LI.

De anima Romualdi, quæ delata est ante Deum, candida velut nix.

INTERROGAVERUNT eum aliquando discipuli, dicentes: Magister cujus esse ætatis anima cernitur, vel in qua figura ad judicium præsentatur? Respondit: Scio hominem in Christo cujus anima delata est ante Deum splendida velut nix, humana quidem effigie, statura vero perfectæ ætatis. Inquisitus iterum quis ille esset, indignans, & confundens eos, dicere noluit. Mox discipuli rem ad eum, ut veraciter erat, inter se invicem referunt, & ipsum fuisse hominem certa manifestatione cognoscunt.

CAPUT LII.

De nimia districtione vitæ quam in Sytria tenuit.

Septem annis degit solus in silentio.

IN Sytria denique Vir venerabilis per septem fere annos inclusus mansit, & silentium continuum inviolabiliter tenuit. Verumtamen tacente lingua, & prædicante vita, vix usquam tantum laborare aliquando potuit, vel in convertendis hominibus, sive ad pœnitentiam concurrentibus. Vivebat autem, vergente jam senectute, nimis districte, videlicet cum jam & ipsi perfecti viri solent remissius vivere, & aliquid sibi de sui propositi rigore laxare. Nam per unius Quadragesimæ spatium nihil aliud neque in cibo, neque in potu penitus habuit, nisi de modica farina, & paucis herbis sorbitiunculam faciens, ex ea ad imitationem Hilarionis vixit. Quinque vero hebdomadibus nihil aliud comedens, ad modicum se infusi ciceris astrinxit. Et ita Romualdus per multa alia vivendi genera, quid sua (*a*) virtus posset, per hæc & illa se jugiter exercendo, tentabat. Studebat quippe discretus Christi miles ad novum se certamen semper accingere, & cum jam jam cadere (*b*) videretur, adhibita mox misericordia, vacillans corpusculum relevare. Duo autem, vel etiam tria, quandoque habebat cilicia propter nascentum corporis importunitatem, quæ lavari nullatenus permittebat, sed ea potius ad imbrem projiciens, post triginta dies mutare consueverat. Novaculam autem numquam in suum caput patiebatur ascendere, sed ipse sibi perraro solebat excrementa capillorum & barbæ forcipibus attondere. Si quando vero eum ex aliquo esculentiori cibo gulæ vitium titillaret, mox accurate illum præparari præcipiens, ori & naribus apponebat, & solum captans odorem, dicebat: O gula, gula, quam dulcis quam suavis modo tibi saperet iste cibus, sed væ tibi, ex eo numquam gustabis: & sic intactum ad cellarium remittebat.

Jejunium sancti senis in Quadragesima.

Gulam ut castigarit.

CAPUT LIII.

De miraculo quo Gregorium insufflando sanavit.

SED quamquam Vir sanctus tantam erga se servaret austeritatem, semper tamen hilarem vultum, semper serenam faciem ostendebat. Nam frater quidam, Gregorius nomine, gravissimum capitis dolorem se perpeti aliquando conquestus est. Qui cum ad beati Viri cellulam, ubi & alii fratres tunc erant, cum nimia lamentatione venisset, mox ut eum Vir venerabilis vidit, hunc dolorem nequaquam humorum inæqualitati, sed insidiis antiqui hostis indubitanter adscripsit: & mox quasi deridens eum, ut erat semper alacri vultu, per fenestram cellulæ sibi insufflavit in frontem, & ut ceteri omnes qui aderant similiter facerent, innuit. Hoc autem facto, ita sanatus est, ut nullum penitus sentiret in suo capite doloris remansisse vestigium. Arbitror, quod iccirco Vir sanctus hoc facere voluit, quia per Spiritum sanctum, qui in ejus pectore præsidebat, effugandum esse iniquissimum hostem doloris immissorem credidit. Ad evitandam vero propriam laudem, & ludum finxit, & socios quæsivit. Nam & Redemptor noster insufflasse legitur, cum Spiritum sanctum Apostolis dedisse perhibetur.

Pellit dolorem capitis a fratre.

Joan. 20.

CAPUT LIV.

De insano quem osculo curavit.

VIR quidam capitis patiebatur insaniam, ita ut sensu rationis amisso, vel quid ageret, vel quid diceret, funditus ignoraret. Huic Romualdus nihil aliud fecit, nisi solummodo osculum præbuit, & protinus illum ad incolumitatem pristinam revocavit: & cum inquieto homine dum pacem fecit, ad mentis eum suæ pacem reduxit. Referebat autem postmodum ille qui curatus fuerat, dicens: Quia cum sacra beati Viri labia tangere merui, statim prodire ex ore ejus quasi vehementis auræ spiritum sensi, qui totam faciem meam, & ipsum denique sinciput perflans, omnem cerebri æstuantis ardorem protinus effugavit.

Osculo sanat amentem.

CAPUT LV.

Item de Gregorio, quem de gravi morbo aqua frigida liberavit.

ALIO quoque tempore idem qui supra, Gregorius, tam virosam & marcidam tolerabat in cruribus scabiem, ut jam ex elephantiæ (*c*) morbo crederet tam gravem prodire tumorem. Huic Romualdus hoc præcipuum medicinæ genus indixit, videlicet, ut crura per tres dies frigida aqua perfunderet, promittens

---

(a) Lege nostri Petri *Opusc. XV. cap.* 16.
(b) Vat. Cod. *urgeretur*.

(c) Elephantia seu Elephantiasis lepræ species est, de qua Celsus, aliique.

tens quia hoc modo sanitatem pristinam recuperaret. Quod tamen ille adimplere studuit, nimirum magis necessitate jussionis, quam recipiendæ fiducia sospitatis. Mirum satis, & solum divinæ potentiæ referendum. Confestim tibiarum tumor deponitur, virus omne siccatur, & penitus omni languore deposito, frater sanus per omnia redditur. Credi ergo rationabiliter potest, quia eodem Spiritu Romualdus discipulo, ut ter aquis tumentia crura perfunderet, jussit, quo Eliseus Naaman leprosum lavari septies in Jordane mandavit. *4. Reg. 5.*

CAPUT LVI.

De discipulo quem Romam euntem per spiritum cognovit: & de illo qui sibi derogans, reclusorium fregit.

NONNULLI tamen, carnales videlicet homines, eum malitiose reprehendere, & ejusdem dicta, vel facta non timebant levitatis vitio deputare. Quidam namque ejus discipulus in alia procul Eremo morabatur, qui propinquorum necessitati aliquando condescendens, pro eorum utilitate tandem velut invitus Romam ire Quadragesimali tempore acquievit. Quod mox Vir sanctus per Spiritum recognoscens velut indignans scripsit astanti cuidam fratri, quod videlicet ille bonus Vir pro hujusmodi negotio Romam ire præsumpsit. Ille autem admirans unde hoc Magister agnosceret, cum quo videlicet nemo aliunde veniens, colloquium habuisset, rem solicite perquisivit, & ita esse sicut Vir venerabilis dixerat, comprobavit. Pergit ille ad alium suum condiscipulum, videlicet Ingelbertum, qui inclusus manebat, & Magistrum hæc dixisse, & sine dubio prophetiæ Spiritum habere prorsus affirmat. Ille autem detestans, & penitus denegans, fratrem corripuit, & quia hoc falsum esset, imprecationi se vinculis obligavit, dicens: Si ille, hoc per prophetiæ Spiritum, & non magis per diabolum dixit, non me omnipotens Deus in hoc reclusorio perseverare permittat. Dictum, factumque est. Nam vix paucis diebus transactis, Ingelbertus, fracto reclusorio, sine Magistri licentia abiit, & eum in hac vita, sicut dicitur, numquam ulterius vidit. *Pœna temerarii discipuli.*

CAPUT LVII.

De Gaudentio & Berardo, & Monacho sanato.

ALIUS frater, Gaudentius nomine, Abbatis videlicet hujus (*a*) Monasterii S. Vincentii pater, cum magno fervore conversus, ardentiori postmodum spiritu in Dei est servitio conversatus. Hic aliquando a B. Romualdo licentiam petiit, qua vellet cuncta jam pulmenta dimittere, & pane cum aqua contentus, pomis quoque, sive crudis oleribus victitare. Hoc igitur impetrato, cum in eodem proposito infatigabiliter permaneret, Tedaldus quidam alius frater infirmitati illius indiscrete compatiens, adire Magistrum studuit, & quia frater ille tam grave pondus portare non posset, hanc ejus obstinationem frangi omnino debere suggessit. Romualdus autem, ut puta vir simplicis animi, Tedaldi verbis assensum dedit, & Gaudentio talis vitæ licentiam abstulit. Ille vero graviter ferens, nequaquam amplius cum Tedaldo in Eremo, in qua eos Romualdus posuerat, passus est habitare: sed Ingelberto, qui a Romualdo disjunctus fuerat, se subdidit, & ab eo consensum prædictæ conversationis accepit. Hic itaque Gaudentius non multo post tempore defunctus est, & in cœmeterio B. Vincentii juxta corpus Berardi venerabilis viri, qui æque Romualdi discipulus fuerat, est sepultus. Romualdus autem, quia ille in prævaricatione inobedientiæ vitam finierat, orationem pro eo fieri penitus interdixit. Aliquanto autem post tempore Monachus quidam prædicti Cœnobii dum matutinam synaxim cum reliquis fratribus celebraret, repente tam acrem dolorem sentire in dentibus cœpit, ut jam in Choro ad psallendum stare omnino non posset. Qui protinus exiens, super sepulcrum se Berardi atque Gaudentii lamentando jactavit, (*b*) & medelam sibi per eos provenire sperans, medium se inter utrumque constituit: dumque ibi aliquamdiu jacens oraret, mox eum somnus oppressit. Illico sane videt Berardum sacerdotalibus ornamentis splendidissime decoratum, tenentem in manibus librum aureis litteris scriptum, ante altare scilicet stantem, & Missarum solemnia celebrantem. At cernit Gaudentium mœrentem, tristem demisso vultu, post tergum Berardi procul assistere, & velut excommunicatum sacris appropinquare mysteriis non audere. Qui mox locutus est ei, dicens: Vides, inquit, frater, illum Berardi librum mirabiliter deauratum? Ego quoque talem per omnia nunc haberem, nisi illum mihi, heu, heu! Tebaldus Monachus abstulisset. Statimque frater evigilans, sanus & incolumis, fugato omni dolore, surrexit. Deinde lætus visionem suam fratribus per ordinem retulit. Quod Romualdus audiens, illico præcepit fratribus ut jam Gaudentio fraternam Charitatem impenderent, atque pro eo enixius orarent. Unde non sine ratione colligitur, *S. Romualdus non vult orari pro fratre inobediente.* *Jubet, ut orent fratres pro anima illius.*

(a) De Monasterio S. Vincentii de Petra Pertusa hic sermo est, cujus & mentio supra *cap.* 43. facta fuit. Quod vero B. Scriptor addit *hujus Monasterii*, cum proxime antea ejus non meminerit, patenter idem hoc Monasterium esse, in quo tum scribebat atque conversabatur, illa ostensiva particula manifestat. Ad hoc Monasterium bis missum fuisse Damianum Joannes ejus Vitæ auctor refert. Qui autem *hujus* ad dictionem *Abbatis*, non ad alteram *Monasterii* spectandum esse existiment, opus profecto est, ut credant, Damianum ad Monachos S. Vincentii hanc Romualdi Historiam direxisse, quod penitus caret fundamento. De hoc autem Monasterio mentionem facit Petrus Damiani in *Epist.* 32. *Libri VI. & alia* 15. *Libri VII.* Extat medio in itinere inter Callium ac Foro-semproniunm; Urbinatesque Canonici ejusdem redditibus gaudent.

(b) Hæc verba, *& medelam sibi per eos provenire sperans, medium se inter utrumque constituit*, in Vaticano Codice desiderantur.

tur, quod ille qui privatus societate Romualdi, librum quem meruerat, perdidit, jam ejus gratiæ restitutus, & orationibus sublevatus, eumdem librum recuperare meruit: & quem Tedaldus non nisi per Romualdum abstulerat, jam Romualdus orando pro illo cum omnibus simul fratribus reddat.

CAPUT LVIII.

De discipulo in lecto Romualdi a dæmonibus verberato.

ALIQUANDO Vir venerabilis cujusdam causa necessitatis in viam ire disponens, uni discipulorum cellam commisit, & usque ad suum reditum in ea illum manere præcepit. Ille vero temerarius, dum debiti honoris reverentiam Magistro non servat, audacter in ejus strato jacere non dubitat. Ecce autem in ipsa nocte maligni spiritus super eum immaniter irruunt, gravissimis eum verberibus atterunt, & projectum de lecto pene seminecem derelinquunt. Merito namque tam superbos suæ offensionis ultores pertulit, qui in talem Virum postposita humilitate peccavit: & dum pio Magistro non exhibuit reverentiam, ex duris & impiis sensit manibus disciplinam. Similiter quoque postmodum venerabilis Vir iter acturus, alium in eadem cella discipulum dereliquit. Cui cum discipulus diceret: Magister, ego in lecto tuo non jaceo, quia quod alii contigit, mihi etiam consequenter evenire formido. Ille respondit: Fili mi, jace & dormi securus; ille enim in eo recubans, iccircò in manus inimicorum incidit, quia parvitatis meæ licentiam non accepit, tu autem accepto consensu, in Deo spem pone, & sine pavore quiesce. Qui videlicet in eo, sicut jussus fuerat, jacuit, & nullum omnino casum adversitatis incurrit.

CAPUT LIX.

De muliere in amentiam versa, & Romualdi benedictione sanata.

SÆCULARIS quidam vir, Arduinus nomine, Romualdo se ad suscipiendum sanctæ conversationis habitum tradidit: deinde domum, ut sua quæque disponeret, remeavit. Cumque eum uxor sua venientem vidisset, femineo nimirum furore succensa, exclamavit adversus eum, dicens: Sic bone vir, ab hæretico illo, & antiquo seductore nunc venis, & me miseram & destitutam omni humano solatio derelinquis? Et hoc dicto, protinus in amentiam vertitur, & ita furere, & conquassari cœpit, ac si patenter a dæmonio vexaretur. Habebat autem Vir sanctus hujusmodi consuetudinem, ut si quando fratres in viam dirigeret, benedictionem illis, sive panem, sive pomum, seu quodcumque aliud daret. Unde discipuli, ut experti multoties fuerant, certum tenebant, quod si ex benedictione Magistri, cuilibet ægroto porrigerent, ad salutem illum incolumem revocarent. Nam & ex aqua, unde manus ejus abluebantur, plures languidi sæpe restituti sunt sanitati. Quod tamen cautissime oportebat fieri, ne si Vir sanctus hoc aliquatenus deprehenderet, in gravissimam tristitiam deveniret. Cum igitur diu jam femina miserabiliter vexaretur, quidam fratres qui aderant, de benedictione panis quam a Magistro susceperant, ei particulam tradiderunt. Deinde cum hoc mulier comedisset, mox mente sedata, ab omni redditur insaniæ furore liberrima. Quæ protinus omnipotenti Deo, & Romualdo famulo ejus recuperatæ sanitatis gratias retulit, & viro suo conversionis licentiam ulterius non negavit.

Ultio divina in feminam sanctum Virum criminantem.

Nota vim benedicti panis.

CAPUT LX.

De dæmoniaco ab eo curato.

ALIO quoquo tempore puer quidam dæmoniacus ad beatum Virum delatus est. Cui ille nihil aliud fecit, nisi pro benedictione sibi panis particulam tradidit. Qua mox puer ille refectus, confestim est a dæmonio liberatus. Jure quippe postquam benedictio Romualdi male possessum corpus intravit, inde confestim malignus spiritus (*a*) cauteriatus exivit.

CAPUT LXI.

De diabolo, qui Romualdo mortem minatus, cellæ parietem fregit.

NUMQUAM tamen diabolus a sancti Viri poterat impugnatione quiescere. Et quia occulta jam adversus eum fraude nil poterat, non cessabat virus suæ malitiæ visibiliter demonstrare. Aliquando namque Vir venerabilis dum in cella consisteret, ecce malignus spiritus, ut est revera teterrimus, hispidus, horribilis, immensum cœpit sancto Viro terrorem incutere, & cum nimio furoris impetu mortem sibi minitans intentare. Cumque Romualdus auxilium de cælo imperterritus quæreret, & ut sibi Christus succurreret, fiducialiter exclamaret, mox antiquus hostis aufugiens, ipsum cellæ parietem tanto iracundiæ felle percussit, quod gravem fagi tabulam unius cubiti spatio, vel eo amplius fidit. In habitaculo igitur patenter ostendit, quanta adversus habitatorem flamma crudelitatis exarsit, & quodammodo scriptum reliquit in pariete, quod occultum gerebat in mente.

Malignum dæmonem ipsi mortem intentantem profligat.

CAPUT LXII.

Item de Diabolo, qui exterrens equum, Romualdum mergere voluit.

ALIQUANDO etiam dum venerabilis Vir cum suis discipulis equitaret, ecce malignus spiritus rubei canis effigiem simulans, cum ma-

(a) *Cauteriatus*, nempe *adustus*, vide *Glossarium Cangii*.

magno impetu obviam irruit, & equum cui insidebat, ita ut pene Vir sanctus mergeretur, exterruit. Interrogati discipuli si eum vidissent, exhorrescentem quidem equum conspexisse se asserunt, sed nil tale eis apparuisse testantur. Ille vero ait: Miser ille, qui olim præclarus Angelus fuisse cognoscitur, nunc se in immundi specie canis ostendere non veretur.

CAPUT LXIII.

Item de Diabolo, qui orta inter discipulos Romualdi discordia, vegetem percutiebat.

RURSUS alio tempore cum Monasterium Ancillarum Dei, quod est in Vallebona (*a*) construere decrevisset, discordia mox inter sancti Viri discipulos oritur, quia videlicet alii nolunt, alii vero, ut fieret, vehementer insistunt. Cumque ante venerabilem Virum utræque diffidentium partes diversa utentes allegatione contenderent, cœpit diabolus ante portellam cellæ quasi malleo (*b*) vegetem sine cessatione percutere, & per reboantem silvam crebris audiebatur tunsionum ictibus intonare. Deinde cum jam omnes unanimiter Monasterium fieri concordassent, ecce malignus spiritus, cunctis audientibus, ululare, plorare, & flebiles non cessabat voces emittere. Postremo autem, cum jam divisi ad suum quisque reverteretur hospitium, prosequebatur eos antiquus hostis cum tanta tempestate & turbine, & quasi omnia ventorum genera commovens, totam silvam radicitus evellere putaretur. Quidam vero fratrum increpans eum dixit: Præcipio tibi in nomine sanctæ Trinitatis, immunde spiritus, ut desinas venire post nos. Et ita fugatus est. Jure quippe auctor discordiæ, composita pace, compulsus est in fletum prorumpere, qui prius audiebatur crescente rixa gaudere; & qui tunc quasi circulum vacui vasis abstrahere, & partes, quibus compactum fuerat, dissipare tentavit, constrictis jam in vinculo pacis & charitatis compage discipulis, tristis abscessit.

Indignissime fert diabolus feminarum cœnobium construi.

CAPUT LXIV.

De districta vita quæ tunc in Sytria ducebatur.

TALITER autem (*c*) in Sytria vivebatur, ac si ex similitudine non solum nominis, sed etiam operis, altera denuo Nitria videretur: omnes siquidem nudis pedibus incedentes, omnes inculti, pallidi, & nimia omnium rerum extremitate contenti. Nonnulli vero damnatis januis clausi, ita mortui videbantur mundo, velut in sepulcro jam positi. Vinum ibi nemo noverat, nec si etiam gravissimam quisquis ægritudinem pateretur. Sed cur ego de Monachis loquor, cum & ipsi Monachorum famuli, ipsi quoque custodes pecorum jejunarent, silentium tenerent, disciplinas inter se invicem facerent, & de quibuslibet (*d*) verbis pœnitentiam flagitarent? O aureum Romualdi sæculum, quod etsi tormenta persecutorum non noverat, spontaneo tamen martyrio non carebat! Aureum, inquam, sæculum, quod inter montium, silvarum feras tot cœlestis Hierusalem cives alebat. Cum vero ibi fratres jam tanti essent, ut omnes illic habitare vix possent, tunc Romualdus, Monasterio ibi constructo, & Abbate præposito, inviolatum servans silentium, Bifurcum secessit ad habitandum. Illic enim volens Abbatem spiritualiter vivere, & rectitudinis (*e*) vitam tenere, multam ab eo passus est persecutionis injuriam.

Vita asperrima S. Romualdi, & discipulorum ejus.

CAPUT LXV.

De Prophetia Romualdi, & colloquio ejus cum Heinrico Rege.

INTEREA Imperator Heinricus de ultramontanis partibus in Italiam (*f*) veniens, misit beato Viro deprecatoriam legationem, ut ad eum venire dignaretur, promittens se facturum quæcumque præciperet, si suum ei colloquium non negaret. Cumque venerabilis Vir prorsus abnueret silentium frangere, cœperunt omnes discipuli unanimiter illum obsecrare, dicentes: Magister, vides quia nos qui te sequimur, tanti jam sumus, quod hic congruenter habitare non possumus; vade ergo, si placet, & Imperatori magnum aliquod Monasterium quære, & multitudinem te sequentium ibi constitue. Quibus Vir sanctus, nescio si accepta jam revelatione, aut subita Dei inspiratione fidenter scripsit: Scitote, quia montis Amiati Monasterium ex dono Regis habebitis; considerate tantummodo quem illic Abbatem constituere debeatis. Igitur inviolato silentio perrexit ad Regem. Cui Rex protinus assurgens, ex magno cordis affectu in hanc vocem erupit, dicens: O utinam anima mea esset in corpore tuo! Quem mox, ut loqueretur, suppliciter obsecrans, ipso die hoc impetrare non potuit.

Venit ad Heinricum Imper.

Postera autem die, Romualdo ad palatium veniente, ecce Teutonicorum multitudo certatim hinc inde concurrunt, capita salutantes humiliter flectunt, villos quoque pelliceæ vestis, qua erat indutus, anxie decerpentes, pro sacris reliquiis in patriam portaturi studiose recondunt. Quæ videlicet res venerabilem Virum tanto mœrore dejecit, ut nisi discipulis ob-

Ecce tibi priscorum Germanorum devotionem.

(a) Incompertus est hactenus situs hujus Monasterii. De quodam Martino Vallis bonæ Abbate, qui post B. Ambrosium Camaldulensem peroravit in Ferrariæ Concilio anno 1438. die VIII. Januarii, mentio fit in Actis Concilii Florentini ab Horatio Justiniano editis *Par. I. n.* 20.

(b) Hujus vocis melior explicatio videtur esse illa, quam tradit Cangius ad vocem *Veges*, nempe dolii vinarii, quod sine cessatione percutiebat, sive jaciebat ante portellam cellæ Diabolus.

(c) In Vaticano Codice legitur *tunc in Sitria*.

(d) In eod. Cod. *de quibuslibet otiosis verbis*.

(e) Ibidem *viam*.

(f) Baronius hunc Henrici in Italiam adventum ad annum 1022. assignat.

obstantibus acquiesceret, ad cellam protinus repedaret. Ingressus igitur ad Regem, non pauca sibi locutus de restituendo jure Ecclesiarum, de violentia potentum, de oppressione pauperum: & post multa, unum sibi pro suis discipulis Monasterium petiit. Cui postmodum Rex montis (*a*) Amiati Monasterium tradidit, & Abbatem, quia multis erat malis obnoxius, foras ejecit. Ubi Vir sanctus quanta adversa perpessus sit, non solum ab eo qui ejectus fuerat, sed etiam ab illo quem ipse ex suis discipulis Abbatem constituerat, ille quidem perferre patientissime potuit, nos referre, etiam si adesset facundia, non valemus. Sed qualiter illum Deus in cunctis adjuverit, uno exemplo monstrare sufficiat, ut prudenti cuilibet, quid etiam in reliquis evenerit, innotescat.

CAPUT LXVI.

De Monacho quem diabolus strangulare cœpit, sed Romualdus eripuit.

MONACHUS, quidam vesano adversus eum furore succensus, (*b*) pilum latenter exacuit, & cum reponens, ut beatum Virum interficeret, exspectare congrui occasionem temporis cœpit. Nocte vero dum depressus sopore quiesceret, ecce videt malignum spiritum in se immaniter irruentem, qui retortam (*c*) in collum ejus mittens, tanta ferocitate conabatur guttur ejus astringere, ut jam ille cogeretur funditus expirare. Tunc Monachus in extremo jam spiritu positus, Romualdum, ut sibi succurreret, obsecravit. Qui, ut Monacho videbatur, protinus advolans, de manibus, eum iniqui hostis eripuit. Hic igitur mox experrectus, ad pedes venerabilis Viri prostratus advolvitur, ut allisionem cervicis aspiciat, deprecatur: confiteri etiam crimen suæ malitiæ non veretur. Postremo conservatæ vitæ sibi gratias retulit, & pœnitentiam tanti reatus accepit. Et ita qui Romualdo vitam (*d*) insidiatur eripere; jam per eumdem sanctissimum Virum, & suam meruit conservare, cui inferre mortem studuit, per eum suæ periculum mortis evasit.

Liberat Monachum ipsum occidere volentem.

CAPUT LXVII.

De Romualdo, qui circumclusus aquis, cibum sibi deferendum cælitus agnovit.

HABEBAT autem (*e*) Sanctus consuetudinem, cum Monasterium teneret, ut nisi cum jejunaret ad communem mensam cum fratribus quotidie veniens, unum quidem pulmentum comederet; postmodum vero lectioni, vel quid etiam apud unumquemque ageretur, intentus, de reliquis non gustaret. Quadragesimali vero tempore, nisi necessitate inevitabili cogeretur, in cellula jugiter morabatur. Dum igitur prædictum Cœnobium Vir beatissimus regeret, Quadragesimali jam propinquante jejunio, quærebat cum discipulis per vicina montium loca, ubi Eremum facere potuisset. Dumque longas in quærendo moras protraherent, repente aquis undique circumfluentibus ita conclusi sunt, ut nec ipsi jam redire, nec de Monasterio quisquam ad eos posset aliquatenus transvadare. Vivebant autem ex aliquantis castaneis, quas secum detulerant. Cumque dies Dominicus advenisset, & alia cibi spes nulla jam superesset, cœperunt fratres paucuļas, quæ remanserant, castaneas deglubere, & jam quodammodo dubitantes ultimum ex eis convivium præparare. Romualdus autem, ut erat semper alacri vultu, fidenter ait, quia nisi Deus sibi panem per aliquem mitteret, ipso die nullatenus manducaret. Discipuli vero mirantes inter se, in qua spe hoc ille præsumeret, certi tamen, quia Magister incaute aliquid vovere non posset, cibum jam tantæ solemnitati congruum cœperunt fiducialiter exspectare. Sexta igitur diei hora jam propinquante, ecce tres viri onusti pane & vino, & aliis cibis adveniunt, qui se de longinquis partibus cum multo labore (*f*) pervenisse dicunt. Tunc itaque spiritali omnes repleti gaudio benedicentes Deum, pariter cibum sumunt, & beatum Virum per revelationem hoc cælitus agnovisse indubitanter agnoscunt.

Ejus in Deum fiducia.

Res admiratione digna.

CAPUT LXVIII.

De pisce qui inventus est in arenti rivo meritis Romualdi.

QUODAM tempore venit Vir venerabilis Sytriam. Qui cum adhuc jejunus esset, & fratres ut pote in arduis montibus piscem, quem ei ad comedendum apponerent, non haberent, cœperunt inter se quodammodo confusi erubescere, & quid pro tam venerabili hospite acquirere potuissent, anxie cogitare. Tunc frater quidam, puto divinitus inspiratus, ad siccum pene rivum, qui juxta præterfluebat, cum festinatione cucurrit, ubi nimirum & aquæ exiguum erat; piscis vero illic visus numquam penitus fuerat. Cœpit itaque frater Deum devote deposcere, ut qui Israelitico populo aquam potuit ex arida petra producere, ipse sibi dignaretur piscem in arenti rivulo demonstrare. Confestim igitur, missa manu in exigua aqua, pi-

Num. 20. Exod. 17. Piscis capitur per miraculum.

(a) Non de celeberrimo Ss. Salvatoris Monasterio, quod modo Cistercienses monachi incolunt, sed de alio *S. Petri ad Vivum* nuncupato in agro Senensi, & in regione Montis Amiati sito, hic sermo esse videtur: de cujus donationis pagina a S. Henrico Imperatore divo Romualdo anno 1004. elargita, mentio est in notis ad Monumenta addita ad *Epistolam de Pandectis pag.* 228. *Cl. V. Guidonis Grandii Abbatis Camaldulensis*.

(b) *Pilum* est armorum genus hastile cum ferro trigonalem figuram acuminatam extollente, juxta Vegetium. Verum in *Glossario Cangii edit. II.* habetur exemplum pro *lanceolæ* cujusdam significatione, qua facilius *latenter* uti potest.

(c) Nempe *funem*.

(d) Vat. Cod. *insidiabatur*.

(e) Cod. Vat. *Vir Sanctus*.

(f) Ibidem *pervenisse ad eos*.

piſcem reperit, qui beato Viro ad refectionem abundanter ſufficere potuit; Deo ſcilicet ſervo ſuo providente convivium, inventum eſt in ſaxoſo & arido monte, velut in piſcoſa valle, vivarium. Sed quia de vita beati Viri hæc, quæ nimirum pauca de multis dicta ſunt, ſufficere credimus, jam ad tranſitum veniamus.

CAPUT LXIX.

De tranſitu Romualdi.

VIR denique ſanctus per multa alia habitavit loca, multa alia præcipue a ſuis diſcipulis perpeſſus eſt mala; plura quoque per eum ſunt facta miracula, quæ nos deſcribere ideo prætermittimus, quia longioris ſtyli prolixitatem vitamus. Poſt cuncta igitur habitationum ſuarum loca, cum jam finem ſuum imminere conſpiceret, tandem ad Monaſterium quod in Valle de Caſtro conſtruxerat, rediit, ibique propinquantem obitum indubitanter exſpectans, cellam ſibi cum Oratorio (*a*) ædificari, in qua recluderetur, & ſilentium uſque ad mortem ſervaret, inſtituit. Sane viginti annis ante finem vitæ ſuæ, diſcipulis ſuis manifeſte prædixerat, quia in prædicto Monaſterio oporteret eum quieſcere, nulloque aſtante, vel funeri exequias dependente, expediret eum ſpiritum exhalare. Facto itaque recluſorio, cum mens ejus in eo eſſet, ut mox includi deberet, cœpit corpus ejus magis magiſque moleſtiis ingraveſcere, & deorſum jam velut non tam languore, quam decrepiti longævitate ſenii declinare. Nam a medio fere anno nimia ſibi flegmatis abundantia cum ipſo læſi pulmonis marcore defluxerat, & gravi eum tuſſis anhelatione vexabat. Non tamen propter hoc Vir ſanctus, vel lecto decumbere, vel in quantum poſſibile erat, ſoliti rigorem jejunii acquieverat relaxare. Quadam igitur die cœpit paulatim corporis virtute deſtitui, & ingruente moleſtia gravius fatigari. Sole itaque jam ad occaſum vergente, præcepit duobus fratribus qui aſtabant, ut foras exirent, cellulæ poſt ſe januam clauderent: celebraturi vero ſibi matutinos hymnos ad eum diluculo remearent. Cumque illi de ejus fine ſoliciti velut inviti exirent, non ſtatim ad quieſcendum properant, ſed ne Magiſtrum obire contingeret anxii, pretioſi theſauri talentum prope cellulam latentes obſervant. Aliquamdiu igitur commorantes, cum deinceps curioſis auribus attentius auſcultarent, & neque motum corporis, neque ſonum vocis audirent, jam quod evenerat, veraciter opinantes, impulſa janua, velociter irrunt, lumen accendunt, & beata anima in cælum rapta, ſupinum jacere ſanctum cadaver inveniunt. Jacebat itaque velut neglecta tunc cæleſtis margarita, in ſummi poſtmodum Regis ærarium honorifice reponenda. Nimirum qui ſic obiit, ut prædixit, illuc tranſivit, quo ſperavit. Vixit autem Vir beatiſſimus centum viginti annis, ex quibus viginti expendit in ſæculo, tres duxit in Monaſterio, nonaginta ſeptem in eremitico tranſegit propoſito. Nunc igitur inter vivos cæleſtis Hieruſalem lapides ineffabiliter rutilat, cum ignitis beatorum ſpirituum turmis exultat, candidiſſima ſtola immortalitatis induitur, & ab ipſo Rege Regum vibrante in perpetuum diademate coronatur.

Ingens animi ejus fervor.

Feliciſſime obdormit in Domino. Grandis ejus ætas.

CAPUT LXX.

De dæmoniaco per particulam cilicii ejus ſanato.

POST ſacratiſſimum autem Viri venerabilis obitum, quanta miraculorum ſigna per eum Deus oſtenderit, quis quæret tranſacta legere, cum frequenter valeat & nova videre? Quia igitur ea, quæ apud ſepulcrum ejus fiunt, miracula tanta ſunt, ut melius putemus cuncta ſilentio præterire, quam pauca narrare, duo ſolummodo, quæ per eumdem beatiſſimum Confeſſorem alibi facta ſunt, ſufficiat nobis exponere. Denique frater quidam, qui ſancti Viri diſcipulus fuerat, parvam Baſilicam pro anima ſua Monaſterio dederat, ad quam videlicet Baſilicam extremitatem manicæ præſciſſam ex beati Viri cilicio miſit, & ſub altari honorifice recondi præcepit. Quam tamen gerulus ſub altari, ſicut juſſus fuerat, collocare neglexit, ſed miſſam in rima parietis incaute dereliquit. Factum eſt poſtea ut dæmoniacus quidam ad prædictam duceretur Eccleſiam. Cumque aſtans in medio, huc illucque rotans caput, cuncta undique circumſpiceret, tandem torvos oculos in ipſum parietem terribiliter cœpit infigere, & intentus illuc, ubi ſancti cilicii jacebat particula, crebris non ceſſabat vocibus exclamare: Ille me ejicit, ille me ejicit; & ita clamans, protinus ab eo expulſus eſt. Hinc ergo jure perpenditur, quid per ſemetipſum apud divinam clementiam impetrare non poſſit, ante cujus breviſſimam veſtimenti particulam dæmon ſtare non potuit; & qui talia abſens exhibet, quid per corporis præſentiam non exercet?

Miracula ad ejus ſepulcrum innumera.

Nota miraculum ex ſancti Viri cilicio.

CAPUT LXXI.

De villico, qui vaccam rapuit, & ſtatim extinctus eſt.

ALIO quoque tempore (*b*) Caſtaldius quidam pauperculæ mulieri vaccam violenter abſtulit, & eam vociferantem, multiſque precibus obſecrantem, audire contempſit. Illa protinus accurrens, duos gallinarum pullos ad Eccleſiam quam ſupra memoravimus, detulit, & eos ſecum ante altare projiciens, hujuſmodi verbis clamare flebiliter cœpit: Hem S. Romualde, exaudi miſeram, ne deſpicias deſolatam, & redde mihi gubernatricem meam injuſte

En quid poſſint ſancti invocati.

(a) S. Blaſio illud dedicaſſe, unde & Eremus S. Blaſioli dicta, per milliare a Valle-Caſtrenſi Cœnobio diſtans, habetur.

(b) Hoc nomine a Longobardis villarum, ſeu prædiorum vel locorum Cuſtodes & adminiſtratores appellabantur; immo & non raro ipſi Caſtrorum, Urbium, & alicujus etiam Provinciæ Præfecti: *Lege Gloſſar. Cangii.*

juſte ſublatam. Mira res! Vix adhuc villicus cum ipſa rapina (*a*) a domo mulieris abierat, & continuo emiſſione ſagittæ percuſſus, vaccam in eodem loco dimiſit, deinde domum perveniens, protinus expiravit.

CAPUT LXXII.

De corpore Romualdi ſano poſt quinquennium invento.

Post quinquennium vero a ſancti Viri obitu, data Monachis ab Apoſtolica Sede licentia, ut ſupra venerabile corpus ejus altare conſtruerent, Azo quidam frater ſilvam petiit, quatenus modicam capſam faceret, quæ ſancti Confeſſoris oſſa, & pulverem tantummodo capere potuiſſet. Nocte igitur inſecuta, dormienti cuidam fratri, venerabilis quidam ſenex apparuit, quem protinus interrogans, ait: Ubi eſt hujus Monaſterii Prior? Quod cum ille ſe ſcire negaret, illico ſenex addidit: Pro fabricanda, inquit, capſa ire in ſilvam ſtuduit, ſed beati Viri corpus in tam exiguum vaſculum non intrabit. Poſtera igitur die Prior, compoſita capſa, revertitur, & mox a fratre, qui viſionem viderat, quæ illum cauſa ad ſilvam invitaſſet, inquiritur. Quod cum ille velut labore defeſſus dicere noluiſſet, illico frater, & ſui cauſam itineris retulit, & quod ipſe viderat, exponendo per ordinem non celavit. Defoſſo igitur tumulo, ita propemodum totum ſancti Viri corpus ſanum, illibatumque repeRiunt, velut tunc fuerat, cum ſepulturæ illud primitus tradiderunt, excepto quod tenuis quædam mucoris lanugo in quibuſdam ejus membris excreviſſe videbatur. Rejecta igitur modica capſa, quæ facta fuerat, illico vas aptum ad menſuram beati corporis præparant, & in eo ſanctarum reliquiarum patrocinia recondentes, deſuper altare ſolemniter conſecrant. Obiit autem Vir beatiſſimus Romualdus decimotertio Kalendarum Juliarum (*b*), Regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit, & gloriatur per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

Corpus ſancti Viri integrum poſt quinquennium ab ejus obitu.

Vita SS. Rodulphi Epiſcopi Eugubini, & Dominici Loricati,

Cum Anonymi adnotationibus.

ARGUMENTUM.

Præceperat ei Alexander Pont. Max. ut ſibi præſcriberet quidpiam memoria dignum, & quod propter utilitatem in publicis monumentis aſſervari mereretur. Scribit igitur mores, vitam, & ſanctiſſima geſta Rodulphi Epiſcopi Eugubini, & Dominici Loricati. Hos proximis diebus diem ſuum obiiſſe certior factus erat, & ex utriuſque interitu non parum moleſtiæ perceperat. De Petro quoque Rodulphi fratre, & aliis monaſterii ſui monachis vitæ ſanctitate, ac converſatione celeberrimis, nonnihil attingit.

Domno Alexandro beatiſſimo Papæ Petrus peccator Monachus ſervitutem.

Præcepit mihi Beatitudo tua, venerabilis Pater, ut numquam tibi litteras mitterem, quæ leve quid, & oblivione dignum, ac frivolum continerent; quas ſcilicet, mox ut lector tranſiliendo percurrerit, edax flamma conſumit; ſed tale tibi ſemper aliquid ſcriberem, quod & ad ædificationem legentium ſuſcipi, & inter ſcripturas mereretur authenticas reſervari. Unde Patri luminum agendæ ſunt gratiæ, qui ſacrarium tui pectoris hoc igne ſui amoris accendit, & in antiquorum Patrum ſtudiis jugiter requieſcas; & inſuper, ſi qui tibi videntur idonei, ad ſcribendum eos provocare non negligas. An. Chr. 1063. 26. Junii.

A vobis itaque nuper egreſſus, cum Florentinæ urbis mœnia ſubii, nuntius mihi mox repentinus accurrit, qui mihi diem medium in tenebras vertit, omniumque meorum viſcerum venas amariſſimæ legationis felle complevit; Epiſcopum ſcilicet Eugubinum eſſe defunctum, cujus utique converſatio, ſi recolitur, non mediocriter ædificare poterit audientes. Valet enim & ad exprimendam recte vivendi formam, & ad adhibendam corrigendis moribus diſciplinam. Nam ante fere ſeptennium ille cum matre, & (*c*) duobus fratribus ſe pauliſper ætate præcedentibus, ſervis dumtaxat libertate donatis, caſtrum ſuum mihi inexpugnabili munitione vallatum cum omnibus, quæ ſui juris erant, prædiis, contulit, atque ad eremum veniens, habitum monaſticæ profeſſionis (*d*).

CAPUT I.

S. Rodulphus fit monachus.

Monasterium plane in eorum poſſeſſione conſtruximus, de cujus nunc ſancto conventu regulariter victitante, ſatis in Domino gratulamur, ubi matre & fratre, qui infirmior eſt, conſtitutis, iſte Rodulphus, qui poſtmodum ad Epiſcopatus culmen evectus eſt, & Petrus primogenitus frater, eremiticam vitam Item Petrus frater ejus.

(a) In Vaticano codice ſic legitur: *cum ipſa rapina emiſſione ſagittæ a domo mulieris abierat, & continuo percuſſus, vaccam &c.*

(b) Hac die in Camaldulenſi Congregatione & nonnullis etiam in locis divi Romualdi feſtivitas agitur; verum ab univerſali Eccleſia ſeptimo Februarii die (qui Translationis eſt Corporis S. Romualdi) celebratur, cum Ss. Gervaſii & Protaſii officio dies XXIX. Junii ſit impedita.

(c) Ex nobiliſſima Eugubina gente Gabriellia prognatos fuiſſe viros hoſce venerabiles ſcripta nonnulla teſtantur. De Rodulpho, ſicut & de Petro fratre hic agit Damianus, verum de altero nihil. Hunc tamen fuiſſe B. Fortem, fortaſſe negandum non erit, quippe qui ex eodem Gabrielliorum genere, eodem ſæculo, ac in eodem Avellanenſi monaſterio vixiſſe apud Jacobillum, Ferrarium aliosque reperitur. De eo nota die *Maji Bollandiani*.

(d) Adde *accepit*, ut in Mabilloniana editione.

tam tam continenter, tam districte duxerunt; ut & audientibus prædicaret eos fama mirabiles, & conviventibus vita monstraret insignes. Sane si de Petro vellem cuncta referre, quæ suppetunt, prius schedula fortassis ista deficeret, cum adhuc dicendi materia superesset. Nam ut e multis unum saltem breviter referam, dum in capitulo consideremus, aliquando de disciplinis regularibus disputantes, ille, ut erat novitius, unum ex sæculari consuetudine inordinatum protulit verbum. Tunc ego velut ira permotus, dura satis illum invectione corripui, postque redargutionum, atque correptionum longiora flagella, tamquam quæstione pulsato sententiam inferens, per quadraginta dies illum vino abstinere præcepi, & tamen intentione, ut tantum ad præsens illum cum ceteris ab incautis sermonibus deterrerem, postmodum vero sententiam discretæ remissionis moderamine temperarem. Sed cum me contigisset diversis intentum esse negotiis, neque hoc mihi quilibet in memoriam revocasset, elapso jam præscripto dierum circulo, tandem recordatus expavi; & quid ex injuncta sibi pœnitentia Petrus egisset, attonitus exquisivi. Fratrum itaque relationibus didici pœnitentiam esse peractam. Pœnituit, fateor, prolatæ sententiæ, sed gaudens admiratus sum tantam pœnitentiam fratris, ut pro uno solo verbo inconsulte prolato, tam longam pœnitentiam pretulisset: & neque per se, neque per alios indulgentiam postulasset.

Petri obedientia mirabilis, & patientia.

Ecce ut olim viguit Ordinis disciplina.

CAPUT II.

S. Rodulphus nihil de rigore monastico deponit in Episcopatu.

Nunc igitur ad Episcopum, a quo cœperat, sermo recurrat. Quamvis enim Petrus idem, ut major erat ætate, nihilominus etiam in ardui propositi, & districtæ vitæ semper præcederet itinere; hic tamen ad sacerdotalis officii jura promotus, quod in eremo didicit, in Ecclesia non omisit. Eisdem quippe terebat semper membra ciliciis, eisdem contententus erat perexiguis admodum, ac despicabilibus indumentis. Plane dum juvenilis ætatis ingruente natura, gravissimam sæpe pateretur acediam, laquearibus cellulæ funiculos innectebat, sicque ulnis insertis psalmodiæ studio pendulus insistebat. Numquam adipe, numquam ovis, vel caseo vescebatur. In eisdem vero, quæ apponebantur, eduliis, continens eum frugalitas cruciabat, ut discumbens non tam se reficeret, quam certaret, & intestinum potius esset gulæ bellum, quod extrinsecus videbatur esse convivium. Sæpe pugnavi, ut saltem in hiemalis inclementia frigoris, aut papyrinæ sibi floreæ stramenta supponeret, aut vestitus saltem nocte dormiret. At ille in nuda ligni tabula nudus, sola contentus interula, cubitabat. Ecclesiam porro deputabat hospitium, solitudinis autem cellulam habitaculum decernebat. Inconditi siquidem mores populi, & indisciplinatæ cervices, & leve jugum Domini nequaquam sibi patiebantur imponi; sed muneribus terrenis intenti, non ex ore Pontificis Dei verbo, sed tamquam de manibus Præsidis, commodis inhiabant. Hæc enim regio quo magis invenitur aliena divitiis, eo copiosius exuberat vitiis. Ab egeno siquidem denominari videtur Eugubium, vel egens bono. Ideoque me vim ingerente coactus, Ecclesiam, quam dimiserat voto, retinebat officio; in eremo tamen perseverantius habitabat.

Lectus ejus.

Matth. 11.

Eugubinæ civitatis etymologia.

CAPUT III.

Abstinentia Rodulphi.

Quandocumque impetrare poterat, ut hujusmodi panis in eremo fieret, edebat panem, non fratrum, non denique puerorum; sed eum qui vel ex puro fieret hordeo, vel ex cantabro potius, quod projiciendum canibus de puerorum panibus remansisset. Et licet præter celebriores dies hoc esset quotidie pane contentus, mensuram tamen attentius æquitatis lancibus appendebat. Unde mihi quandoque conquestus est, quia si sibi mensura concederetur, hunc eumdem panem prurienti gulæ largius indulgeret. Tanta quippe juvenculum hominem castigabat inedia, ut undecumque solatium alimenti perciperet, vacuo ventre stomachus non curaret. Aliquando vero etiam diebus Dominicis pulmentum nesciens, pomis tantum & pane cum aqua vivebat. Ferreo circa pectus circulo jugiter cingebatur: quem tamen circulum sub ilia dimersum, dum coram fratribus nudaretur, diligentius occultabat. Numquam scilicet capitulo Confessor intererat, in quo non acciperet disciplinam; & tunc festivus exultabat, si non ab uno tantum, sed a duobus flagellari fratribus juberetur. Sæpe pœnitentiam centum suscipiebat annorum, quam scilicet per viginti dies allisione scoparum, cæterisque pœnitentiæ remediis persolvebat. Psalterium quotidie, cum duo non posset; unum saltem non negligebat implere. Quod nimirum, cum esset in cellula constitutus, armata scopis utraque manu, totum cum disciplina continuare consueverat.

Circulum pectorale.

Gaudet disciplinis.

Porro autem cum in expeditione esset aliqua constitutus, quantalibet intempestæ noctis profunditate consurgeret, nudis semper cruribus & pedibus usque dum dilucesceret, psallere non cessabat. Quam videlicet consuetudinem, dum in cella consisteret, diebus ac noctibus sine cessatione servabat. Quamlibet gravis bruma rigesceret, simplicibus soccis muniebat pedes, cum tamen frater ejus solis calceis contentus esset: Sæpe me per clementiam Christi terribiliter adjurabat, ut si quando fortassis excederet, nequaquam me ab ejus correptione subducerem; sed omnem in eo disciplinæ modum, qui monachis debebatur, implerem. Ita plane & regulam monachi, & auctoritatem Episcopi sub alterna vicissitudine laudabiliter observabat. Opportune siquidem, & inopportune verbo prædicationis instabat; & quidquid domesticis surripere valebat expensis, & bene prodigus in pauperes dispergebat. Congregans annualiter synodum, nullum assuetæ oblationis, vel xeniorum canonem a Clericis exigi permittebat; sed ne a lapsis quidem commodum aliquod,

Ejus modestia, & humilitas in Episcopatu.

Instar sanctæ prædicationis, quotannis Synodum celebrabat.

quod, præter solam pœnitentiam, requirebat: Absit, inquiens, ut synodum vendam: lapsos etiam potius erigam, quam ex eorum cadaveribus corvino more pinguescam. Tædet ulterius scribendo procedere, & velut paternas a pictura manus dolor videtur Icareus (*a*) cohibere.

CAPUT IV.

Felix obitus ejus.

HIS igitur & hujusmodi virtutum floribus adornatum, quasi candens lilium immaturæ mortis pruina decoxit: ita ut cum vix triginta plus minus videretur annorum, ad veræ lucis Auctorem ex hac infelici luce migravit (*b*). *Consummatus enim in brevi*, sicut Scriptura loquitur, *explevit tempora multa. Placita enim erat Deo anima illius.* Et jure consummatus in brevi, multa tempora dicitur explevisse, quia dum in eo parvo, quod vixit, justitiæ tramitem tenuit, quantum ad se omnia tempora in obsequium Conditoris expendit. Plane quidquid illic de sancto Viro Sapientia loquitur, ita huic per omnia congruit, ac si de illo specialiter diceretur: *Senectus*, inquit, *venerabilis est, non diuturna, nec numero annorum computata. Cani sunt autem sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata, Placens Deo.* Unde & sequitur, *factus dilectus, & vivens inter peccatores, translatus est. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam ejus. Propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatis.*

Sap. 4.

Ibid.

CAPUT V.

Vita venerabilis viri Dominici Loricati.

An. Chr. 1062. 3. Octob.

SED ecce, dum hujus Epistolæ gerulus, qui ad vos veniat, quæritur, & non suppetit, repente aliud quod uberius ad ædificationem proficere valeat, si scribatur, occurrit. Et fortassis ob hoc nuntius mihi superna dispositione subtrahitur, ut interim, vacante me, stylus ad aliud transferatur. Vir itaque Dei Dominicus pater, & Dominus meus ante annum defunctus est, cujus vita si scribatur, vereor ne fortassis a quibusdam fratribus incredibilis judicetur. Sed absit a me mendacium scribere. Nam qui veritatem pro viribus veraciter colo, commentum fallaciæ non admitto. Neque enim illud nos latet Apostoli, qui cum præmisisset: *Si Christus non resurrexit, inanis est ergo prædicatio nostra;* præsto subjunxit: *Invenimur autem & falsi testes Dei, quoniam testimonium diximus adversus Deum, qui suscitaverit Christum, quem non suscitavit, si mortui non resurgunt.* In quibus Apostolicæ sententiæ verbis, ut non diutius immoremur, in promptu Lector intelligit, quoniam qui vel Deum, vel Dei servum mirabile quid fecisse confingit, non modo fabricati præconii præmium non meretur, verum etiam adversus eum, quem laudaverat, falsum testimonium protulisse convincitur.

Dominici sanctissima vita.

2. Cor. 15.

CAPUT VI.

Fit monachus eremita.

DOMINICUS itaque cum esset in sæculo Clericus, quia tunc Simoniaca vigebat hæresis, quæ & nunc utinam prorsus esset extincta, ut Presbyter fieret, a parentibus ejus data est Episcopo Hircinæ pellis aluta, quia, sicut ait Apostolus, *Diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum*, hæc una beati viri culpa multorum post bonorum probatur extitisse materia. Nam hoc pavore perterritus, contempsit sæculum, induit monachum, arduumque mox eremiticæ vitæ, tamquam bellator intrepidus, arripuit institutum. Sed quia male promotus est, donec advixit, sacrosancti altaris usurpare ministerium non præsumpsit. Virgo usque ad obitum fuit, vitam eremiticam non omisit, ubi nimirum sub magisterio sancti viri Joannis, qui dicebatur de monte Feretri, per plurimos vixit annos. In illa igitur eremo, quæ scilicet erat in regione, quæ dicitur (*c*) Luceoli, constituto, decem & octo videbantur cellulæ ad habitandum fratribus deputatæ, ubi nimirum sub hac regula vivebatur, ut numquam vinum biberent, numquam adipe alimenta condirent. Unum in Dominica die, sed & quinta feria pulmentum sumerent, quinque per hebdomadam diebus in pane & aqua jejunium celebrarent; solis autem orationibus vacantes, vel manuum operibus insistentes, non agriculturam exercebant, non prædia, vel aliquam substantiam, præter unum sagmarium possidebant. Cum quo scilicet asello, vel equo unus erat minister, qui vel ad acquirendas, vel ad terendas fruges indeficiens discurrebat, solusque eos in cunctis necessitatibus sustentabat, Joannes scilicet, qui postmodum loci Abbas factus, sub honesta rexit administratione Conventum. Tenebant autem per totam hebdomadam districta censura silentium, quod utique Dominica die post vesperum, cibumque solventes habebant loquendi invicem usque ad completionis officium, libertatem. Nudis præterea pedibus, & cru-

Rom. 8.

Manet virgo. Ejus magister B. Joan. de Monte Feretri.

Arduum vitæ instit. tutum.

Joan. Abb.

Silentium diuturnum.

(a) Icarus Dædali filius paternis monitis non obtemperans, misere periit, ex Ovidio *Lib. VIII. Metamorph.* Mabillonius.

(b) Nullam Rodulpho venerationem ab Eugubinis exhiberi animadvertunt Bollandistæ ad diem XXVI. Junii. Verum ejus memoria extat in Martyrologio Benedictino Menardi, in Menologio Bucellini, & in Catalogo Ferrarii, qui cultu publico eum apud Eugubinos honorari in notis ad ipsum Catalogum indicavit; quod etiam Jacobillus repetit, addens corpus ejus in veteri Eugubina Ecclesia humatum, inde in alteram translatum fuisse, conditumque sub ara ejus nomini sacra.

(c) Luceolum civitas Umbriæ antiquissima inter Callensem & Eugubinam urbem olim sita, quæ modo vulgo *Ponte-Rezzoli* Pons Riccioli, corrupto vocabuli nomine loco Pontis Luceoli, nuncupatur. Hoc monasterium a S. Romualdo Camaldulensium Parente constructum fuisse circa decimi sæculi finem, in Fontis-Avellanæ Chronico MS. adnotatur.

cruribus jugiter in cellulis morabantur. Dixit autem mihi, quia cum cohabitaret Ansoni, religioso videlicet viro, quem & ipse vidi, quotidie per omnes horas Canonicas disciplinam sibimet invicem scoparum ictibus ingerebant. Qui videlicet Anso sibi aliquando conquestus est, quod novem diarias panis pensas in ventre simul haberet. Tanta quippe macerabantur inedia, ut aridus panis constiparetur in ilibus, ac digeri difficile potuisset.

Anso erem.

Mira inedia.

Illic etiam quidam frater erat, qui sæpe vagabundus egredi de cella tentaverat, quem Joannes Prior eremi, prout dignum erat, prius austere corripuit, deinde in sua præsentia vapulare præcepit. Cumque jubente magistro, se cœpisset induere, superbe locutus est. Quem rursus magister exui, rursus præcepit verberari. Sed adhuc etiam se vestire incipiens, superbum quid effluere non cessavit. Sic tertio, sic quarto, & si rite teneo, usque sexies verberatus est, nec emendatus. Exutus enim, & reindutus, humilia respondere non potuit. Septima vero vice flagellatus, cum se cœpisset induere, clara cœpit voce clamare, dicens: Ecce Diabolus abiit, ecce nequissimus mei cordis habitator aufugit, meque nexibus, quibus astringebar, effractis liberum dereliquit. Jam jam Domino, & magistro meo libenter obtempero, ejusque me subdendum legibus per omnia repromitto. Hoc modo frater ille ad humilitatis custodiam rediit, & in cellula jugiter perseverans, de cetero irreprehensibiliter vixit.

Frater superbus flagellis corrigitur.

CAPUT VII.

Fit B. Petri Damiani discipulus.

Longe vero post, magistro præbente consensum, dignatus est Vir sanctus prædictus mihi misero, & quem ipse suscipere dignaretur, indigno, mira se prorsus humilitate committere, & sicut Abbati Monachum subjugare. Cui nimirum præstitit, non accepit. Et quem susceperam velut in subjectione clientem, gaudeo me in schola Christi vere Philosophum percepisse Doctorem. Tota quippe vita ejus prædicatio & ædificatio, doctrina erat, & disciplina. Sed quia nos nonnulla hujus sancti Viri dicta, vel facta per diversa dictatus nostri jam opuscula sparsimus, non videtur absurdum, si eadem hic, quæ tamen præ manibus habentur, eo ipso stylo, quo scripta sunt, apponamus. Sane facilioris est exitus ex dolatis lignis domum construere, quam dolando simul & construendo laboris exercitium geminare. Nam & de templo Salomonis scriptum est: *Domus autem cum ædificaretur lapidibus, de dolatis, atque perfectis ædificata est; & malleus, & securis, & omne ferramentum non sunt audita in domo, cum ædificaretur.* Habemus & nos, juxta nostræ manus imperitiam, politos lapides, quos utique sufficit nobis, ut in structura dumtaxat, ita ut inventi sunt, simpliciter ordinemus.

3. Reg. 6.

CAPUT VIII.

S. Dominicus ferrea lorica ad carnem indutus.

In Epistola itaque ad Domnum (a) Teuzonem inclusum missa, hoc me scripsisse reperio; „ sed cur ego sanctos commemorando „ viros diversa passim loca perlustro, quando- „ quidem intra limen, & præ manibus teneo, „ ad cujus digne efferenda præconia impar vi- „ ribus non assurgo? Certe cellulis altrinsecus „ constitutis, solo basilicæ mediantis intersti- „ tio, ego illeque dividimur. Cujus si virtuti- „ bus enumerandis invigilo, ante dies elabitur, „ quam scribendi materia deficere posse videa- „ tur. Dominicum dico, Doctorem videlicet, „ & Dominum meum, cujus quidem lingua „ rustica est, sed vita artificiosa satis & lepida. „ Quæ sane vita satis utilius ad ædificationem „ vivis operibus prædicat, quam sterilis quo- „ rumdam lingua, quæ accurata phaleratæ ur- „ banitatis verba inaniter trutinat. Longo jam „ annorum elabente curriculo, ferrea ad car- „ nem lorica præcinctus, infœderabilem pugnam „ cum iniquis spiritibus conserit, semperque „ paratus ad prælium, non solum corde, sed „ & corpore præmunito adversus hostiles acies „ fervidus bellator incedit. Hanc autem con- „ tinuæ vitæ consuetudinem indifferenter ha- „ bet, ut vix dies ulla prætereat, quin duo „ psalteria modulando, utraque manu scopis „ armata, nudum corpus allidat. Et hoc re- „ missiori quidem tempore. Nam quadragesi- „ malibus circulis, sive cum pœnitentiam pe- „ ragendam habet (crebro enim centum anno- „ rum pœnitentiam suscipit) tunc per dies „ singulos, dum se scoparum tunsionibus affi- „ cit, ut minus, tria psalteria meditando per- „ solvit. Centum autem annorum pœnitentia, „ (b) sicut ipso auctore didicimus, sic exple- „ tur. Porro cum tria scoparum millia unum „ pœnitentiæ annum apud nos regulariter ex- „ pleant, decem autem psalmorum modula- „ tio, ut sæpe probatum est, mille scopas ad- „ mittat, dum centum quinquaginta psalmis „ constare psalterium non ambigitur, quinque „ annorum pœnitentia in unius psalterii disci- „ plina recte supputantibus invenitur. Sed sive „ quinque vicies ducas, sive viginti quinquies, „ cen-

Ejus vitæ austeritas

Centum annorum pœnitentia quomodo expleatur.

(a) Est Opusculum 51. Teuzo autem monachus erat S. Mariæ apud Florentiam, qui ab Abbate suo Albizone dissentiens e monasterio discesserat, & postea etiam Petrum Damiani ad se venientem, ut eum cum Abbate reconciliaret, e cella simul cum Abbate ejecerat, quare ad eum Petrus scribit, ut Sanctorum dictis & exemplis ad meliorem frugem revocet; ita Cl. V. *Mabillonius* in adnotationibus ad hanc Vitam *Sæc. VI. par. II.*

(b) Graviorum criminum reis multorum annorum pœnitentia ex sacrorum Canonum præscripto irrogari debebat, quas pœnas sibi ipsis imponi flagitabant viri illi pii, & eas postmodum disciplinis frequentioribus redimebant, sicut *Mabillonius* animadvertit.

" centum faciunt. Consequitur ergo, ut qui " viginti psalteria cum disciplina decantat, " centum annorum pœnitentiam se peregisse confidat. Quamquam & in hoc plerosque noster " Dominicus superet, quia cum nonnulli unam " manum in disciplinis agendis exerceant, iste, " ut revera Benjamin filius, contra rebelles " carnis illecebras utraque manu infatigabiliter pugnat. Hanc autem centum annorum " pœnitentiam, ut mihi ipse professus est, facile sex diebus ex more consummat. Memini quoque, quia cujusdam Quadragesimæ " imminentis initio, mille annos imponi sibi " per nos ad pœnitentiam petiit, quos certe " omnes ferme antequam jejunii tempus transigeretur, explevit. (*a*) Et paulo post hoc " prosecutus sum.

S. Dominicus Benjamin, id est, doloris filius vocatur.

" Nunc ad Dominicum, de quo cœperat, " sermo recurrat. Enimvero cum hunc jam & " incurva senectus deprimat, & crebris insuper " sæpe languoribus contabescat, mirum unde " illi tantus fervor incandeat, ut in spiritualibus exercitiis se semper invictum, semper " infatigabilem reddat. Nam, ut ipso referente cognovi, sæpe duo Psalteria cum disciplinis stando continuat: ita ut neque interim sedeat, neque vel ad momentum a percussionibus incredibili mentis fervore quiescat. Inquirenti mihi aliquando, utrum posset cum ferreæ vestis pondere aliquantisper " genuum flexibus insudare, sub hac mihi dedit obscuritate responsum: Cum incolumitas, inquit, mihi votiva respondet, quandoque per omnes totius psalterii quindenos " psalmos centies genua flectere consuevi. " Quod quidem tunc non diligenter attendi, " postmodum vero quod dictum fuerat, mente " revolvens, a depresso homine mille * metaneas in uno Psalterio fieri, admiratus expavi. Quadam die post vesperam, cellulam " meam ingressus, Magister, inquit, (hoc " enim indigno vocabulo me ex humilitate " compellat) hodie feci, quod hactenus me " fecisse non memini, octo nempe Psalteria " inter diem & noctem modulatus explevi. " Videbatur autem tunc totus vultus ejus ita " scopis attritus, ac sulcantibus quibusdam vibicibus livefactus, tamquam si pila fuerit, " ptisanarum videlicet more contusus. Psalmodia sane illi iccirco tam facile provenit, " quia non tam verba, ut ipse asserit, lingua " perstrepente revolvit, quam sensum mentis " vivacitate percurrit.

Magnus fervor in sene.

* Conf. Schol. in fine hujus Vitæ.

CAPUT IX.

Lautior eibus ejus panis cum fœniculo.

" Aliquando a me remotus habitabat; " cumque ad me ingressum, quibus tunc " se vitæ legibus ageret, inquisissem, respondit se carnaliter vivere, & quintis semper " feriis cum Dominicis diebus a solito se abstinentiæ rigore laxare. Requisitus utrum quolibet pulmento ovis vel caseo vesceretur, " negavit. Rursus si piscibus, aut pomis; Pisces, ait, & poma, si qua sunt, ægrotantibus præbeo, quorum non minimam multitudinem jacere in nostris partibus ingemisco. " Cumque illum durus exactor in angusto concluderem, dicens: Unde ergo illis diebus remissius vivis, si nihil eorum comedis, quæ " necesse sit vel ignibus decoqui vel in arboribus inveniri? Respondit: Fœniculo, inquiens, cum pane libenter vescor. Mox nimirum perite cognovi, quam carnaliter homo viveret, qui suas delicias in fœniculo " constituisset. Habet plane uberem lacrymarum gratiam, sed alternam. Cum enim reclusus sub districto se silentio reprimit; " mox, ut voluerit, affluenter plangit. At si " colloquio frequentetur, fletum se amisisse " conqueritur: nam & ego illi sæpe penuriam " meæ ariditatis impropero, dicens: Heu, inquam, mi pater, istæ tuæ lacrymæ infecundæ sunt, quæ alias orando lacrymas parere " nequeunt. Optarem namque, quod consequens est, nimirum ut sicut tu mihi pater " es; ita nihilominus & tuæ lacrymæ mearum " quoque lacrymarum fierent genitrices.

In regula quoque eremitica hoc inseruisse me recolo. Dicam. Sed quis sciat, utrum fides assertioni fidelissimæ præbeatur? Sed parvipendendum est, si humana temeritas arguat, quem summa veritas falsitatis excusat. Est inter nos, qui nonnumquam, uno die continuato cum nocte, novem Psalteria meditando decurrat: & interim pene semper utraque manu scopis armata nudum corpus afficiat. Notandum autem, quia dum hæc peragere satagit, nocte vel die dormire non vacat: sed aliquando genua flectens, dum caput terræ deponit, sic nudo repente somnus obrepit, quo solo contentus est. Hic mihi aliquando fraterna familiaritate conquestus est, quia cum novem sic Psalteria sæpe modulando perficeret, ad decimum numquam potuerit pervenire.

Novem Psalteria dicit intra 24. horas meditando.

In Epistola quoque, quam Blancæ Comitissæ direximus, hoc nos indidisse videmur: " Utinam daretur tibi nunc domnum meum " videre Dominicum, qui quod imperitæ linguæ conamur officio, ipse te efficaciori luculentissimæ vitæ doceret, & informaret " exemplo. Hic denique a tribus jam circiter " annorum lustris lorica ferrea vestitur ad carnem, duobus autem ferreis circulis in corpore cingitur, duobus item per brachiorum " armos arctatur ". (*b*).

Efficacior vita, quam oratio.

Lorica ferrea vestitur, ac duobus circulis ferreis circumcingitur.

CAPUT X.

Duodecim psalteria continenter absolvit, virgis interim se cædens.

Sed quia de illo in aliis nostris opusculis jam plura digessimus, nunc quod vix ante sex

(a) Nonnulla subjungit in ipso Opusculo ad tuendum ejusmodi disciplinarum usum, quem S. Dominicus Loricatus miro modo promovit.

(b) Ea est Opusculum 50.

ſex dies ad nos veniens retulit, proferamus. „ Ait itaque: Contigit me noſſe, quod ſcripſeris, novem me uno die Pſalteria decantaſſe cum corporalibus diſciplinis. Quod certe cum audivi, tremefactus expavi, & conſcientia remordente congemui. Væ, inquam, mihi, ecce hoc de me, neſciente me, ſcriptum eſt: & tamen utrum a me hoc fieri potuiſſet, ignoro. Ergo rurſus experior, & an hoc implere potuerim, indubitanter agnoſcam. Quarta igitur feria me veſtibus exui, & armata ſcopis utraque manu, totam noctem ducendo pervigilem pſallere, ac me verberare non deſtiti, donec die altero decurſis duodecim ex more Pſalteriis, die tertiodecimo ad Pſalmum, *Beati, quorum*, uſque reptavi. Porro, quod nobis durum ſæpe videtur, & aſperum, quam ille puerile deputet, ac deſpectum, uno doceamus exemplo. Frater quidam cum ſe ſcoparum ictibus nimis abhorreret atterere, atque ut ipſe ſibimet plagas inferret, atque perferret, graviſſimum judicaret, tandem tamen Domni Dominici crebrius inſiſtentis adhortationibus acquievit, ac per modulationem totius Pſalterii, & inſuper quinquaginta Pſalmorum ſibimet diſciplinam inferre propriis manibus non ceſſavit.

„ Erat autem nox illa præcedens Dominicam diem, & B. Michaelis feſtivitatem. Cumque facto mane ad prædictum ſenem frater ille veniſſet, timenſque ne de diſcretione redargueretur, cum quod egerat, per ordinem retuliſſet, hac ille voce reſpondit: Noli, frater, puſillanimis eſſe vel pro hac tua quæ nunc eſt, infirmitate diffidere; poteſt enim Deus ex imis te ad altiora provehere, & hujus lacteolæ tuæ converſationis infantiam ad juvenilis roboris incrementa firmare. Et adjiciens ait: Nos etiam primo pedetentim cœpimus, ſenſimque ad quod nos divina pietas perducere voluit, licet imbecilles ac fragiles educti ſumus. Sicque factum eſt, ut non eum de immoderato fervore, ſicut ille timebat, argueret, ſed ne deſperationi ſuccumberet, tamquam qui minimum quid egerit, animum refoveret. Hujus itaque ſancti ſenis exemplo faciendæ diſciplinæ mos adeo in noſtris partibus inolevit, ut non modo viri, ſed & nobiles mulieres hoc purgatorii genus inhianter arriperent. Nam & relicta Tethbaldi, ſublimis utique generis, & non infimæ dignitatis, mihi aliquando retulit, per præfixam hujus diſciplinæ regulam centum annorum ſe pœnitentiam peregiſſe.

Multi ejus exemplo flagellationis purgatorium arripiunt.

In epiſtola etiam ad Joannem Priorem eremi, quæ juxta Suavicinum (*a*) montem eſt conſtituta, cum eum ejuſque ſubjectos ad extenſionem brachiorum in orationibus exhortatorie provocarem, dixi prius de quodam ferventiſſimo in amore Chriſti fratre noſtro, Adam nomine, deinde Dominicum in exemplo ſubjeci, ita inquiens: „ Habemus autem quemdam juvenculum fratrem, qui mihi confeſſus eſt a capite uſque ad finem Pſalterii elevata ſe brachia tenere, dum pſallit, ita ut laquear tabulatum cellulæ manibus ſæpe contingat. Hac tamen diſcretione ſervata, ut per quinquagenos pſalmos ad momentum brachia remiſſa deponat, & protinus erigat. Habemus & alterum provectioris ætatis, incurvum videlicet ſenem, &, ut tibi ſecrete confitear, hic Dominicus eſt. Is itaque quamdam ſcriptiunculam reperit, ubi dicebatur: Quia ſi quis duodecim illic notatos pſalmos vicie quater, erectis in modum crucis manibus caneret, pro uno poſſet anno pœnitentiæ regulariter compenſare. Protinus ille in exercitium id quod dicebatur, arripuit, & duodecim illos pſalmos extenſis in modum crucis brachiis, ſicut dictum eſt, viginti ſex vicibus ſub nullo prorſus intervallo, ſed uno ductu quotidie decantabat. Scripſi ſuper hoc & in aliis fortaſſis opuſculis, ſed quia vel ad præſens deſunt, vel facile memoriæ non occurrunt, jam ab eorum replicatione quæ ſcripta ſunt, ad nova quælibet articulus transferatur.

Nota difficillimum laborem quotidianum.

Enimvero quaſi quidam divinus ignis in ejus pectore jugiter æſtuabat, qui numquam permittebat eum a ſpiritalis exercitii labore quieſcere. Aliquando namque cum ego perquirerem ſacroſancto die Paſchali ceteris fratribus juxta morem, meridie quieſcentibus, utrum & ipſe dormiſſet, ait: Certe, Pater, dixi in corde meo, quid mihi tam longis adhuc noctibus in die dormire? Extenſis itaque in crucis effigiem brachiis, Pſalterium cœpi, quo me ſic ſtante decurſo, ſignum protinus horæ Nonæ perſonuit. Hoc itaque modo junxi victoriam Crucis cum gloria Reſurrectionis. Aliquando cum de quotidianis, ut mos eſt, invicem confabularemur operibus, ait: Hac etiam nocte quid mihi contigerit, manifeſto. Nam dum ſolutus ſopore ſurrexi, mox brachiis in modum crucis extenſis, Pſalterium cœpi; cumque pſalmis omnibus, & canticis, quæ ſequuntur, hymniſque decurſis, eo loci jam eſſem, ut ſolo Catholicæ Fidei pſalmo (*b*), & Litaniis deberem cuncta concludere, accidit in mentem, ut interim iſta dimitterem, ac pro defunctis pſalterium decantarem. Igitur brachia non deponens, ad defunctorum pſalterium tranſii, quod juxta morem, per quinquagenos Pſalmos trifaria lectionum interpolatione diſtinxi. Quo ſic expleto, ad id protinus quod omiſeram, redii: atque hoc, quod de primo Pſalterio reliquum erat, explevi. Cumque de tertio conſequenter aggrediendo Pſalterio cogitarem, benefactum, ut ita dixerim, repente ſignum nocturnæ ſynaxis inſonuit, quod me depoſitis ulnis

Diutiſſime orat extenſis brachiis.

Q 4 officium.

(*a*) Suavicini Eremus a Damiano in agro Septempedano, vulgo *di San-Severino*, conſtructa (ut ipſe teſtatur *Opuſc.* 15. *c.* 6.) modo *Frontale* italice nuncupatur. Supereſt tantum Eccleſia ipſi S. Dominico ſacra, ubi antiquiſſima depicta imago ſancti viri cuculla alba induti adſervatur, una cum ſacris ejuſdem exuviis; verum Commendatariorum incuria (ut dicitur) pauca cum religione.

(*b*) Ideſt, ni fallor, (*ait Mabillonius*) Symbolo, quod ſub Athanaſii nomine vulgò notum eſt.

officium cum fratribus celebrare coegit: & certe tunc nescio, quo anni tempore, noctes breviores erant.

CAPUT XI.

Scutica se mire flagellat.

ALIQUANTIS porro ante obitum annis, quasi novum supplicii genus inveniens, virgarum scopas in corrigiarum scuticas vertit: semelque gustato, quia duriores sunt, in his verberandi se consuetudinem posuit. Hoc flagellum, si quando egrederetur ad sæculum, portabat in sinu, ut ubicumque eum jacere contingeret, a verberibus non vacaret. Aliquando vero cum loci occasio non præberet, ut totum se posset exuere, per crura saltem & femora, per caput atque cervicem se se non cessabat affligere. Circulis quoque ferreis quatuor, quia sibimet præ longa consuetudine quasi jam viluerant, quatuor item superaddidit, ut duobus in coxis, duobus consequenter in cruribus stringeretur. Enimvero loricas, quibus utebatur tamquam cilicia, vel lanea quælibet indumenta, post menses, sive post spatium prolixius abluebat, ut rubiginem deponerent, & aridis ingerendam membris uredinem non haberent. Porro autem cum omnes qui in cellulis habitamus, hoc elaboremus, ut pro muniendis a frigore pedibus vestimenta usque ad imum defluant pavimentum, hoc etiam nobis in eo intolerabile videbatur, quia cum in eremo semper & ocreas nesciret, & calceos, vestes tamen ejus ad tibias vix medias descendebant. Nudatus autem ad suscipiendam in Capitulo disciplinam, quod scilicet omittere numquam volebat, exesis jejunio membris, & hamatæ loricæ mole detritis Æthiopicam contraxisse nigredinem videbatur. Vestimenta vero lurida & cariosa, ut ita dixerim, videbantur vetustate consumpta. Hoc mihi sæpe dicebat: In hoc psalmodia provenit cito psallenti, si cor ad verba teneat, si quod lingua loquitur, mens veraciter comprehendat: alioquin si cor vagatur, psalmorum cursus ad finem, lingua nunc fallente, nunc tepescente, tarde perducitur. Ajebat etiam, quia somnum somnus adescat, & vigiliæ vigilias pariant. Nam corpus humanum, in quo paulatim prius enutritur, in hoc per incrementa postmodum roboratur.

[Margin: Nota vim consuetudinis.]

Sed hic me quispiam fortasse redarguat, qui videlicet, non tam quem vivendi ordinem Vir sanctus habuerit, sed quibus miraculis in hac vita claruerit, audire festinat. Cui me breviter hoc respondere sufficiat: quoniam & Maria, & Joannes Baptista miraculum fecisse non leguntur, cum tamen eorum vita non qualibet Scriptura, sed Evangelio testante, narretur. Quamquam Maria in solo partu quem edidit, omnium proculdubio Sanctorum virtutes ac signa præcellit. Hoc etiam inferam, quia uberiorem fructum præbet audientibus Sanctorum virorum mirabilis vita, quam ostensa miracula. Illa siquidem exigit imitationem, ista solam ingerunt admirationem. Miracula docent quomodo illi Sancti fuerunt; vita vero insinuat qualiter & nunc homines fieri valeant sancti. Præterea qui miraculum quæris, nonne tibi videtur esse mirabile, hominem fragili adhuc carne circumdatum, ut ita loquar, Angelitus vivere, adeo ut inter quamplurima hominum millia vix unum ejus similem valeas reperire? Et certe quam plures hodieque sunt inferioris vitæ, per quos Deus omnipotens dignatur virtutes ostendere.

[Margin: Partus S. Mariæ miracula omnia antecellit. Fructuosior est Sanctorum vita quam miracula.]

Jesu teste, non mentior, quia necdum tres menses elapsi sunt, ex quo ad me, in Gamugni videlicet eremo diversantem, duo adolescentes monachi venerunt, quorum alter de Spoletina Monarchia, (*a*) alter vero de Venetiæ partibus, Polensi (*b*) videlicet urbe, oriundos se esse dixerunt. Sed Venetus, vocabulo Michael, sicut nobis in confessione perhibuit, in ipso suæ conversionis initio, circulo se ferreo sub hac desiderii sui pactione constrinxit, rogans Dei omnipotentis obnixe clementiam, ut cum locum saluti suæ congruum reperiret, confestim ille circulus frangeretur. Porro autem ipso die quo eremum novus hospes ingressus est, vix post trium horarum spatium, dum in B. Benedicti regula, sicut est idiota, utcumque syllabatim legeret, repente compunctionis eum spiritus in lacrymas solvit, eodemque momento circulus ille fractus apparuit. Quod miraculum, quoniam alibi jam nos descripsisse meminimus, celeriter transcurrentes, sequens aliud, quod necdum litteris insertum est, enucleatius digeramus.

[Margin: Miraculum Michaelis Polensis Monachi. B. Benedicti regula. Miraculum.]

CAPUT XII.

B. Viri in domanda carne excessus.

PAULO post namque Ravennam urbem, me jubente perrexit, ut reculas suas atque sarcinulas; quas ibi de navi prodiens reliquerat, exportaret. Illic itaque apud fabriles officinas nova ferreorum nexuum armamenta confinxit, multisque se vinculis per diversa membra ipse sibimet judex, & reus violenter arctavit. Nam duo dependebant vincula cervice tenus per humeros altrinsecus, hinc ad sexum, illinc usque ad femur: duos vere in coxalibus circulos, duos suscepit in ulnis. Undique igitur tam multiplici constrictione vallatus, ad nos rediit secrete, quod circa se factum erat ostendit: neve quod fecerat immutarem, vix tandem voti compos obtinuit. Sed cum hæc illum ultra vires tormenta gravarent, & ex attritis carnibus jamjam fœtor erumperet, insuper accessit, quod cor fratris gloriam respuentis acrius perturbavit. Cœpit enim hujus mysterii fama prorumpere, & prius per fratrum, deinde per ora supervenientium quorumlibet volitare. Rogavit itaque omnipotentis Dei misericordiam, ut quid

(a) Nempe ex Spoleti Ducatu.
(b) Pola urbs Histriæ Episcopalis sub Venetorum Dominio; ideoque *Venetus* hic monachus a Damiano nominatur, de quo mentio facta est in Martyrol. Menardi & Bucellini.

quid sibi super hoc cœpto placeret, per suæ virtutis indicium evidenter ostenderet. Interim vero dum hujusmodi precibus frequenter insisteret, bis per somnium confortatus audivit: quia ferramenta illa jam essent divinitus resoluta. Porro autem in festivitate beatorum Apostolorum Simonis & Judæ, quam nuperrime celebravimus, dum nocturno cum fratribus interesset officio, repente duo illa ferramenta quæ super humeros posita utrinque inferius dependebant, ventremque cum renibus coarctabant, prorsus effracta sunt: & unum in duas, alterum in tres divisum est partes. Ceteri vero circuli non quidem per partes abrupti, sed ita laxati sunt, & quadam facti sunt mollita lenitate flexibiles, ut quodammodo non tam ferrei quam plumbei viderentur, adeo ut etiam si vellet defluentibus eis, ac prolabentibus astringere se, ultra non posset. Sic sic frater, qui sanctæ devotionis æstuanti fuerat ardore constrictus, pio Dei judicio est mirabiliter absolutus. Quid ergo magnum si per Dominicum, mirabilem videlicet virum, signum aliquod Deus voluisset ostendere, cum in ipso sui tyrocinii exordio per hunc juvenculum duo miracula dignatus est exhibere, cum laudabilius sit fortia peregisse quam nova? Unde David cum præmisisset: *Mirabilis Deus in sanctis suis*; protinus addidit: *Ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ*. Non ait signa, sive prodigia, sed ipse dabit virtutem & fortitudinem.

Omnes circuli, & ferramenta ejus divinitus resolvuntur.

Psal. 67.

Præterea cum Romanus quidam, Stephanus nomine, judex sacri Palatii summam præsidatus administraret Auximi, exigente causa, Dominicus ad eum venit, eumque super quadam eremi possessione, quam ex jure Sedis Apostolicæ detinebat, obnixe rogavit. Quem ille utpote nulla vestium compositione festivum, despiciens sprevit: eique nil eorum quæ poscebat, indulsit. Cumque sibi a circumstantibus diceretur: Noli eum tam dure suscipere, sanctus enim vir est. Ille tamquam fel evomens, ait: Sit Sanctus, ut vultis: sed B. Petrus certe sanctior est, cujus ego causam in hac administratione defendo. Igitur impos cœpti Dominicus redit ad cellulam; ille quoque post paululum reversus est Romam. Porro puer quidam (*a*) despicabilis, qui ad exequendum quodcumque negotium in administratione remansit, quidquid Dominicus petierat a Judice, cuncta reverenter implevit. Judex autem non diu postquam ad propria repedavit, hostilibus gladiis perfossus interiit: multasque divitias, quia sobolem non habebat, extraneis hæredibus dereliquit.

Judex fori Palatii. Tales hodie appellantur, Auditores Rotæ.

Divina ultio in Judicem iniquum.

Erat præterea Dominicus valde cautus in verbis, ut apte sibi congrueret illa sententia, qua Jacobus Apostolus ait: *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir*. Nam si quando etiam quæreretur, quota diei hora esset, numquam absolute dicebat, tota est; sed cum additamento semper, prope tertia hora est, prope sexta hora est. Inquisitus a me cur semper ita diceret: In hoc, inquit, mendacium caveo. Nam sive sit hora transacta, sive adhuc fortassis immineat, propinqua tamen est, quæ videlicet a momento in quo loquimur, non elongatur.

Jacob. 3. Cautela magna utitur in verbis suis S. Dominicus.

Habebat aliquando cellulam juxta monasterium, quod dicitur Conjunctuli. In vigilia itaque Dominicæ Nativitatis, cum tota præcedenti Quadragesima (*b*) mansisset inclusus, tantisque jejuniis, atque laboribus esset vehementer afflictus, invitante gloria solemnitatis egressus, Abbati loci humiliter procidit, veniam petiit, actus suos, & cogitationes lacrymabiliter accusavit. Ille autem, ut erat juvenculus, levis moribus, & consiliis spiritualibus insuetus, cum sibi sufficeret unum psalmum, vel perexiguum quid imponere, præcepit ut pro his quæ confessus fuerat, triginta psalteria decantaret. Qua nimirum ille sententia velut sagitta percussus, ad cor rediit, atque hoc provenisse ex divini dispositione judicii deputavit. Itaque regressus in cellulam, numquam prodiit, donec præfixum indictæ pœnitentiæ canonem instantissima sedulitate persolvit.

Magna humilitas.

CAPUT XIII.

Felix ejus excessus e vita.

SOLEBAT autem per intervalla, licet parcissime, vinum bibere; sed longe antequam defunctus est, decrevit ab eo penitus abstinere. Ut itaque jam omissis ceteris ad obitum veniamus, patiebatur gravedinem stomachi, crebris insuper capitis doloribus cruciabatur. Et quoniam alterum sæpe procedit ex altero, proposuit ad purgandum stomachum antidoti sumere poculum. Sexta igitur feria per continuum diem vix desiit, vel modulandis psalmis insistere, vel corrigiarum se ictibus flagellare. Nocte vero sopore deposito, suscepit antidotum, deinde cœpit angustiari, & de stomachi dolore graviter conqueri. Post decursum itaque nocturnæ synaxis officium, post matutinos hymnos, cum prima jam hora sibi a fratribus qui aderant cantaretur, sanctum Deo spiritum reddidit. Invenerunt autem & alteram loricam, præter eam qua indutus erat, lateribus ejus sindonis more substratam: Unde suspicati sunt fratres, hoc sibi præter consuetudinem nullatenus accidisse, & quia se sub eam sanus tenere consueverat, super quam videlicet & in infirmitate jacebat.

Longe ante obitum a vino abstinet. Laborat dolore stomachi & capitis.

Somniaverat autem tunc quidam frater de me, quod oculorum lumen amiseram. Quod dum ego Hildebrando venerabili Romanæ Ecclesiæ Archidiacono in Lateranensi Palatio retulissem: Nequaquam, inquit, ut times, hoc tibi propinquæ est mortis indicium, sed familiaris

Hildebrandus fuit mox Gregorius Papa 7.

(*a*) Hoc in loco *pueri* nomine intelligendum esse ignobilis conditionis ministrum, adnotat *Mabillonius*.

(*b*) Hæc Quadragesima intelligi debet de Quadragesima S. Martini, quæ protendebatur ab Octavis Omnium Sanctorum usque ad Natale Domini. Ejus loco modo observat Ecclesia jejunium, quod appellatur Adventus.

liaris tibi aliquis extinguetur, qui tibi & charus ſit, ſicut oculus & lumen tuum, ac ſplendor in bonis operibus videatur. Et, o verum, ſed amarius omni ſelle præſagium! Tertio die poſtquam Romanis mœnibus ſum egreſſus, ecce mihi relatio crudelis occurrit, quæ mihi nihil minus opinanti cæcatum me remanſiſſe perhibuit: Dominum ſcilicet, & illuminatorem meum Dominicum ex hoc ſæculo nuper egreſſum. Illico mihi liquido patuit, dum ille petiit lucis auctorem, in tenebrarum me remanſiſſe caligine. Fratres autem corpus ejus, ne a vicinis monachis eorum raperetur e manibus, in eadem in qua defunctus eſt cellula, defoſſa humo, celeriter obruerunt. Nos autem ipſo die Dominico quo eremum ingreſſi ſumus, ſanctum corpus inde ſublatum reverenter, ut dignum erat, in Capitulo ſepelivimus. Et cum nonus eſſet depoſitionis ejus dies, prædictum corpus ſanum illibatumque reperimus.

Poſt nonum diem manet corpus ejus incorruptum.

Eant nunc qui carnis ſuæ delectantur illecebris, medullas abſorbeant voluptatum, & occiſionis victimæ ad æternum nutriantur incendium, in ſuperbiæ ſe cornibus efferant, ventilent innocentes, ad votum molliter vivant, ut eorum viſcera poſtmodum pœnis ſemper ultricibus amareſcant. Nunc velut infrænes equi, per voluptatum ſuarum prata diſcurrant, ut poſt eorum manus & brachia diſtrictionis extremæ lora cohibeant. Dominicus autem noſter ſtigmata Jeſu portavit in corpore, & vexillum crucis non tantum in fronte depinxit, ſed cunctis etiam undique membris impreſſit. Exuſtus & aridus ab humore calami, & junci uberibus cæleſtis gratiæ meruit imbribus irrigari. Hic ferrea lorica præcingitur, illic niveis Angelicæ gloriæ veſtibus decoratur. Hic duritia cubilis atteritur, illic molli Patriarcharum gremio confovetur. Tota hæc vita facta eſt ſibi paraſceve Crucis, illic autem feſtivus & ſplendidus æternam celebrat gloriam reſurrectionis. Nunc inter ignitos ſupernæ Hieruſalem lapides emicat, nunc ornatus victoriarum ſuarum titulis æterna laude triumphat, atque in illa beatorum civium jucunda ſocietate conjubilat.

Galat. 6.

Tota vita paraſceve Crucis ſibi fuit.

Obiit autem B. Dominicus pridie Idus Octobris, (*a*) regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui cum Deo Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

S C H O L I A.

A *Depreſſo homine mille Metanæas in uno Pſalterio fieri.*) Metanæa hoc loco non illa intelligitur, quam carminibus Auſonius deſcribit: Quæ facti, ut ille ait, non factique exigit pœnas. Licet vera germanaque hujus nominis acceptio apud probatos auctores illam ſignificet. Eſt enim *μετάνοια*, pœnitentia, reſipiſcentia, cum poſt factum ſapimus. Ceterum hic illud denotat, quod apud Græcos Eccleſiaſticos, ſcriptores poſterioris ætatis, qui id vocabuli tranſtulerunt ad eas corporis proſtrationes, quas publice vel privatim Chriſti fideles ſponte, vel e ſanctorum præſcripto Canonum obibant: *μεταιοιῶντες* enim, vel *οἱ ἐν μετανίᾳ ὄντες* dicebantur, qui publicam olim pœnitentiam agebant. Fuerunt autem crebræ in terram proſtrationes in uſu: ut ex Sozomeno colligitur: & apud Græcos quibuſcumque pœnitentibus ita eæ proſtrationes injungebantur, ut eam ob rem proſtrationes in terram proprio quaſi vocabulo *μετάνοιαι*, vel *στρωταὶ μετάνοιαι* nuncupari potuerint. Sunt aliæ *ἐδαφιαίαι*, quæ ſine proſtratione flexis tantummodo genibus abſolvuntur, cujuſmodi eſt illa apud Gregentium adverſus Judæos, *Κλίνας τὸ γόνυ ἕως ἐδάφυς τρεὶς καὶ ἀναστὰς καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶπε* id eſt, Ter genu flectens ad terram uſque, deinde ſurgens, & manus ad cælum tendens, dixit. Plura ſuppetunt exempla apud Chryſoſtomum, Baſilium, Evagrium, alioſque ſcriptores, qui monachorum res, & acta ſunt proſecuti, quos hic referre notarum ratio non permittit. Sed illi puriori, cultiorique vocabulo eas metanæas vocarunt *γονυκλισίας*, genuflexiones. Denique illud etiam obiter addamus, quod rem magis declarat: quia apud Monachos ſalutationes fiunt, vel demiſſa corporis inflexione, vel etiam curvatis genibus, ob id *μετανοία*, ſalutatio eſt: quod legimus apud Joannem Jeroſolymit. in vita Damaſc. & apud Damaſc. lib. I. de Imag. & apud Maximum in ſchol. ad Areopag. Tyro quidam apud Anaſt. Sinait. *ἐν τῷ ὀδυγῷ*; ſeniorem interrogat, an religio ſit, eum qui ſibi offendiculo fuerit, ſalutare: *βάλλω*, inquit, *αὐτῷ μετάνοιαν*,) Num is mihi ſalutandus eſt?

Paſſio ſanctarum Virginum, & Martyrum Floræ & Lucillæ.

XXIX. Julii.

Cum adnotationibus Guilielmi Cuperi S. J.

P R O L O G U S.

DEUM mirabilem in ſanctis ſuis, Pſalmiſta teſte, didicimus, non ſolum in eo quod mirabilia ſigna per eos operatur in his qui infirmantur: verum etiam quod per eum ipſi convaleſcentes de infirmitate communi, fortes facti ſunt in bello. Infirmitas enim hominum avet mortem fugere, maxime vero ſi ſit cum cruciatibus inferenda. Sed ſancti Martyres hanc infirmitatem per Dei gratiam ſuperantes, non ſolum oblata pertulere tormenta, & per ipſa ſuam vitam fuderunt; verum etiam ultro ſe tyrannis, & carnificibus ad pœnas atrociſſimas obtulerunt. Quod hominum genus optimo jure dixerim, divino munere, fortitudinem ſuam mutaſſe. Cum, quod per naturam amatur, nullo cogente deponunt: & quod naturaliter exhorretur, ipſi ſua ſponte ſequuntur. Quod ſiquidem mentis robur, quamvis in viris ipſis mirabile ſit, & ſummis laudibus dignum, longe tamen eſt mirabilius & laudabilius in ſexu femi-

Pſal. 67. Deus quomodo mirabilis in ſanctis ſuis.

(*a*) De eo ſit mentio in Martyrologio Romano, hac die; ſed Camaldulenſes ejus feſtivitatem celebrant die XVII. ejuſdem menſis.

femineo, qui frigiditate suæ naturæ timidus & mollis est: & sicut bellis ineptissimus est, ita gladios odit, & arma: & non solum conspectum, sed & memoriam sanguinis perhorrescit. Hæc iccirco præmiserim ut intelligatis, fratres charissimi, quales quantæque sint Virgines, ad quarum solemnia convenitis, (*a*) in quibus non solum religionem venerari debemus, nec virginitatem tantum, sed & ipsum martyrium, nec qualecumque martyrium, sed tale ad quod ipsæ sua sponte de remotis regionibus non secus, quam ad summas delicias cucurrere. In quo summæ fortitudinis actu non solum emicuere, sed etiam suæ virginitatis exemplo, Barbarorum Regem nondum Baptismatis unda renatum, ad idem certamen, eodem subeundum affectu æmulatione sanctissima, perduxerunt. Quas quidem Virgines & Regem si comparemus ad invicem in actu tantæ virtutis, sexu quidem superant pietate & exemplo; superantur autem a Rege, quod is nondum regeneratus in Christo, tyrocinium suum a tanta celsitudine perfectionis incepit, ut prius martyr fieret, quam Fidei susciperet Sacramentum: & qui lotus aqua non fuerat, suo sanguine lavaretur. O vere spectaculum maximum, cernere eum qui Christianus non fuerat, cervicem pro Christo tendere: & eum qui nondum erat renatus Baptismate, per martyrii palmam baptizatis plurimis anteferri! Sed ipsa nobis historia (*b*) jam loquatur, ipsa nobis sanctorum originem, ipsa eorum vitæ progressum, ipsa consummati certaminis gloriam jam proponat.

CAPUT I.

Harum sanctarum Virginum pietas, captivitas, & in captivitate libertas.

Roma semper caput orbis.

URBEM Romam universas urbes omni nobilitatis genere præcessisse, & caput orbis fuisse manifestum est. Si enim ante Christi Domini nativitatem consideres, Romanos invenis rerum dominos; sin post, per B. Petri sedem caput orbis effectam vides; si viros qui provenerant in ea, mente revolvas, consilio cautos, strenuos armis, fortitudine summos, præstantes justitia, moderatos in rebus omnibus comprobabis. Unum quod ante Christum defuerat, fidei scilicet pietas, per Petrum illata, urbem, quæ eatenus in ceteris ceteras superaverat, nobilitavit adeo, ut in hoc etiam ceteras antecedat. Quis enim sufficiat numerare quot hujus urbis indigenæ Christianis temporibus bello paceque claruerint? Vincit quidem opinionem eorum numerus, vincit & fidem. Sed inter eos qui cruciatibus suis regnum cæleste mercati sunt, hæ nimirum, ad quarum solemnia convenitis, specialem obtinent dignitatem. Virilem siquidem animum induentes, Romæ progenitæ, Romæ religiosissime vivere, Romæ defungi demum constantissime meruerunt. Gloriosæ igitur virgines Flora & Lucilla sorores, temporibus quantum intelligi potest, & datur, Antonini, cognomento Pii (*c*), cum Romæ suis sanctis moribus in conspectibus divinis arderent; foris vero secundum nominum suorum proprietatem florerent & lucerent, Apostolicam vitam delegerunt, qua se a terrenarum amore retraherent, & corporis sui sanctificata vascula pudicitiæ sanctificatione litarent: & quæ noverant per superbiam Angelos corruisse, per humilitatem sibi ad cælos pararent ascensum. Cum igitur per hæc, & alia benefacta, Deo, hominibusque placerent; voluit eas Dominus per tribulationes, veluti aurum per ignem probare, ut eas apud se gloriosiores efficeret. Cum enim Deus virgines sanctas virtute fortitudinis instruxisset, noluit eas latere, sed in campum certaminis prodire: ut quæ sui corporis passiones, & diaboli tentationes vicerant, ipsum etiam sæculum superarent. A levioribus igitur sumens initium consilio sancto suo, quomodo de malis etiam elicit bona, sanctas de regione sua subduci permisit: ut & patientiæ meritum sumerent, & nomen Christi exteris Gentibus nuntiarent, & eas ad ejus cultum adducerent.

Narratur pia vita harum Virginum.

SS. Virgines in Africam adducuntur.

Erat siquidem per ea tempora in Africæ (*d*) partibus Rex barbarus, nomine Eugegius, qui Romanis regionibus infestus, eas depopulare (*e*) conatus, inter reliquos captivos, Virgines sanctas, volente Deo, in suam regionem adduxit: quas cum juvenili ætate & pulchritudine præstantes videret, in earum exarsit amorem. Quibus cum cultu regio mundum muliebrem exhiberi curaret, Flora virgo prudenter advertens quid intenderet Barbarus, ait ad eum: Vide quid facias. Nam potentissimum sponsum habemus, qui nostris suisque permotus injuriis, furorem suum exagitabit in te. Furit auditis his Barbarus, & superbiæ vanitate turgidus, non putans inveniri posse quemquam, qui in se possit exercere vindictam, turbata mente, & arroganti voce respondit: Et quis est sponsus vester, cujusve potestatis, ut injurias suas vel vestras in me possit ulcisci? Virgo vero Domini Flora nihil trepidans & femineæ cogitationi virilem fiduciam inferens; Deum, inquit, & Dominum Jesum Christum sponsum habemus, qui cælum terramque de nihilo condidit, & universa quæ cæli ambitu continentur. Cui cuncta deserviunt, cui nihil potest esse difficile; huic Domino Deo nos ipsas spopondimus, huic immaculato corde & corpore servimus. Quod violari, quod pollui, quod tuæ libidini deservire

vire

Extant in t. VII. Julii Bollandiani.

(a) Hinc colligo, hanc narrationem in annua harum Virginum festivitate institutam esse.

(b) Non exprimitur, utrum hæc historia tunc fuerit scripta, vel traditione dumtaxat accepta. Vide, quæ de simili Petri Damiani textu in Commentario prævio num. 30. dixi.

(c) Antoninus Pius ab anno Christi 138. usque ad 161. Romanum imperium tenuit, ut in Commentario prævio n. 7. dictum est.

(d) Patria hujus reguli in tribus MSS. actorum apographis siletur, ut in Commentario prævio observavimus.

(e) Depopulatio ea facile intelligi potest juxta ea, quæ in Commentario prævio num. 48. vel 62. notavimus.

1. Cor. 3. & 6. Cor. 6.

vire, quam absonum, quam impium, quamque sit impossibile, videas. Neque enim potes persuadere tibi, si templum Dei, quod sumus nos, violare tractaveris, te impune iturum: sed certo certius tibi persuadere debes, te protinus disperdendum ab eo quem in nostris lacescis injuriis. His auditis, invictissimus Rex, tantam feminæ miratus constantiam, facundiam, & castitatis amorem, Domini nutu terretur, & impurum affectum, quo Virginibus stuprum paraverat, in religionem commutans, Deum summum & verum in earum pectoribus veneratur: statimque jussit eis secretum, & ornatum cubiculum præparari, ad quod nulli virorum pateret ingressus, sed solis virginibus, quas perpetuo Sanctarum obsequio dedicaverat. Quibus etiam mandavit, ut ab earum ministerio non recederent, sed eis summa reverentia deservirent, utpote ancillis Dei, qui moraretur in cælis.

Rex Sanctarum verbis a facinore patrando revocatur.

Videntes igitur sanctæ sorores tantam Dei providentiam circa se, qua de prædone patronum, & de corruptore pudoris assertorem effecerat, & Principum curiam in monasticum claustrum commutarat, divinum consilium admiratæ, gratias agebant ingentes omnium bonorum Auctori, qui & in captivitate positas, apud alienigenam Regem tantam gratiam invenire fecisset, pro cujus incolumitate simul & salute perpetua, Deum, prout justum erat, frequenter orabant, ne qua notari possent ingratitudinis macula. Formatur interim animus Regis ad Fidem, & in tantum earum sacris precibus confidebat, ut & profecturus ad bellum, se eis instantissime commendaret. A quibus cum juberetur bono animo esse, vel audiret se domum cum salute reversurum, quasi cælesti munitus oraculo, victoriæ spem certam concipiens, descendebat in prælium, & semper nutu Dei victoriam reportabat. Quibus evidentissimis earum signis sanctitatis, Rex intelligens per earum se preces esse protectum a Deo, & in cunctis agendis adjutum, majori Virgines prosequebatur honore, & velut matres habebat, beatum se judicans, & Regnum suum (a) quod ancillarum Christi protegebatur meritis, & precibus firmabatur.

Regis erga sanctas Dei pietas, & ab hostibus victoria.

CAPUT II.

Virginum e captivitate liberatio, reditus Romam, & martyrium una cum suo raptore.

VIRGINIBUS igitur sanctis in Africana regione sub Eugegio Rege, religiose sancteque degentibus, & Rege jugibus illas obsequiis & beneficiis prosequente, jam annus vigesimus agebatur, ex quo fuerant de sua propria civitate captivatæ. Post quod temporis spatium, volens Dominus Jesus fidelissimas sponsas suas de sæculi præsentis eruere laborioso certamine, & in ipsum cælestem thalamum introducere, & sciens illas ad martyrium subeundum esse promptissimas, noluit eas domesticis tantum triumphis ornari; verum in campum prodire, & aucto certamine gloriosam vitam gloriosi martyrii triumpho finire. Non enim frustra Rex noster milites suos fortissimis armis accingit, quod profecto tunc faceret, si quos ad martyrium roboraret, & certamen non opponeret, & naturæ sineret in pace concedere.

Sponsus igitur suus sub intempestæ noctis silentio per visionem apparet, & eas his verbis alloquitur: Dilectæ Sponsæ, nullam ultra moram in his regionibus facite, sed surgentes ad patriam vestram redite, ubi vos oportet per martyrium consummari. Quibus auditis, Virgines gavisæ gaudio magno pro tanto nuntio & beneficio, Sponso Christo summas gratias egerunt: & mane suo Principi narraverunt, rogantes ut sibi liceret ad patriam, secundum oraculum ad se factum ad palmam martyrii consequendam, redire. Tunc vero hæc audiens Rex, & perpendens, impium simul & impossibile divinis refragari præceptis, & alta consideratione pertractans, eatenus se per præsentiam Virginum in rebus bellicis non modo servatum esse, sed auctum, & per eas in omnibus gloriosum effectum; per earum absentiam sibi, vitæque suæ timens exitium, decrevit, earum itineribus comitem se tribuere, & dixit ad eas: Quandoquidem vobis recedendum est, & integrum mihi non sit post vestrum discessum in his regionibus remorari, si permittitis, veniam & ipse vobiscum. Innuentibus autem eis, & id fieri cupientibus, & asserentibus insuper ipsum Christiano gregi certo certius aggregandum, quasi divino responso permotus, regno, filiis, & uxore dimissa, ancillarum Christi comes efficitur, & qui jam Virgines barbarico furore de regionibus earum abduxerat, quasi pater amantissimus reducebat. Inter utrumque si conferas, mutationem divinæ dexteræ contueris. Ibi enim Eugegium lupum ferocissimum invenis, hic mansuetissimum agnum. Aliena tunc rapere, virginitatem corrumpere, innocentes occidere conabatur: at nunc sua pro nihilo ducit, pudicitiam asserit, pro Christo mori desiderat, atque ad vitam ponendam pro Christo sua sponte de longinquis regionibus occurrit. Mirentur hæc Gentiles & increduli; mirentur nescientes Deum in sanctis suis esse mirabilem, sicut præfati sumus. (b) Nos enim hujusmodi non mirari, sed amare debemus, fidelibus omnia scientes possibilia.

Admonitæ per visionem revertuntur in proprias regiones.

Rex se illis comitem præbet.

Psal. 67.

Imperantibus igitur Romæ M. Antonio Vero, & Commodo Aurelio (c), anno scilicet Domini centesimo octogesimo, vel circa, sanctæ virgines Flora & Lucilla sorores, cum Eugegio Rege ad martyrium suscipiendum pro Christo urbem Romam intrantes, inveniunt, agente

(a) Hic ditio istius Dynastæ vocatur *regnum*, etsi Dinus ex actis Aretinis ob eam vocem omissam argumentetur, & nomen regis mitiget, ut in Commentario prævio n. 42. videri potest.

(b) Similia divinæ gratiæ miracula in Sacra Scriptura, & historia Ecclesiastica adhuc occurrunt.

(c) Ne his Imperatoribus, quorum nomina hic luxata aut transportata sunt, vide Tillemontium *tom. 2. Hist. imperat. pag. 562. & sequentibus*.

agente Præfecto urbis, Helio nomine, furorem Gentilium contra Christicolas deſævire. Quem illæ minime veritæ palam ſe oſtenderunt, & a ſatellitibus comprehenſæ, Præfecto urbis Helio (*a*) præſentantur. A quo de Christiano cultu percunctatæ, Christianas incunctanter ſe aſtruunt; adjicientes, ſe poſt annorum viginti captivitatem, juſſu Christi Romam ad martyrium rediiſſe. Quibus Helius: Præceptum Imperatorum aſſerit, & inculcat id eſſe, ut Christiani diis litent, vel gravibus ſuppliciis occidantur. Ad hæc virgines reſponderunt, paratas ſe pro vivo veroque Deo vitam propriam ponere, ad quod ipſæ revelatione divina de longinquis mundi regionibus advenifſent. Tunc impius Helius videns eas non poſſe de ſancto propoſito amoveri, juſſit eas felici cruore damnari, juxta cujus imperium, aſtante Eugegio, & earum conſtantiam admirante, a lictoribus capite plexæ, martyrii coronam adeptæ ſunt.

SS. martyrio donantur.

Eugegius ſe Christi famulum manifeſtat & martyr fit.

Poſt quarum exceſſum, videns Eugegius Rex Floram & Lucillam matres ſuas, & dominas per tantam conſtantiam coronatas, ſe ſuperſtitem reliquiſſe, ardens amore martyrii, cujus in ſexu femineo jam exempla proceſſerant, Præfecto ultro ſe obtulit, dicens: Et meipſum cum eis depone, quoniam ambæ dominæ meæ ſunt, & poſt earum exceſſum vivere renuo. Interrogatus autem quis eſſet, nomen edicit & patriam, virginum quoque, & ſuam omnem hiſtoriam manifeſtat, adjiciens ſe pro nomine Jeſu Christi mortem appetere. Retractabat Helius, & revocabat in dubium, quod hic qui Christianus non erat, vellet pro Christo defungi. Cui Rex Eugegius dixit: Effuſio mei ſanguinis me Christi cultorem efficiet, qui me a ſua gratia alienum non ducet. Poſt quam fidei confeſſionem Vir venerabilis juſſu Præfecti capite truncatur. Sic virgines glorioſæ Flora & Lucilla cum Eugegio Rege capitis obtruncatione, & morte, immortalitatem acquiſierunt 4. Kal. Auguſti, quas ad thalamum ſummi Sponſi ſpiritus Angelici deduxerunt: quem dum viverent, & in morte, toto mentis affectu, atque amore proſecutæ ſunt, pro quo divitias, voluptates, honores & vitam ipſam, qua nihil homini charius, libentiſſime contempſerunt. In quo quieſcentes, & beatæ pro voluntaria paupertate inæſtimabiles, & veras divitias acquiſierunt pro temporalibus jejuniis æterna convivia, pro contemptu pruritus fœdiſſimi honeſtatem, & perpetuas voluptates, pro ridiculis & puerilibus hujus vitæ veros, ſolidos, & ſempiternos honores, & pro momentanea, fragilique vitam meruere perpetuam.

Eugegii mira fides.

CAPUT III.

Ss. Corporum ſepultura & Translatio.

Corpora vero eorum a fidelibus collecta ſunt, & Christiana pietate ſepulta in ſuburbano civitatis Oſtienſis, ubi quieverunt annos per ſeptingentos & ultra, videlicet uſque ad annum Domini nongenteſimum primum. Quo tempore religioſus Pater Joannes Epiſcopus Aretinus, Cancellarius Palatinus, ſacra ſanctarum Floræ & Lucillæ, & Eugegii Regis corpora a Benedicto ejus nominis Romano Pontifice III. petiit, & accepit. Quæ per familiam ſuam deferri religioſe curans Aretium verſus, ipſe, ne per Romanos impedimentum aliquod pateretur, per aliam viam reverſus eſt. Volente autem Deo, nomina, meritaque virginum, ad ſuam & earum gloriam divulgare, contigit quadam die familiares Epiſcopi cum ſanctis corporibus hoſpitari inter lacum, Diſortium nomine, & Aretinam paludem. Accolæ vero loci, Domini autem in primis, ex reverentia loci & religione familiæ cognoſcentes ſacras reliquias, nutu Dei quamdam ex eis impetravere particulam. Ut autem ſecundum Apoſtolica monita tantis Dei beneficiis eſſent grati, in honorem Dei, & B. Mariæ, ac SS. Floræ & Lucillæ Baſilicam condiderunt, & per ſanctas earum reliquias dicari fecerunt. Nomen etiam oppidi, Principatuſque ſui a ſanctæ Floræ nomine denominari juſſerunt, cum primum oppidum Amia, & ipſi Amiatæ Comites dicerentur.

Miraculum maximum in via factum, dum ſacra corpora eſportarentur.

Ab oppido igitur ſanctæ Floræ, & religioſis Comitibus abeuntes, iter proſequebantur inceptum, jamque ad Aretinam planitiem propinquabant, cum ecce conſilio Dei, jumentum quod ſacra corpora deferebat, ulterius ſe deduci nullis abhortationibus vel verberibus admittebat. Attoniti miniſtri, & ſemet invicem exſpectantes, & quid ſibi vellent martyres ignorantes, Epiſcopo, qui jam Aretium pervenerat, quid ſibi contigiſſet, intimare non negligunt. Tunc devotus Antiſtes, accepto nuntio, & maxima deductus multitudine Clericorum, & populi, perrexit obviam Sanctis, & præmiſſis precibus ſacris, & lacrymis aſperſus, per ſeipſum jumentum illud movere conatus eſt. Quod cum & ipſe non poſſet, inito cum ſuis conſilio, jumentum abire ſinunt, pro certo ſciens eum locum a Sanctis electum, ad quem ſua ſponte veterinum animal advolaſſet. Quo facto, brutum animal ab Angelis Dei, ſanctiſque martyribus ductum, quaſi de carceribus erumperet, curſu velociſſimo montem, qui tunc Titanus dicebatur, aſcendit, & in loco certo ſanctis cælitus conſtituto conſtitit, qui ab urbe Aretina per duo millia fere paſſuum diſtat. Ubi brevi devotione fidelium Baſilica facta eſt, & Monachorum Cœnobium, quod ſanctitate commorantium in eo, & interventu virginum crebris, magniſque miraculis in multos annos mirabiliter adolevit. Pro cujus celebritate Cœnobii, & devotione ſanctarum, Caſtrum ibi conditum eſt, & a ſancta Flora, ſicut & mons ipſe totus, accepit nomen, quod annis plurimis floruit.

Addita hæc prorſus ſunt de ruina Monaſterii, & caſtri ſanctæ Floræ.

Monaſterium vero anno Domini milleſimo centeſimo nonageſimo tertio per factiones Aretinorum Ghelfas, & Ghibellinas dirutum eſt. Quæ de-

(a) Ubique occurrit ille Urbis præfectus Helius, quamvis martyrium harum Virginum tempore multum diverſo a quibuſdam collocetur.

desolatione peracta, cum sanctis reliquiis translatum est in urbem Aretii, ubi usque hodie virgines sanctæ magna populi veneratione coluntur. Castrum vero postea, anno Domini millesimo centesimo nonagesimo sexto, propter easdem factiones dirutum est Regnante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

XXX. Apr.

Expositio visionum SS. Martyrum Mariani & Jacobi.

JAM vero, ut de istis visionibus istorum sanctorum aliqua succincte pertractemus, quis est, quem beatus Marianus Judicem in tribunali viderat, nisi ille, qui in cælo præsidens, accepto a Patre judicio, de vivis & mortuis judicat? Sicut scriptum est: *Pater non judicat quemquam, sed omne judicium dedit Filio*. Qui honesta & decora facie videbatur; quia hic est de quo dicitur, *Speciosus forma præ filiis hominum*. Hic itaque ad tormenta Confessores præcipiebat ascendere: quia quantumlibet furibunda persecutorum dementia sæviat, quantumlibet ad patiendum pro Christo devotus fidelium animus inardescat, ad martyrii celsitudinem, nisi quem ille occulto suo judicio provexerit, non aspirat. Multis autem gradibus ad summitatem Catastæ erat ascensus: quia multis virtutum gradibus ad perfectionis summam conscenditur: & sic demum ex divina gratia ad martyrii celsitudinem pervenitur.

Joan. 5.

Psal. 44.

Quod autem B. Marianum in altiorem Catastæ locum martyr Cyprianus extulit, hoc intelligere debemus, quia speciali dignitate martyrii eum Dominus inter Martyres sublimavit. Sed quid est, quod præcipiente Domino, B. Martyr in locum passionis ascendit, sed tunc passionis martyrium non accepit, nisi quod vir quisque perfectus, qui jam se in virtutum arce erexit, quia jam totis nisibus ad moriendum pro Christo mentis intentionem firmavit: huc tamen differtur, quatenus ejus desiderium amplius quotidie augeatur? Unde in hac visione recte dicitur: Exurgens Judex ad Prætorium suum ibat, quem nos pariter sequebamur. A loco quippe tormenti ad Prætorium suum Judicem sequentibus Martyribus ire est, ab effectu martyrii Dominum Electos suos aliquanto suspendere, & eorum mentes per contemplationem ad supernum gaudium interim sublevare. Et notandum, quod se quidem cum altero Martyre sequi pariter dixit; Judicem vero non simul cum eis ire, sed præcedere asserit; quia videlicet quicumque ad supernæ mansionis requiem tendimus, quicumque pia conversione ad beatorum consortium festinamus, Sanctorum vias, Deo nos præcedente, tenere possumus; Christi vero vestigia imitari quidem, sed ad plenum consequi omnimodo non valemus. Illi namque dicunt veraciter confitentes:

1. Joan. 1. *Si dicimus, quia peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus, & veritas in nobis non*

Joan. 14. *est*. Christus vero dicit: *Venit Princeps mundi hujus, & in me non habet quicquam*. Bene etiam qui Martyrem comitem habet in itinere, Judicem habet ducem, quoniam ille Propheta est, cui Propheta dicit: *Propter nomen tuum dux mihi eris, & enutries me*. Psal. 30.

Quod autem ait: *Iter nobis erat per pratum*; quid per pratum, quod ager dicitur, nisi mundus hic designatur? Recte ergo non mansisse in prato, sed iter habuisse per pratum dicitur, qui Dominum sequebatur; quia nimirum quicumque ad illam desiderabilem civitatem Hierusalem cælestem pertinet, in hoc mundo non habitationem, sed iter habet. Sed quid est, quod per pratum iter habuisse dicitur, & non fœnum, sed excelsas arbores, & ordinate dispositas ibidem vidisse perhibetur? Quid denique per has arbores, nisi Sancti, & Justi viri designantur, qui videlicet mentis sublimitate infima quæque despiciunt, & in charitatis fraternæ radice solidati, suum ordinem non confundunt?

Postremo vero quid est bibere phialam de aqua fontis, nisi gustare calicem passionis? Unde David ait: *Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo*. Et notandum, quam pulchra similitudine Visio cum Propheta concordat. Ille quidem calicem accepit, & nomen Domini invocavit; iste Martyr phialam bibit, & Deo gratias egit. Fons autem ille unde phialam implevit, aquas perspicuas emanabat, & per Psalmistam dicitur: *Pretiosa in conspectu Domini, mors Sanctorum ejus*. Psal. 115. / Ibidem.

Hic vero inquiri potest, quid sit quod Judex iste beatos Martyres per totum iter ad fontem usque præcessit, & mox ab eorum visione disparuit: Numquid Electos suos Dominus, quos per occultam gratiam ad martyrii coronam perducit, credendum est, quod mox recedens, inter ipsas eos tribulationum angustias deserat? Sed notandum, quia tunc Sanctos Dominus quasi quodammodo deserit, cum eos ab iniquis flagellari permittit. Unde Redemptor noster in Cruce ad Patrem clamabat: *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Psal. 21. Cuncta igitur hæc arcana mysteria, quæ omnipotens Deus quotidie per Electos suos occulta dispensatione tribuit, huic uni præcipue aperta visione monstravit; ut quod in ceteris occulte agitur, hic etiam videre mereretur.

Jam vero quem Jacobus Juvenem aspexit, quis nisi ipse est quem Marianus Judicem vidit? Qui Juvenis iccirco apparuit, quia Mediator Dei & hominum inter homines conversatus, ad juvenilem quidem ætatem pervenit, & in senium non declinavit. Proceræ autem staturæ erat, quia exultavit ut gigas ad currendam viam. Caput vero super nubes extulerat, quia per majestatem, & a summo cælo egressio ejus, & occursus ejus usque ad summum ejus. Et quia, sicut Paulus ait, *Caput Christi est Deus*, Christus vero caput est corporis sui, quod est Ecclesia. Et caput extulerat super nubes, quia per majestatem divinitatis, qua unum semper cum Patre est, cum ipsa assumptæ humanitatis substantia in cælo cum eo æqualiter regnat. Sed licet caput super nubes elevetur, corpus tamen in terris conspicitur; quia sancti omnes, qui corpus sunt Redemptoris, donec hanc carnem portant, per conditionem mortalitatis in terra commorantur, quamvis per libertatem spiritus in cælo Psal. 18.

jam

jam habitare probentur, dicentes cum Paulo : Philip. 3. *Nostra autem conversatio in cælis est*. Unde recte cum corpus illius in terra videri dicitur, non tamen terram tangere perhibetur; quia sancti Viri in terra quidem conversari videntur, sed terrenis actibus ex desiderio non implicantur : & dum totis nisibus ad alta se erigunt, pedes mentium a terra suspendunt.

Bene autem nitidis vestibus indutus fuisse perhibetur, quia de eo per Prophetam dicitur: Psal. 103. *Amictus lumine sicut vestimento*. Per nitidas quidem vestes, quibus induitur, sancta proculdubio Ecclesia designatur: quæ videlicet vestis & per munditiam sanctæ operationis splendida, & per spem futuræ beatitudinis Domino ad- Ephes. 5. hæret extensa; de qua dicit Apostolus: *Ut exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam*. Et congrue fulgidis vestibus indutus memoratur; quia de Electis suis a Domino dicitur: *Fulgebunt justi sicut Sol in Regno Patris mei*.

Nec illud vacat a mysterio quod istæ vestes diversis coloribus distinctæ referuntur. Sancti enim Viri dum multis pollent virtutibus, quasi diversa colorum specie distinguuntur. Hinc est, Psal. 44. quod per Psalmistam dicitur: *Astitit Regina a dextris tuis, in vestitu deaurato, circumamicta varietate*. Hic itaque Juvenis non stetisse, sed pertransisse ante ora Martyrum visus est; quia jam eos Dominus de hoc mundo tollere, atque ad contemplationem majestatis suæ perducere disponebat; sicut ipse in Evange- Luc. 12. lio dicit; *Et transiens ministrabat illis*. Quid est autem, quod singulas zonas purpureas in sinum Martyrum projicit, nisi quod eos undique cingendos angustiis passionum innotescit? Hæc videlicet zona passionis tunc purpuratur, cum sanguis effunditur. Per hoc vero, quod eas in sinum projecit, quanta certitudine illos de sua passione firmaret, innotuit. Nihil enim certius nos habere credimus, quam quod in sinu tenemus. Unde B. Job de spe resurrectionis ait: *Reposita est hæc spes mea in sinu meo*.

Neque hoc a mysterio vacat, quod puer in collo ejus monile roseum, in manu vero palmam viridissimam portat. Per monile siquidem, quod collo circumdatur, æternæ vitæ beatitudo non incongrue designatur; quam quisque dum accipit, ineffabili gaudio ex omni parte circumfluit. Sicut enim in monili nec finis, nec initium reperitur; sic vita æterna nec initio inchoatur, nec fine concluditur. Quod monile roseum videbatur; quia puer iste, qui monile vitæ æternæ acceperat, fuso sanguine martyrio coronandus erat. In manu vero palmam viridissimam præferebat; quia sicut per Psalmistam dicitur: *Justus ut palma florebit*. Et Psal. 91. Joannes, *In conspectu*, inquit, *Agni, amicti* Apoc. 7. *sunt stolis albis, & palmæ in manibus eorum*. Congrue autem non ait, Prandebitis, sed, *cras*, inquit, *nobiscum cœnabitis*; quia & ipse Dominus cæleste gaudium, non prandium, sed cœnam vocat; quia sicut post cœnam nullum jam convivium restat, ita post illud sempiternæ felicitatis convivium nil potest inveniri ulterius quod succedat. Quid per juvenes in albis equis sedentes accipimus, nisi sanctos Angelos ad suscipiendas beatorum martyrum animas præparatos? Nam & beatus Joannes An- Luc. 12.& Joan. 13. gelos in albis equis sedentes se vidisse fatetur. Equus namque aptum bellis est animal. Qui Apoc. 19. vero a sæcularibus bellis victores redeunt, albis equis curru subjugatis, triumphos ad Capitolia ducunt. In equis itaque fortitudo pugnantium, in candore autem gloria innuitur triumphantium. Bene ergo Angeli in albis equis visi sunt, quia illos qui in prælio Christi decertabant, ad cælestem arcem post victoriam cum triumpho gloriæ deducturi erant. Deo gratias.

Horum Sanctorum Vitam ab auctore oculato teste conscriptam Henschenius inter Acta Sanctorum ad diem XXX. Aprilis vulgavit & illustravit adnotationibus. Sacra eorum Corpora in Eugubina adservantur Ecclesia, quæ ipsorum titulo est insignita; ipsorum autem martyrium circa annum Christi 259. accidisse traditur. *Anonymus*.

Finis Tomi secundi Operum B. Petri Damiani.

INDEX
LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ

Qui in his duobus B. PETRI DAMIANI Tomis citantur, & explicantur.

Numerus ad paginam remittit: Littera vero t. *cum numero ſubſequenti Tomum demonſtrat.*

GENES.

EXODI.

LEVITICI.

NUMERORUM.

DEUTERONOMII.

JOSUE.

JUDICUM.

eum sal, & ait: Hæc dicit Dominus: Sanavi aquas has, & non erit in eis ultra mors, neque sterilitas; 384. t. 2.
Vivit Dominus exercituum, in cujus conspectu sto; quod si non vultum Josaphat Regis Judæ erubescerem, nec attendissem quidem te, nec respexissem. 255. t. 1.
2. *Ascende calve; ascende calve.* 196. t. 2.
5. *Nonne cor meum in præsenti erat, quando reversus est homo de curru suo in occursum tibi?* 230. t. 1.
Non enim faciet ultra servus tuus holocaustum, & victimam Diis alienis, nisi Domino. 66. t. 1.
17. *Gentes, quas transtulisti, & habitare fecisti in civitatibus Samariæ, ignorant legitima Dei terræ.* 64. t. 1.
22. *Pro eo; quod audisti verba voluminis, & perterritum est cor tuum, & humiliatus es coram Domino, auditis sermonibus contra locum istum; & habitatores ejus &c.* 141. t. 1.
23. *Ascendit Pharao: Nechao Rex Ægypti contra Regem Assyriorum ad flumen Euphratem; & abiit Josias Rex in occursum ejus; & occisus est in Mageddo; cum vidisset eum.* ibidem.

II. PARALIPOMENON.

19. *IMPIO præbes auxilium, & his qui oderunt Dominum amicitia jungeris, iccirco iram Domini mereberis; sed bona opera inventa sunt in te, eo quod abstuleris lucos de terra Juda; & præparaveris cor tuum; ut requireres Dominum Deum patrum tuorum.* 255. t. 1.

II. ESDRÆ.

4. *ÆDIFICENT; si ascenderit vulpes; transiliet murum eorum lapideum.* 277. t. 1.

TOBIÆ.

2. *VERE vana facta est spes tua, & eleemosinæ tuæ modo apparuerunt.* 21. t. 2.
4. *Eleemosina ab omni peccato, & a morte liberat, non patietur, animam ire in tenebras.* 289. t. 1.
Quod tibi fieri non vis, alii ne feceris. 69. t. 2.

JUDITH.

8. *ERAT eleganti aspectu nimis, cui vir suus reliquerat divitias multas, & familiam copiosam, ac possessiones armentis boum, & gregibus ovium plenas, & quod his omnibus est longe præstantius, dicitur etiam, quia erat in omnibus famosissima &c.* 300. t. 1.
Non est sermo, qui misericordiam provocet, sed potius qui iram excitet; & furorem accendat. 63. t. 1.

JOB.

2. *ADHUC permanes in simplicitate tua? Benedic Deo, & morere.* 21. t. 2.
3. *Non videat ortum surgentis auroræ.* 204. *& seq.* t. 2.
6. *Qui cœpit ipse me conterat; solvat manum suam; & succidat me. Et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non parcat.* 280. t. 1.
Qui timet pruinam; irruet super eum nix.
10. *Terram tenebrosam, & opertam mortis caligine, terram miseriæ, & tenebrarum, ubi umbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.* 285. t. 1.
11. *Cum te consumptum putaveris, quasi Lucifer orieris.* 41. t. 2.
15. *Non credat frustra errore deceptus, quod aliquo pretio redimendus sit.* 383. t. 2.
21. *Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.* 293. t. 1.
28. *Non adæquabitur ei aurum, vel vitrum: non commutabuntur pro eo vasa excelsa, & eminentia: non adæquabitur ei aurum de Æthiopia; nec tincturæ mundissimæ componetur.* 76. t. 2.
29. *Oculus fui cæco, & pes claudo: Pater eram pauperum.* 151. t. 2.
31. *Per singulos gradus meos pronunciabo illum.* 141. t. 2.
36. *Simulatores, & callidi provocant iram Dei.* 128. t. 1.
38. *Numquid immittes fulgura, & ibunt, & revertentia dicent tibi, adsumus?* 265. t. 2.
Quis conclusit ostiis mare, quando erumpebat, quasi de vulva procedens? 62. t. 2.
Circumdedi illud terminis meis, & posui vectem, & ostia, & dixi; usque huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos. ibid.
40. *Sub umbra dormit, in secreto calami, & in locis humentibus.* 148. t. 1.
Numquid armilla perforabis maxillam Leviathan? 84. t. 2.
Numquid capies Leviathan hamo? 233. t. 2.

PSALMORUM.

1. *NON sic impii, non sic, sed tamquam pulvis, quem projicit ventus a facie terræ.* 187. t. 2.
3. *Tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa; dentes peccatorum contrivisti.* 292. t. 1.
4. *Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine.* 199. t. 2.
Filii hominum, usquequo gravi corde? ut quid

PROVERBIORUM.

ECCLESIASTES.

CANTIC. CANTICORUM.

SAPIENTIÆ.

ECCLESIASTICI.

ISAIÆ.

eo:

JEREMIÆ.

Ter-

lantes in medio ignis, & nihil corruptionis est in eis, & species quarti similis est filio Dei. 114. t. 2.

4. *Nonne hæc est Babylon magna, quam ego ædificavi in domo regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei?* 193. t. 1.

Dominatur excelsus super regnum hominum, & cuicumque voluerit, dat illud. 244. t. 1.

5. *Divisum est regnum tuum, & datum est Medis, & Persis.* ibid.

7. *Et ecce videbam; & throni positi sunt, & antiquus dierum sedebat, & indumentum ejus, sic nix candidum, & capilli capitis ejus, sicut lana munda.* 103. t. 1.

Et vidi in visu noctis: & ecce in nubibus cæli Filius hominis veniebat, & usque ad vetustum dierum pervenit, & in conspectu ejus oblatus est, & ipsi datus est principatus, & honor, & regnum &c. 103. & 285. t. 1.

Millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei. 275. t. 2.

8. *Elangui, & ægrotavi per dies plurimos.* 440. t. 2.

9. *Cum venerit Sanctus sanctorum, cessabit unctio.* 8. & 130. t. 2.

10. *Visio est in dies, & in tempora longa.* 318. t. 1.

12. *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.* 269. t. 1.

13. *Quia egressa est iniquitas de Babylone a senibus judicibus, qui videbantur regere populum.* 39. t. 1.

OSEE.

14. *ERO quasi ros. Israel germinabit, quasi lilium, & erumpet radix ejus, ut Libani. Ibunt rami ejus, & erit quasi oliva gloria ejus, & odor ejus ut Libani &c.* 63. t. 1.

JOEL.

1. *COMPUTRUERUNT jumenta in stercore suo.* 148. & 293. t. 1.

AMOS.

6. *NON compatiebantur super contritione Joseph.* 376. t. 2.

ABDIÆ.

9. *SUperbia cordis tui extulit te, habitantem in scissuris petrarum exaltantem solium tuum. Qui dicis in corde tuo: quis detrahet me in terram.* 47. t. 1.

Si exaltatus fueris, ut aquila, & si inter sidera posueris nidum tuum, inde detraham te, dicit Dominus. ibid.

JONÆ.

2. *PROJECISTI me in profundum, in corde maris, & flumen circumdedit me: omnes gurgites tui, & fluctus tui super me transierunt.* 61. t. 2.

3. *Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur.* 232. t. 2.

MICHEÆ.

7. *INIMICI hominis domestici ejus.* 20. t. 2.

NAHUM.

1. *DEUS æmulator, & ulciscens Dominus in hostes tuos, & irascens ipse inimicis suis.* 45. t. 1.

Non judicat Dominus bis in idipsum. 280. t. 1.

HABACUC.

3. *CORNUA sunt in manibus ejus.* 8. & 94. t. 2.

Dum conturbatus fueris in ira, misericordiæ memor eris. 92. t. 1.

SOPHONIÆ.

1. *JUXTA est dies Domini magnus, juxta & velox nimis &c.* 101. & 283. t. 1.

In igne zeli devorabitur omnis terra, & in gladio ejus omnis caro. 286. t. 1.

3. *Ultra flumina Æthiopiæ, inde supplices mei.* 64. t. 2.

AGGÆI.

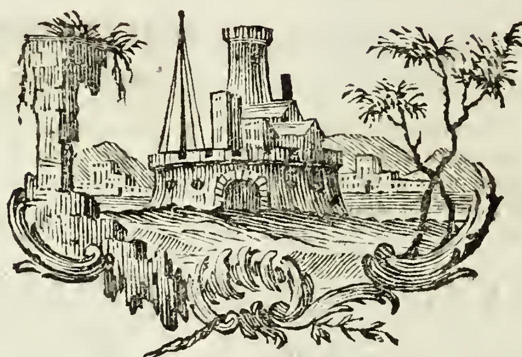
1. *QUI habuit pecuniam, & misit eam in sacculum pertusum.* 254. t. 1.

Suscitavit Dominus spiritum Zorobabel, filii Salathiel, ducis Juda, & spiritum Jesu filii Josedech Sacerdotis magni &c. 278. t. 1.

2. *Hæc dicit Dominus Deus exercituum: interroga sacerdotes legem, dicens: si tulerit homo carnem sanctificatam in ora vestimenti sui &c.* 18. t. 1.

Ecce veniet desideratus cunctis gentibus. 40. t. 1. & 386. t. 2.

In illa die suscipiam te Zorobabel, filii Salathiel, serve meus, & ponam te sicut signaculum in conspectu meo. 200. & 363 t. 2.

IN-

INDEX
LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ
NOVI TESTAMENTI.

MATTHÆI.

Ne-

MARCI.

LUCÆ.

JOANN.

Ille testimonium perhibebit de me, & vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis. 155. t. 2.
Vado ad eum, qui me misit. 196. t. 2.
18. *Tu dicis, quia Rex sum ego.* 169. t. 2.
20. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* 207. t. 2.
Dominus meus, & Deus meus. ibid. t. 2.
Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi, & ego eum tollam. 152. t. 2.
21. *Et non dixit Jesus: non moritur.* 347. t. 2.
Petre, diligis me? Pasce oves meas. 138. & 155. t. 2.
Sic eum volo manere, donec veniam; quid ad te? tu me sequere. 346. t. 2.

ACT. APOSTOL.

1. *OPORTET ex his viris, qui nobiscum sunt congregati in omni tempore, quo intravit, & exivit inter nos Dominus Jesus, testem resurrectionis ejus nobiscum fieri unum ex istis.* 155. t. 2.
3. *Pœnitemini igitur, & convertimini, ut deleantur peccata vestra.* 145. t. 1.
In nomine Jesu Christi surge, & ambula. 329. t. 2.
4. *Si justum est in conspectu Dei vos potius audire, quam Deum, judicate.* 9. t. 1.
Quotquot possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum. 123. t. 1.
5. *Obedire magis oportet Deo quam hominibus.* 9. t. 1.
6. *Stephanus plenus gratia, & fortitudine, faciebat prodigia, & signa magna in populo.* 331. t. 2.
9. *Durum est tibi contra stimulum calcitrare.* 179. t. 1.
10. *Hunc Deus suscitavit tertia die, & dedit eum manifestum fieri, non omni populo, sed testibus &c.* 135. t. 2.
Non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente qui timet illum, & operatur justitiam, acceptus est illi. 24. t. 2.
Orationes tuæ, & eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Domini; & nunc mitte viros in Joppen, &c. 107. t. 2.
14. *Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos.* 160. t. 1.
Viri, quid hæc facitis? & nos mortales sumus, similes vobis homines. ibid.
20. *De secta autem hac scimus, quia ubique ei contradicitur.* 249. t. 2.
Mundus ego sum a sanguine omnium vestrum. 109. t. 1.
Ecce alligatus spiritu vado in Jerusalem, quæ in ea ventura sunt mihi ignorans, nisi quod spiritus Sanctus per omnes civitates mihi protestatur, dicens: quoniam vincula, & tribulationes Jerosolymis me manent. 36. t. 2.

AD ROMANOS.

1. *QUIA cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: dicentes enim, se esse sapientes, stulti facti sunt.* 13. & 30. t. 2.
2. *Qui legem præterit, Deum inhonorat.* 391. t. 2.
Qui ergo alium doces, teipsum non doces; qui prædicas non furandum, furaris: qui dicis non mœchandum, mœcharis: qui abominaris idola, sacrilegium facis: qui in lege gloriaris, per prævaricationem legis Deum inhonoras. 115. & seq. t. 1.
Circumcisio quidem prodest, si Legem observes; si autem prævaricator legis sis, circumcisio tua præputium facta est. 269. t. 2.
3. *An Judæorum tantum Deus? nonne & Gentium? imo & Gentium: quoniam quidem unus Deus, qui justificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidem.* 38. t. 2.
Omnes peccaverunt, & egent gloria Dei. 227. & 273. t. 2.
4. *Qui mortuus est propter delicta nostra, & resurrexit propter justificationem nostram.* 231. t. 2.
5. *Ubi abundavit iniquitas, superabundavit gratia.* 268. t. 2.
Gloriamur in tribulationibus, scientes, quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem, spes autem non confundit, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis, 282. t. 1.
6. *Si complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul & resurrectionis erimus.* 162. & 229. t. 2.
7. *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis.* 57. t. 2.
8. *Qui proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* 221. t. 1.
Assistit vultui Patris, & interpellat pro nobis. 273. t. 2.
Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt. 65. t. 1.
Quis me separabit a charitate Christi; tribulatio, an angustia, an periculum, an gladius? 200. t. 2.
9. *Misit Deus Filium suum in similitudinem carnis peccati; & de peccato damnavit peccatum in carne.* 233. & 283. t. 2.
Quia si fuerit numerus filiorum Israel, sicut arena maris, reliquiæ salvæ fient. 360. t. 2.
Optabam ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem, qui sunt Israelitæ. 161. t. 1.
11. *Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia.* 52. t. 2.

I. CORINTH.

II. CORINTH.

AD GALATAS.

AD EPHESIOS.

ria multa inutilia, & nociva, quæ mergunt hominem in interitum, & perditionem. ibid. t. 1.

AD TIMOTHEUM II.

2. *NON coronabitur, nisi qui legitime certaverit*. 92. & 163. t. 2.
Si commorimur, & convivemus; si compatimur, & conregnabimus. 39. t. 2.
Stultas autem, & sine disciplina quæstiones devita; sciens, quia generant lites &c. 174. t. 1.
Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus, ut ei placeat, cui se probavit. 65. t. 1.
3. *Hoc autem scito, quod in novissimis diebus erunt tempora periculosa: & erunt homines seipsos amantes, cupidi, superbi &c.* 52. t. 1.
Bonum certamen certavi, cursum consumavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus judex. 381. t. 2.

AD PHILEMONEM.

1. *OBSECRO te pro filio meo, quem genui in vinculis, Onesimo*. 180. t. 1.

AD HEBRÆOS.

4. *VIVUS est enim sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usque ad divisionem animæ, ac spiritus, compagum quoque, & medullarum, & discretor cogitationum, & intentionum cordis*. 170. t. 2.
5. *Facti estis, quibus lacte opus sit, non solido cibo*. 138. t. 2.
7. *Talis enim decebat, ut nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, & excelsior cœlis factus; qui non habet necessitatem quotidie, quemadmodum sacerdotes, prius pro suis delictis hostias offerre, &c.* 228. t. 2.
Nihil ad perfectum adducit lex. 226. t. 2.
Plures facti sunt Sacerdotes, eo quod morte prohiberentur permanere; Jesus autem, eo quod maneat in æternum, sempiternum habet sacerdotium. 150. t. 1.
8. *Necesse est, Sacerdotem aliquid habere, quod offerat*. 227. t. 2.
9. *Si sanguis taurorum, aut vitulorum, aut cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis; quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum sanctum se obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ad serviendum Deo viventi?* ibid. t. 2.
Non in manufacta Sancta Jesus introivit exemplaria verorum, sed in ipsum cœlum; ut appareat nunc vultui Dei pro nobis. 286. t. 2.
10. *Nunc ignis adversarios consumit; & justi qui ex fide vivunt, incendium damnationis evadunt*. 294. t. 1.
Terribilis quædam expectatio judicii, & ignis æmulatio, quæ consumptura est adversarios. 285. t. 1.
Terribile est incidere in manu Dei viventis. 210. t. 1.
12. *Remissas manus, & dissoluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris; ne claudicans quis erret, magis autem sanetur*. 250. & 396. t. 2.
Non accessistis ad montem fumantem, sed montem Sion, ad Jerusalem civitatem Dei viventis, ad multorum millium Angelorum frequentiam, ad Ecclesiam primitivorum, scriptam in cœlis. 53. t. 2.
13. *Non habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus*. 24. 136. t. 1. & 113. t. 2.
Obedite præpositis vestris, & subjacete eis; ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri: ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes. 189. t. 2.

B. JACOBI APOSTOLI.

1. *OMNE gaudium existimate, fratres, cum in tentationes varias incideritis*. 280. & 296. t. 1.
2. *Si introierit in conventum vestrum vir aureum annulum habens in veste candida; introierit autem & pauper in sordido habitu, & intendatis in eum, qui indutus est veste præclara, & dixeritis ei: tu sede hic bene; pauperi autem dicatis: tu sta illic &c.* 24. t. 2.
3. *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir*. 388. t. 2.
4. *Qui amicus est hujus sæculi, inimicus Dei constituitur*. 99. t. 2.
5. *Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; & oratio fidei salvabit infirmum, & si in peccatis est, dimittentur ei*. 374. t. 2.
Epulati estis super terram, & in luxuriis enutristis corda vestra. 387. t. 1.
Agite nunc divites, & plorate ululantes in miseriis, quæ advenient vobis. Divitiæ vestræ putrefactæ sunt, & vestimenta vestra a tineis comesta sunt &c. ibid. t. 1.

B. PETRI APOST. I.

1. *NON corruptibilibus auro, vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paternæ traditionis; sed pretioso sanguine &c.* 228. t. 2.
2. *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus*. ibid. t. 2.
Conversationem vestram inter gentes habentes bonam, ut in eo quod detractant de vobis, tamquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes, glorificent Deum in die visitationis. 97. t. 1.
Vos genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, ut vir-

B. PETRI APOST. II.

B. JOANNIS APOST. I.

B. JUDÆ APOSTOLI.

APOCALYPSIS.

INDEX
RERUM NOTABILIUM,

Quæ in his duobus B. PETRI DAMIANI Tomis continentur.

Numerus ad paginam remittit: Littera vero t. *cum numero subsequenti Tomum demonstrat.*

A

B

Cor-

D

E

F

Feli-

G

H

Hu-

I

L

M

N

O

P

Pla-

Q

R

S

Spi-

T

V

FINIS.